

UCHWAŁA NR

RADY GMINY LUBAŃ

z dnia 4 marca 2019 r.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. 2018 r., poz. 994 z późn. zm.) Rada Gminy Lubań uchwala co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Plan urządzeniowo-rolny gminy Lubań” ze stycznia 2005 roku z „Aktualizacją Planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań z 2017 r. wraz z prognozą oddziaływania na środowisko”.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lubań.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Gminy Lubań

Teresa Trefler

GMINA LUBAŃ

PLAN URZĄDZENIOWO-ROLNY

Wrocław, styczeń 2005

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych

50-044 Wrocław • ul. J. Piłsudskiego 15/17

tel. (0...71) 372-38-56, 342-99-33 • fax (0...71) 342-99-13

e-mail: wroclaw@dbgitr.neostrada.pl lub wbgitrwr@geo.pl

**Opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego
przy współudziale Urzędu Gminy Lubań**

Zespół autorski:

mgr inż. Mariusz Afrykański

mgr inż. Lidia Sasiadek

mgr inż. Ewa Siwek

Nadzór merytoryczny:

mgr inż. Ryszard Jopek

mgr inż. Mikołaj Smyk

mgr Ewa Małek

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	6
I. ANALIZA I DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO	8
1. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA GMINY	8
2. ZRÓŻNICOWANIE GMINY POD WZGLĘDEM DEMOGRAFICZNYM I POZIOMU BEZROBOCIA	11
2.1. Gęstość zaludnienia gminy Lubań	11
2.2. Struktura wiekowa ludności wiejskiej	15
2.3. Ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego	17
2.4. Struktura wiekowa ludności rolniczej	18
2.5. Wykształcenie ludności rolniczej	19
2.6. Poziom i struktura bezrobocia	23
3. WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	27
3.1. Położenie i rzeźba terenu	27
3.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne	28
3.3. Warunki wodne i sieć rzeczna	31
3.4. Wody powierzchniowe	33
3.5. Warunki klimatyczne	36
4. WALORY PRZYRODNICZE I TURYSTYCZNE	37
4.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	37
4.2. Walory turystyczne	41
4.3. Obszary leśne i zadrzewione	43
4.4. Atrakcje kulturalne	46
5. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	48
5.1. Struktura użytkowania gruntów i użytków rolnych	48
5.2. Jakość środowiska glebowego	55
5.3. Charakterystyka gleb	57
5.4. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej	59
5.5. Zagrożenie erozją	62
6. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	64
6.1. Struktura władania gruntami	64
6.2. Struktura władania użytkami rolnymi	67
6.3. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw prywatnych	70
6.4. Struktura gruntów dzierżawionych przez rolników	75
6.5. Gospodarstwa według wieku użytkownika	78
6.6. Rozdrobnienie gruntów	81
6.7. Grunty nieużytkowane rolniczo	86

7. PRODUKCJA ROLNA	97
7.1. Produkcja roślinna.....	97
7.2. Produkcja zwierzęca.....	101
8. OBSŁUGA ROLNICTWA	105
8.1. Wyposażenie gospodarstw w sprzęt mechaniczny.....	105
8.2. Wyposażenie w punkty obsługi rolnictwa	108
9. WYPOSAŻENIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ.....	109
9.1. Melioracje wodne podstawowe.....	109
9.2. Melioracje wodne szczegółowe.....	109
9.3. Drogi transportu rolnego.....	111
10. WYPOSAŻENIE W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ	122
10.1. Sieć wodociągowa.....	122
10.2. Sieć kanalizacyjna.....	122
10.3. Wywóz nieczystości stałych i płynnych	122
10.4. Zaopatrzenie w gaz	127
10.5. Sieć telefoniczna.....	127
10.6. Sieć energetyczna.....	127
11. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	129
12. WNIOSKI Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO.....	131
II. USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO.....	135
1. PLAN URZĄDZENIOWO – ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY LUBAŃ	135
2. POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA.....	139
2.1. Melioracje podstawowe	139
2.2. Melioracje szczegółowe	140
3. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU	146
3.1. Walory przyrodniczo – krajobrazowe i ich ochrona.....	146
3.2. Zalesienia.....	152
3.3. Zadrzewienia i zakrzewienia.....	158
4. GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ	162
4.1. Wylączenia gruntów z użytkowania rolnego.....	162
4.2. Przewidywane główne kierunki obrotu ziemią.....	162
4.3. Kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw	164
4.4. Powierzchnia gospodarstw a możliwości uzyskania dochodu porównywalnego	165
4.5. Wspieranie gospodarstw niskotowarowych	169
5. POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW	172
5.1. Scalenia gruntów	172
5.2. Kształtowanie dróg transportu rolnego	174

6. KIERUNKI ZMIAN W PRODUKCJI ROLNEJ I OBSŁUDZE ROLNICTWA.....	184
6.1. <i>Możliwość zmian w produkcji rolnej.....</i>	<i>184</i>
6.2. <i>Grupy producenckie.....</i>	<i>187</i>
7. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO-ROLNE.....	188
7.1. <i>Ustalenie rodzaju i zakresu niezbędnych zabiegów urzędniowo rolnych.....</i>	<i>188</i>
7.2. <i>Ocena rozmiaru potrzeb wykonania zabiegów urzędniowo-rolnych na obszarach wsi.....</i>	<i>188</i>
7.3. <i>Ogólne koszty oraz źródła finansowania realizacji podstawowych zabiegów urzędniowo – rolnych.....</i>	<i>192</i>
8. WNIOSKI.....	197
9. SPIS TABEL.....	200
10. SPIS RYSUNKÓW.....	202
11. SPIS FOTOGRAFIŁ.....	203
12. LITERATURA.....	204

WPROWADZENIE

Plan urządzeniowo – rolny gminy Lubań opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego przy współdziałaniu Urzędu Gminy Lubań.

Rozwiązania i ustalenia zawarte w planie wykonano w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację terenową, dane uzyskane w Urzędzie Gminy Lubań, dane ewidencji gruntów i budynków oraz na podstawie rozmów i uzgodnień z sołtysami i przedstawicielami mieszkańców wsi.

Uwzględniono również istniejące opracowania sporządzone dla gminy Lubań, a przede wszystkim wynikające z nich wnioski i ustalenia dotyczące rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz elementy i zjawiska, które będą na nią oddziaływać.

W opracowaniu niniejszym wykorzystano m.in.:

- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubań,*
- *Strategię rozwoju obszarów wiejskich Województwa Dolnośląskiego,*
- *Wojewódzki Program Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego.*

Na podstawie uzyskanych danych przeprowadzono szereg studiów i analiz zawartych w rozdziale „Analiza i diagnoza stanu istniejącego”.

Studia i analizy dotyczyły:

- zróżnicowania gminy pod względem demograficznym i poziomu bezrobocia,
- walorów środowiska przyrodniczego,
- ochrony przyrody i krajobrazu,
- stanu i oceny rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- produkcji rolniczej,
- wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną,
- infrastruktury społecznej.

Wnioski wynikające z w/w studiów i analiz były punktem wyjścia do ustaleń i rozwiązań, które zawiera plan urządzeniowo-rolny. Jego głównym celem jest stworzenie ram dla wszechstronnego rozwoju wsi i gospodarstw rolnych, poprawy warunków życia oraz pracy na wsi, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego. Realizacji tego celu służyć będą ustalenia, które zawarto w przedstawionych niżej, głównych blokach tematycznych:

- poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna,
- kształtowanie krajobrazu,
- gospodarka gruntami i kształtowanie struktury agrarnej,
- poprawa przestrzennej organizacji gospodarstw,
- kierunki rozwoju produkcji rolnej,
- kształtowanie systemu urzędzeń obsługi rolnictwa oraz organizacja zbytu produkcji rolnej,
- stopień zapotrzebowania na prace urzędzeniowo-rolne.

Realizacja planu polegać będzie na wykonaniu określonego w nim zestawu prac i zabiegów urzędzeniowo-rolnych, w odpowiedniej ekonomicznie uzasadnionej kolejności, która pozwoli osiągnąć zamierzone efekty.

Proces realizacji planu będzie długotrwały i wymagać będzie zaangażowania znacznych środków finansowych. W związku z tym nie będzie możliwe realizowanie wszystkich rozwiązań planu jednocześnie na całym obszarze gminy. Dlatego jednym z głównych zadań planu urzędzeniowo-rolnego gminy Lubań jest wyznaczenie, w oparciu o przeprowadzone studia i analizy oraz przyjęte kryteria zapotrzebowania na wykonanie niezbędnych zabiegów urzędzeniowo – rolnych, obszarów wsi o różnym stopniu pilności wykonania prac urzędzeniowo-rolnych.

Zawarte w planie ustalenia dotyczące wykonania zabiegów urzędzeniowo-rolnych dla obszarów wiejskich gminy Lubań, powinny być pomocne do planowania pracy Rady Gminy i Urzędu Gminy w zakresie opracowań programowych, planistycznych i projektowych, przygotowywania wniosków o pozyskiwanie funduszy strukturalnych oraz tworzenia budżetów gminnych w poszczególnych latach. Ustalenia planu powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego gminy i poszczególnych wsi. Plan niniejszy stanowi również instrument do prowadzenia negocjacji z władzami powiatu i województwa w sprawach związanych z realizacją poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych, mających na celu poprawę organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Opracowane zagadnienia planu urzędzeniowo – rolnego przedstawiono w formie opisowej i graficznej.

I. ANALIZA I DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina wiejska Lubań położona jest na Pogórzu Izerskim w zachodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie lubańskim. Graniczy z ośmioma gminami: od północy z gminą Nowogrodzic i na niewielkim odcinku z gminą Pieńsk, od południa z gminami Leśna i Olszyna, od wschodu z Gryfowem Śląskim, a od zachodu z Siekierczynem, Platerówką i Zgorzelcem. Złożona z 13 obrębów ewidencyjnych: Henryków Lubański, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Mściszów, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Pisarzowice, Radogoszcz, Radostów Dolny, Radostów Górny, Radostów Średni oraz Uniegoszcz, zajmuje obszar o łącznej powierzchni 142,2 km². Na terenie gminy jest 12 sołectw, zamieszkiwanych przez 6623 osoby, dając gęstość zaludnienia 47 osób/km² (tabela 1).

Centrum usługowym i administracyjnym dla gminy jest miasto Lubań, które po reformie administracyjnej stało się siedzibą powiatu. Tu również znajduje się siedziba Urzędu Gminy Lubań.

Przez gminę prowadzą ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 30 na trasie Jelenia Góra – Zgorzelec, oraz wojewódzkie: nr 357 prowadząca do Sulikowa i Nowogrodzka, nr 393 do Leśnej oraz nr 296 do Węglińca.

Gmina położona jest w odległości 160 km od stolicy województwa dolnośląskiego – Wrocławia, w promieniu 25 km od granicy polsko – niemieckiej z przejściem granicznym w Zgorzelcu oraz granicą polsko – czeską, z przejściami granicznymi w Zawidowie i Miłoszowie.

Główną oś hydrologiczną wyznacza rzeka Kwisa, która za Lubaniem zmienia swój bieg z północnego na północno – wschodni. W kierunku północ – południe obszar gminy rozciąga się na przestrzeni 15 km wzdłuż rzeki. W kierunku wschód – zachód w najszerszym miejscu dochodzi do 17,5 km. Kwisa przepływa przez takie obręby jak: Kościelniki Dolne i Kościelnik. Natomiast pomiędzy Radogoszczem a Uniegoszczem, a także Nawojowem Łużyckim i Nawojowem Śląskim stanowi naturalną granicę administracyjną tych miejscowości. Położenie gminy na tle województwa przedstawia rys. 1.

Rys. 1. Położenie gminy Lubań w województwie dolnośląskim

Gmina Lubań na tle województwa dolnośląskiego i powiatu lubańskiego

Tabela 1

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Lubań (2,3)	Powiat lubański (4,5)	Województwo dolnośląskie (1,5)
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Powierzchnia obszarów wiejskich (km ²)	142,2	382,6	17 766,5
2.	Odsetek powierzchni obszarów wiejskich województwa	0,8	2,2	100,0
3.	Odsetek powierzchni obszarów wiejskich powiatu	37,2	100,0	-
4.	Ludność wiejska (tys.)	6,6	25,6	842,8
5.	Odsetek ogółu ludności wiejskiej województwa	0,8	3,0	100,0
6.	Odsetek ogółu ludności wiejskiej powiatu	25,8	100,0	-
7.	Gęstość zaludnienia obszarów wiejskich (osób/km ²)	47	67	47
8.	Stopa bezrobocia	17,8	30,0	21,9
9.	Powierzchnia użytków rolnych ogółem (tys. ha)	9,8	27,6	1 166,5
10.	W tym grunty orne (%)	70,9	42,3	77,5
11.	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych	839	4 396	89 138
12.	Udział zbóż w powierzchni zasiewów ogółem (%)	91,2	85,8	66,0
13.	Bydło (szt./100 ha UR)	6,9	12,1	19,9
14.	Trzoda chlewna (szt./100 ha UR)	19,1	22,4	53,4
15.	Lesistość (%)	22,4	24,3	29,4
17.	Dochody budżetowe ogółem na 1 mieszkańca (zł)	1 157	1 260	1 941

Źródło: 1. Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego, tom 3, Wrocław 2000 r.

2. Ewidencja gruntów i budynków, stan na wrzesień 2003 r.

3. Dane Urzędu gminy Lubań z listopada 2003 r.

4. Dane ze Starostwa Powiatowego w Lubaniu z listopada 2003 r.

5. Dane z Powiatowego Urzędu Pracy. Stan na październik 2004 r.

Większość terenu gminy to falisty obszar wyżynno – górski o wysokości 240 – 280 m n.p.m. Wysokości bezwzględne wahają się od 190 m n.p.m. w dolinie Kwisy koło Nawojowa Łużyckiego, do 300 m n.p.m. na Wzniesieniach Gryfowskich, w rejonie Mściszowa. Na Wysoczyźnie Siekierczyńskiej, w okolicach Pisarzowic i Henrykowa Lubańskiego dochodzą nawet do 315 m n.p.m.

Gmina posiada charakter rolniczy. Z przemysłu główną rolę odgrywa jedynie eksploatacja iłów ceramicznych. W północnej części gminy znajduje się najważniejsze złożo iłów „Słowiany”, gdzie wydobywanie prowadzone jest przez Klinkiernię „Ołdrzychów” Sp.z.o.o.

Spośród najważniejszych lokalnych podmiotów gospodarczych można wymienić m.in.: Zakład Rolny „Agro – Farm” w Pisarzowicach, Wytwórnię Mas Bitumicznych i Fabrykę Tektury w Jałowcu, Zakład „Buma” w Kościelniku.

2. ZRÓŻNICOWANIE GMINY POD WZGLĘDEM DEMOGRAFICZNYM I POZIOMU BEZROBOCIA

2.1. Gęstość zaludnienia gminy Lubań

Ogólna liczba mieszkańców gminy to 6623 osoby, zamieszkujące powierzchnię 142,2 km². Gęstość zaludnienia wynosi 47 mieszkańców na 1km². W obrębach wielkości zawierają się w granicach od 24 do 109 mieszk./1km². Miejscowości charakteryzujące się największą gęstością zaludnienia położone są w najbliższym sąsiedztwie miasta Lubań.

Największa liczba osób - 1613 zamieszkuje Pisarzowice, stanowiąc 24,4% mieszkańców gminy i Henryków Lubański 858 osób (13,0%). Są to sąsiadujące ze sobą dwa największe obręby w gminie. Poniżej 300 osób mieszka w Radostowie Dolnym, Jałowcu i Radostowie Górnym. Dane charakteryzujące gęstość zaludnienia przedstawiają tabela 2 i rys. 2.

Analizując przyrost naturalny z ostatnich ośmiu lat, tylko w dwóch (rok 1999 i 2001) był na poziomie ujemnym wynoszący -11 osób w każdym, natomiast w pozostałych przyjmował wartości dodatnie z tendencją spadkową. Największe wartości dodatnie występowały w roku 1997 (37 osób) oraz w 1996 roku (27) - rys. 3.

Wskaźnik dynamiki wzrostu liczby ludności dla gminy wynosi $W_d=104,7$; co oznacza, że w latach 1995-2003 nastąpił jej przyrost w wielkości 4,7% w stosunku do roku wyjściowego (o 297osób).

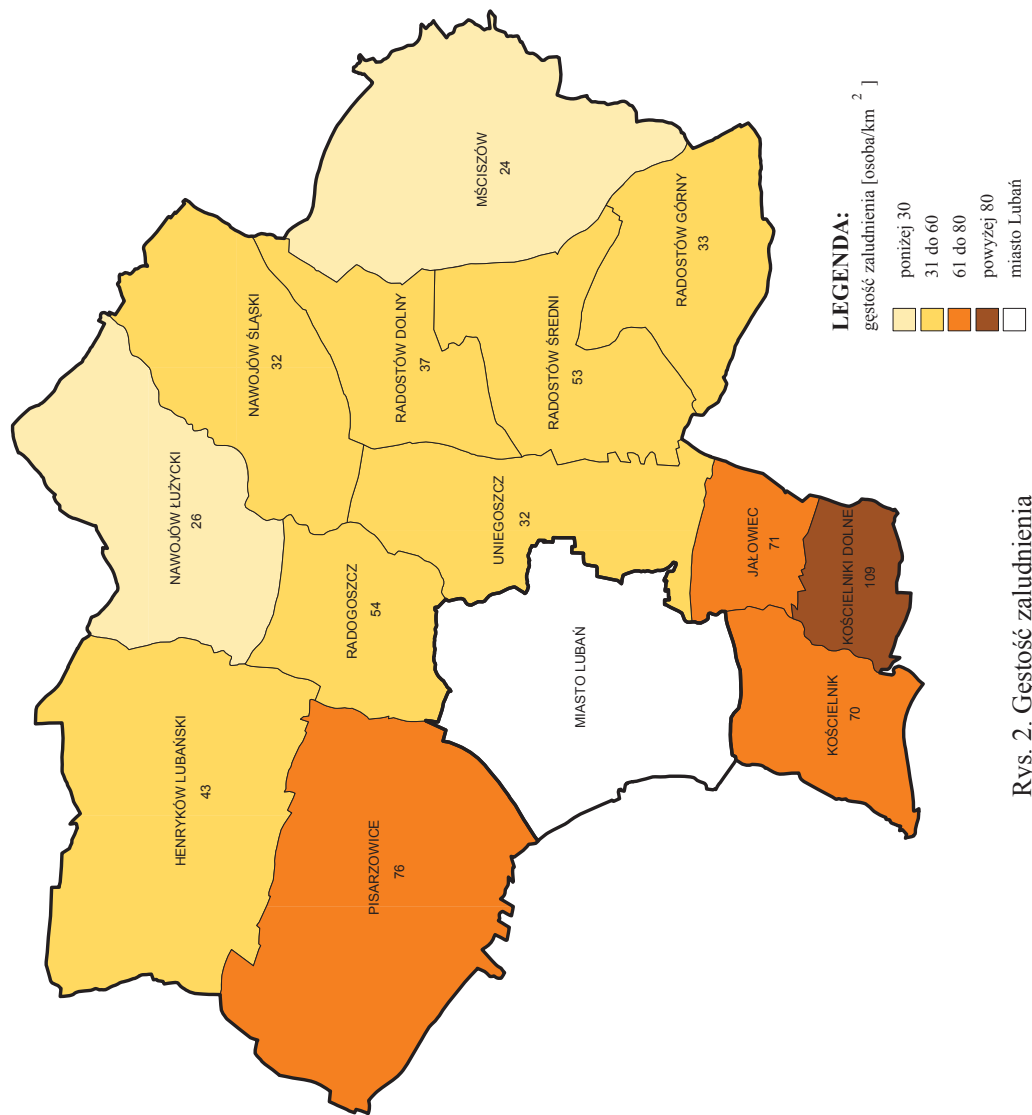
Przeprowadzona analiza migracji mieszkańców wykazała, że 123 osoby przybyły, a 19 opuściło tereny gminy. Największy napływ ludności odnotowano w roku 2002 (około 100 osób). Powyższe ruchy migracyjne mają charakter naturalny, których przyczyną może być chęć zamieszkania na terenach wiejskich, położonych w najbliższym otoczeniu miast, które są miejscem pracy, rozrywki, kultury, z szerokim dostępem do usług medycznych oraz ośrodków usługowo-administracyjnych. Natomiast wieś, jako miejsce zamieszkania, często jest ucieczką od ujemnych wpływów środowiska miejskiego (hałasu, zanieczyszczeń powietrza itp.) – rys. 4.

Gęstość zaludnienia

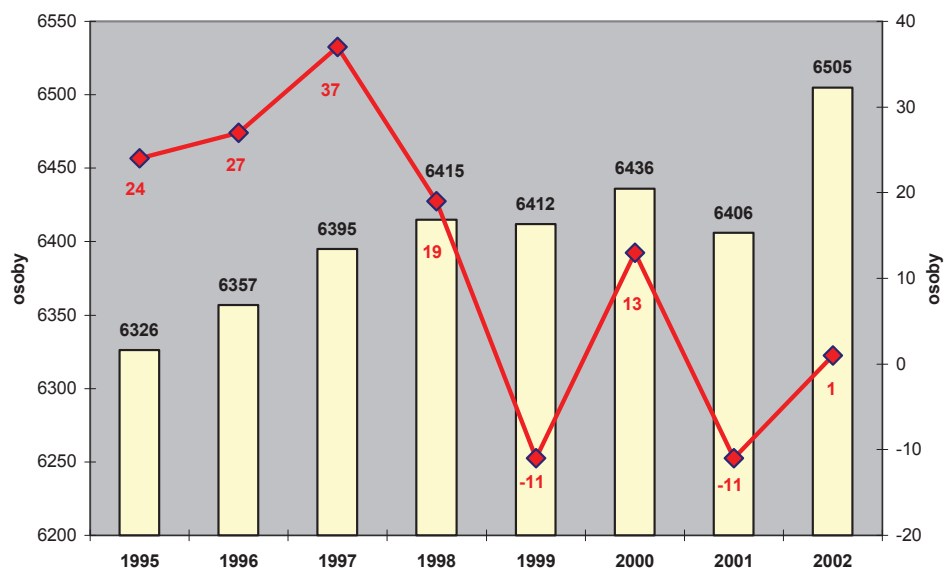
Tabela 2

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębów w km ²	Liczba mieszkańców ogółem	Udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy w %	Gęstość zaludnienia (mieszkańcy)
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Henryków Lubański	19,71	858	13,0	43
2.	Jałowiec	3,86	274	4,1	71
3.	Kościelnik	7,36	517	7,8	70
4.	Koscielniki Dolne	3,89	426	6,4	109
5.	Msciszów	16,87	412	6,2	24
6.	Nawojów Lużycki	13,28	341	5,1	26
7.	Nawojów Śląski	12,15	384	5,8	32
8.	Pisarzowice	21,28	1613	24,4	76
9.	Radogoszcz	7,44	400	6,0	54
10.	Radostów Dolny	7,00	257	3,9	37
11.	Radostów Górny	8,75	288	4,3	33
12.	Radostów Średni	9,64	508	7,7	53
13.	Uniegoszcz	10,90	345	5,2	32
Gmina ogółem		142,15	6623	100	47

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003 r.

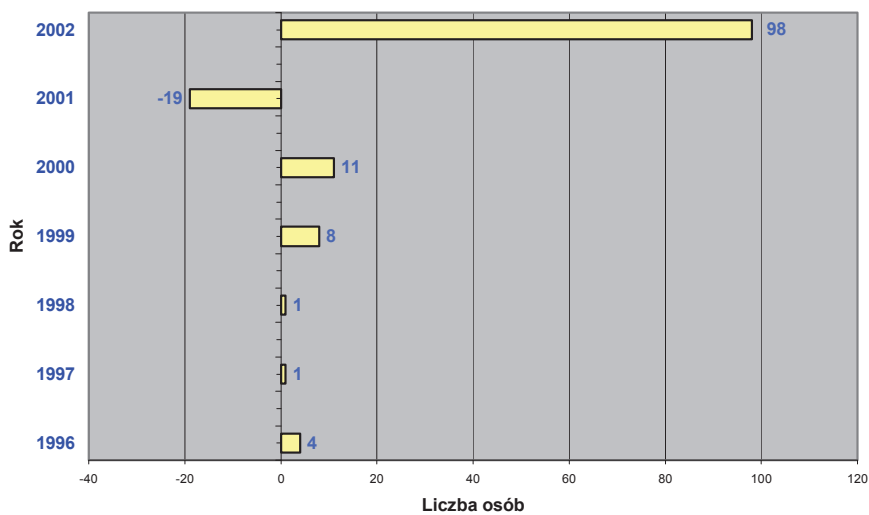
Rys. 2. Gęstość zaludnienia

LEGENDA

- Liczba mieszkańców
- Przyrost naturalny

Rys. 3. Przyrost naturalny a liczba mieszkańców

LEGENDA

- Migracje

Rys. 4. Migracje ludności w latach 1996-2002

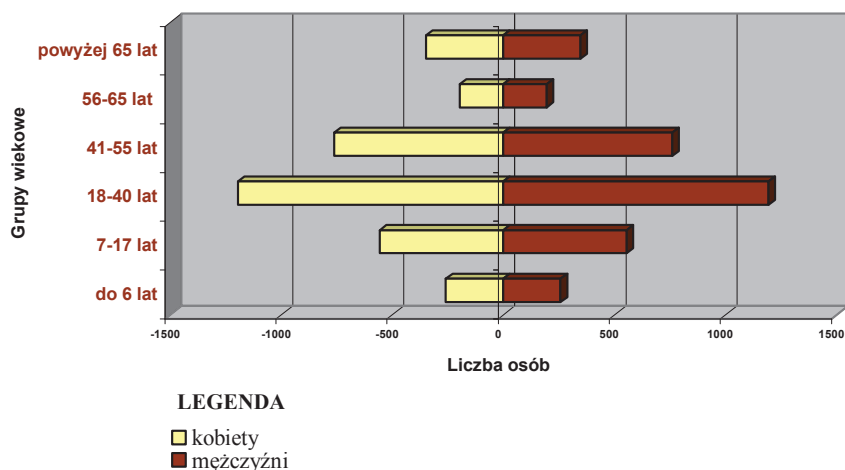
2.2. Struktura wiekowa ludności wiejskiej

Analiza struktury wiekowej ludności wykazała, że największą grupę stanowią osoby będące w wieku produkcyjnym (18 – 65 lat) - 4301 osób, co stanowi 64,9% całej ludności gminy. Najwięcej takich osób mieszka w Pisarzowicach - 1048 oraz w Henrykowie Lubańskim (558), a najmniej w Radostowie Dolnym (167). W poszczególnych obrębach ludność w wieku produkcyjnym stanowi od 59,7% (w Mściszowie) do 70,9% (w Kościelnikach Dolnych).

Wśród ludności najliczniej reprezentowana jest grupa wiekowa 18-40 lat (2386), co stanowi 36,0% mieszkańców gminy oraz 41-55 lat (1523), co daje 23,0%.

Następną grupę wiekową stanowią dzieci i młodzież szkolna od 7 do 17 lat - 1112 osób (16,8%). W każdej z miejscowości zajmują podobny udział procentowy w wielkości od 13,0% do 21,8%. Dzieci do 6 lat stanowią zaledwie 7,8% mieszkańców. Tak mała liczba dzieci i młodzieży wpłynie na przyszłą strukturę i rozwój społeczeństwa. Wraz z ich malejącą liczbą, będzie malało zapotrzebowanie na placówki oświatowe i kulturowe. Najwięcej młodzieży i dzieci zamieszkuje w Pisarzowicach (389 osób) i Henrykowie Lubańskim (209), natomiast najmniej w Jałowcu (67), w Radogoszczy (68) i Radostowie Dolnym (69).

Mieszkańcy w wieku powyżej 65 lat są to osoby w tzw. „wieku poprodukcyjnym”. Ich udział wynosi 10,5% ogółu (694). W obrębach wielkość ta jest bardziej zróżnicowana zawierająca się w przedziale od 5,6% w Kościelnikach Dolnych do 16,0% w Radogoszczy. Dane dotyczące struktury ludności wiejskiej przedstawiono w tabeli 3 i rys. 5.

Rys. 5. Struktura wiekowa ludności wiejskiej

Struktura wiekowa ludności wiejskiej

Tabela 3

Lp.	Obręb	Liczba mieszkańców ogółem	Ludność w grupach wiekowych											
			do 6 lat		7 – 17 lat		18 – 40		41 – 55		56 – 65		powyżej 65 lat	
			osób	%	osób	%	osób	%	osób	%	osób	%	osób	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Henryków Lubański	858	73	8,5	136	15,9	312	36,4	196	22,8	50	5,8	91	10,6
2.	Jałowiec	274	24	8,8	43	15,7	101	36,9	65	23,7	13	4,7	28	10,2
3.	Kościelnik	517	30	5,8	67	13,0	179	34,6	130	25,1	33	6,4	78	15,1
4.	Kościelniki Dolne	426	27	6,3	73	17,1	164	38,6	117	27,5	21	4,9	24	5,6
5.	Młęczów	412	42	10,2	90	21,8	154	37,3	74	18,0	18	4,4	34	8,3
6.	Nawojów Lużycki	341	24	7,0	59	17,3	115	33,8	83	24,3	18	5,3	42	12,3
7.	Nawojów Śląski	384	39	10,2	61	15,9	152	39,6	73	19,0	25	6,5	34	8,8
8.	Pisarzowice	1613	112	6,9	277	17,2	570	35,4	362	22,4	116	7,2	176	10,9
9.	Radogoszcz	400	21	5,3	47	11,7	145	36,2	105	26,3	18	4,5	64	16,0
10.	Radostów Dolny	257	30	11,7	39	15,2	90	35,0	58	22,5	19	7,4	21	8,2
11.	Radostów Górny	288	23	8,0	59	20,5	97	33,6	65	22,6	17	5,9	27	9,4
12.	Radostów Średni	508	42	8,3	100	19,7	190	37,4	110	21,6	25	4,9	41	8,1
13.	Uniegoszcz	345	29	8,4	61	17,7	117	33,9	85	24,6	19	5,5	34	9,9
Gmina ogółem			516	7,8	1112	16,8	2386	36,0	1523	23,0	392	5,9	694	10,5

Źródło: dane z ewidencji ludności. Stan na listopad 2003 r.

2.3. Ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego

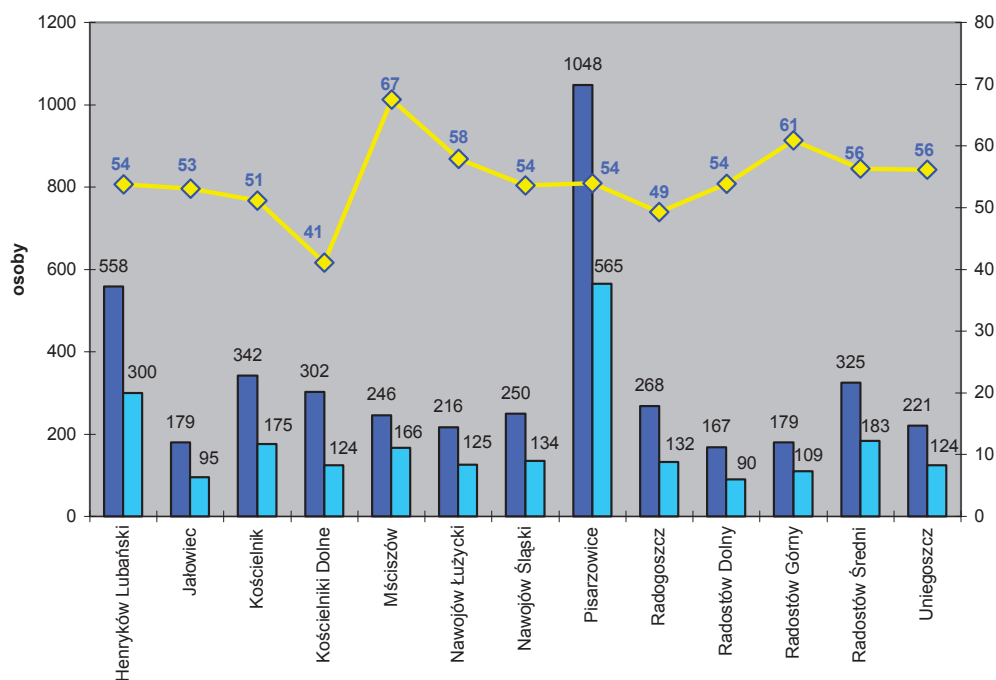
Relację ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym opisuje ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego (W_{ob}), który stanowi jeden z istotnych czynników wyznaczających tempo rozwoju społeczno-ekonomicznego. Dla gminy wynosi $W_{ob}=54$; co znaczy, że na 100 osób w wieku produkcyjnym łącznie przypadają 54 osoby w wieku przed- i poprodukcyjnym. W strukturze obrębów wskaźnik kształtuje się następująco: wartości maksymalne występują w Mściszowie 67 osób, oraz Radostowie Górnym 61, natomiast minimalna w Kościelnikach Dolnych 41. W porównaniu do ostatnich lat wartość wskaźnika systematycznie malała z 77 do 54. Oznacza to wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym, mogących wykonywać pracę przynoszącą dochód. Dokładne dane przedstawia tabela 4 i rys. 6.

Ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego (rok 2003)

Tabela 4

Lp.	Obręby	Wiek przed- produkcyjny 0-17 lat	Wiek produkcyjny 18-65 lat	Wiek poprodukcyjny powyżej 65 lat	Razem	Ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	209	558	91	858	54
2.	Jałowiec	67	179	28	274	53
3.	Kościelnik	97	342	78	517	51
4.	Kościelniki Dolne	100	302	24	426	41
5.	Mściszów	132	246	34	412	67
6.	Nawojów Łużycki	83	216	42	341	58
7.	Nawojów Śląski	100	250	34	384	54
8.	Pisarzowice	389	1048	176	1613	54
9.	Radogoszcz	68	268	64	400	49
10.	Radostów Dolny	69	167	21	257	54
11.	Radostów Górny	82	179	27	288	61
12.	Radostów Średni	142	325	41	508	56
13.	Uniegoszcz	90	221	34	345	56
Gmina ogółem		1628	4301	694	6623	54

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy. Stan na listopad 2003 r.

LEGENDA

- wiek produkcyjny
- wiek przed- i poprodukcyjny
- wskaźnik obciążenia ekonomicznego

Rys. 6. Ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego (rok 2003)

2.4. Struktura wiekowa ludności rolniczej

W niniejszym opracowaniu za ludność rolniczą przyjęto osoby utrzymujące się głównie lub wyłącznie z pracy we własnym gospodarstwie. Jest ich 1777 osób, co stanowi 41,3% mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym. Najwięcej takich osób (297) jest w Pisarzowicach, w Henrykowie Lubańskim (221) oraz w Mściszowie (208). W Kościelnikach Dolnych tylko 56 osób można zaliczyć do powyższej grupy. Udział ludności rolniczej w liczbie mieszkańców w poszczególnych obrębach jest bardzo zróżnicowany i waha się od 18,5% w Kościelnikach Dolnych do 85,0% w Radostowie Dolnym. W strukturze wiekowej ludności rolniczej dominuje grupa młodych rolników 18-40 lat, która stanowi 55,8% powyższej ludności. Jedynie 9,0% to ludzie w wieku 56-65 lat. Rozkład powyższych danych w poszczególnych obrębach przedstawia tabela 5.

Struktura wiekowa ludności rolniczej

Tabela 5

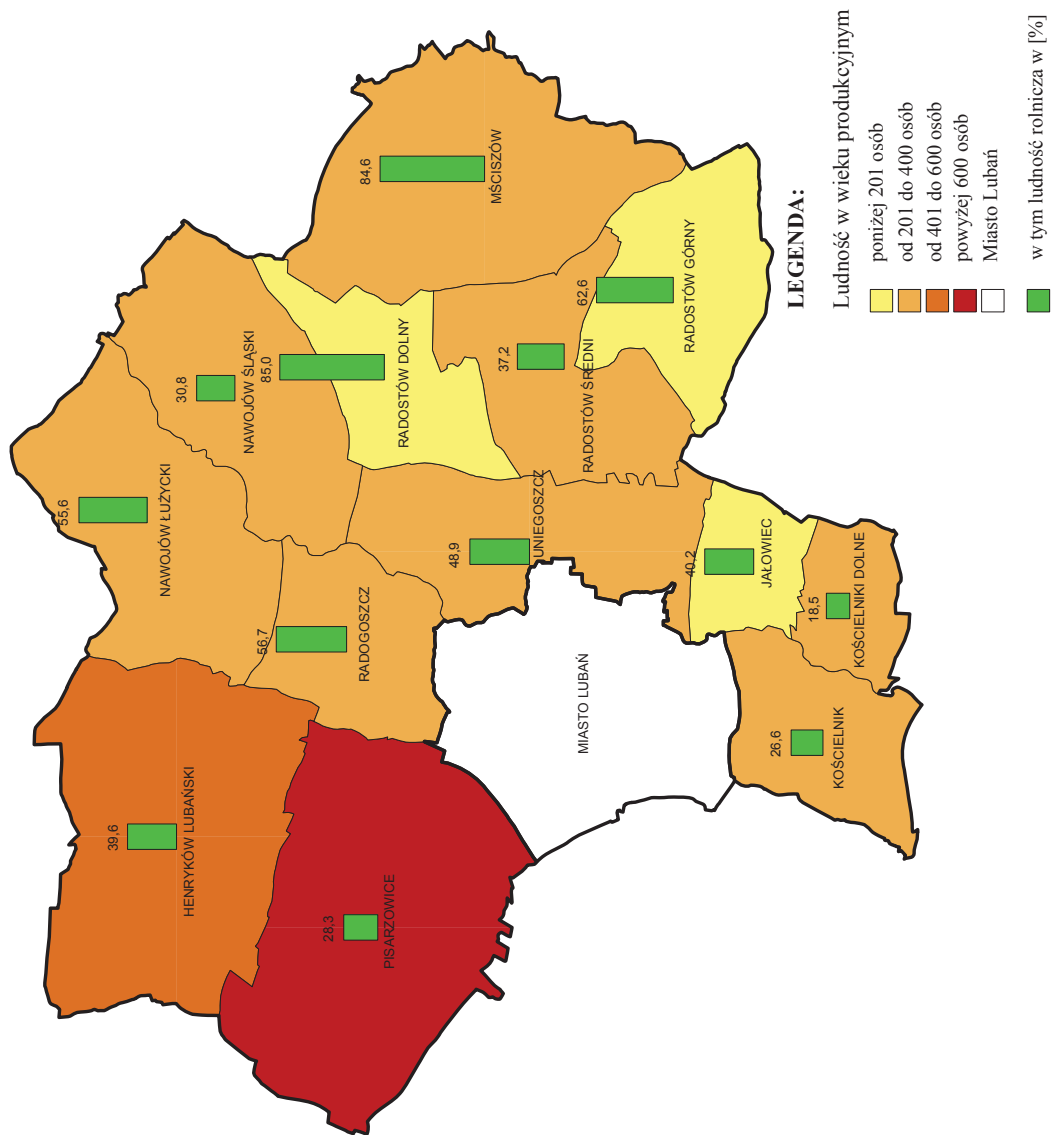
Lp.	Obręb	Mieszkańcy w wieku produkcyjnym			Ludność rolnicza w grupach wiekowych					
		ogółem	w tym ludność rolnicza		18 - 40		41-55		56 - 65	
			osób	%	osób	%	osób	%	osób	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Henryków Lubański	558	221	39,6	120	54,3	75	33,9	26	11,8
2.	Jałowiec	179	72	40,2	42	58,3	25	34,8	5	6,9
3.	Kościelnik	342	91	26,6	48	52,7	39	42,9	4	4,4
4.	Kościelniki Dolne	302	56	18,5	29	51,8	22	39,3	5	8,9
5.	Mściszów	246	208	84,6	134	64,4	59	28,4	15	7,2
6.	Nawojów Łużycki	216	120	55,6	63	52,5	48	40,0	9	7,5
7.	Nawojów Śląski	250	77	30,8	46	59,7	24	31,2	7	9,1
8.	Pisarzowice	1048	297	28,3	159	53,5	108	36,4	30	10,1
9.	Radogoszcz	268	152	56,7	82	53,9	59	38,9	11	7,2
10.	Radostów Dolny	167	142	85,0	77	54,2	46	32,4	19	13,4
11.	Radostów Górny	179	112	62,6	60	53,6	43	38,4	9	8,0
12.	Radostów Średni	325	121	37,2	70	57,9	37	30,5	14	11,6
13.	Uniegoszcz	221	108	48,9	61	56,5	41	37,9	6	5,6
Gmina ogółem		4301	1777	41,3	991	55,8	626	35,2	160	9,0

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003 r.

Wśród ludności wiejskiej, w miejscowościach o największym udziale osób w wieku produkcyjnym, tylko jej niewielki procent pracuje wyłącznie lub głównie we własnych gospodarstwach rolnych – Pisarzowice 28,3%. Natomiast w obrębach o mniejszej liczbie mieszkańców w wieku 18-65 lat, większość utrzymuje się z rolnictwa – Radostów Dolny 85,0%. Powyższe zjawisko przedstawia rys. 7.

2.5. Wykształcenie ludności rolniczej

Wśród ludności rolniczej w wieku produkcyjnym najwięcej osób posiada wykształcenie podstawowe - 774 i zawodowe – 599, natomiast 404 to osoby z wykształceniem średnim lub wyższym. Analizując rozkład wykształcenia w poszczególnych obrębach stwierdzono, że jest on zbliżony do ogólnej struktury występującej w całej gminie. Wykształcenie podstawowe posiada od 37,1% (w Uniegoszczy) do 47,9% (w Henrykowie Lubańskim) ludności rolniczej, zawodowe od 25,0% (w Nawojowie Łużyckim) do 39,9% (w Mściszowie), wykształcenie średnie i wyższe od 15,9% (w Mściszowie) do 28,1% (w Radostowie Średnim). Szczegółowe dane przedstawia tabela 6 oraz rys. 8.

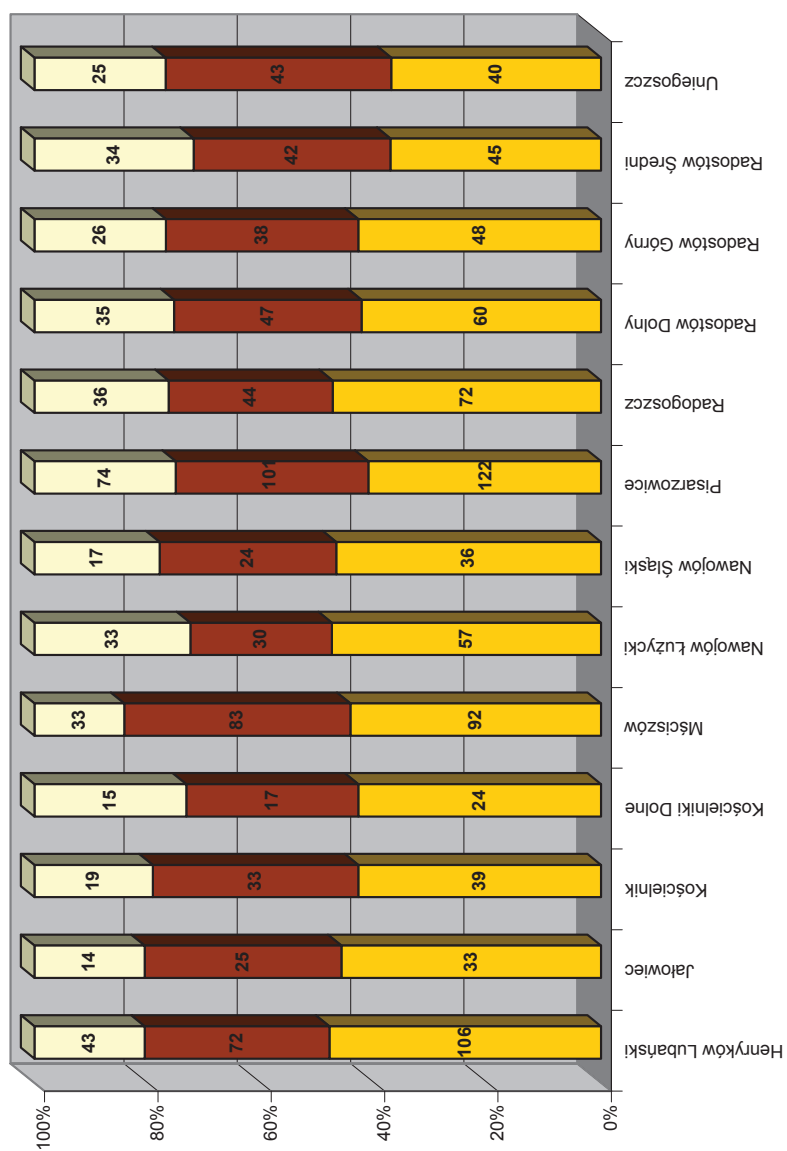
Rys. 7. Ludność wiejska w wieku produkcyjnym

Wykształcenie ludności rolniczej w wieku produkcyjnym

Tabela 6

Lp.	Obręb	Ludność rolnicza w wieku 18-65 lat	w tym z wykształceniem:						średnim i wyższym	
			podstawowym		zawodowym		ilość	%	ilość	%
			ilość	%	ilość	%				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.		
1.	Henryków Lubański	221	106	47,9	72	32,6	43	19,5		
2.	Jalowiec	72	33	45,8	25	34,7	14	19,5		
3.	Kościełnik	91	39	42,8	33	36,3	19	20,9		
4.	Kościełniki Dolne	56	24	42,8	17	30,4	15	26,8		
5.	Miściszków	208	92	44,2	83	39,9	33	15,9		
6.	Nawojów Lużycki	120	57	47,5	30	25,0	33	27,5		
7.	Nawojów Śląski	77	36	46,7	24	31,2	17	22,1		
8.	Pisarzowice	297	122	41,1	101	34,0	74	24,9		
9.	Radogoszcz	152	72	47,4	44	28,9	36	23,7		
10.	Radostów Dolny	142	60	42,3	47	33,1	35	24,6		
11.	Radostów Górny	112	48	42,9	38	33,9	26	23,2		
12.	Radostów Średni	121	45	37,2	42	34,7	34	28,1		
13.	Uniegoszcz	108	40	37,1	43	39,8	25	23,1		
Gmina ogółem		1777	774	43,6	599	33,7	404	22,7		

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 8. Wykształcenie ludności rolniczej w wieku produkcyjnym

LEGENDA
 □ średnie i wyższe
 ■ zawodowe
 ■ podstawowe
 36 - liczba osób

2.6. Poziom i struktura bezrobocia

Na terenie gminy są 764 osoby bezrobotne (stanowiące 17,8% ludności w wieku produkcyjnym). W stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, w poszczególnych obrębach ich udział mieści się w przedziale od 12,3% do 21,9%. Obrębami z ponad 20% poziomem bezrobocia są: Henryków Lubański, Radostów Średni, Radostów Górny oraz Nawojów Śląski.

Większość bezrobotnych to kobiety (415 osób). W trzech miejscowościach odsetek ten przekracza nawet 60% i są to: Kościelniki Dolne, Radostów Górny i Radogoszcz. W strukturze wiekowej wśród bezrobotnych dominuje grupa osób młodych w wieku od 18 do 24 lat, w liczbie 214 stanowią 28,0% wszystkich bezrobotnych. Są to przeważnie absolwenci szkół zawodowych, średnich i policealnych. Również liczną grupę stanowią osoby w wieku 25-34 lat (209 osób). Powyższe dane przedstawia tabela 7 oraz rys. 9.

Największe trudności w znalezieniu i podjęciu pracy mają ludzie posiadający wykształcenie gimnazjalne i niższe, ogółem 322 osoby. W niektórych miejscowościach takich jak: Nawojów Śląski, Henryków Lubański, Mściszów, Radostów Górny poziom bezrobocia mieszkańców z powyższym wykształceniem wynosi około 50%.

Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia maleje liczba bezrobotnych. Świadczy o tym fakt, że tylko 6 osób posiadających wyższe wykształcenie (0,8%) zarejestrowanych jest jako bezrobotne. Dwie z nich mieszkają w Pisarzowicach, a po jednej w Henrykowie Lubańskim, Kościelnikach Dolnych, Radogoszczy i Uniegoszcy. Dane o wykształceniu bezrobotnych przedstawia tabela 8 oraz rys. 10.

Wykształcenie odgrywa dużą rolę w znalezieniu zatrudnienia. Najmniejsze szanse w zdobyciu pracy mają osoby o relatywnie niskim wykształceniu, będące zarazem najliczniejszą grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych.

Niski poziom i kierunek wykształcenia ludności zamieszkującej obszary wiejskie ograniczały będzie proces przemian strukturalnych, postęp technologiczny, a także powstawanie pozarolniczych miejsc pracy, co może ujemnie wpłynąć na wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Liczba bezrobotnych według wieku

Tabela 7

Lp.	Obręb	Ludność w wieku produkcyjnym		Liczba bezrobotnych		Przedziały wiekowe zarejestrowanych bezrobotnych						Liczba kobiet bezrobotnych w wieku produkcyjnym		Liczba mężczyzn bezrobotnych w wieku produkcyjnym	
		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
1.	Henryków Lubański	558	122	21,9	29	35	25	31	1	1	63	51,6	59	48,4	
2.	Jałowiec	179	22	12,3	11	7	1	2	1	-	13	59,1	9	40,9	
3.	Kościelnik	342	54	15,8	15	7	14	18	-	-	25	46,3	29	53,7	
4.	Kościelniki Dolne	302	56	18,5	16	12	16	10	2	-	34	60,7	22	39,3	
5.	Mściszków	246	40	16,3	17	11	6	4	1	1	22	55,0	18	45,0	
6.	Nawojów Lużycki	216	43	19,9	13	9	10	11	-	-	23	53,5	20	46,5	
7.	Nawojów Śląski	250	51	20,4	13	19	8	10	1	-	28	54,9	23	45,1	
8.	Pisarzowice	1048	163	15,6	36	49	37	33	8	-	88	54,0	75	46,0	
9.	Radogoszcz	268	38	14,2	13	8	6	10	1	-	24	63,2	14	36,8	
10.	Radostów Dolny	167	29	17,4	11	5	7	6	-	-	16	55,2	13	44,8	
11.	Radostów Górny	179	38	21,2	11	9	10	6	2	-	23	60,5	15	39,5	
12.	Radostów Średni	325	70	21,5	18	24	13	14	1	-	38	54,3	32	45,7	
13.	Uniegoszcz	221	38	17,2	11	14	8	5	-	-	18	47,4	20	52,6	
Gmina ogółem		4301	764	17,8	214	209	161	160	18	2	415	54,3	349	45,7	

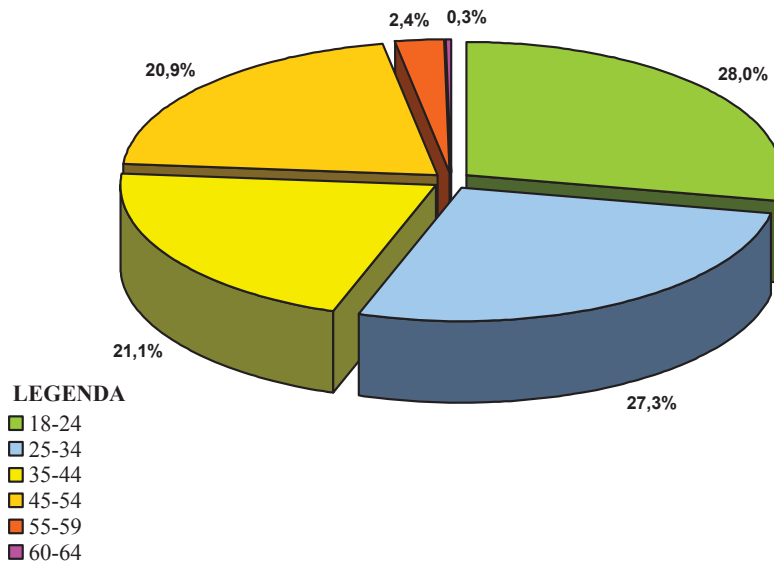
Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaniu. Stan na listopad 2003 r.

Wykształcenie ludności bezrobotnej

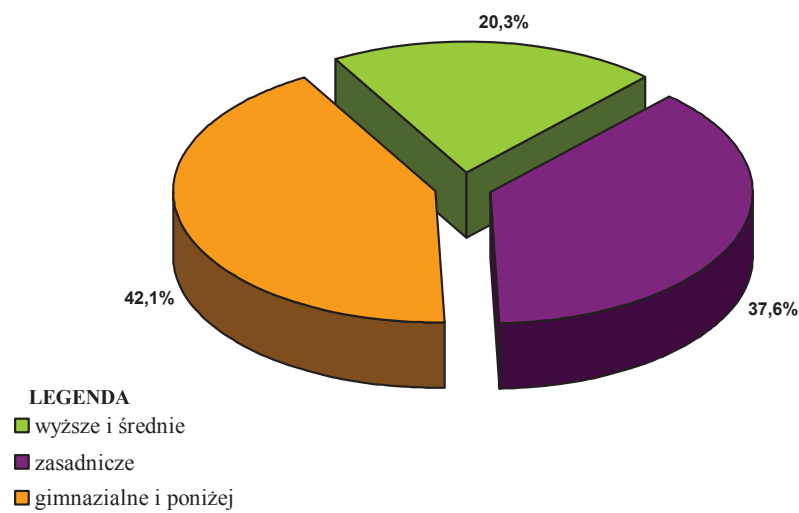
Tabela 8

Lp.	Obręb	Liczba bezrobotnych	Wyższe		Policealne i średnie zawodowe		Średnie ogólnokształcące		Zasadnicze zawodowe		Gimnazjalne i niższe	
			ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1.	Henryków Lubański	122	1	0,8	13	10,7	2	1,6	40	32,8	66	54,1
2.	Jalowiec	22	-	-	3	13,6	2	9,1	8	36,4	9	40,9
3.	Kościelnik	54	-	-	13	24,1	4	7,4	17	31,5	20	37,0
4.	Kościelniki Dolne	56	1	1,8	14	25,0	2	3,6	21	37,5	18	32,1
5.	Mściszków	40	-	-	6	15,0	-	-	15	37,5	19	47,5
6.	Nawojów Lużycki	43	-	-	3	7,0	2	4,6	18	41,9	20	46,5
7.	Nawojów Śląski	51	-	-	8	15,7	1	2,0	15	29,4	27	52,9
8.	Pisarzowice	163	2	1,2	27	16,6	2	1,2	62	38,1	70	42,9
9.	Radogoszcz	38	1	2,6	13	34,2	-	-	13	34,2	11	29,0
10.	Radostów Dolny	29	-	-	5	17,2	-	-	15	51,8	9	31,0
11.	Radostów Górny	38	-	-	7	18,4	-	-	13	34,2	18	47,4
12.	Radostów Średni	70	-	-	10	14,3	-	-	34	48,6	26	37,1
13.	Uniegoszcz	38	1	2,6	11	28,9	1	2,6	16	42,2	9	23,7
Gmina ogółem		764	6	0,8	133	17,4	16	2,1	287	37,6	322	42,1

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaniu. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 9. Bezrobotni według wieku

Rys. 10. Bezrobotni według wykształcenia

3. WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

3.1. Położenie i rzeźba terenu

Gmina Lubań położona jest w jednostce fizjograficznej Pogórza Izerskiego, stanowiącego zewnętrzną część Sudetów Zachodnich, rozciągającej się między dolinami rzek: Bobru na wschodzie i Nysy Łużyckiej na zachodzie oraz przeciętej doliną rzeki Kwisy. Rzeźba terenu gminy ma charakter podgórski, mało urozmaicony. Mniejsze jednostki fizjograficzne, wyróżniające się w obrębie Pogórza Izerskiego obejmujące częściowo gminę to:

- północnozachodnia część należąca do Wysoczyzny Siekierczyńskiej, mająca charakter falistej równiny ze sporadycznymi wzniesieniami o wysokości do 300 m n.p.m.,
- obszar położony na południe od rzeki Siekierki i na zachód od rzeki Kwisy, należy do Wzgórz Zalipiańskich,
- tereny na wschód od doliny Kwisy należą do zachodniej części Wzniesień Gryfowskich, w tej części silnie spłaszczonych,
- w południowo-wschodniej części gminy, wzdłuż doliny Olszówki, znajduje się fragment Obniżenia Lubomierza.

Wysokości bezwzględne wahają się od 190 m n.p.m. w dolinie Kwisy koło Nawojowa Łużyckiego po 320-340 m n.p.m. na Wzniesieniach Gryfowskich na południowy-wschód od Radostowa. Podobną wysokość osiąga kulminacja na południowo-zachodnim skraju gminy, na Wzgórzach Zalipiańskich u podnóża Liściastej Góry. Wyraźniejszych wzniesień jest niewiele. Najbardziej wybija się wzgórze Ostrózek, położone w Uniegoszczy – 290 m n.p.m, którego wysokość względna od strony doliny Kwisy wynosi około 40m.

Dużą rolę w krajobrazie okolic Lubania odgrywają formy antropogeniczne. Największe z nich to wyrobiska czynnych lub opuszczonych kamieniołomów bazaltu. Ponadto w dolinach potoku Łazek występują stare kamieniołomy wapieni. Na terenie gminy znajduje się także wiele wyrobisk, w których eksploatowano różnorodne utwory luźne: piaski kwarcowe, ły i węgle oraz żwiry. Obecnie są one niemal całkowicie zarośnięte. Wyjątkiem jest duża piaskownia w Radostowie Średnim.

3.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Obszar gminy cechuje się bardzo urozmaiconą budową geologiczną. Od Wolbromowa (w gminie Gryfów Śląski) przez Radostów Dolny, Radogoszcz i dalej w kierunku Henrykowa Lubańskiego przebiega jedna z ważniejszych granic strukturalnych w Sudetach Zachodnich, oddzielająca wychodnie paleozoicznych skał metamorficznych strefy kaczawskiej na południu, od obszaru występowania permsko-mezozoicznych skał osadowych synklinorium północnosudeckiego na północy. W skład metamorfiku kaczawskiego wchodzi głównie skały płytkiego metamorfizmu: fylity z wkładkami łupków szarogłazowych, łupki krzemionkowo-grafitowe, kwarcyty, wapienie i diabazy. Skały synklinorium północnosudeckiego są reprezentowane przez zlepieńce, piaskowce i łupki ilasto-piaszczyste, występujące głównie na zboczach dolin nie tworząc form skalnych. Kolejne okresy wytworzyły skały pochodzenia wulkanicznego: bazalty i tufy, a także piaski i żwiry oligoceńskie, mułki i ropy zawierające miejscami wkładki węgla brunatnych. Dalsze wychodnie bazaltów znajdują się na prawym zboczu doliny Kwisy, gdzie tworzą jedno wyraźne wzniesienie (Ostrówek) i kilka niższych. Najmłodszym członem budowy geologicznej są piaski i żwiry fluwiogłacialne oraz pokłady gliny zwałowej budujące monotonne powierzchnie wysoczyzn po obu stronach doliny Kwisy. Najmłodsze serie osadowe związane są z akumulacją rzeczną, tworzą kilka teras akumulacyjnych w dolinie Kwisy i jej większych dopływach. W dolinach rzek nagromadziły się mady i piaski rzeczne.

Ze względu na różnorodność w budowie geologicznej, w gminie stwierdzono występowanie kilku kopalni, których istnienie zostało udokumentowane i zlokalizowane. Są to gipsy i anhydryty, bazalty, ropy ceramiczne, kruszywo naturalne oraz kwarcyty. Część tych złóż jest eksploatowana i są to:

- ropy ceramiczne „Słowiany” w Nawojowie Łużyckim; wydobycie około 30 tys.t/rok, zapewnia to jeszcze wieloletnią eksploatację, którą prowadzi Klinkiernia „Odrzychów” spółka z o.o w Nowogrodźcu. Jest to najważniejsze złóż na tym terenie;
- kruszywo naturalne w „Radostowie Średnim I” i „Radostowie Średnim II” o znaczeniu lokalnym, eksploatację prowadzi osoba prywatna. Przy obu sąsiadujących ze sobą złóżach, funkcjonuje zakład przeróbczy, w których uzyskuje się żwiry różnej granulacji (fot. 2).

Zasoby kopalin na obszarze gminy Lubań

Tabela 9

Lp.	Rodzaj kopaliny	Lokalizacja kopaliny - nazwa złoża	Wielkość złoża w tys. ton
1.	2.	3.	4.
1.	gipsy i anhydryty	Nawojów Śląski	1 157,0
2.	bazalt	Uniegoszcz	20,0
3.	kruszywo naturalne	Kościelnik	127,0
4.	kruszywo naturalne	Nawojów Łużycki	326,0
5.	surowce ilaste ceramiki budowlanej	Kościelnik I	6,0
6.	surowce ilaste ceramiki budowlanej	Kościelnik II	3,0
7.	surowce ilaste ceramiki budowlanej	Kościelnik III	4,0
8.	surowce ilaste ceramiki budowlanej	"Słowiany" Nawojów Łużycki	3 300,0
9.	kruszywo naturalne	"Radostów Średni I"	480,0
10.	kruszywo naturalne	"Radostów Średni II"	650,0
11.	kwarcyty	"Nawojów Rzeczka"	10,0
12.	kwarcyty	"Książkowice"	6,0

Źródło: 1."Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce" wg stanu na 31.12.2002 rok, wydany przez Państwowy Instytut Geologiczny Warszawa 2003r. Ministerstwo Środowiska

2."Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe Gminy Lubań", Przedsiębiorstwo Wielobranzowe "Skala" Marzena Gromada, Wałbrzych maj 2003 roku.

Fot. 1. Nieczynne wyrobisko żwiru na działce nr 318 Koscielnik

Fot. 2. Czynne wyrobisko żwiru na działkach nr 24/1, 24/3 i 19/1w Radostowie Średnim

Do złóż udokumentowanych, ale nieeksploatowanych należą: bazalt w Uniegoszczy, ility ceramiczne „Kościelnik I” i „Kościelnik III” (eksploatacja tych złóż została zaniechana i najprawdopodobniej nie zostanie podjęta), kruszywo naturalne w Nawojowie Łużyckim i w Kościelniku (gdzie podjęcie wydobycia surowców jest możliwe, jednak o niewielkim i lokalnym znaczeniu), kwarcyty „Nawojów Rzecznka” i „Książkowice” (obecnie z uwagi na małe zasoby i brak zamówień na ten surowiec nie mają wielkiego znaczenia).

Złóża kopalin, eksploatowane oraz nie eksploatowane, podlegają ochronie polegającej na tym, że nie należy w ich granicach lokalizować obiektów kubaturowych, liniowych i innych, które uniemożliwiłyby prowadzenie ich wydobycia. Nie dotyczy to złóż kwarcytów, a także złoża bazaltu „Uniegoszcz”, które zostaną w niedalekiej przyszłości zdjęte z bilansu zasobów i przestaną być złożami w sensie prawnym.

W gminie na dzień dzisiejszy nie prowadzi się eksploatacji przy użyciu materiałów wybuchowych. Jednakże występują ograniczenia, co do zabudowy w związku z występowaniem drgań sejsmicznych, udarowej fali powietrza oraz rozrzutem odłamków skalnych. Z tego powodu zostały też ustalone zasięgi terenów górniczych (dla kopalni bazaltu „Bukowej Góry” we wsi Kościelnik).

Wyrobiska kamieniołomów bazaltu koło Uniegoszczy oraz wapieni w dolinie Łazka przyczyniły się również do zmiany krajobrazu. Ponad to istnieje szereg wyrobisk, w których eksploatowano piaski, żwiry i ropy, i z których wiele już uległo samoczynnej rekultywacji, stając się cennymi siedliskami flory i fauny (fot. 1).

Szczegółowe dane dotyczące wyżej wymienionych złóż kopalin przedstawia tabela 9, a zasięg niektórych złóż zlokalizowano na rysunku planu.

3.3. Warunki wodne i sieć rzeczna

Sieć hydrograficzną obszaru gminy Lubań tworzy rzeka Kwisa (fot. 3 i 4), będąca lewostronnym III-cio rzędowym dopływem Bobru, płynąca z Sudetów Zachodnich przez Pogórze Zachodniosudeckie na Nizinę Śląsko – Łużycką. Wraz z jej kilkoma lewo- i prawobrzeżnymi dopływami, mającymi charakter rzek górskich, stanowią urządzenia melioracji podstawowych, położonych na obszarze dorzecza Odry.

Głównymi prawobrzeżnymi dopływami Kwisy są: od południa Olszówka i Luciąża (Struga), natomiast lewobrzeżnymi: Siekierka, Łazek i Bród, uchodzącymi do Kwisy na terenie gminy. Pozostałe ciek: Wierzbowiec, Wilka, Złoty Potok, Stróżka, Słotwa, Gozdnicza i Czerwieńiec są drobniejszymi dopływami powyższych cieków. Wszystkie wymienione dopływy biorą początek w obszarze Pogórza Izerskiego, a ich długość na terenie gminy wynosi od 0,3 km do 12,5 km.

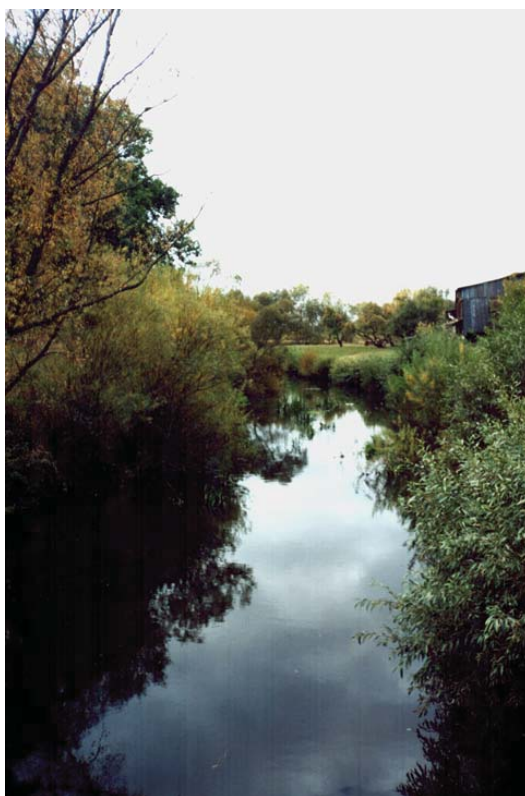
Kwisa na pewnych odcinkach zachowała charakter zbliżony do naturalnego, zwłaszcza w północnej części obszaru gminy, gdzie często występują starorzecza (Nawojów Łużycki) wraz z niezabezpieczonymi umocnieniami. Bieg mniejszych potoków, płynących na wielokilometrowych odcinkach przez wsie, został w znacznej mierze uregulowany. Stan zbliżony do pierwotnego zachował w swoim dolnym biegu Łazek, Złoty Potok i Stróżka.

Rzeka Kwisa i jej dopływ Siekierka objęte są monitoringiem regionalnym z kilkoma punktami pomiarowymi, o częstotliwości badania, raz w miesiącu co dwa lata. Wody Kwisy charakteryzują się małą odpornością na zakwaszenie, ale jej jakość poprawia się systematycznie, utrzymując je w II/III klasie czystości.

Brak zorganizowanej gospodarki ściekowej powoduje, że ścieki sanitarne z gospodarstw domowych odprowadzane są najczęściej do potoków przepływających przez miejscowości, pogarszając tym samym jakość wód, wywołując ponadnormatywne zanieczyszczenia różnymi bakteriami.

Fot. 3. Modernizacja jazu na zakolu rzeki Kwisy w okolicy Uniegoszczy

*Fot. 4. Fragment rzeki Kwisy na pograniczu
Nawojowa Łużyckiego i Śląskiego*

3.4. Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzną uzupełniają zbiorniki wód stojących (93,57 ha), z których charakter naturalny mają jedynie starorzecza Kwisy, występujące w Nawojowie Łużyckim. Zbiorniki sztuczne mają charakter stawów hodowlanych (np. duży staw rybny koło Nawojowa Śląskiego, stawy w Mściszowie – fot. 6), zalanych glinianek i piaskowni (np. w dawnych kopalniach gliniek kaolinowych koło Nawojowa Łużyckiego) lub wyrobisk kamieniołomów. Pomiędzy gminą Leśna a Lubaniem, Kwisa przepływa przez niższe i lesiste wzniesienia, tworząc wyjątkowo malowniczy przełom. Z początkiem dwudziestego wieku w okolicy gminy Leśna zostały wybudowane dwa zaporowe zbiorniki – Leśniański i Złotnicki, pełniące funkcje retencyjne, rekreacyjne oraz stanowiące źródło pozyskiwania energii elektrycznej. Posiadają duży wpływ na gospodarkę wodną gminy Lubań, która położona jest poniżej tych zbiorników. Szczegółowe dane dotyczące wód powierzchniowych przedstawia tabela 10 i rys. 11.

Grunty pod wodami

Tabela 10

Lp.	Nazwa obrębu	Powierzchnia obrębu	Grunty pod wodami powierzchniowymi					
			razem		płynącymi		stojącymi	
			ha	ha	%	ha	%	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Henryków Lubański	1 971,17	16,91	0,8	10,72	63,4	6,19	36,6
2.	Jałowiec	386,55	15,82	4,0	11,40	72,1	4,42	27,9
3.	Koscielnik	735,58	16,18	2,1	6,91	42,7	9,27	57,3
4.	Kościelniki Dolne	389,33	25,79	6,6	3,43	13,3	22,36	86,7
5.	Mściszów	1 687,44	28,89	1,8	9,85	34,1	19,04	65,9
6.	Nawojów Łużycki	1 328,26	16,50	1,2	15,21	92,2	1,29	7,8
7.	Nawojów Śląski	1 215,22	18,70	1,6	15,44	82,6	3,26	17,4
8.	Pisarzowice	2 127,58	13,19	0,7	10,03	76,0	3,16	24,0
9.	Radogoszcz	744,28	13,38	1,8	8,35	62,4	5,03	37,6
10.	Radostów Dolny	700,53	4,05	0,7	3,17	78,3	0,88	21,7
11.	Radostów Górny	874,88	3,64	0,4	2,40	65,9	1,24	34,1
12.	Radostów Średni	964,24	11,08	1,2	5,76	52,0	5,32	48,0
13.	Uniegoszcz	1 090,24	22,23	2,0	10,12	45,5	12,11	54,5
Gmina ogółem		14 215,30	206,36	1,5	112,79	54,6	93,57	45,4

Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Fot. 5. Staw w Henrykowie Lubańskim

Fot. 6. Staw hodowlany w Mściszowie

3.5. Warunki klimatyczne

Gmina Lubań według regionalizacji klimatycznej A. Schmucka zalicza się do III regionu zgorzeleckiego, charakteryzującego się najmniej surowymi warunkami w obrębie Sudetów.

Średnia temperatura roczna wynosi $+8,3^{\circ}\text{C}$, zaś średnia temperatura okresu wegetacyjnego przekracza 14°C . Okres wegetacyjny trwa 222 dni, okres dojrzewania letniego 161 dni, a długość lata osiąga 90 dni, co daje najdłuższe lato na Pogórzu - tabela 11.

W gminie przeważają wiatry zachodnie, z przewagą kierunku SW w porze chłodnej i NW w lecie. Na terenie gminy występują dwa typy klimatu lokalnego. Pierwszy występuje na terenach pozadolinnych, charakteryzuje się korzystnymi warunkami dla rozwoju rolnictwa. Drugi typ klimatu obejmuje dolinę Kwisy oraz doliny boczne. Obszar ten ma charakter inwersyjny, z występującą kumulacją wychłodzonych i wilgotnych mas powietrza. Efektem takich warunków jest zwiększona częstość występowania mgieł i przymrozków.

Cechy klimatu gminy Lubań

Tabela 11

Cechy Klimatu	Region III Zgorzelecki
1.	2.
Średnia temperatura roku [$^{\circ}\text{C}$]	8,3
Ilość dni z temperaturą powyżej 0°C	305
Ilość dni z temperaturą powyżej $2,5^{\circ}\text{C}$	261
Ilość dni z temperaturą powyżej 5°C	222
Ilość dni z temperaturą powyżej 10°C	161
Ilość dni z temperaturą powyżej 15°C	90
Początek temperatury 0°C	18.II
Początek temperatury $2,5^{\circ}\text{C}$	9.III
Początek temperatury 5°C	29.III
Początek temperatury 10°C	29.IV
Suma opadu rocznego w mm	700-750
Opady w okresie wegetacyjnym w % sumy rocznej	58-66

Zródło: Aneks do mapy glebowo-rolniczej gminy Lubań.

4. WALORY PRZYRODNICZE I TURYSTYCZNE

4.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Gmina wiejska Lubań posiada 2 pomniki przyrody ożywionej, 88 obiektów posiadających cechy pomników przyrody ożywionej oraz 21 zbiorowisk roślinności kształtowanej. Niewątpliwie najciekawszym jest cis pospolity w Henrykowie Lubańskim, liczący ponad 1250 lat, uznawany za najstarsze drzewo w Polsce, znajdujący się na działce, będącej własnością prywatną (fot. 8). Drugim pomnikiem jest aleja lipowa przy kompleksie folwarczno – pałacowym w Jałowcu, złożona z 21 lip drobnolistnych i dwóch klonów – jaworów. Obiekt znajduje się na działce, będącej w administrowaniu Agencji Nieruchomości Rolnych.

Na terenie gminy występują 174 stanowiska należące do 20 gatunków roślin chronionych. Wśród nich stwierdzono 150 stanowisk gatunków objętych ochroną częściową oraz 24 stanowiska roślin objętych ochroną całkowitą. Szereg z nich znajduje się w uprawie ogrodowej i parkowej.

Gatunki objęte ochroną całkowitą:

1. Barwinek pospolity *Vinca minor* L., ilość stanowisk -1.
2. Bluszcz pospolity *Hedera helix* L. -12.
3. Cis pospolity *Taxus baccata* L.-1.
4. Listera jajowata *Listera ovata* (L.)R.Br. -2.
5. Orlik pospolity *Aquilegia vulgaris* L. – 1.
6. Pióropusznik strusi *Matteucia struthiopteris* (L.) Tod -1.
7. Podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant* (L.) Roth. – 1.
8. Rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* L. – 1.
9. Śniedek baldaszkowaty *Ornithogalum umbellatum* L. – 1.
10. Sromotnik bezwstydnny *Phallus impudicus* L. – 1.
11. Śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* L. – 1.
12. Wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum* L. – 1.

Gatunki objęte ochroną częściową.

1. Bagno zwyczajne *Ledum palustre* L. - 1.
2. Kalina koralowa *Viburnum opulus* L. – 42.

3. Konwalia majowa *Convallaria maialis* L. – 8.
4. Kopytnik pospolity *Asarum europaeum* L. – 3.
5. Kruszyna pospolita *Frangula alnus* Mill. – 86.
6. Marzanka wonna *Galium odoratum* (L) Scop. – 5.
7. Pierwiosnka wyniosła *Primula elatior* (L) Hill. – 2.
8. Porzeczka czarna *Ribes nigrum* L. – 1.

Na terenie gminy występują 34 gatunków ssaków, w tym 10 chronionych (zębiełek, wydra, kret, jeź zachodni, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, rzęsorek rzeczek, wiewiórka, gronostaj i łasica łaska) i 10 łownych (dzik, sarna, jeleń, lis, kuna leśna, kuna domowa, tchórz, norka amerykańska, zając szarak i piżmak). Znajduje się też 8 gatunków nietoperzy i wszystkie podlegają ochronie prawnej, oznaczającej zakaz ich zabijania, płoszenia oraz niszczenia schronień, w których przebywają. Stwierdzono obecność 121 gatunków ptaków (w tym sóweczka i bielik – gatunki zagrożone w skali ogólnopolskiej), 6 - gatunków zagrożonych na Śląsku (bocian czarny, kania czarna, kobuz, przepiórka, derkacz, samotnik). W gminie występuje 9 gatunków płazów i 4 gatunki gadów.

Status pomnika przyrody nieożywionej posiada dawne wyrobisko piasków i glin kaolinowych w Nawojowie Łużyckim (fot. 7), chronione głównie ze względu na walory przyrody żywej. Obiekt cenny ze względu na występujące tu płazy i gady, a także z rzadką roślinność wodno-bagienną. Spotkać tutaj można rosziczkę okrągłolistną, widłaka goździstego i bagno zwyczajne. Ważnymi obszarami są też wszelkie kompleksy leśne, tereny wilgotne z ciekami wodnymi i stawami, gdzie występuje różnorodność siedlisk.

Ciekawym obiektem przyrodniczym jest wyeksploatowane wyrobisko bazaltu znajdujące się na Górze Ostróżek (dawniej kopalnia „Uniegoszcz”). Teren dawnego wyrobiska jest bogato urzeźbiony i pokryty różnowiekową szatą roślinną. Stanowi on cenny kompleks przyrodniczo-krajobrazowy o wysokich walorach estetycznych, poznawczych, a także rekreacyjnych. Przez teren wyrobiska biegnie końcowy odcinek ścieżki dydaktycznej pieszo-rowerowej pn. „Szlakiem wygasłych wulkanów”.

Fot. 7. Glinianki kaolinowe w Nawojowie Łużyckim

Fot. 8. Cis pospolity w Henrykowie Lubańskim

Do ciekawych i nietypowych miejsc należy również aleja dębowa (potocznie nazwana „drogą przez dęby”), łącząca Radostów Średni z Uniegoszczem o długości około 2 km (fot. 9).

Na terenie gminy Lubań stwierdzono istnienie 9 parków podworskich w miejscowościach Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Nawojów Śląski, Pisarzowice (4 obiekty) i Radostów Średni. Jako park użytkowany jest jedynie zabytkowy drzewostan w Pisarzowicach przy Zbiorczej Szkole Gminnej. Pozostałe założenia parkowe są bardzo zaniedbane, o mało czytelnych kompozycjach. Ich najcenniejszym elementem jest występowanie wielu zachowanych w dobrej kondycji starych drzew: świerków, sosen, żywotników i cyprysów oraz alei lipowych.

Fot. 9. Aleja dębowa – Radostów Średni - Uniegoszcz

4.2. Walory turystyczne

W rejestrze zabytków w gminie Lubań aktualnie znajduje się 23 obiekty. Są to przeważnie obiekty sakralne i pałacowo-parkowe, nieliczne, bo tylko dwa mieszkalne.

Obiekty wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w gminie to:

- w Henrykowie Lubańskim: kościół p.w. św. Mikołaja, plebania i budynek mieszkalny (nr 213) – fot. 11,
- w Jałowcu: kościół poewangelicki, pałac, budynek pastorówki i park,
- w Kościelniku: park przypałacowy, kościół p.w. Ścięcia Jana Chrzciciela i cmentarz przykościelny,
- w Mściszowie: kościół p.w. św. Jerzego (znajdujący się w stanie ruiny),
- w Nawojowie Łużyckim: dwór (obecnie jest tam kościół),
- w Pisarzowicach: oficyna dworska, park przy szkole, pałac wraz z przyległym parkiem (obecnie jest tam szkoła), kościół p.w. Macierzyństwa NMP oraz założenia folwarczne,
- w Radostowie Średnim: pałac, park przypałacowy, kościół p.w. Trzech Króli,
- w Uniegoszczy: kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP, dom nr 18.

Ochroną objęte są również stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

1. Nawojów Śląski – grodzisko z XIIIw.
2. Pisarzowice – grodzisko z XIVw.

Powyższe zabytki, jak również piękno krajobrazu z widokiem na Karkonosze można podziwiać ze szlaku rowerowego (przebiegającego wzdłuż całej gminy, począwszy od Pisarzowic, a kończąc na Jałowcu) oraz ścieżek turystycznych. Szlak niebieski jest fragmentem trasy Sulików-Siekierczyn-Lubań-Olszyna-Gryfów Śląski. Odcinek znajdujący się na terenie gminy Lubań prowadzi od miasta przez podnóże Harcerskiej Góry ku granicy gminy na północ od Jałowca. Szlak zielony bierze początek w Lubaniu i prowadzi przez Kamienną Górę do Wielkiego Lubańskiego Lasu, gdzie wkracza na obszar gminy Platerówka. Jego długość na odcinku gminy wynosi około 3,5 km.

Brak jest zagospodarowania turystycznego powyższych szlaków w obiekty gastronomiczne, miejsca do odpoczynku oraz dokładniejszego oznaczenia dalszych etapów tras.

Baza noclegowa gminy jest bardzo skromna: dwa gospodarstwa agroturystyczne w Nawojowie Łużyckim i w Jałowcu, z łączną liczbą miejsc noclegowych 18 oraz hotel w Uniegoszczy dysponujący 12 miejscami noclegowymi. W Henrykowie Lubańskim istnieje jedyne gospodarstwo ekologiczne posiadające certyfikat zdrowej żywności. Skromną bazę

gastronomiczną tworzą Zajazd-Bar „Eureka” w Uniegoszczy, Bar „Karolinka” w Kościelniku, Smażalnia Ryb „Nad wodą” w Mściszowie.

Można stwierdzić, że pomnikowy Cis Henrykowski i stare wyrobisko glinki z ciekawymi okazami roślinności, są w bardzo niskim stopniu wykorzystanymi atrakcjami turystycznymi. Spowodowane jest to brakiem szerokiego rozpropagowania informacji o nich, ograniczoną możliwością dojazdu i powiązaniu z innymi wartymi zobaczenia obiektami.

Brak jest też specjalnie wyznaczonych i zagospodarowanych punktów widokowych, chociaż kilka miejsc zasługuje na podkreślenie swoich walorów krajobrazowych. Do takich miejsc należy podnóże Harcerskiej Górki koło Uniegoszczy i wzgórze Ostrózek z drogą biegnącą jego południowym stokiem, z których roztaczają się piękne widoki w kierunku Karkonoszy i Gór Izerskich.

Fot. 10. Kapliczka przydrożna w Henrykowie Lubańskim

Fot. 11. Kościół w Henrykowie Lubańskim p.w. św. Mikołaja z XIII w.

4.3. Obszary leśne i zadrzewione

Grunty leśne na terenie gminy Lubań zajmują obszar 3184,01 ha, co stanowi 22,4% powierzchni gminy. Kompleksy leśne o zróżnicowanym składzie gatunkowym, usytuowane są najczęściej wzdłuż granic poszczególnych obrębów. Przeważnie możemy spotkać lasy świerkowe, świerkowo-dębowo-brzozowe, sosnowo-dębowe oraz mieszane z udziałem gatunków obcych.

Dominującą rolę pełnią lasy gospodarcze. Natomiast położone w pobliżu terenów zabudowanych, są zakwalifikowane jako tereny masowego wypoczynku, w których nie prowadzi się tradycyjnej gospodarki leśnej. Spory procent powierzchni stanowią też młodniki (do 40 lat), lasy ochronne i nie udostępnione rekreacji. Lasy te występują w południowo-wschodniej części gminy, w rejonie Radostowa Górnego i Mściszowa. Pełnią funkcje ochronne dla innych zasobów przyrodniczych. Kompleksy leśne położone w otoczeniu stawów, są też miejscami przebywania chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Największy udział obszarów leśnych występuje w Kościelniku (41,0% powierzchni obrębu), stanowiąc dużą enklawę razem z terenami leśnymi Wielkiego Lubańskiego Lasu (gmina Platerówka). W Radogoszczy i Nawojowie Łużyckim grunty leśne zajmują ponad 30% powierzchni – fot. 13 i 14. Natomiast najmniejsze obszary leśne znajdują się w Jałowcu o powierzchni 6,85 ha (1,9% obrębu).

Powierzchnia zadrzewień w całej gminie wynosi 100,70 ha, z czego jedna piąta przypada na Uniegoszcz. Najmniejszy obszar zadrzewień znajduje się w Radostowie Dolnym - 1,73 ha i Kościelnikach Dolnych - 2,09 ha. W pozostałych obrębach wielkości zadrzewień mieszczą się w granicach od 4,05 ha do 13,54 ha.

W całej gminie wskaźnik procentowego udziału zadrzewień wynosi 1,0% (przy stopniu lesistości 22,4%). Spośród 13 obrębów tylko w dwóch (w Jałowcu i w Kościelniku) wskaźnik ten jest zbliżony do prawidłowej wielkości. Natomiast w pozostałych miejscowościach jego wielkości są za niskie (np. w Mściszowie stopień lesistości wynosi 24,6%, a wskaźnik zadrzewień 0,6%), stąd proponuje się dodatkowe pasy zadrzewień.

Zadrzewienia występują najczęściej wzdłuż cieków, dróg (fot. 12) i rowów oraz jako zwarte skupiska śródpolne. Położone na stokach i terenach podmokłych o niewielkiej przydatności rolniczej, pełnią funkcje ochronne. Stanowią też schronienie dla leśnych gatunków roślin, ptaków i bezkręgowców. Informacje o lesistości i zadrzewieniach gminy zawiera tabela 12 i rys. 12.

Fot. 12. Pas zadrzewień przy drodze nr 1221 w Piszczowicach

Fot. 13. Las mieszany w północno-wschodniej części gminy

Fot. 14. Las w Nawojowie Łużyckim przy działce (drodże) nr 191

Powierzchnia lasów i lesistość gminy

Tabela 12

Lp.	Obręb	Powierzchnia obrębu ogółem	Grunty leśne		Stopień lesistości	Wskaźnik zadrzewień
			Lasy i grunty leśne	Grunty zadrzewione i zakrzewione		
			[ha]	[ha]		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	1 971,17	400,20	13,54	20,3	0,9
2.	Jałowiec	386,55	6,85	5,95	1,9	1,9
3.	Kościelnik	735,58	301,47	4,05	41,0	1,1
4.	Kościelniki Dolne	389,33	112,05	2,09	28,8	1,0
5.	Mściszów	1 687,44	415,22	6,55	24,6	0,6
6.	Nawojów Łużycki	1 328,26	467,86	9,02	35,2	1,3
7.	Nawojów Śląski	1 215,22	264,12	6,28	21,7	0,7
8.	Pisarzowice	2 127,58	258,86	13,46	12,2	0,8
9.	Radogoszcz	744,28	252,18	5,34	33,9	1,3
10.	Radostów Dolny	700,53	154,27	1,73	22,0	0,3
11.	Radostów Górny	874,88	244,64	6,59	28,0	1,1
12.	Radostów Średni	964,24	45,37	4,86	4,7	0,6
13.	Uniegoszcz	1 090,24	260,92	21,24	23,9	3,0
Gmina ogółem		14215,30	3184,01	100,70	22,4	1,0

Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

4.4. Atrakcje kulturalne

Gmina Lubań należy do związku gmin „Kwisa”, którego głównym celem jest wspólne działanie zrzeszonych gmin, prowadzące do wszechstronnej ochrony środowiska doliny rzeki Kwisy. Jest również jednym z organizatorów imprez kulturalnych i sportowych. Najważniejsza impreza, którą od 10 lat organizuje, to samorządowe igrzyska sportowe, co roku prowadzona przez inną gminę. Od kilku lat nabrały charakteru międzynarodowego, ponieważ gmina, która w danym roku jest organizatorem, do udziału w nich zaprasza miasto lub gminę z kraju, z którym współpracuje. Związek organizuje też jednodniowy rajd samochodowy dla amatorów. W 2000 roku odbyły się dolnośląskie zawody wędkarskie, które ze względu na duże zainteresowanie zostały przyjęte do kalendarza imprez corocznych. A ponadto Związek jest też współorganizatorem takich imprez jak: ogólnopolskie regaty slalomowe o puchar Kwisy w spływie kajakowym, rozgrywane corocznie w sąsiedniej gminie Leśna oraz piesze rajdy turystyczne.

5. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

5.1. Struktura użytkowania gruntów i użytków rolnych

W gminie największą powierzchnię zajmują użytki rolne – 9828,53 ha, co stanowi 69,1% wszystkich gruntów. Grunty leśne oraz zakrzewienia obejmują obszar 3284,71 ha (23,1%). Pozostałą część (7,8%) zajmują: tereny zabudowane, grunty pod wodami, drogi, użytki kopalne, nieużytki oraz pozostałe. Dane przedstawia tabela 13 oraz rys. 13.

Największą powierzchnią użytków rolnych dysponują wsie: Pisarzowice – 1684,08 ha, Henryków Lubański – 1444,79 ha oraz Mściszów – 1171,63 ha. Udział użytków rolnych w powierzchni poszczególnych obrębów jest zróżnicowany i zawiera się w przedziale od 49,6% do 86,1%. Obręby, w których powierzchnia UR przekracza 80% to: Jałowiec oraz Radostów Średni.

Na podstawie udziału użytków rolnych i gruntów leśnych w powierzchni obrębów określono dominujące typy użytkowania ziemi. Stwierdzono, że gminę charakteryzuje rolniczy typ użytkowania. W strukturze obrębów powyższy typ występuje w siedmiu obrębach. Natomiast w pozostałych rolniczo-leśny. Dane zostały zawarte w tabeli 14 oraz na rys. 14.

Wśród użytków rolnych największą powierzchnię zajmują grunty orne – 6971,15 ha (70,9%). Największy udział występuje w Mściszowie (83,9%) i Uniegoszczy (78,5%), natomiast najmniejszy w Kościelnikach Dolnych (26,6%). Powyższe dane przedstawia tabela 15 oraz rys. 15.

Najwięcej użytków zielonych znajduje się w Pisarzowicach (515,44 ha) oraz w Henrykowie Lubańskim (470,69 ha). Jednak największy odsetek UZ w stosunku do powierzchni UR w obrębie posiadają Kościelniki Dolne (72,6%) oraz Nawojów Łużycki (40,0%). Najmniejszym udziałem UZ charakteryzują się Mściszów (15,3%), Uniegoszcz (21,4%), Radostów Dolny (23,2%), Radostów Górny (23,6%) oraz Jałowiec (27,3%).

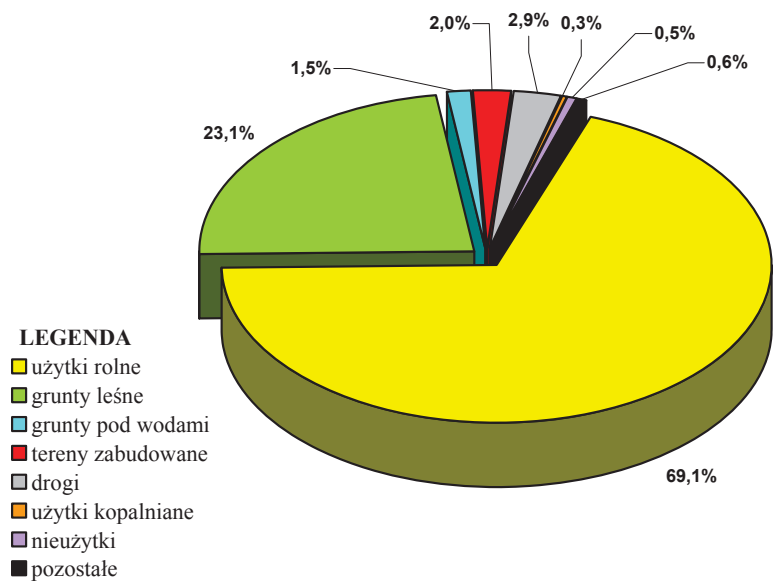
Porównując procentowy udział gruntów orných do użytków zielonych określono kierunki produkcji rolniczej. Z danych wynika, że w gminie na 13 obrębów w 10 występuje połowy kierunek produkcji rolniczej, w dwóch (Henryków Lubański, Nawojów Łużycki) połowo-paszowiskowy. Jedynie w Kościelnikach Dolnych dominuje kierunek paszowiskowy. Można przyjąć, że cała gmina posiada połowy kierunek produkcji rolniczej (tabela 16).

Struktura użytkowania gruntów

Tabela 13

Lp.	Obręb	Jednostka	Powierzchnia ogólna obr.	Użytki rolne					Gruntylesne oraz zakrezwione	Gruntypod wodami	Tereny zabudowane	Drogi	Użytki kopalne	Nieżytki	Pozostale
				ogółem	gruntyorne	sady	łąki	pastwiska							
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1.	Henryków Lubański	ha	1971,17	1444,79	966,82	7,28	331,59	139,10	413,74	16,91	40,22	45,06	0,13	3,94	6,38
		%	100,0	73,3	49,0	0,4	16,8	7,1	21,0	0,8	2,1	2,3	-	0,2	0,3
2.	Jalowiec	ha	386,55	309,21	224,03	0,73	44,07	40,38	12,80	15,82	15,50	23,22	2,20	1,00	6,80
		%	100,0	80,0	58,0	0,2	11,4	10,4	3,3	4,0	4,0	6,0	0,6	0,3	1,8
3.	Kościelnik	ha	735,58	364,70	246,42	6,03	57,07	55,18	305,52	16,18	15,44	20,97	2,62	4,81	5,34
		%	100,0	49,6	33,5	0,8	7,8	7,5	41,5	2,1	2,1	2,9	0,4	0,7	0,7
4.	Kościelniki Dolne	ha	389,33	208,66	55,44	1,78	47,18	104,26	114,14	25,79	14,88	14,46	-	0,06	11,34
		%	100,0	53,6	14,2	0,5	12,1	26,8	29,3	6,6	3,9	3,7	-	-	2,9
5.	Msciszów	ha	1687,44	1171,63	983,14	9,16	66,41	112,92	421,77	28,89	18,71	36,22	0,14	4,24	5,84
		%	100,0	69,4	58,3	0,5	3,9	6,7	25,0	1,8	1,1	2,1	-	0,3	0,3
6.	Nawojów Lużycki	ha	1328,26	717,73	426,52	3,79	171,39	116,03	476,88	16,50	20,60	41,09	12,72	27,33	15,41
		%	100,0	54,0	32,1	0,3	12,9	8,7	35,9	1,2	1,5	3,1	1,0	2,1	1,2
7.	Nawojów Śląski	ha	1215,22	867,84	607,92	0,70	132,09	127,13	270,40	18,70	20,83	31,92	-	2,73	2,80
		%	100,0	71,4	50,0	0,1	10,9	10,4	22,3	1,6	1,7	2,6	-	0,2	0,2
8.	Pisarzowice	ha	2127,58	1684,08	1153,35	15,29	189,25	326,19	272,32	13,19	60,80	73,07	2,59	12,05	9,48
		%	100,0	79,1	54,2	0,7	8,9	15,3	12,8	0,7	2,9	3,4	0,1	0,6	0,4
9.	Radogoszcz	ha	744,28	420,36	306,07	5,22	72,01	37,06	257,52	13,38	17,22	19,16	-	2,40	14,24
		%	100,0	56,5	41,1	0,7	9,7	5,0	34,6	1,8	2,3	2,6	-	0,3	1,9
10.	Radostów Dolny	ha	700,53	506,56	383,87	5,22	72,43	45,04	156,00	4,05	10,59	20,41	0,25	2,63	0,04
		%	100,0	72,2	54,8	0,7	10,3	6,4	22,3	0,7	1,5	2,9	0,0	0,4	0,0
11.	Radostów Górny	ha	874,88	583,17	443,17	2,35	44,74	92,91	251,23	3,64	12,04	24,13	-	0,43	0,24
		%	100,0	66,7	50,7	0,3	5,1	10,6	28,7	0,4	1,4	2,8	-	-	-
12.	Radostów Średni	ha	964,24	830,52	609,89	6,23	78,56	135,84	50,23	11,08	25,11	33,66	3,57	7,89	2,18
		%	100,0	86,1	63,3	0,6	8,1	14,1	5,2	1,2	2,6	3,5	0,4	0,8	0,2
13.	Uniegoszcz	ha	1090,24	719,28	564,51	0,55	114,64	39,58	282,16	22,23	12,03	25,82	12,48	8,64	7,60
		%	100,0	66,0	51,8	0,1	10,5	3,6	25,9	2,0	1,1	2,4	1,1	0,8	0,7
Gmina ogółem		ha	14215,30	9828,53	6971,15	64,33	1421,43	1371,62	3284,71	206,36	283,97	409,19	36,70	78,15	87,69
		%	100,0	69,1	49,0	0,5	10,0	9,6	23,1	1,5	2,0	2,9	0,3	0,5	0,6

Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

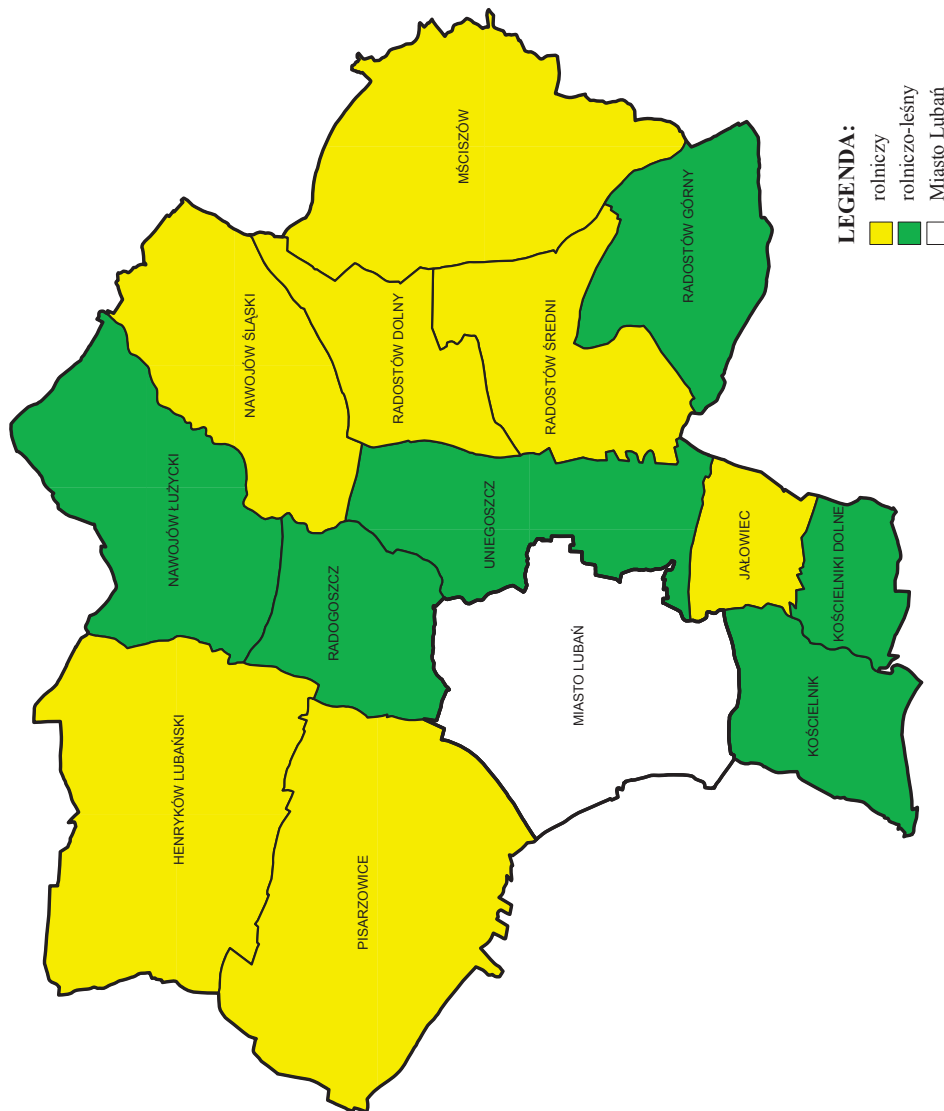
Rys. 13. Struktura użytkowania gruntów

Typy użytkowania ziemi

Tabela 14

Lp.	Obręb	Pow. ogólna obrobów	Użytki rolne		Lasy		Typ użytkowania ziemi
			ha	%	ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Henryków Lubański	1971,17	1444,79	73,3	413,74	21,0	rolniczy
2.	Jałowiec	386,55	309,21	80,0	12,80	3,3	rolniczy
3.	Kościelniki	735,58	364,70	49,6	305,52	41,5	rolniczo-leśny
4.	Kościelniki Dolne	389,33	208,66	53,6	114,14	29,3	rolniczo-leśny
5.	Mściszów	1687,44	1171,63	69,4	421,77	25,0	rolniczy
6.	Nawojów Łużycki	1328,26	717,73	54,0	476,88	35,9	rolniczo-leśny
7.	Nawojów Śląski	1215,22	867,84	71,4	270,40	22,3	rolniczy
8.	Pisarzowice	2127,58	1684,08	79,1	272,32	12,8	rolniczy
9.	Radogoszcz	744,28	420,36	56,5	257,52	34,6	rolniczo-leśny
10.	Radostów Dolny	700,53	506,56	72,2	156,00	22,3	rolniczy
11.	Radostów Górny	874,88	583,17	66,7	251,23	28,7	rolniczo-leśny
12.	Radostów Średni	964,24	830,52	86,1	50,23	5,2	rolniczy
13.	Uniegoszcz	1090,24	719,28	66,0	282,16	25,9	rolniczo-leśny
Gmina ogółem		14215,30	9828,53	69,1	3284,71	23,1	rolniczy

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

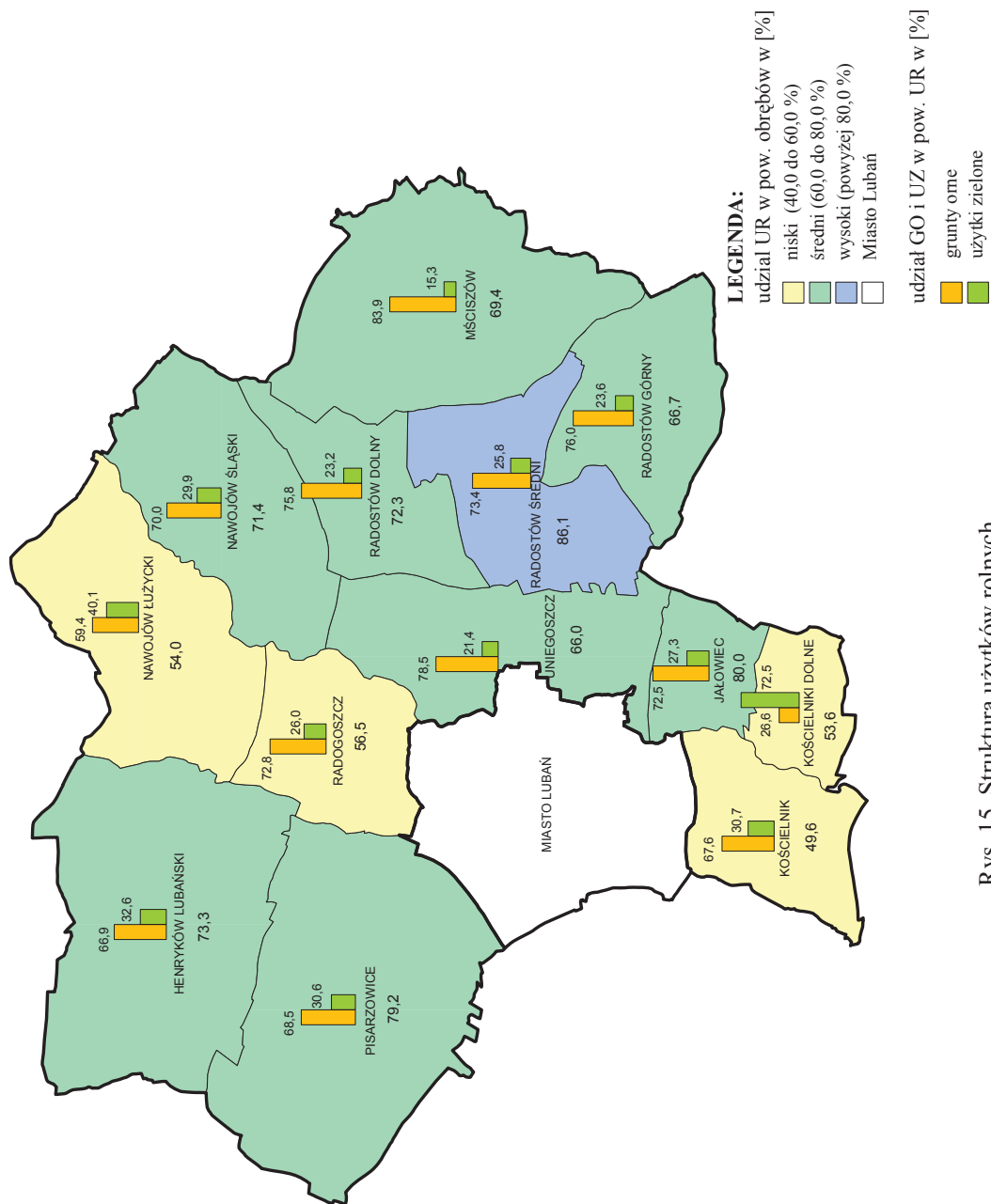
Rys. 14. Typy użytkowania ziemi

Struktura użytków rolnych

Tabela 15

Lp.	Obręb	Pow. użytków rolnych		Grunty orne		Sady		Łąki		Pastwiska		
		ha	3.	ha	4.	ha	6.	ha	8.	ha	10.	%
1.	Henryków Lubanski	1444,79	66,9	966,82	7,28	0,5	331,59	23,0	139,10	9,6		
2.	Jałowice	309,21	72,5	224,03	0,73	0,2	44,07	14,3	40,38	13,0		
3.	Koscielnik	364,70	67,6	246,42	6,03	1,7	57,07	15,6	55,18	15,1		
4.	Koscielniki Dolne	208,66	26,6	55,44	1,78	0,9	47,18	22,5	104,26	50,0		
5.	Mściszew	1171,63	83,9	983,14	9,16	0,8	66,41	5,7	112,92	9,6		
6.	Nawojów Lużycki	717,73	59,4	426,52	3,79	0,5	171,39	23,9	116,03	16,2		
7.	Nawojów Śląski	867,84	70,0	607,92	0,70	0,1	132,09	15,2	127,13	14,7		
8.	Pisarzowice	1684,08	68,5	1153,35	15,29	0,9	189,25	11,2	326,19	19,4		
9.	Radogoszcz	420,36	72,8	306,07	5,22	1,2	72,01	17,2	37,06	8,8		
10.	Radostów Dolny	506,56	75,8	383,87	5,22	1,0	72,43	14,3	45,04	8,9		
11.	Radostów Górny	583,17	76,0	443,17	2,35	0,4	44,74	7,7	92,91	15,9		
12.	Radostów Średni	830,52	73,4	609,89	6,23	0,8	78,56	9,4	135,84	16,4		
13.	Uniegoszcz	719,28	78,5	564,51	0,55	0,1	114,64	15,9	39,58	5,5		
Gmina ogółem		9828,53	70,9	6971,15	64,33	0,7	1421,43	14,4	1371,62	14,0		

Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 15. Struktura użytków rolnych

Kierunki produkcji rolniczej

Tabela 16

Lp.	Obręby	Pow. użytków rolnych	Grunty orne		Użytki zielone		Kierunki produkcji rolniczej
			ha	%	ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Henryków Lubański	1444,79	966,82	66,9	470,69	32,6	polowo-paszowiskowy
2.	Jałowiec	309,21	224,03	72,5	84,45	27,3	polowy
3.	Kościelnik	364,70	246,42	67,6	112,25	30,7	polowy
4.	Kościelniki Dolne	208,66	55,44	26,6	151,44	72,5	paszowiskowy
5.	Mściszów	1171,63	983,14	83,9	179,33	15,3	polowy
6.	Nawojów Lużycki	717,73	426,52	59,4	287,42	40,1	polowo-paszowiskowy
7.	Nawojów Śląski	867,84	607,92	70,0	259,22	29,9	polowy
8.	Pisarzowice	1684,08	1153,35	68,5	515,44	30,6	polowy
9.	Radogoszcz	420,36	306,07	72,8	109,07	26,0	polowy
10.	Radostów Dolny	506,56	383,87	75,8	117,47	23,2	polowy
11.	Radostów Górny	583,17	443,17	76,0	137,65	23,6	polowy
12.	Radostów Średni	830,52	609,89	73,4	214,40	25,8	polowy
13.	Umiegoszcz	719,28	564,51	78,5	154,22	21,4	polowy
Gmina ogółem		9828,53	6971,15	70,9	2793,05	28,4	polowy

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

5.2. Jakość środowiska glebowego

Na terenie gminy Lubań wśród gruntów ornych przeważa klasa IIIb - 41,9% oraz IVa - 29,2%. W znikomym stopniu są reprezentowane klasy I i II, które łącznie zajmują 35,66 ha (0,5% GO). Grunty słabe i bardzo słabe (klasa V i VI) występują na niewielkim obszarze 390,99 ha - 5,6% gruntów ornych w całej gminie.

W użytkach zielonych podobnie jak w gruntach ornych dominuje klasa III, która przekracza połowę wszystkich użytków zielonych (52,0%), natomiast klasa IV obejmuje swoim obszarem 1026,77 ha (36,8% UZ). Klasy bardzo dobre (I i II) to 72,99 ha (2,6% UZ), natomiast klasy V i VI zajmują 8,6% użytków zielonych, to jest powierzchnię 241,63 ha. Szczegółowe dane obrazujące rozkład poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych i użytków zielonych w obrębach przedstawia tabela 17.

Ze względu na jakość gleb, podzielono grunty orne i użytki zielone na trzy grupy:

- ✓ użytki rolne bardzo dobrej i dobrej jakości, obejmujące klasy I-IIIb gruntów ornych i I-III użytków zielonych,
- ✓ użytki rolne średniej jakości, obejmujące grunty orne klas IVa i IVb oraz użytki zielone klasy IV,
- ✓ użytki rolne słabej i bardzo słabej jakości, obejmujące GO i UZ klas V, VI.

Grunty bardzo dobre i dobre zajmują ponad połowę powierzchni użytków rolnych – 5386,03 ha. W trzech wsiach odsetek ten przekracza nawet 70%, są to: Kościelniki Dolne, Kościelnik oraz Radostów Górny. Najmniej takich gruntów posiadają wsie Uniegoszcz (35,3%) i Nawojów Łużycki (41,3%). Niewielki udział stanowią grunty słabej i bardzo słabej jakości. W gminie Lubań zajmują one powierzchnię 632,61 ha, stanowiąc 6,5%. Tylko w Radogoszczy odsetek ten wynosi 11,1%, natomiast najmniejszy udział posiadają wsie Radostów Górny (3,1%) oraz Radostów Dolny i Średni – po 3,9%. Szczegółowe dane zawiera tabela 18, a rozkład najlepszych gruntów przedstawia rys. 16.

Występowanie gruntów tak wysokich klas bonitacyjnych oraz sprzyjające warunki klimatyczne pozwalają w szerokim stopniu na prowadzenie i rozwijanie działalności rolniczej w tym rejonie.

Gleboznawcza klasyfikacja gruntów

Tabela 17

Lp.	Obręb	Jedn.	Gruntły orne										Użytki zielone										Razem	
			I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	razem	I	II	III	IV	V	VI	razem	GO+UZ	20.				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.					
1.	Henryków Lubański	ha	-	-	211,45	423,16	189,55	73,85	58,15	10,66	966,82	-	-	290,12	146,69	26,88	7,00	470,69	1437,51					
		%	-	-	21,9	43,8	19,6	7,6	6,0	1,1	100,0	-	-	61,6	31,2	5,7	1,5	100,0						
2.	Jalowiec	ha	0,41	18,99	58,91	58,87	43,05	25,03	17,43	1,34	224,03	2,49	9,69	35,53	26,70	7,47	2,57	84,45	308,48					
		%	0,2	8,4	26,3	26,3	19,2	11,2	7,8	0,6	100,0	2,9	11,5	42,1	31,6	8,8	3,1	100,0						
3.	Kościełnik	ha	-	11,04	150,31	44,41	18,69	10,55	10,15	1,27	246,42	-	7,27	60,76	26,58	16,43	1,21	112,25	358,67					
		%	-	4,5	61,0	18,0	7,6	4,3	4,1	0,5	100,0	-	6,5	54,1	23,7	14,6	1,1	100,0						
4.	Kościełniki Dolne	ha	-	1,41	28,29	15,35	6,46	3,08	0,85	-	55,44	-	5,47	110,14	27,10	8,73	-	151,44	206,88					
		%	-	2,5	51,0	27,7	11,7	5,6	1,5	-	100,0	-	3,6	72,7	17,9	5,8	-	100,0						
5.	Mściszów	ha	-	0,78	42,40	508,99	289,13	97,95	40,60	3,29	983,14	-	-	24,45	130,52	23,84	0,52	179,33	1162,47					
		%	-	0,1	4,3	51,8	29,4	10,0	4,1	0,3	100,0	-	-	13,6	72,8	13,3	0,3	100,0						
6.	Nawojów Lużycki	ha	-	-	18,40	147,42	186,94	51,61	21,88	0,27	426,52	-	-	129,31	125,59	24,20	8,32	287,42	713,94					
		%	-	-	4,3	34,6	43,8	12,1	5,1	0,1	100,0	-	-	45,0	43,7	8,4	2,9	100,0						
7.	Nawojów Śląski	ha	-	-	30,39	299,14	213,29	43,15	21,55	0,40	607,92	-	47,34	115,36	76,29	19,18	1,05	259,22	867,14					
		%	-	-	5,0	49,2	35,1	7,1	3,5	0,1	100,0	-	18,3	44,5	29,4	7,4	0,4	100,0						
8.	Pisarzowice	ha	-	-	43,40	413,78	463,16	129,16	93,62	10,23	1153,35	-	-	289,72	205,10	19,85	0,77	515,44	1668,79					
		%	-	-	3,8	35,9	40,1	11,2	8,1	0,9	100,0	-	-	56,2	39,8	3,9	0,1	100,0						
9.	Radgosz	ha	-	3,03	79,23	82,14	67,84	42,74	27,98	3,11	306,07	-	0,73	56,49	36,87	12,64	2,34	109,07	415,14					
		%	-	1,0	25,9	26,8	22,2	14,0	9,1	1,0	100,0	-	0,7	51,8	33,8	11,6	2,1	100,0						
10.	Radoszów Dolny	ha	-	-	88,86	170,74	90,06	23,42	10,79	-	383,87	-	-	32,77	75,82	7,65	1,23	117,47	501,34					
		%	-	-	23,1	44,5	23,5	6,1	2,8	-	100,0	-	-	27,9	64,5	6,5	1,1	100,0						
11.	Radoszów Górny	ha	-	-	46,84	278,69	71,68	33,38	12,58	-	443,17	-	-	91,33	41,04	3,33	1,95	137,65	580,82					
		%	-	-	10,6	62,9	16,2	7,5	2,8	-	100,0	-	-	66,3	29,8	2,4	1,5	100,0						
12.	Radoszów Średni	ha	-	-	83,50	309,66	137,85	55,89	16,53	6,46	609,89	-	-	153,60	51,59	4,98	4,23	214,40	824,29					
		%	-	-	13,7	50,8	22,6	9,1	2,7	1,1	100,0	-	-	71,6	24,1	2,3	2,0	100,0						
13.	Uniegoszcz	ha	-	-	24,70	166,68	254,81	96,47	19,90	1,95	564,51	-	-	62,09	56,88	26,78	8,47	154,22	718,73					
		%	-	-	4,4	29,5	45,1	17,1	3,5	0,4	100,0	-	-	40,3	36,9	17,3	5,5	100,0						
	Gmina ogółem	ha	0,41	35,25	906,68	2919,03	2032,51	686,28	352,01	38,98	6971,15	2,49	70,50	1451,67	1026,77	201,96	39,66	2793,05	9764,20					
		%	-	0,5	13,0	41,9	29,2	9,8	5,0	0,6	100,0	0,1	2,5	52,0	36,8	7,2	1,4	100,0						

Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Jakość użytków rolnych

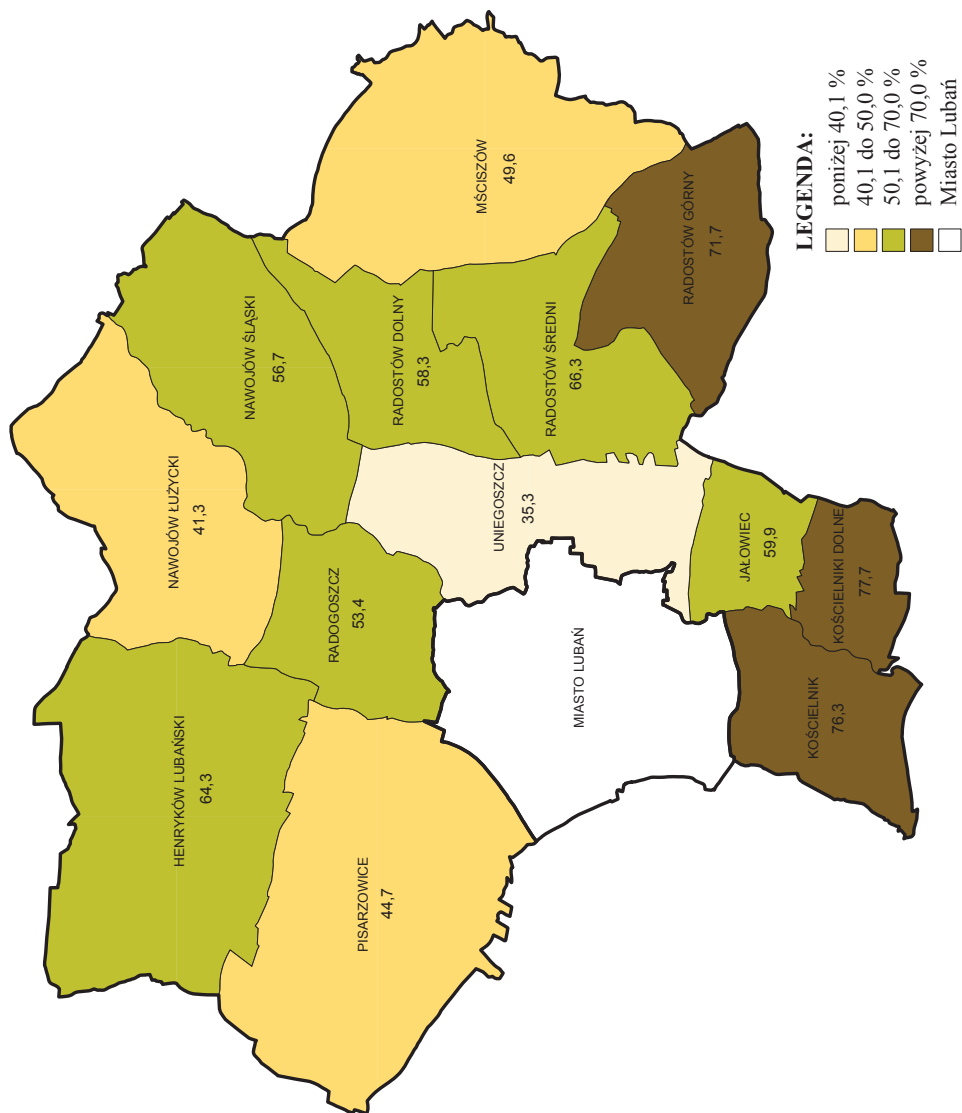
Tabela 18

Lp.	Obręb	Pow. użytków rolnych (bez sadów)	Grunty bardzo dobrej i dobrej jakości		Grunty średniej jakości		Grunty słabej i bardzo słabej jakości	
		ha	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Henryków Lubański	1437,51	924,73	64,3	410,09	28,6	102,69	7,1
2.	Jałowiec	308,48	184,89	59,9	94,78	30,8	28,81	9,3
3.	Kościelnik	358,67	273,79	76,3	55,82	15,6	29,06	8,1
4.	Kościelniki Dolne	206,88	160,66	77,7	36,64	17,7	9,58	4,6
5.	Mściszów	1162,47	576,62	49,6	517,60	44,5	68,25	5,9
6.	Nawojów Łużycki	713,94	295,13	41,3	364,14	51,0	54,67	7,7
7.	Nawojów Śląski	867,14	492,23	56,7	332,73	38,4	42,18	4,9
8.	Pisarzowice	1668,79	746,90	44,7	797,42	47,8	124,47	7,5
9.	Radogoszcz	415,14	221,62	53,4	147,45	35,5	46,07	11,1
10.	Radostów Dolny	501,34	292,37	58,3	189,30	37,8	19,67	3,9
11.	Radostów Górny	580,82	416,86	71,7	146,10	25,2	17,86	3,1
12.	Radostów Średni	824,29	546,76	66,3	245,33	29,8	32,21	3,9
13.	Uniegoszcz	718,73	253,47	35,3	408,16	56,8	57,10	7,9
Gmina ogółem		9764,20	5386,03	55,2	3745,56	38,3	632,61	6,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

5.3. Charakterystyka gleb

Na terenie gminy przeważają gleby pseudobielicowe, które zajmują 65% powierzchni użytków rolnych. Gleby brunatne stanowią 23% i mady 11%. Pozostałą powierzchnię zajmują czarne ziemie i gleby organiczne. Rozmieszczenie tych gleb związane jest z rzeźbą terenu i stosunkami wodnymi. Gleby brunatne i pseudobielicowe zajmują obszary wyżej położone i użytkowane są przeważnie jako grunty orne. Mady i czarne ziemie zajmują tereny położone najniżej, głównie przy ciekach wodnych i są wykorzystywane jako użytki zielone. Duży wpływ na kształtowanie rolniczej przydatności gleb wykazuje skład mechaniczny skały macierzystej i wzajemny układ poszczególnych warstw gleby. Gleby gliniaste pylaste całkowite i niecałkowite położone na terenie warunkującym dobre uwilgotnienie, występują

Rys. 16. Udział gleb bardzo dobrych i dobrych w powierzchni użytków rolnych w [%]

przeważnie w obrębach: Henryków Lubański, Mściszów, Pisarzowice, Radostów Średni i Uniegoszcz. Kolejną grupę stanowią gleby wytworzone z utworów pyłowych ilastych całkowite i niecałkowite na zwięzłym podłożu. Są to najlepsze gleby na terenie gminy. Występują one na terenie wsi: Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Uniegoszcz oraz Nawojów Łużycki i Śląski, czyli obszary położone w środkowej części gminy od południa ku północy. Utwory lessowate całkowite i niecałkowite również występują w znacznych ilościach stanowiąc zwarte zasięgi we wsiach Mściszów, Kościelnik i Radostów Dolny, Górny i Średni. Najmniejszą powierzchnię na terenie gminy Lubań zajmują gleby piaszczyste. Piaszki gliniaste płytkie zalegające na piaskach słabogliniastych występują we wszystkich obrębach na pagórkach i wyniesieniach terenowych.

W użytkach zielonych przeważają gleby pochodzenia mineralnego wytworzone z utworów pyłowych a także gleby gliniaste. Są to łąki i pastwiska najczęściej typu łąkowego. Pozostałą część stanowią łąki właściwe i rozlewiskowe. Gleby organiczne mułowo-torfowe i torfowo-mułowe występują fragmentarycznie.

5.4. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej opracowany przez IUNG Puławy, określa w sposób syntetyczny jakość środowiska przyrodniczego, poddając ocenie takie czynniki jak: glebę, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne. W wyniku przeprowadzonych przez powyższy instytut obliczeń dla poszczególnych gmin, stwierdzono, że ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Lubań wynosi 82,4 punktu. Jest to wartość przekraczająca średnią dla województwa, która wynosi 76,3 punktu. Wynik ten świadczy o bardzo dobrych warunkach naturalnych do prowadzenia produkcji rolniczej.

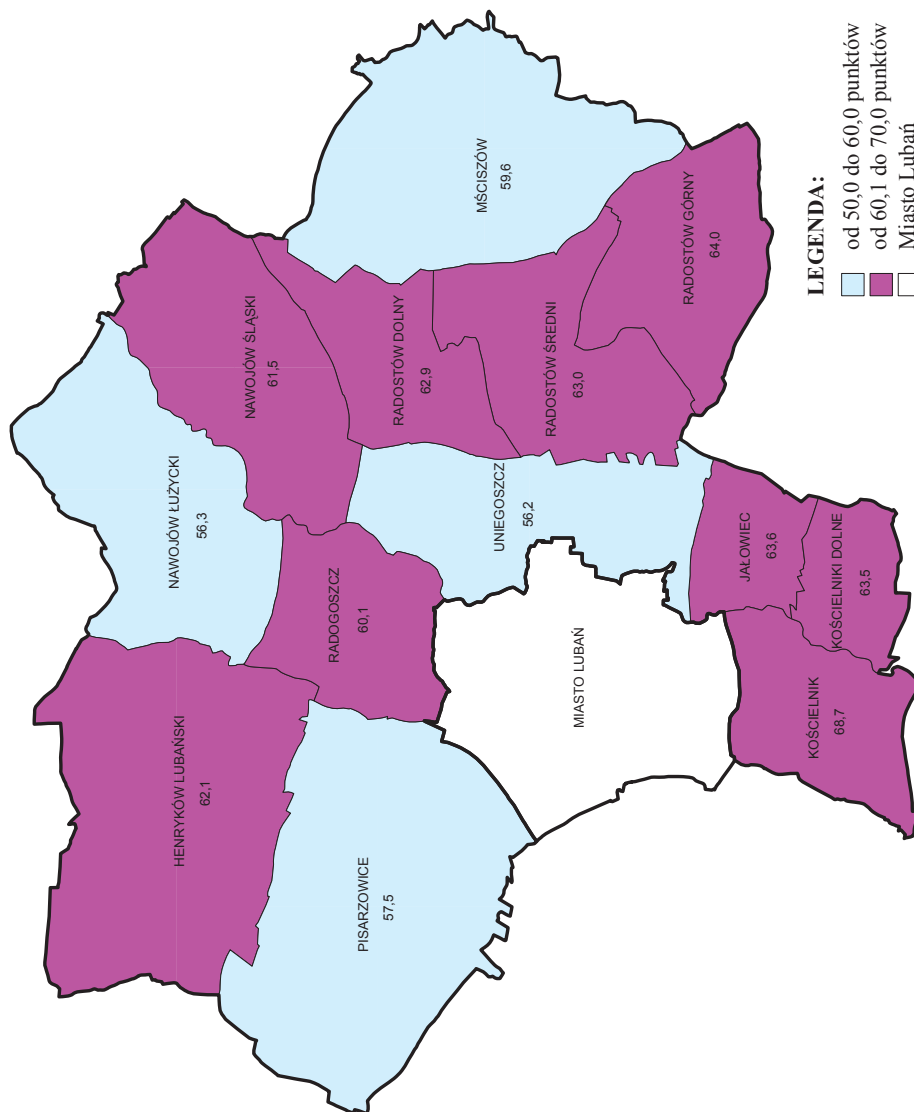
Dla poszczególnych obrębów wyznaczono wskaźnik bonitacji gleb, który jest jedynie odzwierciedleniem jakości gleb. Dla całej gminy wynosi 60,6 punktu. Obrębami o najwyższym wskaźniku bonitacji są: Kościelnik (68,7 punktu) i Radostów Górny (64,0 punktu). Natomiast o najniższym Uniegoszcz (56,2 punktu) oraz Nawojów Łużycki (56,3 punktu). Powyższe dane przedstawia tabela 19 i rys. 17.

Wskaźnik bonitacji gleb

Tabela 19

Lp.	Obręb	Wartość szacunkowa 1ha		Ogólny wskaźnik bonitacji w punktach
		Gruntów ornych	Użytków zielonych	
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	65,2	55,9	62,1
2.	Jałowiec	66,3	56,3	63,6
3.	Kościelnik	74,8	55,3	68,7
4.	Kościelniki Dolne	73,5	59,8	63,5
5.	Mściszów	62,1	45,4	59,6
6.	Nawojów Łużycki	59,4	51,7	56,3
7.	Nawojów Śląski	62,6	58,9	61,5
8.	Pisarzowice	58,4	55,5	57,5
9.	Radogoszcz	62,6	53,0	60,1
10.	Radostów Dolny	67,1	49,2	62,9
11.	Radostów Górny	66,0	57,4	64,0
12.	Radostów Średni	64,6	58,3	63,0
13.	Uniegoszcz	58,3	48,5	56,2
Gmina ogółem		62,9	54,7	60,6

Źródło: obliczenia własne.

Rys. 17. Wskaźnik bonitacji gleb

5.5. Zagrożenie erozją

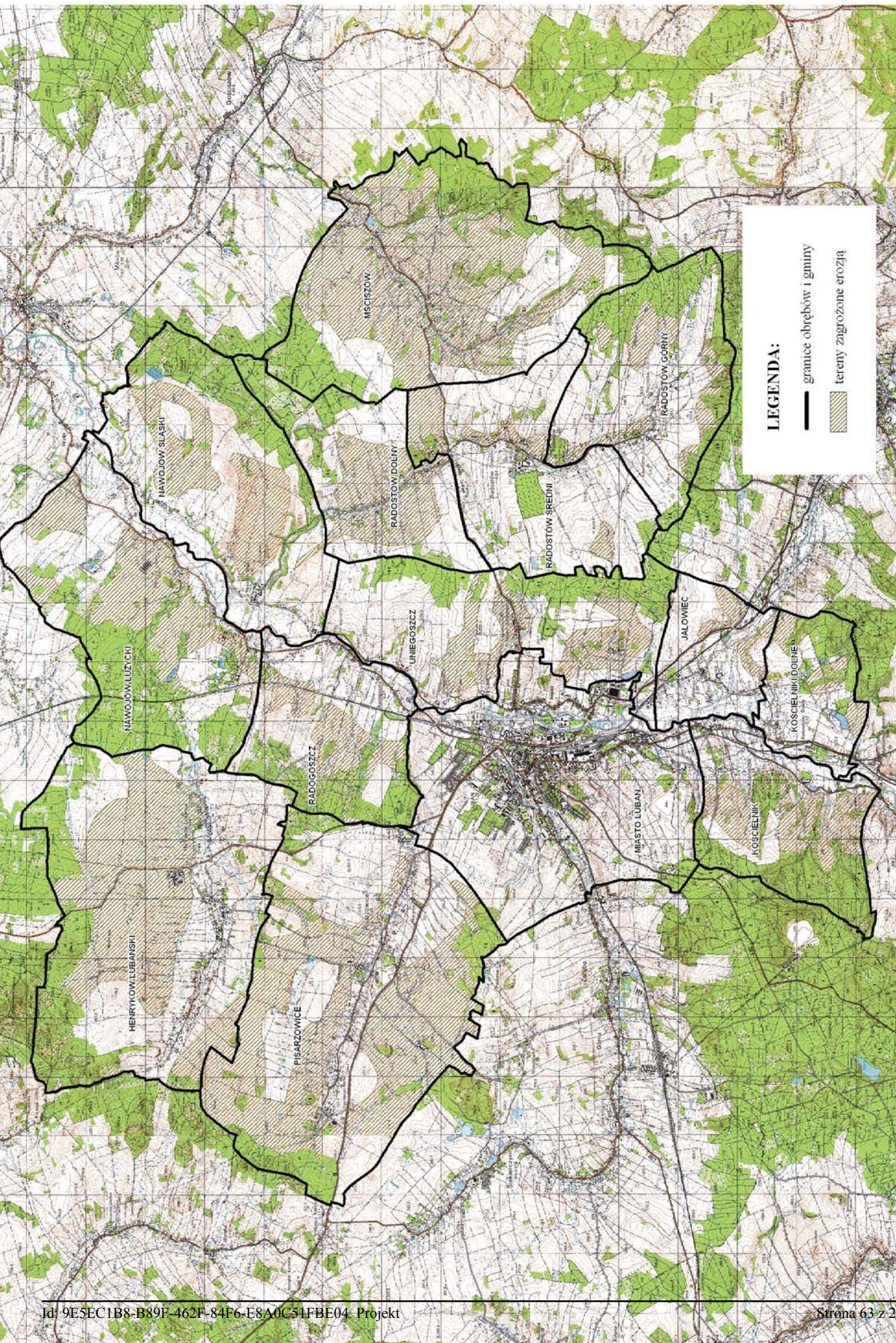
Na obszarze gminy tereny podatne na denudację naturogeniczną i uprawową występują na powierzchni 4546,07 ha użytków rolnych (46,3% ich ogółu) – rys. 18. Największe obszary narażone na erozję występują w Mściszowie (951,04 ha) natomiast najmniejsze w Jałowcu na 50,71 ha. (tabela 20). Większość powyższych gruntów znajduje się na obszarach otwartych, lekko wzniesionych oraz uprawianych rolniczo. Jednocześnie zauważono, że w obrębach o najmniejszym wskaźniku procentowego udziału zadrzewień w ogólnej powierzchni użytków rolnych, erozja zajmuje największe powierzchnie. Taka sytuacja występuje w Mściszowie oraz w Radostowie Dolnym.

Tereny zagrożone erozją

Tabela 20

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Powierzchnia erozji	
		ha	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	1444,79	716,88	49,6
2.	Jałowiec	309,21	50,71	16,4
3.	Kościelnik	364,70	187,65	51,5
4.	Kościelniki Dolne	208,66	85,19	40,8
5.	Mściszów	1171,63	951,04	81,2
6.	Nawojów Łużycki	717,73	352,68	49,1
7.	Nawojów Śląski	867,84	315,57	36,4
8.	Pisarzowice	1684,08	992,41	58,9
9.	Radogoszcz	420,36	148,89	35,4
10.	Radostów Dolny	506,56	251,74	49,7
11.	Radostów Górny	583,17	135,57	23,2
12.	Radostów Średni	830,52	115,39	13,9
13.	Uniegoszcz	719,28	242,35	33,7
Gmina ogółem		9828,53	4546,07	46,3

Zródło: obliczenia własne na podstawie mapy sozologicznej.

Rys. 18. Tereny zagrożone erozją

6. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

6.1. Struktura władania gruntami

Sektor publiczny na terenie gminy dysponuje 9012,33 ha gruntów, co stanowi 63,4%, natomiast na sektor prywatny przypada 5202,97 ha gruntów - 36,6% powierzchni gminy.

Na sektor publiczny składa się:

- 5083,82 ha gruntów Agencji Nieruchomości Rolnej,
- 3041,10 ha gruntów należących do Państwowych Gospodarstw Leśnych,
- 449,78 ha gruntów własności komunalnej
- 437,63 ha pozostałych gruntów sektora publicznego.

Obębami o udziale powyższego sektora przekraczającym 80% są: Henryków Lubański – 1576,27 ha (80,0%) oraz Nawojów Śląski – 1027,81 ha (84,6%). Natomiast w Radostowie Średnim udział ten nie przekracza 25%.

W sektorze prywatnym gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1,0 ha, dysponują obszarem 4210,85 ha. Nieruchomości do 1 ha stanowią 3,8% (538,64 ha), grunty spółdzielni zajmują obszar jedynie 29,47 ha (0,2%). Pozostałe grunty należące do powyższego sektora obejmują teren 424,01 ha, z czego 331,85 ha należy do Majątku Ziemskiego „Olszyna” z zakładem w Radostowie Średnim i są to głównie użytki rolne. Dane dotyczące władania gruntami przedstawia tabela 21, natomiast tabela 23 przedstawia strukturę gruntów ANR.

Struktura władania gruntami

Obręb	Sektor publiczny (udział w powierzchni sektora)										Sektor prywatny (udział w powierzchni sektora)																																												
	Pow. ogólna obrębu					Razem w pow. obrębu					ANR					PGL					Własność komunalna					Pozostałe					Razem w pow. obrębu					Gospodarstwa rolne					Nieruchomości rolne do 1 ha					Grunty spółdzielni					Pozostałe				
	ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%												
	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.													
Henryków Lubański	1 971,17	1 576,27	80,0	1 113,21	56,5	400,73	20,4	29,93	1,5	32,40	1,6	394,90	20,0	319,48	16,2	73,92	3,7	118,02	30,4	27,12	7,0	36,79	5,0	19,73	5,1	631,63	37,4	27,42	1,7	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42						
Jatowiec	386,55	240,99	62,3	184,71	47,8	1,59	0,4	10,56	2,7	44,13	11,4	145,56	37,7	118,02	30,4	27,12	7,0	36,79	5,0	19,73	5,1	631,63	37,4	27,42	1,7	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Kosów	735,58	434,57	59,1	90,17	12,3	303,85	41,3	15,42	2,1	25,13	3,4	301,01	40,9	262,67	35,7	36,79	5,0	19,73	5,1	631,63	37,4	27,42	1,7	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42								
Kosów Górny	389,33	280,61	72,1	107,14	27,5	147,94	38,0	7,80	2,0	17,73	4,6	108,72	27,9	83,69	21,5	19,73	5,1	631,63	37,4	27,42	1,7	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Kosów Środkowy	1 687,44	1 026,81	60,9	628,88	37,3	353,51	21,0	22,44	1,3	21,98	1,3	660,63	39,2	631,63	37,4	27,42	1,7	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Nowy Łużycki	1 328,26	913,18	68,7	318,43	24,0	453,66	34,1	52,76	4,0	88,33	6,6	415,08	31,3	351,99	26,5	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42												
Nowy Słaski	1 215,22	1 027,81	84,6	687,89	56,6	239,90	19,7	56,79	4,7	43,23	3,6	187,41	15,4	159,25	13,1	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Piszcz	2 127,58	1 508,78	71,0	1 205,56	56,7	206,92	9,7	52,73	2,5	43,57	2,1	618,80	29,0	457,11	21,5	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42												
Radostów	744,28	466,97	62,8	112,92	15,2	285,25	38,3	34,96	4,7	33,84	4,6	277,31	37,3	208,53	28,0	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Radostów Dolny	700,53	318,76	45,5	89,68	12,8	126,40	18,0	93,83	13,4	8,85	1,3	381,77	54,5	351,69	50,2	15,15	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Radostów Górny	874,88	325,13	37,2	51,70	5,9	246,36	28,2	13,47	1,5	13,60	1,6	549,75	62,8	303,52	34,7	17,83	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42												
Radostów Środkowy	964,24	235,48	24,4	183,32	19,0	19,26	2,0	15,48	1,6	17,42	1,8	728,76	75,6	593,32	61,5	31,99	3,4	36,79	5,0	19,73	5,1	631,63	37,4	27,42	1,7	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Uniegoszcz	1 090,24	656,97	60,3	310,21	28,5	255,73	23,4	43,61	4,0	47,42	4,4	433,27	39,7	369,95	33,9	55,96	5,1	631,63	37,4	27,42	1,7	26,81	2,0	19,92	1,6	147,11	6,8	38,89	5,2	29,44	4,0	14,93	2,2	1,50	0,42	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42	5,30	1,5	1,55	0,42										
Gmina ogółem	14 215,30	9 012,33	63,4	5 083,82	35,8	3 041,10	21,3	449,78	3,2	437,63	3,1	5 202,97	36,6	4 210,85	29,6	538,64	3,8	410,44	2,9	29,47	0,2	424,01	3,0	3 912,66	39,8	3 912,66	29,6	538,64	3,8	410,44	2,9	29,47	0,2	424,01	3,0	3 912,66	39,8	3 912,66	29,6	538,64	3,8	410,44	2,9	29,47	0,2	424,01	3,0	3 912,66	39,8						

Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Struktura władania użytkami rolnymi

Obręb	Sektor publiczny										Sektor prywatny																																	
	Powierzchnia ogólna obrębu					Powierzchnia użytków rolnych					ANR					PGL					Własność komunalna					Pozostałe																		
	ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%		ha		%									
	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.						
Henryków Lubański	1971,17	1444,79	1 083,82	75,0	1 062,35	73,5	19,19	1,3	1,46	0,1	0,82	0,1	360,97	25,0	303,26	21,0	56,82	3,9	21,19	6,9	36,0	2,6	18,67	2,6	104,50	7,0	118,50	7,6	439,13	26,1	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1	
Jatowiec	386,55	309,21	176,80	57,2	173,22	56,0	-	-	3,48	1,1	0,10	-	132,41	42,8	111,22	36,0	21,19	6,9	36,0	2,6	18,67	2,6	104,50	7,0	118,50	7,6	439,13	26,1	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1			
Kosów	735,58	364,70	98,82	27,1	87,38	23,9	10,04	2,8	1,15	0,3	0,25	0,1	265,88	72,9	238,56	65,4	27,06	7,4	21,65	1,8	14,88	7,1	14,88	7,1	170,50	19,6	152,67	17,6	49,8	583,52	49,8	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1
Kosów Górny	389,33	208,66	130,72	62,7	103,46	49,6	26,16	12,5	0,99	0,5	0,11	0,1	77,94	37,3	57,76	27,7	14,88	7,1	14,88	7,1	14,88	7,1	170,50	19,6	152,67	17,6	49,8	583,52	49,8	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1		
Kosów Środkowy	1687,44	1171,63	566,37	48,3	555,31	47,4	7,53	0,6	3,12	0,3	0,41	0,1	605,26	51,7	583,52	49,8	21,65	1,8	14,88	7,1	14,88	7,1	170,50	19,6	152,67	17,6	49,8	583,52	49,8	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1		
Nowy Łużycki	1328,26	717,73	330,47	46,0	297,10	41,4	9,88	1,4	19,95	2,8	3,54	0,5	387,26	54,0	335,97	46,8	18,67	2,6	104,50	7,0	118,50	7,6	439,13	26,1	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1	11,0	0,6	4,43	0,6			
Nowy Słaski	1215,22	867,84	697,34	80,4	638,72	73,6	12,43	1,4	46,19	5,3	-	-	170,50	19,6	152,67	17,6	104,50	7,0	118,50	7,6	439,13	26,1	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1	11,0	0,6	4,43	0,6					
Radostów	2127,58	1684,08	1 107,64	66,4	1 101,62	65,4	3,92	0,2	11,96	0,7	0,24	0,1	566,34	33,6	439,13	26,1	118,50	7,6	439,13	26,1	47,8	29,89	7,1	29,26	7,0	8,71	0,5	32,62	4,5	5,30	2,5	0,89	0,1	11,0	0,6	4,43	0,6							
Radostów Dolny	744,28	420,36	160,11	38,1	107,44	25,6	25,62	6,1	26,68	6,3	0,37	0,1	260,25	61,9	201,10	47,8	29,89																											

Struktura gruntów ANR

Tabela 23

Lp.	Obręb	Jedn.	Pow. ogólna ANR	Użytki rolne					Lasy i zadrzewienia	Wody	Tereny zabudowane	Drogi	Nie użytki
				ogółem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	Henryków	ha	1 113,21	1 062,35	750,31	1,48	250,04	60,52	32,76	0,57	12,37	2,18	2,98
	Lubański	%	100,0	95,4	67,4	0,1	22,5	5,4	2,9	0,1	1,1	0,2	0,3
2.	Jalowiec	ha	184,71	173,22	118,13	0,19	25,07	29,83	6,55	1,02	2,70	0,73	0,49
		%	100,0	93,8	64,0	0,1	13,6	16,1	3,5	0,6	1,5	0,4	0,3
3.	Koscielnik	ha	90,17	87,38	46,39	0,41	10,92	29,66	0,97	1,21	0,04	0,57	-
		%	100,0	96,9	51,4	0,5	12,1	32,9	1,1	1,3	0,0	0,6	-
4.	Koscielniki Dolne	ha	107,14	103,46	5,88	0,53	19,74	77,31	1,83	0,81	0,10	0,89	0,05
		%	100,0	96,6	5,5	0,5	18,4	72,2	1,7	0,8	0,1	0,8	0,0
5.	Mściszków	ha	628,88	555,31	521,21	0,60	16,59	16,91	69,25	2,34	-	0,87	1,11
		%	100,0	88,3	82,9	0,1	2,6	2,7	11,0	0,4	-	0,1	0,2
6.	Nawojów Łużycki	ha	318,43	297,10	139,03	0,06	78,15	79,86	13,18	1,71	4,55	0,17	1,72
		%	100,0	93,3	43,7	0,0	24,5	25,1	4,1	0,5	1,4	0,1	0,5
7.	Nawojów Śląski	ha	687,89	638,72	464,01	-	89,12	85,59	39,30	0,31	8,34	0,15	1,07
		%	100,0	92,9	67,5	-	13,0	12,4	5,7	0,0	1,2	0,0	0,2
8.	Pisarzowice	ha	1 205,56	1 101,62	780,39	4,70	110,99	205,54	67,13	1,78	18,13	10,39	6,51
		%	100,0	91,4	64,7	0,4	9,2	17,0	5,6	0,1	1,5	0,9	0,5
9.	Radogoszcz	ha	112,92	107,44	77,54	-	24,81	5,09	4,49	0,83	-	0,15	0,01
		%	100,0	95,1	68,7	-	22,0	4,5	4,0	0,7	-	0,1	0,0
10.	Radostów Dolny	ha	89,68	84,57	68,10	0,77	8,62	7,08	2,95	0,19	0,11	-	1,86
		%	100,0	94,3	75,9	0,9	9,6	7,9	3,3	0,2	0,1	-	2,1
11.	Radostów Górny	ha	51,70	48,80	39,19	-	1,06	8,55	2,64	-	-	0,20	0,06
		%	100,0	94,4	75,8	-	2,1	16,5	5,1	-	-	0,4	0,1
12.	Radostów Średni	ha	183,32	177,64	144,94	1,25	21,31	10,14	2,45	1,48	0,29	1,33	0,13
		%	100,0	96,9	79,1	0,7	11,6	5,5	1,3	0,8	0,2	0,7	0,1
13.	Umiegoszcz	ha	310,21	300,00	257,42	-	39,21	3,37	7,59	1,55	-	-	1,07
		%	100,0	96,7	83,0	-	12,6	1,1	2,4	0,5	-	-	0,3
Gmina ogółem			5 083,82	4 737,61	3 412,54	9,99	695,63	619,45	251,09	13,80	46,63	17,63	17,06
			100,0	93,2	67,1	0,2	13,7	12,2	4,9	0,3	0,9	0,4	0,3

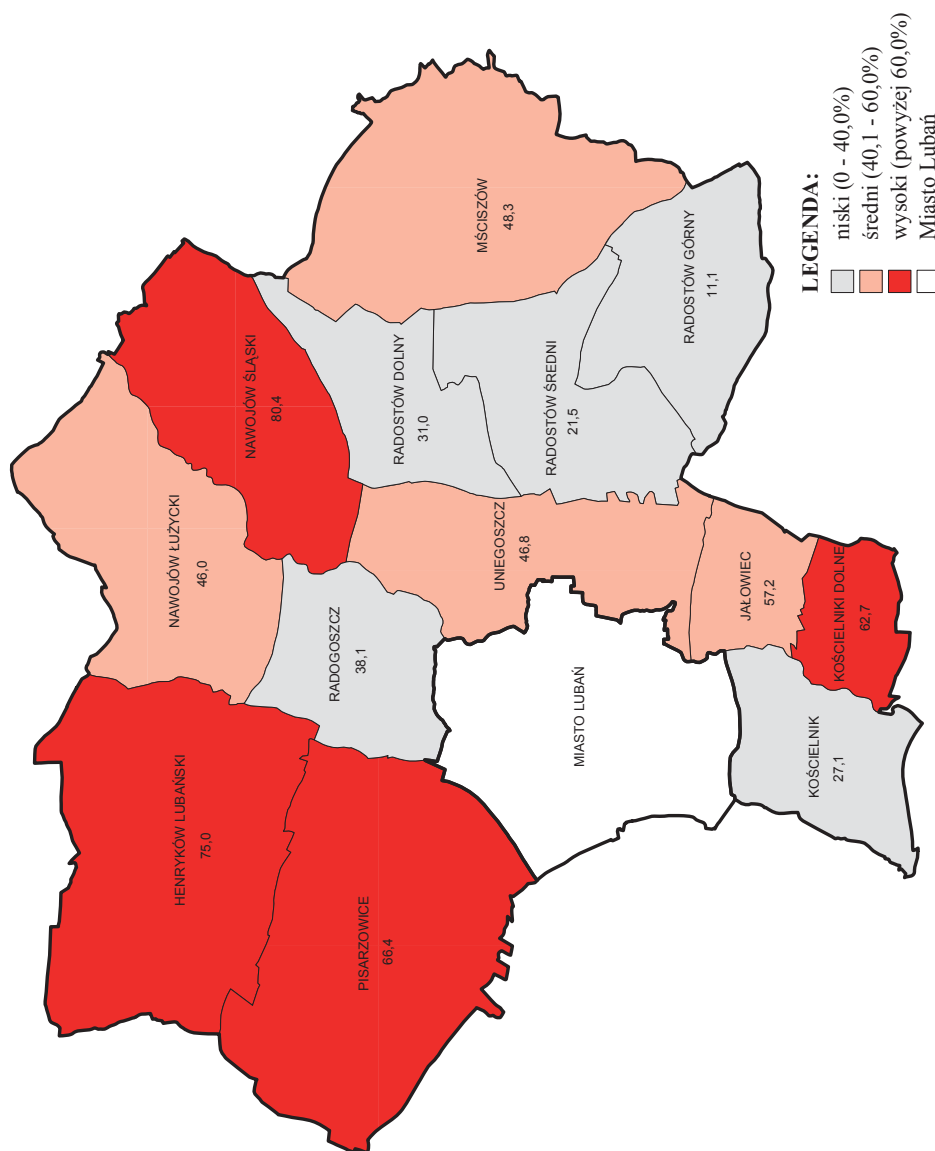
Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

6.2. Struktura władania użytkami rolnymi

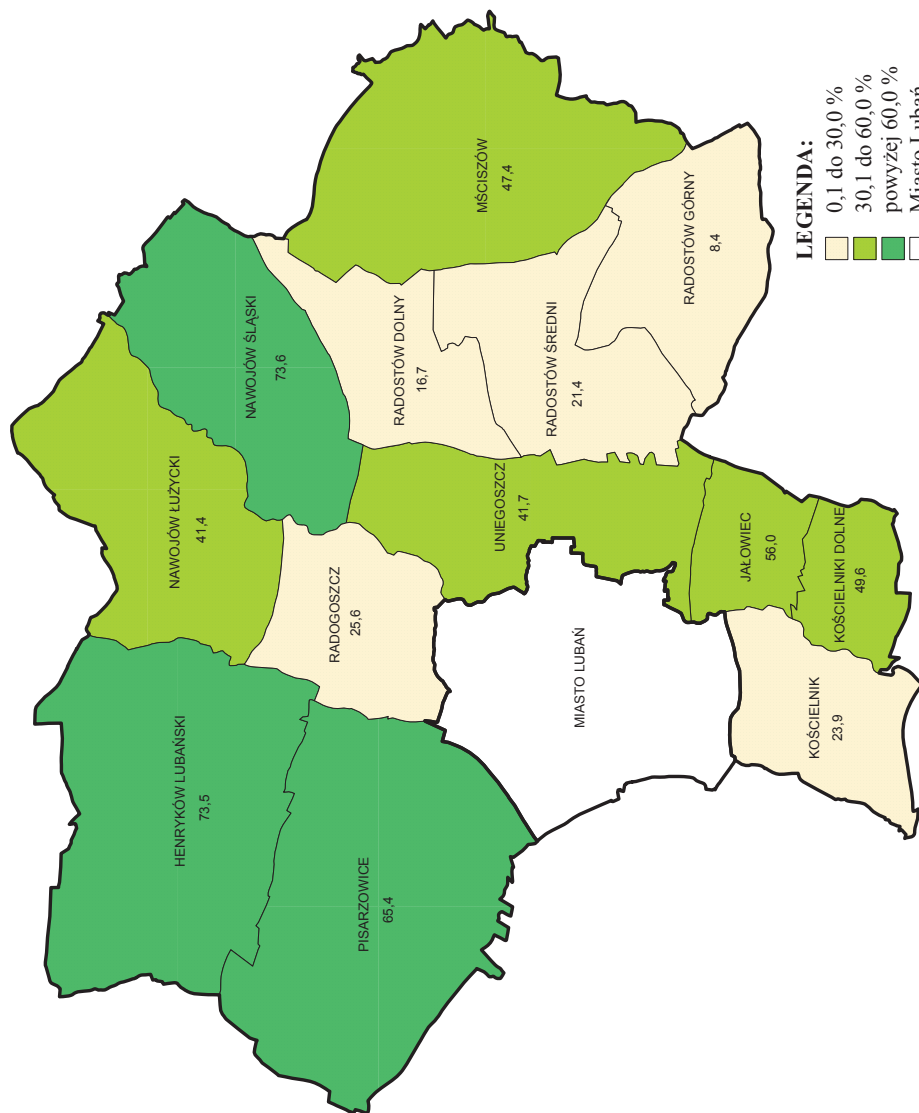
Powierzchnia użytków rolnych w gminie zajmuje obszar 9828,53 ha. Powierzchnia 5098,95 ha (51,9%) stanowi własność sektora publicznego, a 48,1% (4729,58 ha) sektora prywatnego. Z powyższego wynika, że udział użytków rolnych między sektorami rozkłada się równomiernie. W sektorze publicznym największy udział powyższych użytków 48,2% stanowi własność Agencji Nieruchomości Rolnej (4737,61 ha). Natomiast pozostałe 3,7% są to użytki Państwowych Gospodarstw Leśnych (1,4%), własności komunalnej (2,2%) oraz pozostałych jednostek sektora publicznego (0,1%).

Użytki rolne ANR występują głównie w miejscowościach, gdzie w przeszłości istniały Państwowe Gospodarstwa Rolne. Ich obszar w poszczególnych obrębach wynosi: w Henrykowie Lubańskim – 73,5%, w Nawojowie Śląskim – 73,6%, w Pisarzowicach – 65,4% oraz w Jałowcu 56,0%. Tak duży udział UR w wymienionych miejscowościach wynika z istnienia tam, w przeszłości, Państwowych Gospodarstw Rolnych. Natomiast najmniejszy udział występuje w Radostowie Górnym – 8,4%.

W sektorze prywatnym dominują gospodarstwa rolne. W ich władaniu znajduje się 3912,66 ha UR – stanowi to 39,8% wszystkich UR w gminie. Nieruchomości rolne o powierzchni do 1 ha stanowią 4,2% (410,44 ha) UR gminy, pozostałe grunty w tym sektorze zajmują obszar 377,19 ha (3,8%). Podobnie jak w strukturze władania gruntami 80% należy do Majątku Ziemskiego „Olszyna”(301,75 ha). Spółdzielnie produkcyjne posiadają jedynie 29,29 ha. Powyższe dane przedstawia tabela 22 oraz rys. 19. Natomiast na rys. 20 przedstawiono udział ANR w powierzchni użytków rolnych.

Rys. 19. Udział sektora publicznego w powierzchni użytków rolnych w [%]

Rys. 20. Udział ANR w powierzchni użytków rolnych w [%]

6.3. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw prywatnych

Ogólna liczba gospodarstw w gminie wynosi 808 (z czego 8 to gospodarstwa powyżej 100 ha) i obejmują łącznie z dzierżawami powierzchnię 6726,24 ha. Największy areal 1261,02 ha znajduje się we wsi Radostów Średni, stanowi on 18,7% powyższych gruntów. Najmniejsza powierzchnia gospodarstw - 91,46 ha występuje w Kościelnikach Dolnych (1,3% ich powierzchni). Pod względem ilości gospodarstw dominują Pisarzowice - 143.

Średnia powierzchnia gospodarstwa w przedziale do 100 ha wynosi 5,59 ha. W poszczególnych obrębach wielkości te kształtują się od 2,39 ha do 11,66 ha.

Największą grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni od 1,00 ha do 1,99 ha. Jest ich 324 (40,2% ogółu gospodarstw) ze średnią powierzchnią 1,42. Zajmują one łącznie 461,17 ha – 6,9% powierzchni ogólnej. Drugą, co do wielkości grupę stanowią gospodarstwa w przedziale 2,0 – 4,99 ha o łącznej ilości 225 i średniej powierzchni 3,13 ha.

Gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 100 ha jest zaledwie 8, obejmują obszar 2211,75 ha, z czego 1544,85 ha są to grunty dzierżawione. Średnia powierzchnia jednego gospodarstwa w tej grupie to 276,47 ha. Dane przedstawia tabela 24 i rys. 21.

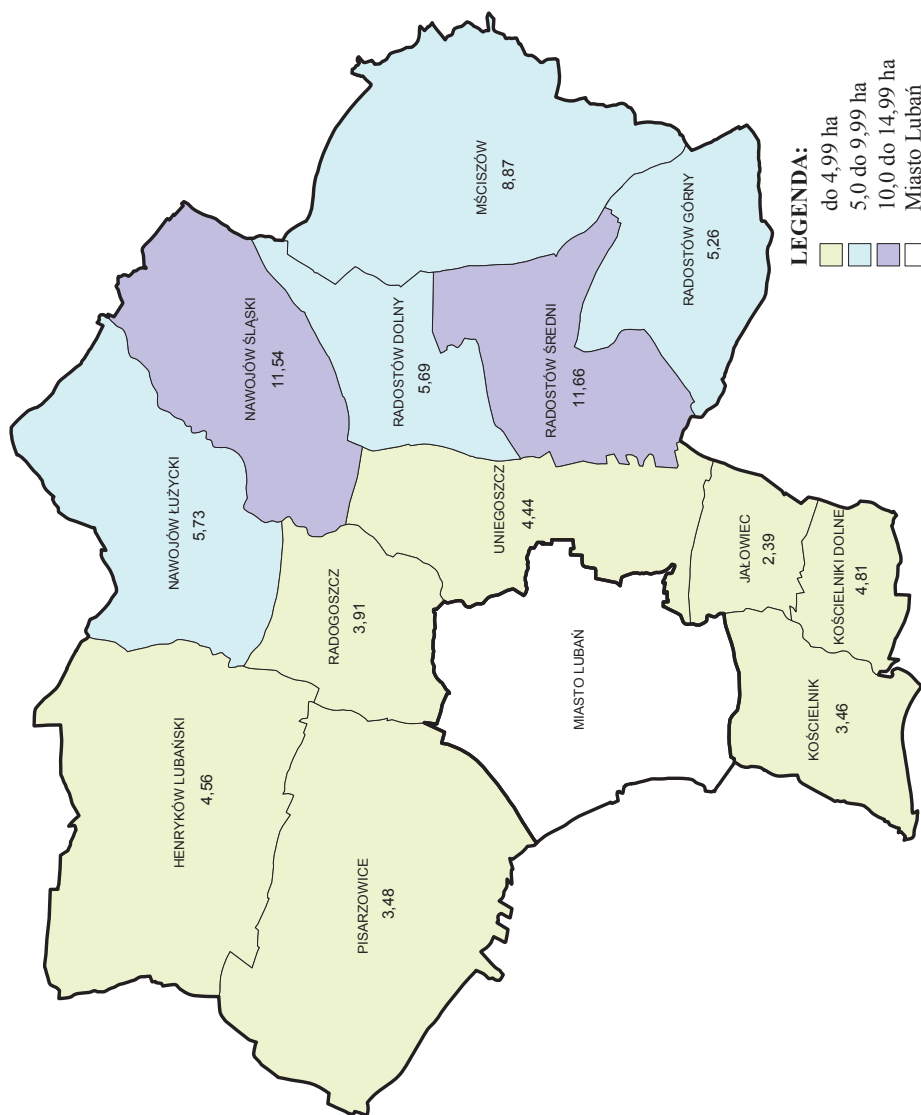
Przeanalizowano również liczbę gospodarstw o wielkości od 15 do 100 ha. Są to gospodarstwa, które posiadając lepszą zdolność produkcyjną, a także w oparciu o kupno lub dzierżawę niewielkiego arealu, mogą stać się w pełni dochodowymi. W gminie jest ich 55 i zajmują powierzchnię 1712,29 ha - 37,9% powierzchni wszystkich gospodarstw. Najwięcej takich gospodarstw (po 9) jest w Mściszowie i Radostowie Średnim, a tylko jedno znajduje się w Jałowcu. Średnia powierzchnia gospodarstwa w grupie od 15 do 100 ha wynosi 31,13 ha. Dane dotyczące powyższych gospodarstw przedstawia tabela 25 i rys. 22.

Struktura gospodarstw prywatnych w grupach obszarowych (grunty własne i dzierżawione)

Tabela 24

Lp.	Obręb	Gospodarstwa ogółem do 100 ha			1,0 - 1,99			2,0 - 2,99			3,0 - 4,99			5,0 - 9,99			10,0 - 14,99			15,0 - 49,99			50,0 - 99,99			powyżej 100ha			
		pow.	liczba	średn. pow.	liczba	%	średn. pow.	liczba	%	liczba	%	średn. pow.	liczba	%	liczba	%	średn. pow.	liczba	%	liczba	%	średn. pow.	liczba	%	liczba	%	średn. pow.	liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	
1.	Henryków Lubanski	419,53	92	4,56	34	37,0	1,48	21	22,8	2,41	13	14,1	3,92	17	18,5	6,98	3	3,3	11,84	4	4,3	28,38	-	-	-	-	-	-	-
2.	Jalowiec	62,03	26	2,39	14	53,8	1,44	6	23,1	2,36	4	15,5	3,90	-	-	-	1	3,8	12,11	-	-	-	-	-	-	1	3,8	144,73	
3.	Kościelnik	165,94	48	3,46	22	45,8	1,50	13	27,1	2,20	7	14,6	4,36	3	6,2	7,02	-	-	-	2	4,2	26,34	-	-	-	1	21	198,37	
4.	Kościelniki Dolne	91,46	19	4,81	8	42,1	1,33	2	10,5	2,56	2	10,5	4,14	3	15,8	6,91	4	21,1	11,68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5.	Mściszów	798,07	90	8,87	16	17,8	1,43	4	4,4	2,44	16	17,8	3,88	26	28,9	7,34	19	21,1	12,06	8	8,9	23,17	1	1,1	98,30	-	-	-	
6.	Nawojów Łużycki	401,14	70	5,73	30	42,9	1,35	5	7,1	2,40	13	18,6	4,03	14	20,0	7,05	2	2,9	12,12	5	7,1	23,98	1	1,4	53,58	-	-	-	
7.	Nawojów Śląski	392,52	34	11,54	10	29,4	1,51	4	11,8	2,27	3	8,8	3,78	6	17,6	6,69	4	11,8	12,39	4	11,8	33,43	2	5,9	66,80	1	2,9	448,71	
8.	Pisarzowice	498,21	143	3,48	68	47,5	1,42	23	16,1	2,43	22	15,4	3,87	23	16,1	6,83	3	2,1	10,71	3	2,1	23,82	-	-	-	1	0,7	180,05	
9.	Radogoszcz	218,84	56	3,91	38	67,9	1,44	4	7,1	2,45	4	7,1	3,63	4	7,1	7,15	1	1,9	10,28	5	8,9	20,20	-	-	-	-	-	-	
10.	Radostów Dolny	307,30	54	5,69	16	29,6	1,43	8	14,8	2,29	8	14,8	3,95	14	25,9	7,86	3	5,6	11,55	5	9,3	17,96	-	-	-	-	-	-	
11.	Radostów Górny	294,66	56	5,26	24	42,9	1,41	5	8,9	2,19	4	7,1	3,60	15	26,8	7,58	5	8,9	12,75	3	5,4	19,36	-	-	-	-	-	-	
12.	Radostów Średni	536,47	46	11,66	15	32,6	1,37	4	8,7	2,47	3	6,5	3,79	13	28,2	8,07	1	2,2	13,65	5	10,9	26,11	4	8,7	61,41	1	2,2	724,55	
13.	Uniegoszcz	328,31	74	4,44	29	39,3	1,39	20	27,0	2,35	7	9,5	3,73	11	14,8	7,24	1	1,4	10,08	2	2,7	32,66	1	1,3	59,74	3	4,0	171,78	
Gmina ogółem		4514,48	800	5,59	324	40,2	1,42	119	14,7	2,36	106	13,1	3,91	149	18,4	7,27	47	5,8	11,95	46	5,7	24,38	9	1,1	164,86	8	1,0	276,47	

Źródło: dane z kart podatkowych. Stan na listopad 2003 r.

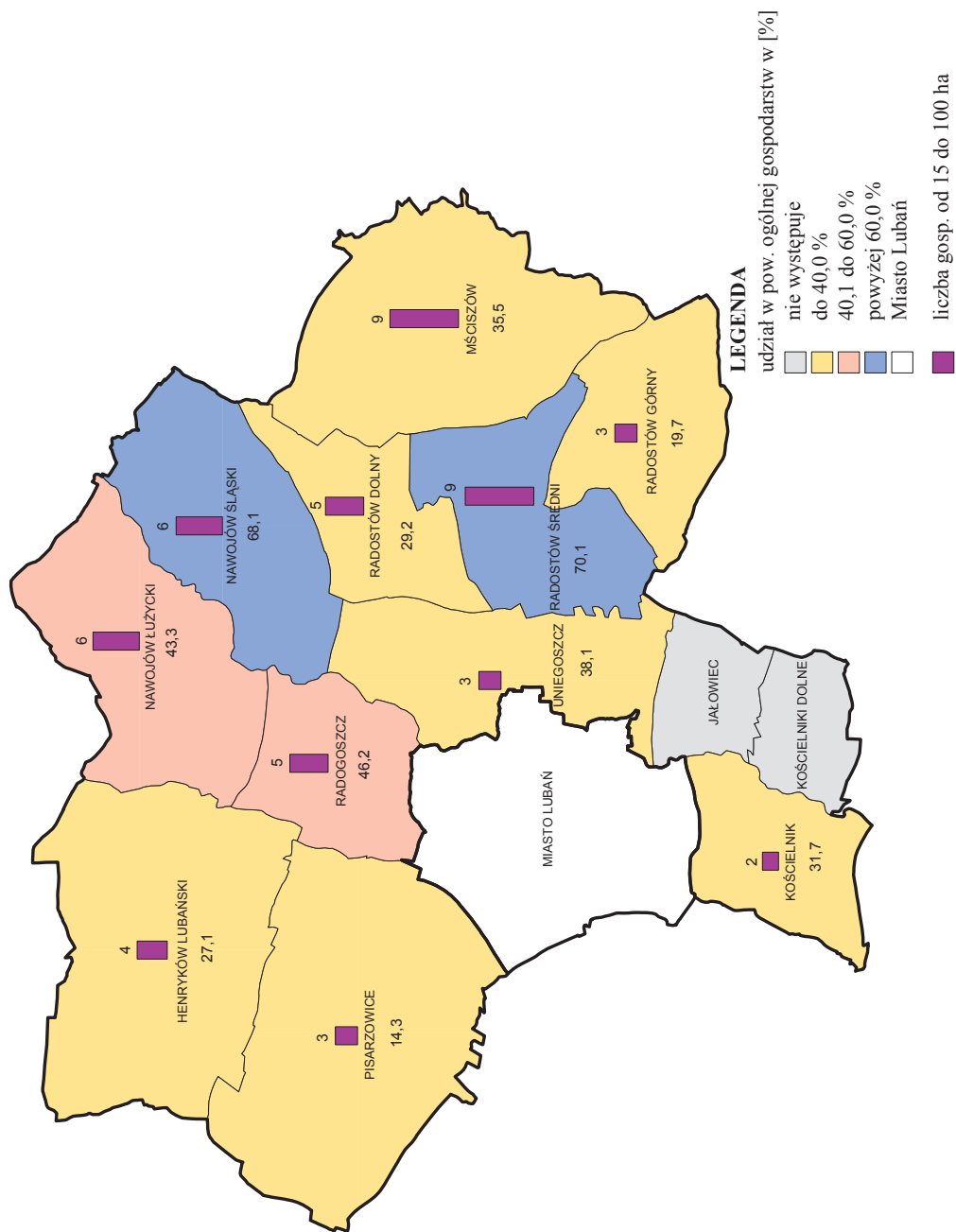
Rys.21. Średnia powierzchnia gospodarstw do 100 ha w obrębie wg gruntów własnych i dzierżawionych

Gospodarstwa prywatne od 15 do 100 ha (grunty własne i dzierżawione)

Tabela 25

Lp.	Obręb	Gospod. ogółem do 100 ha		Gospodarstwa od 15 do 100 ha										
		Pow. ogólna gospodar.	Ilość gospodar. ogółem	Udział w pow. ogólnej gospodar. [%]	Liczba	Udział % liczby gospodar. do gospodarstw ogółem	średn. pow. gospodarstw	15,0 – 49,99		50,0 – 99,99		średn. pow. gosp.		
								liczba	%	średn. pow. gosp.	liczba		%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Henryków Lubański	419,53	92	113,52	27,1	4	4,3	28,38	4	4,3	28,38	-	-	-
2.	Jałowiec	62,04	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Kościelnik	165,94	47	52,67	31,7	2	4,3	26,34	2	4,2	26,34	-	-	-
4.	Kościelniki Dolne	91,46	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Mściszków	798,07	90	283,63	35,5	9	10,0	31,51	8	8,9	23,17	1	1,1	98,3
6.	Nawojów Lużycki	401,14	70	173,5	43,3	6	8,6	28,92	5	7,1	23,98	1	1,4	53,58
7.	Nawojów Śląski	392,52	33	267,31	68,1	6	18,2	44,55	4	11,8	33,43	2	5,9	66,8
8.	Pisarzowice	498,21	142	71,47	14,3	3	2,1	23,82	3	2,1	23,82	-	-	-
9.	Radogoszcz	218,84	56	101,01	46,2	5	8,9	20,20	5	8,9	20,2	-	-	-
10.	Radostów Dolny	307,3	54	89,82	29,2	5	9,3	17,96	5	9,3	17,96	-	-	-
11.	Radostów Górny	294,66	56	58,09	19,7	3	5,4	19,36	3	5,4	19,36	-	-	-
12.	Radostów Średni	536,47	45	376,21	70,1	9	20,0	41,80	5	10,9	26,11	4	8,7	61,41
13.	Uniegoszcz	328,31	71	125,06	38,1	3	4,2	41,69	2	2,7	32,66	1	1,3	59,74
Gmina ogółem		4514,49	800	1712,29	37,9	55	6,9	31,13	46	5,7	24,38	9	1,1	164,86

Źródło: dane z kart podatkowych. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 22. Gospodarstwa prywatne od 15 do 100 ha

6.4. Struktura gruntów dzierżawionych przez rolników

W gminie 44,7% użytków rolnych jest dzierżawionych przez rolników indywidualnych oraz przedsiębiorstwa rolne. Powierzchnia tych dzierżaw to 4398,23 ha. Najwięcej użytków rolnych jest dzierżawionych od Agencji Nieruchomości Rolnych – 4207,85 ha. Ponad połowa - 51,4% (2161,70 ha) jest uprawiana przez przedsiębiorstwa rolne, głównie w Henrykowie Lubańskim, Mściszowie i Pisarzowicach. Rolnicy indywidualni największy areał użytków rolnych ANR dzierżawią we wsi Nawojów Śląski – 619,67 ha, natomiast jedynie 9,07 ha w Kościelniku.

Grunty dzierżawione od gminy to 167,57 ha. Najwięcej tych gruntów występuje w Nawojowie Śląskim - 47,60 ha oraz w Radostowie Średnim – 35,27 ha. Natomiast najmniej gruntów będących własnością gminy jest wydzierżawionych w Kościelniku, jedynie 0,39 ha oraz Henrykowie Lubańskim 0,69 ha.

Dzierżawy gruntów pomiędzy rolnikami indywidualnymi są sporadyczne - odnotowano jedynie w Pisarzowicach, Radogoszczy i Radostowie Dolnym. Obejmują one powierzchnię 22,97 ha gruntów, z czego najwięcej w Radostowie Dolnym. Dane przedstawia tabela 26.

ANR posiada 529,76 ha gruntów nie wydzierżawionych. Grunty te mogą być wykorzystane na poprawę struktury obszarowej gospodarstw indywidualnych, spółdzielni produkcyjnych itp. Grunty te w większości wymagają poniesienia nakładów finansowych w celu przywrócenia ich do produkcji rolnej (grunty nieużytkowane rolniczo). Rozdysponowanie użytków rolnych ANR przedstawia tabela 27.

Powierzchnia gruntów dzierżawionych przez rolników

Tabela 26

Lp.	Obręb	Pow. ogólna		Pow. ogólna gospodarstw prywatnych wg użytkowania		Powierzchnia gruntów dzierżawionych przez rolników						Liczebność gospodarstw ogółem		Liczebność gospodarstw dzierżawiących grunty				
		ha	%	ha	%	Ogółem		Od ANR		Od prywatnych właścicieli		Od Gminy		liczba	%	liczba	%	
						ha	%	ha	%	ha	%	ha	%					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.				
1.	Henryków Lubański	1971,17	419,53	72,81	17,4	72,12	17,2	-	-	0,69	0,2	92	9	9,8				
2.	Jalowiec	386,55	206,77	168,39	81,4	168,39	81,4	-	-	-	-	26	2	7,7				
3.	Kościełnik	735,59	364,31	9,46	2,6	9,07	2,5	-	-	0,39	0,1	48	8	16,7				
4.	Kościełniki Dolne	389,33	91,46	79,08	86,5	77,62	84,9	-	-	1,46	1,6	19	4	21,1				
5.	Mściszów	1687,44	798,07	183,93	23,0	180,40	22,6	-	-	3,53	0,4	90	11	12,2				
6.	Nawojów Lużycki	1328,26	401,14	286,39	71,4	272,81	68,0	-	-	13,58	3,4	70	20	28,6				
7.	Nawojów Śląski	1215,22	841,23	667,27	79,3	619,67	73,7	-	-	47,60	5,7	34	20	58,8				
8.	Pisarzowice	2127,58	678,26	156,30	23,0	149,63	22,1	0,40	0,1	6,27	0,9	143	18	12,6				
9.	Radogoszcz	744,28	218,84	81,06	37,0	49,26	22,5	10,57	4,8	21,23	9,7	56	20	35,7				
10.	Radostów Dolny	700,53	307,30	75,30	24,5	47,50	15,5	12,00	3,9	15,80	5,1	54	8	14,8				
11.	Radostów Górny	874,88	294,66	34,85	11,8	33,53	11,4	-	-	1,32	0,4	56	4	7,1				
12.	Radostów Średni	964,24	1261,02	146,55	11,6	111,28	8,8	-	-	35,27	2,8	46	12	26,1				
13.	Unitgoszcz	1090,24	843,65	275,30	32,6	254,87	30,2	-	-	20,43	2,4	74	10	13,5				
Gmina ogółem		14215,31	6726,24	2236,69	33,3	2046,15	30,4	22,97	0,3	167,57	2,5	808	146	18,1				

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań oraz od Agencji Nieruchomości Rolnych w Jeleniej Górze. Stan na listopad 2003 r.

Rozdysponowanie użytków rolnych ANR

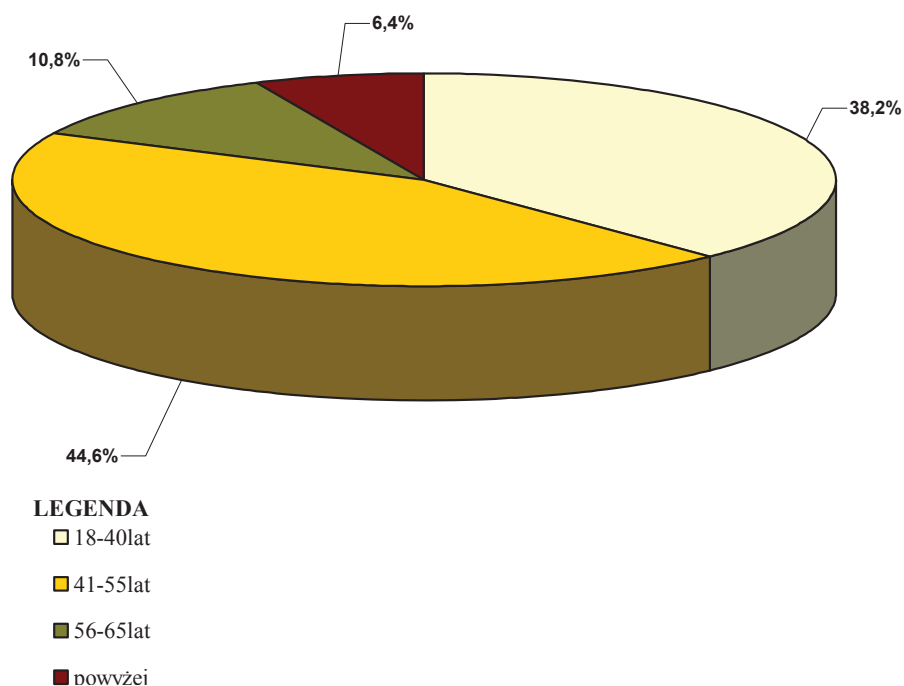
Tabela 27

Lp.	Obręb	Pow. ogólna UR		Pow. użytków rolnych ANR		Powierzchnia użytków rolnych dzierzawionych przez				Pozostała powierzchnia użytków rolnych ANR		
		ha	3.	ha	4.	Ogółem	Rolników indywidualnych	Przedsiębiorstwa rolne	ha	ha	%	
1.	2.						6.	7.	8.	9.		
1.	Henyków Lubański	1444,79		1062,35		911,07	72,12	838,95	151,28	14,2		
2.	Jalowiec	309,21		173,22		168,39	168,39	-	4,83	2,8		
3.	Kościełnik	364,70		87,38		9,07	9,07	-	78,31	89,6		
4.	Kościełniki Dolne	208,66		103,46		77,62	77,62	-	25,84	25,0		
5.	Mściszów	1171,63		555,31		552,90	180,40	372,5	2,41	0,4		
6.	Nawojów Łużycki	717,73		297,10		272,81	272,81	-	24,29	8,2		
7.	Nawojów Śląski	867,84		638,72		619,67	619,67	-	19,05	3,0		
8.	Piszowice	1684,08		1101,62		1099,88	149,63	950,25	1,74	0,2		
9.	Radogoszcz	420,36		107,44		49,26	49,26	-	58,18	54,2		
10.	Radostów Dolny	506,56		84,57		47,50	47,50	-	37,07	43,8		
11.	Radostów Górny	583,17		48,80		33,53	33,53	-	15,27	31,3		
12.	Radostów Średni	830,52		177,64		111,28	111,28	-	66,36	37,4		
13.	Uniegoszcz	719,28		300,00		254,87	254,87	-	45,13	15,0		
Gmina ogółem		9828,53		4737,61		4207,85	2046,15	2161,70	529,76	11,2		

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań oraz od Agencji Nieruchomości Rolnych w Jeleniej Górze. Stan na listopad 2003 r.

6.5. Gospodarstwa według wieku użytkownika

W gminie Lubań na 808 gospodarstw 360 prowadzonych jest przez gospodarzy będących w wieku pomiędzy 41 a 55 rokiem życia, to jest 44,6% wszystkich gospodarstw. Niewiele mniej jest gospodarstw będących w posiadaniu młodych rolników (18–40 lat), którzy zarządzają w 309 gospodarstwach (38,2% wszystkich gospodarstw). Najmniejszą grupę stanowią gospodarstwa prowadzone przez rolników mających ponad 65 lat. Łącznie jest ich 52 i stanowią jedynie 6,4% wszystkich gospodarstw. Pozostałą grupą są rolnicy w wieku 56-65 lat (87 gosp.). W gminie około 17% wszystkich gospodarstw jest w rękach rolników powyżej 55 roku życia. Natomiast w 7 miejscowościach udział ten mieści się w granicach od 20% do 35% i są to obręby, w których najwięcej będzie można pozyskać gruntów na powiększenie gospodarstw w zamian za rentę strukturalną. Dane przedstawia tabela 28 oraz rys. 23 i 24.

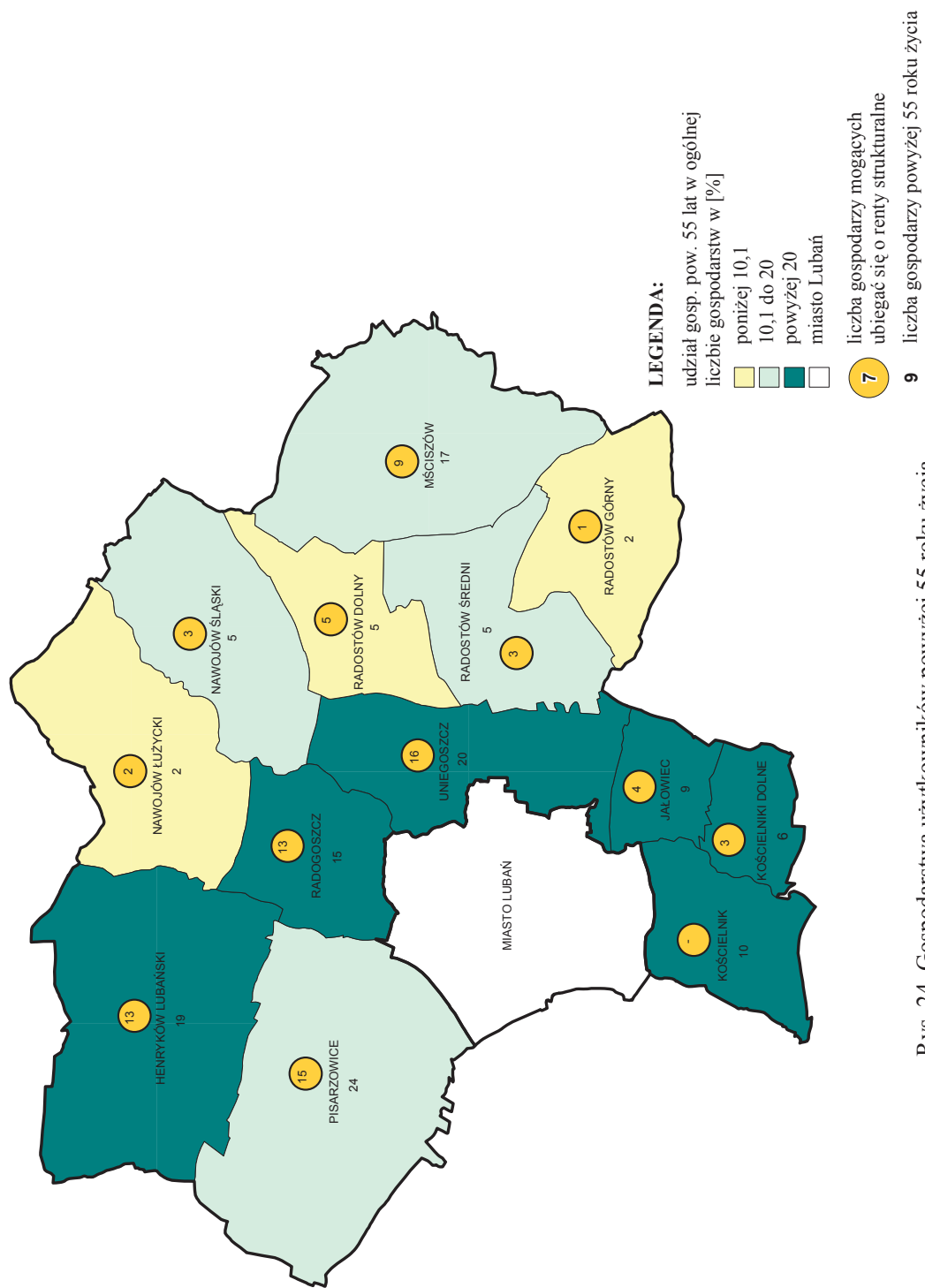
Rys. 23. Gospodarstwa wg wieku użytkownika

Gospodarstwa według wieku użytkownika

Tabela 28

Lp.	Obręb	Liczba gospodarstw ogółem	Gospodarstwa wg wieku użytkownika w grupach wiekowych											
			18 - 40 lat		41 - 55 lat		56 - 65 lat		powyżej 65 lat					
			liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.				
1.	Henryków Lubański	92	24	26,1	49	53,3	13	14,1	6	6,5				
2.	Jalowiec	26	4	15,4	13	50,0	4	15,4	5	19,2				
3.	Kościelnik	48	16	33,3	22	45,9	-	-	10	20,8				
4.	Kościelniki Dolne	19	6	31,6	7	36,8	3	15,8	3	15,8				
5.	Msciszów	90	40	44,4	33	36,7	9	10,0	8	8,9				
6.	Nawojów Lużycki	70	39	55,7	29	41,4	2	2,9	-	-				
7.	Nawojów Śląski	34	15	44,1	14	41,2	3	8,8	2	5,9				
8.	Pisarzowice	143	46	32,2	73	51,0	15	10,5	9	6,3				
9.	Radogoszcz	56	19	33,8	22	39,2	13	23,2	2	3,8				
10.	Radostów Dolny	54	18	33,3	31	57,4	5	9,3	-	-				
11.	Radostów Górny	56	26	46,4	28	50,0	1	1,8	1	1,8				
12.	Radostów Średni	46	29	63,0	12	26,1	3	6,5	2	4,4				
13.	Uniegoszcz	74	27	36,5	27	36,5	16	21,6	4	5,4				
Gmina ogółem		808	309	38,2	360	44,6	87	10,8	52	6,4				

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003r.

Rys. 24. Gospodarstwa użytkownikom powyżej 55 roku życia

6.6. Rozdrobnienie gruntów

Analiza gruntów własnych w gospodarstwach rolnych wykazała duże rozdrobnienie i zróżnicowanie pomiędzy obrębami w poszczególnych grupach obszarowych. W gminie na jedno gospodarstwo przypada 4,4 działek ewidencyjnych o średniej powierzchni działki 1,28 ha. W poszczególnych przedziałach wielkościowych gospodarstw sytuacja ta przedstawia się następująco: na jedno gospodarstwo rolne przypada od 3,2 do 12,4 działek o średniej powierzchni od 0,67 ha do 7,83 ha (w gospodarstwach do 100 ha). Gospodarstwa z grupy wielkościowej powyżej 100 ha, średnio tworzą 4,5 działki, ale o znacznie większej średniej powierzchni - 50,42 ha. Wzrost wielkości gospodarstw powoduje zwiększenie liczby działek, lecz niewielki wzrost średniej powierzchni działki. Jednak w gospodarstwach o powierzchni powyżej 100 ha liczba działek zmniejszyła się o połowę w stosunku do gospodarstw mieszczących się w przedziale 50,00 – 99,99 ha, a średnia powierzchnia działki wzrosła siedmiokrotnie.

Analizując średnią powierzchnię działek w gospodarstwach do 10 ha wynika, że w poszczególnych grupach obszarowych, wszystkie obręby mają zbliżone wielkości. Natomiast w gospodarstwach powyżej 10 ha zauważyć można coraz bardziej zróżnicowaną średnią liczbę działek i ich średnią powierzchnię pomiędzy obrębami. Przykładem jest gospodarstwo z Jałowca, które składa się średnio z 13 działek o powierzchni ok. 1 hektara i gospodarstwo z Radostowa Średniego, utworzone z 3,3 działek o średniej powierzchni ok. 4 ha. Spośród 13 miejscowości tylko w 4 istnieją gospodarstwa powyżej 50 ha, w tym 2 powyżej 100 ha – w Kościelniku i Radostowie Średnim. Szczegółowe dane o rozdrobnieniu gruntów dla poszczególnych obrębów przedstawia tabela 29 i rys. 25, 26 i 27.

Większość gospodarstw indywidualnych posiada grunty w tak zwanej szachownicy. Często działki są oddalone od siebie i względem siedliska o 0,5 do 2,0 km. Stanowią też enklawy i pół enklawy wśród rozległych obszarów należących do ANR lub PGL. Wiele z nich posiada nieregularny kształt i są wydłużone.

W gminie Lubań zauważono występowanie różniczan (gospodarze posiadający grunty w innych obrębach niż działka siedliskowa). Jest ich około 150, z czego ok. 20 zamieszkuje miasto Lubań. Wielu rolników kupiło, otrzymało w spadku lub w inny sposób nabyło działki rolne znacznie oddalone od siedliska, często położone w innych obrębach. Utrudnia to ich racjonalne zagospodarowanie oraz zwiększa koszty uprawy. Można ten problem rozwiązać poprzez zabiegi scaleniowe.

Rozdrobienie gruntów gospodarstw prywatnych w grupach obszarowych (grunty własne)

Tabela 29

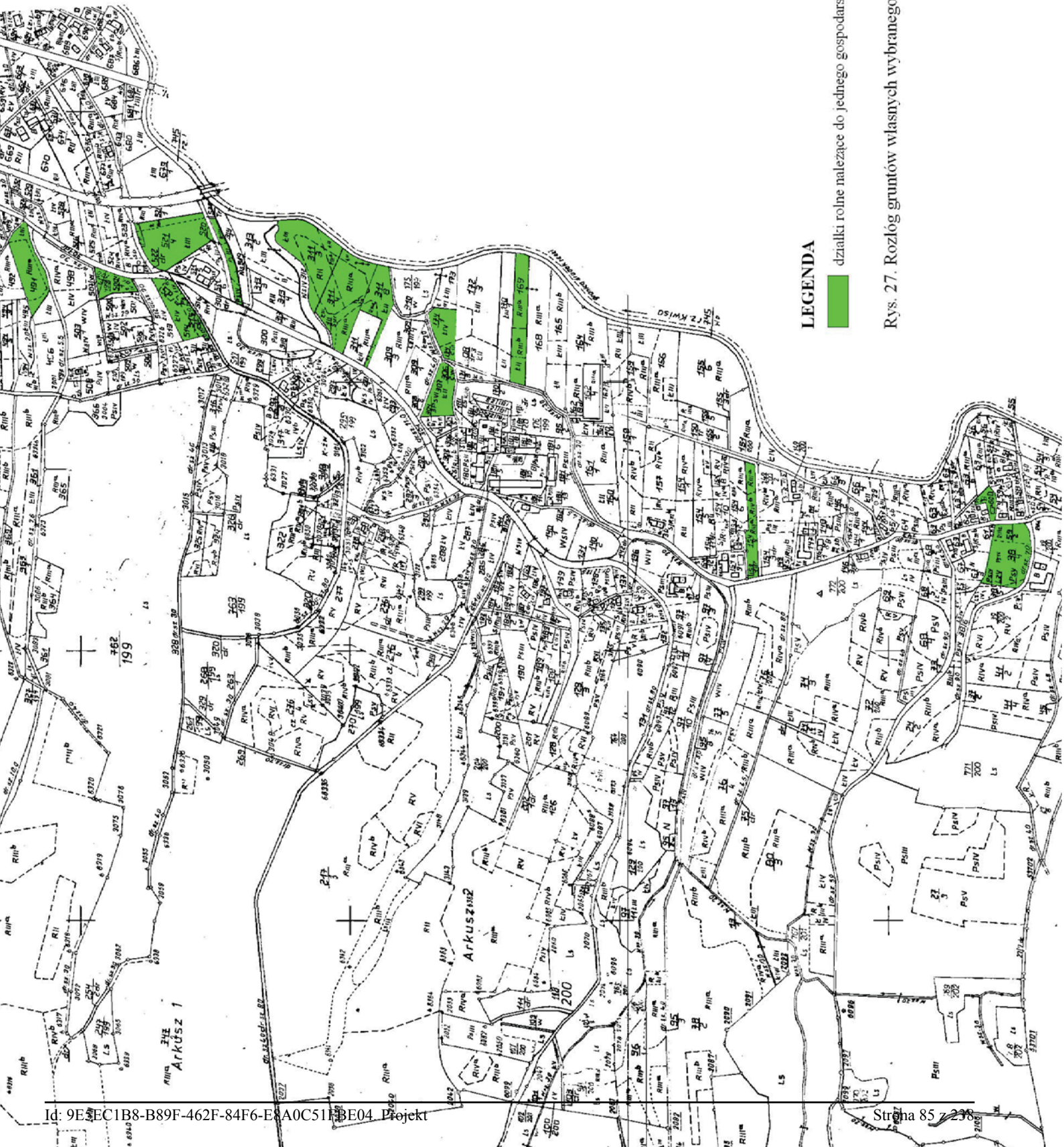
Lp.	Nazwa obrębu	Ogółem w gospodarstwach		W przedziałach obszarowych											
		średnia liczba działek	średnia powierzchnia działki	1 - 4,99	5 - 9,99	10 - 14,99	15 - 49,99	50 - 99,99	powyżej 100	średnia liczba działek	średnia powierzchnia działki	średnia liczba działek	średnia powierzchnia działki		
1.	Henryków Lubański	4,4	0,84	3,5	0,66	6,5	1,02	9,3	1,35	13,5	1,18	-	-	-	-
2.	Jatowice	3,9	1,08	3,4	0,60	-	-	13,0	0,97	-	-	9,0	6,39	-	-
3.	Kościełnik	4,8	1,12	4,5	0,48	8,7	0,85	-	-	-	-	-	-	-	29,21
4.	Kościełniki Dolne	5,4	0,93	4,8	0,53	4,0	1,78	4,5	2,69	-	-	-	-	-	-
5.	Mściszów	4,1	1,66	2,9	0,93	4,1	1,77	5,6	2,24	10,3	1,81	-	-	-	-
6.	Nawojów Lużycki	3,8	1,34	2,7	0,88	5,0	1,41	6,0	2,11	9,7	2,19	-	-	-	-
7.	Nawojów Śląski	6,7	1,21	2,5	0,79	5,5	1,20	11,0	1,18	18,0	1,43	-	-	-	-
8.	Pisarzowice	4,0	0,89	3,1	0,71	6,5	1,02	11,0	1,03	16,7	1,78	-	-	-	-
9.	Radogoszcz	4,5	1,08	3,2	0,55	6,0	1,01	10,3	1,18	8,3	3,17	-	-	-	-
10.	Radostów Dolny	3,5	1,63	2,6	0,89	4,1	1,93	4,7	2,46	7,2	2,70	-	-	-	-
11.	Radostów Górny	4,2	1,11	3,2	0,60	5,5	1,35	6,7	1,91	8,5	2,48	-	-	-	-
12.	Radostów Średni	4,3	2,81	2,9	0,68	4,1	1,78	3,3	3,76	12,3	2,06	-	-	4,0	71,63
13.	Uniegoszcz	3,1	1,61	2,2	0,92	3,7	2,02	10,7	1,01	11,0	2,28	10,0	9,28	-	-
Gmina ogółem		4,4	1,28	3,2	0,67	5,4	1,34	7,1	1,75	12,4	1,83	9,5	7,83	4,5	50,42

Zródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

LEGENDA
 działki rolne należące do jednego gospodarstwa o pow. 16.60 ha

Rys. 26. Rozkład gruntów własnych wybranego gospodarstwa rolnego w Pisarzowicach

LEGENDA

działki rolne należące do jednego gospodarstwa o pow. 8,03 ha

Rys. 27. Rozkład gruntów własnych wybranego gospodarstwa rolnego w Koscielniku

6.7. Grunty nieużytkowane rolniczo

Łączna powierzchnia gruntów nieużytkowanych rolniczo w gminie wynosi 1008,24 ha, co daje 10,2% powierzchni użytków rolnych. Grunty odłogowane zajmują areał 415,08 ha (4,2%), grunty niezagospodarowane 593,16 ha (6,0%).

Do gruntów niezagospodarowanych zaliczono takie grunty, na których stwierdzono: brak zasiewów i jakichkolwiek śladów prowadzonych prac polowych lub produkcji rolnej. W efekcie spowodowało to, że teren jest intensywnie porośnięty wysokimi trawami, nielicznymi krzakami, często z zanikającymi drogami dojazdu. Część z nich położona jest przy rowach i zbiornikach wodnych, na terenach o nadmiernej wilgotności.

Natomiast do gruntów odłogowanych zaliczono grunty, porośnięte kilkuletnimi samosiewami, gęstymi krzewami, co świadczy o długoletnim wyłączeniu z produkcji rolnej. Często grunty te położone są w okolicach lasów, wyglądem przypominające bardziej użytki leśne lub zadrzewienia niż użytki rolne (fot. 15 i 16).

Najwięcej powyższych gruntów znajduje się w obrębach: Pisarzowice na powierzchni 195,87 ha i w Kościelniku – 189,82 ha (stanowiąc 52% wszystkich użytków rolnych w obrębie). Najmniejszy areał gruntów - 9,17 ha występuje w Radogoszczy.

Wśród gruntów nieużytkowanych rolniczo, większość stanowią grunty orne o powierzchni 619,15 ha, a użytki zielone 389,09 ha. Z tego najwięcej gruntów ornych położonych jest we wsi Kościelnik (164,06 ha) i Pisarzowice (132,25 ha), natomiast użytków zielonych w Pisarzowicach i Nawojowie Łużyckim – tabela 30 i rys. 28.

We wszystkich gruntach nieużytkowanych rolniczo przeważają gleby klas IIIa (21,1%), IIIb (28,6%) i IVa (25,8%) wśród gruntów ornych, natomiast w użytkach zielonych – III (40,0%) i IV (37,3%). Jak widać są to gleby dobrej jakości i w związku z tym należy dążyć do pełnego wykorzystania tych gruntów. Większość należy przywrócić do pierwotnego stanu użytkowania, natomiast część z nich, położonych w pobliżu kompleksów, enklaw i półenklaw leśnych można przeznaczyć do zalesienia. Pozwoli to jednocześnie na wyznaczenie granicy rolno-leśnej. Powyższe dane przedstawiają tabele 31, 32.

Analizując grunty niezagospodarowane i odłogowane według władania wynika, że największe powierzchnie powyższych gruntów należą do osób prywatnych i wynoszą odpowiednio 287,59 ha (48,5%) oraz 247,25 ha (59,6%). Na drugim miejscu znalazły się grunty będące we władaniu Agencji Nieruchomości Rolnych. Dane dotyczące gruntów odłogowanych i niezagospodarowanych według władania przedstawiają tabele nr 33, 34.

Powierzchnia gruntów nieużytkowanych rolniczo

Tabela 30

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych		Powierzchnia gruntów niezagospodarowanych				Powierzchnia gruntów odlogowanych				Ogółem				
		ha	3.	Grunty orne	Użytki zielone	Razem	Procentowy udział w powierzchni UR	Grunty orne	Użytki zielone	Razem	Procentowy udział w powierzchni UR	Suma pow. gruntów niezagosp. i odlog.	ha	12.	Procentowy udział w pow. ogólnej UR	13.
1.	2.			4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.			
1.	Henryków Lubański	1444,79	42,56	26,03	68,59	4,7	3,91	19,72	23,63	1,6	92,22	6,3				
2.	Jalowiec	309,21	20,47	9,98	30,45	9,8	48,46	7,33	55,79	18,0	86,24	27,8				
3.	Kościelnik	364,70	24,94	9,12	34,06	9,3	139,12	16,64	155,76	42,7	189,82	52,0				
4.	Kościelniki Dolne	208,66	-	27,58	27,58	13,2	5,43	20,29	25,72	12,3	53,30	25,5				
5.	Mściszów	1171,63	11,55	7,17	18,72	1,6	31,23	4,67	35,90	3,1	54,62	4,7				
6.	Nawojów Lużycki	717,73	-	18,35	18,35	2,6	17,87	38,35	56,22	7,8	74,57	10,4				
7.	Nawojów Śląski	867,84	6,71	19,87	26,58	3,1	-	6,66	6,66	0,8	33,24	3,9				
8.	Pisarzowice	1684,08	117,99	63,22	181,21	10,8	14,26	0,40	14,66	0,9	195,87	11,7				
9.	Radogoszcz	420,36	6,07	2,23	8,30	2,0	0,87	-	0,87	0,2	9,17	2,2				
10.	Radoszów Dolny	506,56	13,24	2,56	15,80	3,1	-	-	-	-	15,80	3,1				
11.	Radoszów Górny	583,17	10,93	14,71	25,64	4,4	16,05	11,10	27,15	4,7	52,79	9,1				
12.	Radoszów Średni	830,52	28,05	19,02	47,07	5,7	3,25	1,81	5,06	0,6	52,13	6,3				
13.	Uniegosz	719,28	54,50	36,31	90,81	12,6	1,69	5,97	7,66	1,1	98,47	13,7				
	Gmina ogółem	9828,53	337,01	256,15	593,16	6,0	282,14	132,94	415,08	4,2	1008,24	10,2				

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Powierzchnia gruntów niezagospodarowanych według klas

Tabela 31

Lp.	Obręby	Gruntów niezagospodarowane	Gruntory orne						Użytki zielone								
			IIIa	IIIb	IV a	IV b	V	VI	PsIII	PsIV	PsV	PsVI	LII	LIII	LIV	LVI	
1.	Henryków Lubanski	68,59	9,09	26,91	5,83	0,38	0,35	-	14,03	7,52	3,37	1,11	-	-	-	-	-
2.	Jałowiec	30,45	1,55	8,51	4,84	3,79	1,78	-	0,56	1,24	1,56	-	-	5,15	1,47	-	-
3.	Kościelnik	34,06	4,47	3,34	2,93	6,20	6,87	-	2,55	1,34	0,95	-	-	1,32	0,95	2,01	-
4.	Kościelniki Dolne	27,58	-	-	-	-	-	-	12,19	4,83	3,81	-	-	1,81	3,21	1,73	-
5.	Mściszów	18,72	1,10	2,95	3,70	1,77	1,86	0,17	0,35	1,32	1,75	-	-	1,80	1,53	0,42	-
6.	Nawojów Łużycki	18,35	-	-	-	-	-	-	5,12	3,96	1,30	-	-	1,70	4,78	0,97	0,52
7.	Nawojów Śląski	26,58	-	2,83	1,50	0,50	1,75	0,13	4,35	0,79	4,76	5,32	1,54	1,65	1,46	-	-
8.	Pisarzowice	181,21	1,21	27,52	52,44	21,23	15,00	0,59	22,95	14,88	3,40	-	-	11,60	9,45	0,94	-
9.	Radogoszcz	8,30	0,82	1,05	1,86	0,75	1,59	-	0,49	0,56	0,82	-	-	0,06	0,30	-	-
10.	Radostów Dolny	15,80	0,40	9,48	3,18	0,18	-	-	-	-	-	-	-	-	1,66	0,90	-
11.	Radostów Górny	25,64	2,63	3,24	3,48	1,05	0,53	-	5,99	2,38	-	-	-	3,86	2,48	-	-
12.	Radostów Średni	47,07	-	15,12	8,33	3,47	-	1,13	2,80	7,24	0,60	-	-	4,39	1,99	-	2,00
13.	Uniegosz	90,81	-	14,84	15,28	16,80	7,58	-	0,37	2,69	-	-	-	6,41	7,61	10,89	8,34
Gmina ogółem		593,16	21,27	115,79	103,37	56,12	37,31	3,45	71,75	48,75	22,32	6,43	1,54	34,60	40,57	19,33	10,86

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Powierzchnia gruntów odlogowanych według klas

Tabela 32

Lp.	Obręby	Gruntów odlogowane	Gruntory orne						Użytki zielone								
			II	IIIa	IIIb	IV a	IV b	V	VI	PsIII	PsIV	PsV	PsVI	LIII	LIV	LVI	
1.	Henryków Lubanski	23,63	-	0,37	2,46	0,34	0,32	0,42	-	11,62	6,52	1,55	0,03	-	-	-	-
2.	Jałowiec	55,79	1,06	7,87	11,64	13,58	7,71	7,60	-	-	1,27	-	-	3,49	2,27	0,30	-
3.	Kościelnik	155,76	3,75	100,61	18,21	7,58	2,96	5,70	0,31	1,34	1,53	1,81	0,33	3,64	1,98	5,86	0,15
4.	Kościelniki Dolne	25,72	-	0,65	4,39	0,39	-	-	-	6,80	0,76	1,23	-	7,99	3,51	-	-
5.	Mściszów	35,90	-	-	12,93	16,89	0,87	0,54	-	-	1,78	0,97	-	-	1,92	-	-
6.	Nawojów Łużycki	56,22	-	-	5,20	9,91	1,02	1,74	-	0,91	1,32	0,30	-	4,23	19,47	8,70	3,42
7.	Nawojów Śląski	6,66	-	-	-	-	-	-	-	-	6,66	-	-	-	-	-	-
8.	Pisarzowice	14,66	-	2,27	2,00	4,43	4,38	1,18	-	-	-	-	-	-	0,40	-	-
9.	Radogoszcz	0,87	-	0,29	-	0,28	0,16	0,14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Radostów Dolny	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Radostów Górny	27,15	-	4,21	3,65	2,47	4,56	1,16	0,52	0,27	-	-	-	5,27	5,04	-	-
12.	Radostów Średni	5,06	-	2,23	1,02	1,02	-	-	1,13	0,34	-	-	-	0,30	0,34	-	-
13.	Uniegosz	7,66	-	-	-	-	1,69	-	-	-	1,00	-	-	2,55	0,30	2,12	-
Gmina ogółem		415,08	4,81	109,50	61,60	56,57	22,77	25,1	2,79	22,32	20,45	6,86	0,36	27,17	35,23	16,98	3,57

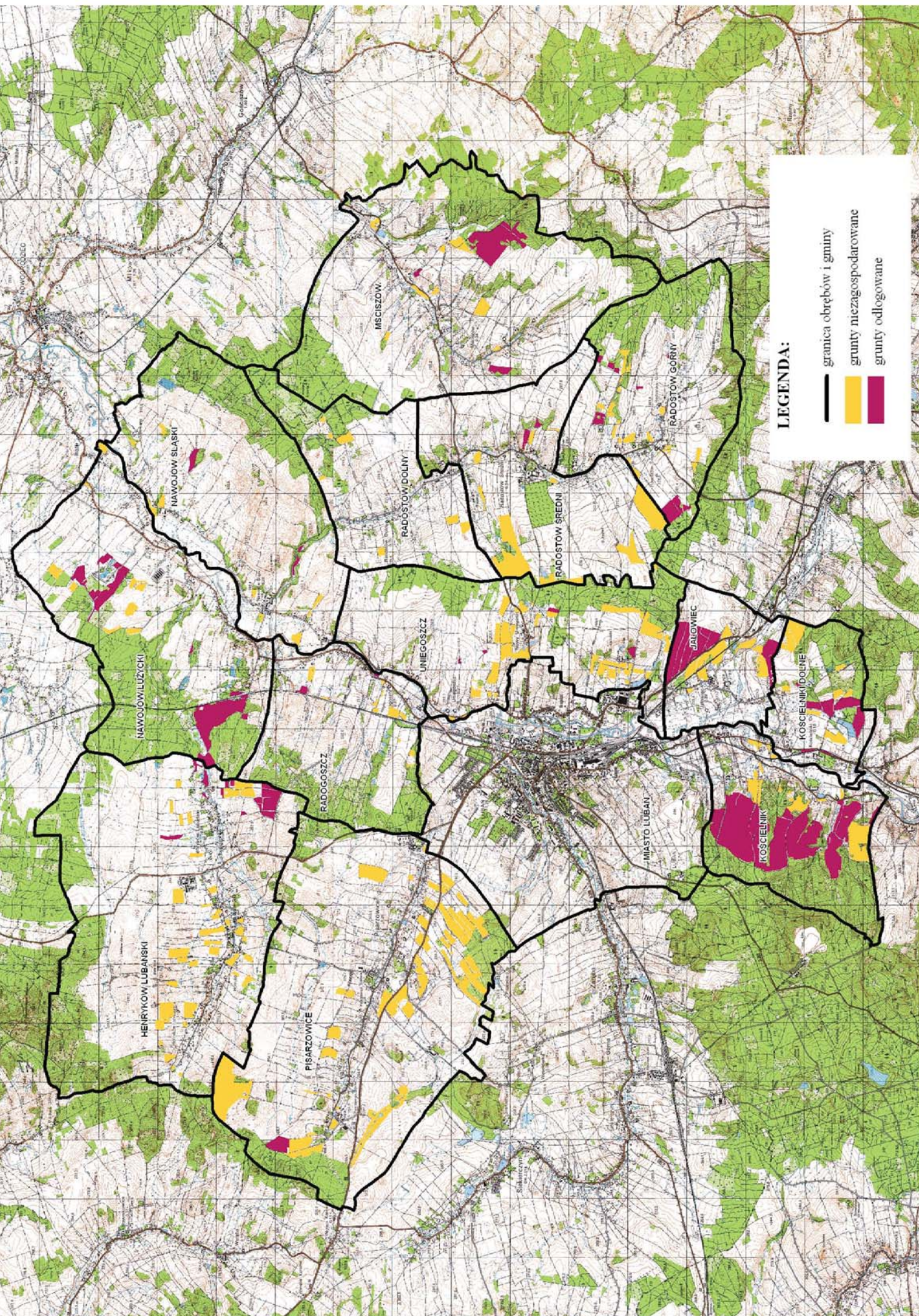
Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Fot. 15. Grunty odłogowane na działce nr 217/3 w Kościelniku

Fot. 16. Grunty odłogowane na działce nr 172 w Uniegoszczu

LEGENDA:

- granica obrębów i gminy
- grunty niezagospodarowane
- grunty odłogowane

Rys. 28. Grunty nieużytkowane rolniczo

W wyniku inwentaryzacji terenowej oprócz gruntów nieużytkowanych rolniczo stwierdzono również, że 608,74 ha użytków zielonych obecnie wykorzystywanych jest jako grunty orne. Największy odsetek takich gruntów występuje w Nawojowie Śląskim – (fot. 17) i Pisarzowicach. Zjawisko odwrotne, czyli wykorzystywanie gruntów ornych jako użytki zielone jest znikome. Zaledwie 7,41 ha GO obecnie jest użytkowane jako UZ.

Według danych ewidencyjnych całkowita powierzchnia gruntów ornych w gminie wynosi 6971,15 ha. Natomiast po przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej stwierdzono, że rzeczywiście użytkowanych jest 6953,33 ha jako grunty orne.

Użytki zielone według ewidencji zajmują powierzchnię 2793,05 ha. Po zbilansowaniu faktycznie użytkowanych jest 1802,63 ha.

Występowanie zjawiska zaorywania UZ i ich zamiana na GO, przy jednoczesnym odłogowaniu i niezagospodarowaniu dobrych klas GO, świadczy o potrzebie przeprowadzenia racjonalnych zabiegów scaleniowych, w wyniku których zostanie przebudowany układ powierzchniowy odpowiadający zapotrzebowaniom rolników.

Powyższe dane zostały przedstawione w tabelach 35, 36 oraz na rys. 29, 30.

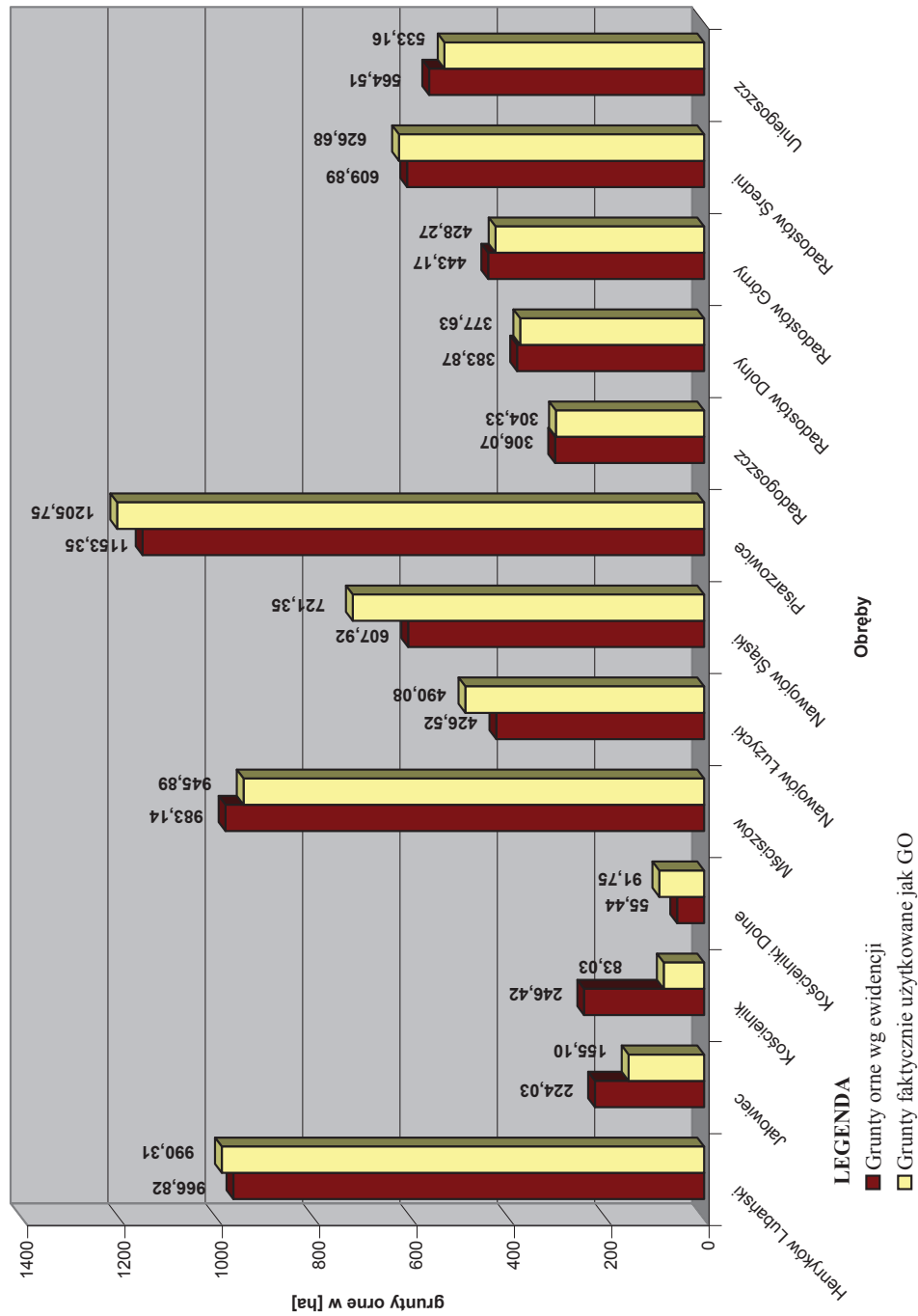
Fot. 17. Pastwiska III klasy użytkowane jako grunty orne w Nawojowie Śląskim

Bilans gruntów ornych

Tabela 35

Lp.	Obręby	Powierzchnia gruntów ornych wg ewidencji		Powierzchnia gruntów ornych				Powierzchnia UZ użytkowana jako GO	Pow. ogółem użytkowana jako grunty orne		
		ha	3.	niezagospodarowana	ha	odlegowana	użytkowana jako UZ			ha	7.
1.	Henryków Lubański	966,82	42,56	3,91	1,80	71,76	990,31				
2.	Jalowiec	224,03	20,47	48,46	-	-	155,10				
3.	Kościelnik	246,42	24,94	139,12	-	0,67	83,03				
4.	Kościelniki Dolne	55,44	-	5,43	0,17	41,91	91,75				
5.	Mściszów	983,14	11,55	31,23	-	5,53	945,89				
6.	Nawojów Lużycki	426,52	-	17,87	-	81,43	490,08				
7.	Nawojów Śląski	607,92	6,71	-	-	120,14	721,35				
8.	Pisarzowice	1153,35	117,99	14,26	1,21	185,86	1205,75				
9.	Radogoszcz	306,07	6,07	0,87	0,10	5,30	304,33				
10.	Radostów Dolny	383,87	13,24	-	-	7,00	377,63				
11.	Radostów Górny	443,17	10,93	16,05	-	12,08	428,27				
12.	Radostów Średni	609,89	28,05	3,25	-	48,09	626,68				
13.	Uniegoszcz	564,51	54,50	1,69	4,13	28,97	533,16				
Gmina ogółem		6971,15	337,01	282,14	7,41	608,74	6953,33				

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

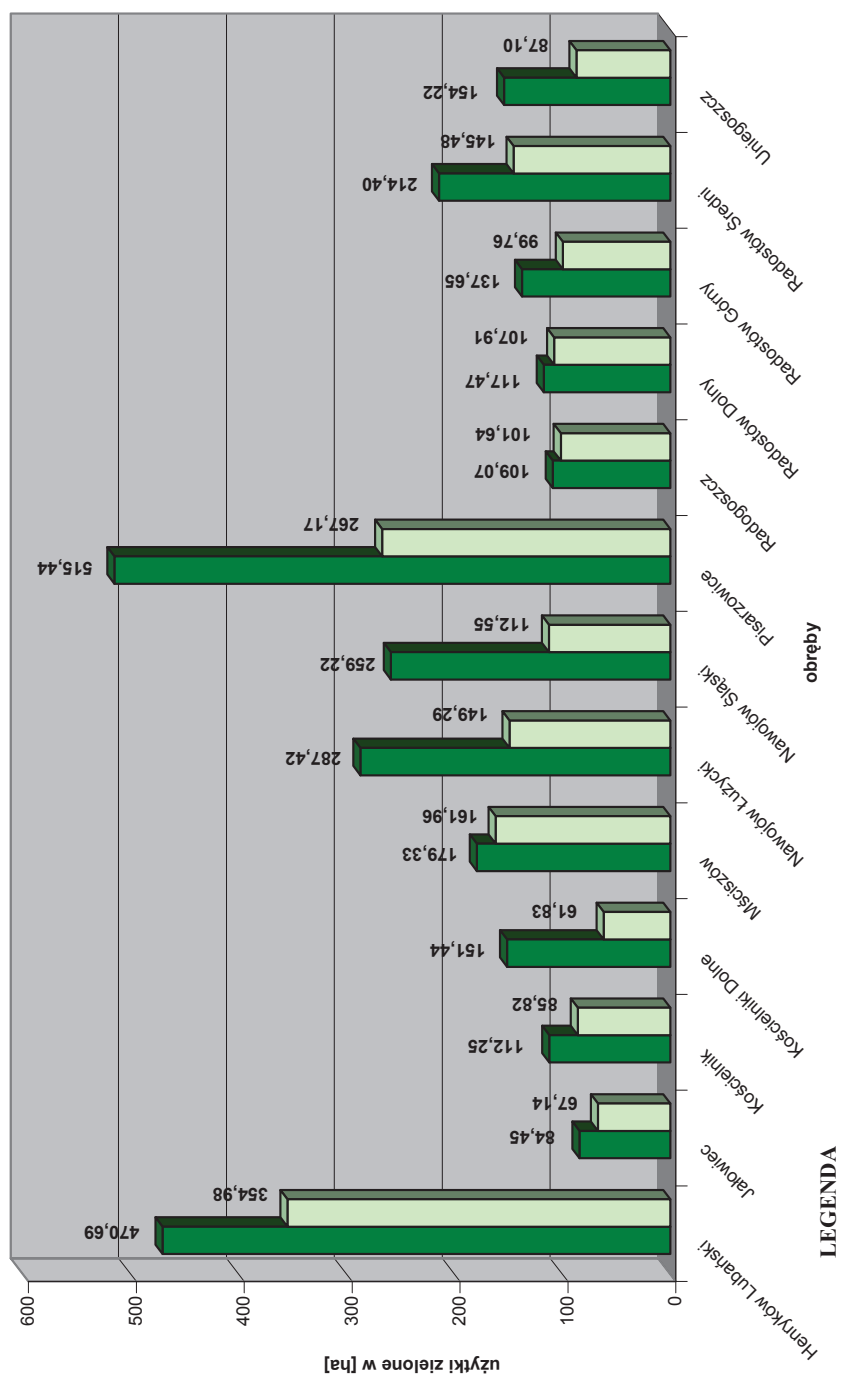
Rys. 29. Bilans gruntów ornych

Bilans użytków zielonych

Tabela 36

Lp.	Obręby	Powierzchnia użytków zielonych wg ewidencji		Powierzchnia użytków zielonych				Powierzchnia GO użytkowana jako UZ		Pow. ogółem użytkowana jako użytki zielone	
		ha	3.	niezagospodarowana	odlogowana	użytkowana jako GO	ha	7.	ha	8.	
1.	Henryków Lubański	470,69	26,03	19,72	71,76	1,80	354,98				
2.	Jalowiec	84,45	9,98	7,33	-	-	67,14				
3.	Kościełnik	112,25	9,12	16,64	0,67	-	85,82				
4.	Kościełniki Dolne	151,44	27,58	20,29	41,91	0,17	61,83				
5.	Mściszów	179,33	7,17	4,67	5,53	-	161,96				
6.	Nawojów Lużycki	287,42	18,35	38,35	81,43	-	149,29				
7.	Nawojów Śląski	259,22	19,87	6,66	120,14	-	112,55				
8.	Piszowice	515,44	63,22	0,40	185,86	1,21	267,17				
9.	Radogoszcz	109,07	2,23	-	5,30	0,10	101,64				
10.	Radostów Dolny	117,47	2,56	-	7,00	-	107,91				
11.	Radostów Górny	137,65	14,71	11,10	12,08	-	99,76				
12.	Radostów Średni	214,40	19,02	1,81	48,09	-	145,48				
13.	Uniegoszcz	154,22	36,31	5,97	28,97	4,13	87,10				
Gmina ogółem		2 793,05	256,15	132,94	608,74	7,41	1 802,63				

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 30. Bilans użytków zielonych

7. PRODUKCJA ROLNA

7.1. Produkcja roślinna

Powierzchnia objęta zasiewami w 2003 roku wynosiła 6953,33 ha. W większości obrębów zasiewy zajmują powierzchnię powyżej 90% gruntów ornych. Jedynie w Kościelniku nie przekracza 35% i Jałowcu 70%. W strukturze upraw przeważają zboża o łącznej powierzchni 6394,23 ha, które stanowią 92,0% ogólnej powierzchni zasiewów. W każdym z obrębów udział zbóż w powierzchni zasiewów jest zróżnicowany. Jej najmniejsza wartość 48,0% występuje w Kościelniku, a największa w Henrykowie Lubańskim (96,1%) i w Uniegoszczy (96,7%). Największe obszary wśród zbóż zajmuje kukurydza - 3648,71ha (52,5% zbóż). Jest ona uprawiana przede wszystkim przez przedsiębiorstwo rolne „Agrofarm” z Pisarzowic, a także przez większych producentów indywidualnych. Największe powierzchnie występują w Henrykowie Lubańskim (830,00 ha) – fot. 18, Pisarzowicach (665,00 ha) oraz Mściszowie (602,10 ha). Pszenica i żyto łącznie stanowią 22,0% i powierzchnię 1407,92 ha gruntów ornych. Poza tym uprawiane są też inne zboża, takie jak jęczmień, owies, które stanowią marginalne znaczenie w produkcji.

Rośliny okopowe zajmują powierzchnię 237,09 ha i jest ona w całości przeznaczona pod uprawę ziemniaków. Udział roślin przemysłowych w strukturze zasiewów wynosi 1,8% (127,63 ha) - tylko rzepak. Pozostałe rośliny stanowią 2,8% wszystkich zasiewów. Powyższa struktura zasiewów jest adekwatna do kompleksów glebowo - rolniczych występujących na tych terenach.

Przeprowadzając analizę plonów uzyskanych z 1 ha w dt wynika, że następuje nieznaczny spadek uzyskiwanych plonów. We wszystkich obrębach plony zbóż spadły w ostatnim roku średnio o 5dt – 10dt. Dane o zasiewach i plonach poszczególnych upraw zamieszczono w tabelach 37 i 38 oraz na rys. 31.

Struktura zasiewów w 2003 r.

Tabela 37

Lp.	Obręb	Razem pow. zasiewów ha	Zboża												Ziemniaki		Rzepak		Pozostale	
			ogółem		pszenica		żyto		kukurydza		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%		
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%									ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	18.	19.				
1.	Henryków Lubuński	990,31	951,35	96,1	34,49	3,6	22,56	2,4	830,00	87,2	22,26	2,2	5,10	0,5	11,60	1,2				
2.	Jalowiec	155,10	125,20	80,7	15,00	12,0	16,50	13,2	-	-	20,08	13,0	-	-	9,82	6,3				
3.	Kościełnik	83,03	39,91	48,0	6,50	16,3	2,00	5,0	-	-	12,50	15,1	-	-	30,62	36,9				
4.	Kościełnik Dolny	91,75	84,47	92,1	32,50	38,5	-	-	-	-	4,00	4,3	-	-	3,28	3,6				
5.	Mściszów	945,89	902,03	95,4	161,38	17,9	45,60	5,1	602,10	63,7	28,23	3,0	10,00	1,0	5,63	0,6				
6.	Nawojów Lużycki	490,08	463,70	94,6	50,20	10,8	29,43	6,3	210,60	43,0	11,25	2,3	11,07	2,3	4,06	0,8				
7.	Nawojów Śląski	721,35	669,40	92,8	79,44	11,9	116,00	17,3	350,00	48,5	18,83	2,6	17,00	2,4	16,12	2,2				
8.	Pisarzowice	1205,75	1134,95	94,1	302,50	26,7	27,40	2,4	665,00	55,2	40,48	3,4	-	-	30,32	2,5				
9.	Radogoszcz	304,33	266,49	87,5	49,19	18,5	18,30	6,9	151,81	49,9	15,48	5,1	7,50	2,5	14,86	4,9				
10.	Radostów Dolny	377,63	293,31	77,7	79,13	27,0	31,50	10,7	75,20	19,9	26,52	7,0	5,50	1,5	52,30	13,8				
11.	Radostów Górny	428,27	400,78	93,6	24,68	6,2	24,25	6,1	102,50	23,9	10,33	2,4	15,05	3,5	2,11	0,5				
12.	Radostów Średni	626,68	547,18	87,4	139,64	25,5	55,52	10,1	282,00	45,0	16,49	2,6	56,41	9,0	6,60	1,1				
13.	Uniegoszcz	533,16	515,46	96,7	31,65	6,1	12,56	2,4	379,50	71,2	10,64	2,0	-	-	7,06	1,3				
Gmina ogółem		6953,33	6394,23	92,0	1006,30	15,7	401,62	6,3	3648,71	52,5	237,09	3,4	127,63	1,8	194,38	2,8				

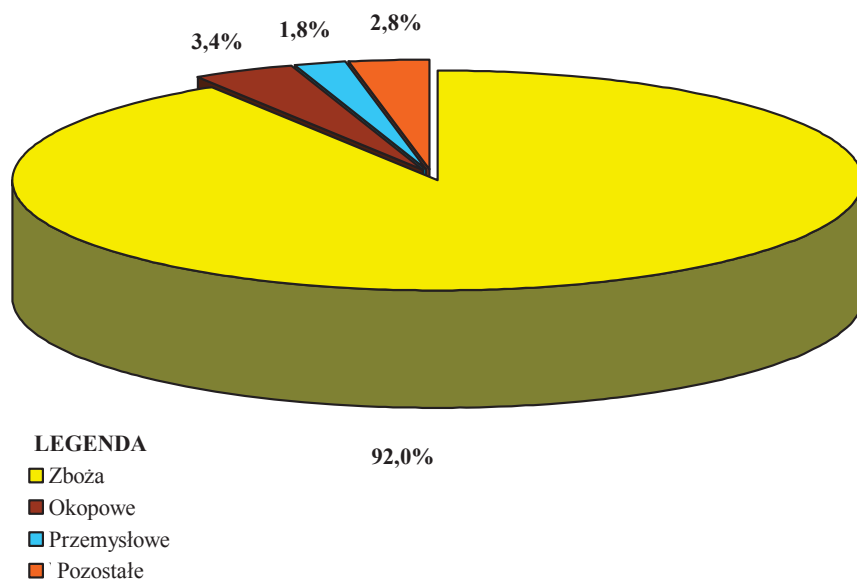
Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubuń i inwentaryzacji terenowej. Stan na listopad 2003 r.

Plony w latach 2002 -2003 w dt/ha.

Tabela 38

Lp.	Nazwa obrębu	pszenica		żyto		jęczmień		owies		kukurydza		rzepak i rzepik		ziemiaki	
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1.	Henryków Lubąński	40	30	35	35	-	-	35	35	125	90	18	18	300	300
2.	Jalowiec	30	30	40	40	30	30	-	-	-	-	-	-	250	250
3.	Kościełnik	40	30	30	25	30	30	30	30	-	-	-	-	250	250
4.	Kościełnik Dolny	40	30	30	25	30	30	30	30	-	-	-	-	250	250
5.	Miszów	35	20	30	40	35	25	33	20	75	75	15	15	250	300
6.	Nawojów Lużycki	50	20	30	50	40	40	35	35	70	70	20	20	300	300
7.	Nawojów Śląski	50	20	30	50	40	40	30	30	-	-	15	15	180	180
8.	Pisarzowice	40	30	30	25	40	15	35	35	80	80	15	15	300	300
9.	Radogoszcz	40	40	35	35	30	30	30	30	-	-	-	-	300	300
10.	Radostów Dolny	35	35	35	35	30	30	32	32	-	-	18	18	300	300
11.	Radostów Górny	35	40	30	35	30	35	30	30	-	-	-	-	320	350
12.	Radostów Średni	35	30	40	35	30	25	30	30	-	-	15	15	300	300
13.	Uniegoszcz	40	35	35	30	30	25	30	30	-	-	-	-	250	250
Gmina ogółem		39	30	33	35	33	30	32	31	88	79	17	17	273	279

Źródło: wywiady terenowe z sołtysami. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 31. Struktura zasiewów w gminie w 2003r [%]

Fot. 18. Pola kukurydzy w Henrykowie Lubańskim na działkach przy drodze nr 588

7.2. Produkcja zwierzęca

W charakterystyce produkcji zwierzęcej stan inwentarza podany w sztukach fizycznych, przeliczono na sztuki duże, określono strukturę i obsadę inwentarza w gminie. Według stanu z roku 2003 wielkość inwentarza żywego w całej gminie wynosi 1131,9 SD, z tego najliczniejszą grupą zwierząt jest bydło 561,5 SD (49,6%) i trzoda chlewna 476,5 SD (42,1%). Konie stanowią 7,5%, a pozostałe zwierzęta 0,8%. Spośród wszystkich obrębów największa hodowla prowadzona jest w Mściszowie 189,5 SD, w Pisarzowicach 144,5 SD i w Henrykowie Lubańskim 142,3 SD. W poszczególnych wsiach struktura inwentarza jest podobna - bydło 53,1% - 78,0%, trzoda chlewna 45,9% - 62,8%. Szczegółowe dane dotyczące stanu i struktury inwentarza przedstawia tabela 39 oraz rys. 32.

Dla całej gminy obsada inwentarza na 100 ha użytków rolnych wynosi 11,5 SD, z tego największa w Radostowie Dolnym - 24,0 SD. Mimo zróżnicowania wielkości obsady w poszczególnych obrębach, kwalifikuje się ją jako niską.

Podsumowując powyższe, można stwierdzić, że na terenie gminy brak jest gospodarstw specjalistycznych prowadzących produkcję zwierzęcą na dużą skalę. Każdy rolnik posiadający gospodarstwo, prowadzi w tradycyjny sposób chów różnego rodzaju zwierząt, głównie na własne potrzeby. W hodowli bydła główne nastawienie jest na produkcję mleka. Można też zauważyć zatrzymanie tendencji spadkowej pogłowia bydła, występującej od kilku lat, a nawet niewielki jej wzrost - rzędu kilku sztuk fizycznych.

Utrzymywanie koni i owiec nie jest związane z produkcją rolną, o czym świadczy ich niewielka ilość. Ma charakter jedynie hobbystyczny. Dokładną charakterystykę obsady inwentarza przedstawia tabela 40. W produkcji zwierzęcej koszty pasz stanowią od 25% do 73% kosztów ogólnych i w nich tkwi główne źródło obniżenia kosztów produkcji. Żywnienie zwierząt oparte o własne pasze dobrej jakości zarówno objętościowe jak i treściwe, uzupełnione niezbędnymi witaminami i mikroelementami, prawidłowo zbilansowane pozwolą na zmniejszenie kosztów produkcji zwierzęcej. Przyjmując, że w czasie okresu wegetacyjnego, 1 ha średniej jakości użytków zielonych, wyżywi 2 SD, to 2793,05 ha UZ w gminie, pozwoli wyżywić 5586 SD. Natomiast na dzień dzisiejszy obsada inwentarza wynosi 655,4 SD (bez trzody chlewnej). To stanowi 11,7% wykorzystania możliwości hodowli na użytkach zielonych. W obrębach wielkość wykorzystanych użytków zielonych wynosi od 4,4% (w Nawojowie Łużyckim) do 24,9% (w Mściszowie). Wyżej wymienione dane świadczą, że obsada inwentarza jest niska. Na utrzymanie wielkości 655,4 SD wystarczyłoby 327,70 ha UZ. W gminie użytkuje się większy areał łąk i pastwisk ok. 1800 ha

Stan inwentarza w sztukach fizycznych na rok 2003

Tabela 39

Lp.	Obręb	Powierzchnia UR		Bydło			Trzoda chlewna			Owce		Konie		Kozy		Kury w SF
		ha	3.	ogółem w SF	w tym krowy w SF	na 100ha UR	ogółem w SF	w tym lochy w SF	na 100ha UR	ogółem w SF	na 100ha UR	ogółem w SF	na 100ha UR	ogółem	na 100ha UR	
1.	2.			4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1.	Henryków Lubański	1444,79	107	34	34	7,4	154	16	10,7	-	-	13	0,9	10	0,7	600
2.	Jalowiec	309,21	17	9	9	5,5	65	5	21,0	2	0,6	3	1,0	5	1,6	150
3.	Kościeleńnik	364,70	22	12	12	6,0	23	6	6,3	6	1,6	5	1,4	2	0,5	300
4.	Kościeleńniki Dolne	208,66	19	10	10	9,1	17	1	8,1	-	-	-	-	3	1,4	150
5.	Mściszów	1171,63	106	47	47	9,0	388	61	33,1	-	-	-	-	11	0,9	400
6.	Nawojów Łużycki	717,73	24	5	5	3,3	85	3	11,8	-	-	4	0,6	17	2,4	300
7.	Nawojów Śląski	867,84	55	21	21	6,3	25	5	2,9	-	-	25	2,9	5	0,6	1200
8.	Pisarzowice	1684,08	98	48	48	5,8	207	10	12,3	17	1,0	5	0,3	10	0,6	400
9.	Radogoszcz	420,36	30	16	16	7,1	42	2	10,0	-	-	1	0,2	-	-	600
10.	Radostów Dolny	506,56	43	36	36	8,5	304	6	60,0	-	-	3	0,6	4	0,8	250
11.	Radostów Górny	583,17	52	23	23	8,9	226	15	38,8	-	-	1	0,2	2	0,3	250
12.	Radostów Średni	830,52	70	21	21	8,4	262	25	31,5	-	-	5	0,6	3	0,4	300
13.	Uniegoszcz	719,28	34	10	10	4,7	75	4	10,4	-	-	-	-	-	-	200
Gmina ogółem		9828,53	677	292	292	6,9	1873	159	19,1	25	0,3	65	0,7	72	0,7	5100

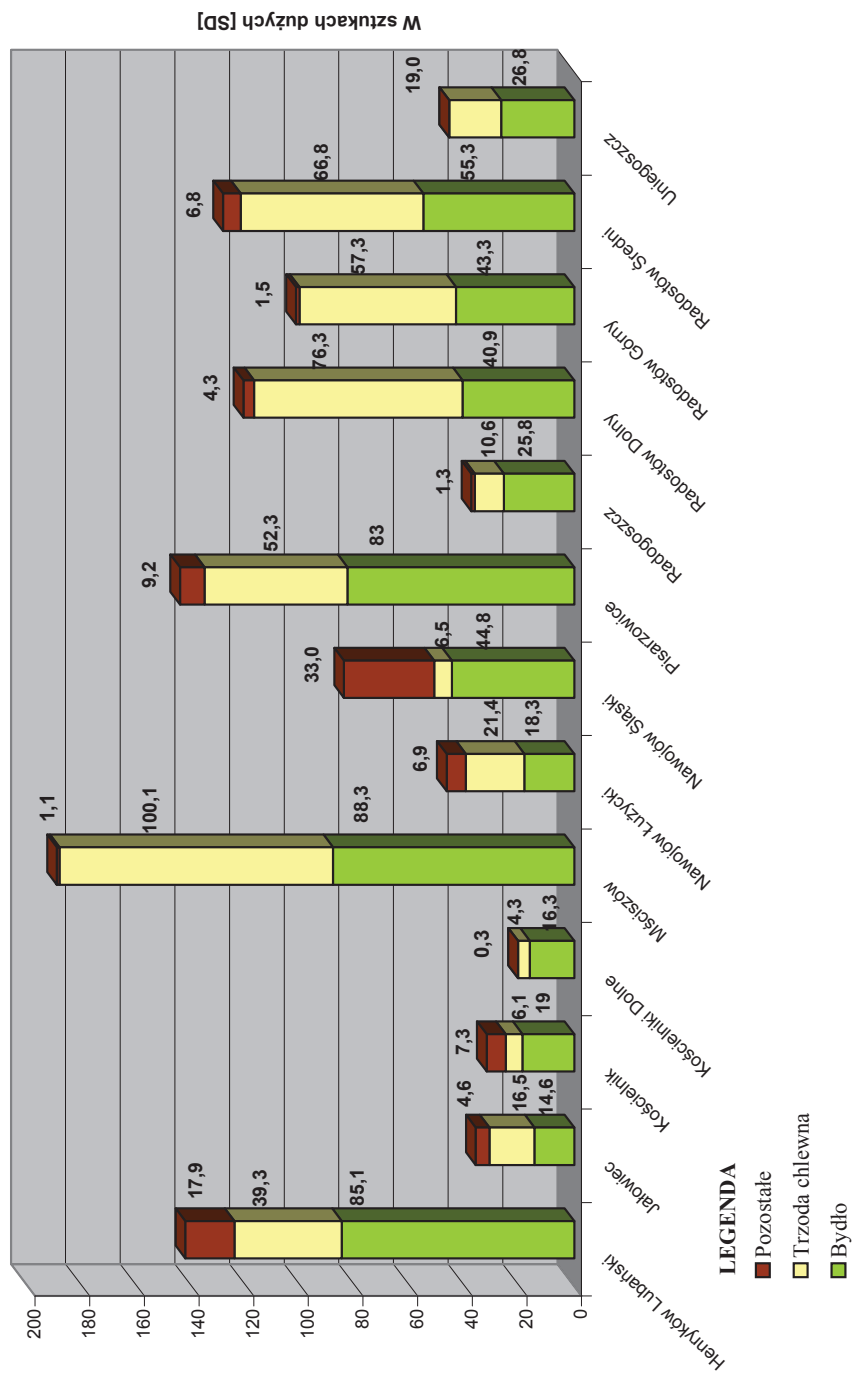
Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003 r.

Stan i obsada inwentarza w SD

Tabela 40

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych ha	Bydło		Trzoda chlewna		Owce		Konie		Kozy		Ogółem	
			w SD	na 100ha UR	w SD	na 100ha UR	w SD	na 100ha UR	w SD	na 100ha UR	w SD	na 100ha UR	w SD	na 100ha UR
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Henryków Lubaniski	1444,79	85,1	5,9	39,3	2,7	-	-	16,9	1,2	1,0	0,1	142,3	9,8
2.	Jatowiec	309,21	14,6	4,7	16,5	5,3	0,2	0,1	3,9	1,3	0,5	0,2	35,7	11,5
3.	Kościelnik	364,70	19,0	5,2	6,1	1,7	0,6	0,2	6,5	1,8	0,2	0,1	32,4	8,9
4.	Kościelniki Dolne	208,66	16,3	7,8	4,3	2,1	-	-	-	-	0,3	0,1	20,9	10,0
5.	Mściszów	1171,63	88,3	7,5	100,1	8,5	-	-	-	-	1,1	0,1	189,5	16,2
6.	Nawojów Lużycki	717,73	18,3	2,5	21,4	3,0	-	-	5,2	0,7	1,7	0,2	46,6	6,5
7.	Nawojów Śląski	867,84	44,8	5,2	6,5	0,7	-	-	32,5	3,7	0,5	0,1	84,3	9,7
8.	Pisarzowice	1684,08	83,0	4,9	52,3	3,1	1,7	0,1	6,5	0,4	1,0	0,1	144,5	8,6
9.	Radogoszcz	420,36	25,8	6,1	10,6	2,5	-	-	1,3	0,3	-	-	37,7	9,0
10.	Radostów Dolny	506,56	40,9	8,1	76,3	15,1	-	-	3,9	0,8	0,4	0,1	121,5	24,0
11.	Radostów Górny	583,17	43,3	7,4	57,3	9,8	-	-	1,3	0,2	0,2	-	102,1	17,5
12.	Radostów Średni	830,52	55,3	6,7	66,8	8,0	-	-	6,5	0,8	0,3	-	128,9	15,5
13.	Unięgoszcz	719,28	26,8	3,7	19,0	2,6	-	-	-	-	-	-	45,8	6,4
Gmina ogółem		9828,53	561,5	5,7	476,5	4,8	2,5	0,03	84,5	0,9	7,2	0,1	1131,9	11,5

Zródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 32. Stan inwentarza żywego

i mniej intensywnie. Pozostała część użytków zielonych (990 ha) jest nieużytkowana rolniczo, a część z nich użytkowana jest jako grunty orne. W gminie istnieje jeszcze bardzo duży zapas użytków zielonych, umożliwiający rozwinięcie produkcji zwierzęcej.

8. OBSŁUGA ROLNICTWA

8.1. Wyposażenie gospodarstw w sprzęt mechaniczny

Wyposażenie gospodarstw w sprzęt mechaniczny przedstawia się następująco:

- ciągniki rolnicze – 389 sztuk,
- kombajny zbożowe – 42 sztuki.

Największa ilość ciągników znajduje się we wsi Mściszów (65), a kombajnów w Radostowie Średnim (7). Obliczając liczbę ciągników przeliczeniowych przypadającą na 100 ha użytków rolnych otrzymujemy: dla całej gminy 7,8 cp, w obrębach wartość ta waha się pomiędzy 4,3 (Henryków Lubański), a 14,6 (Radogoszcz). Biorąc pod uwagę liczbę kombajnów, to na 100 ha gruntów ornych dla gminy wartość wynosi 0,6. W poszczególnych obrębach liczba kombajnów mieści się w przedziale: 0,2 (Uniegoszcz) – 5,4 (Kościelniki Dolne).

Można stwierdzić, że średnio jeden ciągnik w gminie obsługuje 25,27ha użytków rolnych. W obrębach areał ten mieści się pomiędzy 13,63 ha w Radostowie Dolnym, a 45,20 ha w Henrykowie Lubańskim.

Średnia powierzchnia gruntów ornych, którą obsługuje jeden kombajn wynosi 166,00 ha w całej gminie. Zakładając, że jeden kombajn przeciętnie jest w stanie obrobić 150-200 ha gruntów ornych, to tylko w 7 obrębach na terenie gminy spełnione są te wymagania. Obrębami tymi są Kościelniki Dolne, Mściszów, Nawojów Łużycki i Śląski, Radogoszcz, Radostów Dolny i Średni.

Ogólnie można stwierdzić, że wyposażenie w sprzęt rolniczy jest bardzo słaby. Niewystarczająca jego ilość oraz zły stan techniczny jest utrudnieniem w prowadzeniu produkcji na większą skalę. Jedynie gospodarstwa indywidualne o znacznej powierzchni, a także przedsiębiorstwa rolne wyposażone są w nowoczesny sprzęt agrotechniczny pozwalający na optymalne wykorzystanie go w prowadzeniu prac polowych (fot. 19 i 20). Świadczy o tym fakt, że na 100 gospodarstw rolnych przypada 46 ciągników i 5 kombajnów. Wyposażenie w sprzęt mechaniczny przedstawiono w tabeli 41.

Fot. 19. Nowoczesny ciągnik rolniczy

Fot. 20. Nowoczesny kombajn zbożowy

Wyposażenie w sprzęt mechaniczny gospodarstw rolnych

Tabela 41

Lp.	Obręb	Ciągniki rolnicze			Kombajny zbożowe			Razem			Ilość KM/100 ha UR	Ilość cp/100 ha UR	Ilość ha UR/1 cp	Ilość ha GO na 1 kombajn zbożowy
		sztuk	KM	cp*	sztuk	KM	cp*	sztuk	KM	cp*				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Henryków Lubanski	33	1 320	52,8	3	300	12,0	36	1 620	64,8	112,1	4,5	22,3	322,3
2.	Jalowiec	11	440	17,6	1	100	4,0	12	540	21,6	174,6	7,0	14,3	224,0
3.	Kościelnik	20	800	32,0	1	100	4,0	21	900	36,0	246,8	9,9	10,1	246,4
4.	Kościelniki Dolne	10	400	16,0	3	300	12,0	13	700	28,0	335,5	13,4	7,5	18,5
5.	Mściszków	65	2 600	104,0	6	600	24,0	71	3 200	128,0	273,1	10,9	9,2	163,9
6.	Nawojów Łużycki	30	1 200	48,0	3	300	12,0	33	1 500	60,0	209,0	8,4	12,0	142,2
7.	Nawojów Śląski	25	1 000	40,0	5	500	20,0	30	1 500	60,0	172,8	6,9	14,5	121,6
8.	Pisarzowice	46	1 840	73,6	3	300	12,0	49	2 140	85,6	127,1	5,1	19,7	384,5
9.	Radogoszcz	30	1 200	48,0	4	400	16,0	34	1 600	64,0	380,6	15,2	6,6	76,5
10.	Radostów Dolny	38	1 520	60,8	3	300	12,0	41	1 820	72,8	359,3	14,4	7,0	128,0
11.	Radostów Górny	28	1 120	44,8	2	200	8,0	30	1 320	52,8	226,3	9,1	11,0	221,6
12.	Radostów Średni	33	1 320	52,8	7	700	28,0	40	2 020	80,8	243,2	9,7	10,3	87,1
13.	Uniegoszcz	20	800	32,0	1	100	4,0	21	900	36,0	125,1	5,0	20,0	564,5
Gmina ogółem		389	15 560	622,4	42	4 200	168,0	431	19 760	790,4	201,0	8,0	12,4	166,0

Źródło: dane z Regionalnego Oddziału Doradztwa Rolniczego w Lubaniu. Stan na listopad 2003 r.

8.2. Wyposażenie w punkty obsługi rolnictwa

Ze względu, na niewielką ilość punktów obsługi rolnictwa na terenie gminy scharakteryzowano sieć punktów, z której korzystają rolnicy zamieszkujący gminę Lubań. Punkty te zlokalizowane są w różnej odległości poza obszarem gminy. Punkty skupu:

zboża - Lubań, Bolesławiec i Zgorzelec,

żywcza – Proszówka, Mała Wieś Dolna, Pisarzowice,

mleka - Zgorzelec.

W środki do produkcji rolnej gospodarstwa zaopatrują się w:

pasze – Lubań,

środki ochrony roślin – Lubań, Bolesławiec, Kościelnik

nawozy – Leśna, Zgorzelec, Lubań, Kościelnik

materiał siewny – Zgorzelec, Bolesławiec, Lubań, Tomaszów Bolesławiecki.

Podsumowując, wyposażenie jest niewystarczające, rolnicy korzystają z punktów obsługi oddalonych niekiedy nawet o kilkadziesiąt kilometrów od gminy. Dokładne dane i rozmieszczenie punktów przedstawia tabela 42.

Punkty obsługi rolnictwa

Tabela 42

Lp.	Lokalizacja	Punkty skupu	Punkty zaopatrzenia	Zakłady przemysłu rolno-spożywczego
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Lubań	zboże	pasze, materiał siewny, środki ochrony roślin, nawozy	---
2.	Bolesławiec	zboże	środki ochrony roślin, nawozy, materiał siewny	---
3.	Zgorzelec	zboże, mleko	nawozy, materiał siewny	---
4.	Proszówka	żywiec	---	ubojnia, masarnia
5.	Mała Wieś Dolna	żywiec	---	---
6.	Leśna	---	nawozy	---
7.	Pisarzowice	żywiec	---	ubojnia, masarnia
8.	Nowogrodzic	---	nawozy	---
9.	Kościelnik	---	środki ochrony roślin, nawozy	---

Źródło: dane z Regionalnego Oddziału Doradztwa Rolniczego w Lubaniu, wywiady z sołtysami. Stan na listopad 2003 r.

9. WYPOSAŻENIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

9.1. Melioracje wodne podstawowe

Na terenie gminy w skład cieków podstawowych wchodzi jeden administrowany przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu oraz 11 będących w administracji Regionalnego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lwówku Śląskim. Łączna długość cieków podstawowych wynosi 66,9 km, z czego najkrótszym ciekim na terenie gminy jest Wilka (0,3 km), a najdłuższym Kwisa (16,4 km). Wszystkie cieki biorą początek na Pogórzu Izerskim, a tylko 5 z nich wpływa do Kwisy w granicach gminy. Kwisa ma częściowo charakter naturalny, z wieloma starorzeczami występującymi głównie w północnych obrębach, i na całej długości jest mocno zakrzaczona. Wraz z dopływami wywiera duży wpływ na całość stosunków wodnych w tym rejonie. Jednym z jej oddziaływań jest zalewanie przyległych gruntów. Mniejsze cieki płynące przez wsie tylko w pewnej części są uregulowane lub umocnione. Dane dotyczące melioracji podstawowych przedstawiono w tabeli 43.

Na terenie gminy w siedmiu obrębach, występują tereny zalewowe, o łącznej powierzchni 200,11 ha. Obejmują one tereny zabudowane, zlokalizowane wzdłuż rzeki Kwisy i potoku Olszówka. Z tego największe występują w Nawojowie Łużyckim - 42,25 ha i Nawojowie Śląskim - 46,81 ha, łącznie dając 44,5% wszystkich obszarów zalewowych. Natomiast w Uniegoszczy 9 ha ulega okresowemu zalewaniu. W stosunku do powierzchni ogólnej obrębów, powyższe tereny zajmują od 0,8% w Uniegoszczy do 8,3% w Jałowcu. Dane dotyczące terenów zalewowych przedstawiono w tabeli 44.

9.2. Melioracje wodne szczegółowe

Powierzchnia gruntów zmeliorowanych na terenie gminy wynosi 5824,00 ha, co stanowi 59,3% powierzchni użytków rolnych. Największy areał gruntów zmeliorowanych znajduje się we wsi Pisarzowice - 1 051 ha, oraz we wsi Henryków Lubański - 966 ha.

Powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych w poszczególnych obrębach wynosi od 23,3% w Nawojowie Łużyckim do 72,9% w Uniegoszczy. Dane dotyczące melioracji wodnych szczegółowych przedstawiono w tabeli 44.

Długość rowów melioracyjnych wynosi prawie 119 km. Ich stan techniczny i funkcjonalność jest zła, szczególnie rowów położonych wśród pól oraz w sąsiedztwie lasów. Najczęściej są wyschnięte lub porośnięte wysokimi trawami i różnymi krzakami, gromadzące spadające liście i gałęzie z pobliskich drzew. Część z nich, zwłaszcza położone na gruntach ornych, została zaorana lub znacznie skrócona. Nieliczne rowy biegnące w pobliżu obszarów zabudowanych, wzdłuż przydomowych pastwisk i dróg, są bardziej zadbane: wyczyszczone i wykoszone, z dobrze widocznymi przepustami.

Poprawy stanu technicznego wymagają także przepusty. W większości stare, rozsypujące się, bez specjalnych umocnień, zarośnięte gęstą roślinnością, stanowią niebezpieczeństwo przejazdu lub zupełnego zaważenia się pod ciężarem sprzętu rolniczego. W miejscach uczęszczanych, przy gospodarstwach, drogach utwardzonych, jakość przepustów jest lepsza - przepusty kamienne, betonowe, często po obu stronach umocnione z barierkami lub betonowymi podmurówkami.

Zestawienie cieków podstawowych

Tabela 43

Lp.	Nazwa cieku	Długość cieku	Szerokość	Głębokość	Administrator
		[km]	[m]	[m]	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Kwisa	16,4	11,5-12,5	1,5-2,0	RZGW
2.	Złoty Potok	3,6	0,6-0,8	1,0-1,5	RZMiUW
3.	Wierzbowiec	1,3	1,6-2,0	1,50	RZMiUW
4.	Wilka	0,3	1,0-2,0	1,50	RZMiUW
5.	Bród	10,5	0,6-2,0	1,50	RZMiUW
6.	Łazek	7,2	0,8-1,2	1,50	RZMiUW
7.	Luciąża	12,5	0,8-4,0	1,0-1,5	RZMiUW
8.	Olszówka	2,3	3,00	1,50	RZMiUW
9.	Stróżka	6,6	0,6-2,0	1,50	RZMiUW
10.	Słotwa	3,3	0,8-1,4	1,0-1,5	RZMiUW
11.	Gozdnica	2,2	0,6-1,0	1,00	RZMiUW
12.	Czerwień	0,7	0,6-1,0	1,5	RZMiUW
Gmina ogółem		66,9	-	-	-

Źródło: RZGW we Wrocławiu; RZMiUW w Lwówku Śląskim
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
RZMiUW – Regionalny Zarząd melioracji i Urzędzeń Wodnych w Lwówku Śląskim

Melioracje wodne szczegółowe

Tabela 44

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Powierzchnia gruntów zmeliorowanych	Udział gruntów zmeliorowanych	Powierzchnia terenów zalewowych
		ha	ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Henryków Lubański	1444,79	966,00	66,9	-
2.	Jałowiec	309,21	110,00	35,6	32,00
3.	Kościelnik	364,70	148,00	40,6	21,06
4.	Kościelniki Dolne	208,66	108,00	51,8	27,96
5.	Mściszów	1171,63	809,00	69,0	-
6.	Nawojów Łużycki	717,73	167,00	23,3	42,25
7.	Nawojów Śląski	867,84	572,00	65,9	46,81
8.	Pisarzowice	1684,07	1051,00	62,4	-
9.	Radogoszcz	420,36	234,00	55,7	21,03
10.	Radostów Dolny	506,57	320,00	63,2	-
11.	Radostów Górny	583,17	293,00	50,2	-
12.	Radostów Średni	830,53	522,00	62,9	-
13.	Uniegoszcz	719,28	524,00	72,9	9,00
Gmina ogółem		9828,54	5824,00	59,3	200,11

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003r.

9.3. Drogi transportu rolnego

W gminie długość dróg transportu rolnego wynosi 593,23 km, z czego 48,8% to drogi gruntowe, 18,3% asfaltowe i 10,0% szutrowe. Pod względem własności:

- 322,32 km stanowi własność Gminy Lubań,
- 172,24 km stanowi własność Starosty Powiatu Lubańskiego,
- 50,64 km stanowi własność Powiatowego Zarządu Dróg,
- 14,23 km stanowi własność Dolnośląskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich,
- 9,29 km stanowi własność Skarbu Państwa,
- 8,48 km stanowi własność Agencji Nieruchomości Rolnej,
- 8,90 km stanowi własność Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad
- 7,13 km innych właścicieli.

Podczas wykonywania inwentaryzacji terenowej stwierdzono, że 135,95 km (22,9%) jest nieprzejezdna w terenie. Większość z nich położona między dużymi kompleksami rolnymi (w wyniku prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej) została zaorana.

Natomiast pozostała ich część jest pozarastana wysokimi trawami, gęstymi krzakami i samosiewami, co uniemożliwia przejazd sprzętem rolniczym.

Z analizy stanu technicznego dróg wynika, że 33,4% (197,82 km) jest w stanie dobrym, 30,1% w średnim oraz 13,6% w złym stanie technicznym. Większość dobrych dróg to główne szlaki komunikacyjne przebiegające wzdłuż wsi i łączące miejscowości, najczęściej o nawierzchni asfaltowej i szutrowej. Drogi w średnim i złym stanie, to przeważnie drogi gruntowe, położone wzdłuż otwartych obszarów rolnych, a także w sąsiedztwie lasów. Najwięcej dróg w dobrym stanie technicznym występuje w Nawojowie Łużyckim (48,3%), a najmniej w Kościelniku (22,8%). Obrębem o największym udziale dróg w złym stanie technicznym i nieprzejezdnych jest Nawojów Śląski (58,6%), Henryków Lubański (46,7%) i Kościelniki Dolne (45,3%).

Średnia gęstość sieci drogowej w odniesieniu do powierzchni obrębów w gminie wynosi 4,2 km/100 ha. Jej wartości w poszczególnych obrębach mieszczą się w przedziale od 3,5 km/100ha w Mściszowie do 6,3 km/100ha w Jałowcu. Zróżnicowanie to wynika stąd, że w obrębach o największej gęstości sieci drogowej, występuje najwyższy wskaźnik rozdrobnienia działek.

Ze względu na wiele dróg nieprzejezdnych i zaoranych, średnio 1 km drogi obsługuje 31,09 ha (z danych ewidencyjnych - 23,96 ha). Częstsze wykorzystywanie mniejszej ilości dróg w transporcie rolnym, powoduje szybsze zużycie nawierzchni i pogorszenie ich stanu technicznego. Szczegółowe dane dotyczące dróg zawierają tabele 45, 46, i rys. 33, 34 i 35.

Drogi według władania i stanu technicznego

Tabela 45

Lp.	Obręb	Władający	Długość dróg ewidencyjnych			Stan techniczny dróg istniejących					Razem		
			Razem km	Gruntowe km	Nieprzejezdne km	Szutrowe km	Asfaltowe km	Dobry km	Sredni km	Zły km	Razem km	Razem km	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.		
			km	km	km	km	km	km	km	km	km	km	km
1.	Henryków Lubanski	Gmina Luban	53,66	25,24	19,85	5,39	3,18	11,11	13,98	8,71	33,80		
			Starosta Lubanski	12,92	4,82	6,30	0,14	1,66	2,58	3,47	0,57	6,62	
			ANR	0,94	0,26	0,68	-	-	0,26	-	-	0,26	
			Pow. Zarząd Dróg	5,96	1,12	-	0,10	4,74	4,84	1,12	-	5,96	
			Dolnośląski Zarząd Dróg	4,37	-	0,16	-	4,21	4,21	-	-	4,21	
			Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Generalna Dyrekcja Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Skarb Państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Inny	0,34	0,17	0,17	-	-	0,09	-	-	0,08	0,17
	Obręb ogółem		78,18	31,62	27,16	5,62	13,78	23,10	18,56	9,37	51,02		
2.	Jalowiec	Gmina Luban	8,01	4,07	1,23	1,36	1,36	3,01	2,73	1,05	6,78		
			Starosta Lubanski	12,34	6,34	5,59	0,41	-	1,64	4,79	0,32	6,75	
			ANR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Pow. Zarząd Dróg	1,99	-	-	-	1,99	0,15	1,84	-	1,99	
			Dolnośląski Zarząd Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Generalna Dyrekcja Dróg	1,95	-	-	-	1,95	1,95	-	-	1,95	
			Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Skarb Państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Inny	0,28	0,15	-	-	0,13	0,28	-	-	-	0,28
	Obręb ogółem		24,56	10,55	6,82	1,77	5,43	7,02	9,36	1,37	17,74		
3.	Koscielnik	Gmina Luban	16,01	4,71	4,56	4,15	2,59	3,54	4,53	3,38	11,45		
			Starosta Lubanski	8,35	5,19	2,54	0,63	-	1,60	3,03	1,19	5,81	
			ANR	0,34	0,07	0,28	-	-	-	0,07	-	0,07	
			Pow. Zarząd Dróg	2,69	-	-	-	2,69	0,47	2,23	-	2,69	
			Dolnośląski Zarząd Dróg	3,23	-	-	1,08	2,15	1,38	1,85	-	3,23	
			Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Generalna Dyrekcja Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Skarb Państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
			Inny	0,10	0,10	-	-	-	-	-	0,10	-	0,10
	Obręb ogółem		30,71	10,06	7,38	5,85	7,43	6,98	11,79	4,56	23,33		

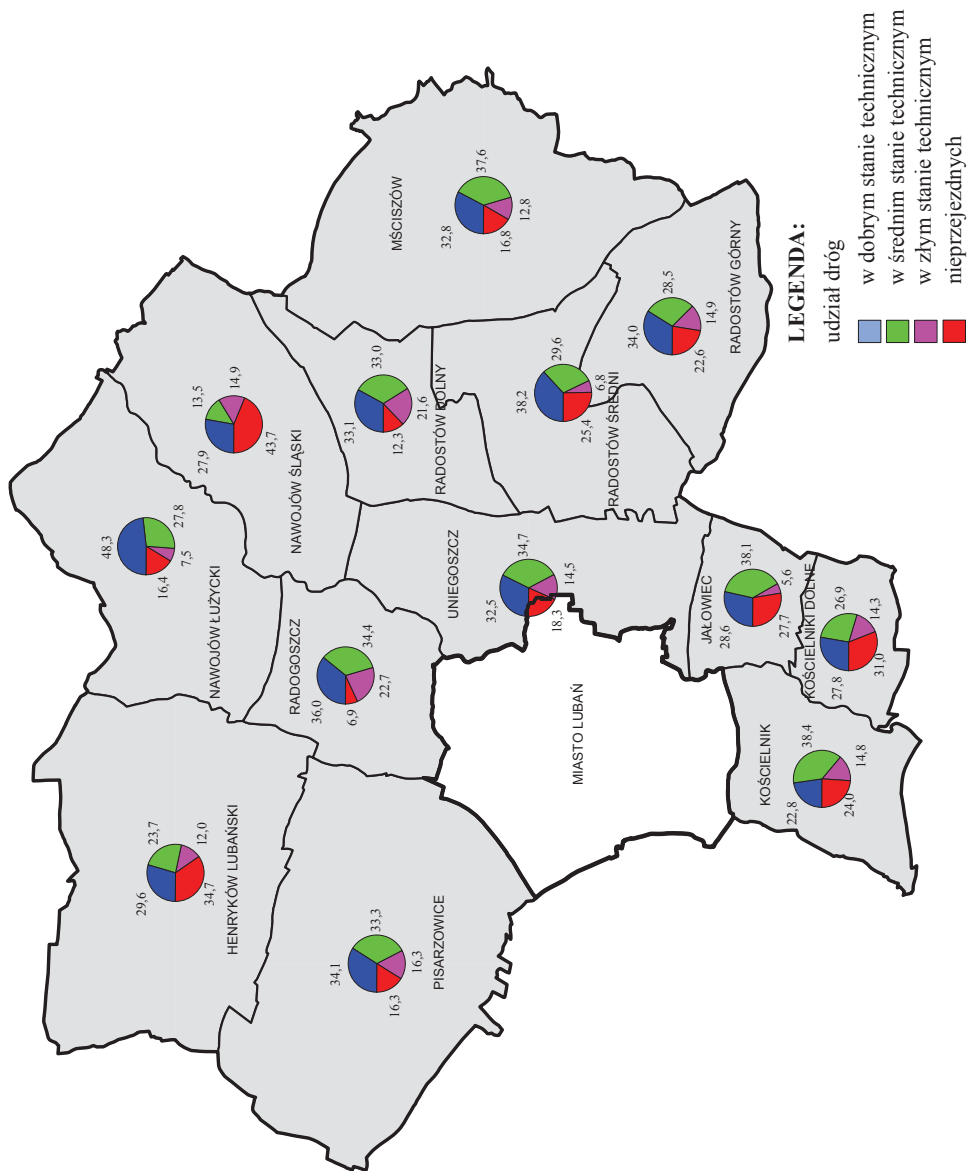
Lp.	Obręb	Władający	Długość dróg ewidencyjnych						Stan techniczny dróg istniejących					
			Razem km	Gruntowe km	Nieprzejezdne km	Szutrowe km	Asfaltowe km	Dobry km	Sredni km	Zły km	Razem km			
1.	2.		4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
		Gmina Lubań	7,44	3,06	2,41	1,02	0,95	1,77	1,17	2,09	5,03			
		Starosta Lubański	6,99	2,51	3,46	0,45	0,56	0,80	1,93	0,80	3,53			
		ANR	0,82	0,24	0,21	-	0,37	0,37	0,24	-	0,61			
		Pow. Zarząd Dróg	0,56	-	-	0,56	-	0,56	-	-	0,56			
4.		Dolnośląski Zarząd Dróg	1,51	-	-	-	1,51	1,51	-	-	1,51			
		Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Generalna Dyrekcja Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Skarb Państwa	2,64	0,48	-	1,58	0,58	0,58	2,06	-	2,64			
		Inny	0,16	-	0,16	-	-	-	-	-	-			
		Obręb ogółem	20,11	6,30	6,24	3,60	3,97	5,59	5,40	2,88	13,87			
		Gmina Lubań	34,08	23,53	3,95	3,67	2,93	10,32	13,06	6,76	30,13			
		Starosta Lubański	19,33	13,33	5,88	-	0,12	3,62	8,98	0,86	13,45			
		ANR	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Pow. Zarząd Dróg	5,62	-	-	-	5,62	5,62	-	-	5,62			
5.		Dolnośląski Zarząd Dróg	0,34	0,32	-	-	0,02	0,02	0,32	-	0,34			
		Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Generalna Dyrekcja Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Skarb Państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Inny	0,14	-	0,14	-	-	-	-	-	-			
		Obręb ogółem	59,50	37,18	9,97	3,67	8,69	19,57	22,35	7,62	49,53			
		Gmina Lubań	30,05	17,38	4,76	5,20	2,72	13,58	9,09	2,62	25,29			
		Starosta Lubański	14,70	9,31	4,04	0,41	0,95	6,82	3,22	0,63	10,66			
		ANR	0,31	0,16	-	0,15	-	0,15	0,16	-	0,31			
		Pow. Zarząd Dróg	3,79	3,04	0,19	0,05	0,51	0,56	2,77	0,27	3,60			
6.		Dolnośląski Zarząd Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Generalna Dyrekcja Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Skarb Państwa	5,80	0,58	-	-	5,22	5,22	-	0,58	5,80			
		Inny	0,16	0,16	-	-	-	0,16	-	-	0,16			
		Obręb ogółem	54,80	30,63	8,98	5,80	9,40	26,49	15,24	4,10	45,82			

Lp.	Obręb	Władzący	Długość dróg ewidencyjnych						Stan techniczny dróg istniejących					
			Razem km	Gruntowe km	Nieprzejezdne km	Szatrowe km	Asfaltowe km	Dobry km	Sredni km	Zły km	Razem km			
1.	2.		4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
		Gmina Lubań	14,99	7,59	5,63	0,97	0,80	3,40	3,35	2,61	9,36			
		Starosta Lubański	24,59	7,78	15,16	1,34	1,86	2,95	4,63	9,44				
		ANR	0,45	0,20	0,22	-	0,03	0,03	0,20	-	0,23			
		Pow. Zarząd Dróg	8,28	-	-	0,60	7,68	8,28	-	-	8,28			
7.		Dolnośląski Zarząd Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Generalna Dyrekcja Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Skarb Państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Inny	0,33	0,09	0,24	-	-	-	0,09	-	0,09			
		Obręb ogółem	48,63	15,66	21,24	2,91	8,82	13,56	6,59	7,24	27,39			
		Gmina Lubań	57,50	36,25	7,09	8,20	5,97	14,19	24,20	12,03	50,42			
		Starosta Lubański	13,65	5,99	6,59	1,07	-	0,82	4,65	1,59	7,06			
		ANR	0,82	0,30	-	0,52	-	0,40	0,12	0,30	0,82			
		Pow. Zarząd Dróg	5,81	0,25	-	-	5,56	5,56	-	0,25	5,81			
8.		Dolnośląski Zarząd Dróg	1,61	-	-	-	1,61	1,61	-	-	1,61			
		Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Generalna Dyrekcja Dróg	6,43	-	-	-	6,43	6,43	-	-	6,43			
		Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Skarb Państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Inny	2,12	0,62	0,66	0,84	-	0,98	0,33	0,15	1,46			
		Obręb ogółem	87,93	43,41	14,34	10,63	19,57	29,99	29,30	14,32	73,60			
		Gmina Lubań	10,70	4,00	0,50	2,77	3,43	5,50	2,93	1,77	10,20			
		Starosta Lubański	14,48	12,53	1,54	0,26	0,15	0,77	7,28	4,89	12,94			
		ANR	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Pow. Zarząd Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
9.		Dolnośląski Zarząd Dróg	3,19	-	-	-	3,19	3,19	-	-	3,19			
		Wojewódzkich	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Generalna Dyrekcja Dróg	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Krajowych i Autostrad	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Skarb Państwa	0,85	-	-	-	0,85	0,85	-	-	0,85			
		Inny	0,42	0,08	-	0,28	0,07	0,35	-	0,08	0,42			
		Obręb ogółem	29,64	16,61	2,04	3,31	7,69	10,66	10,21	6,74	27,60			

Lp.	Obręb	Władający	Długość dróg ewidencyjnych				Stan techniczny dróg istniejących				
			Razem km	Gruntowe km	Nieprzejezdne km	Szutrowe km	Asfaltowe km	Dobry km	Sredni km	Zły km	Razem km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
		Gmina Lubań	20,84	15,50	2,44	2,90	-	7,58	5,90	4,93	18,40
		Starosta Lubański	6,80	5,46	1,06	0,28	-	0,78	4,04	0,93	5,74
		ANR	2,89	2,30	0,59	-	-	-	1,01	1,29	2,30
		Pow. Zarząd Dróg Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich	2,53	-	-	-	2,53	2,53	-	-	2,53
10.		Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Skarb Państwa Inny	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Obręb ogółem	33,15	23,26	4,09	3,27	2,53	10,98	10,94	7,14	29,06
		Gmina Lubań	24,81	15,42	4,55	2,76	2,09	8,24	8,84	3,19	20,26
		Starosta Lubański	14,61	8,56	4,78	1,14	0,14	3,57	3,13	3,14	9,84
		ANR	0,05	0,05	-	-	-	-	0,05	-	0,05
		Pow. Zarząd Dróg Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich	1,77	-	-	-	1,77	1,77	-	-	1,77
11.		Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Skarb Państwa Inny	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Obręb ogółem	43,06	25,45	9,74	3,90	3,99	14,65	12,26	6,42	33,33

Lp.	Obręb	Władający	Długość dróg ewidencyjnych						Stan techniczny dróg istniejących					
			Razem km	Gruntowe km	Nieprzejezdne km	Szatrowe km	Asfaltowe km	Dobry km	Sredni km	Zły km	Razem km			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
		Gmina Lubań	21,80	10,25	5,45	2,50	3,60	7,99	6,48	1,88	16,35			
		Starosta Lubański	9,75	5,11	4,65	-	-	0,85	3,44	0,82	5,11			
		ANR	1,87	1,87	-	-	-	-	1,87	-	1,87			
		Pow. Zarząd Dróg Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich	6,37	-	-	-	6,37	6,37	-	-	6,37			
12.		Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Skarb Państwa Inny	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Obręb ogółem	39,79	17,23	10,09	2,50	9,97	15,21	11,78	2,70	29,70			
		Gmina Lubań	22,47	14,64	4,20	2,24	1,40	3,76	12,00	2,52	18,27			
		Starosta Lubański	13,74	6,95	3,69	3,10	-	3,63	2,73	3,70	10,05			
		ANR	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Pow. Zarząd Dróg Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich	5,29	-	-	-	5,29	5,29	-	-	5,29			
13.		Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Skarb Państwa Inny	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
		Obręb ogółem	43,19	21,64	7,89	6,46	7,21	14,05	15,00	6,26	35,31			
		Gmina Lubań	322,32	181,63	66,59	43,10	31,00	93,98	108,23	53,52	255,73			
		Starosta Lubański	172,24	93,87	65,27	9,21	3,89	29,32	53,62	24,04	106,97			
		ANR	8,48	5,44	1,97	0,67	0,40	1,21	3,71	1,59	6,51			
		Pow. Zarząd Dróg Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich	50,64	4,41	0,19	1,31	44,73	41,98	7,96	0,52	50,45			
14.		Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Skarb Państwa Inny	14,23	0,32	0,16	1,08	12,69	11,91	2,17	-	14,07			
		Obręb ogółem	593,23	289,56	135,95	59,27	108,45	197,82	178,76	80,70	457,28			

Źródło: obliczenia własne na podstawie inwentaryzacji terenowej oraz danych z ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003r.

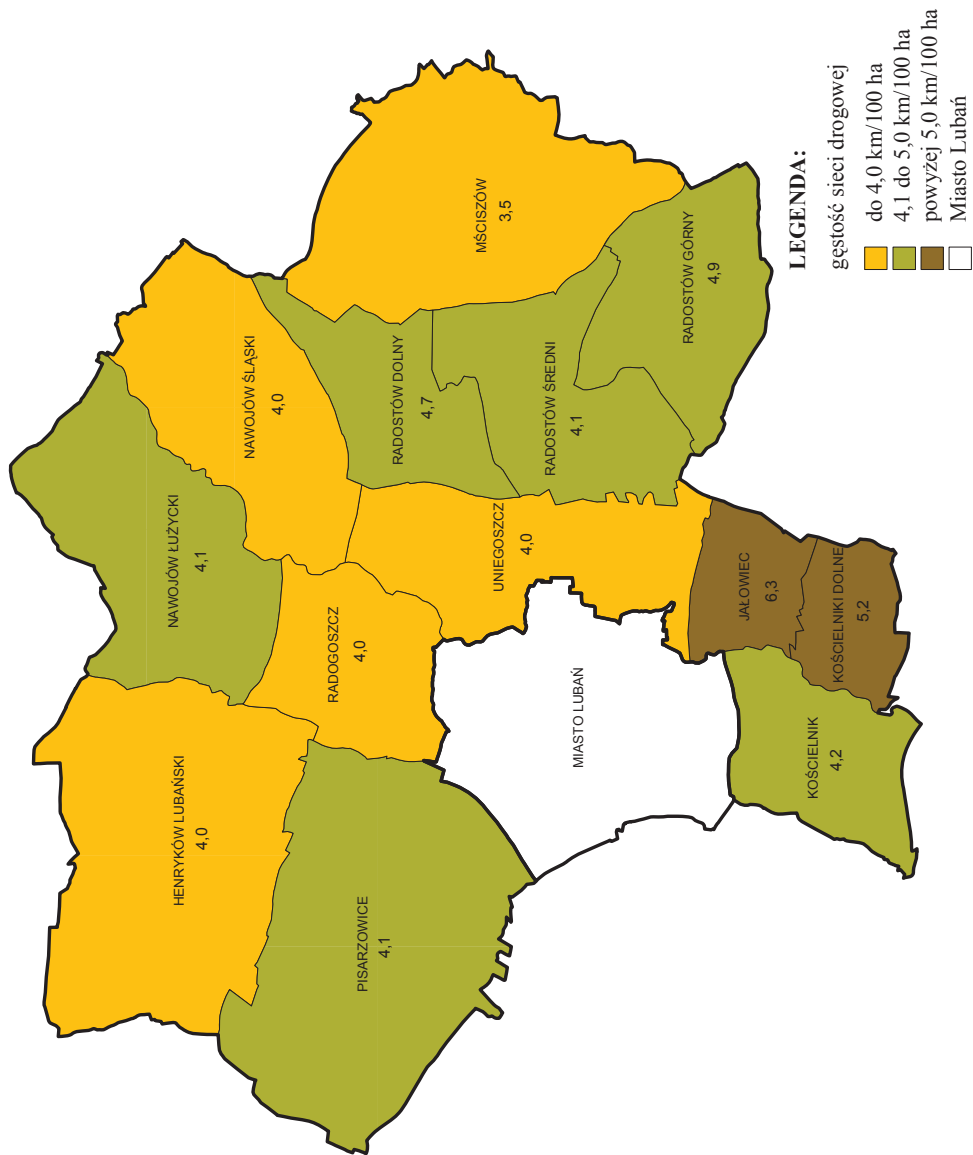
Rys. 33. Stan techniczny dróg

Charakterystyka sieci drogowej

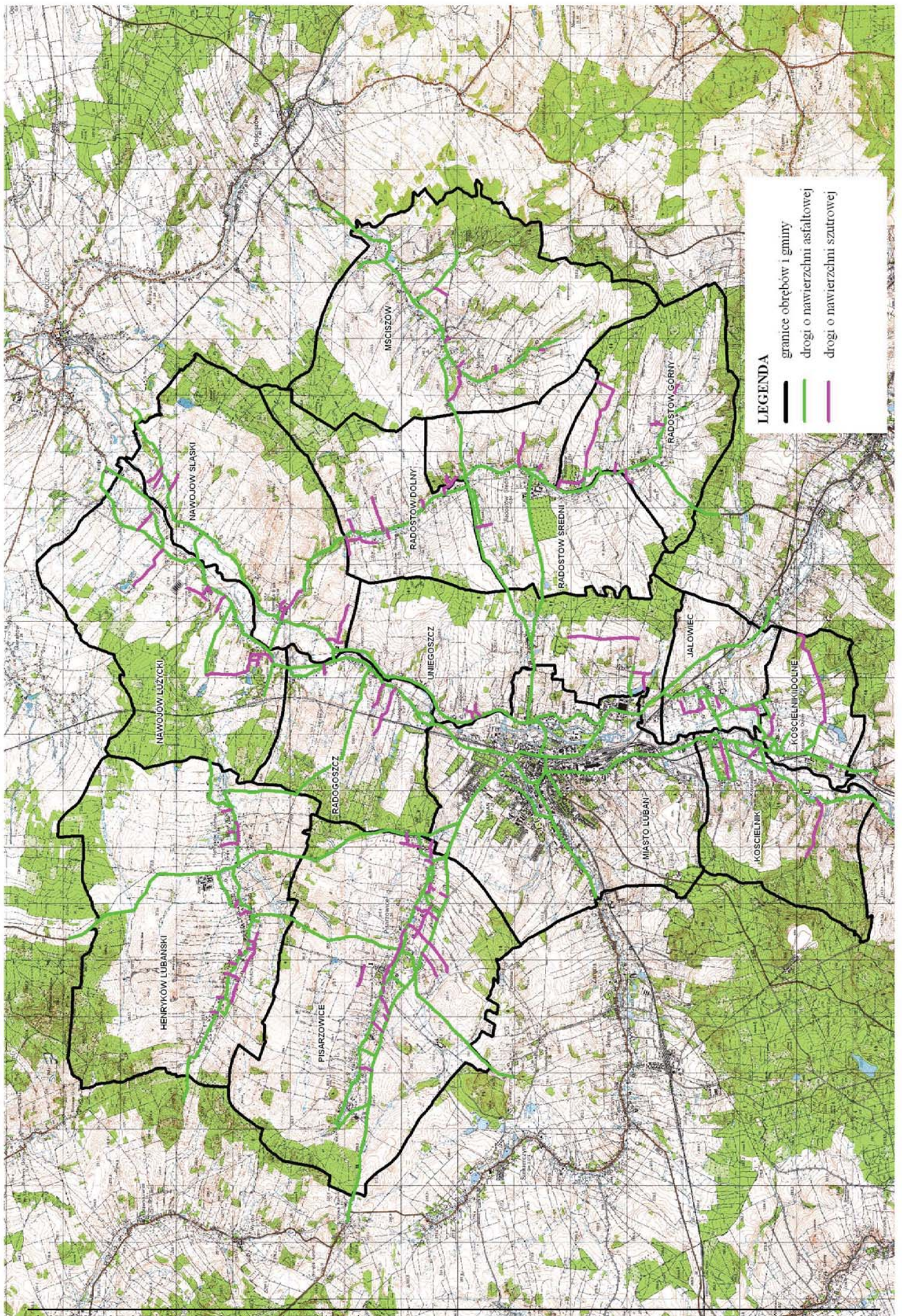
Tabela 46

Lp.	Obręb	Powierzchnia obrębu	Wg ewidencji			Wg inwentaryzacji terenowej		
			Długość dróg	Gęstość sieci drogowej	Powierzchnia obsługiwana przez 1km drogi	Długość dróg	Gęstość sieci drogowej	Powierzchnia obsługiwana przez 1km drogi
			km	km/100ha	ha	km	km/100ha	ha
1.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Henryków Lubański	1971,17	78,183	4,0	25,21	51,024	2,6	38,63
2.	Jalowiec	386,55	24,561	6,3	15,74	17,741	4,6	21,79
3.	Kościelnik	735,59	30,705	4,2	23,96	23,330	3,2	31,53
4.	Kościelniki Dolne	389,33	20,110	5,2	19,36	13,870	3,6	28,07
5.	Mściszów	1687,44	59,498	3,5	28,36	49,530	2,9	34,07
6.	Nawojów Lużycki	1328,26	54,804	4,1	24,24	45,822	3,4	28,99
7.	Nawojów Śląski	1215,22	48,625	4,0	24,99	27,385	2,3	44,38
8.	Pisarzowice	2127,58	87,930	4,1	24,20	73,595	3,5	28,91
9.	Radogoszcz	744,28	29,635	4,0	25,11	27,595	3,7	26,97
10.	Radostów Dolny	700,53	33,148	4,7	21,13	29,063	4,1	24,10
11.	Radostów Górny	874,88	43,060	4,9	20,32	33,325	3,8	26,25
12.	Radostów Średni	964,24	39,785	4,1	24,24	29,695	3,1	32,47
13.	Uniegoszcz	1090,24	43,190	4,0	25,24	35,305	3,2	30,88
Gmina ogółem		14215,31	593,234	4,2	23,96	457,280	3,2	31,09

Źródło: dane z ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacja terenowa. Stan na listopad 2003r.

Rys. 34. Gęstość sieci dróg transportu rolnego

Rys. 35. Sieć dróg transportu rolnego w stanie dobrym

10. WYPOSAŻENIE W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

10.1. Sieć wodociągowa

Na terenie gminy Lubań istnieje sieć wodociągowa o całkowitej długości 38,9 km i liczbie przyłączy 513. Nie wszystkie obręby wyposażone są w sieć wodociągową. Tylko w pięciu z 13 obrębów, to jest w Pisarzowicach, Henrykowie Lubańskim, Jałowcu, Kościelnikach Dolnych i Uniegoszczy mieszkańcy mogą korzystać z wodociągu. Największą liczbę przyłączy na 100 budynków posiadają Pisarzowice 88 i Henryków Lubański 80 przyłączy. W całej gminie wskaźnik ten wynosi 40 i jest on bardzo niski.

10.2. Sieć kanalizacyjna

Sieć kanalizacyjna na terenie gminy istnieje tylko w dwóch obrębach: w Kościelnikach Dolnych o długości 0,4 km i liczbie przyłączy 6 oraz w Pisarzowicach, gdzie długość sieci wynosi 1,2 km z 15 przyłączami.

W całej gminie liczba przyłączy wynosi tylko 21 i jest to sieć lokalna głównie obejmująca zabudowania mieszkalne po byłych PGR-ach.

Dane o sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zawiera tabela 47 i rys. 36.

10.3. Wywóz nieczystości stałych i płynnych

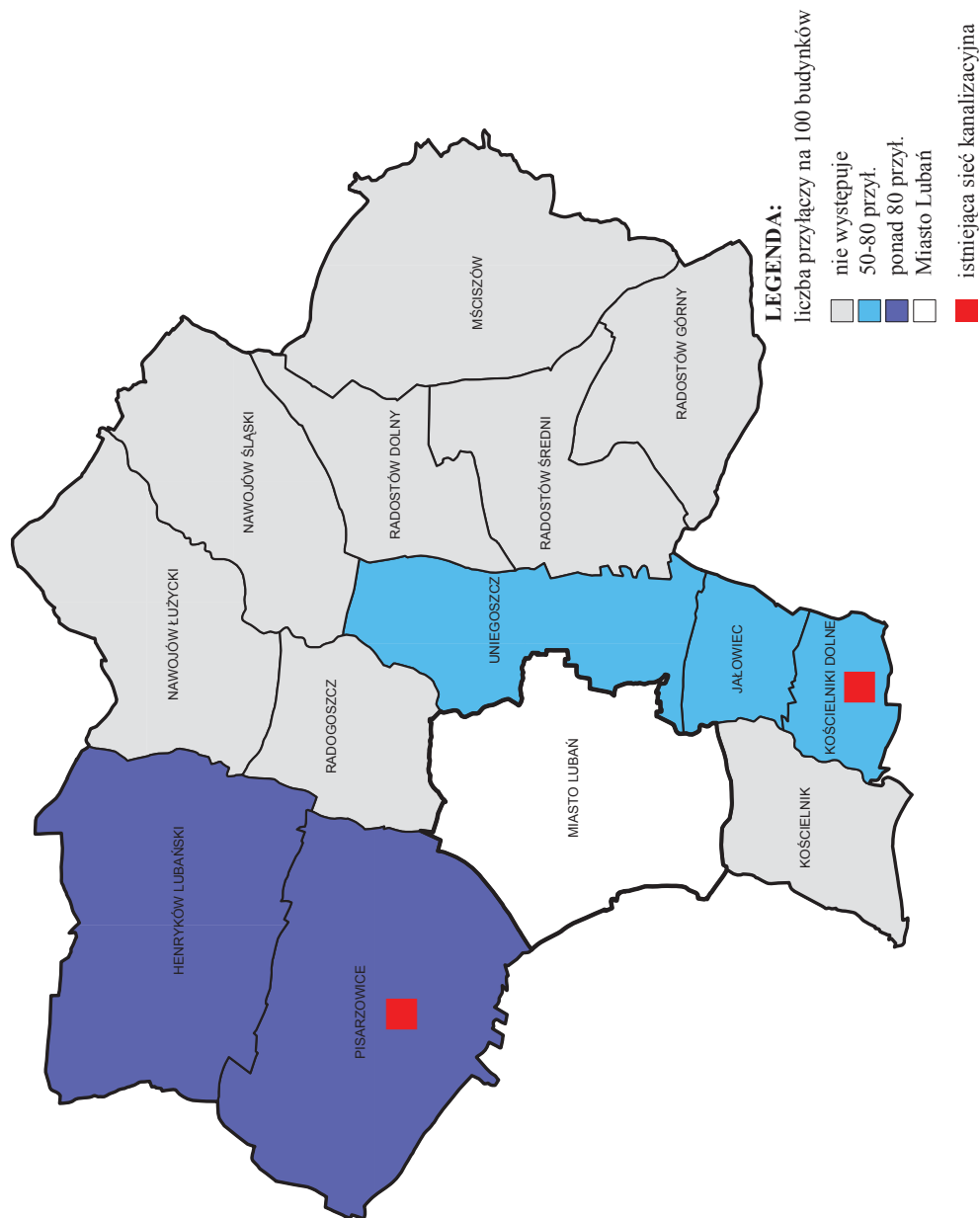
W zakresie gospodarki odpadami gmina jest obsługiwana przez Zakład Gospodarki i Usług Komunalnych w Lubaniu, który wywozi odpady stałe do Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich w Lubaniu (fot. 21 i 22). Centrum to powstało w 2000 roku po byłym wyrobisku bazaltu i jest jednym z najnowocześniejszych tego rodzaju składowiskiem odpadów. Jego powierzchnia wynosi 13,5 ha, a objętość składowiska to 360 tys. m³, co pozwala, przy prawidłowej gospodarce, na gromadzenie odpadów przez ok. 22 kolejnych lat.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Tabela 47

Lp.	Obręb	Liczba budynków	Istniejący wodociąg			Istniejąca sieć kanalizacyjna		
			ilość przyłączy	dlugość w km	ilość przyłączy na 100 budynków mieszkalnych	Ilość przyłączy	Długość km	Ilość przyłączy na 100 budynków mieszkalny
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Henryków Lubański	198	159	12,3	80	-	-	-
2.	Jalowiec	51	27	6,4	53	-	-	-
3.	Kościelnik	100	-	-	-	-	-	-
4.	Kościelniki Dolne	32	19	1,2	59	6	0,4	6
5.	Mściszów	86	-	-	-	-	-	-
6.	Nawojów Lużycki	82	-	-	-	-	-	-
7.	Nawojów Śląski	61	-	-	-	-	-	-
8.	Pisarzowice	302	267	15,7	88	15	1,2	5
9.	Radogoszcz	100	-	-	-	-	-	-
10.	Radostów Dolny	53	-	-	-	-	-	-
11.	Radostów Górny	68	-	-	-	-	-	-
12.	Radostów Średni	79	-	-	-	-	-	-
13.	Uniegoszcz	81	41	3,3	51	-	-	-
Gmina ogółem		1293	513	38,9	40	21	1,6	2

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 36. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Składowisko jest wyposażone w nowoczesny sprzęt, urządzenia do monitorowania oddziaływania składowiska na środowisko przyrodnicze. Zwożone śmieci są segregowane w sortowni, w której odbywa się częściowy odzysk materiałów nadających się do recyklingu, między innymi szkło, plastik i metale. Na teren składowiska trafiają odpady już częściowo posortowane.

Ogólna liczba budynków, od których nieczystości odprowadzane są na składowisko wynosi 500. Jest to 38,7% wszystkich budynków gminy. W największym stopniu – 57,3% ze 173 zagród, nieczystości stałe odprowadzane są w Pisarzowicach. Tak mały procent podpisanych umów wynika głównie ze względów ekonomicznych tj. wysokości opłat za świadczone usługi.

W granicach gminy występuje wiele miejsc do uporządkowania, na których znajdują się tzw. „dzikie wysypiska śmieci”, powodujące degradację i zanieczyszczenie środowiska. Są to najczęściej obrzeża lasów, zarośnięte drzewami i krzakami nieużytki, albo przydrożne rowy.

Odprowadzaniem nieczystości płynnych, oprócz ZGiUK zajmują się osoby prywatne. W zależności od potrzeb przydomowe szamba opróżniane są na doraźne zlecenie, a nie tak jak ma to miejsce przy nieczystościach stałych, w wyniku zawarcia umowy. Dane dotyczące nieczystości stałych zawiera tabela 48.

Fot. 21. Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich

Fot. 22. Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich – miejsce składowania odpadów

Wywóz nieczystości stałych

Tabela 48

Lp.	Obręb	Ilość budynków mieszkalnych	Budynki, od których nieczystości stałe odprowadzane są na składowisko	
			liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	198	64	32,3
2.	Jałowiec	51	18	35,3
3.	Kościelnik	132	70	53,0
4.	Kościelniki Dolne			
5.	Mściszów	86	18	20,9
6.	Nawojów Łużycki	143	36	25,2
7.	Nawojów Śląski			
8.	Pisarzowice	302	173	57,3
9.	Radogoszcz	100	59	59,0
10.	Radostów Dolny	200	56	28,0
11.	Radostów Górny			
12.	Radostów Średni			
13.	Uniegoszcz	81	6	7,4
Gmina ogółem		1293	500	38,7

Źródło: Zakład Gospodarki Komunalnej w Lubaniu. Stan na listopad 2003 r.

10.4. Zaopatrzenie w gaz.

W gminie brak jest sieci gazowej, ani nie planuje się jej budowy do 2010 roku.

10.5. Sieć telefoniczna

Na terenie gminy centrale telefoniczne zlokalizowane są w pięciu miejscowościach. Istniejąca liczba numerów telefonicznych obejmuje obręb gminy i miasto Lubań. Łączna ich liczba wynosi 6787 numerów, z czego 6215 należy do centrali w Lubaniu, 160 do centrali w Henrykowie Lubańskim, 96 do centrali w Mściszowie, 127 do centrali w Radogoszczy i 189 do centrali w Radostowie Średnim.

Wskaźnik mierzony ilością numerów na 1000 mieszkańców pokazuje, że najwięcej numerów telefonicznych posiada Jałowiec w wielkości 482, następnie 393 Nojowów Łużycki. Najmniej numerów telefonicznych w liczbie 179/1000 mieszkańców jest w Radostowie Górnym, Średnim i Dolnym.

Liczba numerów telefonicznych możliwych do podłączenia dla centrali w Lubaniu wynosi 334, w Henrykowie Lubańskim 25, w Mściszowie 32, Radogoszczy 46, a w Radostowie 42. Dla całej gminy wraz z miastem Lubań łącznie wynosi 479 numerów.

10.6. Sieć energetyczna

Gmina zasilana jest energią elektryczną liniami elektroenergetycznymi 20 kV wyprowadzonymi ze stacji 110 / 20 kV R – 307 Lubań.

Moce zainstalowane w stacjach transformatorowych 20/0,4 kV na terenie gminy Lubań charakteryzują podane miejscowości z lokalizacją stacji transformatorowych.

Z informacji otrzymanych z Zakładu Energetycznego S.A. wynika, że zainstalowana moc transformatorów dla całej gminy wynosi 6960 kVA. Sieć rozdzielczą średniego napięcia 20 kV stanowią w większości odcinki napowietrzne.

W przeliczeniu na jednego mieszkańca średnia dla gminy zainstalowanej mocy energetycznej wynosi 1,05 kV. Największa moc o wartości 2,58 kVA występuje w Kościelnikach Dolnych, następnie 2,10 kVA w Uniegoszczy. Najmniejsza - 0,25 kVA charakteryzuje Radostów Dolny. Łącznie w ośmiu obrębach zainstalowana moc energetyczna na 1 mieszkańca nie przekracza 1 kV. Szczegółowe dane zawiera tabela 49.

Na terenie gminy oświetlenie uliczne znajduje się w 11 wsiach, oprócz Nawojowa Śląskiego i Radogoszczy, stanowi je 330 punktów oświetleniowych. W takich miejscowościach jak: Mściszów, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Radogoszcz, Radostów Średni i Uniegoszcz, przewidziane jest dalsze zwiększenie oświetlenia ulicznego o 385 punktów.

Elektryfikacja gminy

Tabela 49

Lp.	Obręb	Zainstalowana moc w kW ogółem	Liczba mieszkańców ogółem	Zainstalowana moc w kW na 1 mieszkańca	Liczba budynków mieszkalnych	Zainstalowana moc w kW na 1 budynek mieszkalny
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	583	858	0,7	198	2,9
2.	Jałowiec	200	274	0,7	51	3,9
3.	Kościelnik	605	517	1,2	100	6,1
4.	Kościelniki Dolne	1100	426	2,6	32	34,4
5.	Mściszów	201	412	0,5	86	2,3
6.	Nawojów Łużycki	395	341	1,2	82	4,8
7.	Nawojów Śląski	326	384	0,8	61	5,3
8.	Pisarzowice	1603	1613	1,0	302	5,3
9.	Radogoszcz	193	400	0,5	100	1,9
10.	Radostów Dolny	63	257	0,2	53	1,2
11.	Radostów Górny	175	288	0,6	68	2,6
12.	Radostów Średni	790	508	1,6	79	10,0
13.	Uniegoszcz	726	345	2,1	81	9,0
Gmina ogółem		6960	6623	1,1	1293	5,4

Źródło: Dane z Zakładu Energetycznego w Jeleniej Górze. Stan na listopad 2003 r.

11. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Na terenie gminy istnieje pięć placówek oświatowych w skład, których wchodzi cztery Szkoły Podstawowe, zlokalizowane w miejscowościach; Radogoszcz, Radostów Średni, Kościelnik i Pisarzowice, jedno Gimnazjum Publiczne mieszczące się w Pisarzowicach. W szkołach podstawowych w roku szkolnym 2003-2004 przebywało 500 uczniów, w gimnazjum -193.

W Pisarzowicach znajduje się Gminna Biblioteka Publiczna, natomiast jej filie mieszczą się w Radogoszczy oraz w Radostowie Średnim. W ramach jej działalności prowadzona jest nie tylko wypożyczalnia książek, ale też działalność kulturalno-oświatowa na rzecz środowiska.

W obrębach takich, jak Radogoszcz, Nawojów Łużycki, Mściszów, Radostów Średni, Pisarzowice i Henryków Lubański funkcjonują świetlice wiejskie. Wykorzystywane są na różnego rodzaju działalność tj. wynajem na uroczystości rodzinne, organizację zabaw publicznych. Służą też jako sale gimnastyczne dla młodzieży szkolnej, miejsce spotkań organizacji społecznych, miejsce prób i występów zespołów folklorystycznych. Powyższe świetlice wiejskie są słabo wyposażone w sprzęt służący realizacji celów oświatowo-wychowawczych. Środki na remont i poprawę działalności tych obiektów należy pozyskać w ramach działania „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” z SPO - „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”.

Gmina posiada również 5 świetlic środowiskowych: w Pisarzowicach, Kościelniku, Radostowie Średnim, Mściszowie i Henerykowie Lubańskim. Pomieszczenia te wykorzystywane są na prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi i młodzieżą. Zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu po 2 godziny wraz z dożywianiem.

W czterech miejscowościach istnieje Ochotnicza Straż Pożarna. Mieszkańcy gminy z usług lekarsko-pielęgniarskich korzystać mogą poprzez Praktykę lekarską ESKULAP znajdującą się na terenie Pisarzowic. Natomiast świadczenie usług lekarsko-weterynaryjnych dla zwierząt, pełni lecznica weterynaryjna w Uniegoszczy.

W każdej miejscowości znajduje się, co najmniej jeden sklep lub kiosk spożywczo-przemysłowy, a ich łączna ilość w całej gminie wynosi 32. Dodatkowo w Uniegoszczy funkcjonuje hurtownia artykułów gospodarstwa domowego. Gmina posiada też kilka lokali gastronomicznych. Powyższe dane przedstawia tabela 50.

Infrastruktura społeczna

Tabela 50

Lp.	Obręb	Szkoły		5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
		3.	4.									
1.	Henryków Lubański	-	-	-	X	X	X	-	-	4	-	-
2.	Jalowiec	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	X
3.	Kościelnik	X	-	-	-	X	-	-	-	2	X	-
4.	Kościelniki Dolne	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5.	Mściszków	-	-	-	X	X	X	-	-	2	X	-
6.	Nowojów Lużycki	-	-	-	X	-	-	-	-	4	X	-
7.	Nowojów Śląski	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
8.	Pisarzowice	X	X	X	X	X	X	X	-	7	-	-
9.	Radogoszcz	X	-	X	X	-	-	-	-	2	-	-
10.	Radostów Dolny	-	-	-	-	-	X	-	-	1	-	-
11.	Radostów Górny	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
12.	Radostów Średni	X	-	X	X	X	-	-	-	2	-	-
13.	Untegoszcz	-	-	-	-	-	-	-	X	2	X	-
Gmina ogółem		4	1	3	6	5	4	1	1	32	4	1

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003r.

12. WNIOSKI Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO

1. Gmina Lubań posiada niską gęstość zaludnienia w stosunku do powiatu lubańskiego, natomiast zbliżona jest do gęstości zaludnienia województwa dolnośląskiego. Znikomy przyrost naturalny oraz niewielki ruch migracyjny sprawiają, że liczba ludności pozostaje na niezmiennym poziomie. Wśród ludności wiejskiej dominuje grupa osób w wieku mobilnym oraz dzieci i młodzież.
2. Ponad połowę bezrobotnych stanowią osoby będące w wieku 18-34 lata, o niskim poziomie wykształcenia (gimnazjalnym i zasadniczym). Stopę bezrobocia potęguje fakt braku możliwości utrzymania się z rolnictwa oraz brak miejsc pracy w innych dziedzinach gospodarki narodowej. W związku z tym, należy ułatwić dostęp do oświaty oraz zapewnić odpowiednią działalność szkoleniową, pozwalającą na dostosowanie do obecnych i przyszłych wymogów lokalnego rynku pracy.
3. Na obszarach wiejskich jeszcze sporo ludności zatrudnionej jest w rolnictwie. Świadczy o tym wskaźnik mierzony liczbą osób pracujących w rolnictwie na 100 ha UR, który wynosi 18 osób i jest o 5 osób wyższy od średniej dla województwa. Są to przeważnie osoby w wieku 41-55 lat, które prawdopodobnie pozostaną w gospodarstwach rolnych do wieku emerytalnego lub uprawniającego ich do otrzymania renty strukturalnej.
4. Gmina charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, średnią lesistością oraz brakiem na terenie gminy dużych zakładów przemysłowych. Występowanie powyższych walorów krajobrazowych, może sprzyjać rozwojowi turystyki i rekreacji. Istniejące szlaki: turystyczne i rowerowe przebiegające wzdłuż najatrakcyjniejszych zakątków gminy, pozwalają na zwiedzanie okolic. Jednak ubogie zaplecze gastronomiczne i noclegowe ogranicza w szerszej skali promowanie tutejszych obszarów.
5. Dominacja gleb bardzo dobrej i dobrej jakości oraz wysoki wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, świadczy o dogodnych warunkach naturalnych do prowadzenia i rozwijania produkcji rolnej. Również pod względem fizjograficznym jest to obszar o niewielkich pofalowaniach, ułatwiający wykonywanie zabiegów agrotechnicznych. W związku z czym, należy chronić powyższe tereny przed degradacją jakościową i nadmiernymi wyłączeniami ich na cele inne niż rolnicze.
6. Zjawisko erozji obejmuje 46,3% powierzchni użytków rolnych. Są to tereny, o stosunkowo niskim udziale zadrzewień, znajdujące się na otwartych przestrzeniach.

W celu ograniczenia występowania powyższego zjawiska, należałoby zwiększyć powierzchnię zadrzewień przydrożnych i śródpolnych.

7. Znaczna przewaga użytków rolnych w stosunku do powierzchni lasów, wyznacza rolniczy typ użytkowania ziemi. Natomiast dominacja gruntów ornych nad powierzchnią użytków zielonych wskazuje na polowy kierunek produkcji rolniczej. Pozwala to na prowadzenie i rozwój obszarów gminy w kierunku rolniczym.
8. W strukturze władania użytkami rolnymi nieznacznie przeważają grunty sektora publicznego (51,9%) nad sektorem prywatnym. Największą powierzchnią w sektorze publicznym dysponuje Agencja Nieruchomości Rolnych. Około 88% jej gruntów jest wydzierżawionych przez rolników indywidualnych, a także przedsiębiorstwa rolne. Świadczy to o tym, że rolnicy chętniej wydzierżawiają grunty niż je nabywają na własność. W przyszłości można zagospodarować pozostałą część użytków rolnych ANR w celu poprawy struktury obszarowej gospodarstw indywidualnych.
9. W gminie występuje niekorzystna struktura obszarowa. Dominują gospodarstwa małe (40,2%), nieprzekraczające 2 ha, rozdrobnione, z działkami rolnymi oddalonymi od siedliska. Większość działek należących do jednego właściciela oddzielonych jest od siebie drogą, rowem, działkami innych właścicieli lub gruntami leśnymi. W gospodarstwach większych występuje większe rozdrobnienie i rozproszenie działek, które tworzą tak zwaną szachownicę gruntów. W celu przekształcenia układu powierzchniowego gruntów rozdrobnionych i rozproszonych w możliwie duże i regularnie ukształtowane działki, należałoby przeprowadzić scalenie gruntów.
10. Co trzecie gospodarstwo rolne prowadzone jest przez młodych rolników w wieku 18-40 lat. W celu powiększenia i poprawy żywotności ekonomicznej tych gospodarstw, młodzi rolnicy mogą pozyskać grunty od gospodarzy powyżej 55 roku życia, którzy w zamian za przekazanie ziemi otrzymują rentę strukturalną.
11. W gminie tylko 62% użytków rolnych jest wykorzystywanych w produkcji rolniczej. Najczęściej jest to produkcja roślinna (zbożowa) z niską produkcją zwierzęcą. Ma ona charakter ekstensywny, gdzie rolnicy powiększają powierzchnię zasiewów w oparciu o użytki zielone. Natomiast pozostała część użytków rolnych jest nieużytkowana rolniczo. W związku, z czym należałoby powyższe grunty przywrócić do pierwotnego stanu użytkowania, ze względu na wysokie klasy gruntów oraz zachęcić rolników do ponownej ich uprawy poprzez regulację stosunków wodnych, poprawę stanu dróg dojazdowych itp.
12. Niska obsada inwentarza jest przyczyną słabego wykorzystania możliwości produkcyjnych, jakie stwarzają użytki zielone znajdujące się na terenie gminy. Jednakże

istnieje możliwość poprawy tej sytuacji, w oparciu o tworzenie specjalistycznych modeli gospodarstw nastawionych na produkcję np.: bydła mlecznego i opasowego.

13. Na terenach nieużytkowanych rolniczo, których przywrócenie do stanu pierwotnego byłoby zbyt długotrwałe i kosztowne, należałoby przeprowadzić zmianę sposobu użytkowania poprzez zalesienia tych gruntów.
14. Istniejąca infrastruktura techniczna gminy w bardzo niskim stopniu zaspokaja potrzeby mieszkańców. Dlatego najpilniej należy rozbudować sieć kanalizacyjną i wodociągową. Przyczyni się to przede wszystkim do poprawy warunków życia i pracy mieszkańców, produkcji w gospodarstwach rolnych, a zarazem utworzone zostaną warunki dla powstawania i rozwijania różnego rodzaju inwestycji.
15. Jedynie 1/3 właścicieli budynków mieszkalnych wywozi nieczystości stałe do Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich mieszczącego się w mieście Lubań. Natomiast mieszkańcy pozostałych budynków wywożą nieczystości we własnym zakresie. Gmina powinna bardziej zmobilizować ludność wiejską do korzystania z usług powyższego przedsiębiorstwa. Poprawi to czystość i jakość środowiska przyrodniczego, a tym samym zwiększy atrakcyjność obszaru.
16. Zły stan rowów melioracyjnych oraz zaniedbane sieci drenarskie znacznie pogarszają stosunki wodne obniżając produkcję rolną. Większość z nich założona w latach 80-tych nie spełnia już tego zadania, do którego została stworzona. W związku z tym część rowów oraz użytków rolnych wymaga przeprowadzenia zabiegów melioracyjnych.
17. Istniejąca sieć dróg transportu rolnego jest w średnim stanie technicznym oraz dostatecznie spełnia funkcję powiązań komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami gminy. Na terenach rolnych drogi tworzą gęstą sieć, jednak ich stan techniczny utrudnia dogodny dojazd do działek. W gospodarstwach o większej powierzchni, część dróg została zaorana z powodu ich niewykorzystania w transporcie rolnym. Zważywszy na różnorodność sprzętu rolniczego, stopień uczęszczania oraz powierzchnię obsługiwaną, w przyszłości należałoby część dróg zmodernizować pod względem nawierzchni oraz odpowiedniej szerokości.
18. Rolnicy dysponują sprzętem wieloletnim o przestarzałej konstrukcji, który w wielu przypadkach dawno uległ amortyzacji. Wraz z przekształceniami obszarowymi należy dążyć do modernizacji gospodarstw oraz zwiększania w nich wyposażenia w sprzęt rolniczy. W tym celu można wykorzystać działania zawarte w Sektorowym Programie Operacyjnym „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”, a także w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich.

19. Większość punktów obsługi rolnictwa znajduje się w różnej odległości od obszaru gminy. Stanowi to utrudnienie w zaopatrywaniu w środki do produkcji oraz zbywaniu płodów rolnych. Szansą poprawy takiej sytuacji jest organizowanie się rolników w grupy producenckie, wykorzystanie środków z zewnątrz, które pozwolą na budowę lub remonty istniejących budynków czy budowli, służących do przechowania i magazynowania produktów rolnych.
20. Infrastruktura społeczna gminy w podstawowym zakresie zaspakaja potrzeby mieszkańców, jednak jej niski standard i ubogie wyposażenie jest przyczyną słabej aktywności sportowej, kulturalnej oraz szkoleniowej i naukowej. Stanowi to barierę wielofunkcyjnego rozwoju tych obszarów oraz możliwości kreowania pozarolniczej działalności gospodarczej.

II. USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO

1. PLAN URZĄDZENIOWO – ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY PLATERÓWKA

Zagadnienia ujęte w planie urządzeniowo-rolnym gminy Lubań, wynikające z analizy stanu istniejącego oraz aktualnych opracowań planistycznych i przyrodniczych, w tym:

- ◆ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- ◆ Inwentaryzacja przyrodnicza,
- ◆ Opracowanie ekofizjograficzne
- ◆ Projekt planu zagospodarowania przestrzennego gminy,

wpisują się w główne cele określone w „Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego. Realizacja tych celów odbywać się będzie w oparciu o programy strukturalne, do których należą Sektorowy Program Operacyjny – „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” i Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich jest dokumentem operacyjnym, określającym cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Wraz z Sektorowym Programem Operacyjnym „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”, realizuje zadania wynikające z Narodowego Planu Rozwoju dotyczące między innymi przekształceń w obszarze rolnictwa i gospodarki żywnościowej, a także zadania ściśle związane z rozwojem terenów wiejskich.

PROW i SPO określają działania, które będą finansowane z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie - Sekcja Gwarancji i Orientacji oraz środków własnych państwa.

Zadania zawarte w planie urządzeniowo-rolnym gminy Lubań, są związane z niektórymi działaniami zawartymi w powyższych opracowaniach i obejmują:

- ◆ renty strukturalne,
- ◆ wspieranie gospodarstw niskotowarowych,
- ◆ zalesianie gruntów rolnych,
- ◆ scalenia gruntów,
- ◆ gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi.
- ◆ odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego,

- ♦ różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa, w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów.

W opracowanej przez Urząd Marszałkowski we Wrocławiu „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego”, gmina Lubań zaliczona została do **V regionu funkcjonalnego: rolniczo – przemysłowo - rekreacyjnego**. Jest to region mocno zróżnicowany wewnątrz. Obok rolnictwa funkcjonuje tu działalność przemysłowa oparta na lokalnych złożach surowców naturalnych, głównie bazaltu, ilów ceramicznych, kwarcytu, żwirów i piasków. Wydobywanie surowców naturalnych i ich przetwarzanie niekorzystnie oddziałują na środowisko, niszcząc je w sposób widoczny. Dlatego za cel główny w tym regionie przyjęto odbudowę krajobrazu przyrodniczego. Zdefiniowano także cele szczegółowe, które poprzez realizację określonych zadań pozwolą na osiągnięcie wyżej wymienionego celu – rys. 37 i 38.

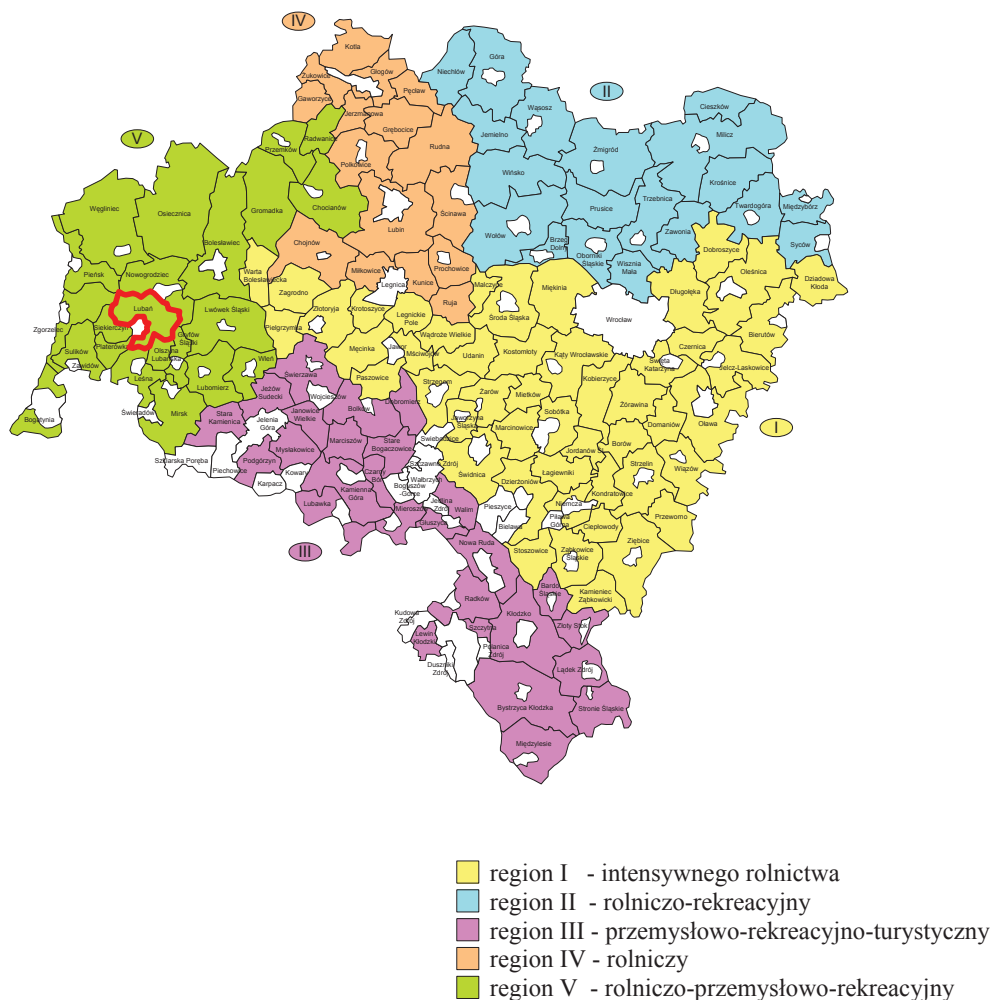
W zakresie celu szczegółowego – modernizacja rolnictwa – z ustaleń strategii województwa wynika, że walory przyrodnicze takie jak: duża lesistość, ilość akwenów i rzek, preferują w tym regionie rolnictwo ekologiczne i wielokierunkowe. Zadaniem rolnictwa, obok funkcji produkcyjnej, jest utrzymanie krajobrazu przyrodniczego. Rozwój działalności rolniczej wiąże się również z przekształceniami obszarowymi gospodarstw, które wpłyną na ich przyszłą liczbę. Skutkować to będzie zmianami w strukturze zatrudnienia w rolnictwie. Modernizacja rolnictwa powinna przyczynić się do rozwoju przede wszystkim małej i średniej przedsiębiorczości, a także wielofunkcyjnego rozwoju obszaru gminy.

W celu uporządkowania istniejącej przestrzeni rolnej, lepszego wykorzystania gruntów marginalnych lub gleb o niskiej wartości produkcyjnej, na których od wielu lat zaprzestano działalności rolniczej, w ramach celu szczegółowego, jakim jest rozwój gospodarki leśnej, ważne jest wyznaczenie granicy rolno-leśnej. Podniesie to potencjał produkcyjny lasów, stwarzając dogodne warunki do rozwoju rzemiosła bazującego na przetwórstwie produktów leśnych. Za rozwojem tego rzemiosła przemawia położenie gminy w pobliżu granic z Republiką Czeską i Niemcami. Kraje te stanowią potencjalny, chłonny rynek zbytu na tego rodzaju produkty. Zalesienia przyczynią się również do podniesienia walorów przyrodniczych i ograniczą zasięg występowania zjawiska erozji.

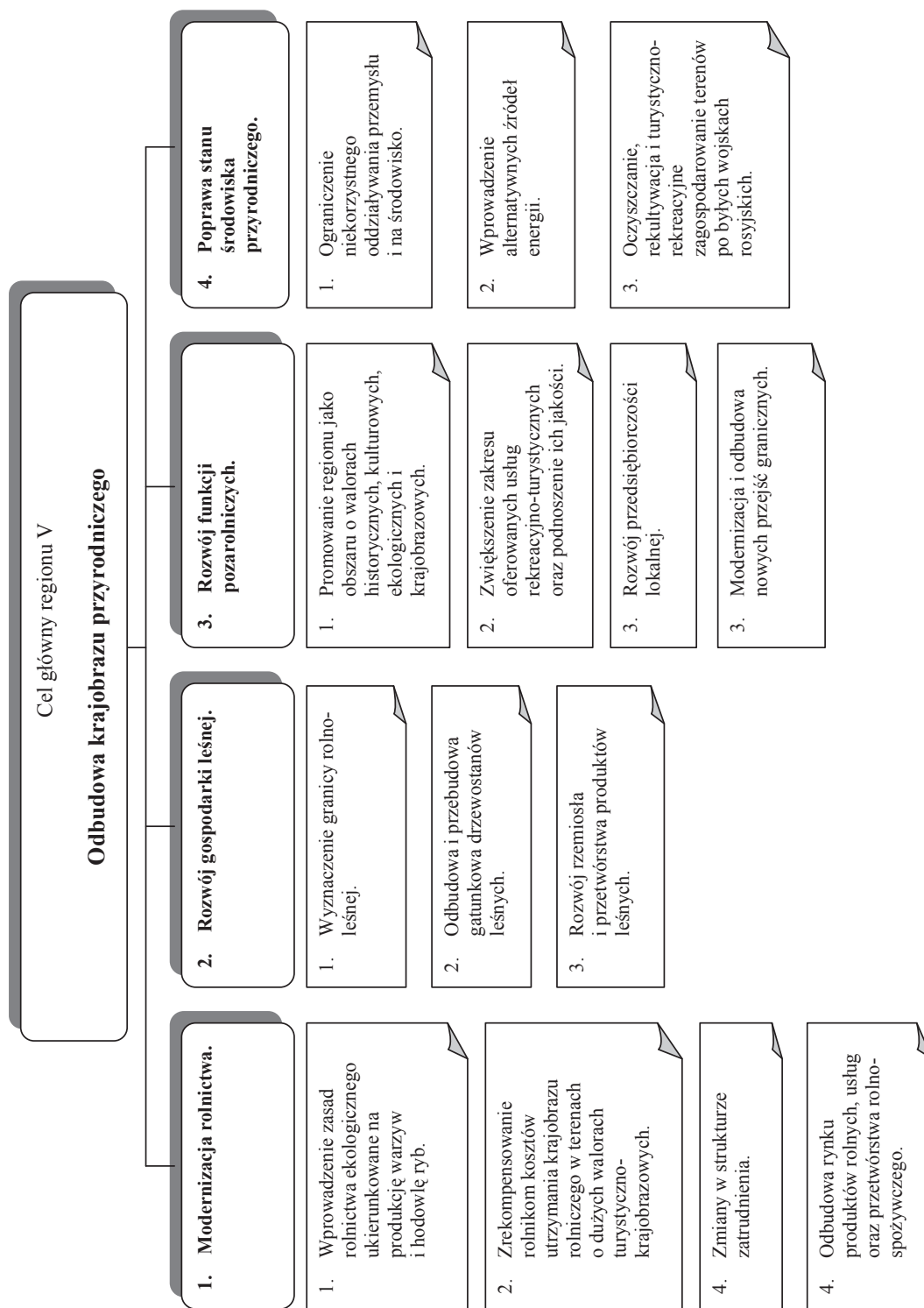
Obok rolnictwa i gospodarki leśnej w regionie V może i powinna rozwijać się funkcja rekreacyjno-turystyczna. Szansą jej rozwoju są walory przyrodnicze, historyczne, kulturowe,

istnienie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych. Natomiast ograniczeniem jest uboga baza noclegowo-gastronomiczna. Rozwinięcie szerokiej gamy usług pozwoli na kreowanie nowych i pozarolniczych miejsc pracy, promowanie regionu, wykorzystanie położenia przygranicznego w ruchu turystycznym.

Budowa zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków będzie odgrywać na tym terenie kluczową rolę w poprawie stanu jakości środowiska przyrodniczego, co tym samym doprowadzi do uatrakcyjnienia gminy pod względem turystyczno-rekreacyjnym. Prowadzenie prac rekultywacyjnych i poprawa stanu zagospodarowania terenów wzbogaci walory środowiska naturalnego.

Rys. 37. Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska

Rys. 38. Cele i zadania rozwoju regionu V

2. POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA

2.1. Melioracje podstawowe

Rzeka Kwisa na terenie gminy jest w całości uregulowana, jedynie należałoby cały jej odcinek odkrzaczyć, a w Kościelniku umocnić brzegi na odcinku ok. 0,5 km. Pozostałe ciekii wymagają gruntownej konserwacji - 31,9 km, remontu - 11,3 km oraz odbudowy lub modernizacji 4,5 km na potoku Bród. Sporządzenie projektów i przeprowadzenie prac z zakresu melioracji podstawowych jest konieczne do opracowania kolejnego etapu (w ramach gospodarowania rolniczymi zasobami wodnymi), jakim są melioracje szczegółowe. Dane dotyczące zakresu niezbędnych prac melioracji podstawowych zamieszczono w tabeli 51 i rys. 39.

Potrzeby prac z zakresu melioracji podstawowych

Tabela 51

Lp.	Nazwa ciekii	Kilometraż	Stan techniczny ciekii		
			do konserwacji [km]	do remontu [km]	wymagający pilnej odbudowy lub modernizacji [km]
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Administrowane przez RZGW we Wrocławiu					
1.	Kwisa	67+000-78+400; 83+800-88+100	cały ciek wymaga odkrzaczenia	0,5	-
Administrowane przez RZGW wLwówku Śląskim					
1.	Złoty Potok	0+000 ÷ 3+600	3,6	-	-
2.	Wierzbowiec	0+000 ÷ 1+300	1,3	-	-
3.	Wilka	0+000 ÷ 0+300	0,3	-	-
4.	Bród	0+000 ÷ 10+500	6,0	-	4,5
5.	Łazek	1+800 ÷ 9+000	7,2	-	-
6.	Luciąża	0+000 ÷ 12+500	8,3	4,2	-
7.	Olszówka	0+000 ÷ 2+300	2,3	-	-
8.	Stróżka	4+100 ÷ 10+700	-	3,8	-
9.	Słotwa	0+000 ÷ 3+300	-	3,3	-
10.	Gozdnica	3+300 ÷ 5+500	2,2	-	-
11.	Czerwieniec	4+800 ÷ 5+500	0,7	-	-
Gmina ogółem			31,9	11,8	4,5

Zródło: dane z RZGW Zgorzelec i RZMiUW w Lwówku Śląskim. Stan na listopad 2003 r.

2.2. Melioracje szczegółowe

Regulacji stosunków wodnych wymaga 1288,01 ha, co stanowi 13,1% powierzchni użytków rolnych. Najwięcej gruntów przeznaczonych do melioracji występuje w Uniegoszycy, w Henrykowie Lubańskim i w Pisarzowicach. Grunty objęte melioracjami to głównie gleby klasy III i IV, zlokalizowane na terenach otwartych i w okolicach cieków.

Okolo 126 ha gruntów wymagających przeprowadzenia melioracji, to grunty nieużytkowane rolniczo. Przeprowadzenie powyższych zabiegów na tych terenach, ma na celu przywrócenie do użytkowania rolniczego gleb wysokich klas bonitacyjnych.

W latach ubiegłych wykonane melioracje obejmowały 5824 ha użytków rolnych (59,3%). Jednak w wyniku zniszczenia części sieci drenarskiej, obecnie okolo 600 ha wymaga ponownego przeprowadzenia regulacji stosunków wodnych.

Przy wyborze terenów, na których powinny zostać poprawione stosunki wodne, kierowano się informacjami uzyskanymi: z Urzędu Gminy, od sołtysów, rad sołeckich, od przedstawicieli mieszkańców wsi oraz z inwentaryzacji terenowej.

Największe powierzchnie wymagające regulacji stosunków wodnych należą do osób prywatnych - 610,03 ha oraz do Agencji Nieruchomości Rolnych - 566,32 ha. Pozostałe grunty są w posiadaniu Gminy Lubań, Państwowych Gospodarstw Leśnych, Parafii Rzymsko-Katolickiej oraz Majątku Ziemińskiego „Olszyna”. Kompleksowe przeprowadzenie powyższych zabiegów, głównie na gruntach należących do ANR i osób prywatnych, pozwoli na racjonalne prowadzenie produkcji rolniczej poprzez lepsze wykorzystanie środków produkcji (np. nawozów), stabilność i jakość plonów, poprawę skuteczności i efektywności zabiegów agrotechnicznych oraz ochronę użytków rolnych przed lokalnymi podtopieniami. Powyższe dane przedstawiają tabele 52 i 53 oraz rys. 39.

Projekty dotyczące melioracji szczegółowych będą realizowane kompleksowo na określonym obszarze pod warunkiem wystąpienia właścicieli gruntów o przeprowadzenie inwestycji w tym zakresie. Pomoc finansowa w tym przypadku będzie wynosiła do 80% kosztów kwalifikowanych. Natomiast pozostałe 20% kosztów inwestycji zobowiązani są ponieść właściciele gruntów.

Powierzchnia użytków rolnych wymagająca regulacji stosunków wodnych

Tabela 52

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych w ha		Powierzchnia wymagająca melioracji		%
		ha	ha	ogółem	w tym ponownej melioracji	
1.	Henryków Lubański	1444,79	266,65	129,31	18,5	
2.	Jalowiec	309,21	18,17	4,22	5,9	
3.	Kościelnik	364,70	12,14	2,49	3,3	
4.	Kościelniki Dolne	208,66	11,75	-	5,6	
5.	Mściszów	1171,63	146,31	97,33	12,5	
6.	Nawojów Łużycki	717,73	35,62	-	5,0	
7.	Nawojów Śląski	867,84	38,88	-	4,5	
8.	Pisarzowice	1684,07	176,85	-	10,5	
9.	Radogoszcz	420,36	25,38	2,93	6,0	
10.	Radostów Dolny	506,57	92,05	37,05	18,2	
11.	Radostów Górny	583,17	75,41	37,05	12,9	
12.	Radostów Średni	830,53	88,84	46,61	10,7	
13.	Uniegoszcz	719,28	299,96	234,74	41,7	
Gmina ogółem		9828,54	1288,01	591,73	13,1	

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Powierzchnia użytków rolnych wymagająca regulacji stosunków wodnych według władania

Tabela 53

Lp.	Obręb	Jednostka	Powierzchnia do melioracji	Właściciel					
				Prywatna	ANR	PGL	Gmina Lubań	Parafia Rzymsko-Katolicka	Majątek Ziemski "Olszyna"
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Henryków Lubański	ha	266,65	54,04	212,61	-	-	-	-
		%	100,0	20,3	79,7	-	-	-	-
2.	Jalowiec	ha	18,17	15,38	2,79	-	-	-	-
		%	100,0	84,6	15,4	-	-	-	-
3.	Kościełnik	ha	12,14	9,81	2,33	-	-	-	-
		%	100,0	80,8	19,2	-	-	-	-
4.	Kościełniki Dolne	ha	11,75	6,03	5,72	-	-	-	-
		%	100,0	51,3	48,7	-	-	-	-
5.	Mściszków	ha	146,31	90,50	55,81	-	-	-	-
		%	100,0	61,9	38,1	-	-	-	-
6.	Nawojów Lużycki	ha	35,62	8,29	26,56	-	0,77	-	-
		%	100,0	23,3	74,6	-	2,2	-	-
7.	Nawojów Śląski	ha	38,88	5,61	33,27	-	-	-	-
		%	100,0	14,4	85,6	-	-	-	-
8.	Piszowice	ha	176,85	36,17	131,14	-	9,54	-	-
		%	100,0	20,5	74,2	-	5,4	-	-
9.	Radogoszcz	ha	25,38	3,69	13,87	7,82	-	-	-
		%	100,0	14,5	54,6	30,8	-	-	-
10.	Radostów Dolny	ha	92,05	61,94	14,23	-	11,80	4,08	-
		%	100,0	67,3	15,5	-	12,8	4,4	-
11.	Radostów Górny	ha	75,41	43,58	3,01	1,80	-	-	27,02
		%	100,0	57,8	4,0	2,4	-	-	35,8
12.	Radostów Średni	ha	88,84	24,56	27,86	-	-	-	36,42
		%	100,0	27,6	31,4	-	-	-	41,0
13.	Uniegoszcz	ha	299,96	250,43	37,12	2,93	7,68	1,80	-
		%	100,0	83,5	12,4	1,0	2,6	0,6	-
Gmina ogółem				610,03	566,32	12,55	29,79	5,88	63,44
				47,4	44,0	1,0	2,3	0,4	4,9

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Oprócz sieci drenarskiej ważna jest modernizacja sieci rowów otwartych, stanowiących nieodłączną część systemu melioracyjnego, zapewniające regularne odpływy, magazynowanie oraz doprowadzanie wód do nawodnień. Łączna długość rowów wymagających konserwacji wynosi 97,28 km, w tym najwięcej przypada na wieś: Pisarzowice (14,62 km), Mściszów (12,15 km), Uniegoszcz (10,33 km). Najmniej w Kościelniku Dolnym – 1,54 km – tabela 54. W przypadku rowów, ich modernizacja w pierwszej kolejności powinna dotyczyć terenów o największej przydatności i najlepszych warunkach do prowadzenia produkcji rolnej.

Pomoc finansową na realizację przedstawionych prac w zakresie melioracji podstawowych i szczegółowych, można otrzymać w ramach działania „Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi”, które zostało ujęte w SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”.

Rowy do melioracji

Tabela 54

Lp.	Obręby	Długość rowów w km
1.	2.	3.
1.	Henryków Lubański	6,59
2.	Jałowiec	3,79
3.	Kościelnik	9,29
4.	Kościelniki Dolne	1,54
5.	Mściszów	12,15
6.	Nawojów Łużycki	3,39
7.	Nawojów Śląski	9,97
8.	Pisarzowice	14,62
9.	Radogoszcz	8,12
10.	Radostów Dolny	6,65
11.	Radostów Górny	3,72
12.	Radostów Średni	7,12
13.	Uniegoszcz	10,33
Gmina ogółem		97,28

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Na terenie gminy około 90 ha gruntów znajduje się pod wodami powierzchniowymi stojącymi. W zbiornikach tych prowadzona jest gospodarka hodowlana. W celu jej rozszerzenia zaplanowano dodatkowo 22,12 ha gruntów pod budowę stawów. Zbiorniki w Jałowcu zaplanowano w oparciu o wniosek właściciela, natomiast w pozostałych miejscowościach wynika to z warunków naturalnych terenu. Powyższe zbiorniki wodne położone będą przy głównych ciekach, na terenach podmokłych łąk i pastwisk. Szczegółowe dane przedstawia tabela 55.

Powierzchnia przeznaczona pod budowę stawów

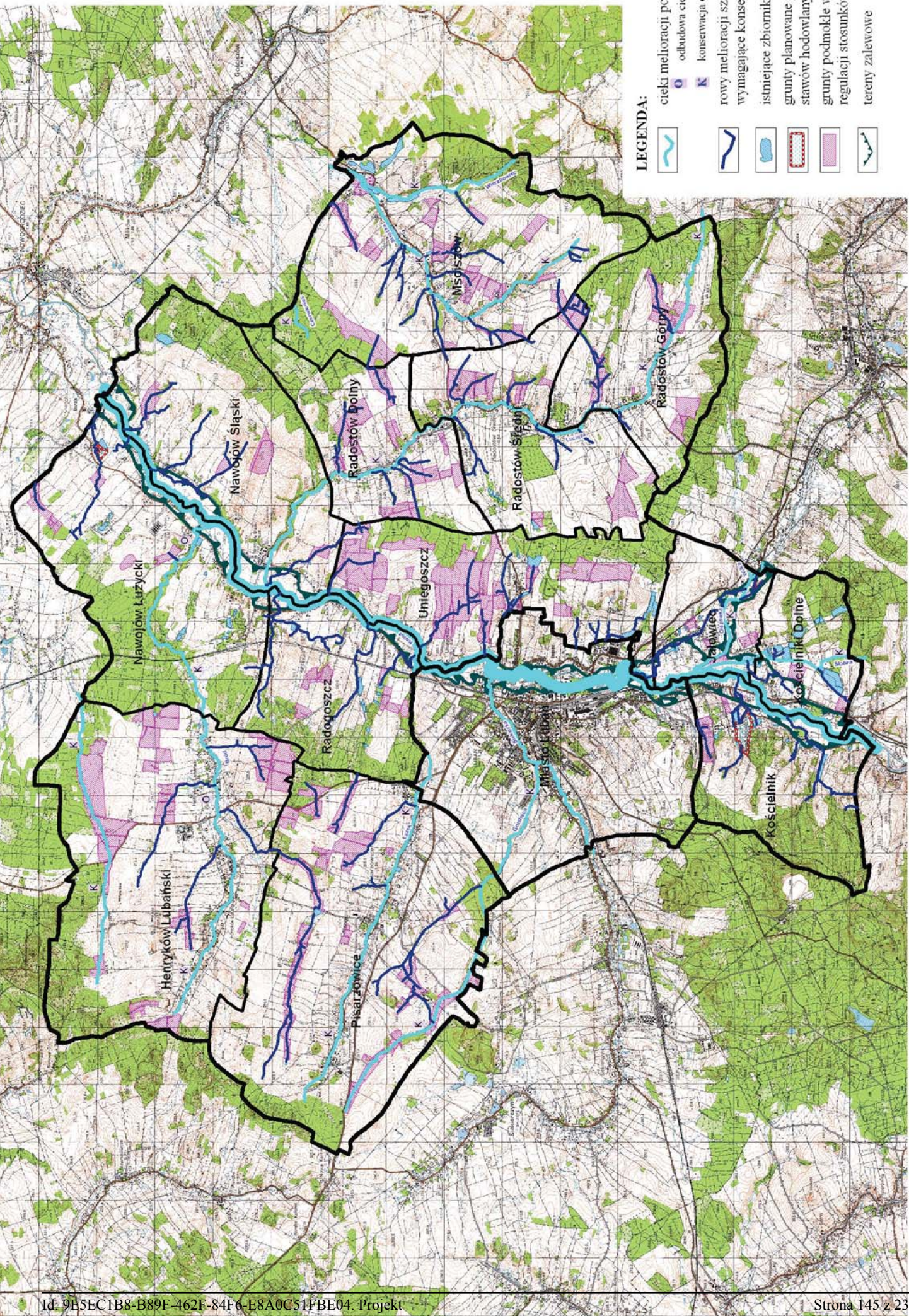
Tabela 55

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych		Powierzchnia wg władania w ha	
		ha	%	Prywatna	ANR
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Jałowiec	5,52	1,8	4,88	0,64
2.	Kościelnik	12,29	3,4	5,16	7,13
3.	Nawojów Łużycki	4,31	0,6	0,70	3,61
Gmina ogółem		22,12	1,6	10,74	11,38

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Fot. 23. Grunty podmokłe wymagające melioracji na działce nr 658 w Kościelniku

Rys. 39. Warunki wodne i gospodarka wodna

3. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU

3.1. Walory przyrodniczo – krajobrazowe i ich ochrona

W ramach ochrony oraz zachowania występujących w gminie cennych przyrodniczo terenów, należałoby poddać pod ochronę następujące tereny:

1. W formie rezerwatu leśnego „uroczysko Złoty Stok” - tereny zlokalizowane w Nawojowie Łużyckim, obejmujące dolinę potoku Bród. Całość stanowi ekosystem doskonale zachowanej doliny podgórskiego potoku wraz z otaczającym go lasem grądowym. Jest to także obszar cenny również pod względem ornitologicznym.
2. W formie użytków ekologicznych:
 - „Stare Glinianki” – jest to sieć oczek wodnych, powstałych po opuszczonych gliniankach i torfowiskach, otoczonych młodym lasem. Są to także tereny bogate w występowanie gadów i ssaków. Powyższe tereny znajdują się w zachodniej i północno-zachodniej części wsi Radogoszcz.
 - „Grąd w Uniegoszczu” – obejmuje stare lasy grądowe położone nad potokiem spływającym do Kwisy, zlokalizowane w północnej części wsi Uniegoszcz.
 - „Buczyna na Bukowej Górze” – są to tereny, na których znajduje się niewielki fragment buczyny wyżynnej, zlokalizowane po zachodniej stronie wsi Kościelniki.
 - „Jesiony w Mściszowie” – obejmują fragment starodrzewu jesionowego z cennymi i rzadkimi lokalnie gatunkami roślin, rosnącego wzdłuż drogi leśnej w Mściszowie.
 - „Łęgi Czarnego Potoku” – są to tereny cennych zbiorowisk leśnych powstałych z sukcesji naturalnej, położone nad potokiem Wierzbowiec i jego dopływami. Obszar cenny ornitologicznie - Mściszów.
 - Część kompleksu stawowego we wschodniej części Mściszowa.
 - „Głębocko” – to sieć opuszczonych stawów hodowlanych z bardzo cennym ekosystemem wodno-błotnym, zgodnym z zasadami naturalnej sukcesji. Jest to także obszar cenny ornitologicznie oraz pod względem występowania gadów i płazów. Powyższe obszary położone są w Kościelniku Dolnym.
 - „Las Konwaliowy” w Uniegoszczu – obejmuje doskonale zachowany grąd wysoki z bardzo bogatym stanowiskim konwalii.
 - „Kamieniołom w Uniegoszczu” – obejmuje zespół muraw i zarośli kserotermicznych, występujących na bazaltowym wzniesieniu w wyrobisku dawnego kamieniołomu.

- „Śródpolne oczko wodne na północ od Henrykowa Lubańskiego, u podnóża Maślanej Góry”.
- Łąki w dolinie potoku Bród na odcinku źródłowym, na pograniczu Henrykowa Lubańskiego i Pisarzowic.
- Dolina Potoku Luciąż pomiędzy Radostowem Dolnym, a Nawojowem Śląskim.
- Mokradło przy zakładzie górniczym „Słowiany” w Nawojowie Śląskim.

Powyższe tereny wskazane do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych, powinny być chronione między innymi przed: osuszaniem, wyrównywaniem powierzchni terenu, zajmowaniem na cele produkcyjne, eksploatację kopalni oraz przeznaczeniem pod budownictwo rekreacyjne. Ponadto obszary te winny być chronione przed negatywnym oddziaływaniem terenów otaczających, na których stosowane są chemiczne środki ochrony roślin i nawożenie mineralne.

W celu podkreślenia niewykorzystanych jeszcze walorów przyrodniczych oraz pokazania zróżnicowanej budowy geologicznej i rzeźby terenu, należałoby ustanowić kilka obiektów chronionych. Wobec powyższego proponowane pomniki przyrody nieożywionej powinny obejmować:

- Komin wulkaniczny z ciosem termicznym i przyległymi partiami tufów w nieczynnym wyrobisku na Ostrózk (Uniegoszcz). Obiekt ten posiada wysokie walory naukowe. Odślaniają się tu bazalty spękane słupowo. Różnice w położeniu i wykształceniu słupów świadczą o dwóch generacjach wylewów wulkanicznych.
- Jako stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej należy ustanowić wyrobisko dawnej cegielni w Kościelniku. Znajduje się tam łatwo dostępny profil osadów młodszego trzeciorzędu zawierającego ility jeziorne z wkładami lignitu oraz piaski kwarcowe o spoiwie koalinowym. Status stanowiska dokumentacyjnego oznacza konieczność przeprowadzenia rekultywacji wyrobiska, pozwalające uchronić je przed całkowitym zarośnięciem.

W gminie nie ma wyznaczonych i zagospodarowanych punktów widokowych. Jednak kilka miejsc zasługuje na podkreślenie ze względu na swoje walory widokowe. Należą do nich podnóże Harcerskiej Góry położonej na pograniczu Uniegoszczy i miasta Lubania oraz wzgórze Ostrózek, a zwłaszcza droga biegnąca jego południowym stokiem. Z punktów tych roztaczają się widoki w kierunku południowym i południowo-wschodnim na Góry Izerskie i Karkonosze.

Dużą rolę w krajobrazie odgrywają formy antropogeniczne: wyrobiska kamieniołomów bazaltu koło Uniegoszczy oraz wapieni w dolinach Łazka. Ponadto istnieje szereg wyrobisk, w których eksploatowano pisaki, żwiry, ility i węgle. Wiele z tych wyrobisk uległo samoczynnej rekultywacji stając się niekiedy cennymi siedliskami fauny i flory.

Krajobraz gminy ma charakter podgórski i jest mało urozmaicony. Jednak walory krajobrazowe zostały w dużym stopniu zachowane. Do powstałych zmian przyczyniły się:

- powstawanie sieci osadniczych wzdłuż dolin rzecznych,
- wylesienia celem stworzenia gruntów pod uprawę roślinną,
- powstawanie wyrobisk w związku z eksploatacją kopalni,
- powstawanie obiektów liniowych (dróg, linii kolejowych, sieci przesyłowych).

W dużym stopniu należy ograniczyć zagrożenia wpływające na stan środowiska, poprzez:

- ograniczenie niskiej emisji - stosowanie ekologicznych nośników energii,
- rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej poprzez skanalizowanie wsi, co przyczyni się również do oczyszczenia i rewitalizacji rzek i potoków płynących przez miejscowości gminy,
- przestrzeganie przez mieszkańców gminy programu gospodarki odpadami w tym, segregacji odpadów oraz likwidacji nielegalnych wysypisk odpadów (fot. 24 i 25),
- ustanowienie użytków ekologicznych dla ochrony cennych przyrodniczo terenów,
- ustanowienie rezerwatu florystyczno - ornitologicznego „Uroczysko Złoty Stok”,
- ochronę kompleksów leśnych o funkcjach glebochronnych, wodochronnych i kształtujących warunki klimatyczne,
- ochronę gleb wysokich klas bonitacyjnych (I – III),
- ochronę doliny rzeki Kwisy,
- ochronę kompleksów zieleni przy istniejących zbiornikach i ciekach wodnych,
- rewitalizację zaniedbanych parków podworskich z cennym drzewostanem w Jałowcu, Kościelniku, Kościelnikach Dolnych, Nawojowie Śląskim, Radostowie Średnim i Pisarzowicach,
- sukcesywną przebudowę gatunkową drzewostanów,
- podniesienie wieku rębności dla drzewostanów szczególnie cennych przyrodniczo,
- zalesienie nieużytków i terenów niewykorzystanych rolniczo.

Poza obiektami przyrodniczymi należy też zadbać o obiekty, które są już objęte ochroną i są to zabytki architektury wpisane do rejestru zabytków.

Wpływ na rozwój funkcji turystycznej mogą mieć, przebiegające przez gminę, szlaki turystyczne i rowerowe, które w przyszłości należałoby rozbudować. Rozważyć można rozbudowę szlaku rowerowego przez Kościelnik, Radostów Średni, Radostów Górny i Mściszów, a także o niewielki fragment w Pisarzowicach, prowadzący do gminy Siekierczyn. Szlak pokazywałby malownicze obszary lasów i łąk znajdujących się na terenie gminy.

Przez teren gminy przechodzi też odcinek ścieżki dydaktycznej pieszo-rowerowej, będącej końcowym etapem „Szlaku Wygasłych Wulkanów” prowadzącego z centrum miasta Lubania do nieczynnego kamieniołomu na Ostrózkę (Uniegoszcz). Jednak niskie rozpropagowanie i brak informacji obniża atrakcyjność turystyczną powyższych szlaków oraz istniejących zabytków i obiektów krajobrazowych. Brak jest parkingów samochodowych, wypożyczalni rowerów, punktów gastronomicznych i miejsc biwakowych. W wyniku, czego baza pobytowa w gminie praktycznie nie istnieje. Dlatego też przy istniejących szlakach turystycznych oraz dla rozwoju wypoczynku sobotnio – niedzielnego, należałoby zadbać o stworzenie warunków sprzyjających w korzystaniu z tej formy turystyki i rekreacji. Na cel ten mogą być wykorzystane między innymi istniejące obiekty zabytkowe – fot. 26. Przebieg powyższych szlaków rowerowych i turystycznych oraz lokalizacja miejsc krajobrazowych zostały przedstawione na rys. 40.

Wykorzystanie powyższych walorów może przyczynić się do poprawy sytuacji dochodowej w rolnictwie jak również tworzenia inwestycji służących do podjęcia przez rolników działalności przynoszącej dodatkowy dochód. Do działalności tych można zaliczyć między innymi:

- prowadzenie usług agroturystycznych,
- usługi związane z turystyką i wypoczynkiem,
- prowadzenie gospodarstw ekologicznych,
- usługi na rzecz rolnictwa i gospodarki leśnej,
- prowadzenie na małą skalę przetwórstwa produktów rolnych oraz jadalnych produktów leśnych,
- działalność związana z wytwarzaniem materiałów energetycznych z biomasy,
- rzemiosła i rękodzielnictwa,
- prowadzenie drobnych usług na rzecz mieszkańców wsi,
- sprzedaży bezpośredniej produktów z własnego gospodarstwa.

Rolnicy, którzy zdecydują się na prowadzenie powyższych działalności będą mogli starać się o dotacje w celu:

- rozbudowy i adaptacji istniejących budynków mieszkalnych i gospodarczych na cele agroturystyczne oraz ich wyposażenie,
- urządzania miejsc do wypoczynku,
- zakupu wyposażenia i sprzętu turystycznego lub rekreacyjnego, a także zwierząt służących do celów terapeutycznych i sportowych,
- zakupu środków transportu na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej.

Realizacja powyższych zadań będzie możliwa jedynie przy utworzeniu preferencyjnego systemu finansowania. Środki te będą głównie pochodzić z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie – Sekcja Orientacji, w połączeniu ze środkami krajowymi z działań:

- „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”,
- „Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów”

realizowanych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego – „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”.

Fot. 24. Miejsce wymagające uporządkowania w Pisarżowicach

Fot. 25. Miejsce wymagające uporządkowania w Henrykowie Lubańskim

Fot. 26. Obiekt zabytkowy w Pisarzowicach

3.2. Zalesienia

W celu kształtowania krajobrazu oraz racjonalnego wykorzystania gruntów w gminie została wyznaczona granica rolno-leśna rozgraniczająca lasy oraz grunty przewidziane do zalesienia od gruntów przeznaczonych na cele rolne.

Po przeprowadzeniu inwentaryzacji terenowej i analizy stanu istniejącego, do zalesienia wskazano 188,72 ha użytków rolnych, co stanowi zaledwie 1,9% ich ogółu. W pierwszej kolejności do zalesienia przeznaczono grunty nieużytkowane rolniczo – w projekcie powyższych gruntów jest 100,58 ha. Ponad 50% planowanych zalesień zlokalizowanych jest na glebach klas IV (100,49 ha), natomiast grunty klas V i VI zajmują 50,12 ha (26,6%). Są to najczęściej obszary:

- na których od wielu lat została zaprzestana działalność rolnicza,
- położone w znacznej odległości od działek siedliskowych,
- położone wśród enklaw i półenklaw istniejących kompleksów leśnych.

Proponowane zalesienia zlokalizowane są w jedenastu wsiach, natomiast w Henrykowie Lubańskim i Jałowcu nie planowano dodatkowych zalesień. Największe areale występują: w Nawojowie Łużyckim – 45,83 ha, Pisarzowicach – 38,23 ha, Uniegoszcy – 23,82 ha oraz w Mściszowie – 25,56 ha. Natomiast najmniej powyższych terenów znajduje się w Radostowie Dolnym – 1,39 ha oraz w Radogoszcy – 2,10 ha. Dane przedstawiają tabele 56 i 57.

Analizując stan posiadania powyższych gruntów wynika, że 47,0% obszarów wyznaczonych w projekcie granicy rolno-leśnej należy do osób prywatnych, 18,8% do Państwowych Gospodarstw Leśnych oraz 18,5% do Agencji Nieruchomości Rolnych. Natomiast najmniejszą grupę stanowią grunty będące we władaniu Skarbu Państwa – 1,07 ha (0,6%), Parafii Rzymsko-Katolickiej – 2,48 ha (1,3%) oraz jednostek komunalnych – 10,71 ha (5,6%). Powyższe dane przedstawia tabela 58.

Realizacja projektu i zalesienie gruntów spowoduje wzrost powierzchni leśnej z 3284,71 ha do 3474,71 ha podnosząc stopień lesistości do 24,4%. Prognozowany stopień lesistości oraz proponowane zalesienia gruntów zawierają rys. 40 i 41.

Wsparcie procesu zalesienia gruntów rolnych niestanowiących własności Skarbu Państwa, a także zapewnienie właściwej pielęgnacji nasadzeń, jest określone w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych” - Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Obszary gruntów planowanych kompleksów leśnych

Tabela 56

Lp.	Obręb	Powierzchnia ewidencyjna w ha			Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych w ha										Pozostałe grunty (Lz, Tr, W, itp.)	Planowana pow. lesna w ha					
		Obręb	Użytki rolne	W tym: kl. V, VI	Ls+Lz	Pow. do zaistnienia ogółem	Grunty orne						Użytki zielone				Razem użytki rolne	Nieżytki			
			Ogółem	kl. V, VI			IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	
1.	Henryków Lubański	1971,17	1444,79	102,69	413,74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Jalowiec	386,55	309,21	28,81	12,80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Kościełnik	735,58	364,70	29,06	305,52	4,50	0,24	-	0,20	0,55	0,56	0,10	1,26	0,20	0,99	0,40	4,50	-	3,38	310,02	
4.	Kościełniki Dolne	389,33	208,66	9,58	114,14	2,85	-	1,73	1,12	-	-	-	-	-	-	-	2,85	-	-	116,99	
5.	Mściszów	1687,44	1171,63	68,25	421,77	25,56	-	3,07	2,42	5,50	4,64	0,17	1,54	5,69	2,49	-	25,52	0,04	0,81	447,33	
6.	Nawojów Lużycki	1328,26	717,73	54,67	476,88	45,83	-	5,57	11,04	0,62	-	-	2,81	16,96	7,20	1,44	45,64	0,19	1,23	522,71	
7.	Nawojów Śląski	1215,22	867,84	42,18	270,40	17,49	-	4,19	6,40	-	-	-	-	5,92	-	0,67	17,18	0,31	0,82	287,89	
8.	Pisarzowice	2127,58	1684,07	124,46	272,32	38,23	-	2,47	9,73	10,06	6,83	1,63	2,93	4,51	0,07	-	38,23	-	3,22	310,55	
9.	Radogoszcz	744,28	420,36	46,07	257,52	2,10	-	-	0,37	-	-	-	-	-	-	1,73	2,10	-	-	259,62	
10.	Radostów Dolny	700,53	506,57	19,68	156,00	1,39	-	-	-	-	-	-	-	0,89	0,50	-	1,39	-	-	157,39	
11.	Radostów Górny	874,88	583,17	17,86	251,23	19,75	3,28	0,23	4,37	1,20	0,42	-	2,50	5,11	1,23	1,41	19,75	-	2,42	270,98	
12.	Radostów Średni	964,24	830,53	32,21	50,23	8,48	-	-	0,40	0,08	-	-	6,29	1,36	0,35	-	8,48	-	0,24	58,71	
13.	Uniegoszcz	1090,24	719,28	57,10	282,16	23,82	-	-	3,77	0,67	-	-	-	1,35	12,88	4,41	23,08	0,74	6,72	305,98	
Gmina ogółem		14215,30	9828,54	632,62	3284,71	190,00	3,52	17,26	39,82	18,68	12,45	1,90	17,33	41,99	25,71	10,06	188,72	1,28	18,84	3474,71	

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Powierzchnia GO i UZ planowanych do zalesienia

Tabela 57

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych w obrębie w ha	Powierzchnia UR do zalesienia w ha	Udział zalesianych UR w %	Powierzchnia do zalesienia w ha	
					gruntów ornych	użytków zielonych
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	1444,79	-	-	-	-
2.	Jalowiec	309,21	-	-	-	-
3.	Kościelnik	364,70	4,50	1,2	1,65	2,85
4.	Kościelniki Dolne	208,66	2,85	1,4	2,85	-
5.	Mściszów	1171,63	25,52	2,2	15,80	9,72
6.	Nawojów Lużycki	717,73	45,64	6,4	17,23	28,41
7.	Nawojów Śląski	867,84	17,18	2,0	10,59	6,59
8.	Pisarzowice	1684,07	38,23	2,3	30,72	7,51
9.	Radogoszcz	420,36	2,10	0,5	0,37	1,73
10.	Radostów Dolny	506,57	1,39	0,3	-	1,39
11.	Radostów Górny	583,17	19,75	3,4	9,50	10,25
12.	Radostów Średni	830,53	8,48	1,0	0,48	8,00
13.	Umiegoszcz	719,28	23,08	3,2	4,44	18,64
Gmina ogółem		9828,54	188,72	1,9	93,63	95,09

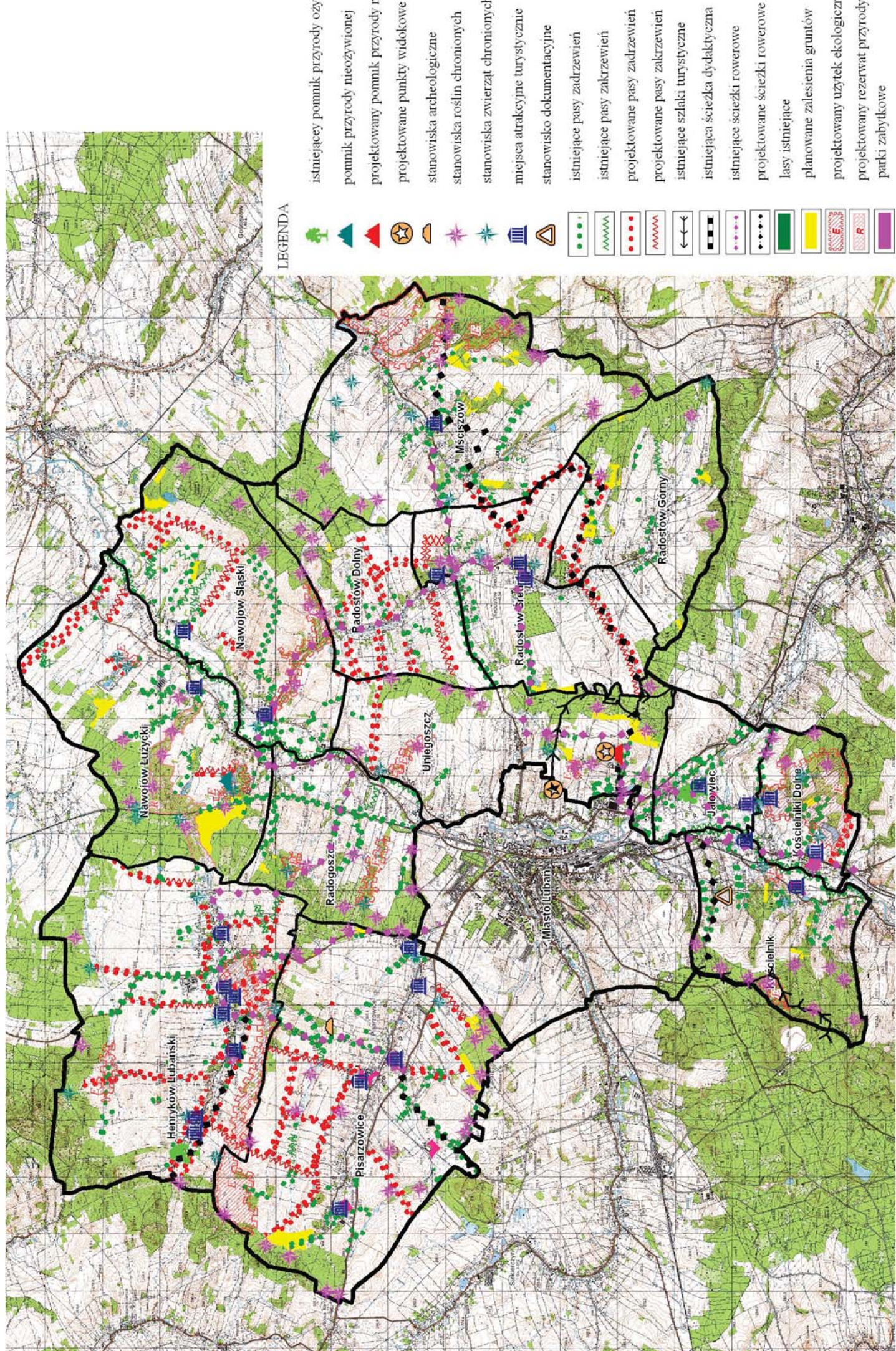
Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Obszary gruntów planowanych kompleksów leśnych według władania

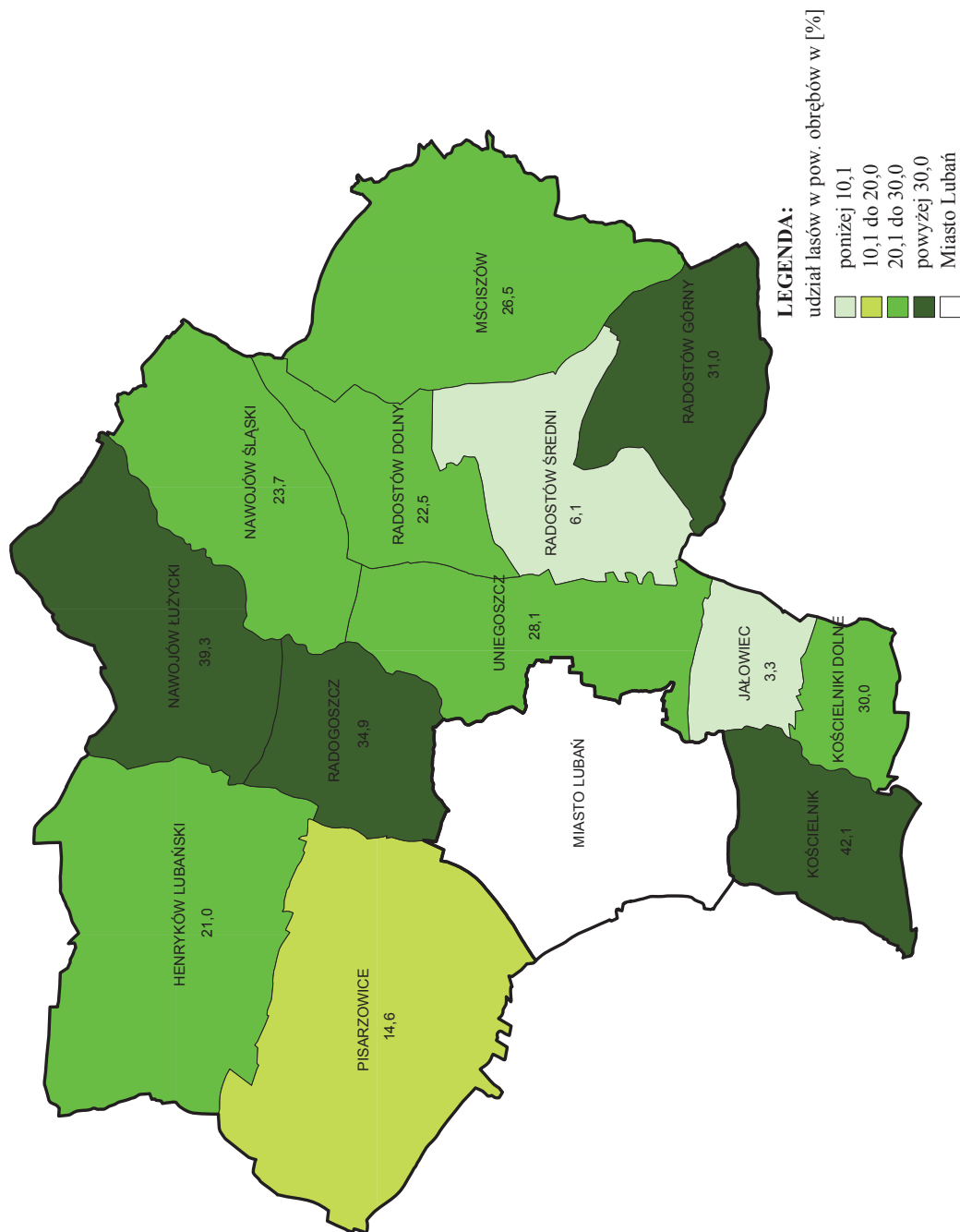
Tabela 58

Lp.	Obręb	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych [ha] wg władania								
		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
		Ogółem	ANR	PGL	Jednostek komunalnych	Parafia Rzymsko-Katolicka	Skarb Państwa	Właściciele prywatnych	Majątek Ziemiański "Olszyna"	
1.	Henryków Lubański									
2.	Jatowiec	brak zalesień								
3.	Kościelnik	brak zalesień								
4.	Kościelniki Dolne	brak zalesień								
5.	Mściszków	brak zalesień								
6.	Nawojów Łużycki	brak zalesień								
7.	Nawojów Śląski	brak zalesień								
8.	Pisarzowice	brak zalesień								
9.	Radogoszcz	brak zalesień								
10.	Radostów Dolny	brak zalesień								
11.	Radostów Górny	brak zalesień								
12.	Radostów Średni	brak zalesień								
13.	Uniegoszcz	brak zalesień								
Gmina ogółem		ha	190,00	35,07	35,81	10,71	2,48	1,07	89,30	15,56
		%	100,0	18,5	18,8	5,6	1,3	0,6	47,0	8,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Rys. 40. Kształtowanie krajobrazu przyrodniczego

Rys. 41. Prognozowana lesistość

3.3. Zadrzewienia i zakrzewienia

W związku z bardzo małą powierzchnią zadrzewień i zakrzewień wzdłuż dróg i cieków na terenie gminy należy w szerszym zakresie odbudować gospodarkę zadrzewieniową i zakrzewieniową. Większość już istniejących drzew najczęściej zlokalizowanych jest wzdłuż dróg głównych oraz sieci rzecznej gminy. Planowane zadrzewienia i zakrzewienia powinny być ukierunkowane na:

- uzupełnienie istniejących zadrzewień wzdłuż rowów, dróg i rzek,
- zadrzewienia i zakrzewienia dróg oraz rowów pozbawionych pasów roślinności.

Zaprojektowane pasy zadrzewień (59,44 km) i zakrzewień (15,73 km) pozwoli na ochronę dróg oraz w dużym stopniu wpłyną na poprawę warunków mikroklimatycznych takich jak:

- zmniejszenie szkodliwej prędkości wiatrów wysuszających,
- zatrzymanie wilgoci w glebie,
- działanie osuszające na terenach podmokłych, przy zwiększeniu wilgotności powietrza,
- zmniejszenie spływów powierzchniowych (wody opadowe),
- zapobieganie erozji wodnej i wietrznej.

Oprócz zadań ochronnych zadrzewienia te będą jednocześnie spełniać rolę rekreacyjno – turystyczną oraz uatrakcyjnią walory krajobrazowe powyższych terenów. W tych okolicach powinny być sadzone drzewa i krzewy spełniające rolę osłon przed nadmierną siłą wiatrów. Pasy te powinny być również tworzone w granicach pastwisk, prostopadle do kierunku przeważających silnych i zimnych wiatrów wiejących wiosną i jesienią. Stanowią one osłonę dla bydła zarówno przed zimnem jak i nadmiernym nasłonecznieniem. Natomiast na terenach bliżej zabudowy, wzdłuż dróg śródpolnych o małym natężeniu ruchu, można dosadzać drzewa i krzewy owocowe o odmianach mało wrażliwych i nie wymagających pielęgnacji.

Przestrzenne rozmieszczenie planowanych zadrzewień i zakrzewień gruntów o łącznej długości 69,48km, przedstawiono na załączonym w opracowaniu rysunku 4 oraz w tabeli 59.

Proponowana lokalizacja zadrzewień i zakrzewień

Tabela 59

Lp.	Obręb	Nr działki	Długość w [km]	Położenie jedno- lub obustronne	Rodzaj	Strona
1.	Henryków Lubański	537	2,31	obustronne	zadrzewienie	
		529	0,27	obustronne	zadrzewienia	
		338	0,70	jednostronne	zakrzewienie	zachodnia
			0,31	obustronne	zadrzewienie	
		313	0,69	obustronne	zadrzewienie	
		1152	1,43	obustronne	zadrzewienie	
		111	0,33	obustronne	zadrzewienie	
		99	0,95	obustronne	zadrzewienie	
		53	0,10	obustronne	zadrzewienie	
		279	0,80	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			0,80	jednostronne	zadrzewienia	wschodnia
		749	1,02	jednostronne	zakrzewienia	
			1,55	jednostronne	zadrzewienie	
		830	0,64	obustronne	zadrzewienie	
		891	0,09	obustronne	zadrzewienie	
		900	0,60	obustronne	zadrzewienie	
		183	0,13	obustronne	zadrzewienie	
		255	0,16	obustronne	zadrzewienie	
		182	0,57	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			0,57	jednostronne	zadrzewienia	wschodnia
		179	0,30	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			0,30	jednostronne	zadrzewienie	wschodnia
		123	3,16	obustronne	zadrzewienie	
		1000	0,76	obustronne	zadrzewienie	
		987/2	0,21	obustronne	zadrzewienie	
		989	0,16	obustronne	zadrzewienie	
		1018	0,34	obustronne	zadrzewienie	
		679	0,50	obustronne	zadrzewienie	
		1156	0,04	obustronne	zadrzewienie	
		665	0,45	obustronne	zadrzewienie	
		632	0,30	obustronne	zadrzewienie	
		634	0,13	obustronne	zadrzewienie	
		640	0,25	jednostronne	zadrzewienie	północna
			0,48	obustronne	zadrzewienie	
		Razem	zadrzewiwnia	18,01		
			zakrzewienia	3,39		
2.	Kościelniki Dolne	57	0,28	obustronne	zadrzewienie	
		149/2	0,68	obustronne	zadrzewienie	
		Razem	zadrzewiwnia	0,96		
3.	Mściszów	438	0,42	obustronne	zadrzewienie	
		531	0,31	obustronne	zadrzewienie	
		529	0,60	obustronne	zadrzewienie	
		Razem	zadrzewienia	1,33		
4.	Nawojów Łużycki	505	0,52	obustronne	zadrzewienie	
		411	1,36	obustronne	zadrzewienie	
		449	0,29	obustronne	zadrzewienie	
		454	0,22	obustronne	zadrzewienie	
			0,64	jednostronne	zakrzewienia	wschodnia
		477	0,64	jednostronne	zadrzewienie	zachodnia
			0,40	obustronne	zadrzewienie	
		291	0,40	obustronne	zadrzewienie	
		49	0,49	jednostronne	zakrzewienia	wschodnia
			0,49	jednostronne	zadrzewienie	zachodnia
		Razem	zadrzewienia	3,92		
			zakrzewienia	1,13		

Lp.	Obręb	Nr działki	Długość w [km]	Położenie jedno- lub obustronne	Rodzaj	Strona
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
5.	Nawojów Śląski	126	1,21	jednostronne	zakrzewienia	wschodnia
			1,21	jednostronne	zakrzewienie	zachodnia
		443	0,43	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			0,43	jednostronne	zakrzewienie	wschodnia
		442	0,30	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			0,30	jednostronne	zakrzewienie	wschodnia
		427	0,24	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			0,24	jednostronne	zakrzewienie	wschodnia
		426	0,36	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			0,36	jednostronne	zakrzewienie	wschodnia
		40	0,97	obustronne	zakrzewienie	
		32	0,25	obustronne	zakrzewienie	
		33	0,25	obustronne	zakrzewienie	
		43	0,50	obustronne	zakrzewienie	
		481	0,29	obustronne	zakrzewienie	
		231	0,22	obustronne	zakrzewienie	
243	0,42	obustronne	zakrzewienie			
Razem		zakrzewienia	5,44			
		zakrzewienia	2,54			
6.	Pisarzowice	295	1,95	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
			1,95	jednostronne	zakrzewienie	wschodnia
		961/2	0,25	obustronne	zakrzewienia	
		961/3	0,89	obustronne	zakrzewienie	
		1089	0,30	jednostronne	zakrzewienia	zachodnia
		1178	0,15	jednostronne	zakrzewienia	wschodnia
			0,15	jednostronne	zakrzewienie	zachodnia
		1169	0,90	obustronne	zakrzewienie	
		1141	0,50	jednostronne	zakrzewienia	wschodnia
			0,75	jednostronne	zakrzewienie	zachodnia
		914	0,95	obustronne	zakrzewienie	
		36/1	1,42	obustronne	zakrzewienie	
		127	2,50	obustronne	zakrzewienie	
		158	0,84	jednostronne	zakrzewienia	wschodnia
			0,84	jednostronne	zakrzewienie	zachodnia
		231	0,39	jednostronne	zakrzewienia	wschodnia
0,39	jednostronne		zakrzewienie	zachodnia		
224	0,49	obustronne	zakrzewienie			
233	0,81	obustronne	zakrzewienie			
221	0,27	obustronne	zakrzewienie			
Razem		zakrzewienia	12,86			
		zakrzewienia	3,83			
7.	Radostów Dolny	184	0,78	jednostronne	zakrzewienia	północna
			0,78	jednostronne	zakrzewienie	południowa
		213	0,90	jednostronne	zakrzewienia	północna
			0,90	jednostronne	zakrzewienie	południowa
		96	0,15	obustronne	zakrzewienie	
		104	0,71	obustronne	zakrzewienie	
		32	1,52	obustronne	zakrzewienie	
		26	0,83	obustronne	zakrzewienie	
		135	0,16	obustronne	zakrzewienie	
		141	0,38	obustronne	zakrzewienie	
		316	0,87	obustronne	zakrzewienie	
		7	0,25	obustronne	zakrzewienie	
		299	1,65	obustronne	zakrzewienie	
325	0,79	obustronne	zakrzewienie			
Razem		zakrzewienia	8,99			
		zakrzewienia	1,68			

Lp.	Obręb	Nr działki	Długość w [km]	Położenie jedno- lub obustronne	Rodzaj	Strona
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
8.	Radostów Górny	400	0,49	obustronne	zadrzewienie	
			0,56	jednostronne	zadrzewienie	wschód
		388	0,45	obustronne	zadrzewienie	
		386	0,49	jednostronne	zadrzewienia	zachodnia
		354	0,07	obustronne	zadrzewienie	
		351	0,22	obustronne	zadrzewienie	
		Razem	zadrzewienia	2,28		
9	Radostów Średni	183	0,60	obustronne	zadrzewienie	
			0,63	obustronne	zadrzewienie	
		30	0,39	obustronne	zakrzewienia	
		6	0,30	obustronne	zadrzewienie	
		8	0,44	obustronne	zakrzewienia	
		320	0,32	jednostronne	zadrzewienia	wch-zach.
			0,57	obustronne	zadrzewienia	
		353	0,40	obustronne	zadrzewienia	
		247	0,77	jednostronne	zakrzewienia	północna
			0,77	jednostronne	zadrzewienia	południowa
		194/18	1,56	jednostronne	zakrzewienia	północna
			1,56	jednostronne	zadrzewienia	południowa
		Razem	zadrzewienia	5,15		
			zakrzewienia	3,16		
10	Uniegoszcz	18	0,50	obustronne	zadrzewienia	
		Razem	zadrzewienia	0,50		
Gmina ogółem			zadrzewienia	59,44		
			zakrzewienia	15,73		

Źródło: obliczenia własne na podstawie map ewidencyjnych i inwentaryzacji terenowej.

4. GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ

4.1. Wyłączenia gruntów z użytkowania rolnego

Uwzględniając grunty zaproponowane do zalesienia w projekcie granicy rolno-leśnej oraz tereny wskazane pod inwestycje w „Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Lubań” oraz projekcie planu zagospodarowania przestrzennego wynika, że powierzchnia użytków rolnych przewidzianych do wyłączenia na różne cele wyniesie 384,87 ha.

Użytki rolne wyłączone z produkcji rolniczej, obejmują:

- ◆ zalesienia na powierzchni - 188,72ha,
- ◆ tereny pod inwestycje – 196,15ha.

Wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego mogą spowodować ogólny ich spadek o 2,7%. Powierzchnia użytków rolnych, które pozostaną wyniesie 9443,67 ha, co stanowi 66,4% powierzchni gminy. Udział procentowy użytków rolnych w poszczególnych obrębach zmniejszy się o 0,2% w Radostowie Dolnym do 8,1% w Pisarzowicach.

Prognozowaną powierzchnię użytków rolnych po wyłączeniach na cele inwestycyjne przedstawia tabela 60.

4.2. Przewidywane główne kierunki obrotu ziemią

Na terenie gminy Lubań obrót gruntami rolnymi będzie odbywał się głównie w oparciu o grunty ANR oraz o grunty prywatne. W chwili obecnej rolnicy indywidualni dzierżawią od ANR 2046,15 ha gruntów. W związku z czym, w przyszłości rolnicy ci mogą powiększyć swoje gospodarstwa poprzez wykup tych gruntów lub w formie dalszych wieloletnich umów dzierżawnych. Prywatny obrót gruntami rolnymi między rolnikami, może odbywać się poprzez zawieranie wieloletnich umów dzierżawnych, zawierania umów kupna-sprzedaży oraz korzystanie rolników z prawa do rent strukturalnych.

Prognozowana powierzchnia użytków rolnych

Tabela 60

Lp.	Obręb	Powierzchnia obszaru		Aktualna powierzchnia użytków rolnych				Prognozowana powierzchnia wyłączeń UR						Prognozowana powierzchnia użytków rolnych			Dynamika zmian	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	%
1.	Henryków Lubanski	1971,17	73,3	8,81	0,6	8,81	0,6	8,81	0,6	8,81	0,6	1435,98	72,8	12	13		14	-0,5
2.	Jalowice	386,55	80,0	14,12	4,6	14,12	4,6	14,12	4,6	14,12	4,6	295,09	76,3					-3,7
3.	Kościelnik	735,58	49,6	-	-	4,50	1,2	4,50	1,2	4,50	1,2	360,20	49,0					-0,6
4.	Kościelniki Dolne	389,33	53,6	-	-	2,85	1,4	2,85	1,4	2,85	1,4	205,81	52,9					-0,7
5.	Mściszków	1687,44	69,4	-	-	25,52	2,2	25,52	2,2	25,52	2,2	1146,11	67,9					-1,5
6.	Nawojów Lużycki	1328,26	54,0	8,13	1,1	45,64	6,4	53,77	7,5	53,77	7,5	663,96	50,0					-4,0
7.	Nawojów Śląski	1215,22	71,4	-	-	17,18	2,0	17,18	2,0	17,18	2,0	850,66	70,0					-1,4
8.	Pisarzowice	2127,58	79,2	132,98	7,9	38,23	2,3	171,21	10,2	171,21	10,2	1512,86	71,1					-8,1
9.	Radogoszcz	744,28	56,5	-	-	2,10	0,5	2,1	0,5	2,1	0,5	418,26	56,2					-0,3
10.	Radostów Dolny	700,53	72,3	-	-	1,39	0,3	1,39	0,3	1,39	0,3	505,18	72,1					-0,2
11.	Radostów Górny	874,88	66,7	-	-	19,75	3,4	19,75	3,4	19,75	3,4	563,42	64,4					-2,3
12.	Radostów Średni	964,24	86,1	6,27	0,8	8,48	1,0	14,75	1,8	14,75	1,8	815,78	84,6					-1,5
13.	Uniegoszcz	1090,24	66,0	25,84	3,6	23,08	3,2	48,92	6,8	48,92	6,8	670,36	61,5					-4,5
Gmina ogółem		14215,30	69,1	196,15	2,0	188,72	1,9	384,87	3,9	384,87	3,9	9443,67	66,4					-2,7

Źródło: 1. Obliczenia własne na podstawie danych z ewidencji gruntów - listopad 2003r

2. Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Luban

3. Projekt planu zagospodarowania przestrzennego gminy Luban (w trakcie opracowania)

4.3. Kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw

Głównym problemem rolnictwa na tym terenie jest niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa do 100 ha (grunty własne i dzierżawione) wynosi jedynie 5,59 ha. Niewielka powierzchnia wpływa na wysokość wytwarzanego dochodu rolników i ich rodzin oraz uniemożliwia akumulację kapitału niezbędnego dla podjęcia nowych inwestycji mogących podnieść efektywność tych gospodarstw. Dysponując małym arealem gruntów rolnik wytwarza niewielkie ilości produktów rolnych oraz ma problemy ze zbyciem ich na rynku. Niewielka skala produkcji ogranicza stosowanie nowych technologii w produkcji roślinnej jak i zwierzęcej.

Jednym ze sposobów pozyskiwania gruntów do powiększania gospodarstw rolnych jest przekazywanie gruntów w zamian za rentę strukturalną. Pozwoli to na poprawę żywotności ekonomicznej powiększanych gospodarstw oraz zachęci rolników będących w wieku przedemerytalnym do zaprzestania działalności rolniczej i jednocześnie zapewni im dochód.

Warunki, jakie musi spełniać rolnik starający się o rentę strukturalną:

- ma ukończone 55 lat, lecz nie osiągnął wieku emerytalnego i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego lub zaopatrzenia emerytalnego, lub ubezpieczenia społecznego rolników,
- prowadził nieprzerwanie działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym w okresie co najmniej 10 lat poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną i w tym okresie podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, przez okres co najmniej 5 lat,
- podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników w dniu złożenia wniosku o rentę strukturalną,
- przekazał gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni użytków rolnych wynoszącej co najmniej 1 ha,
- zaprzestał prowadzenia wszelkiej towarowej działalności rolniczej,
- wpisany został do ewidencji producentów, stanowiącej część krajowego systemu ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności,
- nie posiada zaległości z tytułu opłacania składek na ubezpieczenia społeczne rolników.

Z przeprowadzonej analizy wiekowej ludności wynika, że na terenie gminy Lubań na dzień dzisiejszy jest 87 gospodarzy, którzy mogą starać się o renty strukturalne.

4.4. Powierzchnia gospodarstw a możliwości uzyskania dochodu porównywalnego

Z analizy możliwości uzyskania dochodów w gospodarstwach rolnych na poziomie porównywalnym ze średniorocznym dochodem netto w gospodarce narodowej wynika, że przeciętne gospodarstwo w gminie Lubań dysponując gruntami III i IV klasy powinno:

1. Powiększyć powierzchnię użytków rolnych w gospodarstwie do co najmniej 21 ha.
2. Zwiększyć wydajność produkcji rolniczej, przede wszystkim bydła mlecznego oraz plonów w produkcji roślinnej.

W modelowych gospodarstwach przy uzyskanych plonach, istnieje możliwość powiększenia dochodu rolniczego poprzez wprowadzenie specjalistycznej produkcji bydła mlecznego z mlecznością krów powyżej 5000 l rocznie lub zwiększenia powierzchni gospodarstwa wraz ze wzrostem plonów o 20-30%. Realizacja wariantu specjalizacji w produkcji bydła wymaga zapewnienia możliwości zbytu mleka oraz wsparcia finansowego gospodarstw w pierwszym okresie ich działalności.

Na terenie gminy zostały określone cztery typy modeli gospodarstw mogące uzyskać dochód porównywalny z dochodem uzyskiwanym z pracy poza rolnictwem. W poniższych obliczeniach przyjęto całkowitą powierzchnię użytków rolnych należących do sektora prywatnego jak i państwowego.

Typy gospodarstw:

A1 – jest to gospodarstwo o powierzchni 21 ha użytków rolnych, w tym powierzchnia zasiewów 17 ha, hodowli 16 sztuk bydła o mleczności do 5000 l oraz zachowanym aktualnie poziomem plonów w produkcji roślinnej. W zasiewach główną rolę odgrywają rośliny pastewne polowe – 51,2%, zboża - 33,6% a okopowe - 15,2%. Model ten pozwoli na uzyskanie dochodu parytetowego na poziomie 93%.

A2 – jest to gospodarstwo podobne do modelu A1. Zakłada się tutaj wzrost nakładów środków plonotwórczych i plonów, w granicach 20-30%, co pozwoli na osiągnięcie 106% dochodu parytetowego.

B – jest to gospodarstwo o powierzchni 27 ha, z dzierzawą 6,00 ha głównie pod uprawę pszenicy i jęczmienia ze wzrostem nakładów środków plonotwórczych i plonów o 20-30%. Na obsadę inwentarza składa się 11 krów o mleczności 3400 l. Poziom dochodu w tym gospodarstwie może wynieść 100,4%.

C – jest to gospodarstwo o powierzchni 64 ha (z dzierżawą 44 ha), zakłada się tutaj zwiększenie zasiewów zbóż i rzepaku, z radykalnym zmniejszeniem produkcji zwierzęcej do 2 krów mlecznych o wydajności 3400 l. W zasiewach główną rolę odgrywają zboża, stanowiące 81,1% całej powierzchni. W modelu tym jest możliwość uzyskania najwyższego dochodu wynoszącego 107,1%.

Najkorzystniejszym modelem gospodarstw jest typ A2 pozwalający na zachowanie największej liczby gospodarstw i osiągnięcie 106% dochodu parytetowego. Nieco wyższy dochód (107,1%) można uzyskać w modelu C, jednak jest to wariant najbardziej ekstensywny, zakładający konieczność odejścia z rolnictwa największej liczby osób. Tworzenie modeli ukierunkowanych na hodowlę bydła jest możliwe w oparciu o duży potencjał użytków zielonych występujących w gminie.

Z tabeli 61 i rys. 42 wynika, że najwięcej silnych ekonomicznie gospodarstw można utworzyć w przypadku modelu A1 lub A2 (452). Na drugim miejscu jest model typu B, gdzie przy aktualnej powierzchni użytków rolnych możliwe jest stworzenie 352 gospodarstw. W wariantcie C, zakładającym wzrost dochodów jedynie poprzez zwiększenie powierzchni, możliwe jest utworzenie tylko 146 gospodarstw.

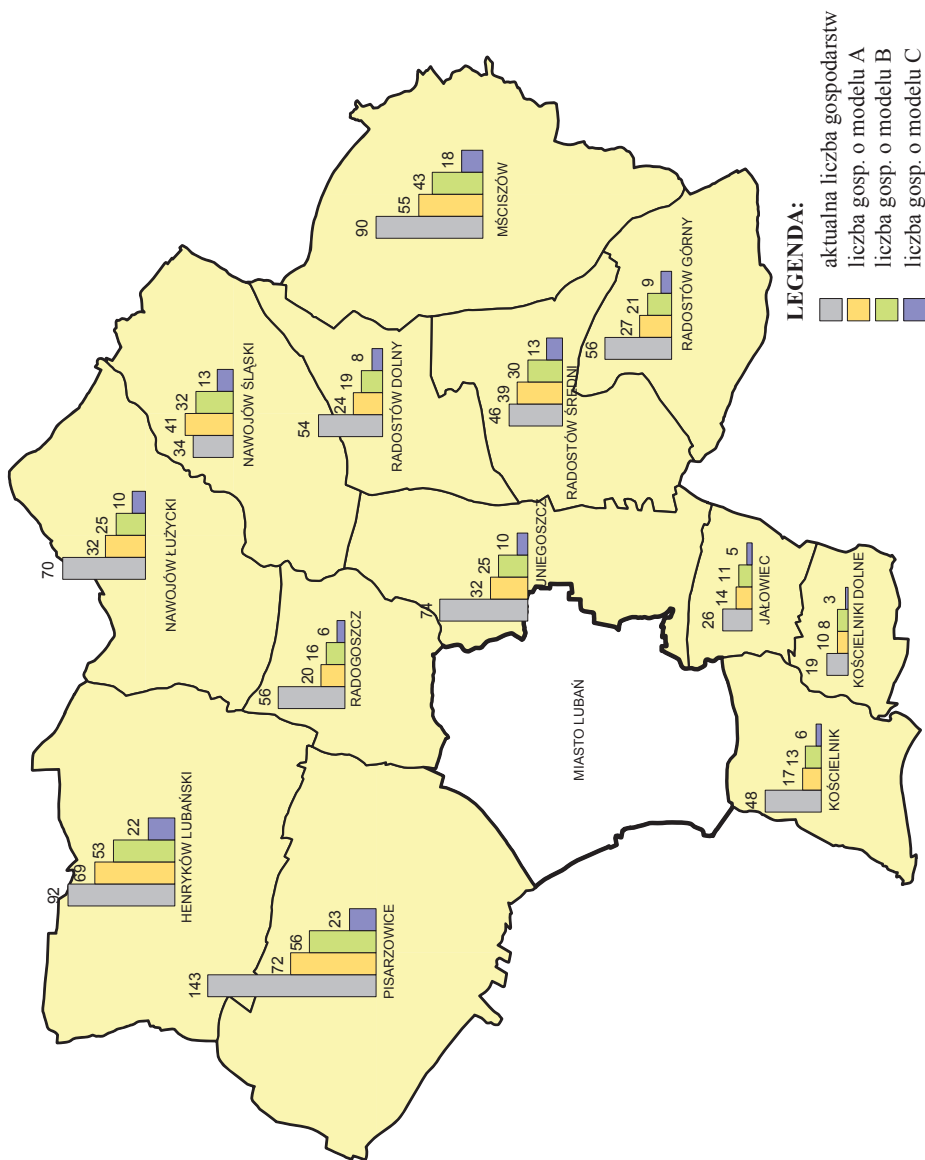
Liczba gospodarstw mogących utrzymać się z własnych i dzierzawionych użytków rolnych na poziomie porównywalnym

Tabela 61

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębu	Powierzchnia użytków rolnych w obrębie*	Aktualna liczba gospodarstw	Gospodarstwa modelowe		
					A1, A2	B	C
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Henryków Lubanski	1971,17	1435,98	92	69	53	22
2.	Jalowiec	386,55	295,09	26	14	11	5
3.	Kościełnik	735,58	360,2	48	17	13	6
4.	Kościełniki Dolne	389,33	205,81	19	10	8	3
5.	Mściszów	1687,44	1146,11	90	55	43	18
6.	Nawojów Łużycki	1328,26	663,96	70	32	25	10
7.	Nawojów Śląski	1215,22	850,66	34	41	32	13
8.	Piszowice	2127,58	1512,86	143	72	56	23
9.	Radogoszcz	744,28	418,26	56	20	16	6
10.	Radostów Dolny	700,53	505,18	54	24	19	8
11.	Radostów Górny	874,88	563,42	56	27	21	9
12.	Radostów Średni	964,24	815,78	46	39	30	13
13.	Uniegoszcz	1090,24	670,36	74	32	25	10
Gmina ogółem					452	352	146

Źródło: obliczenia własne

*- powierzchnia użytków rolnych pomniejszona o prognozowane inwestycje

Rys. 42. Liczba gospodarstw mogących uzyskać dochód parytetowy

4.5. Wspieranie gospodarstw niskotowarowych

Rolnicy oprócz powiększania gospodarstw w celu zwiększenia dochodów mogą otrzymać pomoc finansową w ramach wspierania gospodarstw niskotowarowych. Głównym celem jest świadczenie pomocy dla zachowania płynności finansowej gospodarstw o małej skali produkcji (dochodu), które jednocześnie nie spełniają kryteriów żywotności ekonomicznej. Gospodarstwa prowadzące głównie produkcję na własne potrzeby, dzięki pomocy finansowej mogą podjąć inwestycje prowadzące do rynkowego ukierunkowania produkcji, poprawy dochodowości, oraz szeroko rozumianych dostosowań do funkcjonowania w warunkach jednolitego rynku.

Pomoc ta ma postać premii wypłacanej przez okres do 5 lat. Przy czym po trzecim roku otrzymywania premii, beneficjent musi wykazać osiągnięcie celów cząstkowych planu rozwoju gospodarstwa, co stanowi warunek wypłaty środków w następnych dwóch latach. Beneficjentem jest producent rolny, będący osobą fizyczną, prowadzący gospodarstwo rolne będące jego własnością lub własnością jego małżonka i odpowiadające definicji gospodarstwa niskotowarowego.

Pomoc w ramach niniejszego działania może być przyznana po spełnieniu wszystkich poniższych warunków:

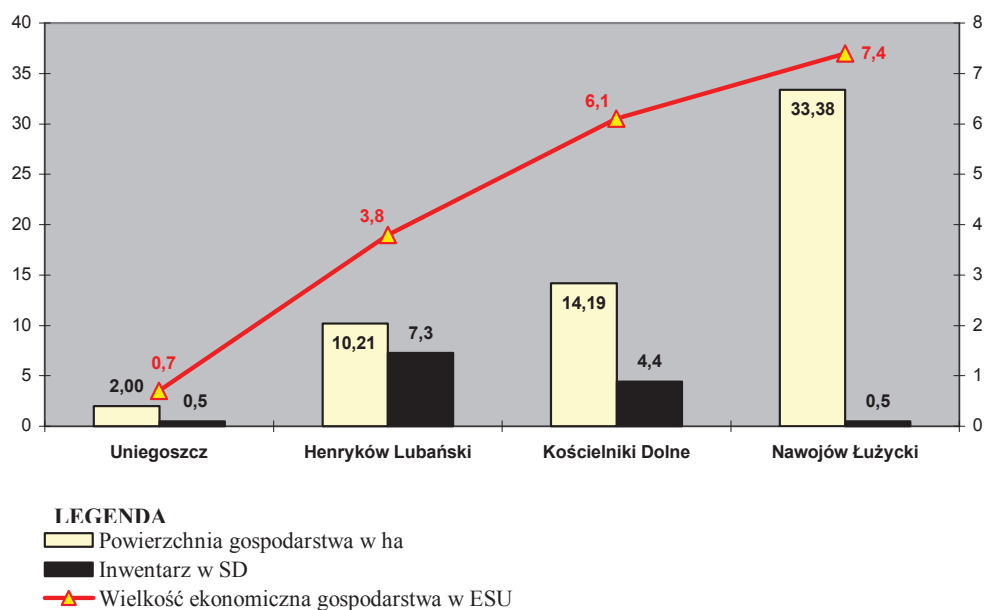
1. Wnioskodawca prowadzi na własny rachunek działalność rolniczą w niskotowarowym gospodarstwie rolnym, tj. gospodarstwie o wielkości ekonomicznej (mierzonej wysokością standardowej nadwyżki bezpośredniej), nie mniej jak 2 ESU a nie więcej niż 4 ESU.
2. Wnioskodawca przez okres 3 lat poprzedzających złożenie wniosku o pomoc prowadził gospodarstwo rolne, którego ma dotyczyć ta pomoc, lub też został właścicielem gospodarstwa w drodze dziedziczenia ustawowego lub jako następcą w ramach renty strukturalnej.
3. Wnioskodawca przedstawił wniosek o pomoc wraz z planem rozwoju gospodarstwa.
4. Pomoc finansowa w ramach tego działania może wspierać przedsięwzięcia związane zarówno z sektorem rolnym, jak i z dywersyfikacją działalności na obszarach wiejskich.
5. Warunkiem wypłaty pomocy w czwartym i piątym roku od przyznania pomocy jest osiągnięcie przynajmniej jednego celu pośredniego (cząstkowego) planu rozwoju gospodarstwa.

Obliczenia żywotności ekonomicznej wykonano dla kilku wybranych gospodarstw o różnej powierzchni i wielkości produkcji rolniczej.

Wśród przyjętych do obliczenia gospodarstwach, najwyższą wielkość ekonomiczną 7,4 ESU, wykazało gospodarstwo z Nawojowa Łużyckiego, o powierzchni 33,38 ha i stanie inwentarza 0,5 SD. Jest to gospodarstwo ukierunkowane głównie na produkcję roślinną. Natomiast inwentarz składa się wyłącznie z trzody chlewnej w wielkości 11 SF (w tym 10 prosiąt). Jednakże w gospodarstwie o dwukrotnie mniejszym areale, a o dziewięciokrotnie większej hodowli wartość nadwyżki bezpośredniej (ESU) jest mniejsza zaledwie o 1,3. Przykład ten dowodzi, że aby uzyskać możliwie duży dochód lepiej jest zwiększać produkcję zwierzęcą przy relatywnie niskim wzroście powierzchni niż wielokrotnie zwiększać areal gospodarstwa nastawionego jedynie na produkcję roślinną. Pozwoli to również na zachowanie większej ilości silnie ekonomicznych gospodarstw.

W gminie jest około 384 gospodarstw, które możemy zaliczyć do grupy niskotowarowych. Ich właściciele mogą ubiegać się o pomoc finansową w celu podniesienia produkcji rolnej, a tym samym wzrostu dochodów.

Dane szczegółowe dotyczące wielkości ekonomicznej przykładowych gospodarstw rolnych zawiera tabela 62 oraz rys. 43.

Rys. 43. Żywotność ekonomiczna wybranych gospodarstw rolnych

Wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych

Tabela 62

Lp.	Rodzaj działalności	Jednostka miary	Dane ilościowe o powierzchni upraw i pogłowiu zwierząt w gospodarstwie				Wartości SCGM poszczególnych działalności danego gospodarstwa					
			Henryków Lubański	Kościelniki Dolne	Nawojów Lużycki	Uniegoszcz	Henryków Lubański	Kościelniki Dolne	Nawojów Lużycki	Uniegoszcz		
3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
1.	pszenica	ha	1,00	7,00	10,00	0,50	1312	9184,0	13120,0	656,0		
2.	żyto	ha	4,00	2,00	5,00	-	667	1334,0	3335,0	-		
3.	jęczmień	ha	-	1,00	3,00	-	1143	1143,0	3429,0	-		
4.	owies	ha	1,00	2,00	3,00	0,49	813	1626,0	2439,0	398,4		
5.	ziemniaki	ha	0,50	0,19	2,00	0,30	2795	531,1	5590,0	838,5		
6.	rzepak i rzepik	ha	-	-	4,00	-	1080	-	4320,0	-		
7.	krowy mleczne	sztuka	3	3	-	-	2363	7089,0	-	-		
8.	cielęta poniżej 1 roku	sztuka	7	-	-	-	447	3129,0	-	-		
9.	prosięta	sztuka	-	10	10	-	136	1360,0	1360,0	-		
10.	łochy hodowlane o wadze o wadze 50kg i więcej	sztuka	-	2	1	-	1458	2916,0	1458,0	-		
11.	konie	sztuka	1	-	-	-	446	446,0	-	-		
12.	pozostała trzoda chlewna	sztuka	2	6	-	2	622	1244,0	3732,0	1244,0		
13.					Suma wartości SCGM:				18098,5	28915,1	35051,0	3136,9
14.					Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wyrażona w ESU:				3,8	6,1	7,4	0,7

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych od wybranych gospodarstw rolnych i Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

5. POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW

5.1. Scalenia gruntów

Scalenie gruntów proponuje się przeprowadzić na obszarach charakteryzujących się dużym rozproszeniem i rozdrobnieniem działek rozmieszczonych w szachownicy (rozproszonych) oraz nadmiernie wydłużonych. Proces ten ma na celu poprawę rozłogu – utworzenie możliwie dużych, regularnie ukształtowanych działek, które powinny odpowiadać wymogom ich racjonalnego użytkowania. Następuje przy tym zniesienie enklaw i pół-enklaw, wyprostowanie granic, zaprojektowanie nowego korzystniejszego i funkcjonalnego układu komunikacyjnego. Prawidłowe ukształtowanie rozłogu gruntów z jednoczesnym w miarę możliwości powiększeniem obszaru gospodarstw i zmniejszeniem ilości działek doprowadzi do poprawy efektywności ekonomicznej i produktywności, a tym samym zwiększenia dochodów w rolnictwie.

Ponadto, w ramach projektu scaleniowego przeprowadza się prace w zakresie zagospodarowania poscaleniowego terenu, w tym urządzenie dróg transportu rolnego, korektę przebiegu rowów melioracyjnych, urządzenie przepustów itp.

Po przeprowadzeniu analizy, przy której uwzględniono między innymi:

- rozdrobnienie i szachownicę gruntów,
- położenie działek w stosunku do siedliska, ich kształt i układ w stosunku do sieci dróg i systemu melioracji wodnych,
- zalesienia gruntów,
- liczbę gospodarstw powyżej 15 ha,
- szeroki zakres potrzeb i możliwości wykonania prac inwestycyjnych związanych z: przebudową układu sieci komunikacyjnej, potrzebą przeprowadzenia regulacji stosunków wodnych, rekultywacją gruntów,
- strukturę władania gruntami,

wytypowano obręby, w których przeprowadzenie scaleń gruntów jest konieczne i są to wsie: Henryków Lubański, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Pisarzowice, Radogoszcz, Radostów Dolny i Uniegoszcz.

Potrzeba przeprowadzenia scalenia wynika z:

1. Użytki rolne ANR położone w okolicach terenów zurbanizowanych i zabudowanych, wyróżniają się dużym rozdrobnieniem i rozproszeniem działek, o małej powierzchni, często wydłużone, stanowiące enklawy wśród gruntów prywatnych lub komunalnych. Na pozostałej

przestrzeni rolniczej, z dala od zabudowy i głównych dróg, tworzą rozległe kompleksy użytków rolnych, wśród których znajdują się działki rolników indywidualnych lub PGL-ów tworząc w nich enklawy i półenklawy.

2. Rozdrobnienie określone średnią liczbą działek w gospodarstwie wynosi od 3,1 w Uniegoszczy do 6,7 w Nawojowie Śląskim, natomiast w gospodarstwach powyżej 15 ha wielkości te wahają się od 8,3 w Radogoszczy do 18,0 w Nawojowie Śląskim,

3. Przeciętna powierzchnia działek wynosi od 0,84 ha w Henrykowie Lubańskim do 1,34 ha w Nawojowie Łużyckim. Natomiast w gospodarstwach powyżej 15 ha wielkości te zawierają się pomiędzy 1,18 ha w Henrykowie Lubańskim do 3,17 ha w Radogoszczy.

4. Niekorzystny układ komunikacyjny, często nie stanowiący sieci zamkniętych, wzdłuż wydłużonych działek prowadzą do kompleksów leśnych lub rowów, bez możliwości kontynuacji przejazdu np.: Radogoszcz.

5. Spośród wszystkich obrębów są to wsie, w których występuje największa liczba młodych rolników i jednocześnie gospodarzy w wieku 56-65 lat mogących przekazać swoje gospodarstwa w zamian za rentę strukturalną.

6. W wytypowanych do scalenia obrębach największą mozaiką charakteryzują się grunty prywatne, gdzie działki są oddalone od siebie o 0,5 – 2,5 km, a od siedliska 0,5-1,6 km, co przyczynia się do wzrostu kosztów produkcji w gospodarstwach rolnych.

Całkowita powierzchnia użytków rolnych proponowana do scalenia w granicach gminy, wynosi 7010,61 ha. Obejmuje 9 wsi, gdzie największe obszary gruntów, położone są w Pisarzowicach (1684,08 ha) i w Henrykowie Lubańskim (1444,79 ha).

Korzyści z przeprowadzonego scalenia:

- utworzenie lepszych warunków gospodarowania w rolnictwie,
- przekształcenie i poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych wraz z racjonalnym ukształtowaniem rozłogu gruntów, co w efekcie doprowadzi do zlikwidowania rozdrobnienia i szachownicy gruntów, nadania działkom regularnego kształtu,
- utworzenie warunków przestrzennych dla procesu zwiększenia lesistości kraju (w gminie proponowane tereny pod zalesienie to 190,00 ha), a także podniesienia walorów krajobrazowych,
- poprawa struktury obszarowej gospodarstw przez rozdysponowanie gruntów rolników, którzy zaprzestaną działalności rolniczej (mogący skorzystać z przekazania gruntów za rentę strukturalną, jest ich łącznie 92 gospodarstwa),
- wydzielenie niezbędnych gruntów na cele infrastruktury technicznej i społecznej w ramach postępowania scaleniowego bez procedur wywłaszczeniowych.

Scalenie wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym sprzyjać będzie poprawie warunków życia ludności wiejskiej, utrzymaniu walorów krajobrazowych i kulturowych, ochrony gruntów rolnych i leśnych, odnowy gleb lub przywróceniu ich właściwości produkcyjnych (zwłaszcza, że część gruntów ornyczych i użytków zielonych o wysokich klasach bonitacyjnych jest nieużytkowana rolniczo), co zapobiega procesom degradacji, dewastacji i erozji gruntów.

Wsparcie finansowe będzie pochodziło w 100% ze środków publicznych, z tego w 80% ze środków Unii Europejskiej, a w 20% z krajowych w ramach działania „Scalenie gruntów” będącego częścią Sektorowego Programu Operacyjnego – „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”.

5.2. Kształtowanie dróg transportu rolnego

Kryteriami wyboru dróg proponowanych do remontu, utwardzenia lub całkowitej przebudowy były następujące:

- dotychczasowy stan drogi,
- potrzeba dojazdu do działek,
- użyteczność w transporcie rolniczym,
- propozycje mieszkańców, rad sołeckich oraz władz Gminy,
- możliwość skrócenia połączenia z innymi miejscowościami,
- dojazd do lasów, miejsc widokowych, ciekawszych obiektów i zabytków
- możliwość obsługiwaniania jak największej ilości działek przez jeden ciąg komunikacyjny.

Łączna długość dróg transportu rolnego zaplanowanych do modernizacji w całej gminie wynosi 179,78 km, co stanowi 30,3% ewidencyjnej sieci drogowej. W granicach wsi udział ten zajmuje od 10,8% w Radogoszczy do 44,8% w Radostowie Dolnym. W największych obrębach (w Pisarzowicach i Henrykowie Lubańskim) długości dróg wymagające modernizacji wynoszą 26,14 km i 20,23 km. Natomiast w obrębach o mniejszej powierzchni, takich jak Jałowiec i Radogoszcz, około 3-5 km dróg proponuje się zmodernizować. Do dróg przeznaczonych do modernizacji włączono również takie, których aktualny stan techniczny jest dobry, ale proponuje się zmianę nawierzchni. Są to w większości drogi szutrowe wzdłuż zabudowy lub na terenach rolnych, które w połączeniu z drogami zmodernizowanymi, będą tworzyły korzystniejszy układ dróg transportu rolnego.

Modernizacja ta powinna polegać między innymi na:

- urządzieniu funkcjonalnej sieci dróg transportu rolnego w oparciu o współcześnie stosowane technologie i metody,
- uwzględnieniu warunków terenowych (rzeźba terenu, rowy melioracyjne itp.),
- dostosowaniu do aktualnie używanego sprzętu rolniczego,
- zapewnieniu dogodnego dojazdu do działek obsługiwanych przez te drogi, a tym samym szybszego dostępu do oddalonych gospodarstw,
- korektach geometrii jezdni, poboczy, wzmocnieniu nawierzchni, przebudowie niebezpiecznych łuków poziomych i skrzyżowań.

Sieć dróg po modernizacji przyczyni się do zmniejszenia kosztów transportu rolnego, a tym samym poprawy efektywności ekonomicznej gospodarowania, lepszej organizacji produkcji, ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego. Jednocześnie zwiększy atrakcyjność gminy dla inwestorów i turystów. Stanie się szansą wielofunkcyjnego rozwoju wsi pod względem gospodarczym, społecznym, a także jest znaczącym etapem w kształtowaniu ładu przestrzennego i odnowie wsi.

Dane z zakresu przebudowy dróg transportu rolnego zamieszczono w tabelach 63, 64 oraz na rys. 44.

Po zmianie nawierzchni będzie w gminie łącznie 293,97 km dróg asfaltowych, a 18,48 km szutrowych. Najwięcej dróg asfaltowych przybędzie w Pisarzowicach - 29,16 km i Mściszowie - 25,40 km.

W pięciu obrębach przewidziane są również odcinki dróg do budowy, o łącznej długości 5,26 km. Najczęściej będą połączeniami szlaków już istniejących, które planowane są do modernizacji. Dane dotyczące budowy dróg przedstawia tabela 65.

Fot. 27. Droga do modernizacji w Nawojowie Łużyckim

Proponowane drogi do modernizacji według działek

obręb: HENRYKÓW LUBAŃSKI Tabela 63

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	537	0,415	7,00	G	3	749	1,550	5,00	G	4	233	0,065	6,00	G
	313	0,610	8,00	G		278	0,050	5,00	G		236	0,139	6,00	G
2	368	0,055	8,00	G	4	279	0,800	5,00	PZD	5	258	0,010	5,00	S
	1152	1,350	8,00	G		99	0,935	5,00	G		957	0,380	5,00	G
	9	0,070	6,00	G		53	0,102	5,00	PZD		963	0,155	5,00	G
	372	0,230	4,00	G		47	0,082	5,00	G		632	0,300	5,00	G
	1155	0,070	5,00	G		136	0,024	5,00	G		634	0,130	5,00	S
	329	0,110	5,00	G		1126	0,124	5,00	G		640	0,730	5,00	S
	529	0,285	7,00	S		123	2,250	7,00	G		707, 709	0,095	5,00	G
	537	1,630	7,00	G		188	0,012	3,00	S		679	0,400	5,00	G
	338	1,010	6,00	G		187	0,053	3,00	G		1156	0,044	5,00	G
	470	0,100	5,00	G		183	0,114	6,00	G		665	0,450	5,00	S
3	293	0,474	5,00	S	4	184	0,020	6,00	G	5	947	0,430	6,00	G
	830	0,555	6,00	G		95	0,093	5,00	G		1000	0,060	5,00	G
	871	0,090	6,00	S		81	0,110	5,00	G		1004	0,020	5,00	G
	891	0,090	6,00	G		182	0,577	6,00	G		971	0,325	6,00	G
	900	0,595	6,00	G		179	0,320	6,00	PZD		1070	0,045	4,00	G
	899	0,305	5,00	G		255	0,161	5,00	G		1018	0,350	6,00	G
	867	0,090	4,00	G							989	0,160	6,00	G
	788	0,160	5,00	G							1090	0,270	5,00	G
											Razem	20,23 km		

obręb: JAŁOWIEC

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	225	0,080	5,00	G	1	41	0,070	5,00	S	1	21	0,340	5,00	S
	9/4	0,250	5,00	S		61/2	0,100	5,00	G		172	0,385	4,00	G
	6	0,100	5,00	S		60/2	0,180	6,00	G		174	0,080	4,00	G
	16/2	0,140	6,00	S		96/20	0,190	5,00	G		102	0,250	5,00	S
	47/2	0,530	6,00	G		82	0,060	4,00	G		202	1,120	6,00	S
	33/1	0,350	5,00	S		239	0,610	5,00	G	Razem		5,47 km		
	61/1	0,370	5,00	G		85	0,260	8,50	G					

obręb: KOŚCIELNIK

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	565	1,750	15,00	G	2	515	0,165	8,00	G	2	131	0,040	5,00	ZDW
	465	0,700	7,00	G		290	0,250	9,00	G		73/1	0,950	5,00	G
	497	0,330	6,00	G		261	1,400	8,00	G		320	0,700	8,00	G
2	55	0,175	5,00	S	202/1	0,150	5,00	G	136	0,130	5,00	G		
										Razem		6,75 km		

obręb: KOŚCIELNIKI DOLNE

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	123	0,420	9,00	PZD	1	208	1,450	5,00	G	1	57	0,280	6,00	G
	246	1,575	12,00	G		242	0,375	5,00	G		149/2	0,680	6,00	G
	92	0,720	5,00	S		250	0,450	5,00	G					
	188/2	0,160	6,00	G		172	0,490	5,00	S	Razem		6,61 km		

obręb: MŚCISZÓW

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	3	1,040	7,00	S	2	115	0,650	5,00	G	3	291	0,128	4,00	S
	4	1,180	7,00	S		109	0,270	5,00	S		281	0,430	4,00	S
	5	0,550	7,00	S		318	0,085	8,00	G		288	0,090	4,00	G
	72	1,220	5,00	G		319	0,510	8,00	G	438	0,425	5,00	S	
	82	1,270	5,00	G		267	0,195	15,00	G	417	0,015	6,00	G	
	83	0,030	5,00	G		333	0,220	5,00	G	453	0,050	5,00	S	
	80	0,050	5,00	G		268	0,930	12,00	G	428	0,840	5,00	G	
2	190	0,800	6,00	S	3	395	2,290	6,00	G	4	450	0,565	7,00	G
	187	1,350	6,00	S		360	1,270	6,00	G		475	0,170	5,00	S
	191	1,230	5,00	S		381	0,800	5,00	G		491	0,220	5,00	S
	169	0,065	5,00	G		401	0,160	5,00	S		479	0,380	5,00	G
	181	0,870	5,00	G		402	0,200	5,00	S		456	0,315	5,00	ZDW
	123	0,470	7,00	G		403	0,330	5,00	S		487	0,480	6,00	G
	124	0,405	7,00	G		412	0,045	5,00	S		529	0,620	6,00	S
	126	0,055	7,00	S		361	0,660	5,00	G		531	0,240	6,00	S
	127	0,180	7,00	S		302	0,225	5,00	S		452	0,240	6,00	S
	116	0,030	5,00	G		303	0,500	5,00	S		Razem		25,40 km	

obwód: NAWOJÓW ŁUŻYCKI

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	460	0,390	5,00	G	1	435	0,080	5,00	G	2	236	0,310	6,00	G
	477	0,640	7,00	G		449	0,300	5,00	G		283	0,140	6,00	G
	256	0,358	5,00	S		256	0,950	5,00	S		288	0,420	6,00	G
	505	0,520	5,00	G	2	320	0,120	4,00	G	3	191	1,450	11,00	G
	454	0,230	5,00	G		242	0,160	6,00	G		190/25	0,210	4,00	ANR
	291	0,620	5,00	G		191	0,620	10,00	G	4	49	1,220	6,00	G
	369/1	0,840	7,00	S		197	1,290	9,00	S		126/2	0,150	6,00	S
	368	1,810	6,00	G		230	0,680	9,00	G					
	411	1,310	5,00	G										
											Razem	14,82 km		

obwód: NAWOJÓW ŚLĄSKI

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.		
1	251	0,070	7,00	G	1	32	0,250	10,00	S	3	215	0,235	9,00	S		
	247	0,285	7,00	S		426	0,365	10,00	S		480	1,585	9,00	S		
	126	1,215	10,00	S		428	0,045	10,00	S		483	1,260	9,00	S		
	443	0,435	10,00	S		427	0,250	10,00	S		227	0,040	5,00	G		
	441	0,630	6,00	S		442	0,280	10,00	S		230	0,250	5,00	G		
	99	0,335	6,00	S	2	-	-	-	-		219	0,360	5,00	G		
	101	0,665	6,00	S		348	0,425	6,00	G		481	0,290	10,00	S		
	420	0,094	6,00	S	3	399	0,500	6,00	S		231	0,210	10,00	S		
	40	0,940	10,00	G		402	0,105	6,00	G		243	0,425	10,00	G		
	43	0,400	10,00	G		403	0,400	6,00	G		393	0,690	6,00	S		
	33	0,250	10,00	S		371	1,195	6,00	G							
												Razem	14,54 km			

obwód: PISARZOWICE

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	231	0,390	5,00	S	2	343/1	0,35	5,00	G	4	650	0,260	5,00	G
	158	0,840	5,00	G		775	0,700	4,00	G		627/1	0,060	4,00	P
	127	2,500	6,00	G	456	1,100	5,00	G	627/3		0,040	4,00	b.d.	
	69	0,610	5,00	G	1205/22	0,200	5,00	ANR	627/2		0,160	4,00	G	
	104	0,540	5,00	G	888/3	0,220	4,00	G	626		0,200	5,00	G	
	123	0,630	5,00	G	809	0,250	5,00	G	598		0,225	4,00	G	
	702/4	0,450	5,00	G	3	2	1,130	6,00	G		k.594 596	0,170	4,00	b.d.
	233	0,605	5,00	ANR		914	0,950	4,00	S		585/2	0,330	4,00	S
	221	0,270	5,00	b.d.		36/1	1,420	7,00	G		961/2	0,290	5,00	P
	224	0,490	5,00	G	1018	0,480	5,00	G	561		0,250	7,00	G	
2	542	0,290	4,00	G	4	1178	0,170	5,00	G	637	0,260	5,00	G	
	677	0,360	5,00	G		678	0,960	4,00	G	961/3	1,010	5,00	G	
	295	1,950	12,00	G		651	0,210	5,00	G	1089	0,300	5,00	S	
	324	0,545	6,00	S		1194	0,550	5,00	G	1169	0,900	5,00	G	
	327	0,300	6,00	S		1174	0,625	5,00	G	1011	0,850	5,00	G	
	346	0,280	6,00	ANR		1141	0,930	5,00	G					
											Razem	26,62 km		

obręb: RADOGOSZCZ

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	-	-	-	-	2	106	0,200	5,00	G	2	125	0,200	5,00	G
2	311	0,100	5,00	G		16	1,690	5,00	S		185	0,240	5,00	G
	317	0,350	5,00	G		149	0,410	5,00	G	Razem		3,19 km		

obręb: RADOSTÓW DOLNY

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.		
1	3	0,040	5,00	G	1	141	0,770	10,00	G	1	104	0,710	10,00	G		
	1	0,045	5,00	G		7	0,480	10,00	G		32	1,525	10,00	S		
	23	0,260	5,00	G		299	1,650	10,00	G		162	0,100	5,00	G		
	26	0,830	10,00	G		316	0,870	10,00	G		180	0,930	5,00	G		
	21	0,080	5,00	G		150	0,060	5,00	G	2	255	0,990	10,00	G		
	56	0,680	5,00	G		213	0,900	10,00	ANR		258	0,750	10,00	G		
	66	0,050	5,00	G		184	0,780	10,00	G		285	1,000	6,00	S		
	60	0,165	5,00	G		250	0,080	10,00	G		325	0,790	6,00	G		
	96	0,150	5,00	S		135	0,160	10,00	S		Razem		14,86 km			

obręb: RADOSTÓW GÓRNY

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
1	328	0,190	5,00	G	1	256	0,050	6,00	G	1	264	0,050	5,00	G	
	340/10	0,165	5,00	G		267	0,830	6,00	G		42/3	0,320	5,00	G	
	95	0,180	5,00	G		298	0,350	6,00	G		289	1,040	5,00	S	
	340/2	0,040	5,00	S		106	0,150	5,00	G	460	0,550	5,00	S		
	343/8	0,300	5,00	G		324	0,030	5,00	G	229/1	0,370	5,00	G		
	354	0,085	5,00	G		325	0,180	5,00	G	170	0,580	5,00	G		
	351	0,215	5,00	G		291	0,085	5,00	G	309	0,120	5,00	G		
	400	1,050	10,00	G		66	0,780	5,00	G	197	0,160	4,00	G		
	388	0,450	10,00	S		35	1,040	5,00	S	229/2	0,635	5,00	G		
	386	0,350	5,00	S		3	0,050	5,00	G	215	0,240	5,00	G		
	396	0,240	5,00	G		151	0,365	5,00	G	151	0,360	5,00	G		
	265	0,050	5,00	G		77/1	0,885	5,00	S						
	446	0,050	5,00	S		31	0,670	5,00	G						
	262	0,260	5,00	G		7	0,400	5,00	S	Razem		13,95 km			

obręb: RADOSTÓW ŚREDNI

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	6	0,300	5,00	S	1	127	0,010	5,00	G	2	194/18	1,420	5,00	ANR
	8	0,780	5,00	G		128	0,150	5,00	G		247	0,760	5,00	G
	30	0,390	5,00	G		119	0,810	5,00	G		260	0,720	5,00	G
	146	0,670	5,00	G		114	0,130	5,00	G		269	0,340	5,00	G
	161	0,685	5,00	G		357	0,040	5,00	G	244	0,310	5,00	G	
	188	0,630	5,00	S		79	0,460	5,00	S	313	0,470	6,00	G	
	183	1,240	5,00	G		37	0,060	5,00	G	320	0,890	5,00	G	
	78	0,220	5,00	G		36	0,210	5,00	G	355	1,440	6,00	S	
	95	0,940	5,00	G		356	0,110	5,00	G	353	0,400	5,00	S	
Razem											14,59 km			

obręb: UNIEGOSZCZ

AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel	AM	Nr działki	Długości drogi km	Szerokość drogi m	Właściciel
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1	18	1,840	6,00	S	2	229	0,235	5,00	G	3	315	1,185	6,00	S
	11	0,640	6,00	G		215	0,600	6,00	G		406/2	0,140	6,00	G
	14	0,170	6,00	S		259	0,165	5,00	S		403/19	0,260	7,00	G
2	141	1,020	8,00	G	3	x	0,305	4,00	-	3	394/2	1,060	7,00	S
	159	1,450	8,00	G		182	0,220	6,00	S		316	0,720	5,00	S
	207	0,120	6,00	G		335	1,350	10,00	G		331	0,790	5,00	G
	235	0,040	5,00	G		276	1,540	6,00	G		Razem		13,23 km	

Źródło danych: dane i mapy

Drogi będące we władaniu:

S - Starosty Powiatu Lubańskiego

G - Gminy Lubań

ANR - Agencji Nieruchomości Rolnych

ZDW - Zarządu Dróg Wojewódzkich

PZD - Powiatowego Zarządu Dróg

b.d - brak danych

Drogi do modernizacji wg właścicieli

Tabela 64

Lp.	Obręb	Właściciel						Razem
		Gmina Lubań	Starosta Lubański	ANR	Powiatowy Zarząd Dróg	Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich we Wrocławiu	Inne	
		Km	km	Km	km	km	km	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
2.	Henryków Lubański	16,83	2,18	-	1,22	-	-	20,23
3.	Jałowiec	2,85	2,62	-	-	-	-	5,47
4.	Kościelnik	6,53	0,18	-	-	0,04	-	6,75
5.	Kościelniki Dolne	4,98	1,21	-	0,42	-	-	6,61
6.	Mściszów	14,42	10,66	-	-	0,32	-	25,40
7.	Nawojów Lużycki	11,02	3,59	0,21	-	-	-	14,82
8.	Nawojów Śląski	4,63	9,91	-	-	-	-	14,54
9.	Pisarzowice	21,88	2,82	1,09	-	-	0,83	26,62
10.	Radogoszcz	1,50	1,69	-	-	-	-	3,19
11.	Radostów Dolny	11,12	2,84	0,90	-	-	-	14,86
12.	Radostów Górny	9,09	4,81	0,05	-	-	-	13,95
13.	Radostów Średni	9,94	3,23	1,42	-	-	-	14,59
14.	Uniegoszcz	8,19	4,73	-	-	-	0,31	13,23
Gmina ogółem		122,98	50,47	3,67	1,64	0,36	1,14	180,26

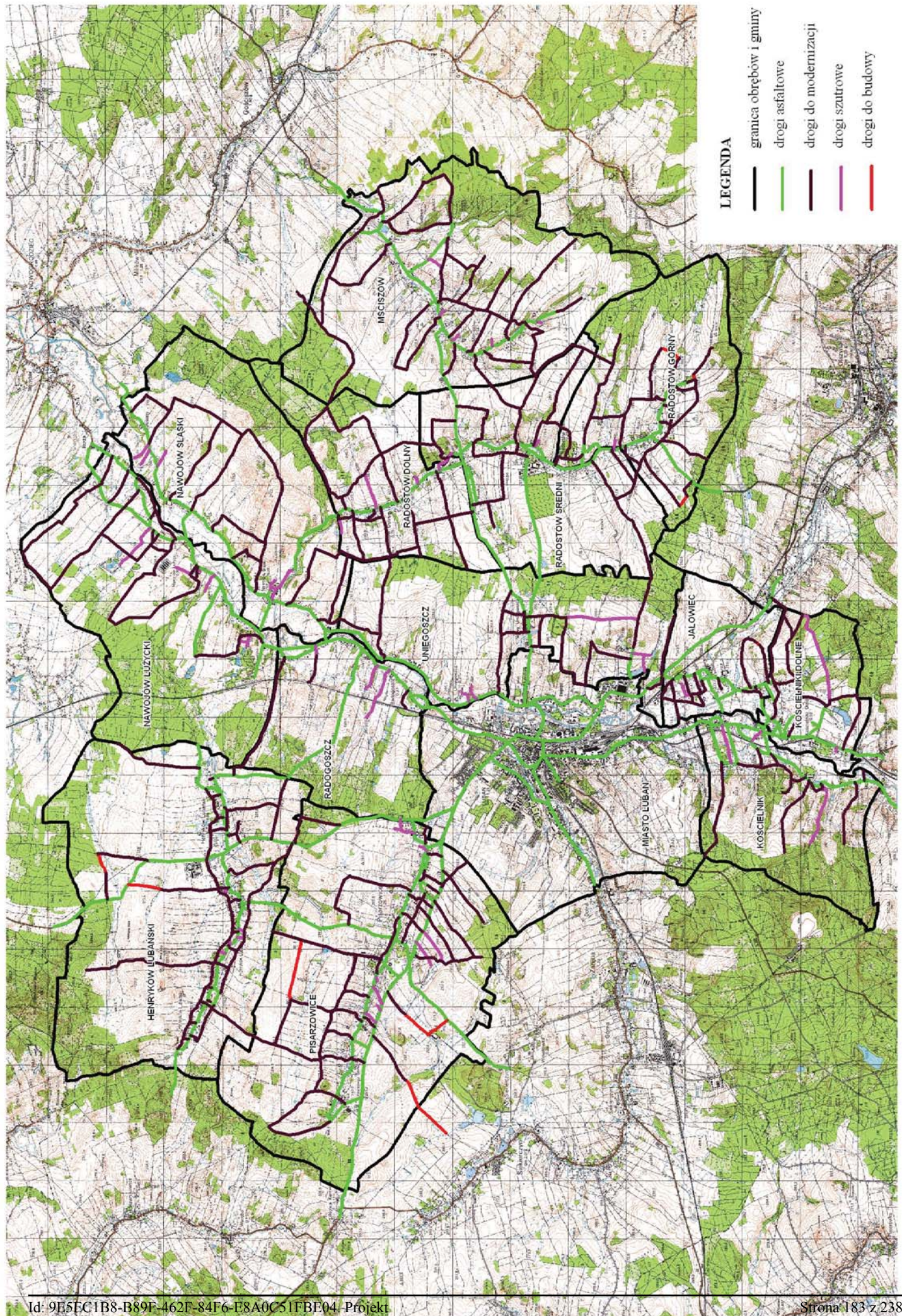
Źródło: obliczenia na podstawie inwentaryzacji terenowej oraz ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Proponowane drogi do budowy

Tabela 65

Lp.	Nazwa obrębu	AM	Długość	Szerokość	Opis
			[km]	[m]	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Henryków Lubański	3	0,35	5,00	Koło działki nr 279/280 i 283, wzdłuż lasu; to połączenie dr nr 293 z AM 2 i dr 279 AM3.
2.		2	0,56	6,00	Na działce nr 353 należącej do ANR; droga ta będzie przedłużeniem gminnej dr 338 i połączy ją z dr 297.
3.		5	0,09	6,00	Połączenie dwóch dróg nr 947 i 987/1.
4.		5	0,57	6,00	Na działce nr 948 należącej do ANR; droga ta będzie przedłużeniem dr 989 i połączy ją z dr 946.
Razem			1,57 km		
5.	Jałowiec	1	0,07	5,00	Połączenie drogi - nr ewidenc.225 z dr 202.
Razem			0,07 km		
6.	Pisarzowice	1	1,04	5,00	Po drodze wewnętrznej na działce nr 235 należącej do ANR, będzie to połączenie dr 233 z dr 295.
		3	0,95	5,00	Po drodze wewnętrznej po działce nr 1219/2 należącej do ANR, będzie to połączenie między drogą nr 1018 a 1221/1
7.		3	0,55	4,00	Przedłużenie dr 914 na działce nr 905 należącej do ANR.
Razem			2,54 km		
8.	Radostów Górny	1	0,22	5,00	Wzdłuż lasu - nr działki 40/109.
9.		2	0,4	5,00	Wzdłuż rowu nr 177, po stronie zachodniej.
10.		2	0,09	5,00	Po drodze wewnętrznej, połączenie dr 224 i 229, na działce nr 485.
Razem			0,71 km		
11.	Radostów Średni	1	0,08	5,00	Przedłużenie drogi nr 79, do stawów.
12.		1	0,29	5,00	Przedłużenie dr 146 do dr 188, na działce 166/1, po drodze wewnętrznej.
Razem			0,37 km		
Gmina ogółem			5,26 km		

Źródło: obliczenia własne na podstawie map ewidencyjnych, inwentaryzacji terenowej i rozmów z przedstawicielami wsi.

LEGENDA

- granica obrębów i gminy
- drogi asfaltowe
- drogi do modernizacji
- drogi szutrowe
- drogi do budowy

Rys. 44. Sieć dróg w stanie dobrym po modernizacji

6. KIERUNKI ZMIAN W PRODUKCJI ROLNEJ I OBSŁUDZE ROLNICTWA

6.1. Możliwość zmian w produkcji rolnej

Gmina posiada bardzo dobre warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa. Jednak niekorzystna struktura agrarna, a także niski stopień zagospodarowania, szczególnie użytków zielonych powoduje, że powyższe warunki nie są w pełni wykorzystane.

Na powierzchni 2718,76 ha użytków zielonych (po odjęciu powierzchni użytków zielonych proponowanych do zalesienia) w gminie można prowadzić znacznie większą hodowlę zwierząt w oparciu o własne łąki i pastwiska.

Poziom produkcji przy prawidłowym wykorzystaniu istniejących użytków, można zwiększyć do 5395 SD w całej gminie. Jest to ośmiokrotnie więcej niż dotychczasowy stan inwentarza, wynoszący 655 SD. Obecnie bardzo niska obsada inwentarza powoduje, że część użytków zielonych zostaje odłogowana, niezagospodarowana lub przekształcana na grunty orne. W obrębach możliwości zwiększenia hodowli wynosi: 4 krotnie w Mściszowie, a nawet 21 krotnie w Nawojowie Łużyckim.

Powiększenie produkcji, przy jednoczesnym wykorzystaniu własnych zasobów użytków zielonych w żywieniu zwierząt, obniży koszty produkcji zwierzęcej. Jednocześnie pozwoli to na zagospodarowanie wszystkich nie użytkowanych lub odłogowanych gruntów, a także zapobiegnie użytkowaniu gruntów w sposób niezgodny z ich przeznaczeniem. Duży zapas użytków zielonych da szansę na rozwój gospodarstw specjalistycznych, ekologicznych, powstanie i prowadzenie stadniny koni, czy agroturystyki.

Dane dotyczące możliwości hodowli na istniejących użytkach zielonych przedstawiono w tabeli 66 oraz na rys. 45.

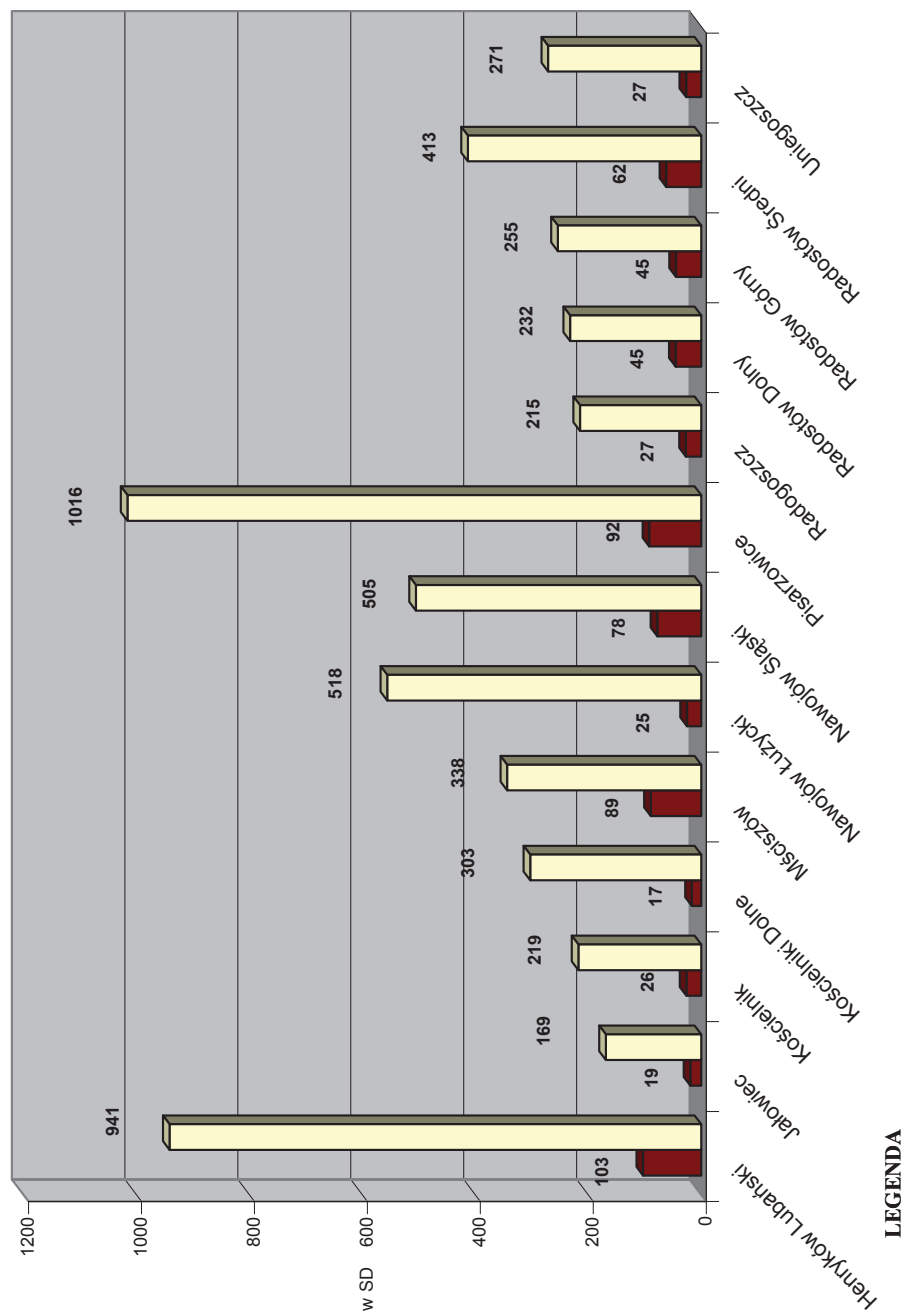
Prognozowany poziom produkcji zwierzęcej

Tabela 66

Lp.	Obręb	Pow. UZ*		Stan inwentarza		Stopień wykorzystania UZ przy obecnym poziomie produkcji			Poziom produkcji przy prawidłowym wykorzystaniu istniejących UZ			
		ha	3.	SD	4.	ha	5.	%	6.	SD	7.	Wielokrotność zwiększenia inwentarza
1.	Henryków Lubanski	470,69	103	51,50	10,9	941	9					
2.	Jalowiec	84,45	19	9,60	11,4	169	9					
3.	Kościelnik	109,40	26	13,13	11,7	219	8					
4.	Kościelniki Dobre	151,44	17	8,30	5,5	303	18					
5.	Mściszów	169,01	89	44,68	24,9	338	4					
6.	Nawojów Łuzycy	259,01	25	12,60	4,4	518	21					
7.	Nawojów Śląski	252,63	78	38,90	15,0	505	6					
8.	Pisarzowice	507,93	92	46,08	8,9	1016	11					
9.	Radogoszcz	107,34	27	13,55	12,4	215	8					
10.	Radostów Dolny	116,08	45	22,60	19,2	232	5					
11.	Radostów Górny	127,40	45	22,38	16,3	255	6					
12.	Radostów Średni	206,40	62	31,03	14,5	413	7					
13.	Unegoszcz	135,58	27	13,38	8,7	271	10					
Gmina ogółem		2697,36	655	327,70	11,7	5395	8					

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ewidencyjnych i i danych z Urzędu Gminy Lubań. Stan na listopad 2003r.

* - pow. UZ pomniejszona o proponowane zalesienia

LEGENDA

■ w roku 2003

□ przy prawidłowym wykorzystaniu UZ

Rys. 45. Prognozowany poziom produkcji zwierzęcej

6.2. Grupy producenckie

Słaba organizacja instytucji zajmujących się obsługą rolnictwa oraz ich niewielka liczba w gminie powoduje zmniejszenie efektywności gospodarstw rolnych oraz obniża ich pozycję przetargową na rynku.

Powyższe, niekorzystne zjawiska będą możliwe do wyeliminowania jedynie w przypadku włączenia się samych rolników do tworzenia własnego systemu obsługi rolnictwa. Mając na uwadze zbyt i przetwórstwo płodów rolnych należy dążyć do odbudowy lub tworzenia nowych punktów skupu i sprzedaży artykułów produkcji rolnej. Należy również tworzyć warunki dla powstawania małych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, w których kierunek przetwórstwa byłby związany z rodzajem produkcji rolnej prowadzonej w gospodarstwach na terenie gminy Lubań. Brak występowania punktów usługowych naprawiających sprzęt rolniczy oraz punktów świadczących usługi mechaniczne pozwala na tworzenie wyżej wymienionych punktów na terenie gminy w silniejszych kapitałowo i obszarowo gospodarstwach rolnych, dla których usługi te mogą stanowić dodatkowe źródło dochodów.

Ważnym programem w rolnictwie jest dostosowywanie gospodarstw rolnych do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej. Najważniejszymi są zmiany w zakresie ochrony środowiska i higieny wpływające na dalsze prowadzenie produkcji rolniczej w gospodarstwie. Związane to będzie z koniecznością modernizowania baz technologicznych gospodarstw, wymiany wyposażenia w nowe urządzenia techniczne oraz większych nakładów na zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych w produkcji rolniczej. Większość powyższych inwestycji będzie dotyczyło produkcji roślinnej i zwierzęcej. W związku z tym niezbędne będą modernizacje istniejących, budowa nowych, obór oraz obiektów gospodarczych służących do magazynowania płodów rolnych. Dodatkowe koszty będą związane z modernizacją powyższych pomieszczeń wraz z zakupem nowego wyposażenia np.: pomp, mieszadeł itp. oraz z zakupem polowego sprzętu rolniczego. Biorąc pod uwagę sytuację finansową rolników, wykonanie powyższych inwestycji w określonym czasie, będzie możliwe tylko w momencie łączenia się powyższych rolników w małe grupy producenckie. Dodatkowo należałoby zachęcić rolników do składania wniosków pozwalających uzyskać wsparcie finansowe ze środków publicznych.

Wspólne działanie z inwestorami zewnętrznymi przyspieszy osiągnięcie standardów oraz spełnienie wymogów jakościowych Unii Europejskiej. Doprowadzi to także do:

- poprawy konkurencyjności gospodarstw,

- redukcji kosztów produkcji,
- wzrostu dochodu rolniczego,
- poprawy jakości produktów rolnych,
- poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy,
- dostosowania profilu produkcji gospodarstw do wymagań rynku.

Zostaną osiągnięte również inne efekty, z których najważniejsze to ułatwienie marketingu w zakresie zaopatrzenia i zbytu, obniżenie kosztów sprzedaży produktów własnych i nabywania środków produkcji, co w konsekwencji pozwoli poprawić ekonomiczne efekty prowadzonej działalności gospodarczej.

7. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACĘ URZĄDZENIOWO-ROLNE

7.1. Ustalenie rodzaju i zakresu niezbędnych zabiegów urządzeniowo rolnych

Celem podstawowym wszystkich prac urządzeniowo-rolnych przewidzianych do realizacji na terenie gminy jest pielęgnowanie i podnoszenie, a także odtworzenie zdolności produkcyjnej gleby, przystosowanie obszarów wiejskich do nowoczesnych form gospodarowania oraz racjonalne rozmieszczenie produkcji. (tabela 67)

Rodzaj niezbędnych zabiegów urządzeniowo-rolnych przedstawiono w 4 blokach tematycznych wg obrębów:

- poprawa warunków wodnych (melioracje wodne),
- rekultywacja gruntów niezagospodarowanych i odłogowanych (zalesienia, zadrzewienia),
- budowa i modernizacja dróg transportu rolnego,
- scalenia gruntów.

7.2. Ocena rozmiaru potrzeb wykonania zabiegów urządzeniowo-rolnych na obszarach wsi

Analiza występujących warunków przyrodniczych i społeczno-gospodarczych produkcji rolnej, a także zapotrzebowanie na przeprowadzenie niezbędnych zabiegów urządzeniowych, pozwoliła na dokonanie oceny stopnia zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne dla każdego obrębu gminy Lubań.

Do oceny tej posłużyły niżej przedstawione kryteria:

- Warunki demograficzne:
 - udział ludności rolniczej (w tym młodych rolników),
 - udział gospodarzy w wieku 56-65 lat.
- Warunki przyrodnicze produkcji rolnej, w tym:
 - jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
 - ukształtowanie topograficzne przestrzeni produkcyjnej,
 - typ użytkowania ziemi i kierunki produkcji rolniczej.
- Ocena organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej z uwzględnieniem:
 - udziału użytków rolnych w obrębie,
 - struktury władania użytkami rolnymi,
 - zasobów gruntów ANR,
 - udziału gospodarstw powyżej 15 ha w ogólnej ilości gospodarstw.
- Potrzeby wykonania zabiegów urządzeniowo-rolnych w zakresie:
 - melioracji podstawowych i szczegółowych,
 - rekultywacji i przywrócenia do pierwotnego stanu gruntów nieużytkowanych rolniczo,
 - przebudowy i modernizacji dróg transportu rolnego,
 - poprawy struktury obszarowej gospodarstw (scalenia gruntów),
 - zalesienia.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami, biorąc pod uwagę uzyskane wartości wskaźników, określono dla każdego obrębu gminy Lubań stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne – rys. 46.

Na terenie gminy wydzielono 3 rejony o różnym stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne:

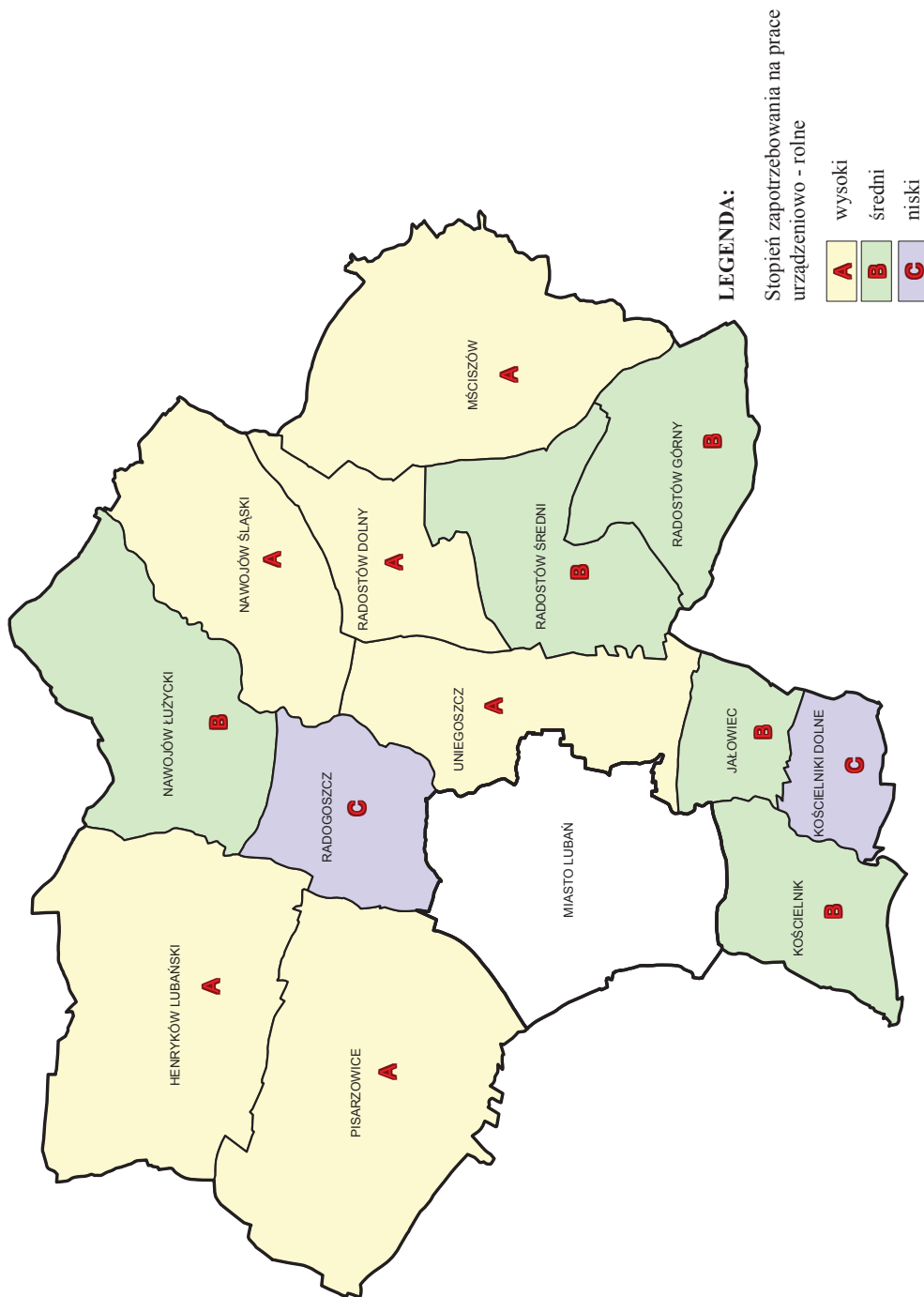
- rejon o wysokim stopniu zapotrzebowania (A) obejmuje obręby: Henryków Lubański, Pisarzowice, Uniegoszcz, Nawojów Śląski, Radostów Dolny i Mściszów
- rejon o średnim stopniu zapotrzebowania (B) obejmuje: Nawojów Łużycki, Radostów Średni, Radostów Górny, Jałowiec i Kościelnik,
- rejon o niskim stopniu zapotrzebowania (C) obejmuje: Radogoszcz, Kościelniki Dolne.

Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeniowo-rolnych

Tabela 67

Lp.	Obręb	Melioracje wodne						Rekultywacja gruntów odłogowanych i niezagospodarowanych				planowane inwestycje	Budowa i modernizacja dróg transportu rolnego	Scalenie gruntów						
		podstawowe			szczegółowe			budowa stawów		zalesienia					zadrzewienia		ha	km	ha	km
		konservacja	remont, odbudowa	drenowanie gruntów	ha	km	odbudowa i konserwacja rowów	ha	km	ha	km				ha	km				
1.	2.																			
1.	Henryków Lubanski	6,6	4,5	266,65	6,59		-	-	18,01	3,39	8,81	21,80	1444,79							
2.	Jalowiec	3,0	1,25	18,17	3,79		5,52	-	-	-	14,12	5,54	-							
3.	Kościelnik	-	-	12,14	9,29		12,29	-	-	-	-	6,75	364,7							
4.	Kościelniki Dolne	-	2,05	11,75	1,54		-	0,96	-	-	-	6,61	208,66							
5.	Mściszków	3,5	0,02	146,31	12,15		-	1,33	-	-	-	25,4	-							
6.	Nawojów Łużycki	3,0	-	35,62	3,39		4,31	3,92	3,92	1,13	8,13	14,82	717,73							
7.	Nawojów Śląski	1,0	-	38,88	9,97		-	5,44	5,44	2,54	-	14,54	867,84							
8.	Pisarzowice	9,4	-	176,85	14,62		-	12,86	12,86	3,83	132,98	28,21	1684,08							
9.	Radogoszcz	-	-	25,38	8,12		-	-	-	-	-	3,19	420,36							
10.	Radostów Dolny	1,0	-	92,05	6,65		-	8,99	8,99	1,68	-	14,86	-							
11.	Radostów Górny	4,0	4,2	75,41	3,72		-	2,28	2,28	-	-	14,66	583,17							
12.	Radostów Średni	2,3	-	88,84	7,12		-	5,15	5,15	3,16	6,27	14,96	-							
13.	Uniegoszcz	-	-	299,96	10,33		-	0,5	0,5	-	25,84	13,23	719,28							
Gmina ogółem		33,8	12,02	1288,01	97,28		22,12	59,44	190,00	15,73	196,15	180,26	7010,61							

Źródło: obliczenia własne

Rys. 46. Stopień zapotrzebowania na prace urzędniowo - rolne

7.3. Ogólne koszty oraz źródła finansowania realizacji podstawowych zabiegów urządzeniowo – rolnych

Na podstawie przeciętnych kosztów lokalnych realizacji poszczególnych zabiegów urządzeniowo-rolnych oraz rozmiaru ich przeprowadzenia na terenie gminy Lubań, wykonano kalkulację kosztów dla niezbędnych zabiegów urządzeniowo – rolnych. W kalkulacji tej uwzględniono koszty następujących prac i inwestycji:

- Melioracji wodnych, podstawowych i szczegółowych, w tym:
 - odbudowę i konserwację cieków,
 - drenowanie gruntów rolnych,
 - konserwację rowów melioracyjnych.
- Modernizacji i budowy dróg transportu rolnego.
- Zalesień gruntów.
- Przywrócenie do stanu pierwotnego gruntów nieużytkowanych rolniczo.
- Scalenia gruntów.

Przeprowadzoną kalkulację kosztów zabiegów urządzeniowo rolnych dla poszczególnych obrębów przedstawia tabela 68.

Realizacja określonych w planie zabiegów urządzeniowo-rolnych uzależniona będzie od możliwości budżetu własnego gminy oraz od pozyskania odpowiednich środków finansowych z zewnątrz. Pochodzić one będą z różnych źródeł, przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Gwarancji i Orientacji Rolnej – Sekcja Gwarancji i Orientacji oraz ze środków krajowych przeznaczonych na powyższe zadania w ustawie budżetowej – tabela 69.

Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeniowo-rolnych oraz ich koszty

Tabela 68

Lp.	Obręb	Cieki melioracji podstawowej do odbudowy		Cieki melioracji do konserwacji		Cieki melioracji do regulacji stromości wodnych		Planowana budowa stawów		Planowane zalesienia gruntów		Planowane zakrzewienia		Długość dróg do modernizacji		Przywrócenie gruntów do użytkowania rolniczego		Budowa punktu widokowego		Scalenie gruntów		Razem		
		km	koszt w tys. zł	km	koszt w tys. zł	ha	koszt w tys. zł	ha	koszt w tys. zł	ha	koszt w tys. zł	ha	koszt w tys. zł	km	koszt w tys. zł	ha	koszt w tys. zł	ha	koszt w tys. zł	ha	koszt w tys. zł			
1.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
1.	Henryków Lubanski	4,50	585,00	6,6	66,00	6,59	65,90	266,65	3199,80	-	-	-	-	21,4	64,20	21,80	6540,00	92,22	461,10	-	-	1444,79	1733,75	12715,75
2.	Jalowiec	1,25	162,50	3	30,00	3,79	37,90	18,17	218,04	5,52	165,60	-	-	-	-	5,54	1662,00	74,74	373,70	-	-	-	-	2649,74
3.	Kościełnik	-	-	-	-	9,29	92,90	12,14	145,68	12,29	368,70	4,5	36,00	-	-	6,75	2025,00	180,86	904,30	-	-	364,70	437,64	4010,22
4.	Kościełniki Dolne	2,05	266,50	-	-	1,54	15,40	11,75	141,00	-	-	2,85	22,80	0,96	2,88	6,61	1983,00	50,53	252,65	-	-	208,66	250,39	2934,62
5.	Miszów	0,02	2,60	3,5	35,00	12,15	121,50	146,31	1755,72	-	-	25,56	204,48	1,33	3,99	25,4	7620,00	39,37	196,85	-	-	-	-	9940,14
6.	Nawojów Lużycki	-	-	3	30,00	3,39	33,90	35,62	427,44	4,31	129,30	45,83	366,64	5,05	15,15	14,82	4446,00	63,31	316,55	-	-	717,73	861,28	6626,26
7.	Nawojów Śląski	-	-	1	10,00	9,97	99,70	38,88	466,56	-	-	17,49	139,92	7,98	23,94	14,54	4562,00	29,22	146,10	-	-	867,84	1041,41	6289,63
8.	Piszowice	-	-	9,4	94,00	14,62	146,20	176,85	2122,20	-	-	38,23	305,84	16,69	50,07	28,21	8463,00	154,84	774,20	-	-	1684,08	2020,90	13976,41
9.	Radogoszcz	-	-	-	-	8,12	81,20	25,38	304,56	-	-	2,10	16,80	-	-	3,19	957,00	9,17	45,85	-	-	420,36	504,43	1909,84
10.	Radostów Dolny	-	-	1	10,00	6,65	66,50	92,05	1104,60	-	-	1,39	11,12	10,67	32,01	14,86	4458,00	15,43	77,15	-	-	-	-	5759,38
11.	Radostów Górny	4,20	546,00	4	40,00	3,72	37,20	75,41	904,92	-	-	19,75	158,00	2,28	6,84	14,66	4398,00	39,20	196,00	-	-	583,17	699,80	6986,76
12.	Radostów Średni	-	-	2,3	23,00	7,12	71,20	88,84	1066,08	-	-	8,48	67,84	8,31	24,93	14,96	4488,00	44,47	222,35	-	-	-	-	5963,40
13.	Uniegoszcz	-	-	-	-	10,33	103,30	299,96	3599,52	-	-	23,82	190,56	0,5	1,50	13,23	3969,00	80,86	404,30	2	24,00	719,28	863,14	9155,32
Gmina ogółem		12,02	1562,60	33,80	338,00	97,28	972,80	1288,01	15456,12	22,12	663,60	190,00	1520,00	75,17	225,51	184,57	55371,00	874,22	4371,10	2,00	24,00	7010,61	8412,74	88917,47

Zródło: obliczenia własne

Źródła finansowania prac urządzeniowo - rolnych oraz działań z zakresu rozwoju obszarów wiejskich

Tabela 69

Cel zabiegów urządzeniowo - rolnych	Działanie	Źródło finansowania	Jednostka realizująca i współpracująca
1.	2.	3.	4.
Kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw rolnych	Scalenie gruntów: - wytyczenie i urządzenie sieci dróg transportu rolniczego, - zmniejszenie liczby działek w gospodarstwach rolnych, - dostosowanie granic działek do urządzeń melioracji wodnych oraz rzeźby terenu, - kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw rolnych, - wydzielenie gruntów na cele infrastruktury technicznej i społecznej, w ramach postępowania scaleniowego - bez procedur wyłączeniowych, - tworzenie warunków do zwiększania lesistości.	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	MRiRW Urząd Marszałkowski Starosta powiatu reprezentujący właścicieli gospodarstw rolnych
	Aktualizacja ewidencji gruntów	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe Właściciele gruntów
	Renty strukturalne	EFOiGR - Sekcja Gwarancji (PROW) Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych MRiRW ARiMR Doradztwo rolnicze, Izby rolnicze
	Pomoc młodym rolnikom w rozpoczęciu działalności rolniczej	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych MRiRW ARiMR Doradztwo rolnicze, Izby rolnicze
Restrukturyzacja gospodarstw rolnych o niewielkim potencjale ekonomicznym	Wspieranie gospodarstw niskotowarowych	EFOiGR - Sekcja Gwarancji (PROW) Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych MRiRW ARiMR Doradztwo rolnicze, Izby rolnicze
Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej oraz ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem	Ułatwienie dostosowań gospodarstw rolnych do wymogów w dziedzinie: - ochrony środowiska, - zdrowia publicznego, - zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt.	EFOiGR - Sekcja Gwarancji (PROW) i Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych MRiRW ARiMR Powiatowy Lekarz Weterynarii Doradztwo rolnicze, Izby rolnicze, związki branżowe
Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej oraz ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem	Inwestycje w gospodarstwach rolnych: - budowa lub remont budynków służących produkcji rolniczej, - zakup lub instalacja maszyn lub urządzeń do produkcji rolniczej, - zakup gruntów rolnych wraz z nasadzeniami i budynkami gospodarczymi, - zakładanie plantacji wieloletnich oraz wyposażanie pastwisk, - zakup zwierząt hodowlanych - zakup, instalacja i budowa urządzeń do nawadniania upraw oraz służących ochronie środowiska.	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	Właściciele lub dzierżawcy gospodarstw rolnych Osoba prawna prowadząca działalność rolniczą MRiRW ARiMR Doradztwo rolnicze, Izby rolnicze
	Inwestycje w gospodarstwach rolnych	FFW	Właściciele gospodarstw rolnych

Cel zabiegów urzędniowo-rolnych	Działanie	Źródło finansowania	Jednostka realizująca i współpracująca
1.	2.	3.	4.
Doskonalenie organizacji rynku i przetwórstwa produktów żywnościowych zgodnie ze standardami i wymogami Unii Europejskiej.	Grupy producentów rolnych	EFOiGR - Sekcja Gwarancji (PROW) Skarb Państwa	Grupy producentów rolnych Wojewoda Dolnośląski MRiRW ARiMR
	Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych: - budowa i remont budynków produkcyjnych, kontroli laboratoryjnej, magazynowych i socjalnych, - zakup oraz instalacja maszyn i urządzeń do przetwarzania oraz magazynowania i przygotowywania produktów do sprzedaży, - zakup specjalistycznej aparatury i środków transportu, - zakup urządzeń służących poprawie warunków zdrowotnych żywności oraz ochrony środowiska, - wprowadzanie systemów kontroli jakości.	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	Zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego MRiRW ARiMR
Tworzenie alternatywnych źródeł dochodu dla osób prowadzących działalność rolniczą	Wspieranie działań w zakresie: - agroturystyki, - usług związanych z agroturystyką i wypoczynkiem, - edukacji przyrodniczej oraz promocji tradycji i dziedzictwa kulturowego wsi, - usług w dziedzinie rolnictwa i gospodarki leśnej, - przetwórstwa i przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży, - sprzedaż bezpośrednia produktów pochodzących z własnego gospodarstwa, - rzemiosła i rękodzielnictwa, - usług na rzecz mieszkańców wsi.	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych oraz osoby prawne prowadzące działalność rolniczą MRiRW ARiMR Doradztwo rolnicze, Izby rolnicze
	Dofinansowanie działalności w zakresie agroturystyki w ramach linii kredytów inwestycyjnych podstawowych (IP)	ARiMR Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych
	Wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych na obszarach wiejskich w zakresie agroturystyki	FEFRWP-CF	Mieszkańcy obszarów wiejskich
Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi	Budowa lub modernizacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych: - rowów wraz ze związanymi z nimi funkcjonalnie budowlami, ruruciągów, - stacji pomp do nawodnień deszczownianych oraz systemów do nawodnień grawitacyjnych, - fitomelioracji i agromelioracji, - systemów przeciwerozynnych, - zagospodarowania zmeliorowanych łąk i pastwisk.	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	Urząd Marszałkowski Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych MRiRW ARiMR właściciele działek przy melioracjach szczegółowych
	Budowa lub modernizacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych: - budowli piętrzących i upustowych, - zbiorników wodnych, - kanałów i rurociągów, - budowli przeciwpowodziowych wraz z drogami dojazdowymi, - budowli chroniących przed erozją wodną, - dróg dojazdowych służących do użytkowania obszarów zmeliorowanych.	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	Urząd Marszałkowski Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych MRiRW ARiMR
	Inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej: - sieć wodociągowa i kanalizacyjna	WFOŚiGW	Samorząd gminy
	Budowa i modernizacja zabezpieczeń przeciwpowodziowych: - wałów przeciwpowodziowych, - zbiorników retencyjnych.	EFRR (ZPORR) Skarb Państwa	Jednostki administracji rządowej w województwie Samorząd gminy
Kształtowanie krajobrazu rolniczego oraz ochrona gruntów przed erozją	Zalesianie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa	EFOiGR - Sekcja Gwarancji (PROW) Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych MRiRW ARiMR Lasy Państwowe Starostwo Powiatowe
	Ochrona, rekultywacja i poprawa jakości gruntów rolnych: - rolnicze zagospodarowanie gruntów odłogujących, - zadarnienia gruntów, - zadrzewianie terenów narażonych na erozję oraz tworzenie remiz śródpolnych oraz pasów zieleni zwłędz dróg śródpolnych, - odbudowa oczek wodnych.	TFOGR	Starostwo Powiatowe Samorząd gminy

Cel zabiegów urzędniowo-rolnych	Działanie	Źródło finansowania	Jednostka realizująca i współpracująca
1.	2.	3.	4.
Kształtowanie krajobrazu rolniczego oraz ochrona gruntów przed erozją	Przedsięwzięcia rolnośrodowiskowe: - rolnictwo ekologiczne, - ochrona gleb i wód (stosowanie międzyplonów), - strefy buforowe, - zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarskich.	EFOiGR - Sekcja Gwarancji (PROW) Skarb Państwa	Właściciele gospodarstw rolnych MRiRW ARiMR Doradztwo rolnicze, Izby rolnicze IJHARS (rolnictwo ekologiczne) IOS, IORIN (kontrola ZDPR)
Kształtowanie krajobrazu przyrodniczego i kulturowego	Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego: - modernizacja i wyposażenie obiektów o funkcjach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych, - odnowa obiektów zabytkowych, charakterystycznych dla tradycji budownictwa wiejskiego regionu, i ich adaptacja na cele publiczne, - rekonstrukcja i urządzenie dróg, placów, parków i terenów zielonych w obrębie zabudowy wsi, - rozwój infrastruktury turystycznej (ścieżki rowerowe, szlaki piesze, ścieżki dydaktyczne, schroniska turystyczne).	EFOiGR - Sekcja Orientacji (SPO) Skarb Państwa	MRiRW Urząd Marszałkowski Samorząd gminy
	Sprzedaż i remonty nieruchomości rolnych	ANR	Inwestorzy
	Wspieranie inicjatyw proekologicznych	Fundacja Partnerstwo Dla Środowiska	Samorząd gminy

AR i MR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
ANR – Agencja Nieruchomości Rolnych
EFO i GR - Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej
FEFRWP-CF – Fundacja "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund"
EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
FFW – Fundacja Fundusz Współpracy
IJHARS - Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych
IOS - Inspekcja Ochrony Środowiska
IORIN - Instytut Ochrony Roślin i Nawożenia
MRiRW - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PROW - Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich
SPO - Sektorowy Program Operacyjny " Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich"
TFOGR – Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
WFOŚ i GW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZDPR - Zwykła Dobra Praktyka Rolnicza
ZPORR - Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

8. WNIOSKI

1. Rzeka Kwisa w całej długości jest wyremontowana i odbudowana, jednak należałoby wykonać odkrzaczenia wzdłuż całego ciekę oraz w Kościelniku na odcinku 0,5 km należy wykonać umocnienia brzegów. Pozostałe 11 cieków podstawowych wymaga remontu na łącznej długości 11,3 km i konserwacji (31,9km). Jedynie ciek Bród wymaga odbudowy na odcinku 4,5km. Wykonanie powyższych prac będzie podstawą do poprawnego funkcjonowania melioracji szczegółowych.
2. Przeprowadzenie zabiegów melioracyjnych głównie na gruntach Agencji Nieruchomości Rolnych i osób prywatnych (1288,01ha) oraz konserwacja 97,28km rowów zwiększy skuteczność i efektywność prowadzenia zabiegów agrotechnicznych, a tym samym korzystnie wpłynie na poprawę efektywności ekonomicznej w gospodarstwach rolnych.
3. W celu wykorzystania warunków naturalnych zaplanowano 22,12 ha gruntów pod budowę stawów. Planowane zbiorniki wodne położone będą przy głównych ciekach, na terenach podmokłych łąk i pastwisk. Zwiększy to walory krajobrazowe gminy, a także posłuży do rozwoju działalności rekreacyjnej i wypoczynkowej.
4. Realizacja projektu granicy rolno-leśnej przyczyni się do uporządkowania przestrzeni rolniczej, ograniczy występowanie enklaw i pół-enklaw leśnych, a także podniesie walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy.
5. Przeprowadzenie zalesień, szczególnie na gruntach nieużytkowanych rolniczo, uchroni je przed degradacją i dewastacją oraz przeznaczeniem ich na cele nierolnicze i nieleśne. Zarówno podniosą wartości produkcyjne gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa. Ich zadaniem będzie też utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych.
6. W wyniku realizacji planowanych inwestycji, a także zalesień gruntów, z użytkowania rolniczego zostanie wyłączonych 384,87 ha użytków rolnych.
7. W celu osiągnięcia prawidłowej struktury obszarowej gospodarstw, zmniejszenia liczby działek oraz dostosowania ich granic do systemu urządzeń melioracji wodnych, dróg i rzeźby terenu proponuje się przeprowadzenie w 9 wsiach zabiegów scalenia gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym. Pozwoli to na optymalne wykorzystanie przestrzeni rolniczej i znaczne obniżenie kosztów produkcji, wprowadzenie nowych technologii i inwestycji zwiększających efektywność i utrzymanie wysokiej jakości produktów.

8. Dla osiągnięcia dochodu porównywalnego oraz poprawy żywotności ekonomicznej, należy dążyć do tworzenia gospodarstw o zwiększonym areale gruntów. Zadanie to będzie możliwe do realizacji dzięki wykorzystaniu zasobów gruntów ANR oraz w obrocie prywatnym, w formie dzierżaw lub kupna z wykorzystaniem przepisów o rentach strukturalnych.
9. Poprawie racjonalnego wykorzystania przestrzeni produkcyjnej będzie służyć również planowana modernizacja istniejącej sieci drogowej, która powinna być dostosowana do obecnych standardów i zapewnić dogodne poruszanie się nowoczesnym sprzętem rolniczym. Powinna również służyć komunikacji pomiędzy wsiami, a także być wykorzystywana w celach rekreacyjnych jako, ścieżki rowerowe.
10. Modernizacji dróg powinno towarzyszyć tworzenie zaplanowanych przydrożnych pasów zadrzewień i zakrzywień mających walory przyrodnicze i ochronne, a także korzystnie wpływających na poprawę warunków mikroklimatycznych. Zapobiegac będą również niszczeniu wyremontowanych dróg i zmniejszać zasięg występowania zjawiska erozji na pobliskich gruntach.
11. Rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o agroturystykę, wykorzystującą naturalne predyspozycje terenu i budynków charakterystycznych dla tradycji budownictwa tego regionu, będzie promować pozytywny wizerunek gminy.
12. Rozbudowa zaplecza hotelarsko-gastronomicznego, przy wykorzystaniu istniejącej zabudowy, jak również ich odnowa i adaptacja na cele kulturowe i rekreacyjne będą sprzyjać powstawaniu alternatywnych źródeł dochodów. Pozwoli to na stworzenie dodatkowych miejsc pracy poza rolnictwem, a tym samym w pewnym stopniu na zahamowanie postępującego bezrobocia.
13. Modernizacja infrastruktury społecznej związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych i kulturowych, a także ich nowocześniejsze wyposażenie, spowoduje większy udział społeczności wiejskiej w rozwoju gminy.
14. Objęcie ochroną cennych obiektów środowiska przyrodniczego w formie użytków ekologicznych, a także ochrona przed dewastacją i zniszczeniem zabytków pozwoli na kształtowanie przestrzeni gminy w sposób zrównoważony, zapewniający ochronę i zachowanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.
15. Poprawę środowiska, szczególnie czystość wód powierzchniowych uzyska się poprzez budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, wyposażenie gospodarstw w urządzenia służące ochronie środowiska, zagospodarowanie zanieczyszczeń bytowo-rolniczych, stosowanie naturalnych metod uprawowych.

16. Prawidłowa rozbudowa infrastruktury technicznej w gminie zwiększy jej atrakcyjność dla inwestorów i turystów, podniesie standard życia i gospodarowania na wsi, a zarówno przyczyni się do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.
17. Dostosowanie gospodarstw do standardów Unii Europejskiej nie tylko w znacznym stopniu ograniczy szkodliwy wpływ na środowisko przyrodnicze, ale podniesie jakość i ilość produktów rolnych wytwarzanych przez nie, zapewniając wyższy poziom dobrostanu zwierząt i poprawę warunków sanitarnych w produkcji rolniczej.
18. Podstawowymi kierunkami w produkcji zwierzęcej powinna być hodowla bydła mlecznego. Udział bydła w strukturze stada uzależniony będzie od stworzenia korzystnych warunków dla kierunku powyższej produkcji. Działanie to ułatwi wykorzystanie posiadanego znacznego zapasu łąk i pastwisk na terenie gminy, a tym samym obniży koszty produkcji.
19. Duży areał użytków zielonych oraz otwarta przestrzeń stwarza dogodne warunki do prowadzenia gospodarstw ekologicznych oraz specjalistycznych takich jak: stadniny koni, ośrodków leczniczo-rehabilitacyjnych (hipnoterapia) itp.
20. Samoorganizowanie się rolników w grupy producencie i związki branżowe, pozwolą wzmocnić ich pozycję na rynku płodów rolnych. Sprzyjać to będzie wzrostowi opłacalności produkcji rolniczej.
21. Zadania wynikające z planu urządzeniowo-rolnego, pozwolą na osiągnięcie w gminie Lubań wyznaczonych w „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” celu głównego i celów szczegółowych określonych dla regionu V.
22. Koszty realizacji planu urządzeniowo-rolnego wyniosą 88,9 mln zł. Gmina przy udziale własnych środków może na realizację planu urządzeniowo-rolnego, w znacznym zakresie uzyskać pomoc finansową z funduszy strukturalnych, w szczególności z Europejskiego Funduszu Gwarancji i Orientacji w Rolnictwie.
23. Propozycje zawarte w planie urządzeniowo-rolnym stanowią podstawę do opracowania szczegółowych projektów i rozwiązań, które powinny wypełniać realizację podstawowych elementów polityki regionalnej Unii Europejskiej zawartych w Sektorowym Programie Operacyjnym (SPO) i w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

9. Spis tabel

Tabela 1. Gmina Lubań na tle województwa dolnośląskiego i powiatu lubańskiego.....	10
Tabela 2. Gęstość zaludnienia	12
Tabela 3. Struktura wiekowa ludności wiejskiej.....	16
Tabela 4. Ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego (rok 2003).....	17
Tabela 5. Struktura wiekowa ludności rolniczej	19
Tabela 6. Wykształcenie ludności rolniczej w wieku produkcyjnym	21
Tabela 7. Liczba bezrobotnych według wieku	24
Tabela 8. Wykształcenie ludności bezrobotnej	25
Tabela 9. Zasoby kopalin na obszarze gminy Lubań	29
Tabela 10. Grunty pod wodami	33
Tabela 11. Cechy klimatu gminy Lubań	36
Tabela 12. Powierzchnia lasów i lesistość gminy	46
Tabela 13. Struktura użytkowania gruntów.....	49
Tabela 14. Typy użytkowania ziemi.....	50
Tabela 15. Struktura użytków rolnych	52
Tabela 16. Kierunki produkcji rolniczej.....	54
Tabela 17. Gleboznawcza klasyfikacja gruntów	56
Tabela 18. Jakość użytków rolnych.....	57
Tabela 19. Wskaźnik bonitacji gleb	60
Tabela 20. Tereny zagrożone erozją.....	62
Tabela 21. Struktura władania gruntami.....	65
Tabela 22. Struktura władania użytkami rolnymi	65
Tabela 23. Struktura gruntów ANR.....	66
Tabela 24. Struktura gospodarstw prywatnych w grupach obszarowych (grunty własne i dzierżawione)	71
Tabela 25. Gospodarstwa prywatne od 15 do 100 ha (grunty własne i dzierżawione).....	73
Tabela 26. Powierzchnia gruntów dzierżawionych przez rolników.....	76
Tabela 27. Rozdysponowanie użytków rolnych ANR	77
Tabela 28. Gospodarstwa według wieku użytkownika	79
Tabela 29. Rozdrobnienie gruntów gospodarstw prywatnych w grupach obszarowych (grunty własne).....	82
Tabela 30. Powierzchnia gruntów nieużytkowanych rolniczo	87

Tabela 31. Powierzchnia gruntów niezagospodarowanych według klas	88
Tabela 32. Powierzchnia gruntów odłogowanych według klas	88
Tabela 33. Grunty niezagospodarowane według władania	90
Tabela 34. Grunty odłogowane według władania	90
Tabela 35. Bilans gruntów ornych.....	93
Tabela 36. Bilans użytków zielonych.....	95
Tabela 37. Struktura zasiewów w 2003r	98
Tabela 38. Plony w latach 2002-2003 w dt/ha	99
Tabela 39. Stan inwentarza w sztukach fizycznych na rok 2003	102
Tabela 40. Stan i obsada inwentarza w SD	103
Tabela 41. Wyposażenie w sprzęt mechaniczny gospodarstw rolnych.....	107
Tabela 42. Punkty obsługi rolnictwa	108
Tabela 43. Zestawienie cieków podstawowych	110
Tabela 44. Melioracje wodne szczegółowe.....	111
Tabela 45. Drogi według władania i stanu technicznego	113
Tabela 46. Charakterystyka sieci drogowej.....	119
Tabela 47. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	123
Tabela 48. Wywóz nieczystości stałych.....	126
Tabela 49. Elektryfikacja gminy	128
Tabela 50. Infrastruktura społeczna.....	130
Tabela 51. Potrzeby prac z zakresu melioracji podstawowych.....	139
Tabela 52. Powierzchnia użytków rolnych wymagająca regulacji stosunków wodnych.....	141
Tabela 53. Powierzchnia użytków rolnych wymagająca regulacji stosunków wodnych według władania.....	142
Tabela 54. Rowy do melioracji.....	143
Tabela 55. Powierzchnia przeznaczona pod budowę stawów	144
Tabela 56. Obszary gruntów planowanych kompleksów leśnych.....	153
Tabela 57. Powierzchnia GO i UZ planowanych do zalesienia	154
Tabela 58. Obszary gruntów planowanych kompleksów leśnych według władania	155
Tabela 59. Proponowana lokalizacja zadrzewień i zakrzewień	159
Tabela 60. Prognozowana powierzchnia użytków rolnych	163
Tabela 61. Liczba gospodarstw mogących utrzymać się z własnych i dzierżawionych użytków rolnych na poziomie porównywalnym	167
Tabela 62. Wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych	171

Tabela 63. Proponowane drogi do modernizacji według działek	176
Tabela 64. Drogi do modernizacji wg właścicieli	181
Tabela 65. Proponowane drogi do budowy	182
Tabela 66. Prognozowany poziom produkcji zwierzęcej	185
Tabela 67. Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeniowo-rolnych	190
Tabela 68. Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeniowo-rolnych oraz ich koszty ..	193
Tabela 69. Źródła finansowania prac urządzeniowo - rolnych oraz działań z zakresu rozwoju obszarów wiejskich	194

10. Spis Rysunków

Rys. 1. Położenie gminy Lubań w województwie dolnośląskim	9
Rys. 2. Gęstość zaludnienia	13
Rys. 3. Przyrost naturalny a liczba mieszkańców	14
Rys. 4. Migracje ludności w latach 1996-2002	14
Rys. 5. Struktura wiekowa ludności wiejskiej	15
Rys. 6. Ogólny wskaźnik obciążenia ekonomicznego (rok 2003)	18
Rys. 7. Ludność wiejska w wieku produkcyjnym	20
Rys. 8. Wykształcenie ludności rolniczej w wieku produkcyjnym	22
Rys. 9. Bezrobotni według wieku	26
Rys. 10. Bezrobotni według wykształcenia	26
Rys. 11. Powierzchnia wód stojących w [ha]	35
Rys. 12. Aktualna lesistość	47
Rys. 13. Struktura użytkowania gruntów	50
Rys. 14. Typy użytkowania ziemi	51
Rys. 15. Struktura użytków rolnych	53
Rys. 16. Udział gleb bardzo dobrych i dobrych w powierzchni użytków rolnych w [%]	58
Rys. 17. Wskaźnik bonitacji gleb	61
Rys. 18. Tereny zagrożone erozją	63
Rys. 19. Udział sektora publicznego w powierzchni użytków rolnych w [%]	68
Rys. 20. Udział ANR w powierzchni użytków rolnych w [%]	69
Rys. 21. Średnia powierzchnia gospodarstw do 100 ha w obrębie wg gruntów własnych i dzierżawionych	72

Rys. 22. Gospodarstwa prywatne od 15 do 100 ha	74
Rys. 23. Gospodarstwa wg wieku użytkownika.....	78
Rys. 24. Gospodarstwa użytkowników powyżej 55 roku życia	80
Rys. 25. Rozdrobnienie gruntów	83
Rys. 26. Rozłóg gruntów własnych wybranego gospodarstwa rolnego w Pisarzowicach	84
Rys. 27. Rozłóg gruntów własnych wybranego gospodarstwa rolnego w Kościelniku.....	85
Rys. 28. Grunty nieużytkowane rolniczo	91
Rys. 29. Bilans gruntów ornych	94
Rys. 30. Bilans użytków zielonych	96
Rys. 31. Struktura zasiewów w gminie w 2003r [%]	100
Rys. 32. Stan inwentarza żywego.....	104
Rys. 33. Stan techniczny dróg	118
Rys. 34. Gęstość sieci dróg transportu rolnego	120
Rys. 35. Sieć dróg transportu rolnego w stanie dobrym.....	121
Rys. 36. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	124
Rys. 37. Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska.....	137
Rys. 38. Cele i zadania rozwoju regionu V	138
Rys. 39. Warunki wodne i gospodarka wodna	145
Rys. 40. Kształtowanie krajobrazu przyrodniczego	156
Rys. 41. Prognozowana lesistość.....	157
Rys. 42. Liczba gospodarstw mogących uzyskać dochód paritetowy.....	168
Rys. 43. Żywotność ekonomiczna wybranych gospodarstw rolnych.....	170
Rys. 44. Sieć dróg w stanie dobrym po modernizacji	183
Rys. 45. Prognozowany poziom produkcji zwierzęcej.....	186
Rys. 46. Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne.....	191

11. Spis fotografii

Fot. 1. Nieczynne wyrobisko żwiru na działce nr 318 Kościelnik.....	29
Fot. 2. Czynne wyrobisko żwiru na działkach nr 24/1, 24/3 i 19/1w Radostowie Średnim	30
Fot. 3. Modernizacja jazu na zakolu rzeki Kwisy w okolicy Uniegoszczycy.....	32
Fot. 4. Fragment rzeki Kwisy na pograniczu Nawojowa Łużyckiego i Śląskiego.....	32
Fot. 5. Staw w Henrykowie Lubańskim	34
Fot. 6. Staw hodowlany w Mściszowie	34

Fot. 7. Glinianki kaolinowe w Nawojowie Łużyckim.....	39
Fot. 8. Cis pospolity w Henrykowie Lubańskim.....	39
Fot. 9. Aleja dębowa – Radostów Średni - Uniegoszcz	40
Fot. 10. Kapliczka przydrożna w Henrykowie Lubańskim	42
Fot. 11. Kościół w Henrykowie Lubańskim p.w. św. Mikołaja z XIII w.	43
Fot. 12. Pas zadrzewień przy drodze nr 1221 w Pisarzowicach.....	44
Fot. 13. Las mieszany w północno-wschodniej części gminy.....	45
Fot. 14. Las w Nawojowie Łużyckim przy działce (drodze) nr 191	45
Fot. 15. Grunty odłogowane na działce nr 217/3 w Kościelniku	89
Fot. 16. Grunty odłogowane na działce nr 172 w Uniegoszczy	89
Fot. 17. Pastwiska III klasy użytkowane jako grunty orne w Nawojowie Śląskim	92
Fot. 18. Pola kukurydzy w Henrykowie Lubańskim na działkach przy drodze nr 588.....	100
Fot. 19. Nowoczesny ciągnik rolniczy	106
Fot. 20. Nowoczesny kombajn zbożowy.....	106
Fot. 21. Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich.....	125
Fot. 22. Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich – miejsce składowania odpadów...	126
Fot. 23. Grunty podmokłe wymagające melioracji na działce nr 658 w Kościelniku.....	144
Fot. 24. Miejsce wymagające uporządkowania w Pisarzowicach.....	150
Fot. 25. Miejsce wymagające uporządkowania w Henrykowie Lubańskim	151
Fot. 26. Obiekt zabytkowy w Pisarzowicach	151
Fot. 27. Droga do modernizacji w Nawojowie Łużyckim	176

12. Literatura

1. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2001 r o rentach strukturalnych w rolnictwie (Dz. U. nr 52, poz. 539).
2. Ustawa z dnia 8 czerwca 2001r o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U nr 73, poz. 764 z późniejszymi zmianami).
3. Ustawa z dnia 14 lutego 2003r o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. nr 46, poz. 392).
4. Ustawa z dnia 26 marca 1982 r o scalaniu i wymianie gruntów (Dz. U. nr 178, poz. 1749).

5. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 – projekt, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa – styczeń 2004r.
6. Sektorowy Program Operacyjny, Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
7. Plan rozwoju obszarów wiejskich na lata 2004-2006. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Warszawa , lipiec 2004.
8. Wytyczne w sprawie ustalenia granicy rolno-leśnej, Opracowano w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współudziale z Ministerstwem Środowiska, Warszawa 2003r.
9. „Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego”, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław, wrzesień 2000 r.
10. „Studia nad rozwojem Dolnego Śląska”, zeszyt 5(12) 2001, Urząd Marszałkowski Dolnego Śląska -2001r.
11. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubań.
12. Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza – „Inwentaryzacja zasobów środowiska fizycznego, obiektów i walorów przyrodniczo – krajobrazowych” – Wrocław 1998r.
13. „Pozyskiwanie dopłat i środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej przez beneficjentów z obszarów wiejskich”, Dolnośląska Izba Rolnicza we Wrocławiu, Wrocław kwiecień 2004r.
14. „Kształtowanie granicy rolno-leśnej i darniowo-polowej w Sudetach” Janina Fatyga, Adam Górecki-Falenty, 2001r.
15. Prof. Dr hab. Teodor Nietupski - Proponowane modele gospodarstw rolnych na Dolnym Śląsku z „Programu Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego Województwa Dolnośląskiego”, opracowane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego we Wrocławiu 2002r.
16. „Podstawy rolnictwa” Stanisław Rojek, Kazimierz Chmura, Wrocław 1997.
17. Ewidencja gruntów i budynków, stan na 23.09.2003 r.
18. Mapa sozologiczna gminy Lubań w skali 1:50 000.
19. Mapa hydrologiczna gminy Lubań w skali 1:50 000.

20. Mapa glebowo rolnicza dla gminy Lubań w skali 1:5000.
21. Aneks do mapy glebowo-rolniczej dla gminy Lubań, Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu.
22. Materiały z Urzędu Gminy Lubań z października 2003 r.
23. Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaniu, październik 2003 r.
24. Wyniki inwentaryzacji terenowej 2003 r.
25. Dane z wywiadu z sołtysami i radami sołeckimi wsi gminy Lubań, listopad 2003r.

GMINA LUBAŃ

PROJEKT GRANICY ROLNO-LEŚNEJ

Wrocław, styczeń 2005r

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych

50-044 Wrocław • ul. J. Piłsudskiego 15/17

tel. (0...71) 372-38-56, 342-99-33 • fax (0...71) 342-99-13

e-mail: wroclaw@dbgitr.neostrada.pl lub wbgitrwr@geo.pl

Opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego przy współdziałaniu Urzędu Gminy Lubań

Zespół autorski:

mgr inż. Mariusz Afrykański

mgr inż. Lidia Sasiadek

mgr inż. Ewa Siwek

Nadzór merytoryczny:

mgr inż. Ryszard Jopek

mgr inż. Mikołaj Smyk

mgr Ewa Małek

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

Spis treści

1. Podstawa prawna opracowania.....	4
2. Podstawa merytoryczna opracowania	4
3. Metodyka opracowania	5
4. Charakterystyka gminy Lubań.....	6
5. Charakterystyka utworzonych kompleksów leśnych	7
6. Tabele	14
7. Załącznik nr 1 - Mapy ewidencji gruntów w skali 1:5000	

1. Podstawa prawna opracowania

1. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717),
2. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jednolity tekst Dz. U. z 2000 r. Nr 56, poz. 679 z późniejszymi zmianami),
3. Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. Nr 73, poz. 764 z późniejszymi zmianami),
4. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami),
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami),
6. Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (jednolity tekst Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079 z późniejszymi zmianami).
7. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (jednolity tekst Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086 z późniejszymi zmianami),
8. Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (jednolity tekst Dz. U. z 2001 r. Nr 57, poz. 603 z późniejszymi zmianami),
9. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst Dz. U. Nr 142 z 2001 r. poz. 1591 z późniejszymi zmianami),
10. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. Nr 91, poz. 576 z późniejszymi zmianami).

2. Podstawa merytoryczna opracowania

1. Wytyczne w sprawie ustalenia granicy rolno-leśnej. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współdziałaniu z Ministerstwem Środowiska – 31.07.2003r,
2. Wizja terenowa gruntów przewidzianych do zalesienia przeprowadzona w 2003 roku,
3. Wnioski właścicieli i użytkowników o zalesienia gruntów uzyskane z Urzędu Gminy w Lubaniu,
4. Aneks oraz mapy glebowo – rolnicze dla gminy Lubań,
5. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubań,

6. Inwentaryzacja zasobów środowiska fizycznego, obiektów i walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy Lubań,
7. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Lubań,
8. Kształtowanie granic rolno-leśnej i darniowo-polowej w Sudetach – Janina Fatyga, Adam Górecki, Falenty 2001.

3. Metodyka opracowania

W celu opracowania granicy rolno-leśnej wykorzystano wszystkie dostępne dokumenty mające wpływ na poprawność ustalenia przebiegu tej granicy, a także dokonano wizji terenowej, która była podstawowym źródłem informacji o sposobie wykorzystania i stanie faktycznym użytków rolnych w gminie Lubań.

Projekt granicy rolno – leśnej opracowany został zgodnie z wytycznymi sporządzonymi przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współdziałaniu z Ministerstwem Środowiska z dnia 31.07.2003 r.

Opracowanie zostało podzielone na kilka etapów. W pierwszym etapie zaznaczono na mapach ewidencji gruntów, w skali 1:5000, tereny o najniższych klasach bonitacyjnych – V, VI i nieużytki oraz grunty wnioskowane do zalesienia przez osoby prywatne (wnioski złożone do gminy), a także tereny, na które zostały wydane, przez Starostwo Powiatowe w Lubaniu, decyzje na zalesienie gruntów. Następnie zapoznano się z ustaleniami aktualnie obowiązującego opracowania planistycznego, jakim jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubań. Na tym etapie pozwoliło to wyeliminować z dalszych prac, grunty przeznaczone na cele nierolnicze (budownictwo, drogi, rekreacje itp.). Pozostałe informacje uzyskano z inwentaryzacji terenowej, w czasie której, sprawdzano sposób użytkowania gruntów zwracając uwagę przede wszystkim na grunty nieużytkowane rolniczo, nachylenie stoków oraz na możliwość utworzenia zwartych kompleksów leśnych. Wszystkie wymienione elementy posłużyły do określenia i naniesienia na mapy ewidencyjne terenów proponowanych do zalesienia, które wraz z istniejącymi lasami, utworzą zwarte kompleksy leśne.

Kolejnym etapem opracowania było przeprowadzenie uzgodnień z: Nadleśnictwami w Pieńsku, Świeradowie Zdroju i Lwówku Śląskim oraz z Agencją Nieruchomości Rolnych w Jeleniej Górze.

Powyższy projekt obejmuje jedenaście obrębów, jedynie w Henrykowie Lubańskim i Jałowcu nie zaplanowano dodatkowych zalesień. Wyniki prac przedstawiono w zestawieniach tabelarycznych oraz na mapach ewidencji gruntów poszczególnych obrębów w skali 1:5000. Powierzchnia planowana do zalesienia została obliczona na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków według stanu na listopad 2003 r.

4. Charakterystyka gminy Lubań

Gmina wiejska Lubań położona jest na Pogórzu Izerskim w powiecie lubańskim i graniczy z ośmioma gminami. Od północy przylega do gminy Nowogrodzic oraz na niewielkim odcinku do gminy Pieńsk. Od południa graniczy z gminą Leśna i Olszyna, od wschodu z Gryfowem Śląskim. Od zachodu z Siekierczynem, Platerówką i Zgorzelcem. Gmina złożona jest z 13 obrębów ewidencyjnych: Henryków Lubański, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Mściszów, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Pisarzowice, Radogoszcz, Radostów Dolny, Radostów Górny, Radostów Średni oraz Uniegoszcz zajmujących obszar o łącznej powierzchni 142,2 km². Centrum administracyjno – usługowym dla gminy jest miasto Lubań, które po reformie administracyjnej stało się siedzibą powiatu. Tu również znajduje się siedziba Urzędu Gminy Lubań. Przez gminę prowadzą ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 30 na trasie Jelenia Góra – Zgorzelec, drogi wojewódzkie: nr 357 prowadzącej do Sulikowa i Nowogrodzca, nr 393 do Leśnej oraz nr 296 prowadzącej do Węglińca. Główną oś hydrologiczną gminy wyznacza rzeka Kwisa, która za Lubaniem zmienia swój bieg z południkowego na północno – wschodni. W kierunku północ – południe gmina rozciąga się na przestrzeni 15 km wzdłuż Kwisy, a w kierunku wschód – zachód w najszerszym miejscu dochodzi do 17,5 km. Kwisa przepływa przez: Kościelniki Dolne, Kościelnik, natomiast pomiędzy Radogoszczem, a Uniegoszczem oraz Nawojowem Łużyckim, a Nawojowem Śląskim stanowi naturalną granicę administracyjną tych miejscowości. Na terenie gminy znajduje się szlak rowerowy i dwa szlaki turystyczne.

Rejon gminy jest najcieplejszym rejonem Pogórza Izerskiego. Średnia temperatura roku jest tu najwyższa i wynosi 8,3° C. Średnia okresu wegetacyjnego przekracza 14° C, a liczba dni tego okresu wynosi 222 dni.

Grunty leśne na terenie gminy zajmują powierzchnię 3184,01 ha, co stanowi 22,4% powierzchni ogólnej gminy. Są to najczęściej kompleksy leśne o zróżnicowanym składzie gatunkowym, usytuowane wzdłuż granic poszczególnych obrębów. Dominującą rolę pełnią

lasy gospodarcze, położone w pobliżu terenów zabudowanych. Są one zakwalifikowane jako tereny masowego wypoczynku, w których nie prowadzi się tradycyjnej gospodarki leśnej. Spory procent powierzchni stanowią lasy ochronne, nie udostępnione rekreacji oraz młodniki. Lasy te występują w południowo-wschodniej części gminy, w rejonie Radostowa Górnego i Mściszowa.

Powierzchnia użytków rolnych w gminie Lubań wynosi 9828,54 ha. Z danych ewidencyjnych wynika, że przeważają użytki klasy III (53,7%), IV (38,1%). Są to gleby bardzo dobre i dobre. Natomiast gleby słabe V i VI klasy występują na niewielkim obszarze – 632,61ha stanowiąc 6,4% użytków rolnych.

W trakcie opracowania przeprowadzono inwentaryzację terenową gminy mającą na celu zapoznanie się ze stanem użytków rolnych. Na podstawie tych informacji określono powierzchnię gruntów nieużytkowanych rolniczo. Ogółem suma powierzchni powyższych gruntów wynosi 1008,24 ha, co daje 10,2% powierzchni użytków rolnych. Procentowy udział gruntów niezagospodarowanych w powierzchni użytków rolnych wynosi 6,0%, a odłogowanych 4,2%. W większości są to grunty klas dobrych.

Powyższe dane były wskazówką do wyznaczenia projektu granicy rolno-leśnej. Łącznie pod zalesienie przeznaczono 190,00 ha gruntów (w tym 188,72 ha użytków rolnych). Powierzchnia ta uwzględnia również wnioski złożone do gminy o zalesienie gruntów przez osoby prywatne oraz decyzje o zalesieniu gruntów wydane przez Starostwo Powiatowe w Lubaniu.

5. Charakterystyka utworzonych kompleksów leśnych

W obrębie Kościelnik pod zalesienie przeznaczono 4,50 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1- kompleks ten tworzą grunty, na których od kilkunastu lat została zaprzestana produkcja rolnicza. W dniu wykonywania inwentaryzacji grunty te częściowo już były porośnięte kilkuletnimi drzewami. Przywrócenie tych obszarów do użytkowania rolniczego jest nie opłacalne i bardzo kosztowne. Zaplanowane zalesienia pozwolą na stworzenie zwartego kompleksu leśnego na tym terenie.

KL-2 – w kompleksie tym pod zalesienie przeznaczono grunty będące własnością PGL. Jak w poprzednim kompleksie, tereny te są nieużytkowane rolniczo, porośnięte

kilkuletnimi drzewami. Planowane zalesienia pozwolą na wyrównanie linii brzegowej istniejących kompleksów leśnych, przy których położone są powyższe działki.

W obrębie Kościelniki Dolne pod zalesienie przeznaczono 2,85 ha gruntów, które tworzą następujący kompleks:

KL-1 - grunty w tym kompleksie zostały ujęte w projekcie na wniosek właściciela – Nadleśnictwa w Świeradowie Zdroju. W przyszłości będzie prowadzona na tych terenach gospodarka leśna.

W obrębie Mściszów pod zalesienie przeznaczono 25,56 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 – działki w tym kompleksie to tereny niezagospodarowane, na których od paru lat nie jest prowadzona działalność rolnicza. Ponadto powyższe tereny zostały zaproponowane pod zalesienie przez właścicieli. Zaprojektowane zalesienia przedłużą istniejący kompleks leśny.

KL-2 – działki 242 i 243 zostały wytypowane do zalesienia na wniosek właściciela. Jednocześnie na działkę nr 243 właściciel otrzymał w 2003 r. zgodę ze Starostwa Powiatowego w Lubaniu na zalesienie.

KL-3 – grunty w tym kompleksie są odłogowane i od kilku lat nie uprawiane rolniczo, porośnięte drzewami. Działka nr 410/10 została przekazana z ANR do PGL w celu prowadzenia na niej gospodarki leśnej. Natomiast działki nr 276/2 i 277 zostały zaproponowane do zalesienia na wniosek właściciela. Wyłączenie wymienionych działek z produkcji rolniczej i stworzenie terenów leśnych pozwoli na uzupełnia istniejących lasów i stworzy dodatkową strefę ochronną dla przepływającego potoku.

KL-4 - działka nr 410/13 została przekazana z ANR do PGL w celu prowadzenia na niej gospodarki leśnej – wniosek właściciela.

KL-5 – zalesienie zaproponowanych w tym kompleksie terenów pozwoli na wyrównanie istniejącej linii brzegowej lasów i wypełnienie istniejących enklaw i półenklaw leśnych.

KL-6 – kompleks ten tworzą grunty będące własnością osoby prywatnej. Są to działki, na których od kilku lat została zaprzestana produkcja rolnicza. W dniu wykonywania inwentaryzacji grunty te całkowicie były porośnięte kilkuletnimi drzewami.

Przywrócenie tych obszarów do użytkowania rolniczego jest nie opłacalne i bardzo kosztowne. Zaplanowane zalesienia pozwolą na stworzenie zwartego kompleksu leśnego wraz z istniejącym już lasem.

W obrębie Nawojów Łużycki pod zalesienie przeznaczono 45,83 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 – proponowany pod zalesienie obszar tworzą działki położone na terenach odłogowanych, porośniętych kilkuletnimi drzewami. Prowadzenie gospodarki rolnej na powyższych działkach jest utrudnione, poprzez brak dojazdu oraz bliskie sąsiedztwo kopalni złota. Poza tym teren ten ze wszystkich stron otoczony jest lasem i wypełnienie go nowymi dolesieniami pozwoli na wyrównanie istniejącej linii brzegowej lasu oraz stworzy barierę ochronną wzdłuż powyższej kopalni.

KL-2 – w kompleksie tym pod zalesienie przeznaczono działkę odłogowaną, porośniętą kilkuletnimi drzewami. Na terenie tym została zaprzestana gospodarka rolna, ze względu na niedogodne ukształtowanie i położenie oraz brak jakiegokolwiek dojazdu do działki. Powyższe grunty otoczone są lasami oraz terenami zadrzewionymi należącymi do PKP.

KL-3 – zalesienie odłogowanego pastwiska będącego częścią działki nr 126/1 pozwoli na wyrównanie linii brzegowej istniejącego lasu.

KL-4 – w skład tego kompleksu wchodzi działki odłogowane, porośnięte wieloletnimi drzewami. Dodatkowo na działkę 4/12 została wydana, przez Starostwo Powiatowe w Lubaniu, decyzja o zalesieniu. Zaprojektowane zalesienia wraz z istniejącymi kompleksami leśnymi stworzą strefę ochronną dla planowanego wzdłuż cieku „Bród” rezerwatu przyrody „Uroczysko Złoty Stok”.

W obrębie Nawojów Śląski pod zalesienie przeznaczono 17,49 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 - zalesienie odłogowanej łąki stanowiącej część działki nr 436 pozwoli na racjonalne wykorzystanie terenu i jednocześnie powiększenie istniejącego kompleksu leśnego.

KL-2 – obszar tego kompleksu to grunty VI klasy, w większości już odłogowane. Zaproponowane dolesienia pozwolą na wypełnienie półeklawy leśnej i jednocześnie stworzenie linii oddzielającej powyższe grunty od części rolnej.

KL-3 – grunty w tym kompleksie to działki należące do Nadleśnictwa w Lwówku Śląskim. Zostały przeznaczone do zalesienia na wniosek właściciela. Pozwoli to w przyszłości na stworzenie zwartej kompleksu leśnego, który będzie ochraniał istniejące zbiorniki wodne.

W obrębie Pisarzowice pod zalesienie przeznaczono 38,23 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 – łąki i pastwiska w tym kompleksie zostały przeznaczone pod zalesienie na wniosek właściciela – Nadleśnictwa w Świeradowie Zdroju. W przyszłości będzie prowadzona na tych terenach gospodarka leśna.

KL-2 – grunty położone w tym kompleksie są całkowicie odłogowane i niezagospodarowane. Na części działki nr 11 prowadzona jest już gospodarka leśna (rośnie młodnik świerkowy), natomiast na pozostałą część oraz na działkę nr 17/1 złożono wnioski o zalesienie. Proponowane zalesienia będą stanowić strefę ochronną dla ujęć wodnych położonych na pobliskich działkach.

KL-3 – działki zaproponowane do zalesienia są nie uprawiane rolniczo od kilku lat. Na dzień wykonywania inwentaryzacji były porośnięte drzewami i krzewami. Na części z nich prowadzona jest gospodarka leśna (rośnie młodnik świerkowy). Planowane dolesienia zagospodarują istniejącą półenklawę leśną i jednocześnie pozwolą na wyrównanie linii brzegowej powstałego kompleksu leśnego. Dodatkowo stworzą barierę ochronną dla stanowisk roślin chronionych mieszczących się w pobliskim lesie.

W obrębie Radogoszcz pod zalesienie przeznaczono 2,10 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 – działki w tym kompleksie zostały przeznaczone do zalesienia na wniosek właściciela (PGL). Na powyższych terenach planowane jest dosadzenie drzew iglastych mogących stworzyć zwarty kompleks leśny. Prowadzenie gospodarki rolnej było utrudnione ze względu na brak dojazdu do zalesianych użytków oraz gęste otoczenie lasu, mającego duży wpływ na nasłonecznienie powyższych terenów.

W obrębie Radostów Dolny pod zalesienie przeznaczono 1,39 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 – zaproponowane pod zalesienia łąki IV i V klasy są częściowo zadrzewione brzozaami i innymi samosiewami. Utrudnieniem w prowadzeniu gospodarki rolnej na tych użytkach jest przepływający wzdłuż nich ciek wodny. Wykonana we wcześniejszych latach melioracja gruntów nie wpłynęła dostatecznie na prawidłową regulację stosunków wodnych, w wyniku czego obecnie obszary te są wilgotne. Dodatkowy wpływ na taki stan rzeczy mają istniejące kompleksy leśne otaczające powyższy teren z trzech stron, powodujące częściowe zacienienie gruntów.

W obrębie Radostów Górny pod zalesienie przeznaczono 19,75 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 - zalesienie Ps VI, nieużytkowanego rolniczo pozwoli na stworzenie zwarteo kompleksu leśnego.

KL-2 - zaproponowane pod zalesienie pastwisko III klasy jest częściowo zadrzewione brzozaami i innymi samosiewami. Wyłączenie wymienionej działki z produkcji rolnej i stworzenie terenów leśnych pozwoli na uzupełnienie istniejących lasów oraz stworzenie dodatkowe strefy ochronnej dla pobliskiego stawu.

KL-3 - działki zaproponowane do zalesienia nie są uprawiane rolniczo od kilku lat. Na dzień wykonywania inwentaryzacji były porośnięte drzewami i krzewami. Na części z nich prowadzona jest gospodarka leśna. Planowane dolesienia zagospodarują istniejącą enklawę leśną i jednocześnie pozwolą na wyrównanie linii brzegowej powstałego kompleksu leśnego.

KL-4 i KL-5 – działki zaproponowane do zalesienia w powyższych kompleksach są odłogowane i łącznie z pobliskimi lasami tworzą zwarte tereny leśne. Dodatkowo w KL-5 użytki rolne otoczone są z czterech stron lasami, które utrudniają prowadzenie gospodarki rolnej. W Studium zagospodarowania przestrzennego gminy Lubań grunty wchodzące w skład działki nr 465 są zaproponowane do zalesienia.

KL-6 – grunty orne położone na działce nr 248, są nieużytkowane rolniczo, w wyniku czego porosły drzewami i krzewami. W trakcie opracowywania projektu granicy rolno-leśnej właściciel działki przekwalifikował użytek RIIIa na Lz i wnioskował o włączenie tych gruntów do poniższej granicy, w celu prowadzenia na tym terenie gospodarki leśnej.

KL-7 – działki w tym kompleksie zostały wytypowane do zalesienia na wniosek właściciela (PGL). Na powyższych terenach planowane jest dosadzenie drzew iglastych mogących stworzyć zwarty kompleks leśny. Prowadzenie gospodarki rolnej było utrudnione ze względu na brak dojazdu do zalesianych użytków oraz gęstego otoczenia lasu, mającego duży wpływ na nasłonecznienie powyższych terenów.

W obrębie Radostów Średni pod zalesienie przeznaczono 8,48 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 - w kompleksie tym pod zalesienie przeznaczono 6,77 ha gruntów będących własnością Majątku Ziemskiego „Olszyna”. Niekorzystne położenie, pomiędzy lasami i zbiornikiem wodnym było przyczyną braku prowadzenia na nich gospodarki rolnej. Wszystkie grunty są porośnięte drzewami i krzewami. Zaplanowane zalesienia pozwolą na wypełnienie enklaw i półenklaw istniejących lasów.

KL-2 – w wyniku nie prowadzenia od kilku lat gospodarki rolnej tereny zaproponowane do zalesienia są już częściowo zadrzewione i zakrzewione.

W obrębie Uniegoszcz pod zalesienie przeznaczono 23,82 ha gruntów, które tworzą następujące kompleksy:

KL-1 - działki w tym kompleksie zostały zaproponowane do zalesienia na wniosek właściciela, który w przyszłości planuje rozpocząć na tych gruntach prowadzenie gospodarki leśnej. Jednocześnie w roku 2003 na część działek 317 i 318 (łąki V i VI klasy) zostało wydane przez Starostwo Powiatowe w Lubaniu pozwolenie na zalesienie.

W wyniku proponowanych zmian powierzchnia lasów może wzrosnąć z 3184,01 ha do 3374,01 ha, a wskaźnik lesistości z 22,4% do 23,7% - (tabela 1). Przy planowanej powierzchni zalesień, największy procent stanowią grunty będące we władaniu osób prywatnych - 89,30 ha, co stanowi 47,0% w stosunku do całej powierzchni planowanych zalesień. Łącznie od powyższych osób uwzględniono w projekcie granicy rolno- leśnej 10 wniosków na powierzchnię 31,16 ha oraz 6 decyzji o zalesieniu – 11,19 ha. W drugiej kolejności znajdują się grunty Państwowych Gospodarstw Leśnych (35,81 ha – 18,8%) oraz Agencji Nieruchomości Rolnych (35,07 ha – 18,5%). Powyższe dane zostały przedstawione

w tabeli 3. Natomiast powierzchnie zaproponowane do zalesienia w poszczególnych obrębach zostały zawarte w tabelach od 4 do 14.

Obszary gruntów planowanych kompleksów leśnych

Tabela 1

Lp.	Obręb	Powierzchnia ewidencyjna w ha				Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych w ha											Planowana pow. lesna w ha			
		Obręb	Użytki rolne		Pow. do zaistnienia ogółem	Grunty orne						Użytki zielone				Razem użytki rolne		Nie użyt ki	Pozostałe grunty (Lz, Tr, Wz, itp.)	
			W tym: kl. V, VI	Ogółem		IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI					VI
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
1.	Henryków Lubański	1971,17	1444,79	102,69	413,74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Jalowiec	386,55	309,21	28,81	12,80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Kościełnik	735,58	364,70	29,06	305,52	4,50	0,24	-	0,20	0,55	0,56	0,10	1,26	0,20	0,99	0,40	4,50	-	3,38	310,02
4.	Kościełniki Dolne	389,33	208,66	9,58	114,14	2,85	-	1,73	1,12	-	-	-	-	-	-	-	2,85	-	-	116,99
5.	Mściszów	1687,44	1171,63	68,25	421,77	25,56	-	3,07	2,42	5,50	4,64	0,17	1,54	5,69	2,49	-	25,52	0,04	0,81	447,33
6.	Nawojów Lużycki	1328,26	717,73	54,67	476,88	45,83	-	5,57	11,04	0,62	-	-	2,81	16,96	7,20	1,44	45,64	0,19	1,23	522,71
7.	Nawojów Śląski	1215,22	867,84	42,18	270,40	17,49	-	4,19	6,40	-	-	-	-	5,92	-	0,67	17,18	0,31	0,82	287,89
8.	Piszarzowice	2127,58	1684,07	124,46	272,32	38,23	-	2,47	9,73	10,06	6,83	1,63	2,93	4,51	0,07	-	38,23	-	3,22	310,55
9.	Radogoszcz	744,28	420,36	46,07	257,52	2,10	-	-	0,37	-	-	-	-	-	-	1,73	2,10	-	-	259,62
10.	Radostów Dolny	700,53	506,57	19,68	156,00	1,39	-	-	-	-	-	-	-	0,89	0,50	-	1,39	-	-	157,39
11.	Radostów Górny	874,88	583,17	17,86	251,23	19,75	3,28	0,23	4,37	1,20	0,42	-	2,50	5,11	1,23	1,41	19,75	-	2,42	270,98
12.	Radostów Średni	964,24	830,53	32,21	50,23	8,48	-	-	0,40	0,08	-	-	6,29	1,36	0,35	-	8,48	-	0,24	58,71
13.	Uniegoszcz	1090,24	719,28	57,10	282,16	23,82	-	-	3,77	0,67	-	-	-	1,35	12,88	4,41	23,08	0,74	6,72	305,98
Gmina ogółem		14215,30	9828,54	632,62	3284,71	190,00	3,52	17,26	39,82	18,68	12,45	1,90	17,33	41,99	25,71	10,06	188,72	1,28	18,84	3474,71

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Powierzchnia GO i UZ planowanych do zalesienia

Tabela 2

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych w obrębie w ha	Powierzchnia UR do zalesienia w ha	Udział zalesianych UR w %	Powierzchnia do zalesienia w ha	
					gruntów ornych	użytków zielonych
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	1444,79	-	-	-	-
2.	Jałowiec	309,21	-	-	-	-
3.	Kościelnik	364,70	4,50	1,2	1,65	2,85
4.	Kościelniki Dolne	208,66	2,85	1,4	2,85	-
5.	Mściszów	1171,63	25,52	2,2	15,80	9,72
6.	Nawojów Lużycki	717,73	45,64	6,4	17,23	28,41
7.	Nawojów Śląski	867,84	17,18	2,0	10,59	6,59
8.	Pisarzowice	1684,07	38,23	2,3	30,72	7,51
9.	Radogoszcz	420,36	2,10	0,5	0,37	1,73
10.	Radostów Dolny	506,57	1,39	0,3	-	1,39
11.	Radostów Górny	583,17	19,75	3,4	9,50	10,25
12.	Radostów Średni	830,53	8,48	1,0	0,48	8,00
13.	Unięgoszcz	719,28	23,08	3,2	4,44	18,64
Gmina ogółem		9828,54	188,72	1,9	93,63	95,09

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Obszary gruntów planowanych kompleksów leśnych według władania

Tabela 3

Lp.	Obręb	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych [ha] wg władania								
		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
		Ogółem	ANR	PGL	Jednostek komunalnych	Parafia Rzymsko-Katolicka	Skarb Państwa	Właściciele prywatnych	Majątek Ziemiański "Olszyna"	
1.	Henryków Lubański									
2.	Jatowiec	brak zalesień								
3.	Kościelnik	brak zalesień								
4.	Kościelniki Dolne	brak zalesień								
5.	Mściszków	brak zalesień								
6.	Nawojów Łużycki	brak zalesień								
7.	Nawojów Śląski	brak zalesień								
8.	Pisarzowice	brak zalesień								
9.	Radogoszcz	brak zalesień								
10.	Radostów Dolny	brak zalesień								
11.	Radostów Górny	brak zalesień								
12.	Radostów Średni	brak zalesień								
13.	Uniegoszcz	brak zalesień								
Gmina ogółem		ha 190,00	35,07	35,81	10,71	2,48	1,07	89,30	15,56	
		% 100,0	18,5	18,8	5,6	1,3	0,6	47,0	8,2	

Źródło: obliczenia własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na listopad 2003 r.

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Obręb: KOŚCIELNIK

Tabela 4

1.	2.	3.	4.	5.	6.	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						17.	18.			
						grunty orne			użytki zielone					Nieużytki	Pow. ogólna do zalesienia	
Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV			V
KOMPLEKS 1																
prywatna	316/2	1,07	1,07	-	-	-	-	-	-	-	-	0,48	0,20	0,39	-	1,07
prywatna	322	1,62	0,78	-	-	-	-	0,22	0,56	-	-	-	-	-	-	0,78
prywatna	324	0,33	0,33	-	-	-	-	0,06	0,22	0,05	-	-	-	-	-	0,33
prywatna	325	0,30	0,30	-	-	-	-	0,14	0,11	-	-	-	-	-	-	0,30
PGL	763/199	7,82	7,82	7,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		11,14	10,30	7,82	-	-	-	0,20	0,55	0,56	0,10	0,48	0,20	0,39	-	2,48
KOMPLEKS 2																
PGL	98/200	1,38	1,38	0,96	-	0,24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,24
PGL	100/200	0,20	0,20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20	-	0,20
PGL	102/200	0,40	0,40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,40	-	0,40
PGL	107/200	1,57	1,57	0,79	-	-	-	-	-	-	-	0,78	-	-	-	0,78
PGL	118/200	1,87	1,87	1,87	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	756/184	26,81	26,81	26,36	0,45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	757/185	28,81	28,81	28,30	0,51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	758/186	14,65	14,65	14,24	0,41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	759/201	42,60	41,92	40,93	0,99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	760/202	33,07	33,07	32,33	0,74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	761/203	17,32	17,32	17,04	0,28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	764/200	3,00	3,00	2,60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,40	0,40
PGL	765/200	1,53	1,17	1,17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	766/200	0,49	0,49	0,49	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	770/202	0,46	0,46	0,46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		174,16	173,12	167,54	3,38	0,24	-	-	-	-	-	0,78	-	0,60	0,40	2,02
RAZEM W OBRĘBIE		185,30	183,42	175,36	3,38	0,24	-	0,20	0,55	0,56	0,10	1,26	0,20	0,99	0,40	4,50

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Tabela 5

1.	2.	3.	4.	5.	6.	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						17.	18.					
						Pozostałe grunty			grunty orne					użytki zielone				
Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pow. ogólna grunty	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI	Nieżytki	Pow. ogólna do zalesienia	
						7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.			
KOMPLEKS I																		
PGL	207/241	19,33	9,27	6,42	-	-	1,73	1,12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,85
RAZEM W KOMPLEKSIE		19,33	9,27	6,42	-	-	1,73	1,12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,85
RAZEM W OBRĘBIE		19,33	9,27	6,42	-	-	1,73	1,12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,85

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Obręb: MŚCISZÓW

Tabela 6

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						Nieużytki	Pow. ogólna do zalesienia				
						grunty orne			użytki zielone								
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
KOMPLEKS 1																	
prywatna	209	2,26	0,16	0,16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	228	1,01	1,01	0,23	0,02	-	-	-	-	-	-	0,76	-	-	-	-	0,76
prywatna	229	0,30	0,30	-	-	-	0,19	-	-	-	-	0,11	-	-	-	-	0,30
ANR	230	0,86	0,86	-	0,03	-	0,16	-	-	-	-	0,67	-	-	-	-	0,83
prywatna	246	0,05	0,05	0,02	-	-	-	-	-	-	-	0,03	-	-	-	-	0,03
prywatna	247	0,16	0,16	-	0,05	-	-	-	-	-	-	0,11	-	-	-	-	0,11
prywatna	248	0,22	0,22	-	-	-	0,22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,22
PGL	549/136	17,07	9,60	8,68	-	-	-	-	-	-	-	-	0,92	-	-	-	0,92
RAZEM W KOMPLEKSIE		21,93	12,36	9,09	0,10	-	0,57	-	-	-	-	1,54	1,06	-	-	-	3,17
KOMPLEKS 2																	
prywatna	242	0,50	0,50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50	-	-	-	0,50
prywatna	243	0,54	0,54	-	-	-	-	-	-	0,54	-	-	-	-	-	-	0,54
RAZEM W KOMPLEKSIE		1,04	1,04	-	-	-	-	-	-	0,54	-	-	0,50	-	-	-	1,04
KOMPLEKS 3																	
prywatna	276/2	0,06	0,06	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06	-	-	0,06
prywatna	277	2,49	2,49	-	-	-	-	0,02	1,36	0,58	0,17	-	0,14	0,18	-	0,04	2,49
PGL	410/10	3,95	3,95	1,62	0,08	-	1,42	-	-	-	-	-	0,83	-	-	-	2,25
RAZEM W KOMPLEKSIE		6,50	6,50	1,62	0,08	-	1,42	0,02	1,36	0,58	0,17	-	0,97	0,24	-	0,04	4,80
KOMPLEKS 4																	
ANR	410/11	1,62	0,30	0,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ANR	410/12	0,49	0,18	0,18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	410/13	8,40	8,40	4,27	-	-	0,31	-	3,21	-	-	-	0,61	-	-	-	4,13
RAZEM W KOMPLEKSIE		10,51	8,88	4,75	-	-	0,31	-	3,21	-	-	-	0,61	-	-	-	4,13

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych											Nieużytki	Pow. ogólna do zalesienia
						grunty orne						użytki zielone						
						IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	
KOMPLEKS 5																		
PGL	293/136	2,16	2,16	2,10	-	0,06	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
ANR	293/2	0,04	0,04	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,04	-	-	-	0,04
ANR	294	0,08	0,08	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,08	-	-	-	0,08
prywatna	295	1,33	0,15	0,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	300	0,37	0,37	-	-	0,37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,37
prywatna	398	2,34	0,42	0,42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,19	-	-	0,19
prywatna	399	2,39	0,07	0,07	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	405	1,68	0,23	-	-	-	-	-	-	0,23	-	-	-	-	-	-	-	0,23
ANR	406	0,16	0,16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,16	-	-	0,16
PGL	407/136	1,13	1,13	1,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,11	-	-	0,11
prywatna	408	3,15	0,26	-	-	-	-	-	-	0,26	-	-	-	-	-	-	-	0,26
ANR	410/5	12,56	11,90	8,94	0,14	-	-	-	0,06	0,98	-	-	-	0,37	1,41	-	-	2,82
ANR	410/6	0,42	0,39	0,39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ANR	410/7	1,15	1,15	0,75	-	-	-	-	-	0,02	-	-	-	-	0,38	-	-	0,40
ANR	410/8	7,40	7,40	6,62	0,06	-	-	0,34	0,29	0,07	-	-	-	0,02	-	-	-	0,72
ANR	410/9	54,07	1,87	0,20	-	-	-	-	-	1,67	-	-	-	-	-	-	-	1,67
RAZEM W KOMPLEKSIE		90,43	27,78	20,66	0,20	0,77	0,29	0,06	0,06	3,23	-	-	-	0,51	2,25	-	-	7,11
KOMPLEKS 6																		
ANR	426	0,49	0,43	-	0,43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	427	5,54	5,31	-	-	-	-	2,11	0,87	0,29	-	-	-	2,04	-	-	-	5,31
PGL	435/137	0,84	0,84	0,84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	444/137	2,64	1,60	1,60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		9,51	8,18	2,44	0,43	-	-	2,11	0,87	0,29	-	-	-	2,04	-	-	-	5,31
RAZEM W OBRĘBIE		139,92	64,74	38,56	0,81	-	3,07	2,42	5,50	4,64	0,17	1,54	5,69	2,49	-	0,04	-	25,56

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Tabela 7

1.	2.	3.	4.	5.	6.	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych											17.	18.
						grunty orne						użytki zielone						
Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI	Pow. ogólna do zalesienia		
KOMPLEKS 1																		
PGL	268/277	0,57	0,57	0,57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
PGL	268/570	23,60	23,60	23,44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,16	0,16	
PGL	269/552	25,39	25,39	25,15	0,24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fabryka Ceramiki Budowlanej	273/2	9,47	0,31	-	-	-	-	-	0,31	-	-	-	-	-	-	-	0,31	
ANR	273/4	17,48	7,26	-	0,14	-	0,46	1,45	0,31	-	-	-	3,28	0,18	1,44	-	7,12	
ANR	276	2,25	2,25	-	0,08	-	-	-	-	-	-	-	2,17	-	-	-	2,17	
Fabryka Ceramiki Budowlanej	281	12,23	1,37	1,37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ANR	367/2	21,72	1,25	-	0,33	-	-	-	-	-	-	-	0,92	-	-	-	0,92	
Fabryka Ceramiki Budowlanej	571/17	2,71	2,71	2,71	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
RAZEM W KOMPLEKSIE		115,42	64,71	53,24	0,79	-	0,46	1,45	0,62	-	-	-	6,37	0,18	1,44	0,16	10,68	
KOMPLEKS 2																		
Skarb Państwa	40/13	8,45	6,85	6,85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skarb Państwa	40/27	1,93	1,93	1,93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skarb Państwa	112	10,85	0,56	0,56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
prywatna	118/1	1,39	1,39	-	-	-	0,61	0,78	-	-	-	-	-	-	-	-	1,39	
ANR	118/2	0,13	0,13	-	0,13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
PGL	598	0,09	0,09	0,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
PGL	286/590	0,74	0,74	0,74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
RAZEM W KOMPLEKSIE		23,58	11,69	10,17	0,13	-	0,61	0,78	-	-	-	-	-	-	-	-	1,39	

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Tabela 8

Obwód: NAWOJÓW ŚLĄSKI

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						Nieużytki	Pow. ogólna do zalazenia				
						IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI			III	IV	V	VI
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
KOMPLEKS 1																	
ANR	436	15,37	6,49	2,41	-	-	-	-	-	-	-	-	4,08	-	-	-	4,08
RAZEM W KOMPLEKSIE		15,37	6,49	2,41	-	-	-	-	-	-	-	-	4,08	-	-	-	4,08
KOMPLEKS 2																	
prywatna	45	1,75	0,82	0,43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,39
PGL	46/2	0,11	0,11	0,11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gmina Lubań	421	29,51	0,38	0,18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20
ANR	425	14,02	0,98	0,90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,08
RAZEM W KOMPLEKSIE		45,39	2,29	1,62	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,67
KOMPLEKS 3																	
PGL	486/372	19,56	19,56	13,98	0,15	-	-	5,43	-	-	-	-	-	-	-	-	5,43
PGL	487/373	25,75	25,75	25,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	488/374	26,53	26,53	26,53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	489/381	2,74	2,74	2,74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	490/382	1,52	1,52	1,52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	491/383	1,56	1,56	1,56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	492/375	26,26	26,26	26,26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	493/376	24,66	24,66	24,66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	494/377	15,19	15,19	15,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	495/378	22,55	22,55	22,24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,31
PGL	499	3,67	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	500	15,25	15,25	7,58	0,67	-	4,19	0,97	-	-	-	-	1,84	-	-	-	7,00
RAZEM W KOMPLEKSIE		185,24	182,32	168,76	0,82	-	4,19	6,40	-	-	-	-	1,84	-	-	-	12,74
RAZEM W OBRĘBIE		246,00	191,10	172,79	0,82	-	4,19	6,40	-	-	-	-	5,92	-	-	-	17,49

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Obręb: PISARZOWICE

Tabela 9

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						Nieużytki	Pow. ogólna do zalesienia				
						grunty orne			użytki zielone								
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
KOMPLEKS 1																	
PGL	352/45	15,35	15,35	14,93	-	-	-	-	-	-	-	-	0,42	-	-	-	0,42
ANR	353	3,76	0,51	0,51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	356/44	14,93	14,93	14,93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	356/49	10,34	10,34	10,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	356/51	6,04	6,04	2,73	0,69	-	-	-	-	-	-	1,97	0,65	-	-	-	2,62
RAZEM W KOMPLEKSIE		50,42	47,17	43,44	0,69	-	-	-	-	-	-	1,97	1,07	-	-	-	3,04
KOMPLEKS 2																	
ANR	3/4	1,36	1,36	-	-	-	-	0,77	-	0,59	-	-	-	-	-	-	1,36
ANR	3/5	5,89	2,31	-	-	-	-	-	0,92	1,39	-	-	-	-	-	-	2,31
prywatna	11	4,49	4,49	-	-	-	-	3,07	0,69	-	0,07	0,16	0,50	-	-	-	4,49
ANR	12	2,53	2,53	-	-	-	-	0,48	0,87	-	0,38	0,80	-	-	-	-	2,53
prywatna	13	0,98	0,98	-	-	-	-	0,81	0,17	-	-	-	-	-	-	-	0,98
ANR	14/4	0,45	0,45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,45	-	-	-	0,45
prywatna	17/1	0,57	0,57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,57
prywatna	20/2	7,63	7,63	-	-	-	-	2,27	1,12	2,80	1,44	-	-	-	-	-	7,63
prywatna	20/4	0,20	0,20	-	-	-	-	0,20	-	-	-	-	-	-	-	-	0,20
PGL	46/21	10,58	10,58	10,58	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	47/1236	12,20	12,20	12,20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	48/1	10,97	10,97	10,97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	49/1	19,35	19,35	19,35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	50/1	19,87	19,87	18,74	1,13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	51/1	22,27	22,27	21,17	1,10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		119,34	115,76	93,01	2,23	-	2,47	6,82	5,45	3,42	0,45	0,96	0,95	-	-	-	20,52

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych										Nieużytki	Pow. ogólna do zalesienia	
						grunty orne					użytki zielone							
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	
KOMPLEKS 3																		
PGL	105/1235	15,90	15,90	15,32	-	-	-	-	-	-	-	-	0,58	-	-	-	-	0,58
PGL	106/1110	32,76	32,76	32,46	0,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	107/1049	5,02	5,02	5,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	107/1057	5,98	5,98	5,68	-	-	-	-	-	-	-	-	0,30	-	-	-	-	0,30
prywatna	1056/1	2,65	0,91	-	-	-	-	0,12	0,16	0,23	-	-	0,40	-	-	-	-	0,91
prywatna	1090/3	3,49	3,49	-	-	-	-	0,38	0,41	1,49	-	-	1,21	-	-	-	-	3,49
Parafia Rzymsko-Katolicka	1142	1,20	1,20	-	-	-	-	0,67	0,53	-	-	-	-	-	-	-	-	1,20
ANR	1143	1,78	1,78	-	-	-	-	1,18	0,60	-	-	-	-	-	-	-	-	1,78
ANR	1149/2	0,99	0,99	-	-	-	-	0,25	0,74	-	-	-	-	-	-	-	-	0,99
Parafia Rzymsko-Katolicka	1153/1	3,02	1,28	-	-	-	-	-	0,34	0,87	-	-	-	0,07	-	-	-	1,28
prywatna	1177/1	3,81	3,81	-	-	-	-	0,31	1,63	0,69	1,18	-	-	-	-	-	-	3,81
ANR	1180	0,33	0,33	-	-	-	-	-	0,20	0,13	-	-	-	-	-	-	-	0,33
RAZEM W KOMPLEKSIE		76,93	73,45	58,48	0,30	-	-	2,91	4,61	3,41	1,18	-	2,49	0,07	-	-	-	14,67
RAZEM W OBRĘBIE		246,69	236,38	194,93	3,22	-	2,47	9,73	10,06	6,83	1,63	2,93	4,51	0,07	-	-	-	38,23

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Obręb: RADOGOSZCZ

Tabela 10

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						Nieużytki	Pow. ogólna do zalesienia				
						IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI			III	IV	V	VI
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
KOMPLEKS I																	
PGL	52/41	44,35	44,35	42,25	-	-	-	0,37	-	-	-	-	-	-	1,73	-	2,10
RAZEM KOMPLEKSIE		44,35	44,35	42,25	-	-	-	0,37	-	-	-	-	-	-	1,73	-	2,10
RAZEM W OBRĘBIE		44,35	44,35	42,25	-	-	-	0,37	-	-	-	-	-	-	1,73	-	2,10

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Tabela 11

1.	2.	3.	4.	5.	6.	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						17.	18.				
						Pozostałe grunty		grunty orne						użytki zielone			
Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pow. ogólna w działce	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI	Nieuzyski	Pow. ogólna do zalesienia
KOMPLEKS I																	
PGL	256/6	0,06	0,06	0,06	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	256/4	0,06	0,06	0,06	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	256/11	21,35	0,50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50	-	-	0,50
PGL	256/13	0,05	0,05	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	257	1,02	1,02	1,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	260	2,59	2,59	2,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ANR	264	0,60	0,60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,60	-	-	-	0,60
prywatna	265	1,59	1,41	1,41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	267	4,34	4,34	4,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,29
prywatna	268	2,16	1,81	1,81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
prywatna	269	2,08	2,07	2,07	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	270/380	4,72	4,72	4,72	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		40,62	19,23	17,84	-	-	-	-	-	-	-	-	0,89	0,50	-	-	1,39
RAZEM W OBRĘBIE		40,62	19,23	17,84	-	-	-	-	-	-	-	-	0,89	0,50	-	-	1,39

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Tabela 12

Obsęb: RADOSTÓW GÓRNY

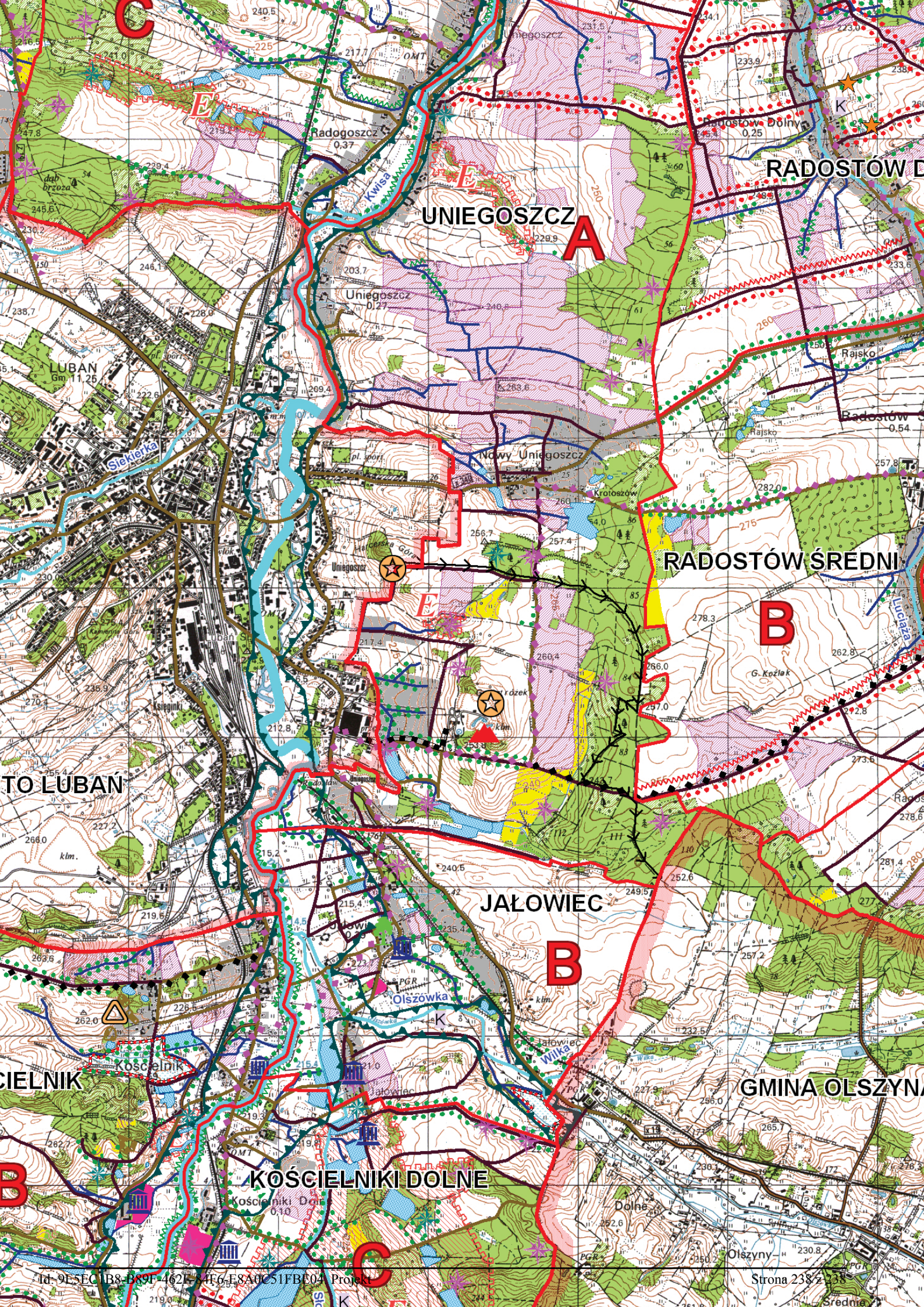
Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						Nieużytki	Pow. ogólna do zalesienia				
						IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI			III	IV	V	VI
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
KOMPLEKS 1																	
PGL	40/109	19,56	19,56	18,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,41	-	1,41
RAZEM W KOMPLEKSIE		19,56	19,56	18,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,41	-	1,41
KOMPLEKS 2																	
prywatna	263/1	1,53	0,61	-	-	-	-	-	-	-	-	0,61	-	-	-	-	0,61
prywatna	444	3,41	0,55	0,55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Majątek Ziemski Olszyna	451/1	3,32	0,93	0,93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	482/92	1,93	1,93	1,93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		10,19	4,02	3,41	-	-	-	-	-	-	-	0,61	-	-	-	-	0,61
KOMPLEKS 3																	
Skarb Państwa	391/2	0,53	0,53	-	0,53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Majątek Ziemski Olszyna	392/1	1,69	1,69	-	0,38	-	-	-	-	-	-	1,31	-	-	-	-	1,31
Skarb Państwa	393/2	0,68	0,68	-	0,68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ANR	395/1	3,77	3,77	-	0,23	-	-	-	1,22	1,20	0,42	-	0,43	0,27	-	-	3,54
ANR	395/3	0,23	0,23	-	0,23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		6,90	6,90	-	2,05	-	-	-	1,22	1,20	0,42	-	1,74	0,27	-	-	4,85
KOMPLEKS 4																	
Majątek Ziemski Olszyna	457	5,10	3,47	2,30	-	-	-	-	-	-	-	-	1,17	-	-	-	1,17
Majątek Ziemski Olszyna	459	11,56	0,81	0,81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		16,66	4,28	3,11	-	-	-	-	-	-	-	-	1,17	-	-	-	1,17

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych												Nieużytki	Pow. ogólna do załazenia
						grunty orne						użytki zielone							
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		
KOMPLEKS 5																			
Majątek Ziemski Olszyna	275	14,61	3,25	2,94	-	-	-	-	-	-	-	-	0,31	-	-	-	0,31		
Majątek Ziemski Olszyna	459	11,56	0,83	0,83	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Majątek Ziemski Olszyna	461	4,87	4,87	2,11	-	-	-	0,85	-	-	-	-	1,91	-	-	-	2,76		
Majątek Ziemski Olszyna	465	5,15	5,15	1,91	-	-	-	2,30	-	-	-	0,15	0,79	-	-	-	3,24		
RAZEM W KOMPLEKSIE		36,19	14,10	7,79	-	-	-	3,15	-	-	-	0,15	3,01	-	-	-	6,31		
KOMPLEKS 6																			
prywatna	248	4,60	4,19	0,31	0,37	3,28	0,23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,51	
PGL	146/101	14,67	14,67	14,67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
PGL	249/100	5,03	5,03	5,03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
PGL	474/99	7,96	7,96	7,30	-	-	-	-	-	-	-	-	0,66	-	-	-	0,66		
RAZEM W KOMPLEKSIE		32,26	31,85	27,31	0,37	3,28	0,23	-	-	-	-	-	0,66	-	-	-	4,17		
KOMPLEKS 7																			
PGL	472/90	16,58	16,58	16,58	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
PGL	472/91	29,74	29,74	28,51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,23	-	-	1,23		
PGL	472/92	17,75	17,75	17,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
RAZEM W KOMPLEKSIE		64,07	64,07	62,84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,23	-	-	1,23		
RAZEM W OBRĘBIE		185,83	144,78	122,61	2,42	3,28	0,23	4,37	1,20	0,42	-	2,50	5,11	1,23	1,41	-	19,75		

Wykaz działek projektowanych kompleksów leśnych

Tabela 1.3

Właściciel	Nr działki	Pow. ogólna działki	Pow. działki w kompleksie	Pow. istniejących użytków leśnych w działce	Pozostałe grunty	Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych						Nieuzyski	Pow. ogólna do zalesienia						
						grunty orne			użytki zielone										
						IIIa	IIIb	IVa	IV/b	V	VI			III	IV	V	VI		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		
KOMPLEKS 1																			
Majątek Ziemski Olszyna	194/16	248,98	12,70	5,69	0,24	-	-	-	-	-	-	-	6,29	0,48	-	-	-	-	6,77
RAZEM W KOMPLEKSIE		248,98	12,70	5,69	0,24	-	-	-	-	-	-	-	6,29	0,48	-	-	-	-	6,77
KOMPLEKS 2																			
prywatna	281/3	6,18	0,48	0,48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PGL	284/90	0,56	0,56	0,56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ANR	288	0,76	0,65	0,56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,01	0,08	-	-	-	0,09
prywatna	289/1	3,62	0,55	0,28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,27	-	-	-	0,27
prywatna	307/4	0,55	0,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,09	-	-	-	-	0,09
prywatna	307/5	0,34	0,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,34	-	-	-	-	0,34
prywatna	310/3	0,11	0,10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10	-	-	-	-	0,10
prywatna	310/4	0,82	0,82	-	-	-	-	-	0,40	0,08	-	-	-	0,34	-	-	-	-	0,82
PGL	311/90	0,27	0,27	0,27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM W KOMPLEKSIE		13,21	3,86	2,15	-	-	-	-	0,40	0,08	-	-	-	0,88	0,35	-	-	-	1,71
RAZEM W OBRĘBIE		262,19	16,56	7,84	0,24	-	-	0,40	0,08	-	-	-	6,29	1,36	0,35	-	-	-	8,48

UNIEGOSZCZ

RADOSTÓW DOLNY

RADOSTÓW ŚREDNI

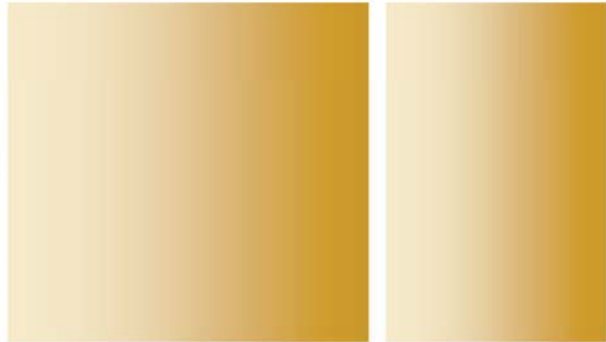
JAŁOWIEC

KOŚCIELNIKI DOLNE

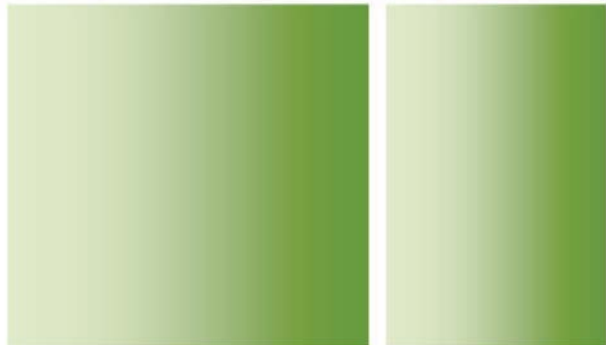
GMINA OLSZYN

TO LUBAN

KOŚCIELNIK

**AKTUALIZACJA
PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO
GMINY LUBAŃ**

Wrocław 2017

**DOLNOŚLĄSKIE BIURO GEODEZJI I TERENÓW ROLNYCH
WE WROCŁAWIU**

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
tel. 71 345 99 55, 71 342 99 33
e-mail: sekretariat@dbgitr.pl
www.dbgitr.pl

Opracowano na wniosek Wydziału Geodezji i Kartografii
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Autor:

Anna Pietrzyk

Nadzór merytoryczny:

Lesław Wołcz
Krzysztof Goleniowski

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich, dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

Spis treści

WPROWADZENIE	5
I ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO	6
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY LUBAŃ	6
1.1. Położenie administracyjne i geograficzne	6
1.2. Warunki klimatyczne	9
1.3. Surowce naturalne.....	9
1.4. Warunki wodne	10
1.5. Charakterystyka gleb	12
1.6. Zagrożenie erozją.....	15
1.7. Formy ochrony przyrody oraz obiekty zabytkowe	16
2. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	20
2.1. Struktura użytkowania gruntów	20
2.2. Struktura gruntów orných i użytków zielonych.....	22
2.3. Zmiany w sposobie użytkowania gruntów	24
2.4. Struktura władania gruntami.....	35
2.5. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych	38
2.6. Grunty dzierżawione.....	43
2.7. Rozdrobnienie gruntów w gospodarstwach indywidualnych	47
3. STAN I OCENA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	50
3.1. Wody płynące i urządzenia melioracji podstawowych.....	50
3.2. Urządzenia melioracji szczegółowych	53
3.3. Drogi transportu rolnego.....	56
4. STAN I OCENA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ	63
4.1. Infrastruktura techniczna	63
4.2. Infrastruktura społeczna.....	64
4.3. Infrastruktura turystyczna	68
5. INWESTYCJE ISTNIEJĄCE ORAZ PLANOWANE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH	71
6. WNIOSKI	75
II USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO.....	80
7. POPRAWA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	80
7.1. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych	80
7.2. Rekultywacja nieużytków i byłych terenów kopalnych	83
7.3. Zabiegi przeciwoerozyjne oraz ochrona gruntów rolnych	83
7.4. Scalenie gruntów	84

8.	POPRAWA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	88
8.1.	Wody płynące i urządzenia melioracji podstawowych.....	88
8.2.	Urządzenia melioracji szczegółowych	92
8.3.	Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego.....	95
9.	KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU	98
9.1.	Zalesienia gruntów	98
9.2.	Planowane zadrzewienia	103
9.3.	Proponowane formy ochrony krajobrazu	105
10.	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ.....	109
10.1.	Potrzeby w zakresie odnowy wsi wskazane przez Gminę	109
10.2.	Kształtowanie infrastruktury turystycznej.....	110
11.	STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO-ROLNE.....	112
12.	PODSUMOWANIE	114
	WYKAZ TABEL.....	117
	WYKAZ RYSUNKÓW.....	117
	WYKAZ FOTOGRAFII	118
	LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	119

WPROWADZENIE

Aktualizację planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań sporządzono na wniosek Wydziału Geodezji i Kartografii Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przy współudziale Gminy Lubań. Celem opracowania jest zaktualizowanie danych zawartych w Planie urządzeniowo-rolnym opracowanym w 2005 r., zarówno w części analitycznej jak i projektowej tego dokumentu.

Źródłem danych wykorzystanych przy sporządzaniu aktualizacji są:

- inwentaryzacja terenowa wykonana we wrześniu i listopadzie 2016 r.,
- ewidencja gruntów i budynków, stan na październik 2016 r.,
- opracowania planistyczne dla gminy: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (z 2005 r. oraz zmiana części tekstowej z 2012 r. i 2013 r.) oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2016 r.,
- Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego 2020,
- Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego,
- dane udostępnione przez: Urząd Gminy Lubań, Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Agencję Nieruchomości Rolnych we Wrocławiu,
- Plan urządzeniowo-rolny gminy Lubań z 2005 r.

Część planowanych przedsięwzięć i ustaleń została przeniesiona z innych opracowań sporządzonych dla gminy. Dotyczy to przede wszystkim: planowanych inwestycji, terenów udokumentowanych złóż surowców naturalnych, istniejących oraz planowanych obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody.

W Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań analizie poddano wybrane zagadnienia zawarte w poprzednim planie urządzeniowo-rolnym, z uwagi na ich bezpośredni wpływ na przestrzeń rolniczą. Natomiast pominięto analizę takich elementów jak: demografia gminy, struktura bezrobocia, produkcja rolnicza czy obsługa rolnictwa.

Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy jest dokumentem, który rozwija cele i zadania określone w Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego i wspólnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego określa kierunki rozwoju gminy. Zawiera zagadnienia w szczególności związane z rolnictwem, turystyką, rekreacją i ochroną środowiska naturalnego. W opracowaniu zawarta jest analiza stanu istniejącego rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz określone są potrzeby przeprowadzania prac urządzeniowo-rolnych, których realizacja przyczyni się do zwiększania efektywności produkcji rolnej i leśnej. Wskazane są również możliwości zachowania i ochrony walorów przyrodniczo-kulturowych. Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy zawiera opis najważniejszych problemów dotyczących przestrzeni

rolniczej oraz propozycje ich rozwiązania. Realizacja prac wskazanych w opracowaniu uzależniona jest od ich finansowania ze środków własnych Gminy lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Efektem końcowym Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań jest dokument złożony z 2 części: analizy stanu istniejącego oraz części projektowej. Zagadnienia przedstawione są w formie tekstowej, graficznej i tabelarycznej. Załącznikiem do opracowania jest mapa w skali 1:20 000 przedstawiająca wszystkie ustalenia tego dokumentu. Ponadto wyniki opracowania będą prezentowane na platformie Geoportal Dolny Śląsk przygotowanej przez Wydział Geodezji i Kartografii Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Zawarte w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań ustalenia i wskazane prace urządzeniowo-rolne dla obszarów wiejskich gminy mogą być pomocne przy tworzeniu własnych opracowań programowych, planistycznych i projektowych. Ponadto dokument może być wykorzystany przy ubieganiu się o dotacje celowe z budżetu województwa dolnośląskiego.

I ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY LUBAŃ

1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Lubań położona jest w zachodniej części województwa dolnośląskiego, w północnej części powiatu lubańskiego. Sąsiaduje z gminami należącymi do 4 powiatów, Rys. 1:

- a) zgorzelecki
 - gmina Pieńsk – od północy, na długości 0,82 km;
 - gmina Zgorzelec – od północnego-zachodu, na długości 4,09 km;
- b) bolesławiecki
 - gmina Nowogrodzic – od północy i wschodu, na długości 22,12 km;
 - miasto Nowogrodzic – od północnego-wschodu, na długości 4,11 km;
- c) lwówecki
 - gmina Gryfów Śląski – od wschodu, na długości 4,77 km;
- d) lubański
 - gmina Olszyna – od południowego-wschodu, na długości 9,75 km;
 - gmina Leśna – od południa, na długości 6,95 km;
 - gmina Platerówka – od południowego-zachodu, na długości 3,20 km;

- miasto Lubań – od zachodu, na długości 16,08 km;
- gmina Siekierczyn – od zachodu, na długości 10,65 km.

Gmina Lubań jest gminą wiejską o powierzchni 14 216,83 ha. Stanowi ją 13 obrębów geodezyjnych, w tym 12 wsi (obrzeby Radostów Średni i Radostów Dolny stanowią jedno sołectwo): Henryków Lubański, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Mściszów, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Pisarzowice, Radogoszcz, Radostów Dolny, Radostów Górny, Radostów Średni, Uniegoszcz.

Sieć drogową tworzy droga krajowa nr 30 relacji granica państwa – Jelenia Góra (w granicach gminy poprowadzona jest przez Pisarzowice, Uniegoszcz i Jałowiec) oraz trzy drogi wojewódzkie: 296 (Pisarzowice, Henryków Lubański), 357 (Radogoszcz, Nawojów Łużycki), a także 393 (Kościelniki Dolne, Kościelnik), Rys. 1. Ponadto układ komunikacyjny tworzą drogi powiatowe:

- 2242D – Kościelniki Dolne – Jałowiec - Lubań;
- 2455D – Nawojów Łużycki – Henryków Lubański;
- 2456D – Olszyna – Radostów Górny – Radostów Średni – Radostów Dolny – Nawojów Śląski;
- 2331D – Lubań – Uniegoszcz – Nawojów Śląski;
- 2459D – Pisarzowice – Nowa Karczma;
- 2465D – Kościelnik – Szyszkowa – Leśna;
- 2273D – Bolesławiec – Lubań.

Sieć drogową uzupełniają publiczne drogi gminne oraz nie ujęte w żadnej z kategorii dróg – drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych. Ponadto przez gminę poprowadzone są 3 linie kolejowe:

- ✓ 279 - jest to zelektryfikowana linia relacji Lubań – Węgliniec, na terenie gminy znajduje się w obrębach Radogoszcz i Nawojów Łużycki;
- ✓ 337 – jest to niezelektryfikowana linia relacji Lubań – Leśna, na której przewozy pasażerskie zostały zawieszane. Linia służy do przewozu bazaltu z kopalni w Grabiszycach Górnych i Miłoszowie w gminie Leśna. Przez obszar gminy poprowadzona jest w Kościelnikach Dolnych oraz Kościelniku;
- ✓ 274 – jest to linia relacji Wrocław – Zgorzelec, na odcinku Lubań – Zgorzelec niezelektryfikowana (na pozostałym odcinku zelektryfikowana). Na terenie gminy przechodzi przez obręby: Uniegoszcz i Jałowiec.

Cała powierzchnia gminy położona jest na Przedgórzu Izerskim. Powoduje to, że obszar gminy posiada podgórski charakter o średnim urozmaiceniu. Największe wzniesienia występują w północno-zachodniej części gminy, w okolicach Henrykowa Lubańskiego i Pisarzowic (do 315 m n.p.m.), a także w południowo-wschodniej jej części (do 300 m n.p.m.). Tereny obniżają się w kierunku doliny Kwisy, gdzie osiągają około 200 m n.p.m., a w Nawojowie Łużyckim 197 m n.p.m.

1.2. Warunki klimatyczne

Gmina Lubań położona jest w sudeckim regionie klimatycznym. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (19°C), natomiast najzimniejszym styczeń (4°C). Gmina charakteryzuje się dość długim okresem lata (47-63 dni) oraz stosunkowo krótką zimą (70 dni). Średnia roczna suma opadów atmosferycznych zawiera się w granicach 600 – 700 mm. Okres wegetacyjny trwa od 210 do 220 dni, natomiast okres intensywnego rozwoju roślin – około 100 dni. Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi od 60 do 80 dni. W gminie dominują wiatry zachodnie i północno-zachodnie o średniej prędkości 1,5 m/s.

1.3. Surowce naturalne

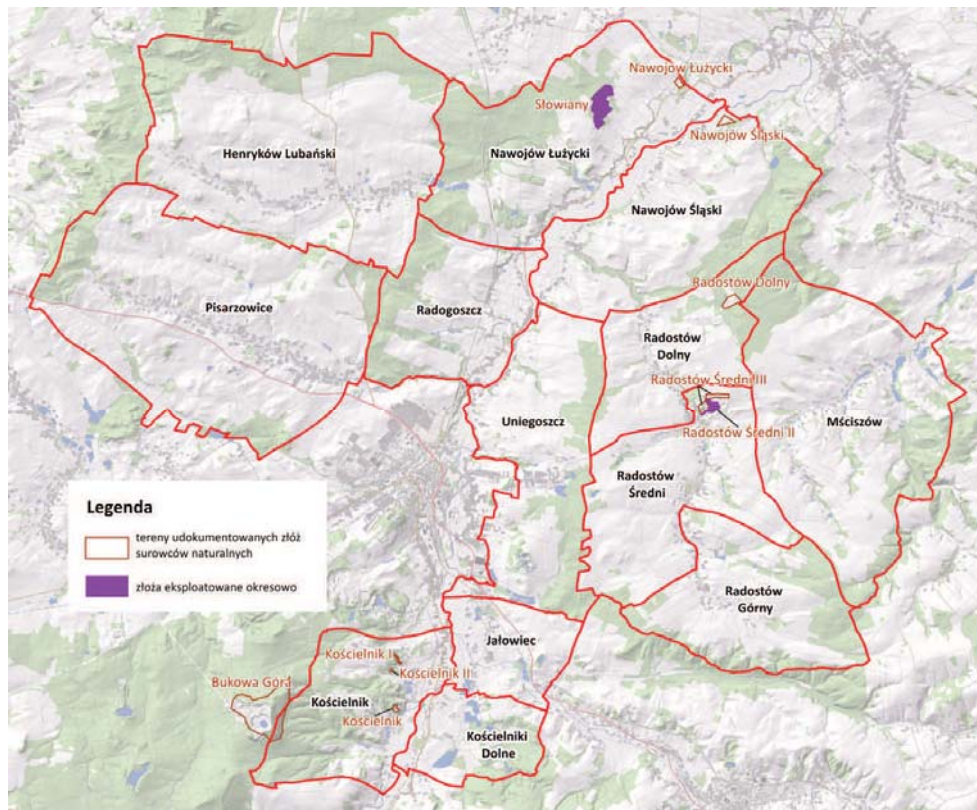
Na terenie gminy występują udokumentowane złoża kopalin: kamieni drogowych i budowlanych, kruszyw naturalnych, surowców ilastych i ceramiki budowlanej oraz gipsów i anhydrytów, Tab. 1, Rys. 2. Okresowo eksploatowane są kruszywa naturalne w Radostowie Średnim oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej w Nawojowie Łużyckim.

Udokumentowane złoża surowców naturalnych

Tabela 1

Lp.	Obręb	Złoże		Koncesje		Użytkownik	Kopaliny	Powierzchnia złoża ha	Stan zagospodarowania	Eksploatacja	
		nazwa	numer	od roku	do roku					rozpoczęcie	zakończenie
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	Kościelnik	Bukowa Góra	KD 836	brak danych	brak danych	Eurovia Bazalty S.A.	kamienie drogowe i budowlane	67,39	złoże zagospodarowane	01-01-1960	-
2.	Kościelnik	Kościelnik	KN 5154	brak danych	brak danych	-	kruszywa naturalne	0,97	eksploatacja złoża zaniechana	01-01-1990	-
3.	Kościelnik	Kościelnik I	IB 3022	-	-	-	surowce ilaste ceramiki budowlanej	0,26	eksploatacja złoża zaniechana	-	-
4.	Kościelnik	Kościelnik II	IB 3023	-	-	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe	surowce ilaste ceramiki budowlanej	0,40	złoże zagospodarowane	-	-
5.	Kościelnik	Kościelnik III	IB 3021	-	-	-	surowce ilaste ceramiki budowlanej	0,22	eksploatacja złoża zaniechana	-	14-10-1993
6.	Nawojów Łużycki	Nawojów Łużycki	KN 2923	-	-	-	kruszywa naturalne	1,91	eksploatacja złoża zaniechana	-	-
7.	Nawojów Śląski	Nawojów Śląski	GA 74	brak danych	brak danych	-	gipsy i anhydryty	3,10	złoże rozpoznane wstępnie	01-01-1965	-
8.	Radostów Dolny	Radostów Dolny	IB 14284	brak danych	brak danych	Firma JSB	surowce ilaste ceramiki budowlanej	5,25	złoże zagospodarowane	31-12-2014	-
9.	Radostów Średni	Radostów Średni II	KN 8926	30-11-2001	05-11-2023	Wydobywanie i Uszlachetnianie Żwiru i Piaski	kruszywa naturalne	5,46	złoże eksploatowane okresowo	02-01-2003	-
10.	Radostów Średni	Radostów Średni III	KN 11115	24-03-2009	24-03-2019	Wydobywanie i Uszlachetnianie Żwiru i Piaski	kruszywa naturalne	6,82	złoże zagospodarowane	01-01-2009	-
11.	Nawojów Łużycki	Słowiany	IB 2000	brak danych	brak danych	Lode sp. z o.o.	surowce ilaste ceramiki budowlanej	23,40	złoże eksploatowane okresowo	01-01-1956	-

Źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych

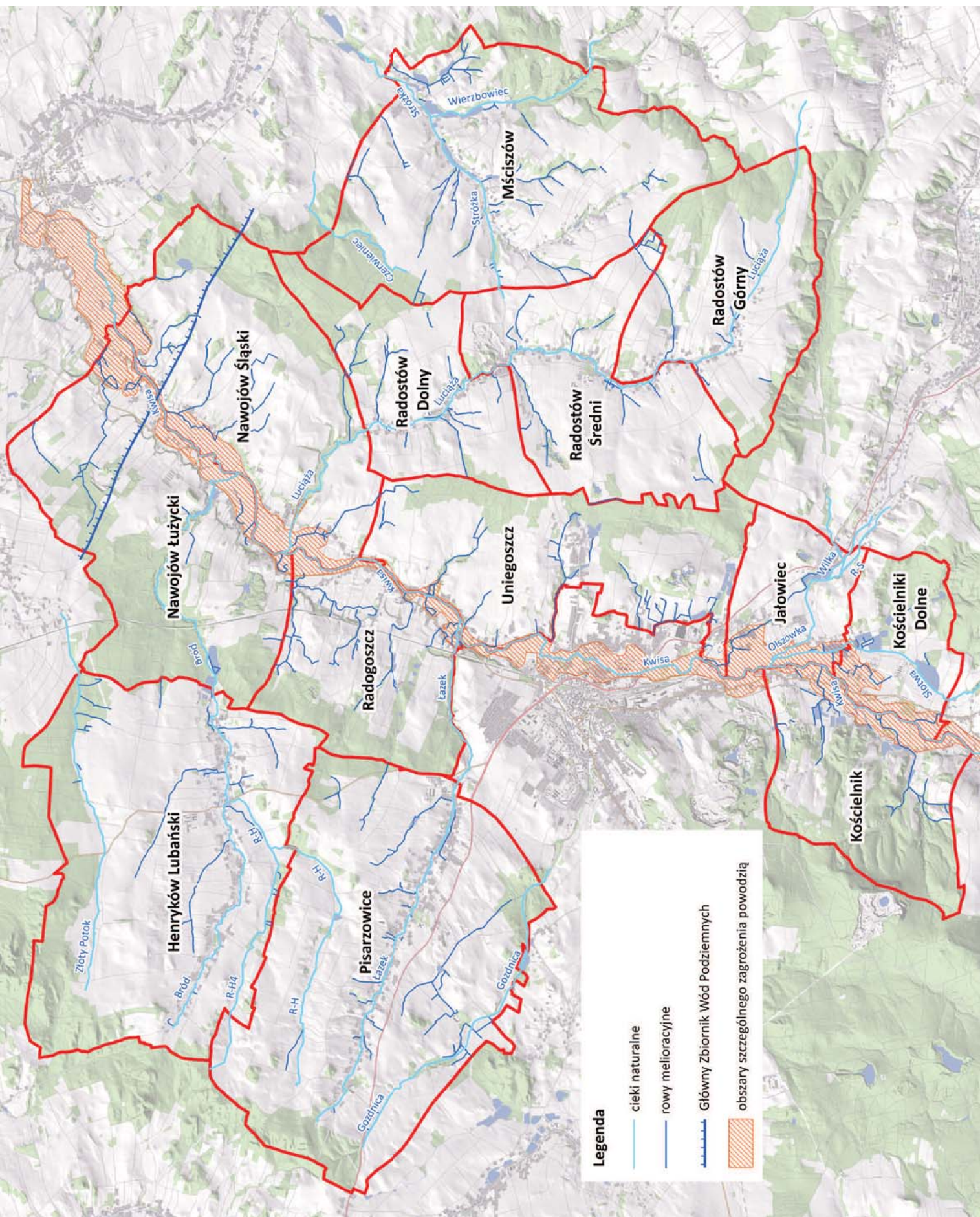
Rys. 2. Lokalizacja źródeł mineralnych w gminie Lubań

1.4. Warunki wodne

Sieć wodna jest dosyć mocno rozbudowana. Podstawowym ciekim odwadniającym ten obszar jest Kwisa płynąca w środkowej części gminy, Rys. 3. Ponadto przez gminę przepływają jej dopływy: Potok Bród, Łazek, Luciąża oraz Olszówka. Sieć wodną tworzą również pozostałe cieki naturalne: Żłoty Potok, R-H, R-H₄, Gozdnicza, Czerwieniec, Stróżka, Wierzbowiec, Słotwa, Wilka i R-S. Uzupełnieniem sieci wodnej są rowy melioracyjne.

Obszar gminy zagrożony jest występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat, Rys. 3. Obejmuje on obszary położone wzdłuż rzeki Kwisa, na obu jej brzegach i dotyczy głównie terenów zabudowanych miejscowości.

Według regionalnego podziału hydrogeologicznego gmina Lubań znajduje się w regionie sudeckim, podregionie Żarskim i Lwóweckim oraz Izersko-Karkonoskim. Głównym piętrzem wodonośnym o znaczeniu użytkowym jest piętro czwartorzędowe. Zwierciadło wody występuje na głębokości od 1 do 22 m. Wody użytkowego poziomu wodonośnego wymagają przeważnie prostego uzdatniania, jedynie na południe od miasta Lubań wymagają one zaawansowanego uzdatniania.

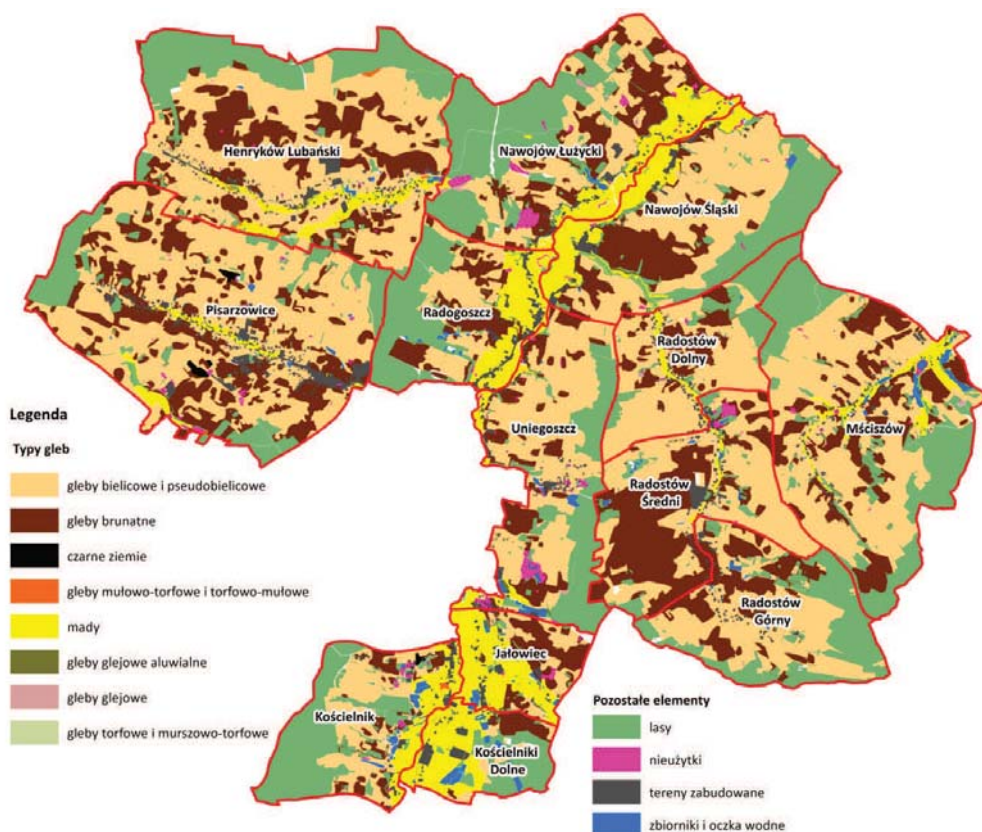

Rys. 3. Sieć wodna na terenie gminy

Północno-wschodnia część gminy, na terenie Nawojowa Łużyckiego i Nawojowa Śląskiego, położona jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych nr 317 – Niecka zewnętrzno-sudecka Bolesławiec. Jest to zbiornik o charakterze szczelinowo-porowym, który nie posiada dokumentacji hydrogeologicznej.

1.5. Charakterystyka gleb

Na terenie gminy Lubań dominują gleby biellicowe i pseudobiellicowe, które zajmują 56% całkowitej powierzchni użytków rolnych, Rys. 4. Duży udział mają również gleby brunatne, które stanowią 30% użytków rolnych. Największe powierzchnie występują w Radostowie Średnim i Nawojowie Śląskim. Mady rzeczne wykształcone w dolinach rzek stanowią 12%. Największą powierzchnię mady zajmują w południowej części gminy, w obrębach Jałowiec, Kościelniki Dolne i Kościelnik, a także wzdłuż Kwisy: w Radogoszczu, Nawojowie Śląskim i Nawojowie Łużyckim. Pozostałe gleby zajmują znacznie mniejsze powierzchnie, a ich łączny udział w użytkach rolnych wynosi 2%.

Rys. 4. Typy gleb

Obszar gminy charakteryzuje się glebami dobrej jakości. Świadczy o tym wskaźnik bonitacji gleb, który dla gruntów ornych i użytków zielonych wynosi 61 pkt./ha w skali 100-punktowej, Tab. 2. Najwyższy wskaźnik bonitacji gleb jest w Kościelniku – 66 pkt./ha, a najniższy w Nawojowie Łużyckim, Pisarzowicach i Uniegoszczu – poniżej 60 pkt./ha. Wśród gruntów ornych najlepsze gleby występują w Kościelniku i Kościelnikach Dolnych, w których wskaźnik bonitacji wynosi 74 pkt./ha, najłabsze zaś w Nawojowie Łużyckim, Pisarzowicach i Uniegoszczu (58 i 59 pkt./ha). Natomiast wśród użytków zielonych najlepsze gleby występują w Kościelnikach Dolnych (wskaźnik bonitacji wynosi 60 pkt./ha), a najłabsze w Mściszowie i Radostowie Dolnym (odpowiednio 46 pkt./ha i 49 pkt./ha).

Wskaźnik bonitacji gleb

Tabela 2

Lp.	Obręb	Wskaźnik bonitacji gleb		
		dla GO	dla UZ	Razem dla GO i UZ
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	65	56	62
2.	Jałowiec	65	57	63
3.	Kościelnik	74	56	66
4.	Kościelniki Dolne	74	60	63
5.	Mściszów	62	46	60
6.	Nawojów Łużycki	59	52	56
7.	Nawojów Śląski	63	59	61
8.	Pisarzowice	58	56	57
9.	Radogoszcz	63	54	61
10.	Radostów Dolny	67	49	63
11.	Radostów Górny	66	57	64
12.	Radostów Średni	65	55	63
13.	Uniegoszcz	58	50	56
14.	Razem	63	55	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.)

W gleboznawczej klasyfikacji gruntów ornych dominuje klasa IIIb, która zajmuje powierzchnię 2944,94 ha (42,0% wśród GO) oraz klasa IVa – 2067,07 ha (29,5%), Tab. 3. Natomiast w gleboznawczej klasyfikacji użytków zielonych dominuje klasa III – 1356,06 ha (51,1%) oraz klasa IV – 1011,14 ha (38,1%).

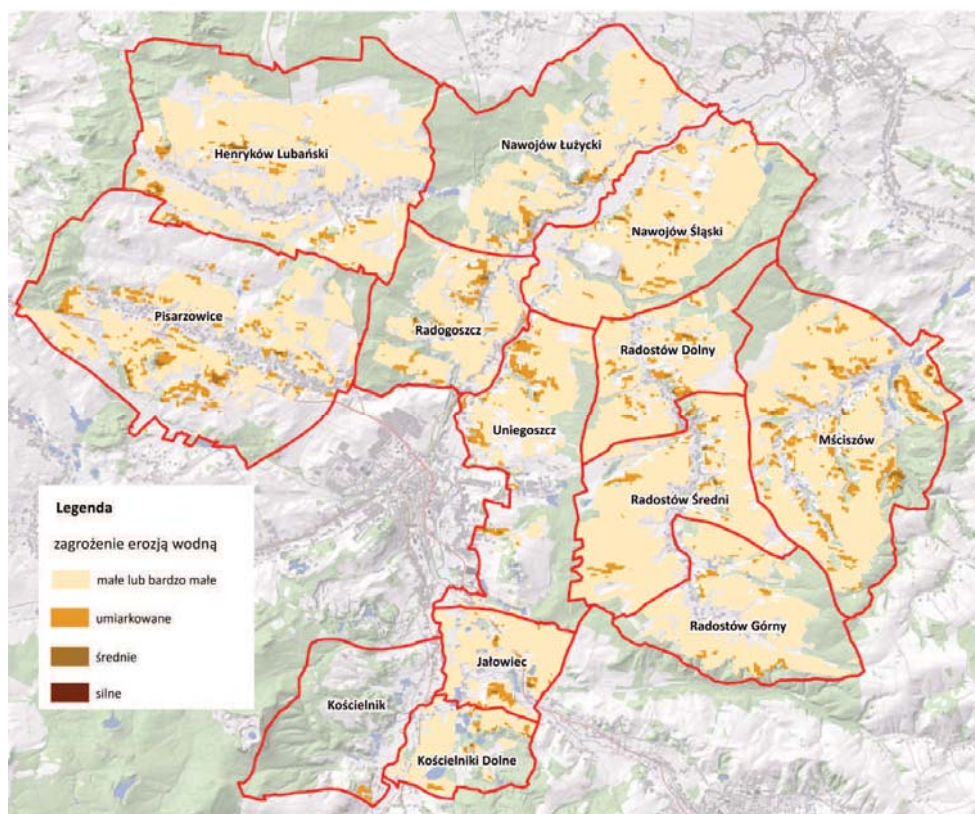
Wywiad terenowy wykazał znaczne zmiany w sposobie użytkowania gruntów. Aktualnie duża część użytków zielonych (ponad 1144 ha) została zaorana, a gruntów ornych (314,36 ha) zadarniona, natomiast zmiany te nie są ujawnione w ewidencji gruntów i budynków.

Opis	Jedn.	grunty orne											GO	użytki zielone					
		I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	Viz	GO	I		II	III	IV	V	VI	Viz
		4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.		15.	16.	17.	18.	19.	20.
2. SE1891	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	
SE1891	ha	-	-	211,62	422,25	188,62	73,48	58,00	10,66	-	964,63	-	-	284,56	139,38	24,81	6,92	-	
SE1891	%	-	-	21,9	43,8	19,6	7,6	6,0	1,1	-	100,0	-	-	62,5	30,6	5,4	1,5	-	
SE1891	ha	0,46	18,99	55,92	56,92	49,33	27,04	17,69	2,31	-	228,66	2,49	9,69	35,76	25,36	6,81	1,72	-	
SE1891	%	0,2	8,3	24,5	24,9	21,6	11,8	7,7	1,0	-	100,0	3,0	11,8	43,8	31,0	8,3	2,1	-	
SE1891	ha	-	11,04	114,10	40,36	16,88	8,87	9,15	1,27	-	201,67	-	7,21	81,20	39,46	16,62	0,87	-	
SE1891	%	-	5,5	56,6	20,0	8,4	4,4	4,5	0,6	-	100,0	-	5,0	55,9	27,1	11,4	0,6	-	
SE1891	ha	-	1,41	28,01	10,95	5,92	3,08	0,85	-	-	50,22	-	5,38	110,52	27,24	8,73	-	-	
SE1891	%	-	2,8	55,8	21,8	11,8	6,1	1,7	-	-	100,0	-	3,5	72,9	17,9	5,7	-	-	
SE1891	ha	-	0,78	42,21	506,49	287,65	93,00	38,94	2,99	-	972,06	-	-	24,60	124,30	22,90	0,55	-	
SE1891	%	-	0,1	4,3	52,1	29,6	9,6	4,0	0,3	-	100,0	-	-	14,3	72,1	13,3	0,3	-	
SE1891	ha	-	-	18,91	150,18	190,45	54,17	22,08	0,27	-	436,06	-	-	125,18	117,29	23,18	7,60	-	
SE1891	%	-	-	4,3	34,4	43,7	12,4	5,1	0,1	-	100,0	-	-	45,8	42,9	8,5	2,8	-	
SE1891	ha	-	-	31,25	295,63	210,62	43,03	22,16	0,40	-	603,09	-	46,98	115,37	76,50	19,26	1,05	-	
SE1891	%	-	-	5,2	49,0	34,9	7,1	3,7	0,1	-	100,0	-	18,1	44,6	29,5	7,4	0,4	-	
SE1891	ha	-	-	43,23	414,97	459,04	127,72	93,75	9,81	0,38	1148,90	-	-	287,02	203,33	19,58	0,99	-	
SE1891	%	-	-	3,8	36,0	40,0	11,0	8,2	0,9	0,1	100,0	-	-	56,2	39,8	3,8	0,2	-	
SE1891	ha	-	3,03	85,91	89,98	67,42	42,69	28,45	3,11	-	320,59	-	0,73	58,27	36,65	11,82	0,61	-	
SE1891	%	-	0,9	26,8	28,1	21,0	13,3	8,9	1,0	-	100,0	-	0,7	53,9	33,9	10,9	0,6	-	
SE1891	ha	-	-	87,74	170,42	90,20	25,16	10,99	-	-	384,51	-	-	32,52	74,52	7,50	1,23	-	
SE1891	%	-	-	22,8	44,3	23,5	6,5	2,9	-	-	100,0	-	-	28,1	64,3	6,5	1,1	-	
SE1891	ha	-	-	40,03	268,54	69,22	31,42	12,50	-	-	421,71	-	-	79,21	39,04	3,12	0,54	1,41	
SE1891	%	-	-	9,5	63,6	16,4	7,5	3,0	-	-	100,0	-	-	64,3	31,7	2,5	0,4	1,1	
SE1891	ha	-	-	92,92	356,41	157,87	54,97	16,79	6,56	-	685,52	-	-	74,62	50,97	6,75	1,17	-	
SE1891	%	-	-	13,6	52,0	23,0	8,0	2,4	1,0	-	100,0	-	-	55,8	38,2	5,1	0,9	-	
SE1891	ha	-	-	19,20	161,84	273,85	97,91	22,42	1,83	-	577,05	-	-	47,23	57,10	14,76	4,33	-	
SE1891	%	-	-	3,3	28,0	47,5	17,0	3,9	0,3	-	100,0	-	-	38,3	46,2	12,0	3,5	-	
SE1891	ha	0,46	35,25	871,05	2944,94	2067,07	682,54	353,77	39,21	0,38	6994,67	2,49	69,99	1356,06	1011,14	185,84	27,58	1,41	
SE1891	%	0,1	0,5	12,4	42,0	29,5	9,7	5,1	0,6	0,1	100,0	0,1	2,6	51,1	38,1	7,0	1,0	0,1	

Opis gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.)

1.6. Zagrożenie erozją

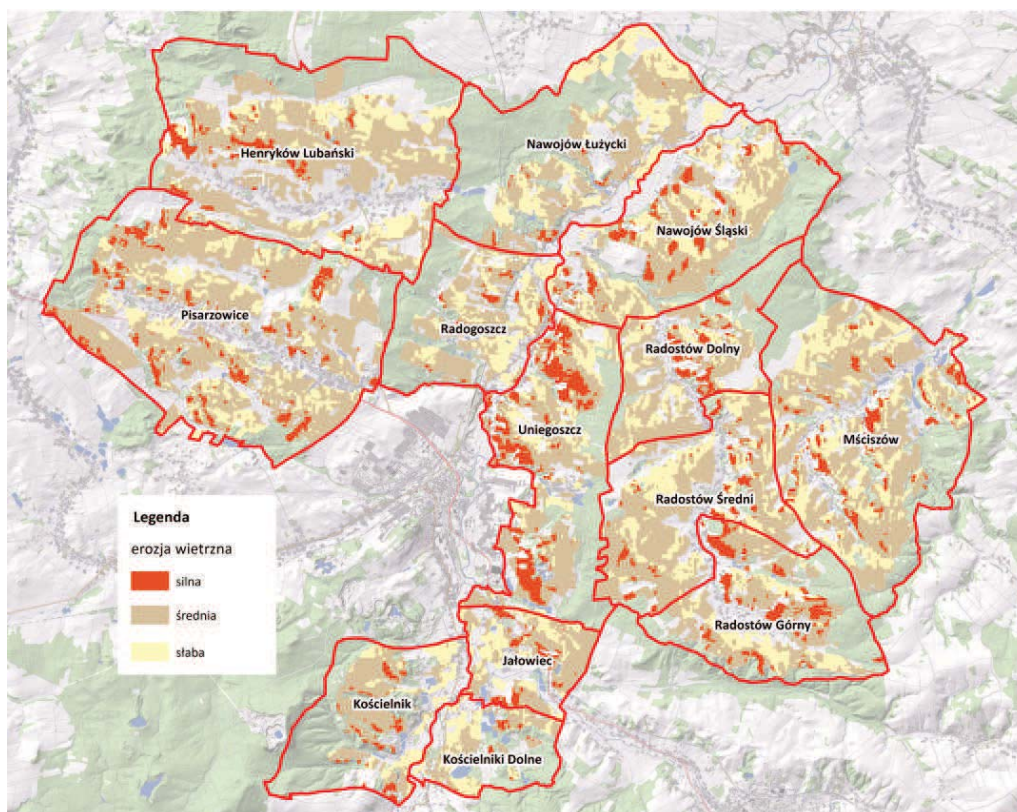
Na terenie gminy erozja wodna nie powoduje szkód w środowisku. Zagrożenie występowaniem erozji wodnej na przeważającym terenie gminy jest małe lub bardzo małe, Rys. 5. W obrębie Kościelnik zagrożenie to prawie nie występuje.

Rys. 5. Zagrożenie erozją wodną na terenie gminy

Podobna sytuacja jest w przypadku erozji wietrznej. Na przeważającym obszarze jest ona słaba lub średnia, Rys. 6. Jedynie w obrębie Uniegoszcz na większej powierzchni występuje także erozja silna (około 120 ha).

Do potencjalnych zagrożeń geologicznych mogących wystąpić na terenie gminy należy osuwanie się mas ziemnych. Według Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie gminy znajdują się grunty podatne na występowanie osuwisk. Jednak są to wstępne dane informujące o możliwej predyspozycji obszarów do rozwoju ruchów masowych, których nie potwierdził wywiad terenowy. Informacje te wynikają jedynie z budowy geologicznej i morfologii terenu. Obszary predysponowane do występowania ruchów masowych występują w obrębie Kościelnik.

Rys. 6. Występowanie erozji wietrznej na terenie gminy

1.7. Formy ochrony przyrody oraz obiekty zabytkowe

Na terenie gminy nie występują powierzchniowe formy ochrony przyrody. Znajdują się natomiast pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej, Rys. 7:

- cis pospolity w Henrykowie Lubańskim – jest to najstarsze drzewo w Polsce liczące około 1250 lat. Rośnie na terenie prywatnego gospodarstwa rolnego;
- aleja drzew w Jałowcu – aleja liczy 31 szt. lipy drobnolistnej oraz 2 szt. klonu jawor. Znajduje się w pobliżu pałacu;
- wyrobisko gliny kaolinowej, na którym została wykształcona roślinność bagienna. Wyrobisko znajduje się w Nawojowie Łużyckim, na obszarze eksploatacji gliny w południowej części wsi.

W gminie Lubań występują liczne gatunki roślin chronionych częściowo lub całkowicie, a także stanowiska zwierząt objętych ochroną prawną: ostoje nietoperzy, ptaków, płazów i gadów oraz ryb.

Ponadto na terenie gminy znajdują się korytarze ekologiczne: Góry Stołowe północ (obejmuje większą część obszaru), a także Góry Stołowe zachód (obejmuje zachodni kraniec Pisarzowic). Są to obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin i zwierząt pomiędzy siedliskami.

W gminie Lubań występują liczne obiekty wpisane do rejestru zabytków, które zestawione są w Tab. 4.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Tabela 4

Lp.	Obiekt	Obręb
1.	kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja	Henryków Lubański
2.	plebania w zespole	
3.	dom mieszkalny	
4.	kościół ewangelicki	Jałowiec
5.	pałac	
6.	park	
7.	kościół ewangelicki, obecnie p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	Kościelnik
8.	cmentarz w zespole kościelnym	
9.	park	
10.	kościół parafialny p.w. Św. Jerzego (obecnie ruina)	Mściszów
11.	kościół ewangelicki, obecnie katolicki, filialny p.w. Zesłania Ducha Św.	
12.	zespół dworski	Nawojów Łużycki
13.	dwór, obecnie w części kościół filialny p.w. Chrystusa Króla	
14.	krużganki renesansowe w zespole dworskim	
15.	kościół parafialny p.w. Macierzyństwa NMP	Pisarzowice
16.	zespół folwarczny	
17.	dom zarządcy folwarku	
18.	budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	
19.	obora z częścią mieszkalną w zespole folwarcznym	
20.	zespół pałacowo-parkowy I	
21.	pałac (obecnie ruina)	
22.	park pałacowy	
23.	oficyna pałacowa w zespole	
24.	pałac w zespole pałacowo-parkowym	
25.	park w zespole pałacowo-parkowym	
26.	kościół filialny p.w. Objawienia Pańskiego	Radostów Średni
27.	pałac	
28.	park	
29.	dom mieszkalny	Radostów Górny

Źródło: wykaz zabytków – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, stan na 28.04.2017 r.

Ponadto występują obiekty ujęte w ewidencji zabytków. Są to głównie zespoły kościelne, mury i bramy cmentarzy, zespoły pałacowo-parkowe, grobowce, kaplice grobowe, kościół, szkoły, młyn wodny, trafostacja, dzwonnica kościelna oraz liczne budynki gospodarcze i mieszkalne.

Na terenie gminy wyznaczone są strefy ochronne, Rys. 7:

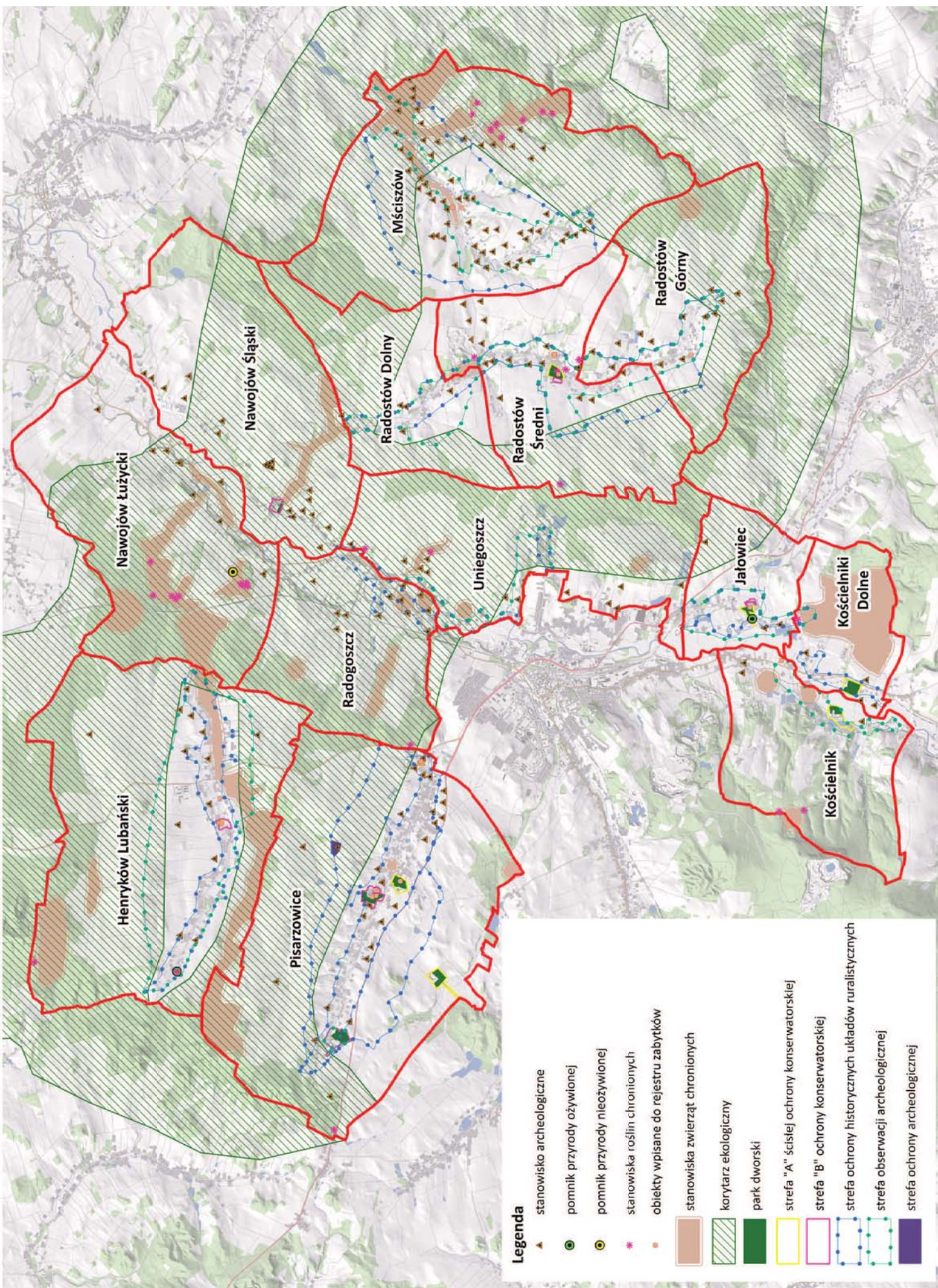
- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej – Henryków Lubański, Pisarzowice, Radostów Średni, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Jałowiec;
- strefa „B” ochrony konserwatorskiej – Henryków Lubański, Pisarzowice, Radostów Średni, Jałowiec;
- strefa obserwacji archeologicznej – Pisarzowice, Uniegoszcz, Radostów Górny, Radostów Dolny, Radostów Średni, Mściszów, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne;
- strefa ochrony historycznych układów ruralistycznych – wyznaczona prawie we wszystkich obrębach oprócz Nawojowa Łużyckiego i Nawojowa Śląskiego;
- strefa ochrony archeologicznej – Pisarzowice, Nawojów Śląski.

Fot. 1. Kościół w Kościelniku

Fot. 2. Kościół w Mściszowie

Rys. 7. Ochrona przyrody oraz dziedzictwa kulturowego

2. STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

2.1. Struktura użytkowania gruntów

W strukturze użytkowania gruntów w gminie Lubań dominują grunty rolne, które zajmują 10 360,38 ha i stanowią 72,8% całkowitej powierzchni gminy, Tab. 5. Wśród nich użytki rolne zajmują 10 273,95 ha (tj. 72,3%). Pozostałe grunty zajmują mniejsze powierzchnie:

- grunty leśne – 3269,15 ha, ich udział w ogólnej powierzchni gminy wynosi 23,0%, położone są przeważnie przy granicach obrębów, tworząc zwarte kompleksy;
- grunty zabudowane i zurbanizowane – 505,33 ha (3,6%), znajdują się przede wszystkim wzdłuż głównych ulic wsi lub w pobliżu cieków naturalnych;
- grunty pod wodami – 76,24 ha (0,5%);
- tereny różne – 5,73 ha (0,1%), są to przeważnie wały przeciwpowodziowe, a w Nawojowie Łużyckim – byłe składowisko odpadów.

Lasy w gminie administrowane są przez Nadleśnictwo Lwówek Śląski, Pieńsk i Świeradów. Położone są głównie na obrzeżach obrębów. Największą powierzchnię zajmują w Nawojowie Łużyckim – 473,52 ha, a największy udział mają w Kościelniku – 41,3%.

Identyfikator	Struktura użytkowania gruntów		Henryków Lubąński		Jatowiec		Koscielnik		Koscielniki Dolne		Męciszów		Nawojów Łużycki		Nawojów Świątki		Pisarzowice		Radogoszcz		Radostów Dolny		Radostów Górny		Radostów Średni		Uniegoszcz		Razem			
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%		
2.3.	4.	grunty orne	964,63	64,8	228,66	66,3	201,66	51,6	50,23	20,6	972,06	80,2	436,06	58,2	603,10	67,2	1148,89	65,6	320,60	69,3	384,51	74,0	421,71	71,6	685,52	78,5	577,06	77,5	699,69	77,5		
			317,95	21,3	41,41	12,0	52,81	13,5	47,13	19,3	152,31	20,3	132,28	14,8	188,01	10,7	73,88	16,0	71,71	13,7	35,85	6,1	73,72	8,5	84,76	11,4	1332,30	11,4	1332,30	11,4		
3.	4.	grunty rolne zabudowane	137,72	9,2	40,43	11,7	92,54	23,6	104,75	42,9	111,88	9,2	120,94	16,1	126,88	14,2	322,91	18,4	34,21	7,4	44,05	8,4	87,48	14,9	59,80	6,9	38,67	5,2	1322,26	5,2		
			6,50	0,4	0,73	0,2	5,97	1,5	1,75	0,7	8,02	0,7	8,02	0,7	3,05	0,4	0,70	0,1	14,60	0,8	4,36	0,9	4,63	0,9	1,70	0,3	5,94	0,7	0,55	0,1	58,50	0,1
4.	5.	grunty pod stawami	40,09	2,7	13,55	3,9	14,97	3,8	15,15	6,2	18,76	1,5	20,59	2,7	19,84	2,2	61,24	3,5	16,92	3,7	11,80	2,3	12,89	2,2	26,12	3,0	12,27	1,6	284,19	1,6		
			5,83	0,4	8,01	2,3	13,50	3,4	20,02	8,2	20,12	1,7	4,61	0,6	2,92	0,3	4,21	0,2	3,94	0,9	0,96	0,2	3,69	0,6	2,42	0,3	15,31	2,1	105,54	2,1		
5.	6.	grunty pod rowami	4,45	0,3	6,15	1,8	2,80	0,7	0,79	0,3	5,50	0,5	4,63	0,6	4,50	0,5	4,21	0,2	2,73	0,6	1,59	0,3	0,52	0,1	2,96	0,3	3,17	0,4	44,00	0,4		
			13,44	0,9	6,10	1,8	7,45	1,9	4,40	1,9	4,40	1,8	14,57	1,2	8,16	1,1	6,35	0,7	10,22	0,6	5,52	1,2	2,45	0,5	24,99	4,2	15,86	1,8	132,47	1,7		
6.	7.	grunty zakrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	1490,61	75,7	345,04	87,8	391,70	53,3	244,22	62,8	1211,39	71,8	750,35	56,5	896,57	73,8	1794,29	82,4	462,16	62,0	521,70	75,0	583,83	67,3	872,34	90,5	744,75	68,4	1027,35	68,4		
			3,93	0,3	1,00	0,3	4,75	1,2	0,06	0,1	4,99	0,4	26,06	3,4	2,84	0,3	12,51	0,7	2,40	0,5	0,74	0,2	0,12	0,1	7,51	0,9	19,52	5,6	86,48	5,6		
7.	8.	Razem grunty rolne	1494,54	75,9	346,04	88,0	396,45	53,9	244,28	62,8	1216,38	72,1	776,41	58,4	899,41	74,1	1766,80	83,0	464,56	62,4	522,44	75,1	588,95	67,3	879,85	91,3	764,27	70,1	1036,03	70,1		
			419,41	100,0	7,48	96,9	302,68	99,9	116,39	100,0	428,48	100,0	473,52	100,0	269,60	99,9	271,33	99,5	241,71	100,0	148,43	100,0	260,89	100,0	45,19	93,7	279,21	100,0	3264,32	100,0		
8.	9.	Razem grunty leśne	-	-	0,24	3,1	0,06	0,1	-	-	-	-	-	0,05	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,03	-	-	-	4,83	-		
			419,41	21,2	7,72	2,0	302,74	41,3	116,39	29,9	428,48	25,4	473,52	35,7	269,65	22,2	272,78	12,8	241,71	32,4	148,43	21,3	260,89	29,8	48,22	5,0	279,21	25,6	3269,15	25,6		
9.	10.	tereny mieszkalniowe	0,63	1,3	0,42	1,3	1,06	3,5	0,51	2,0	0,66	1,8	0,36	0,5	0,58	1,7	5,98	7,2	2,24	6,8	1,41	6,0	0,24	1,0	0,79	2,7	7,94	20,5	22,82	20,5		
			-	-	-	-	1,05	3,5	-	-	0,01	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,92	7,5	4,05	7,5
10.	11.	tereny przemysłowe	0,01	0,1	0,32	1,0	0,27	0,9	-	-	0,44	1,2	-	-	0,35	1,0	2,86	3,5	-	-	0,31	1,3	0,24	1,0	0,40	1,4	0,79	2,0	5,99	2,0		
			0,22	0,5	2,03	6,1	0,23	0,8	-	-	0,09	0,2	0,01	0,1	0,28	0,8	4,53	5,5	0,84	2,6	-	-	-	-	0,18	0,6	0,27	0,7	8,68	0,7		
11.	12.	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	3,54	7,5	-	-	0,62	2,0	8,03	31,8	2,32	6,1	1,40	2,1	1,46	4,2	4,17	5,0	2,61	7,9	-	-	-	-	0,45	1,5	0,26	0,7	24,86	0,7		
			0,13	0,3	2,20	6,6	2,60	8,6	-	-	0,17	0,5	12,72	19,4	-	-	-	-	-	-	-	0,25	1,1	-	-	0,11	0,4	-	-	19,20	-	
12.	13.	inne tereny zabudowane	42,86	90,3	23,21	69,5	21,07	69,3	13,81	54,8	34,02	90,1	41,44	63,1	31,92	92,3	64,05	77,4	19,16	58,2	21,59	91,6	23,32	98,0	27,36	93,4	24,72	63,7	388,53	63,7		
			-	-	5,18	15,5	3,46	11,4	2,87	11,4	-	-	9,72	14,8	-	-	-	-	-	8,06	24,5	-	-	-	-	-	-	1,90	4,9	31,19	4,9	
13.	14.	tereny kolejowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,01	-	
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,01
14.	15.	grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	16.	Razem grunty zabudowane i zurbanizowane	47,39	2,4	33,36	8,4	30,36	4,1	25,22	6,5	37,71	2,2	65,65	4,9	34,59	2,8	82,69	3,9	32,91	4,4	23,56	3,4	23,80	2,7	29,29	3,0	38,80	3,6	505,33	3,6		
			-	-	-	-	0,50	10,6	0,23	8,2	0,36	7,6	0,08	0,8	0,23	2,1	0,18	2,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,36	57,2	24,4	6,67
16.	17.	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	8,97	100,0	5,31	100,0	4,22	89,4	2,58	91,8	4,37	92,4	10,02	99,2	10,97	97,9	5,99	97,1	5,75	100,0	1,58	100,0	1,93	100,0	2,51	42,8	5,37	75,6	69,57	75,6		
			8,97	0,5	5,31	1,4	4,72	0,6	2,81	0,7	4,73	0,3	10,10	0,8	11,20	0,9	6,17	0,3	5,75	0,8	1,58	0,2	1,93	0,2	5,87	0,6	7,10	0,7	76,24	0,7		
17.	18.	Tereny różne	-	-	0,66	0,2	1,09	0,1	0,45	0,1	-	-	2,42	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,11	0,1	5,73	-
			-	-	-	-	735,36	100,0	389,15	100,0	1687,30	100,0	1328,10	100,0	1214,85	100,0	2128,44	100,0	744,93	100,0	696,01	100,0	875,57	100,0	875,57	100,0	964,34	100,0	1089,38	100,0	14216,83	100,0
Ogółem			1970,31	100,0	393,09	100,0	735,36	100,0	389,15	100,0	1687,30	100,0	1328,10	100,0	1214,85	100,0	2128,44	100,0	744,93	100,0	696,01	100,0	875,57	100,0	875,57	100,0	964,34	100,0	1089,38	100,0	14216,83	100,0

stan na październik 2016 r.)

2.2. Struktura gruntów ornych i użytków zielonych

W strukturze gruntów ornych i użytków zielonych dominują grunty orne, które zajmują 6994,69 ha, a ich udział w całkowitej powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych wynosi 72,5%, Tab. 6. Grunty orne przeważają prawie w każdym obrębie, z wyjątkiem Kościelników Dolnych, gdzie zajmują 24,9%.

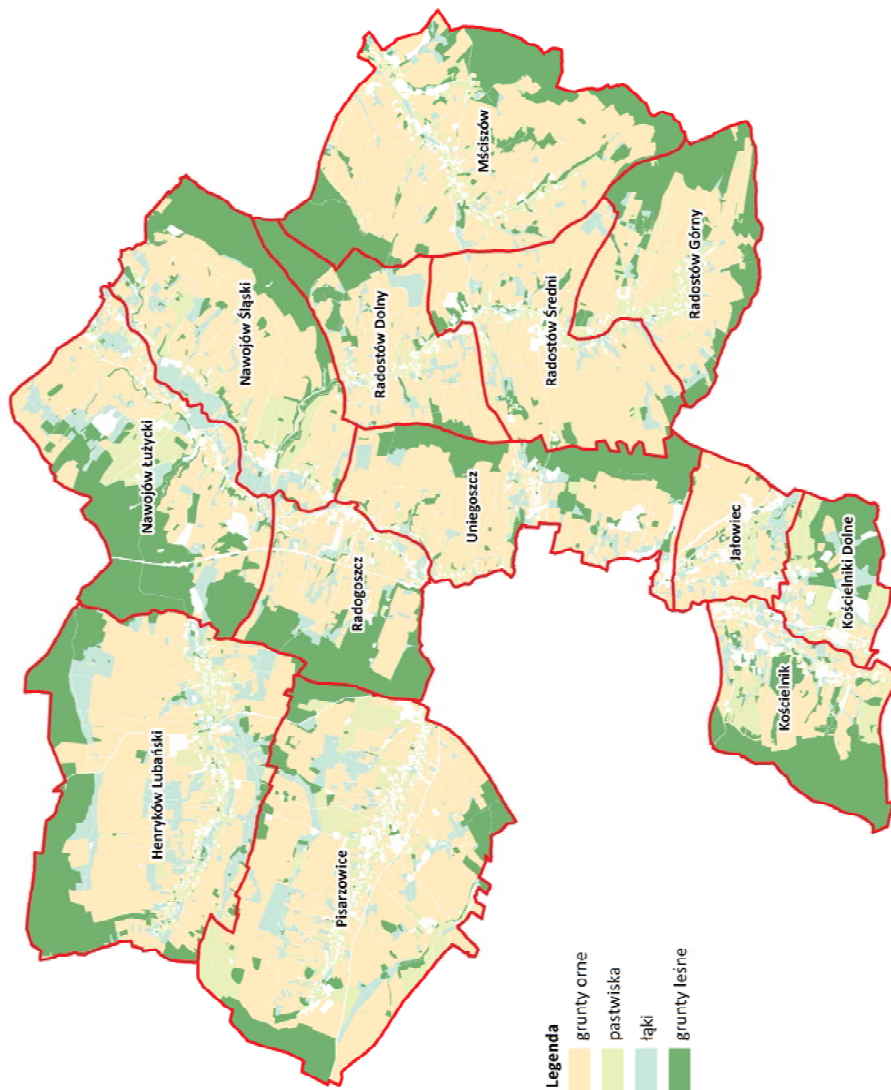
Łąki i pastwiska łącznie zajmują powierzchnię 2654,56 ha i stanowią 27,5% wśród gruntów ornych i użytków zielonych. W obrębach, w których stanowią do 30% położone są głównie przy terenach zabudowanych miejscowości. Natomiast w pozostałych obrębach – wzdłuż cieków naturalnych, przy kompleksach leśnych, a także wśród kompleksów pól uprawnych, Rys. 8.

Struktura gruntów ornych i użytków zielonych

Tabela 6

Lp.	Obręb	Jedn.	Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Razem
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	ha	964,63	317,95	137,72	1420,30
2.		%	67,9	22,4	9,7	100,0
3.	Jałowiec	ha	228,66	41,41	40,43	310,50
4.		%	73,7	13,3	13,0	100,0
5.	Kościelnik	ha	201,66	52,81	92,54	347,01
6.		%	58,1	15,2	26,7	100,0
7.	Kościelniki Dolne	ha	50,23	47,13	104,75	202,11
8.		%	24,9	23,3	51,8	100,0
9.	Mściszów	ha	972,06	60,48	111,88	1144,42
10.		%	84,9	5,3	9,8	100,0
11.	Nawojów Łużycki	ha	436,06	152,31	120,94	709,31
12.		%	61,4	21,5	17,1	100,0
13.	Nawojów Śląski	ha	603,10	132,28	126,88	862,26
14.		%	70,0	15,3	14,7	100,0
15.	Pisarzowice	ha	1148,89	188,01	322,91	1659,81
16.		%	69,2	11,3	19,5	100,0
17.	Radogoszcz	ha	320,60	73,88	34,21	428,69
18.		%	74,8	17,2	8,0	100,0
19.	Radostów Dolny	ha	384,51	71,71	44,05	500,27
20.		%	76,9	14,3	8,8	100,0
19.	Radostów Górny	ha	421,71	35,85	87,48	545,04
20.		%	77,3	6,6	16,1	100,0
19.	Radostów Średni	ha	685,52	73,72	59,80	819,04
20.		%	83,7	9,0	7,3	100,0
19.	Uniegoszcz	ha	577,06	84,76	38,67	700,49
20.		%	82,4	12,1	5,5	100,0
21.	Razem Gmina	ha	6994,69	1332,30	1322,26	9649,25
22.		%	72,5	13,8	13,7	100,0

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.)

Rys. 8. Położenie gruntów ornych i użytków zielonych w gminie

2.3. Zmiany w sposobie użytkowania gruntów

Inwentaryzacja terenowa wykazała, że na terenie gminy Lubań nastąpiła zmiana sposobu użytkowania gruntów w stosunku do stanu ewidencyjnego. Dotyczy ona zaorania użytków zielonych, zadarnienia gruntów ornych, zainwestowania użytków rolnych, budowy zbiorników i oczek wodnych na użytkach rolnych oraz odłogowania gruntów.

Na terenie gminy zaorano 1144,26 ha użytków zielonych, co stanowi 43,1% ich całkowitej powierzchni, Tab. 7, Rys. 9. Najwięcej należy do klasy bonitacyjnej III – 681,21 ha. Znaczna część zlikwidowanych użytków zielonych należy również do klasy IV – 370,09 ha. Najwięcej zaoranych łąk i pastwisk położona jest w zachodniej i północnej części gminy, w obrębach Piszczowice (246,17 ha), Henryków Lubański (186,56 ha), Nawojów Śląski (164,33 ha) oraz Nawojów Łużycki (152,75 ha). W pozostałych obrębach powierzchnia ta nie przekracza 100 ha. Natomiast największy udział zaoranych użytków zielonych w stosunku do całkowitej powierzchni łąk i pastwisk wg ewidencji gruntów i budynków występuje w Kościelnikach Dolnych – 64,9%, Nawojowie Śląskim – 63,4%, Nawojowie Łużyckim – 55,9% i Radostowie Dolnym – 50,5%.

Użytki zielone zaorane

Tabela 7

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków zielonych ha	Klasa bonitacyjna						Razem ha	Udział w całkowitej pow. UZ %
			I	II	III	IV	V	VI		
			ha	ha	ha	ha	ha	ha		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Henryków Lubański	455,67	–	–	132,49	46,57	6,59	0,91	186,56	40,9
2.	Jałowiec	81,84	1,17	2,97	8,5	10,72	2,25	–	25,61	31,3
3.	Kościelnik	145,35	–	0,69	3,28	1,77	0,05	0,02	5,81	4,0
4.	Kościelniki Dolne	151,88	–	2,56	74,83	15,97	5,19	–	98,55	64,9
5.	Mściszów	172,36	–	–	14,14	35,72	2,18	–	52,04	30,2
6.	Nawojów Łużycki	273,25	–	–	98,21	48,13	6,33	0,08	152,75	55,9
7.	Nawojów Śląski	259,16	–	38,21	85,78	34,68	5,66	–	164,33	63,4
8.	Piszczowice	510,92	–	–	152,82	87,03	6,32	–	246,17	48,2
9.	Radogoszcz	108,09	–	0,27	25,74	18,79	3,54	0,28	48,62	45,0
10.	Radostów Dolny	115,76	–	–	17,84	38,2	2,39	0,04	58,47	50,5
11.	Radostów Górny	123,33	–	–	13,99	8,89	0,23	–	23,11	18,7
12.	Radostów Średni	133,52	–	–	26,37	7,55	0,45	–	34,37	25,7
13.	Uniegoszcz	123,43	–	–	27,22	16,07	3,52	1,06	47,87	38,8
14.	Razem	2654,56	1,17	44,70	681,21	370,09	44,70	2,39	1144,26	43,1

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Najwięcej gruntów, które zostały zaorane należą do osób prywatnych – 635,44 ha, Tab. 8. Agencja Nieruchomości Rolnych jest właścicielem 458,77 ha gruntów zaoranych, z czego 142,44 ha jest użytkowanych przez ANR, 190,00 ha jest wydierżawionych przez Zakład Rolny Agro-Farm, 122,32 ha – przez właścicieli prywatnych, a 1,01 ha – przez Rolnicze Towarzystwo Finansowo-

Gospodarcze „Polterra” Sp. z o.o., Tab. Użytki zielone zamienione na grunty orne należące do pozostałych właścicieli zajmują znacznie mniejsze powierzchnie.

Użytki zielone zaorane wg własności

Tabela 8

Lp.	Obręb	Właściciel									Razem	
		prywatny	ANR	ANR/dzierżawa przez osobę prywatną	ANR/dzierżawa przez Agro-Farm	ANR/dzierżawa przez Polterra	Gmina	PGL	spółki	inne		
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
1.	Henryków Lubański	66,27	7,90	8,19	100,24	1,01	–	–	2,95	–	–	186,56
2.	Jałowiec	3,68	14,97	5,75	–	–	0,32	0,24	0,65	–	–	25,61
3.	Kościelnik	5,35	0,06	0,40	–	–	–	–	–	–	–	5,81
4.	Kościelniki Dolne	51,84	42,06	–	–	–	–	–	4,65	–	–	98,55
5.	Mściszów	45,91	0,65	5,37	–	–	0,01	–	0,10	–	–	52,04
6.	Nawojów Łużycki	131,25	3,51	15,21	–	–	0,81	0,16	1,50	0,31	–	152,75
7.	Nawojów Śląski	81,72	2,12	72,62	–	–	7,87	–	–	–	–	164,33
8.	Pisarzowice	79,16	58,84	14,78	92,76	–	–	–	0,59	0,04	–	246,17
9.	Radogoszcz	41,69	2,34	–	–	–	–	2,72	0,61	1,26	–	48,62
10.	Radostów Dolny	33,97	4,50	–	–	–	20,00	–	–	–	–	58,47
11.	Radostów Górny	17,66	0,41	–	–	–	0,39	–	4,65	–	–	23,11
12.	Radostów Średni	30,72	3,48	–	–	–	–	–	0,16	0,01	–	34,37
13.	Uniegoszcz	46,22	1,60	–	–	–	0,05	–	–	–	–	47,87
14.	Razem Gmina	635,44	142,44	122,32	193,00	1,01	29,45	3,12	15,864	1,62	–	1144,26

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

W gminie Lubań występuje również działanie odwrotne: zamiana gruntów ornich na użytki zielone, Tab. 9, Rys. 9. W całej gminie zadarniono 314,36 ha gruntów. Najwięcej z nich należy do klasy III b – 105,01 ha, IV a – 94,00 ha oraz III a – 67,95 ha. Największe powierzchnie zaoranych użytków zielonych stwierdzono w Pisarzowicach – 88,13 ha i Henrykowie Lubańskim – 40,73 ha, natomiast największy ich udział w całkowitej powierzchni gruntów ornich jest w Kościelnikach Dolnych – 40,1% oraz w Kościelniku – 25,1%.

Główną przyczyną zaorania użytków zielonych i zadarnienia gruntów ornich jest dostosowanie użytkowania gruntów do profilu produkcji w gospodarstwach.

Wśród gruntów zadarnionych zdecydowanie największą powierzchnię zajmują grunty należące do osób prywatnych – 188,24 ha, Tab. 10. Do ANR należy 85,81 ha gruntów zamienionych na użytki zielone, z czego 32,42 ha jest wdzierżawiona przez osoby prywatne, a 38,10 ha – przez spółki.

Grunty orne zadarnione

Tabela 9

Lp.	Obręb	Powierzchnia gruntów ornych ha	Klasa bonitacyjna							Razem ha	Udział do całkowitej pow. gruntów ornych %
			II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI		
			ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	Henryków Lubański	964,63	—	13,49	12,75	10,27	3,01	1,21	—	40,73	4,2
2.	Jałowiec	228,66	0,70	3,63	3,27	1,23	1,22	0,06	—	10,11	4,4
3.	Kościelnik	201,66	2,23	27,62	9,35	6,43	2,92	1,89	0,16	50,6	25,1
4.	Kościelniki Dolne	50,23	0,23	9,15	5,75	2,60	1,68	0,71	—	20,12	40,1
5.	Mściszów	972,06	—	0,44	2,12	5,91	0,06	1,24	—	9,77	1,0
6.	Nawojów Łużycki	436,06	—	0,21	0,63	1,50	0,11	—	—	2,45	0,6
7.	Nawojów Śląski	603,10	—	5,89	9,48	4,04	3,59	1,07	—	24,07	4,0
8.	Pisarzowice	1148,89	—	0,61	30,51	46,79	7,26	2,96	—	88,13	7,7
9.	Radogoszcz	320,60	—	2,02	1,51	1,01	1,82	1,13	—	7,49	2,3
10.	Radostów Dolny	384,51	—	1,50	5,64	4,30	1,78	0,64	—	13,86	3,6
11.	Radostów Górny	421,71	—	2,36	1,96	0,40	0,77	0,78	—	6,27	1,5
12.	Radostów Średni	685,52	—	—	11,32	3,07	0,5	0,19	—	15,08	2,2
13.	Uniegoszcz	577,06	—	1,03	10,72	6,45	6,28	0,54	0,66	25,68	4,5
14.	Razem Gmina	6994,69	3,16	67,95	105,01	94,00	31,00	12,42	0,82	314,36	4,5

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Grunty orne zadarnione wg własności

Tabela 10

Lp.	Obręb	Właściciel							Razem ha
		prywatny	ANR	ANR/dzierżawa przez osobę prywatną	ANR/dzierżawa przez spółkę	Gmina	PGL	spółki	
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Henryków Lubański	16,27	2,36	1,09	21,01	—	—	—	40,73
2.	Jałowiec	7,65	2,46	—	—	—	—	—	10,11
3.	Kościelnik	29,81	3,42	1,46	—	0,39	4,78	10,74	50,60
4.	Kościelniki Dolne	4,27	—	—	—	1,02	14,04	0,79	20,12
5.	Mściszów	8,78	—	0,99	—	—	—	—	9,77
6.	Nawojów Łużycki	2,06	0,39	—	—	—	—	—	2,45
7.	Nawojów Śląski	19,11	0,14	1,29	—	0,90	2,63	—	24,07
8.	Pisarzowice	40,96	2,49	27,59	17,09	—	—	—	88,13
9.	Radogoszcz	7,28	0,21	—	—	—	—	—	7,49
10.	Radostów Dolny	11,44	2,42	—	—	—	—	—	13,86
11.	Radostów Górny	5,62	0,42	—	—	—	0,23	—	6,27
12.	Radostów Średni	12,86	0,49	—	—	1,73	—	—	15,08
13.	Uniegoszcz	22,13	0,49	—	—	—	2,47	0,59	25,68
14.	Razem Gmina	188,24	15,29	32,42	38,10	4,04	24,15	12,12	314,36

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Inwentaryzacja terenowa wykazała również, że użytki rolne zostały zabudowane lub zainwestowane. Łączna ich powierzchnia wynosi 15,52 ha, wśród których 8,43 ha to grunty orne, a 7,09 ha - użytki zielone, Tab. 11.

Ponadto 21,86 ha gruntów została zamieniona na zbiorniki i oczka wodne, Tab. 12, Rys. 9. Wśród nich 10,75 ha na gruntach ornym, a 11,11 ha – użytkach zielonych. Najczęściej są to zbiorniki małej retencji wodnej, ale również stawy hodowlane.

Inwentaryzacja terenowa wykazała również występowanie gruntów ornym i użytków zielonych zajętych przez naturalną sukcesję leśną, które nie zostały zmienione w ewidencji gruntów i budynków. Łączna ich powierzchnia wynosi 97,82 ha (z czego 51,90 ha to grunty orne, a 45,92 ha – użytki zielone), Tab. 13, Rys. 9. Najczęściej położone są one w sąsiedztwie kompleksów leśnych i stanowią ich uzupełnienie. Największe powierzchnie występują w Pisarzowicach – 22,56 ha, Nawojowie Łużyckim – 11,19 ha oraz Uniegoszczu – 10,64 ha.

Grunty orne i użytki zielone zabudowane i zagospodarowane

Tabela 11

Lp.	Obręb	Grunty orne i użytki zielone zabudowane i zagospodarowane		
		grunty orne	użytki zielone	całkowita powierzchnia
		ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	0,36	0,58	0,94
2.	Jałowiec	0,53	—	0,53
3.	Kościelnik	0,41	0,87	1,28
4.	Kościelniki Dolne	—	0,45	0,45
5.	Mściszów	0,14	0,26	0,40
6.	Nawojów Łużycki	0,35	0,10	0,45
7.	Nawojów Śląski	—	0,26	0,26
8.	Pisarzowice	4,26	1,76	6,02
9.	Radogoszcz	0,68	0,59	1,27
10.	Radostów Dolny	0,11	0,24	0,35
11.	Radostów Górny	—	—	—
12.	Radostów Średni	0,10	0,68	0,78
13.	Uniegoszcz	1,49	1,30	2,79
14.	Razem Gmina	8,43	7,09	15,52

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Grunty orne i użytki zielone zamienione na zbiorniki i oczka wodne

Tabela 12

Lp.	Obręb	Grunty orne	Użytki zielone	Razem
		ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	0,84	1,00	1,84
2.	Jałowiec	0,33	3,93	4,26
3.	Kościelnik	—	0,44	0,44
4.	Kościelniki Dolne	2,48	0,30	2,78
5.	Mściszów	6,01	0,19	6,20
6.	Nawojów Łużycki	0,62	0,51	1,13
7.	Nawojów Śląski	0,11	—	0,11
8.	Pisarzowice	0,03	0,61	0,64
9.	Radogoszcz	0,04	1,43	1,47
10.	Radostów Dolny	0,15	0,36	0,51
11.	Radostów Górny	—	0,38	0,38
12.	Radostów Średni	—	1,08	1,08
13.	Uniegoszcz	0,14	0,88	1,02
14.	Razem Gmina	10,75	11,11	21,86

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Użytki rolne zajęte przez naturalną sukcesję leśną

Tabela 13

Lp.	Obręb	Grunty orne	Użytki zielone	Razem
		ha	ha	ha
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	3,47	4,49	7,96
2.	Jałowiec	0,15	0,45	0,60
3.	Kościelnik	7,06	1,89	8,95
4.	Kościelniki Dolne	—	2,96	2,96
5.	Mściszów	2,59	2,55	5,14
6.	Nawojów Łużycki	3,59	7,60	11,19
7.	Nawojów Śląski	1,29	6,17	7,46
8.	Pisarzowice	18,37	4,19	22,56
9.	Radogoszcz	1,96	2,49	4,45
10.	Radostów Dolny	3,37	3,98	7,35
11.	Radostów Górny	5,60	2,70	8,30
12.	Radostów Średni	—	0,26	0,26
13.	Uniegoszcz	4,45	6,19	10,64
14.	Razem Gmina	51,90	45,92	97,82

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Na terenie gminy występują również grunty odłogowane o łącznej powierzchni 967,46 ha, co stanowi 10% całkowitej powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych w gminie, Tab. 14, Rys. 9. Największy areal nieużytkowanych gruntów występuje w Pisarzowicach (218,00 ha), Henrykowie Lubańskim (153,83 ha) i Nawojowie Łużyckim (109,12 ha). W pozostałych obrębach powierzchnia ta nie przekracza 100 ha, natomiast największy udział w ogólnej powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych występuje w Kościelniku (17,7%), Nawojowie Łużyckim i Jałowcu (po 15,4%).

Część gruntów odłogowanych położona jest na terenach, dla których zaplanowana w opracowaniach planistycznych funkcja to inwestycje nierolnicze. Znajdują się one również przy niedrożnych rowach melioracyjnych, na terenie o nadmiernym uwilgotnieniu. Niekorzystne jest to, że najczęściej odłogowane są grunty orne należące do klasy III b – 14,6% wszystkich gruntów odłogowanych, IV a – 14,1% oraz łąki i pastwiska klasy IV – odpowiednio 17,3% i 10,4%, Tab. 15., dlatego większość z nich powinny być przywrócone do użytkowania rolniczego.

Część gruntów odłogowana jest długotrwale. Świadczy o tym fakt, że teren porośnięty jest samosiewem. Dotyczy to gruntów o powierzchni 223,84 ha, co stanowi 23,1% wszystkich gruntów odłogowanych, Tab. 14.

Grunty odłogowane

Tabela 14

Lp.	Obręb	Powierzchnia ewidencyjna gruntów ornych i użytków zielonych	Grunty odłogowane			
			całkowita powierzchnia	udział w powierzchni GO i UZ	w tym porośnięte samosiewem	udział w ogólnej powierzchni gruntów odłogowanych
			ha	ha	%	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	1420,30	153,83	10,8	23,77	15,5
2.	Jałowiec	310,50	47,75	15,4	3,49	7,3
3.	Kościelnik	347,01	61,25	17,7	19,03	31,1
4.	Kościelniki Dolne	202,11	17,58	8,7	4,45	25,3
5.	Mściszów	1144,42	63,27	5,5	24,34	38,5
6.	Nawojów Łużycki	709,31	109,12	15,4	21,90	20,1
7.	Nawojów Śląski	862,26	48,28	5,6	16,97	35,1
8.	Pisarzowice	1659,81	218,00	13,1	37,69	17,3
9.	Radogoszcz	428,69	48,38	11,3	24,93	51,5
10.	Radostów Dolny	500,27	28,93	5,8	5,19	17,9
11.	Radostów Górny	545,04	38,89	7,1	10,23	26,3
12.	Radostów Średni	819,04	64,52	7,9	18,82	29,2
13.	Uniegoszcz	700,49	67,66	9,7	13,03	19,3
14.	Razem Gmina	9649,25	967,46	10,0	223,84	23,1

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Grunty odłogowane wg własności

Tabela 15

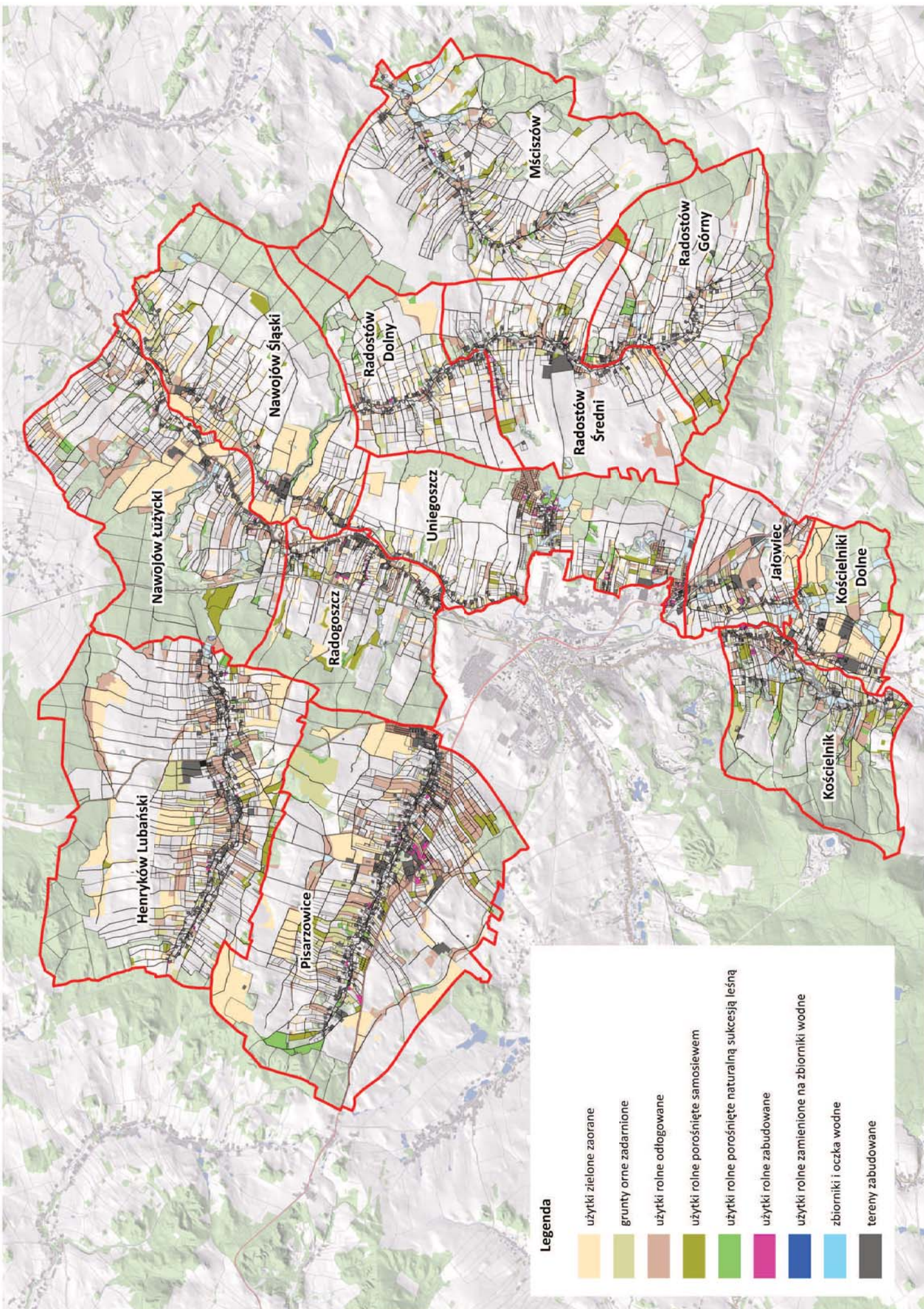
Lp.	Obręb	Właściciel								Razem
		prywatny	ANR	ANR/dzierżawa przez osobę prywatną	ANR/dzierżawa przez spółkę	Gmina	PGL	spółki	inne	
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Henryków Lubański	61,38	56,72	0,34	30,26	0,80	0,15	4,16	0,02	153,83
2.	Jałowiec	26,57	20,65	0,05	-	0,25	-	-	0,23	47,75
3.	Kościelnik	46,47	8,57	-	-	0,26	1,04	4,91	-	61,25
4.	Kościelniki Dolne	5,13	6,92	0,86	-	-	-	4,67	-	17,58
5.	Mściszów	51,81	1,54	6,91	-	0,55	-	2,46	-	63,27
6.	Nawojów Łużycki	57,89	17,12	13,64	-	0,73	5,89	13,83	0,02	109,12
7.	Nawojów Śląski	21,93	16,74	4,75	-	4,00	0,86	-	-	48,28
8.	Pisarzowice	134,23	67,71	0,78	12,93	1,30	-	0,12	0,93	218,00
9.	Radogoszcz	18,16	11,23	-	-	0,18	12,47	4,88	1,46	48,38
10.	Radostów Dolny	19,38	7,70	-	-	1,85	-	-	-	28,93
11.	Radostów Górny	23,29	4,53	-	-	-	1,48	9,59	-	38,89
12.	Radostów Średni	30,38	15,04	-	-	-	-	18,55	0,55	64,52
13.	Uniegoszcz	51,09	2,49	-	-	5,58	-	8,03	0,47	67,66
14.	Razem Gmina	547,71	236,96	27,33	43,19	15,50	21,89	71,20	3,68	967,46

Źródło: dane egib (październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Wśród całkowitej powierzchni gruntów odłogowanych największą powierzchnię zajmują grunty należące do osób prywatnych – 547,71 ha. Agencja Nieruchomości Rolnych jest właścicielem 307,48 ha gruntów odłogowanych, z czego 27,33 ha jest wydierżawiona przez osoby prywatne, a 43,19 ha – przez Zakład Rolny Agro-Farm Sp. z o.o., Tab. 15. Pozostałe grunty o powierzchni 236,96 ha są gruntami własnymi, nie wydierżawionymi od ANR. Odłogowanie gruntów należących do ANR i wydierżawionych przez Agro-Farm wynika z niekorzystnego ich położenia w pobliżu cieków naturalnych i rowów melioracyjnych oraz w sąsiedztwie kompleksów leśnych. Wydierżawione są całe działki o znacznej powierzchni, a tylko niewielka ich część nie jest użytkowana. Podobna sytuacja jest w przypadku gruntów odłogowanych wydierżawionych z zasobu ANR przez osoby prywatne – grunty te położone są najczęściej przy kompleksie leśnym, gdzie dojazd jest utrudniony.

Gminy odługowane	Grunt rolne											Użytki zielone											Razem UZ
	R II	R IIIa	R IIIB	R IVa	R IVb	R V	R VI	R VIIz	Razem GO	ł II	ł III	ł IV	ł V	ł VI	Ps II	Ps III	Ps IV	Ps V	Ps VI	Ps VIIz			
																					4.	5.	
2.	3.	ha	8,73	28,20	8,91	2,59	3,07	0,01	-	51,51	25,99	36,49	5,95	4,21	-	17,78	7,39	3,90	0,61	-	24.		
Herby	ha	-	5,7	18,2	5,8	1,7	2,0	0,1	-	33,5	16,9	23,7	3,9	2,7	-	11,6	4,8	2,5	0,4	-	102,32		
Łów Lubański	%	-	5,7	18,2	5,8	1,7	2,0	0,1	-	33,5	16,9	23,7	3,9	2,7	-	11,6	4,8	2,5	0,4	-	66,5		
Łowicz	ha	0,51	3,48	6,86	8,88	2,35	1,79	0,29	-	24,16	3,34	1,43	1,92	0,33	-	8,80	5,85	0,31	-	-	23,59		
Łowicz	%	1,1	7,3	14,4	18,6	4,9	3,7	0,6	-	50,6	7,0	3,0	4,0	0,7	-	18,4	12,3	0,6	-	-	49,4		
Kościełnik	ha	0,81	16,21	9,37	5,61	2,09	3,24	0,63	-	37,96	7,92	2,54	3,04	0,28	-	3,90	3,47	2,14	-	-	23,29		
Kościełnik	%	1,3	26,5	15,3	9,2	3,4	5,3	1,0	-	62,0	12,9	4,1	5,0	0,5	-	6,4	5,7	3,5	-	-	38,0		
Kozłowski Dolny	ha	-	0,87	0,09	0,45	-	-	-	-	1,41	5,46	4,59	1,25	-	-	1,65	1,14	2,08	-	-	16,17		
Kozłowski Dolny	%	-	4,9	0,5	2,6	-	-	-	-	8,0	31,1	26,1	7,1	-	-	9,4	6,5	11,8	-	-	92,0		
Łowicz	ha	-	0,25	8,06	6,08	1,92	2,11	-	-	18,42	0,76	10,78	1,32	-	-	1,09	23,51	7,39	-	-	44,85		
Łowicz	%	-	0,4	12,8	9,6	3,0	3,3	-	-	29,1	1,2	17,0	2,1	-	-	1,7	37,2	11,7	-	-	70,9		
Nawojów Łużycki	ha	-	1,48	9,23	13,38	4,95	2,13	0,14	-	31,31	7,04	38,57	10,10	4,21	-	8,09	8,31	1,49	-	-	77,81		
Nawojów Łużycki	%	-	1,4	8,5	12,2	4,5	2,0	0,1	-	28,7	6,5	35,2	9,3	3,9	-	7,4	7,6	1,4	-	-	71,3		
Nawojów Śląski	ha	-	0,38	7,75	5,20	3,26	1,38	-	-	17,97	6,51	8,78	-	0,44	-	1,81	4,64	5,91	0,69	-	30,31		
Nawojów Śląski	%	-	0,8	16,0	10,7	6,8	2,9	-	-	37,2	3,2	13,5	-	0,9	-	3,7	9,6	12,2	1,4	-	62,8		
Piszczowice	ha	-	7,67	31,28	54,20	21,89	10,32	0,08	0,39	125,83	21,07	24,98	3,54	0,13	-	22,56	17,30	2,25	0,34	-	92,17		
Piszczowice	%	-	3,5	14,3	24,9	10,0	4,7	0,1	0,2	57,7	9,7	11,5	1,6	0,1	-	10,3	7,9	1,0	0,2	-	42,3		
Radogoszcz	ha	0,64	8,83	6,70	3,00	4,22	1,18	0,15	-	24,72	11,39	4,75	0,87	-	0,22	1,43	2,66	-	-	-	23,66		
Radogoszcz	%	1,3	18,4	13,8	6,2	8,7	2,4	0,3	-	51,1	23,5	9,8	1,8	-	0,5	3,0	4,8	5,5	-	-	48,9		
Radostów Dolny	ha	-	2,16	7,45	4,24	0,80	1,14	-	-	15,79	1,13	3,19	0,63	-	-	1,26	6,40	0,53	-	-	13,14		
Radostów Dolny	%	-	7,5	25,7	14,7	2,8	3,9	-	-	54,6	3,9	11,0	2,2	-	-	4,4	22,1	1,8	-	-	45,4		
Radostów Górny	ha	-	0,01	5,84	2,25	0,98	0,15	-	-	9,23	2,73	8,45	-	0,50	-	10,53	5,93	0,03	-	1,49	29,66		
Radostów Górny	%	-	0,1	15,0	5,7	2,5	0,4	-	-	23,7	7,0	21,7	-	1,3	-	27,2	15,2	0,1	-	3,8	76,3		
Radostów Średni	ha	-	0,46	11,61	4,12	0,82	0,96	-	-	17,97	12,82	12,65	3,12	0,57	-	6,25	9,44	1,70	-	-	46,55		
Radostów Średni	%	-	0,7	18,0	6,4	1,3	1,5	-	-	27,9	19,9	19,6	4,8	0,9	-	9,7	14,6	2,6	-	-	72,1		
Urzędzyszc	ha	-	1,84	9,25	20,41	10,26	2,30	-	-	44,06	4,08	10,45	2,44	0,71	-	0,26	4,62	0,99	0,05	-	23,60		
Urzędzyszc	%	-	2,7	13,6	30,2	15,2	3,4	-	-	65,1	6,0	15,5	3,6	1,0	-	0,4	6,8	1,5	0,1	-	34,9		
Razem Gmina	ha	1,96	52,37	141,69	136,73	56,13	29,77	1,30	0,39	420,34	110,24	167,65	34,18	11,38	1,47	85,41	100,34	31,38	1,69	1,49	547,12		
Razem Gmina	%	0,2	5,4	14,6	14,1	5,8	3,1	0,1	0,1	43,4	0,2	11,4	3,5	1,2	0,2	8,8	10,4	3,2	0,2	0,2	56,6		

Podane ewidencje gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Rys. 9. Zmiany w sposobie użytkowania gruntów

Po uwzględnieniu wszystkich zmian w sposobie użytkowania gruntów powierzchnia gruntów ornych obecnie wykorzystywana do produkcji rolniczej wynosi 7333,17 ha, Tab. 17. W stosunku do stanu ewidencyjnego nastąpił wzrost o 338,48 ha. Największą zmianę areálu gruntów ornych stwierdzono w Nawojowie Śląskim (wzrost o 120,89 ha) i w Nawojowie Łużyckim (wzrost o 114,43 ha). Wynika to z dużej powierzchni zaoranych użytków zielonych. Natomiast w 3 obrębach nastąpiło zmniejszenie powierzchni gruntów ornych w porównaniu ze stanem ewidencyjnym (w Kościelniku o 90,22 ha, w Uniegoszcy o 27,95 ha, a w Jałowcu o 9,67 ha).

Inna sytuacja jest w przypadku użytków zielonych. Ich powierzchnia wykorzystywana do produkcji rolniczej wynosi 1213,42 ha i jest to o 1441,14 ha mniej w stosunku do stanu ewidencyjnego. Największe zmiany stwierdzono w Pisarzowicach (nastąpiło zmniejszenie powierzchni o 256,77 ha), w Henrykowie Lubańskim (zmniejszenie areálu o 254,22 ha) oraz w Nawojowie Łużyckim (zmniejszenie powierzchni o 236,32 ha). Tylko w Kościelniku nastąpił wzrost powierzchni użytków zielonych (o 18,30 ha).

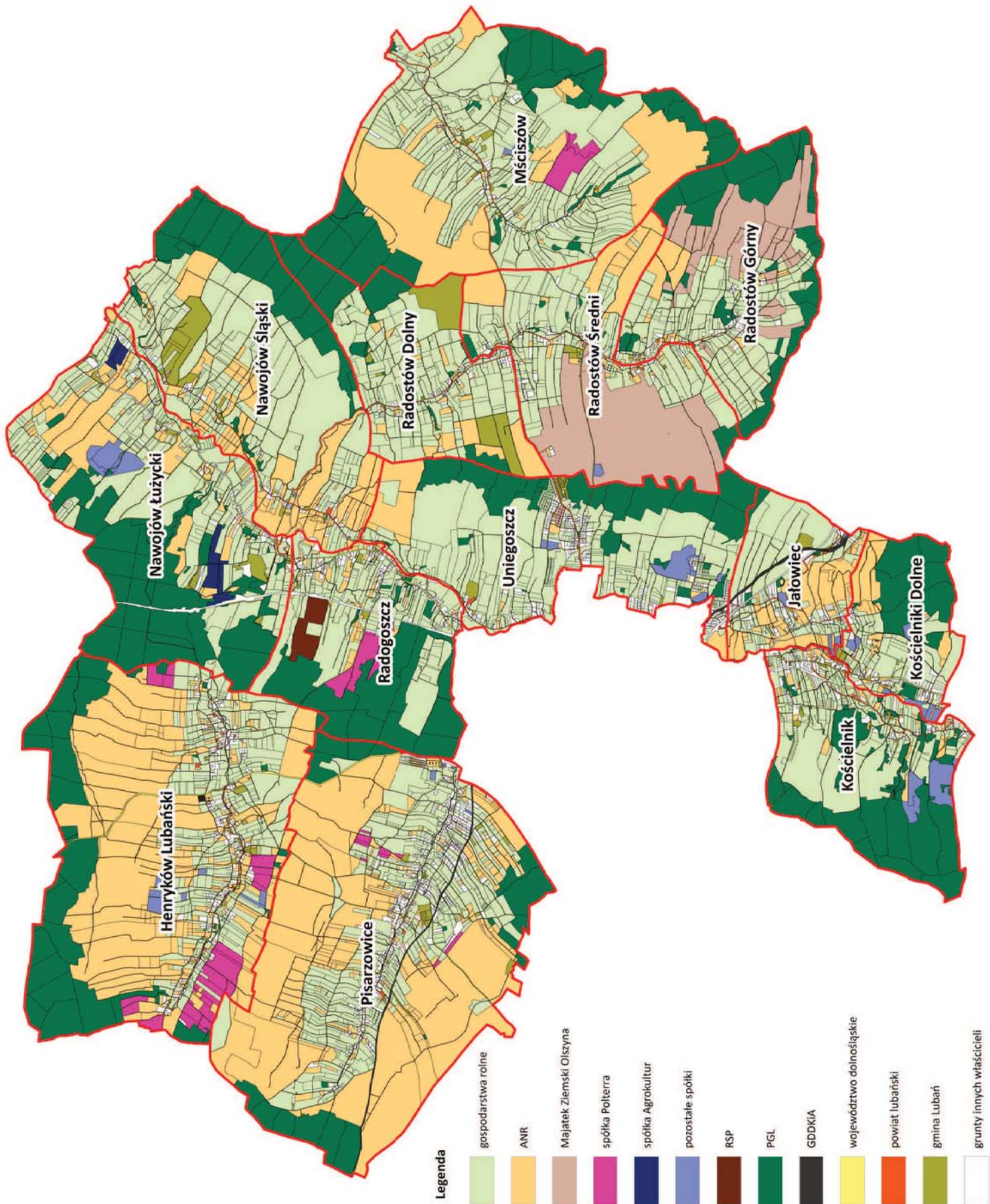
2.4. Struktura władania gruntami

W strukturze władania gruntami największy areal i udział w ogólnej powierzchni gminy mają osoby fizyczne posiadające gospodarstwa rolne - 5442,97 ha, tj. 38,2%, Tab. 18, Rys. 10. Znaczną powierzchnią gruntów dysponuje również Agencja Nieruchomości Rolnych (3475,43 ha, 24,3%), której grunty położone są głównie w zachodniej części gminy. Do Państwowego Gospodarstwa Leśnego należy 3068,57 ha, co stanowi 21,6% całkowitego areалу gminy. Majątek Ziemi Olszyna dysponuje powierzchnią 619,07 ha, Gmina 486,89 ha, a osoby fizyczne posiadające nieruchomości do 1 ha – 476,73 ha. Pozostali właściciele posiadają znacznie mniejsze powierzchnie nie przekraczające 200 ha w skali całej gminy.

Na terenie gminy działki posiada Rolnicze Towarzystwo Finansowo-Gospodarcze Polterra Sp. z o.o. z/s w Henrykowie Lubańskim. Spółka dysponuje gruntami o powierzchni 175,77 ha, które położone są w Henrykowie Lubańskim, Mściszowie, Pisarzowicach i Radogoszczy. Jest to rodzinne gospodarstwo rolne zajmujące się uprawą zbóż, roślin strączkowych oraz roślin oleistych na nasiona.

W Henrykowie Lubańskim i Pisarzowicach sytuacja jest inna niż przedstawiona wyżej ogólna tendencja dla całej gminy. Wynika to z dużego udziału gruntów należących do ANR w tych obrębach – odpowiednio 45,6% oraz 53,5%. Natomiast w Radostowie Górnym i Radostowie Średnim znaczne powierzchnie zajmują grunty należące do Majątku Ziemi Olszyna: 228,39 ha (26,1%) oraz 386,74 ha (40,0%). Jest to spółka zajmująca się produkcją roślinną.

Porównując stan obecny ze stanem z 2005 r. stwierdzono dość duże zmiany w strukturze władania gruntami. Nastąpiło zmniejszenie powierzchni należącej do Agencji Nieruchomości Rolnych o 1608,39 ha. Natomiast gospodarstwa rolne zwiększyły swój areal o 1232,12 ha. Również Majątek Ziemi Olszyna powiększył swoją powierzchnię o 287,22 ha. Świadczy to o tym, że rolnictwo w gminie Lubań rozwija się, a rolnicy inwestują i powiększają w swoje gospodarstwa.

Rys. 10. Struktura władania gruntami

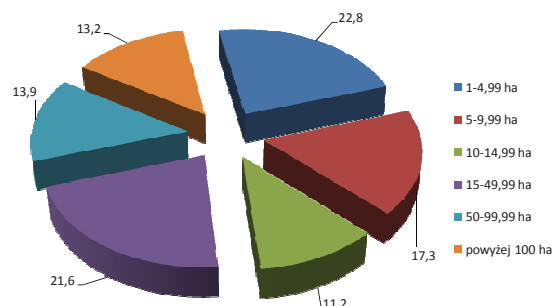
2.5. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych

Według danych ewidencji gruntów i budynków w gminie Lubań jest 821 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 6,63 ha, Tab. 19. Łącznie zajmują one areał 5442,97 ha. W poszczególnych obrębach sytuacja jest dość zróżnicowana, ponieważ np. w Piszczowicach funkcjonuje 136 gospodarstw, które zajmują 565,30 ha, w Mściszowie jest 91 gospodarstw o łącznej powierzchni 812,35 ha, a w Nawojowie Śląskim – 28 gospodarstw położonych na powierzchni 607,36 ha. Stąd średnia powierzchnia gospodarstwa w obrębach jest bardzo zróżnicowana: od 4,16 ha w Piszczowicach do 21,69 ha w Nawojowie Śląskim.

W strukturze obszarowej udział gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych zawiera się w przedziale od 11,2% (gospodarstwa 10-14,99 ha) do 22,8% (gosp. 1-4,99 ha), Rys. 11.

Wśród wszystkich gospodarstw rolnych w gminie najczęściej należy do grupy obszarowej 1-4,99 ha – 573 gosp. Stanowi to 69,8% całkowitej ich liczby. Do grupy obszarowej 5-9,99 ha należy 134 z nich (t.j. 16,3%). Gospodarstw powyżej 100 ha jest 5 o łącznej powierzchni 716,49 ha. Gospodarstwa, które mogą stanowić główne źródło dochodu dla ich właścicieli (powyżej 15 ha), w 6 obrębach stanowią ponad połowę całkowitej powierzchni gospodarstw w tych obrębach: Jałowiec, Kościelniki Dolne, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Radostów Średni, Uniegoszcz.

Sytuacja w niektórych obrębach mocno odbiega od ogólnej sytuacji dotyczącej całej gminy. Np. w Jałowcu 57,4% powierzchni wszystkich gospodarstw zajmują te o powierzchni powyżej 100 ha (jest to 1 gospodarstwo o powierzchni 106,86 ha). Natomiast w strukturze ilościowej zdecydowanie dominują małe gospodarstwa do 5 ha, które stanowią 90,1% całkowitej liczby gospodarstw. Odwrotna sytuacja jest w Nawojowie Śląskim, gdzie gospodarstwa powyżej 15 ha mają największy udział w powierzchni wszystkich gospodarstw (łącznie 88,4%). Natomiast te do 5 ha stanowią tylko 4,3% w łącznej ich powierzchni. Stąd średnia powierzchnia gospodarstwa jest tu największa. Również w Uniegoszczy struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest korzystna, ponieważ gospodarstwa o powierzchni powyżej 50 ha stanowią łącznie 63,4% całego areału wszystkich gospodarstw rolnych w tym obrębie.

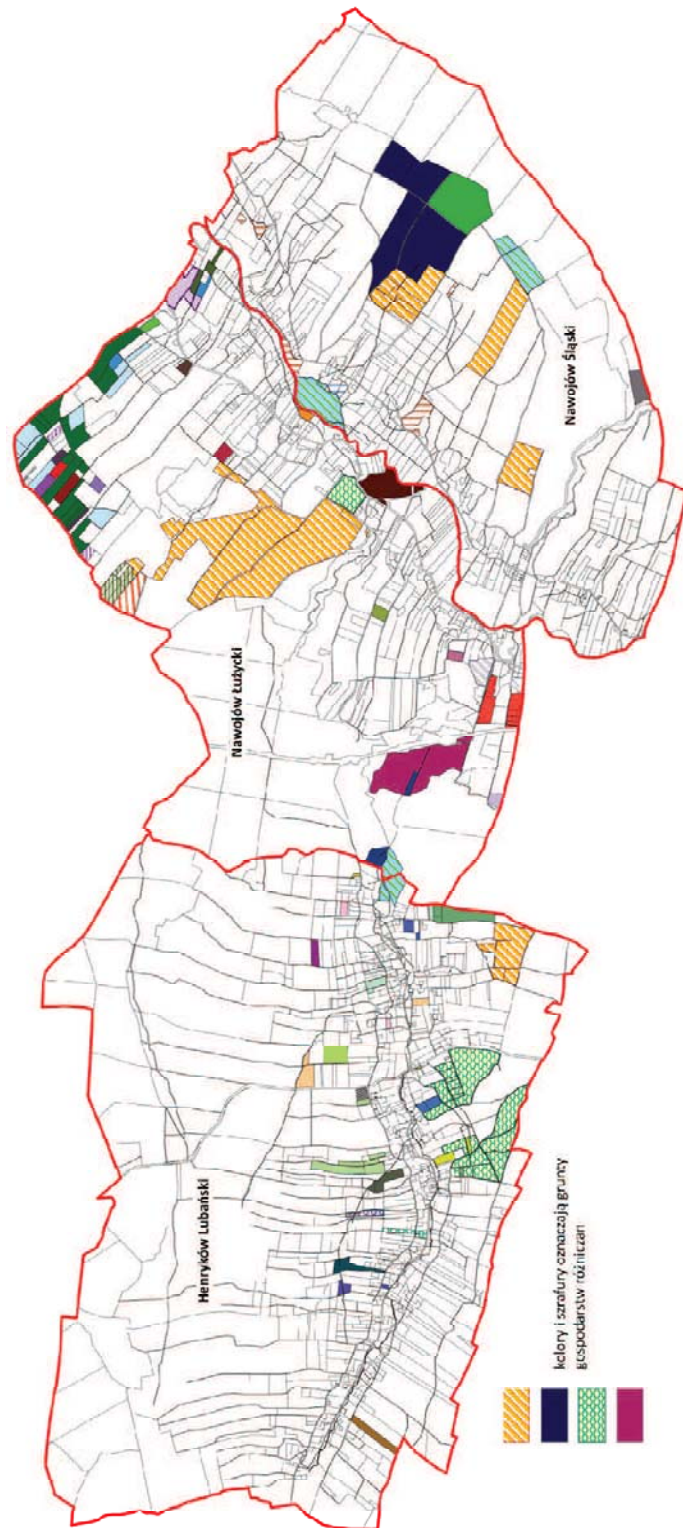
Rys. 11. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych według grup obszarowych

Id: 9E5FC1B8-199F-462F-84F0-E8A0C51FB04. Projekt	Gospodarstwa w grupach obszarowych		Obręb														Razem
	3.	4.	Henryków Lubanski	Jawowiec	Kościełnik	Kościełniki Dolne	Mściszków	Nawojów Łużycki	Nawojów Śląski	Pisarzowice	Radogoszcz	Radostów Dolny	Radostów Górny	Radostów Średni	Uniegoszcz		
	liczba	liczba	77	27	39	9	44	62	13	107	32	36	34	27	66		
	udział w liczbie gosp.	%	78,6	90,1	76,5	56,3	48,3	76,5	46,4	78,7	69,5	58,1	65,4	55,1	81,5		
1-99 ha	powierzchnia	ha	167,38	53,64	84,35	20,92	120,09	137,20	26,12	228,80	61,73	87,02	73,53	53,32	128,11		
	udział w pow. gosp.	%	39,8	28,8	28,7	17,5	14,8	27,6	4,3	40,5	21,4	23,1	24,0	14,7	21,1		
	średnia powierzchnia gosp.	ha	2,17	1,99	2,16	2,32	2,73	2,21	2,01	2,14	1,93	2,42	2,16	1,97	1,94		
5-99 ha	liczba	liczba	14	1	8	3	25	10	4	22	4	14	8	12	9		
	udział w liczbie gosp.	%	14,3	3,3	15,7	18,7	27,5	12,3	14,3	16,2	8,7	22,6	15,4	24,5	11,1		
	powierzchnia	ha	95,03	8,49	53,12	19,96	173,91	73,16	31,07	151,56	29,57	104,38	54,94	75,96	94,28		
	udział w pow. gosp.	%	22,6	4,6	18,1	16,7	21,4	14,7	5,1	26,8	10,2	27,8	18,0	20,9	11,8		
	średnia powierzchnia gosp.	ha	6,79	8,49	6,64	6,65	6,96	7,32	7,77	6,89	7,39	7,46	6,87	6,33	7,95		
10-149 ha	liczba	liczba	2	-	2	1	16	2	1	4	5	7	5	3	2		
	udział w liczbie gosp.	%	2,0	-	3,9	6,3	17,6	2,5	3,6	2,9	10,9	11,3	9,6	6,1	2,5		
	powierzchnia	ha	27,23	-	23,36	10,55	191,60	27,78	13,56	49,03	60,30	88,50	58,81	38,26	22,70		
	udział w pow. gosp.	%	6,5	-	7,9	8,8	23,6	5,6	2,2	8,7	20,9	23,5	19,2	10,5	3,7		
	średnia powierzchnia gosp.	ha	13,62	-	11,68	10,55	11,98	13,89	13,56	12,26	12,06	12,64	11,76	12,75	11,35		
15-49,99 ha	liczba	liczba	5	1	-	3	4	5	6	2	5	5	5	7	4		
	udział w liczbie gosp.	%	5,1	3,3	-	18,7	4,4	6,2	21,4	1,5	10,9	8,1	9,6	14,3	-		
	powierzchnia	ha	130,84	17,11	-	67,96	87,00	107,18	163,89	54,90	137,07	96,06	118,46	195,27	-		
	udział w pow. gosp.	%	31,1	9,2	-	56,9	10,7	21,6	27,0	9,7	47,5	25,6	38,7	53,8	-		
	średnia powierzchnia gosp.	ha	26,17	17,11	-	22,65	21,75	21,44	27,32	27,45	27,41	19,21	23,69	27,90	-		
50-99,99 ha	liczba	liczba	-	-	2	-	1	2	3	1	-	-	-	-	2		
	udział w liczbie gosp.	%	-	-	3,9	-	1,1	2,5	10,7	0,7	-	-	-	-	2,5		
	powierzchnia	ha	-	-	133,36	-	55,57	151,14	187,56	81,01	-	-	-	-	145,50		
	udział w pow. gosp.	%	-	-	45,3	-	6,8	30,5	30,9	14,3	-	-	-	-	23,9		
	średnia powierzchnia gosp.	ha	-	-	66,68	-	55,57	75,57	62,52	81,01	-	-	-	-	72,75		
powyżej 100 ha	liczba	liczba	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2		
	udział w liczbie gosp.	%	-	3,3	-	-	1,1	-	3,6	-	-	-	-	-	2,5		
	powierzchnia	ha	-	106,86	-	-	184,18	-	185,16	-	-	-	-	-	240,29		
	udział w pow. gosp.	%	-	57,4	-	-	22,7	-	30,5	-	-	-	-	-	39,5		
	średnia powierzchnia gosp.	ha	-	106,86	-	-	184,18	-	185,16	-	-	-	-	-	120,145		
Ogółem gmina	liczba	liczba	98	30	51	16	91	81	28	136	46	62	52	49	81		
	powierzchnia	ha	420,48	186,10	294,19	119,39	812,35	496,46	607,36	565,30	288,67	375,96	305,74	362,81	608,16		
	średnia powierzchnia gosp.	ha	4,29	6,20	5,77	7,46	8,93	6,13	21,69	4,16	6,28	6,06	5,88	7,40	7,51		

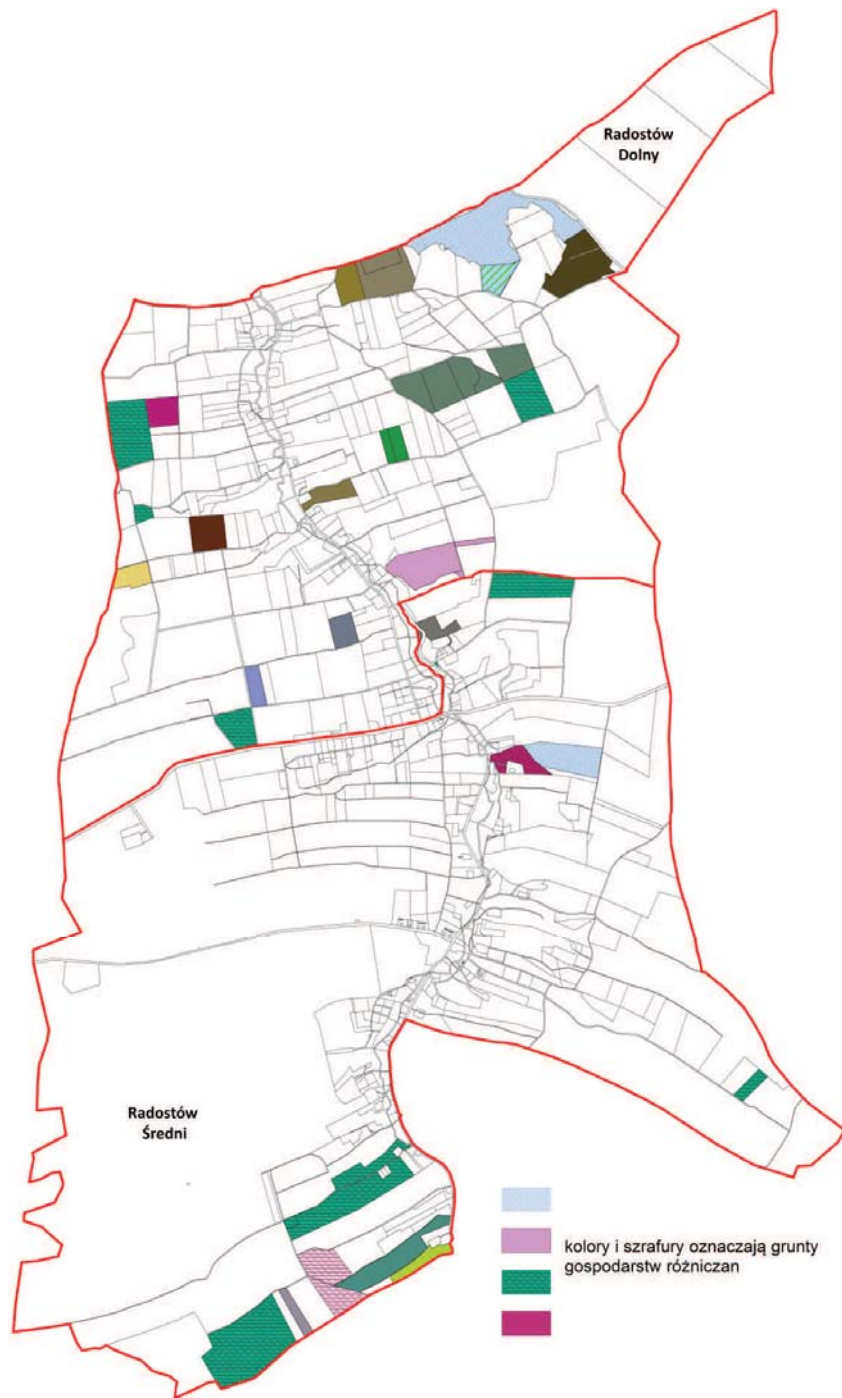
stan na październik 2016 r.)

W gminie Lubań funkcjonują również gospodarstwa należące do różniczan. Są to rolnicy posiadający działkę siedliskową poza gminą Lubań. Na terenie całej gminy gospodarstw należących do różniczan jest 220 i zajmują one powierzchnię 1257,52 ha, Tab. 20. W ogólnej liczbie gospodarstw stanowią one 26,8%, a w całkowitej powierzchni – 23,1%. Średnia powierzchnia gospodarstwa różniczanina jest mniejsza niż przeciętna powierzchnia wszystkich gospodarstw w gminie i wynosi 5,72 ha. W poszczególnych obrębach sytuacja jest bardzo zróżnicowana, ponieważ ilość gospodarstw należących do różniczan waha się od 7 w Kościelnikach Dolnych i Nawojowie Śląskim do 43 w Uniegoszczy. Natomiast udział powierzchni gospodarstw różniczan w całkowitym areale gospodarstw rolnych zawiera się w przedziale od 9,0% w Radostowie Górnym do 60,7% w Kościelnikach Dolnych. Również średnia powierzchnia gospodarstw należących do różniczan jest mocno zróżnicowana i waha się od 2,11 ha w Radostowie Górnym do 21,62 ha w Nawojowie Śląskim.

Najwięcej gospodarstw należących do różniczan swoją siedzibę ma w Lubaniu (322,84 ha), Milikowie w gminie Nowogrodzic (162,79 ha) i w Jeleniej Górze (149,12 ha). Działki należące do różniczan są oddalone od siebie, nie tworzą zwartych kompleksów pól, wygodnych do uprawy. Ponadto na terenie gminy funkcjonują gospodarstwa, których działki położone są w kilku obrębach (dwóch lub trzech), w dużej odległości od siebie. Taka sytuacja jest np. w Henrykowie Lubańskim, Nawojowie Łużyckim i Nawojowie Śląskim, Rys. 12, a także w Radostowie Dolnym i Radostowie Średnim, Rys. 13. Powoduje to, że ich właściciele muszą pokonywać dużą odległość, żeby dojechać do swoich pól. W Uniegoszczy duża część gruntów różniczan położona jest przy granicy z Lubaniem i prawie wszystkie przeznaczone są pod inwestycje. Ich właściciele przeważnie są mieszkańcami miasta Lubań, a działki w Uniegoszczy stanowią inwestycje lub będą służyły celom wypoczynkowym w czasie wolnym od pracy.

Rys. 12. Grunty różniczan w obrębach: Henryków Lubański, Nawojów Łużycki i Nawojów Śląski

Rys. 13. Grunty różniczan w obrębach: Radostów Dolny i Radostów Średni

Gospodarstwa różniczan

Tabela 20

Lp.	Obręb	Gospodarstwa ogółem			Gospodarstwa różniczan				
		powierzchnia	ilość	średnia pow. gosp.	powierzchnia		ilość		średnia pow. gosp.
		ha	-	ha	ha	%	-	%	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Henryków Lubański	420,48	98	4,29	98,62	23,5	19	19,4	5,19
2.	Jałowiec	186,10	30	6,20	30,07	16,2	8	26,7	3,76
3.	Kościelnik	294,19	51	5,77	123,60	42,0	12	23,5	10,30
4.	Kościelniki Dolne	119,39	16	7,46	72,43	60,7	7	43,8	10,35
5.	Mściszów	812,35	91	8,93	78,17	9,6	17	18,7	4,60
6.	Nawojów Łużycki	496,46	81	6,13	223,36	45,0	28	34,6	7,98
7.	Nawojów Śląski	607,36	28	21,69	151,31	24,9	7	25,0	21,62
8.	Pisarzowice	565,30	136	4,16	84,95	15,0	34	25,0	2,50
9.	Radogoszcz	288,67	46	6,28	54,76	19,0	9	19,6	6,08
10.	Radostów Dolny	375,96	62	6,06	80,13	21,3	15	24,2	5,34
11.	Radostów Górny	305,74	52	5,88	27,40	9,0	13	25,0	2,11
12.	Radostów Średni	362,81	49	7,40	53,87	14,8	8	16,3	6,73
13.	Uniegoszcz	608,16	81	7,51	178,85	29,4	43	53,1	4,16
14.	Ogółem	5442,97	821	6,63	1257,52	23,1	220	26,8	5,72

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.)

2.6. Grunty dzierżawione

Gospodarstwa rolne w gminie Lubań prowadzone są nie tylko w oparciu o grunty własne, ale również o grunty dzierżawione z zasobu ANR i Gminy. Na całym terenie wydzierżawionych jest 3043,28 ha, z czego z zasobu ANR wydzierżawionych jest 2906,18 ha, Tab. 21, Rys. 14. Natomiast Gmina wydzierżawia 137,10 ha swoich gruntów.

Największym dzierżawcą jest spółka Agro-Farm, która jest producentem zbóż, żywności wołowej i mleka. Ponadto umożliwia zaopatrzenie w środki do produkcji roślinnej i zwierzęcej, a także świadczy usługi w zakresie zabiegów agrotechnicznych. Spółka dzierżawi 1687,36 ha gruntów z zasobu ANR, w obrębach Henryków Lubański i Pisarzowice. Właściciele gospodarstw rolnych dzierżawią 1049,90 ha gruntów z zasobu ANR oraz 137,10 ha od Gminy. Natomiast właściciele nieruchomości do 1 ha dzierżawią od ANR grunty o powierzchni 161,93 ha. Rolnicze Towarzystwo Finansowo-Gospodarcze Polterra dzierżawi grunty w obrębie Henryków Lubański o powierzchni 6,99 ha.

Działki dzierżawione z zasobu ANR przez gospodarstwa rolne przeważnie położone są obok albo w niedalekiej odległości od działek własnych tych gospodarstw.

Grunty dzierżawione z zasobu ANR i Gminy

Tabela 21

L.p.	Obręb	Dzierżawca						Razem
		z zasobu ANR					z zasobu Gminy	
		Agro-Farm	gospodarstwa rolne	nieruchomości do 1 ha	Polterra	Razem	gospodarstwa rolne	
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Henryków Lubański	742,57	14,43	19,23	6,99	783,22	1,29	784,51
2.	Jałowiec	-	1,09	33,04	-	34,13	0,35	34,48
3.	Kościelnik	-	2,47	-	-	2,47	0,23	2,70
4.	Kościelniki Dolne	-	1,93	-	-	1,93	0,28	2,21
5.	Mściszów	-	401,54	15,33	-	416,87	1,85	418,72
6.	Nawojów Łużycki	-	147,61	1,41	-	149,02	3,05	152,07
7.	Nawojów Śląski	-	134,66	68,09	-	202,75	45,90	248,65
8.	Pisarzowice	944,79	103,42	16,02	-	1064,23	2,65	1066,88
9.	Radogoszcz	-	8,27	0,45	-	8,72	1,65	10,37
10.	Radostów Dolny	-	40,84	-	-	40,84	74,16	115,00
11.	Radostów Górny	-	33,50	-	-	33,50	0,46	33,96
12.	Radostów Średni	-	96,59	-	-	96,59	0,40	96,99
13.	Uniegoszcz	-	63,55	8,36	-	71,91	4,83	76,74
14.	Razem Gmina	1687,36	1049,90	161,93	6,99	2906,18	137,10	3043,28

Źródło: dane z Urzędu Gminy (stan na 1.12.2016 r.), z ANR (stan na 31.12.2016 r.)

Wśród całkowitej powierzchni gruntów należących do ANR obecnie wydzierżawionych jest 2906,18 ha, co stanowi 83,6% wszystkich gruntów ANR. Pozostałe grunty o powierzchni 569,25 ha mogą zostać rozdysponowane, Tab. 22. Największa powierzchnia gruntów niewydzierżawionych jest w Henrykowie Lubańskim – 118 ha, natomiast najmniej takich gruntów jest w Uniegoszczy – 5,64 ha. Niekorzystne jest to, że grunty wolne od dzierżaw to przeważnie pojedyncze działki, rozrzucone po całej gminie. Jedynie w Jałowcu i Kościelnikach Dolnych grunty ANR tworzą zwarte kompleksy pól, o dużej powierzchni.

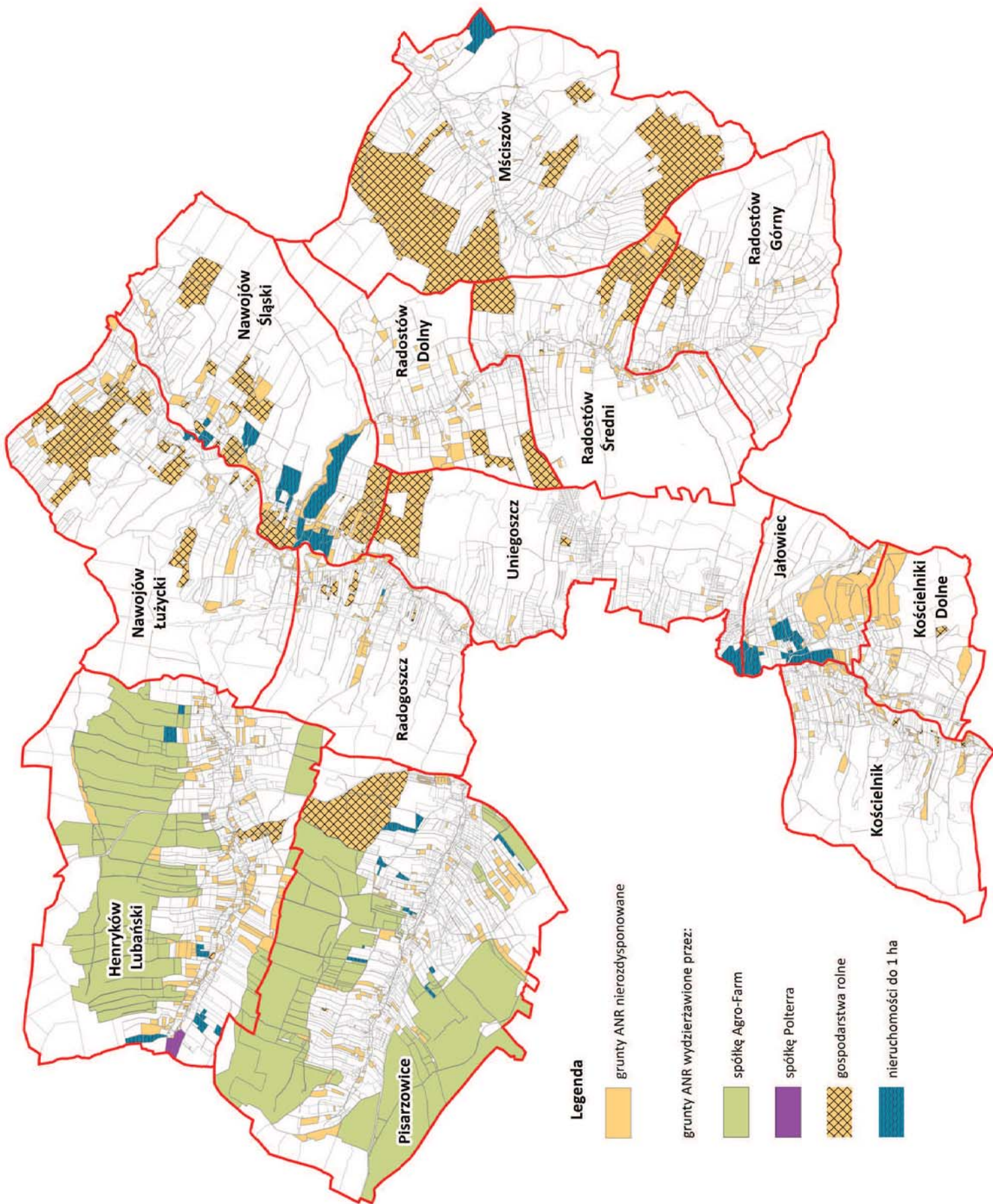
Obecny stan dzierżaw mocno różni się od tego co było w 2005 r., ponieważ aktualnie dzierżawami objęte są grunty o powierzchni 3043,28 ha, a w 2005 r. – 4375,42 ha, z czego 4207,85 ha z zasobu ANR, a 167,57 ha od Gminy. Taki stan rzeczy może świadczyć o tym, że gospodarstwa rolne wykupiły część dzierżawionych wcześniej gruntów od ANR.

Grunty ANR zagospodarowane i wolne

Tabela 22

L.p.	Obręb	grunty ANR				
		wszystkie	wyzierżawione		pozostałe (do rozdysponowania)	
		ha	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	901,22	783,22	86,9	118,00	13,1
2.	Jałowiec	116,51	34,13	29,3	82,38	70,7
3.	Kościelnik	28,97	2,47	8,5	26,50	91,5
4.	Kościelniki Dolne	57,29	1,93	3,4	55,36	96,6
5.	Mściszów	429,64	416,87	97,0	12,77	3,0
6.	Nawojów Łużycki	184,41	149,02	80,8	35,39	19,2
7.	Nawojów Śląski	255,26	202,75	79,4	52,51	20,6
8.	Pisarzowice	1141,35	1064,23	93,2	77,12	6,8
9.	Radogoszcz	30,6	8,72	28,5	21,88	71,5
10.	Radostów Dolny	74,45	40,84	54,9	33,61	45,1
11.	Radostów Górny	47,32	33,5	70,8	13,82	29,2
12.	Radostów Średni	130,86	96,59	73,8	34,27	26,2
13.	Uniegoszcz	77,55	71,91	92,7	5,64	7,3
14.	Razem Gmina	3475,43	2906,18	83,6	569,25	16,4

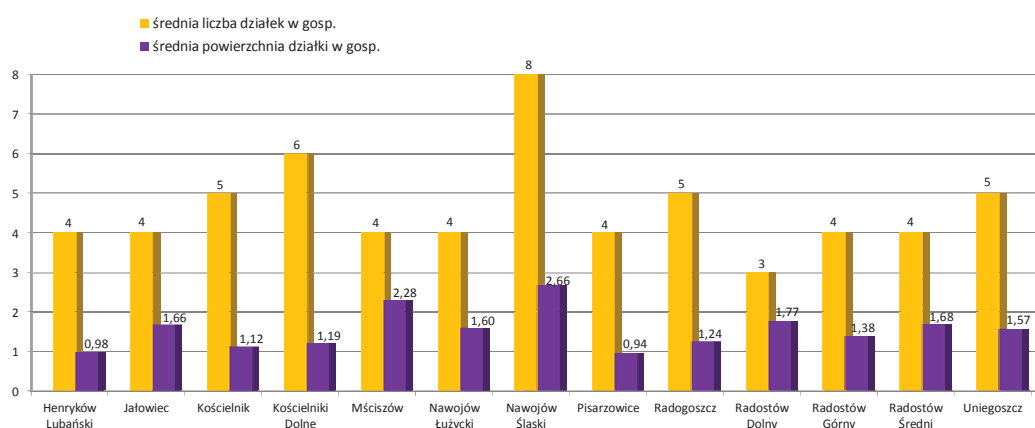
Źródło: dane z Urzędu Gminy (stan na 1.12.2016 r.), z ANR (stan na 31.12.2016 r.)

Rys. 14. Grunty dzierżawione z zasobu ANR

2.7. Rozdrobnienie gruntów w gospodarstwach indywidualnych

Na podstawie danych ewidencji gruntów i budynków stwierdzono, że przeciętnie jedno gospodarstwo o średniej powierzchni 6,63 ha tworzą 3 działki ewidencyjne o powierzchni 1,91 ha, Tab. 23. W poszczególnych obrębach sytuacja jest dość mocno zróżnicowana, ponieważ średnia powierzchnia działki w gospodarstwie waha się od 0,94 ha w Pisarzowicach i 0,98 ha w Henrykowie Lubańskim do 2,28 ha w Mściszowie i 2,66 ha w Nawojowie Śląskim, Rys. 15. Tylko w tych dwóch obrębach przeciętny areal działki w gospodarstwie jest większy niż 2 ha.

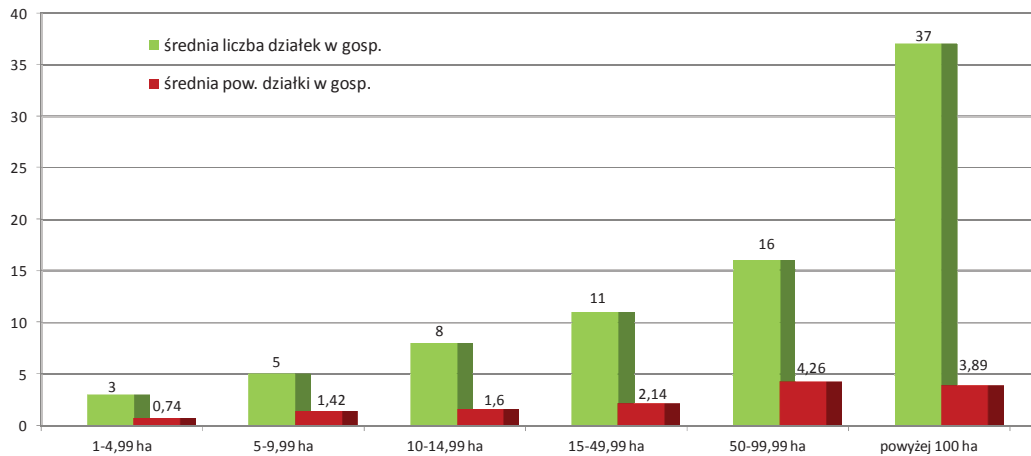
Rys. 15. Rozdrobnienie gruntów własnych w poszczególnych obrębach

W przedziałach obszarowych gospodarstw rolnych wzrost powierzchni gospodarstwa najczęściej wiąże się ze wzrostem liczby działek tworzących to gospodarstwo, Rys. 16. Najwięcej działek tworzy gospodarstwo o wielkości powyżej 100 ha – 37 działek o średniej powierzchni 3,89 ha. Natomiast największa średnia powierzchnia działki w gospodarstwie występuje w grupie 50-99,99 ha – 4,26 ha. W obrębach sytuacja jest zróżnicowana, ponieważ w grupie obszarowej 10-14,99 ha w Kościelniku średnia liczba działek wynosi 3 o przeciętnej powierzchni 3,89 ha, natomiast w Uniegoszczy jedno gospodarstwo w tej grupie obszarowej tworzy 20 działek o przeciętnej wielkości 0,57 ha. Podobnie w grupie obszarowej 50-99,99 ha w Kościelniku gospodarstwo składa się średnio z 10 działek o powierzchni 13,34 ha, a w Pisarzowicach – 39 działek o powierzchni 2,08 ha.

W porównaniu z 2005 r. nastąpiła poprawa rozdrobnienia gruntów, ponieważ obecnie na jedno gospodarstwo składają się średnio 3 działki o przeciętnej powierzchni 1,91 ha, a w 2005 r. – 4 działki o powierzchni 1,28 ha.

Grunty większości gospodarstw rolnych położone są w szachownicy. Działki należące do jednego gospodarstwa nie tworzą zwartych kompleksów pól, są oddalone od siebie. Część działek ma

nieregularny kształt, są one wydłużone, wąskie, trudne w uprawie. Inna sytuacja jest w Nawojowie Śląskim, gdzie działki są duże, kształtne, przeważnie działki jednego gospodarstwa sąsiadują ze sobą tworząc duże kompleksy pól.

Rys. 16. Rozdrobnienie gruntów własnych w grupach obszarowych

Lp.	Nazwa gospodarstwa	Jedn.	Henryków Lubarski	Jałowiec	Kościelnik	Kościelniki Dolne	Miejszów	Nawojów Łużycki	Nawojów Świąski	Pisarzowice	Radogoszcz	Radostów Dolny	Radostów Górny	Radostów Średni	Uniegoszcz	Gmina		
																	4.	5.
1-4	powierzchnia gospodarstw	ha	167,38	53,64	84,35	20,92	120,09	137,20	26,12	228,80	61,73	87,02	73,53	53,32	128,11	128,11	128,11	
		liczba gospodarstw	77	27	39	9	44	62	13	107	32	36	34	27	66	66	66	
		liczba działek	246	92	161	37	99	166	37	341	109	83	91	86	123	123	123	
		średnia liczba działek w gosp.	3	3	4	4	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2	2
		średnia powierzchnia działki w gosp.	0,68	0,58	0,52	0,57	1,21	0,83	0,71	0,67	0,57	1,05	0,81	0,62	0,62	1,04	1,04	1,04
		powierzchnia gospodarstw	95,03	8,49	53,12	19,96	173,91	73,16	31,07	151,56	29,57	104,38	54,94	75,96	75,96	71,56	71,56	94
		liczba gospodarstw	14	1	8	3	25	10	4	22	4	4	14	8	12	9	9	1
		liczba działek	91	7	75	20	78	39	22	148	20	50	39	42	6	34	34	6
		średnia liczba działek w gosp.	7	7	9	7	3	4	6	7	7	4	4	5	4	4	4	4
		średnia powierzchnia działki w gosp.	1,04	1,21	0,71	1,00	2,23	1,88	1,41	1,02	1,48	2,09	1,41	1,73	2,94	2,10	2,10	1,1
5-9	powierzchnia gospodarstw	ha	27,23	—	23,36	10,55	191,60	27,78	13,56	49,03	60,30	88,50	58,81	38,26	22,70	61		
		liczba gospodarstw	2	—	2	1	16	2	1	4	5	7	5	3	2	2	5	
		liczba działek	15	—	6	4	95	16	15	47	66	32	34	13	40	40	3	
		średnia liczba działek w gosp.	8	—	3	4	6	8	15	12	13	5	7	4	20	7	3	
		średnia powierzchnia działki w gosp.	1,82	—	3,89	2,64	2,02	1,74	0,90	1,04	0,91	2,77	1,73	2,94	0,57	1,1	1,1	
		powierzchnia gospodarstw	130,84	17,11	—	67,96	87,00	107,18	163,89	54,90	137,07	96,06	118,46	195,27	—	—	117	
		liczba gospodarstw	5	1	—	3	4	5	6	2	2	5	5	5	7	—	4	
		liczba działek	79	4	—	39	47	56	81	26	37	48	58	75	75	—	5	
		średnia liczba działek w gosp.	16	4	—	13	12	11	14	13	7	10	12	11	—	—	1	
		średnia powierzchnia działki w gosp.	1,66	4,28	—	1,74	1,85	1,91	2,02	2,11	3,70	2,00	2,04	2,60	2,60	—	2	
10-14	powierzchnia gospodarstw	ha	—	—	133,36	—	55,57	151,14	187,56	81,01	—	—	—	—	145,50	75		
		liczba gospodarstw	—	—	2	—	1	2	3	1	—	—	—	—	2	2	2	
		liczba działek	—	—	20	—	23	33	62	39	—	—	—	—	41	41	1	
		średnia liczba działek w gosp.	—	—	10	—	23	17	21	39	—	—	—	—	21	21	1	
		średnia powierzchnia działki w gosp.	—	—	13,34	—	2,42	4,58	3,03	2,08	—	—	—	—	3,55	3,55	4	
		powierzchnia gospodarstw	—	106,86	—	—	184,18	—	185,16	—	—	—	—	—	240,29	240,29	71	
		liczba gospodarstw	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	2	4
		liczba działek	—	9	—	—	14	—	11	—	—	—	—	—	—	150	150	1
		średnia liczba działek w gosp.	—	9	—	—	14	—	11	—	—	—	—	—	—	75	75	3
		średnia powierzchnia działki w gosp.	—	11,87	—	—	13,16	—	16,83	—	—	—	—	—	—	1,60	1,60	3
powyżej 140 ha	powierzchnia gospodarstw	ha	420,48	186,10	294,19	119,39	812,35	496,46	607,36	565,30	288,67	375,96	305,74	362,81	608,16	5448		
		liczba gospodarstw	98	30	51	16	91	81	28	136	46	62	52	49	81	8	8	
		liczba działek	431	112	262	100	356	310	228	601	232	213	222	216	388	28	28	
		średnia liczba działek w gosp.	4	4	5	6	4	4	8	4	4	3	4	4	5	5	5	
		średnia powierzchnia działki w gosp.	0,98	1,66	1,12	1,19	2,28	1,60	2,66	0,94	1,24	1,77	1,38	1,68	1,57	1,1	1,1	

Strona 49 z 185

Sp. wg gruntów własnych

Strona 49 z 185

Strona 49 z 185

Strona 49 z 185

Strona 49 z 185

Strona 49 z 185

Strona 49 z 185

Strona 49 z 185

Strona 49 z 185

3. STAN I OCENA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

3.1. Wody płynące i urządzenia melioracji podstawowych

Gmina Lubań w całości leży w zlewni rzeki Bóbr. Głównym ciekim przepływającym przez gminę jest Kwisa, będąca dopływem Bobru. Rzeka przeważnie jest umocniona, jedynie na niewielkich odcinkach w północnej części gminy charakter rzeki zbliżony jest do naturalnego. Przez teren gminy przepływa w środkowej jej części. Rzeka stanowi granicę między obrębami gminy, a także miastem Lubań: obręby Kościelnik / Kościelniki Dolne, Kościelnik / Jałowiec, Uniegoszcz / miasto Lubań, Radogoszcz / Uniegoszcz, Radogoszcz / Nawojów Śląski, Nawojów Łużycki / Nawojów Śląski. Kwisa na terenie gminy osiąga długość 15,58 km, Rys. 17. Jej administratorem jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Przez gminę przepływają mniejsze cieką będące w administracji Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu. Ich łączna długość wynosi 68,51 km, Rys. 17. Są to:

- a) prawostronne dopływy Kwisy:
 - Luciąża – przepływa przez obręby Nawojów Śląski, Radostów Dolny, Radostów Średni, Radostów Górny. W granicach gminy osiąga długość 13,48 km;
 - Olszówka – w obrębach Jałowiec i Kościelniki Dolne. Jej długość w granicach gminy to 2,58 km;
- b) lewostronne dopływy Kwisy:
 - Bród – o długości 11,06 km, przepływa przez obręby Nawojów Łużycki i Henryków Lubański;
 - Łazek – przepływa przez obręby Radogoszcz i Pisarzowice, osiąga długość 8,25 km;
- c) Stróżka – płynie we wschodniej części gminy, na terenie obrębów Radostów Średni i Mściszów i osiąga długość 4,26 km;
- d) dopływy Stróżki:
 - Wierzbowiec – przepływa przez Mściszów, jest to dopływ cieką Stróżka. Długość cieką Wierzbowiec na terenie gminy wynosi 2,84 km;
 - Czerwieniec – płynie w północnej części Mściszowa, w gminie osiąga długość 1,73 km. Na terenie gminy Nowogrodziec uchodzi do cieką Stróżka;
- e) dopływy Olszówki:
 - Wilka – cieką płynący w południowej części gminy, w obrębie Jałowiec. Jest to dopływ Olszówki, który na terenie gminy ma długość 0,80 km;
 - R-S – również przepływa przez Jałowiec. W gminie ma długość 0,54 km;
 - Słotwa – płynie przez Jałowiec i Kościelniki Dolne, na terenie gminy osiąga długość 3,18 km;

- f) Złoty Potok – przepływa w północnej części gminy, w obrębie Henryków Lubański. Jego długość wynosi 5,09 km;
- g) R-H – jest to dopływ potoku Bród, przepływa przez Henryków Lubański i Pisarzowice, osiąga długość 5,46 km;
- h) R-H₄ – dopływ ciek R-H o długości 3,83 km. Płyne w Henrykowie Lubańskim i Pisarzowicach;
- i) Gozdnicza – jest to dopływ ciek Siekierka na terenie miasta Lubań. W gminie przepływa przez Pisarzowice i osiąga długość 5,45 km.

Część cieków naturalnych posiada umocnione brzegi (np. Luciąża w Radostowie Górnym czy Łazek w Pisarzowicach), pozostałe mają naturalne koryto, ale utrzymane w dobrym stanie. Jedynie fragmenty cieków Stróżka w Mściszowie, Słotwa w Jałowcu, Złoty Potok w Henrykowie Lubańskim oraz Gozdnicza w Pisarzowicach są w złym stanie i wymagają przeprowadzenia prac.

Wzdłuż rzeki Kwisa położone są obszary szczególnego zagrożenia powodzią, dla których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat. Obejmują one obszary położone bezpośrednio wzdłuż rzeki, po obu jej stronach.

Na terenie gminy znajdują się wały przeciwpowodziowe, które zlokalizowane są w południowej części gminy, w obrębach Kościelnik, Kościelniki Dolne i Jałowiec. Ponadto na rzece Kwisa znajduje się zaporę wodną (na granicy miasta Lubań i Jałowca) oraz 7 jazów wodnych.

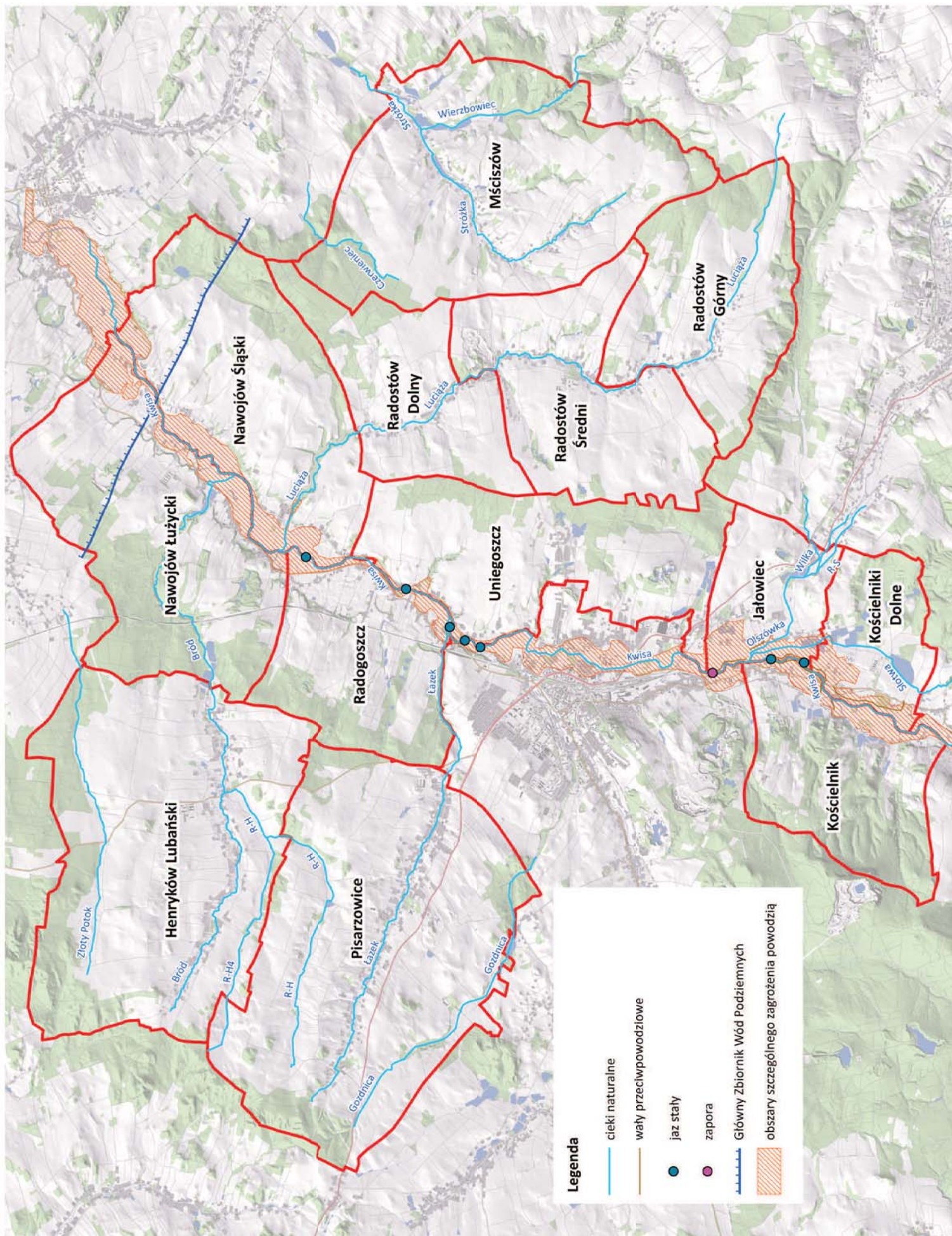
W ewidencji gruntów i budynków występują rozbieżności między stanem prawnym i faktycznym, ponieważ część cieków naturalnych nie ma wydzielonej działki ewidencyjnej, w egib jest inne oznaczenie użytku ciek naturalnego (zamiast „Wp”, które oznacza grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi jest „W” czyli grunty pod rowami), a także ewidencyjny przebieg ciek różni się od stanu w terenie. Ponadto występują miejsca, gdzie działka ciek naturalnego podzielona jest działką drogową.

Fot. 3. Jaz na Kwisie, na granicy Radogoszczy i Uniegoszcy

Fot. 4. Umocniony ciek Luciąża

Rys. 17. Sieć wodna na terenie gminy

3.2. Urządzenia melioracji szczegółowych

Na terenie gminy całkowita długość rowów melioracyjnych wynosi 212,50 km. W większości są one w złym stanie technicznym, są zarośnięte, płytkie, wąskie, często niedrożne, przez co nie spełniają odpowiednio swojej funkcji. Takich rowów jest 125,52 km, Tab. 24, Rys. 18. W dobrym stanie technicznym jest 6,67 km. Są to bardzo krótkie odcinki rowów, które w ostatnim czasie zostały wyczyszczone lub są umocnione. Część rowów położona jest w rurociągu. W całej gminie takie urządzenia mają długość 1,80 km. Inwentaryzacja terenowa wykazała, że 78,51 km rowów melioracyjnych została zlikwidowana. Dotyczy to rowów ujętych zarówno w ewidencji gruntów i budynków jak i w ewidencji urządzeń melioracyjnych Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu.

Stan rowów melioracyjnych

Tabela 24

L.p.	Obręb	Stan rowów melioracyjnych				
		dobry	zły	w rurociągu	nieistniejący	Razem
		km	km	km	km	km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	–	12,68	–	6,05	18,73
2.	Jałowiec	0,50	1,82	0,17	0,49	2,98
3.	Kościelnik	0,95	7,64	–	4,48	13,07
4.	Kościelniki Dolne	2,32	0,81	–	4,67	7,80
5.	Mściszów	0,53	20,00	0,08	10,42	31,03
6.	Nawojów Łużycki	0,37	9,14	–	3,14	12,65
7.	Nawojów Śląski	–	12,97	–	7,14	20,11
8.	Pisarzowice	0,69	14,59	0,75	8,65	24,68
9.	Radogoszcz	0,47	11,23	0,27	3,06	15,03
10.	Radostów Dolny	–	8,31	–	4,11	12,42
11.	Radostów Górny	–	3,93	–	7,98	11,91
12.	Radostów Średni	0,24	9,67	0,53	6,38	16,82
13.	Uniegoszcz	0,60	12,73	–	11,94	25,27
14.	Razem Gmina	6,67	125,52	1,80	78,51	212,50

Źródło: dane DZMiUW we Wrocławiu, inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Na dużej powierzchni gminy położona jest sieć drenarska, która zajmuje 5633,94 ha, Tab. 25. W stosunku do powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych w gminie stanowi to 58,4%. Największy udział występuje w Pisarzowicach – 85,3% i w Radostowie Dolnym – 85,2%, natomiast

najmniejszy – w Nawojowie Łużyckim (8,3%). Stan sieci jest zły, jest ona stara, niedrożna. Dodatkowo część obszarów zdrenowanych obecnie porośnięta jest samosiewem, dlatego sieć jest poprzerywana i nie funkcjonuje odpowiednio.

Sieć drenarska na terenie gminy

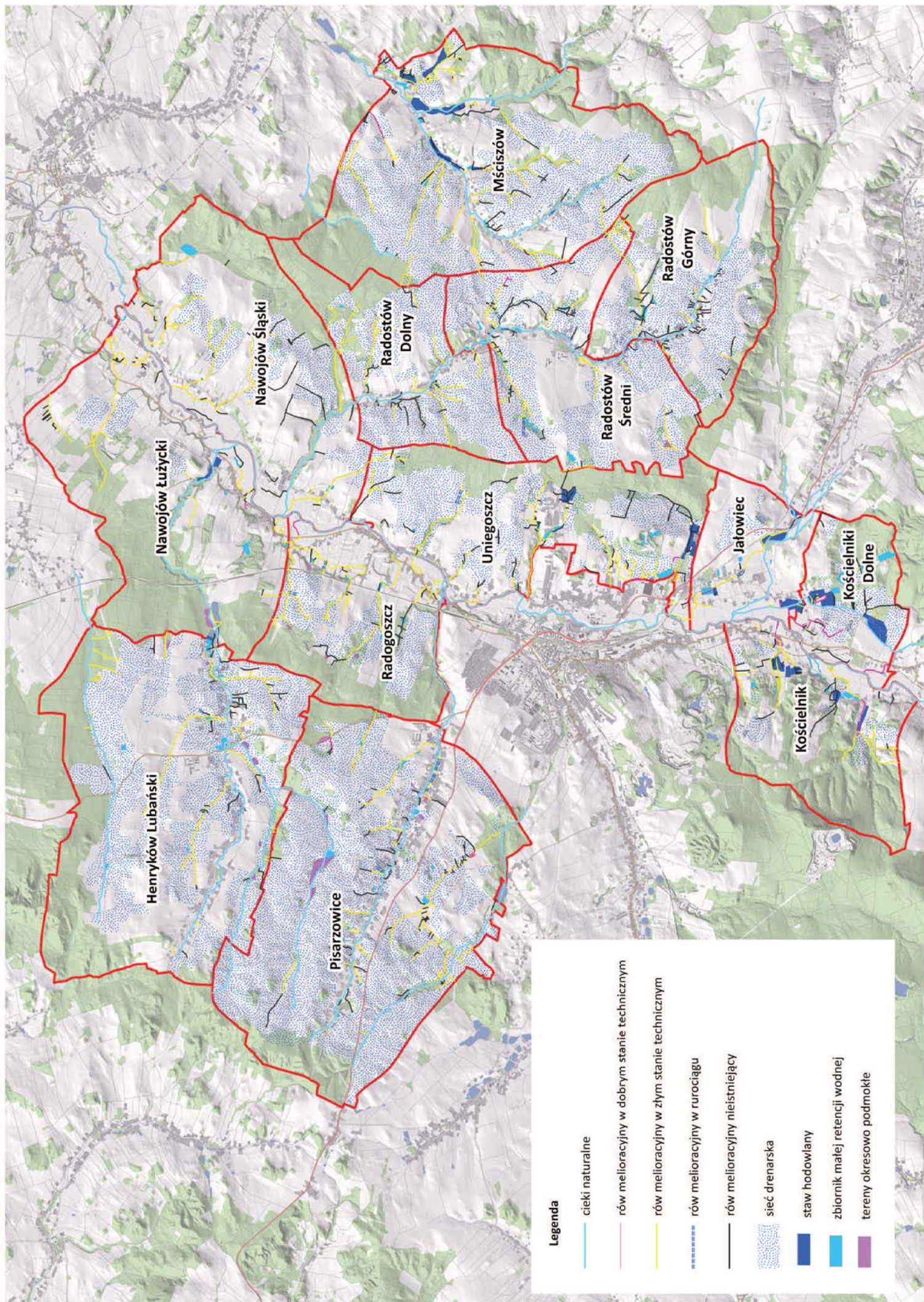
Tabela 25

L.p.	Obręb	Powierzchnia GO i UZ	Sieć drenarska	
		ha	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	1420,30	922,39	64,9
2.	Jałowiec	310,50	33,49	10,8
3.	Kościelnik	347,01	67,45	19,4
4.	Kościelniki Dolne	202,11	104,56	51,7
5.	Mściszów	1144,42	801,54	70,0
6.	Nawojów Łużycki	709,31	59,13	8,3
7.	Nawojów Śląski	862,26	257,06	29,8
8.	Pisarzowice	1659,81	1415,99	85,3
9.	Radogoszcz	428,69	190,85	44,5
10.	Radostów Dolny	500,27	426,02	85,2
11.	Radostów Górny	545,04	354,56	65,1
12.	Radostów Średni	819,04	561,54	68,6
13.	Uniegoszcz	700,49	439,36	62,7
14.	Gmina	9649,25	5633,94	58,4

Źródło: dane DZMiUW we Wrocławiu, mapa hydrograficzna UMWD

Na terenie gminy znajdują się stawy hodowlane o powierzchni 79,43 ha, które w większości należą do osób prywatnych. Położone są głównie w Mściszowie, Uniegoszczy, Kościelnikach Dolnych, Kościelniku i Jałowcu.

Na terenie gminy okresowo występują podmokłości o powierzchni 26,86 ha, głównie w Pisarzowicach. Znajdują się one wzdłuż niedrożnych cieków naturalnych i rowów melioracyjnych.

Rys. 18. Melioracje szczegółowe na terenie gminy

Fot. 5. Rów melioracyjny w Radostowie Dolnym

Fot. 6. Rów melioracyjny w Pisarzowicach

3.3. Drogi transportu rolnego

Sieć drogowa w gminie Lubań jest dobrze rozwinięta. Całkowita długość dróg ujętych w ewidencji gruntów i budynków wynosi 606,83 km, Tab. 26. Najwięcej znajduje się w Pisarzowicach (92,32 km), Henrykowie Lubańskim (81,02 km) i Mściszowie (62,54 km). Pod względem własności zdecydowana większość dróg należy do Gminy Lubań – 503,59 km. Powiat lubański jest właścicielem 52,09 km, województwo dolnośląskie – 17,72 km, do GDDKiA należy 9,16 km dróg a do pozostałych właścicieli – 14,29 km (ANR, Skarb Państwa, Lasy Państwowe, spółki, właściciele prywatni).

Z analizy nawierzchni dróg wynika, że najwięcej jest dróg gruntowych – 283,51 km, co stanowi 46,6% wszystkich dróg, Tab. 29, Rys. 19, jednak wśród nich 54,01 km jest nieprzejezdnych. Są to drogi zarosnięte roślinnością, zbyt wąskie do poruszania się po nich maszynami rolniczymi. Długość dróg o nawierzchni z masy bitumicznej wynosi 139,01 km (22,9%), a o nawierzchni tłuczniowej – 34,02 km. Drogi o nawierzchni żwirowej mają długość 2,77 km, a z kostki kamiennej i prefabrykowanej – 0,28 km. Na terenie gminy część dróg została zlikwidowana – 144,87 km. Stanowi to 23,9% w stosunku do całkowitej długości dróg w gminie. Przyjmując, że średnia ewidencyjna szerokość dróg zaoranych wynosi 4,5 m, szacunkowa ich powierzchnia wynosi około 65 ha. Natomiast areal dróg zaoranych należących do Gminy wynosi około 61 ha (135,80 km).

Pod względem stanu technicznego dróg ponad połowa z nich jest w stanie złym (50,7%), Tab. 27, Rys. 20. Ich długość wynosi 307,71 km. W Radostowie Dolnym udział takich dróg wynosi 71,0%. Drogi w dobrym stanie technicznym mają długość 154,25 km, są to przeważnie drogi o nawierzchni asfaltowej, położone w terenach zabudowanych gminy lub łączące miejscowości.

Biorąc pod uwagę długość wszystkich dróg ewidencyjnych (użytkowanych jak również nieistniejących) gęstość sieci drogowej wynosi 4,3 km/km², Tab. 28. Natomiast po wyłączeniu z obliczeń dróg nieistniejących i nieprzejezdnych faktyczna gęstość sieci wynosi 2,9 km/km². Największa zmiana nastąpiła w Jałowcu (o 2,9 km/km²) oraz w Nawojowie Śląskim (o 2,2 km/km²).

Sieć drogowa wg własności

Tabela 26

L.p.	Obręb	Jedn.	Drogi wg własności							Razem
			GDDKiA	Województwo	Powiat	Gmina	Prywatny	Pozostałe		
			4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
1.	Henryków Lubański	km	-	4,15	8,18	67,03	0,45	1,21	81,02	
2.	Jałowiec	km	2,22	-	1,99	20,55	0,32	0,89	25,97	
3.	Kościelnik	km	-	1,43	4,21	26,60	0,53	0,70	33,47	
4.	Kościelniki Dolne	km	-	1,63	1,13	16,41	0,16	0,05	19,38	
5.	Mściszków	km	-	-	4,62	55,83	1,54	0,55	62,54	
6.	Nawojów Łużycki	km	-	4,86	3,97	47,00	0,11	0,43	56,37	
7.	Nawojów Śląski	km	-	-	8,12	38,68	0,08	0,35	47,23	
8.	Pisarzowice	km	6,42	1,71	3,77	74,67	2,76	2,99	92,32	
9.	Radogoszcz	km	-	3,94	0,12	24,43	0,81	0,26	29,56	
10.	Radostów Dolny	km	-	-	2,56	30,08	0,88	1,97	35,49	
11.	Radostów Górny	km	-	-	1,76	38,51	0,05	2,57	42,89	
12.	Radostów Średni	km	-	-	6,46	32,30	1,69	2,32	42,77	
13.	Uniegoszcz	km	0,52	-	5,20	31,50	0,60	-	37,82	
14.	Razem Gmina	km	9,16	17,72	52,09	503,59	9,98	14,29	606,83	

Źródło: dane egib (październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Fot. 7. Droga transportu rolnego w Henrykowie Lubańskim

Fot. 8. Droga transportu rolnego w Uniegoszcz

Sieć drogowa wg stanu technicznego

Tabela 27

L.p.	Obręb	Drogi wg stanu						
		dobry		zły		nieistniejący		Razem
		km	%	km	%	km	%	km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Henryków Lubański	22,33	27,5	33,61	41,5	25,08	31,0	81,02
2.	Jałowiec	7,18	27,6	11,03	42,5	7,76	29,9	25,97
3.	Kościelnik	10,67	31,9	18,62	55,6	4,18	12,5	33,47
4.	Kościelniki Dolne	6,62	34,2	8,53	44,0	4,23	21,8	19,38
5.	Mściszów	12,27	19,6	36,74	58,8	13,53	21,6	62,54
6.	Nawojów Łużycki	10,66	18,9	32,05	56,9	13,66	24,2	56,37
7.	Nawojów Śląski	12,07	25,6	15,36	32,5	19,80	41,9	47,23
8.	Pisarzowice	26,47	28,7	51,13	55,4	14,72	15,9	92,32
9.	Radogoszcz	9,05	30,6	15,41	52,1	5,10	17,3	29,56
10.	Radostów Dolny	5,04	14,2	25,20	71,0	5,25	14,8	35,49
11.	Radostów Górny	5,13	12,0	24,84	57,9	12,92	30,1	42,89
12.	Radostów Średni	13,25	31,0	17,08	39,9	12,44	29,1	42,77
13.	Uniegoszcz	13,51	35,7	18,11	47,9	6,20	16,4	37,82
14.	Razem Gmina	154,25	25,4	307,71	50,7	144,87	23,9	606,83

Źródło: dane egib (październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

W gminie Lubań występują błędy w stanie prawnym dróg – w Kościelnikach Dolnych droga wojewódzka nie ma wydzielonych działek drogowych: dz. 46/11 oraz 46/6. Ponadto dz. 46/11 należy do Skarbu Państwa, a władającym jest ANR.

Drogi w gminie Lubań są sukcesywnie remontowane. Gmina pozyskuje dotacje celowe z budżetu województwa dolnośląskiego na kompleksową przebudowę dróg. W ostatnich latach wykonano remonty części dróg m.in. w Henrykowie Lubańskim, Mściszowie, Nawojowie Łużyckim,

Nawojowie Śląskim, Radostowie Średnim oraz w Kościelnikach Dolnych. Ponadto Gmina pozyskuje środki z Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji na likwidację skutków powodzi i nawałnych opadów deszczu dzięki czemu wyremontowana została część dróg w Mściszowie i Uniegoszczu.

Fot. 9. Droga transportu rolnego w Radostowie Średnim

Fot. 10. Droga w Kościelnikach Dolnych

Gęstość sieci drogowej

Tabela 28

L.p.	Obręb	Powierzchnia	Długość sieci	Ewidencyjna	Długość dróg	Długość dróg	Faktyczna
		obrębu	drogowej	gęstość sieci	nieistniejących	nieprzejezdnych	gęstość dróg
		ha	km	km/km ²	km	km	km/km ²
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Henryków Lubański	1970,31	81,02	4,1	25,08	6,40	2,5
2.	Jałowiec	393,09	25,97	6,6	7,76	3,74	3,7
3.	Kościelnik	735,36	33,47	4,6	4,18	5,44	3,2
4.	Kościelniki Dolne	389,15	19,38	5,0	4,23	1,73	3,4
5.	Mściszów	1687,3	62,54	3,7	13,53	3,99	2,7
6.	Nawojów Łużycki	1328,10	56,37	4,2	13,66	8,18	2,6
7.	Nawojów Śląski	1214,85	47,23	3,9	19,80	7,05	1,7
8.	Pisarzowice	2128,44	92,32	4,3	14,72	6,79	3,3
9.	Radogoszcz	744,93	29,56	4,0	5,10	1,34	3,1
10.	Radostów Dolny	696,01	35,49	5,1	5,25	2,13	4,0
11.	Radostów Górny	875,57	42,89	4,9	12,92	2,78	3,1
12.	Radostów Średni	964,34	42,77	4,4	12,44	2,68	2,9
13.	Uniegoszcz	1089,38	37,82	3,5	6,20	1,76	2,7
14.	Razem Gmina	14216,83	606,83	4,3	144,87	54,01	2,9

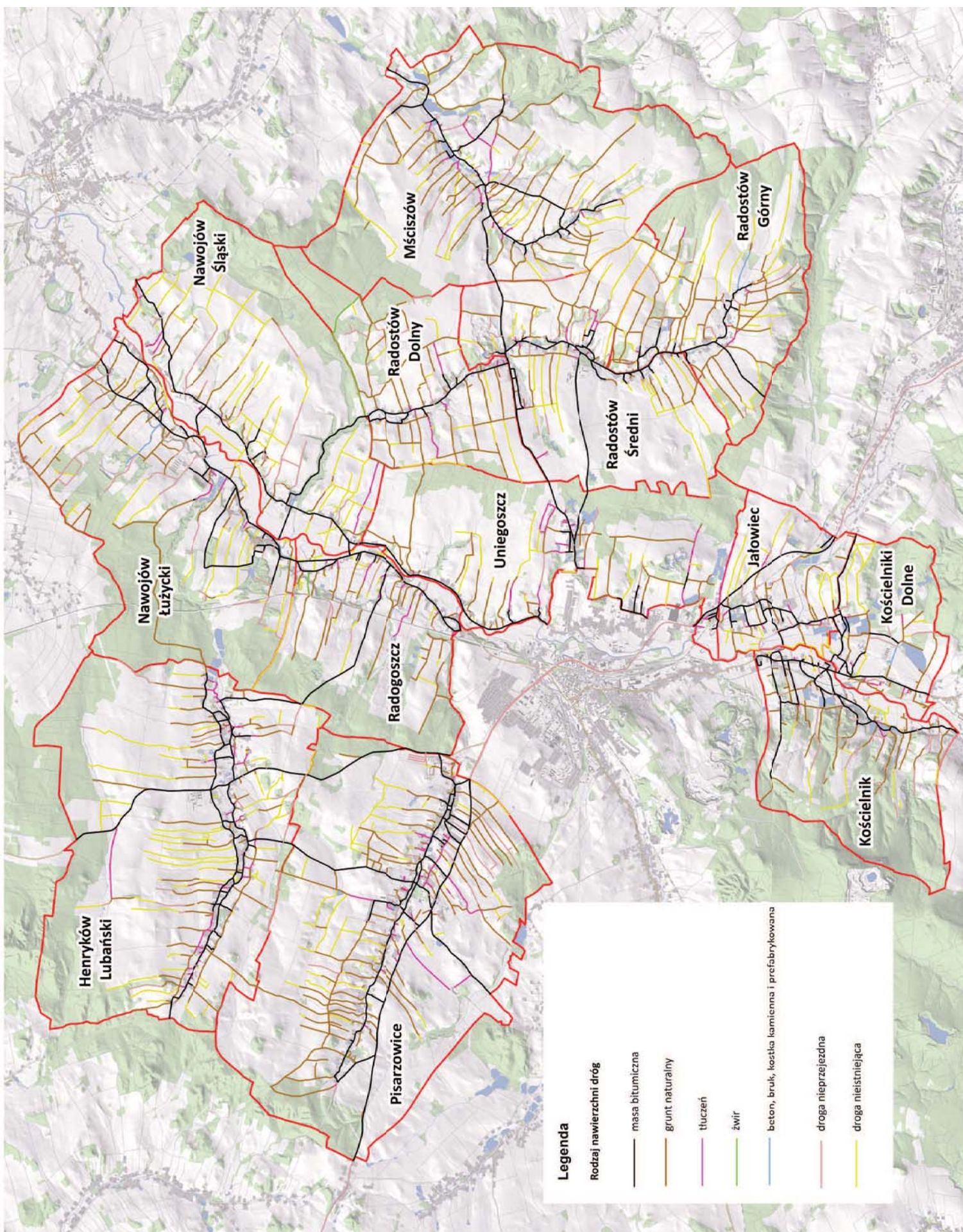
Źródło: dane egib (październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Sieć drogowa wg rodzaju nawierzchni

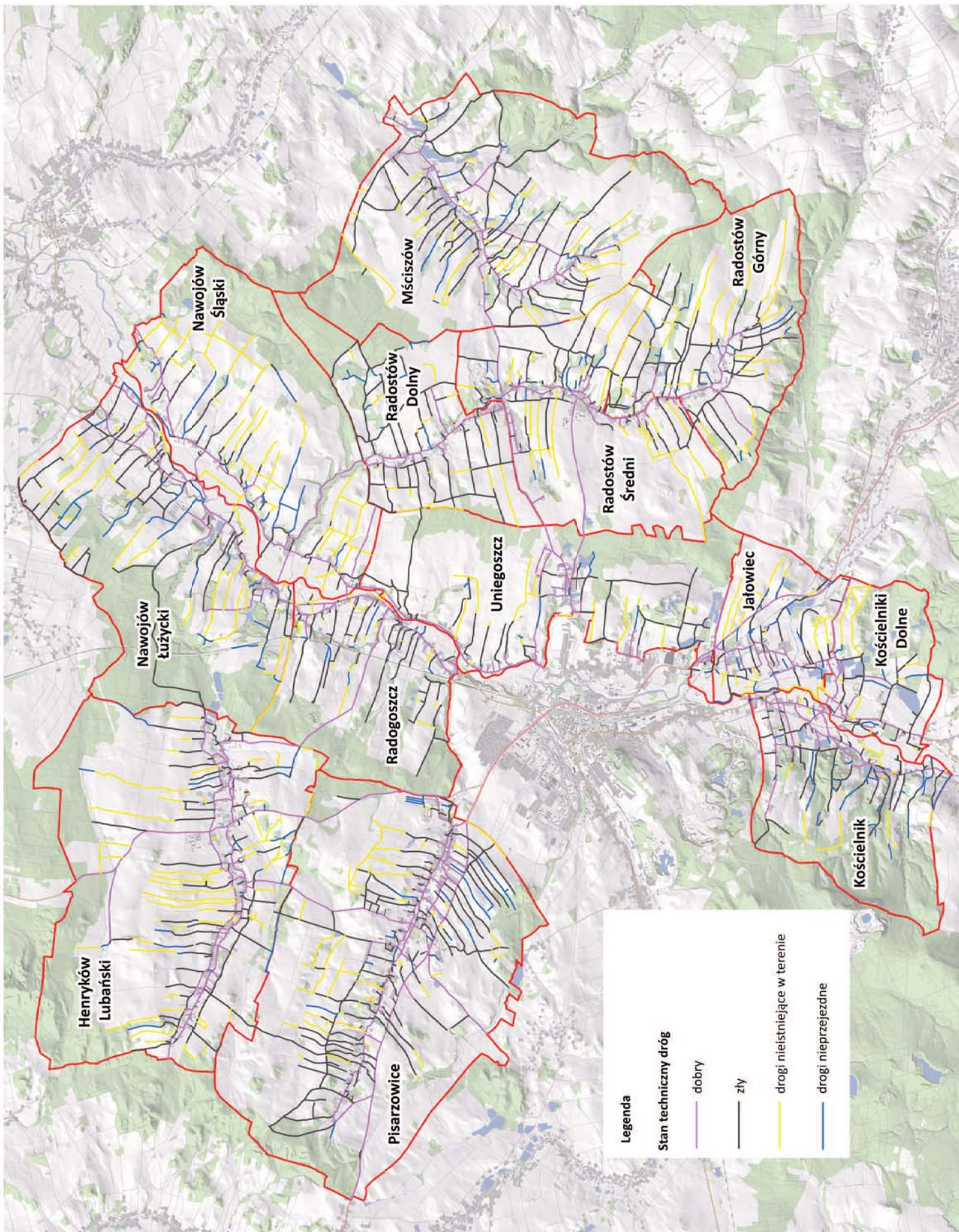
Tabela 29

L.p.	Obręb	Jedn.	Drogi wg rodzaju nawierzchni										Drogi nie istniejące	Razem
			gruntowa		masa bitumiczna	tłuczeń	żwir	kostka kamienna i prefabrykowana	płyty betonowe i beton, bruk	11.				
			4.	5. w tym nieprzejezdna						7.	8.	9.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
1.	Henryków Lubański	km	31,38	6,40	18,84	5,71	-	-	0,01	25,08	81,02			
2.	Jałowiec	km	10,07	3,74	7,23	0,91	-	-	-	7,76	25,97			
3.	Kościelnik	km	18,27	5,44	10,33	0,69	-	-	-	4,18	33,47			
4.	Kościelniki Dolne	km	7,66	1,73	6,06	0,92	-	0,09	0,42	4,23	19,38			
5.	Mściszów	km	33,73	3,99	11,49	3,75	-	0,04	-	13,53	62,54			
6.	Nawojów Łużycki	km	29,22	8,18	11,37	1,30	-	-	0,82	13,66	56,37			
7.	Nawojów Śląski	km	14,75	7,05	10,10	2,13	0,20	-	0,25	19,80	47,23			
8.	Pisarzowice	km	46,74	6,79	24,42	6,32	-	-	0,12	14,72	92,32			
9.	Radogoszcz	km	14,01	1,34	8,27	1,80	0,38	-	-	5,10	29,56			
10.	Radostów Dolny	km	22,15	2,13	4,08	1,82	2,19	-	-	5,25	35,49			
11.	Radostów Górny	km	23,48	2,78	4,86	0,98	-	-	0,65	12,92	42,89			
12.	Radostów Średni	km	15,92	2,68	12,16	2,04	-	0,11	0,10	12,44	42,77			
13.	Uniegoszcz	km	16,13	1,76	9,80	5,65	-	0,04	-	6,20	37,82			
14.	Razem Gmina	km	283,51	54,01	139,01	34,02	2,77	0,28	2,37	144,87	606,83			
		%	46,6	-	22,9	5,6	0,5	0,1	0,4	23,9	100,0			

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Rys. 19. Sieć drogowa w gminie

Rys. 20. Stan dróg w gminie

W gminie Lubań w poprzednich latach korzystano z pomocy finansowej pochodzącej z budżetu województwa dolnośląskiego na budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych:

- w Henrykowie Lubańskim – w 2011 r. (dz. 111 i 120/2),
w 2014 r. (cz. dz. 900/2 i 899),
w 2015 r. (cz. dz. 900/2, 891, 871, 830, 788, 867),
- w Nawojowie Łużyckim – w 2014 r. (dz. 49, 126/2),
- w Nawojowie Śląskim – w 2015 r. (dz. 238),
- w Mściszowie – w 2014 r. (dz. 267, 360),
- w Radostowie Średnim – w 2013 r. (dz. 318, 321, 320, 313/2).

4. STAN I OCENA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ

4.1. Infrastruktura techniczna

Na terenie gminy Lubań sieć wodociągowa położona jest we wszystkich miejscowościach. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 105,3 km. Mieszkańcy budynków, które nie są podłączone do sieci wodociągowej korzystają z własnych studni. Według informacji uzyskanych z Urzędu Gminy planowana jest rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Mściszów (o długości 7868 m), Pisarzowice (2072 m) oraz Jałowiec (1225 m). W porównaniu z rokiem 2005 (w którym został sporządzony Plan urządzeniowo-rolny gminy Lubań) nastąpiła znaczna rozbudowa sieci wodociągowej. W tamtym okresie sieć wodociągowa miała długość około 40 km.

Na terenie gminy znajdują się 3 lokalne ujęcia wody podziemnej:

- ujęcie w Pisarzowicach – obsługuje wsie Pisarzowice, Henryków Lubański, Uniegoszcz (ul. Widokowa, Dymińsko-Dolna, Dymińsko-Górna, Graniczna), Radostów Średni, Radostów Dolny oraz Radostów Górny. Ujęcie wody podziemnej odbywa się z 3 studni głębinowych. Wokół ujęcia ustanowiona jest strefa ochrony bezpośredniej i pośredniej;
- ujęcie w Nawojowie Śląskim – obsługuje miejscowości Nawojów Śląski, Nawojów Łużycki i Radogoszcz. Ujęcie wody odbywa się ze studni wierconej;
- ujęcie w Mściszowie – obsługuje wieś Mściszów.

Ponadto dostawą wody na terenie wsi Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne i częściowo Uniegoszcz zajmuje się Lubańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, które w tym celu eksploatuje 9 studni.

Obszar gminy nie jest skanalizowany. Ścieki odprowadzane są do bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe, a także do przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie

Pisarzowic znajduje się kontenerowa biologiczno-chemiczna oczyszczalnia ścieków, a w Kościelnikach Dolnych – oczyszczalnia obsługująca mieszkańców spółdzielni mieszkaniowej „Osada”.

Przez gminę przebiega gazociąg podwyższonego średniego oraz wysokiego ciśnienia. Natomiast nie ma sieci rozdzielczej dostarczającej gaz dla mieszkańców.

Na terenie gminy nie ma żadnego czynnego składowiska odpadów komunalnych. Odpady są wywożone na międzygminne składowisko odpadów w Księgnikach. Natomiast na terenie Nawojowa Łużyckiego znajduje się byłe składowisko odpadów, które w suikzp gminy zostało wskazane jako obszar do rekultywacji.

Sieć elektroenergetyczna jest dobrze rozbudowana. Na terenie gminy znajdują się linie przesyłowe:

- 400 kV relacji Mikułowa–Czarna, dla której obowiązuje pas technologiczny o szerokości 100 m (po 50 m od osi linii w obu kierunkach),
- 2 x 220 kV relacji Mikułowa–Polkowice – szerokość pasa technologicznego wynosi 50 m,
- 2 x 220 kV relacji Mikułowa–Świebodzice – szerokość pasa technologicznego to 70 m.

Natomiast linie dystrybucyjne o wysokim napięciu to: 2 x 110 kV relacji Mikułowa – Bolesławiec, 110 kV Lubań – Lwówek Śląski oraz 110 kV Mikułowa – Nowogrodzic (obecnie nieczynna, planowana jest jej modernizacja).

Na terenie gminy planowana jest budowa lub przebudowa linii elektroenergetycznej 400 kV Mikułowa-Czarna na linię 2x400 kV oraz linii 2x220 kV Mikułowa-Świebodzice na linię 2x400 kV. Planowana jest również budowa stacji elektroenergetycznej o górnym napięciu 110 kV – na terenie Mściszowa.

Fot. 11. Ujęcie wody w Pisarzowicach

Fot. 12. Stacja uzdatniania wody w Henrykowie Lubańskim

4.2. Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy Lubań znajdują się obiekty szkolnictwa: 4 szkoły podstawowe, gimnazjum oraz zespół szkolno-przedszkolny. Ponadto w 3 obrębach funkcjonują biblioteki, Tab. 30.

W większości miejscowości są świetlice wiejskie oraz place zabaw. Na terenie gminy dzieci i młodzież może korzystać również z boisk sportowych, w tym z „Orlików”, boisk wielofunkcyjnych oraz kompleksu sportowego z infrastrukturą towarzyszącą. Ponadto w 2016 r. oddano do użytku szatnię dla sportowców w Radostowie Średnim, która pełni funkcję zaplecza sportowego dla uczestników rozgrywek sportowych oraz imprez lokalnych.

Na terenie gminy znajdują się również wiaty drewniane, które stanowią miejsce spotkań, organizacji imprez kulturalno-rekreacyjnych, sportowych i festynów okolicznościowych. Ponadto w Henrykowie Lubańskim znajduje się również scena plenerowa i pawilon drewniany.

W wielu wsiach gminy znajdują się także plenerowe place fitness, które wyposażone są w nowoczesny sprzęt do ćwiczeń. Daje to możliwość aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu. Obiekty te przyczyniają się również do budowania relacji i więzi między mieszkańcami, jak również do odpowiedniego zagospodarowania wolnego czasu dzieciom i młodzieży.

Gmina Lubań jest gminą rozwijającą się. Na przestrzeni ostatnich lat zostało zrealizowanych wiele inwestycji z zakresu infrastruktury społecznej, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Powstały nowe miejsca spotkań i rekreacji: place zabaw, wiaty drewniane, place fitness. Na wiele z tych inwestycji gmina pozyskała dofinansowanie ze środków PROW na lata 2007-2013 i 2014-2020, a także w ramach konkursu „Odnowa wsi dolnośląskiej” realizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Fot. 13. Scena plenerowa, pawilon drewniany i wiata drewniana w Henrykowie Lubańskim

Fot. 14. Plac fitness w Nawojowie Śląskim

W mieście Lubań swoją siedzibę ma Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, w skład którego wchodzi: biblioteki oraz świetlice wiejskie funkcjonujące na terenie gminy Lubań. Ośrodek ten organizuje przeglądy, konkursy, imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne, prowadzi zajęcia artystyczne i koła zainteresowań dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Na terenie gminy funkcjonują zespoły folklorystyczne, które działają w Gminnym Ośrodku Sportu i Rekreacji. Jest to zespół „Marysieńki” z Radostowa, „Cisowianki” i „Cisowianeczki”

z Henrykowa Lubańskiego. Biorą one udział w przeglądach zespołów folklorystycznych odnosząc sukcesy i promując gminę w całym kraju. W gminie są również kluby i zespoły sportowe: LZS Henryków (piłka nożna, tenis stołowy), LZS Radogoszcz (piłka nożna), LZS Radostów (piłka nożna, tenis stołowy), Uczniowski Klub Sportowy „Samuraj” Lubań w Henrykowie Lubańskim, Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk” Szkoła Podstawowa w Radogoszczy.

Infrastruktura społeczna

Tabela 30

Lp.	Obręb	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Zespół szkolno przedszkolny	Biblioteka	Schronisko młodzieżowe	Świetlica	Plac zabaw	Boisko sportowe	Boisko wielofunkcyjne	Szatnia sportowa	Remiza strażacka	Scena plenerowa	Pawilon drewniany	Wiata drewniana	Plac fitness
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
1.	Henryków Lubąński					V	V	V				V	V	V	V	V
2.	Jąłowice							V								
3.	Kościelnik	V					V	V	V							
4.	Kościelniki Dolne						V	V				V			V	
5.	Mściśzów						V	V				V			V	V
6.	Nawojów Łużycki						V	V							V	V
7.	Nawojów Śląski							V							V	V
8.	Pisarzowice	V	V				V	V	V	V		V			V	V
9.	Radogoszcz	V					V	V		V						
10.	Radostów Dolny											V				
11.	Radostów Górny											V				
12.	Radostów Średni	V		V			V	V		V	V				V	V
13.	Uniegoszcz							V								

Źródło: dane z Urzędu Gminy (stan na grudzień 2016 r.)

4.3. Infrastruktura turystyczna

Na terenie gminy Lubań infrastrukturę turystyczną tworzą, Rys. 21:

- a) szlaki piesze – pielgrzymkowe:
- Dolnośląska Droga Św. Jakuba – jest to europejska sieć szlaków pielgrzymkowych prowadzących do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela w Hiszpanii. W województwie dolnośląskim prowadzi z Głogowa, przez Polkowice, Bolesławiec, Lubań, do Zgorzelca. Na terenie gminy Lubań szlak ma długość 17,75 km i poprowadzony jest przez obręby: Nawojów Śląski, Uniegoszcz, Pisarzowice, Henryków Lubański;
 - Sudecka Droga Św. Jakuba – poprowadzony jest z Krzeszowa, przez Jelenią Górę oraz Gryfów Śląski i łączy się z Podkarpacką Drogą Św. Jakuba na granicy Radostowa Średniego i Uniegoszczy. Na terenie gminy szlak ma długość 1,80 km;
 - Podkarpacka Droga Św. Jakuba – droga prowadzi od Lipska na zachód, przez Wrocław, Legnicę, Bolesławiec, Lubań i Zgorzelec. W gminie Lubań osiąga długość 17,76 km i poprowadzona jest przez Radostów Górny, Radostów Średni, Uniegoszcz, Pisarzowice i Henryków Lubański;
- b) pozostałe szlaki piesze:
- niebieski – poprowadzony jest przez Uniegoszcz i ma długość 4,22 km;
 - zielony – o długości 3,39 km, poprowadzony jest w kompleksie leśnym w Kościelniku;
- c) szlaki rowerowe:
- Euroregionalny Szlak ER-4 Drezno - Wrocław. Na terenie gminy Lubań poprowadzony jest przez Henryków Lubański, Radogoszcz, Uniegoszcz, Radostów Średni, Mściszów i osiąga długość 24,69 km;
 - czerwony Dolina Kwisy – poprowadzony jest z północy na południe gminy i przechodzi przez obręby: Nawojów Śląski, Uniegoszcz, Jałowiec, Kościelniki Dolne, Kościelnik. Szlak na terenie gminy ma długość 16,11 km;
 - żółty – poprowadzony jest przez Nawojów Śląski, Radostów Górny i w Radostowie Średnim łączy się z Euroregionalnym Szlakiem ER-4. Na terenie gminy osiąga długość 9,46 km;
- d) szlak konny – o długości 5,28 km, poprowadzony we wschodniej części gminy przez Mściszów;
- e) szlak kajakowy – o długości 15,58 km wyznaczony na rzece Kwisa. Jest to szlak o różnej trudności – są odcinki łatwe, dostępne dla początkujących oraz umiarkowanie trudne. Szlak charakteryzuje się różnym stopniem uciążliwości. Spowodowane jest to występowaniem przeszkód w postaci jazów czy progów;

f) ścieżka dydaktyczna „Szlakiem Wygasłych Wulkanów” – trasa ścieżki prowadzi z centrum Lubania do parku miejskiego na Kamiennej Górze, następnie do czynnego wyrobiska kamieniołomu „Księgniki”, a dalej wzdłuż Kwisy do nieczynnego kamieniołomu na Wzgórzu Ostrózek w Uniegoszczu. Łącznie ścieżka składa się z 15 stanowisk, a jej całkowita długość to około 15 km (w gminie Lubań – 0,61 km). Pod względem merytorycznym ścieżka jest unikatem w skali kraju. Można dowiedzieć się z niej o odsłonięciach bazaltów, strukturze pokrywy lawowej, budowie komina wulkanicznego, produktach popiołów wulkanicznych. Przedstawiona jest również historia geologiczna regionu, rzeźba dolin rzecznych i przekształceń antropogenicznych.

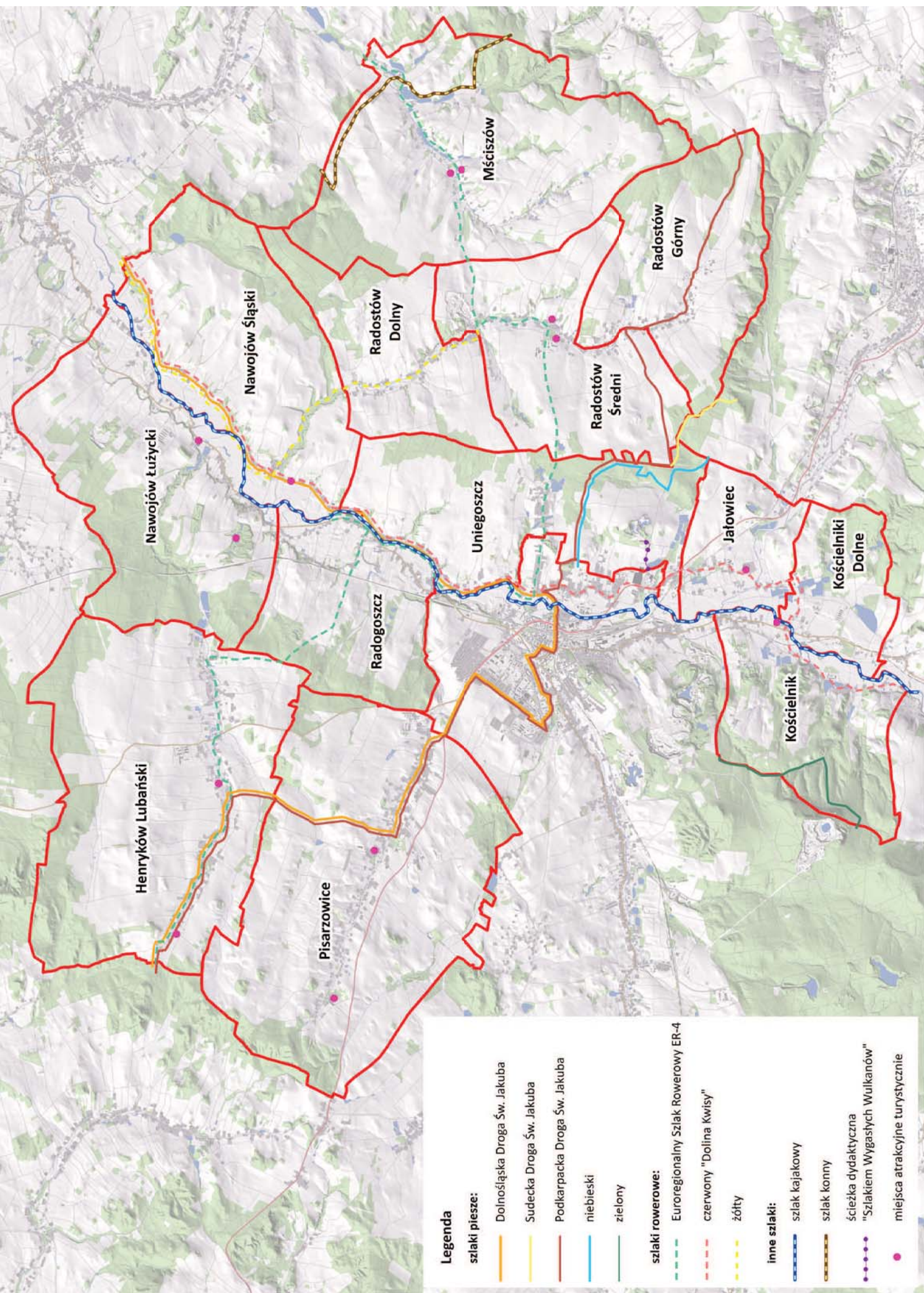
Gmina Lubań posiada wiele obiektów, które wpisane są do rejestru zabytków lub mają wysokie walory kulturowe oraz przyrodnicze i stanowią atrakcje turystyczne. Należą do nich kościoły w Kościelniku, Mściszowie, Radostowie Średnim, Henrykowie Lubańskim i Pisarzowicach, a także dwory, pałace, zespoły pałacowe: w Nawojowie Łużyckim, Radostowie Średnim, Jałowcu i Pisarzowicach. Ciekawymi obiektami stanowiącymi o atrakcyjności gminy są pomniki przyrody ożywionej: cis pospolity w Henrykowie Lubańskim (najstarsze drzewo w Polsce i prawdopodobnie również w Europie) oraz wyrobisko glinki kaolinowej w Nawojowie Łużyckim. Ponadto w Nawojowie Śląskim znajduje się grodzisko pochodzące z wczesnego średniowiecza.

Fot. 15. Pałac w zespole parkowo-pałacowym w Pisarzowicach

Fot. 16. Wyrobisko glinki kaolinowej w Nawojowie Łużyckim

Rys. 21. Infrastruktura turystyczna na obszarze gminy

5. INWESTYCJE ISTNIEJĄCE ORAZ PLANOWANE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH

Obowiązującym opracowaniem planistycznym dla gminy Lubań jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (mpzp) z 2005 r. opracowany dla całego obszaru gminy oraz zmiana jego ustaleń opracowana w 2012 r. Ponadto obowiązują mpzp dla poszczególnych miejscowości dotyczące pojedynczych działek. Dokumentem obowiązującym jest również studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (suikzp) uchwalone w 2016 r.

Według opracowań planistycznych na terenie gminy wyznaczone zostały następujące funkcje, Rys., 22:

- tereny zabudowy mieszkaniowej,
- tereny obiektów produkcyjnych, baz, składów i magazynów,
- tereny usług,
- tereny zabudowy przemysłowej i rzemieślniczej,
- tereny pod elektrownię fotowoltaiczną,
- tereny infrastruktury technicznej,
- tereny obsługi komunikacji samochodowej,
- tereny zabudowy zagrodowej,
- tereny dróg publicznych i wewnętrznych,
- tereny eksploatacji powierzchniowej i tereny preferowane do eksploatacji kopalni,
- tereny dolesień,
- tereny wód powierzchniowych.

Tereny dróg publicznych i wewnętrznych zostały wyznaczone na poszerzenie istniejących i budowę nowych dróg, które wynikają z planowanych inwestycji – zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej oraz obiektów produkcyjnych, baz, składów i magazynów.

Z uwagi na to, że na terenie gminy występują korzystne warunki do produkcji energii słonecznej, w suikzp zaproponowano lokalizację elektrowni fotowoltaicznych, które zlokalizowane będą w:

- Henrykowie Lubańskim – teren o powierzchni 14,18 ha zlokalizowany w środkowej części obrębu, w północnej części linii zabudowy. Według suikzp przewidziano tu zamiennie lokalizację biogazowni;
- Nawojowie Śląskim – teren o powierzchni 14,50 ha położony w północnej części wsi, w terenie rolniczym;
- Radostowie Dolnym – o powierzchni 10,80 ha zlokalizowany we wschodniej części wsi, z dala od zabudowań;

- Uniegoszcy – są tu wyznaczone 3 miejsca pod budowę elektrowni fotowoltaicznej: w północnej części w terenie rolniczym, o powierzchni 8,20 ha, w środkowej części, w pobliżu terenów zabudowanych i przeznaczonych pod inwestycje, o powierzchni 15,02 ha oraz w południowej części, w sąsiedztwie terenów zainwestowanych i przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, o powierzchni 15,84 ha;
- Jałowcu – o powierzchni 12,70 ha, teren położony we wschodniej części obrębu, w terenie rolniczym;
- Kościelniku – teren zlokalizowany w północnej części obrębu o powierzchni 10,11 ha.

Całkowita powierzchnia przeznaczona do zainwestowania na cele nierolnicze wynosi 1719,81 ha, Tab. 31. Stanowi to 17,8% w stosunku do powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych w gminie. Największa powierzchnia gruntów wskazanych pod inwestycje znajduje się w Pisarzowicach – 371,46 ha, Henrykowie Lubańskim – 306,07 ha oraz w Uniegoszcy – 289,86 ha. Natomiast największy udział tych gruntów do całkowitego arealu gruntów ornych i użytków zielonych jest w Uniegoszcy – 41,4%.

Grunty przeznaczone pod inwestycje w mpzp i suikzp są zaplanowane w sposób niefunkcjonalny, a ich realizacja może dezorganizować rolniczą przestrzeń produkcyjną. Inwestycje planowane np. w Pisarzowicach są rozproszone, poprowadzone po nienaturalnych granicach. Natomiast w Kościelniku i Kościelnikach Dolnych obecna zabudowa wraz z gruntami planowanymi pod inwestycje są poprzecinane przez grunty wskazane jako tereny rolnicze. Realizacja tych inwestycji może spowodować utrudnienie w prowadzeniu produkcji rolnej.

W Nawojowie Łużyckim wskazane są grunty pod inwestycje nierolnicze na obszarze planowanego użytku ekologicznego, natomiast w Uniegoszcy – na terenie planowanego stanowiska dokumentacyjnego. Według suikzp oba te obszary są predysponowane do pełnienia funkcji turystyczno-wypoczynkowej, dlatego na tych obszarach wyznaczono tereny usług turystycznych. Mogą tu powstać również elementy małej architektury, parking oraz zieleń urządzona.

W opracowaniach planistycznych wskazano również grunty do dolesienia o powierzchni 293,89 ha, Rys. 22.

W Planie urządzeniowo-rolnym gminy Lubań (opracowanym w 2005 r.) zaproponowano zalesienia gruntów o powierzchni 190,00 ha (w tym użytków rolnych – 188,72 ha), głównie użytki zielone klasy IV – 41,99 ha i grunty orne klasy IV a – 39,82 ha. Grunty wskazane do zalesienia położone są najczęściej w enklawach kompleksów leśnych. Największa powierzchnia gruntów wskazanych do zalesienia występuje w Nawojowie Łużyckim – 45,83 ha i Pisarzowicach – 38,23 ha.

Rys. 22. Planowane przeznaczenie gruntów na terenie gminy

6. WNIOSKI

1. Gmina Lubań jest gminą wiejską położoną w powiecie lubańskim. Zajmuje powierzchnię 14 216,83 ha i stanowi ją 13 obrębów geodezyjnych. Cały jej obszar leży na Przedgórzu Izerskim, co powoduje, że gmina posiada podgórski charakter o średnim urozmaiceniu.
2. Na terenie gminy występują udokumentowane złoża kopalin: kamieni drogowych i budowlanych, kruszyw naturalnych, surowców ilastych i ceramiki budowlanej oraz gipsów i anhydrytów. Okresowo eksploatowane są kruszywa naturalne w Radostowie Średnim oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej w Nawojowie Łużyckim.
3. Podstawowym ciekim odwadniającym obszar jest Kwisa. Sieć wodną tworzą również mniejsze cieki przepływające przez gminę: Potok Bród, Łazek, Luciąża, Olszówka, Złoty Potok, R-H, R-H₄, Gozdnicza, Czerwieńiec, Stróżka, Wierzbowiec, Słotwa, Wilka i R-S. Obszar gminy zagrożony jest występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat. Obejmuje on obszary położone wzdłuż rzeki Kwisa, na obu jej brzegach i dotyczy głównie terenów zabudowanych.
4. W gminie dominują gleby bielicowe i pseudobielicowe, które zajmują 56% całkowitej powierzchni użytków rolnych. Dużą powierzchnię zajmują również gleby brunatne i mady rzeczne.
5. Gleby charakteryzują się dobrą jakością. Wskaźnik bonitacji wynosi 61 pkt./ha. Najlepsze gleby występują w Kościelniku (wskaźnik bonitacji wynosi 66 pkt./ha), natomiast najgorsze – w Nawojowie Łużyckim, Pisarzowicach i Uniegoszczy (wskaźnik bonitacji poniżej 60 pkt./ha).
6. W gleboznawczej klasyfikacji gruntów ornych dominuje klasa III b, która stanowi 42,0% wśród gruntów ornych oraz klasa IV a (29,5%). Wśród użytków zielonych największy udział ma klasa III (51,1%) oraz IV (38,1%).
7. Stopień lesistości gminy wynosi 23,0%. Grunty zalesione i zadrzewione w całej gminie zajmują powierzchnię 3269,15 ha. Największy udział lasów w powierzchni poszczególnych obrębów jest w Kościelniku – 41,3%, natomiast najmniejszy – w Jałowcu 2,0%. Lasy w gminie Lubań administrowane są przez Nadleśnictwo Lwówek Śląski, Pieńsk i Świeradów Zdrój.
8. Na terenie gminy nie występują powierzchniowe formy ochrony przyrody. Znajdują się pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej: cis pospolity, aleja drzew, wyrobisko glinki kaolinowej. Występują liczne gatunki roślin chronionych, a także stanowiska zwierząt objętych ochroną prawną. Ponadto na terenie gminy znajdują się korytarze ekologiczne Góry Stołowe północ, Góry Stołowe zachód. Są również liczne obiekty wpisane do rejestru zabytków.

9. W strukturze użytkowania gruntów w gminie Lubań dominują grunty rolne, które zajmują 10 360,38 ha i stanowią 72,8% całkowitej powierzchni gminy. Wśród nich użytki rolne zajmują 10 273,95 ha (tj. 72,3%).
10. W strukturze gruntów ornych i użytków zielonych dominują grunty orne, które zajmują 6994,69 ha, a ich udział w całkowitej powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych wynosi 72,5%. Grunty orne przeważają prawie w każdym obrębie, z wyjątkiem Kościelników Dolnych, gdzie zajmują 24,9%.
11. Inwentaryzacja terenowa wykazała zmiany w sposobie użytkowania gruntów. Zmiany te dotyczą: zaorania użytków zielonych (1144,26 ha), zadarnienia gruntów ornych (314,36 ha), zmianę użytków rolnych na tereny zabudowane (15,52 ha) oraz zbiorniki i oczka wodne (21,86 ha), odłogowania gruntów (967,46 ha). W wyniku inwentaryzacji terenowej stwierdzono również, że 97,82 ha gruntów zajęta jest przez naturalną sukcesję leśną.
12. W strukturze władania gruntami największy areal zajmują właściciele gospodarstw rolnych (5442,97 ha, co stanowi 38,2% ogólnej powierzchni gminy). Znaczną powierzchnią dysponuje ANR – 3475,43 ha tj. 24,3%. Do PGL należy 3068,57 ha, co stanowi 21,6% całkowitego areалу gruntów. Majątek Ziemski Olszyna jest właścicielem 619,07 ha gruntów, Gmina Lubań – 486,89 ha, a osoby posiadające nieruchomości do 1 ha – 476,73 ha.
13. Według ewidencji gruntów i budynków w gminie funkcjonuje 821 gospodarstw rolnych położonych na powierzchni 5442,97 ha. Średni areal gospodarstwa wynosi 6,63 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa w poszczególnych obrębach zawiera się w przedziale od 4,16 ha w Pisarzowicach do 21,69 ha w Nawojowie Śląskim.
14. Wśród wszystkich gospodarstw rolnych w gminie najwięcej należy do grupy obszarowej 1-4,99 ha – 573 gosp. Stanowi to 69,8% wszystkich gospodarstw. Do grupy obszarowej 5-9,99 ha należy 134 gospodarstw (16,3%), a tych powyżej 100 ha jest 5 o łącznej powierzchni 716,49 ha. Korzystna struktura obszarowa występuje w Nawojowie Śląskim, gdzie gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią 88,4% powierzchni obrębu. W Jałowcu gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią 66,6%, w Kościelnikach Dolnych – 56,9%, natomiast w Uniegoszczy gospodarstwa powyżej 50 ha zajmują 63,4% powierzchni obrębu.
15. Na terenie gminy grunty posiadają również różnicznicy. Ich gospodarstwa położone są na powierzchni 1257,52 ha i stanowią 23,1% całkowitego areálu gospodarstw rolnych w gminie. Średnia powierzchnia gospodarstwa różniczanina jest mniejsza niż przeciętna powierzchnia gospodarstwa w gminie i wynosi 5,72 ha. Różnicznicy to przeważnie mieszkańcy Lubania, Milikowa w gminie Nowogrodziec, Jeleniej Góry. Działki należące do różnicznicy są oddalone od siebie, nie tworzą zwartych kompleksów pól, wygodnych do uprawy. Ponadto na terenie

gminy funkcjonują gospodarstwa, których działki położone są w kilku obrębach (dwóch lub trzech), w dużej odległości od siebie.

16. Na całym terenie wydzierżawionych jest 3043,28 ha, z czego z zasobu ANR wydzierżawionych jest 2906,18 ha. Natomiast Gmina wydzierżawia 137,10 ha swoich gruntów. Największym dzierżawcą z zasobu ANR jest spółka Agro-Farm (1687,36 ha). Właściciele gospodarstw rolnych dzierżawią 1049,90 ha od ANR i 137,10 ha od Gminy. Natomiast właściciele nieruchomości do 1 ha dzierżawią od ANR grunty o powierzchni 161,93 ha. Działki dzierżawione z zasobu ANR przeważnie położone są obok albo w niedalekiej odległości od działek własnych tych gospodarstw.
17. Wśród całkowitej powierzchni gruntów należących do ANR obecnie wydzierżawionych jest 2906,18 ha, co stanowi 83,6% wszystkich gruntów ANR. Pozostałe grunty o powierzchni 569,25 ha mogą zostać rozdysponowane. Natomiast niekorzystne jest to, że grunty te to przeważnie pojedyncze działki, rozrzucone po całej gminie. Jedynie w Jałowcu i Kościelnikach Dolnych grunty ANR tworzą zwarte kompleksy pól, o dużej powierzchni.
18. Przeciętnie gospodarstwo rolne tworzą 3 działki ewidencyjne o powierzchni 1,91 ha. Największe rozdrobnienie działek jest w grupie obszarowej powyżej 100 ha, gdzie gospodarstwo tworzy 37 działek o średniej powierzchni 3,89 ha. Gospodarstwa najliczniejsze w gminie, do 5 ha, tworzą średnio 3 działki o powierzchni 0,74 ha. Średnia powierzchnia działki w gospodarstwie waha się od 0,94 ha w Pisarzowicach i 0,98 ha w Henrykowie Lubańskim do 2,28 ha w Mściszowie i 2,66 ha w Nawojowie Śląskim.
19. Grunty większości gospodarstw rolnych położone są w szachownicy. Działki należące do jednego gospodarstwa nie tworzą zwartych kompleksów pól, są oddalone od siebie. Część działek ma nieregularny kształt, są one wydłużone, wąskie, trudne w uprawie. Inna sytuacja jest w Nawojowie Śląskim, gdzie działki są duże, kształtne, przeważnie grunty jednego gospodarstwa sąsiadują ze sobą tworząc duże kompleksy pól.
20. Stan cieków naturalnych na terenie gminy jest dobry. Część z nich ma umocnione brzegi, pozostałe mają naturalne koryto, ale utrzymane w dobrym stanie. Jedynie fragmenty cieków Stróżka w Mściszowie, Słotwa w Jałowcu, Złoty Potok w Henrykowie Lubańskim oraz Gozdnicza w Pisarzowicach są w złym stanie i wymagają przeprowadzenia prac.
21. W ewidencji gruntów i budynków występują rozbieżności ze stanem prawnym i faktycznym, ponieważ część cieków naturalnych nie ma wydzielonej działki ewidencyjnej, w egib jest inne oznaczenie użytku cieku naturalnego, a także ewidencyjny przebieg cieku różni się od stanu w terenie. Ponadto występują miejsca, gdzie działka cieku naturalnego podzielona jest działką drogową.

22. Na terenie gminy całkowita długość rowów melioracyjnych wynosi 212,50 km. W większości (125,52 km) są one w złym stanie technicznym, są zarośnięte, płytkie, wąskie, często niedrożne, przez co nie spełniają odpowiednio swojej funkcji. Występują również krótkie odcinki rowów w dobrym stanie technicznym – 6,67 km, a także położone w rurociągu – 1,80 km. Ponadto znaczna część rowów została zlikwidowana (78,51 km) – dotyczy to rowów ujętych zarówno w ewidencji gruntów i budynków jak i w ewidencji urządzeń melioracyjnych Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu.
23. Na terenie gminy założona jest sieć drenarska, na powierzchni 5633,94 ha, tj. 58,4% użytków rolnych. Stan sieci jest zły, jest ona stara, niedrożna. Dodatkowo część gruntów zdrenowanych porośnięta jest samosiewem, dlatego sieć jest poprzerywana i nie funkcjonuje prawidłowo.
24. Na terenie gminy znajdują się stawy hodowlane o powierzchni 79,43 ha, które w większości należą do osób prywatnych. Położone są głównie w Mściszowie, Uniegoszczy, Kościelnikach Dolnych, Kościelniku i Jałowcu.
25. W gminie okresowo występują pomokłości - wzdłuż cieków naturalnych i rowów melioracyjnych, na powierzchni 26,86 ha, głównie w Pisarzowicach.
26. Sieć drogowa w gminie Lubań jest dobrze rozwinięta. Całkowita jej długość wynosi 606,83 km. Zdecydowana większość dróg należy do Gminy – 503,59 km. Powiat lubański jest właścicielem 52,09 km dróg, województwo dolnośląskie – 17,72 km, GDDKiA – 9,16 km, a do pozostałych właścicieli należy 14,29 km dróg (ANR, Skarb Państwa, spółki, osoby prywatne).
27. Pod względem stanu nawierzchni ponad połowę dróg stanowią te w złym stanie technicznym (50,7%). Ich długość wynosi 307,71 km. Drogi w dobrym stanie mają długość 154,25 km, są to przeważnie drogi o nawierzchni asfaltowej, położone w terenach zabudowanych gminy lub łączące miejscowości.
28. W gminie Lubań występują drogi nieprzejezdne: zarośnięte, zadrzewione, zbyt wąskie do poruszania się maszynami rolniczymi. Łączna ich długość wynosi 54,01 km. Ponadto 144,87 km dróg została całkowicie zlikwidowana. Przyjmując, że średnia ewidencyjna szerokość dróg zaoranych wynosi 4,5 m, szacunkowa ich powierzchnia wynosi około 65 ha. Natomiast areał dróg zaoranych należących do Gminy wynosi około 61 ha (135,80 km).
29. Sieć wodociągowa położona jest we wszystkich obrębach, jej łączna długość wynosi 105,3 km. Na terenie gminy znajdują się 3 lokalne ujęcia wody podziemnej: w Pisarzowicach, Nawojowie Śląskim i Mściszowie. Obszar gminy nie jest skanalizowany. Ścieki odprowadzane są do bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe, a także do przydomowych oczyszczalni ścieków. Przez gminę przebiega gazociąg podwyższonego średniego oraz wysokiego ciśnienia, ale nie ma sieci gazowej zaopatrującej mieszkańców. Nieczystości stałe

wywożone są na międzygminne składowisko odpadów w Księgnikach. Sieć energetyczna jest dobrze rozbudowana. Na terenie gminy znajdują się linie przesyłowe 400 kV i 200 kV oraz linie dystrybucyjne 110 kV.

30. Gmina dobrze jest wyposażona w infrastrukturę społeczną. W większości obrębów znajdują się podstawowe jej elementy (świetlica wiejska, boisko sportowe, plac zabaw, place fitness).
31. Na obszarze gminy występuje dobrze rozwinięta sieć szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych o znaczeniu międzynarodowym, regionalnym i lokalnym. Przez fragment gminy (w Mściszowie) poprowadzony jest szlak konny, a w Uniegoszczy znajduje się końcowy etap ścieżki dydaktycznej „Szlakiem Wygasłych Wulkanów”. Na rzece Kwisa jest szlak kajakowy.
32. Całkowita powierzchnia gruntów przeznaczonych do zainwestowania na cele nierolnicze wynosi 1719,81 ha, co stanowi 17,8% ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie. Grunty przeznaczone pod inwestycje zaplanowane są w sposób niefunkcjonalny. Ich realizacja może dezorganizować rolniczą przestrzeń produkcyjną. Grunty te są rozproszone, oddalone od głównego zainwestowania wsi, poprowadzone po nienaturalnych granicach. Ponadto obszary wskazane jako tereny rolnicze przeciętane są gruntami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową.

II USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

7. POPRAWA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

7.1. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych

W gminie Lubań grunty odłogowane zajmują powierzchnię 967,46 ha, co stanowi 10% całkowitej powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych. Część z nich ma określony sposób zagospodarowania, co wynika z zapisów opracowań planistycznych: 291,26 ha gruntów odłogowanych (tj. 30,1% wszystkich gruntów nieużytkowanych) położona jest na terenach, dla których zaplanowana funkcja to inwestycje nierolnicze, Tab. 32, Rys. 23. Największy udział gruntów odłogowanych przeznaczonych pod inwestycje nierolnicze znajduje się w Uniegoszczy – 85,8%, natomiast najmniejszy w Kościelnikach Dolnych – 0,7%. Z opracowań planistycznych wynika również, że 12,21 ha gruntów nieużytkowanych będzie przeznaczonych pod nowe drogi lub poszerzenie istniejących. Natomiast 1,90 ha gruntów zostanie zagospodarowanych w kierunku wodnym.

Po analizie warunków glebowo-rolniczych oraz terenowych, a także istniejących i planowanych form ochrony przyrody do przywrócenia gruntów odłogowanych do produkcji rolnej wskazano 43,6% wszystkich gruntów nieużytkowanych, tj. 421,68 ha. Najwięcej z nich znajduje się w Pisarzowicach – 123,68 ha, Henrykowie Lubańskim – 83,71 ha i Kościelniku – 33,40 ha, Tab. 32. Natomiast największy udział takich gruntów w ogólnej powierzchni gruntów odłogowanych w obrębie jest w Henrykowie Lubańskim, Jałowcu, Kościelniku, Pisarzowicach i Radostowie Dolnym (powyżej 50%). Do przywrócenia do produkcji rolnej wskazano głównie grunty lepszych klas bonitacyjnych (klasa RIII b – 66,61 ha, RIV a – 55,48 ha, łIII – 61,44 ha, łIV – 75,83 ha), na których prowadzenie produkcji rolnej jest opłacalne i daje wymierne korzyści ekonomiczne.

Część gruntów odłogowanych wskazano do zalesienia. Dotyczy to powierzchni 130,36 ha i stanowi 13,5% wszystkich odłogów. Najczęściej są to grunty długotrwale odłogowane – porośnięte samosiewem, na których prowadzenie produkcji rolnej jest nieopłacalne. Położone są głównie w pobliżu kompleksów leśnych.

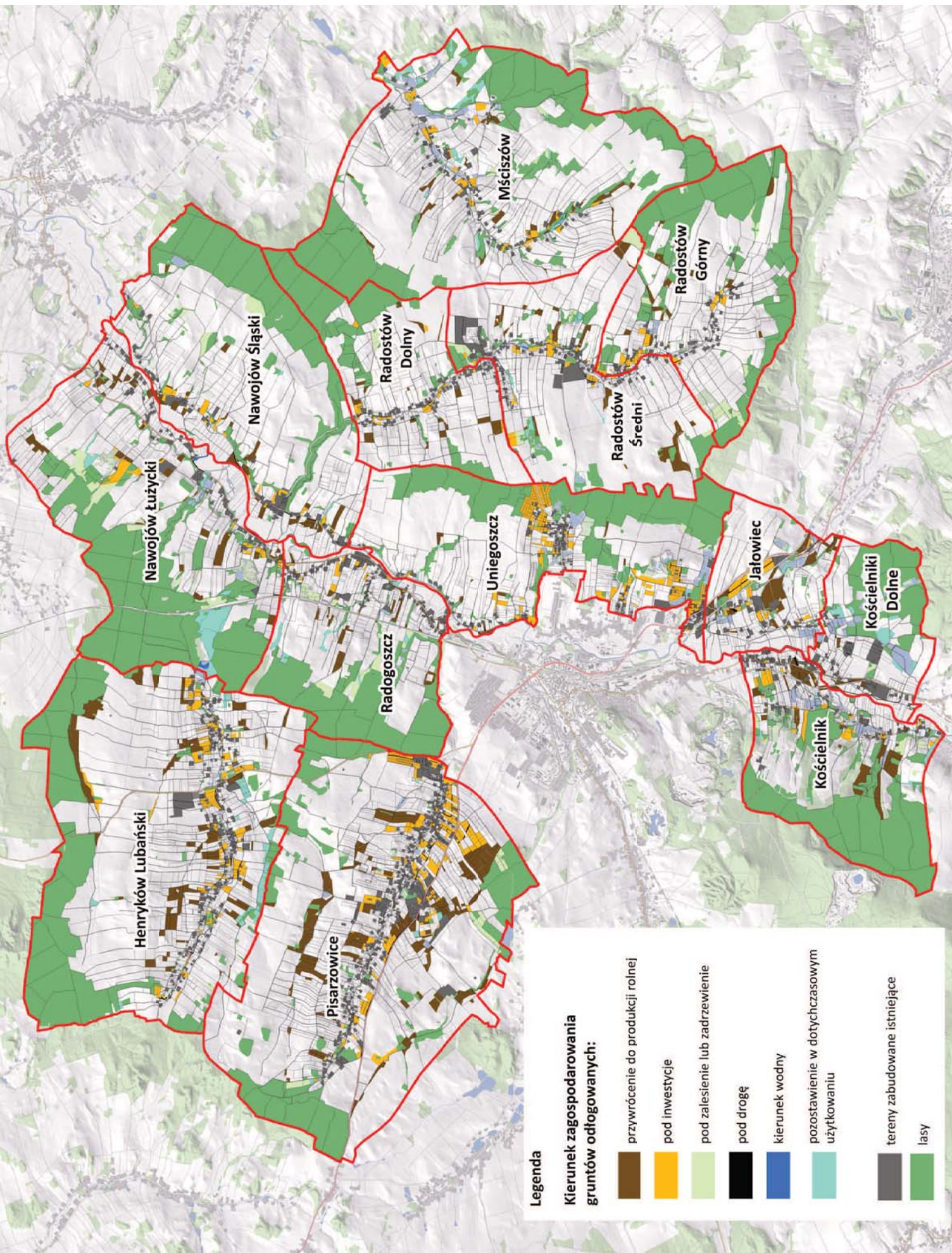
Pozostałe grunty odłogowane wskazano do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu. Zajmują one powierzchnię 110,05 ha (11,4% wszystkich odłogów). W poszczególnych obrębach ich powierzchnia jest zróżnicowana – od 0,23 ha w Radostowie Dolnym do 31,48 ha w Nawojowie Łużyckim, 20,81 ha w Henrykowie Lubańskim, 15,71 ha w Mściszowie oraz 12,09 ha w Kościelnikach Dolnych. Wynika to z tego, że w obrębach tych planowane jest utworzenie użytków ekologicznych. Grunty do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu wskazano również ze względu na konieczność uwzględnienia pasów technologicznych wzdłuż linii energetycznych.

Kierunki zagospodarowania gruntów odfogowanych

Tabela 32

Lp.	Obręb	Całkowita powierzchnia odfogów		Zagospodarowanie gruntów odfogowanych											
		przywroczenie do produkcji rolnej		pod inwestycje		pod zalesienie		pod droge		w kierunku wodnym		pozostawienie w dotychczasowym uzytkowaniu			
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
1.	Henryków Lubański	153,83	83,71	54,4	46,90	30,5	0,85	0,6	1,56	1,0	-	-	20,81	13,5	
2.	Jałowiec	47,75	25,96	54,4	17,73	37,1	1,21	2,5	1,46	3,1	-	-	1,39	2,9	
3.	Kościelnik	61,25	33,40	54,6	14,09	23,0	7,60	12,4	0,63	1,0	-	-	5,53	9,0	
4.	Kościelniki Dolne	17,58	4,14	23,5	0,13	0,7	1,20	6,8	0,02	0,1	-	-	12,09	68,9	
5.	Mścisów	63,27	19,31	30,6	19,81	31,3	7,87	12,4	0,51	0,8	0,06	0,1	15,71	24,8	
6.	Nawojów Łużycki	109,12	33,54	30,7	13,59	12,5	28,43	26,1	0,65	0,6	1,43	1,3	31,48	28,8	
7.	Nawojów Śląski	48,28	21,26	44,0	10,95	22,7	13,47	27,9	0,93	1,9	-	-	1,67	3,5	
8.	Piszowice	218,00	123,68	56,7	73,11	33,5	14,95	6,9	3,91	1,8	-	-	2,35	1,1	
9.	Radogoszcz	48,38	13,54	28,0	5,18	10,7	19,73	40,7	0,13	0,3	-	-	9,80	20,3	
10.	Radostów Dolny	28,93	16,45	56,9	7,59	26,2	3,94	13,6	0,69	2,4	0,03	0,1	0,23	0,8	
11.	Radostów Górny	38,89	12,77	32,8	12,24	31,5	13,46	34,6	0,42	1,1	-	-	-	-	
12.	Radostów Średni	64,52	29,39	45,5	11,86	18,4	16,51	25,6	0,23	0,4	0,29	0,4	6,24	9,7	
13.	Uniegoszcz	67,66	4,53	6,7	58,08	85,8	1,14	1,7	1,07	1,6	0,09	0,1	2,75	4,1	
14.	Gmina	967,46	421,68	43,6	291,26	30,1	130,36	13,5	12,21	1,3	1,90	0,2	110,05	11,4	

Źródło: opracowania planistyczne, inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Rys. 23. Kierunki zagospodarowania gruntów odgrywanych

7.2. Rekultywacja nieużytków i byłych terenów kopalnych

Na terenie gminy nieużytki zajmują powierzchnię 86,43 ha. Część z nich zajęta jest przez naturalną sukcesję leśną, część została zagospodarowana lub zrekultywowana w kierunku wodnym i rolnym. Są też nieużytki, które zostały wskazane pod inwestycje nierolnicze i takie, na których obecnie odbywa się eksploatacja złoża. Natomiast w Nawojowie Łużyckim obecnie rekultywowany jest teren po byłym składowisku odpadów, w kierunku leśnym.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wskazano grunty do rekultywacji, na które została wydana decyzja określająca kierunek rekultywacji. Są to tereny udokumentowanych złóż surowców mineralnych:

- złoża Radostów Średni II (kruszywa naturalne) – kierunek parkowo-rekreacyjny,
- złoża Radostów Średni III (kruszywa naturalne) – zadrzewienie, zieleń nieurządzona,
- złoża Kościelnik II (surowce ilaste ceramiki budowlanej) – kierunek leśny,
- złoża Bukowa Góra (kamienie drogowe i budowlane) – kierunek wodno-leśny,
- złoża Słowiany (surowce ilaste ceramiki budowlanej) – kierunek wodno-leśno-rolny.

Inwentaryzacja terenowa wykazała, że na terenie gminy znajdują się nieużytki, które wymagają rekultywacji. Położone są w Henrykowie Lubańskim (dz. 385/4) - o powierzchni 0,12 ha oraz Nawojowie Łużyckim (dz. 200/4) - o powierzchni 0,65 ha. Oba te nieużytki wskazano do rekultywacji w kierunku rolnym.

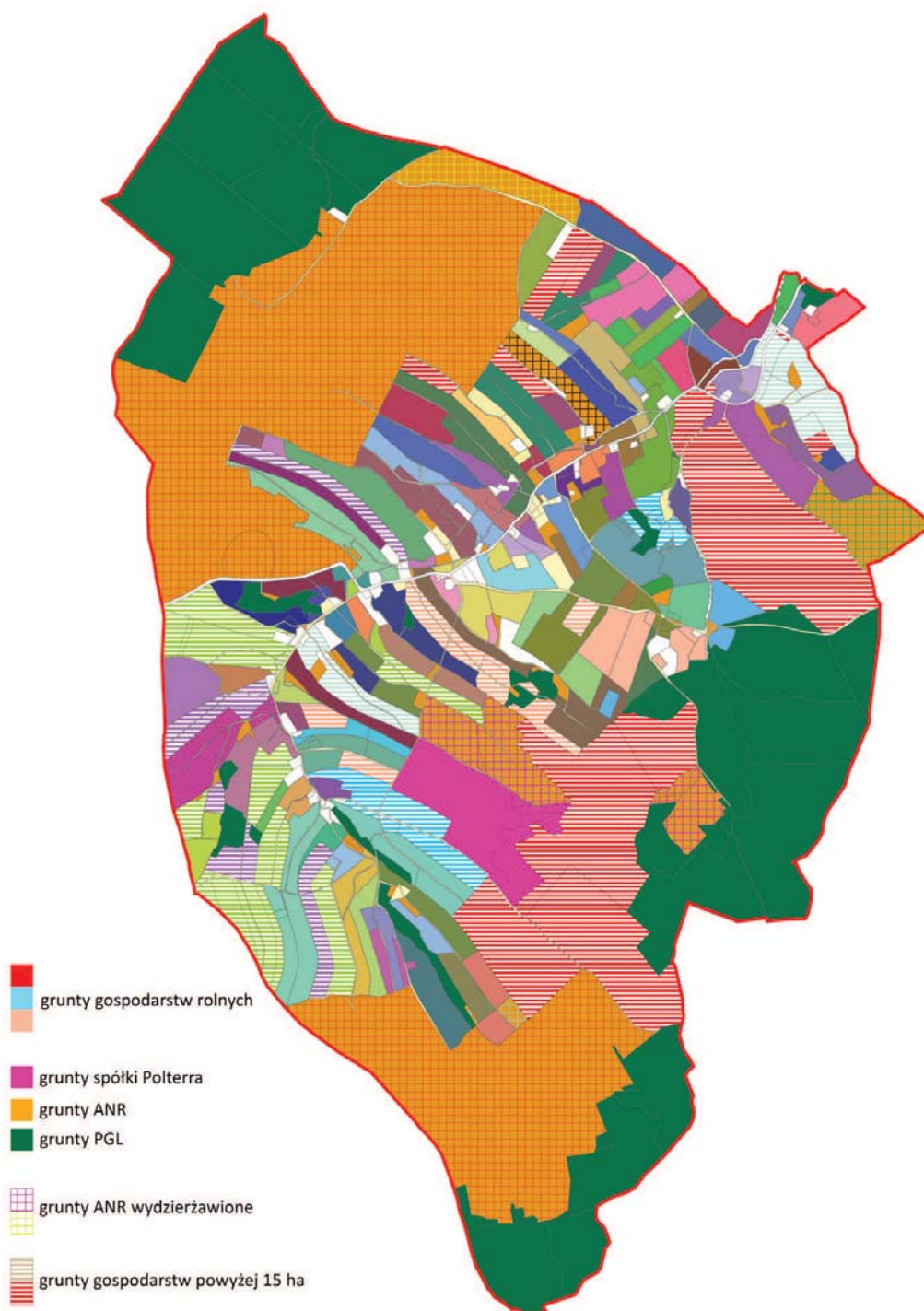
7.3. Zabiegi przeciwoerozyjne oraz ochrona gruntów rolnych

Zagrożenie erozją wodną na terenie gminy jest małe lub bardzo małe, natomiast erozją wietrzną – głównie średnie, miejscami silne. Głównymi metodami zapobiegania erozji wietrznej powinno być przede wszystkim utrzymanie istniejących kompleksów leśnych, zadrzewień powierzchniowych oraz rzędowych. Dodatkowo w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego zaproponowano utworzenie nowych zadrzewień rzędowych wzdłuż dróg transportu rolnego, co również ograniczy działanie wiatru. Erozję wodną można w znacznym stopniu ograniczyć stosując płodozmiany przeciwoerozyjne, w skład których powinny wchodzić rośliny motylkowe i ich mieszanki z trawami oraz rośliny ozime. Korzystne jest także stosowanie poplonów ścierniskowych lub ozimych.

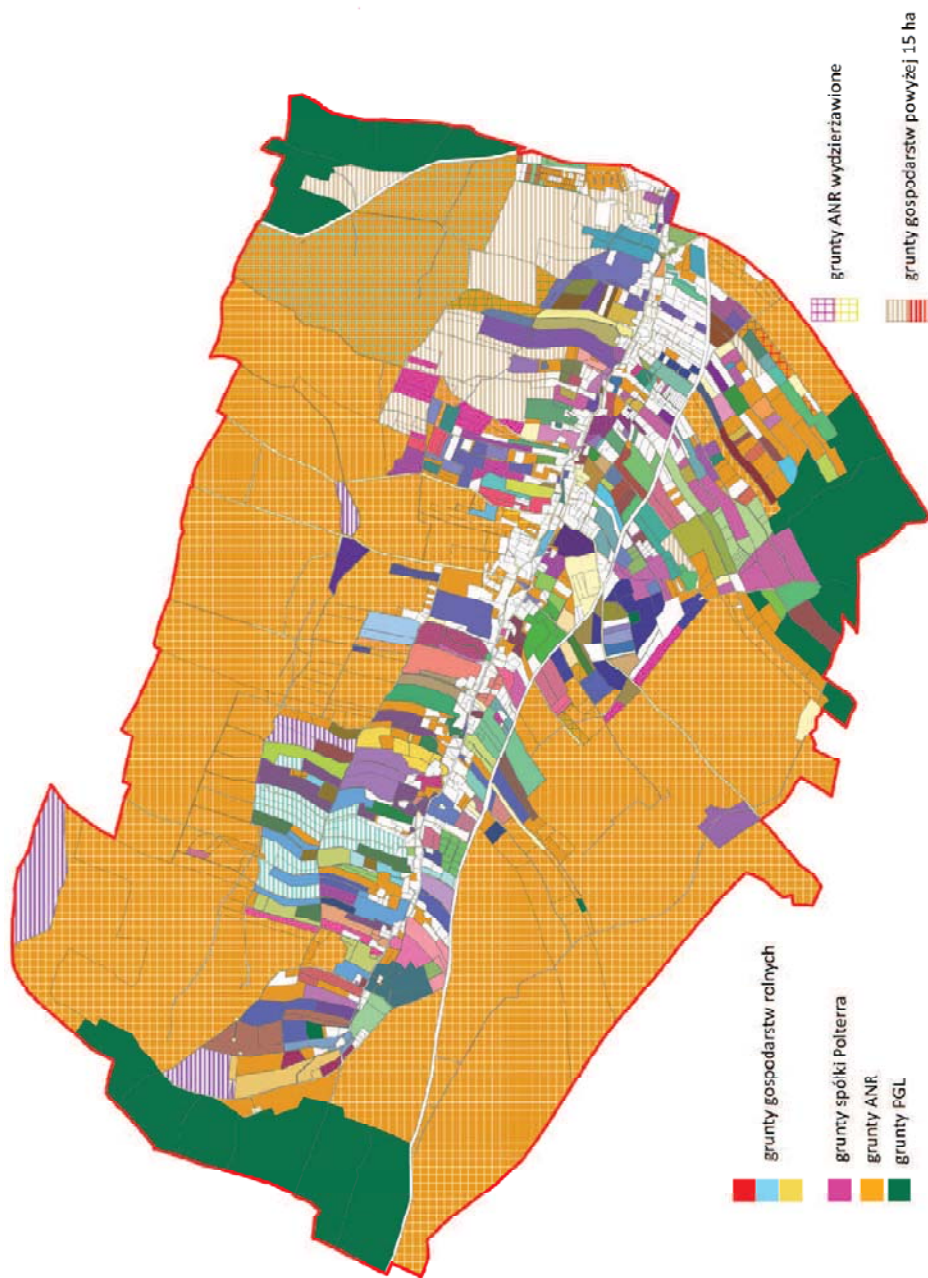
7.4. Scalenie gruntów

Scalenie najkorzystniej przeprowadzić w obrębach o dużym rozproszeniu i rozdrobnieniu gruntów, gdzie działki mają niekorzystny kształt, są nadmiernie wydłużone. Dlatego do scalenia gruntów wskazano obręby:

- Henryków Lubański – w obrębie funkcjonuje 98 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 4,29 ha, natomiast gospodarstwo tworzą przeciętnie 4 działki o powierzchni 0,98 ha. Rozłóg gruntów jest niekorzystny, ponieważ działki należące do jednego gospodarstwa są poprzecinane gruntami innych gospodarstw i podmiotów (np. spółki Polterra), Rys. 24. Ponadto działki w obrębie mają bardzo niekorzystny kształt, są mocno wydłużone, wąskie, niewygodne do prowadzenia produkcji rolnej. Na terenie Henrykowa Lubańskiego funkcjonuje 5 gospodarstw powyżej 15 ha o łącznej powierzchni 130,84 ha (powierzchnia żadnego z nich nie przekracza 50 ha). Działki wchodzące w ich skład nie są położone w jednym kompleksie, są przecięte gruntami innych właścicieli, często położone są po dwóch stronach drogi wojewódzkiej lub powiatowej. Zdecydowana większość gruntów należących do ANR jest wdzierżawiona, głównie przez spółkę Agro-Farm. Grunty te położone są w różnych częściach obrębu, naprzemiennie z gruntami innych właścicieli. Pozostałe grunty wdzierżawione przez gospodarstwa rolne lub właścicieli nieruchomości rolnych również nie są położone w swoim sąsiedztwie;
- Mściszów - funkcjonuje tu 91 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 8,93 ha, natomiast jedno gospodarstwo rolne tworzą przeciętnie 4 działki o powierzchni 2,28 ha. Działki w Mściszowie mają bardzo niekorzystny kształt, Rys. 25. Są one mocno wydłużone, wąskie, nieregularne. Ponadto grunty jednego gospodarstwa położone są na przemian z gruntami innych właścicieli, przez co nie tworzą zwartych kompleksów. Na terenie obrębu funkcjonuje 6 gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15 ha (jedno z nich ma areał 184,18 ha). Łącznie zajmują one powierzchnię 326,75 ha, a ich działki położone są w dużym rozproszeniu, z daleka od siebie i od siedziby gospodarstwa;
- Pisarzowice - na terenie obrębu znajduje się 136 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 4,16 ha. Jedno gospodarstwo tworzą przeciętnie 4 działki o powierzchni 0,94 ha. Rozłóg gruntów jest nieprawidłowy, Rys. 26. Wynika to z tego, że działki są wąskie, długie, poprzecinane działkami innych gospodarstw rolnych, położone w różnych częściach obrębu. W Pisarzowicach funkcjonują 3 gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha, które łącznie zajmują 135,91 ha. Działki należące do właścicieli tych gospodarstw również są oddalone od siebie i od siedziby gospodarstwa, co wpływa na wydłużenie czasu dojazdu do nich.

Rys. 25. Rozród gruntów w Mściszowie

Rys. 26. Rozród gruntów w Pisarzowicach

W ramach scalenia gruntów przeprowadza się zagospodarowanie poscaleniowe, które obejmuje głównie: przebudowę dróg i budowę nowych odcinków dróg, prace z zakresu melioracji szczegółowych, kształtowanie krajobrazu.

Korzyściami z przeprowadzonego scalenia gruntów i zagospodarowania poscaleniowego w tych obrębach są:

- likwidacja szachownicy gruntów poprzez racjonalne ukształtowanie rozłogu gruntów,
- zmniejszenie rozdrobnienia gruntów,
- utworzenie działek o regularnym kształcie, łatwych do prowadzenia na nich produkcji rolnej,
- utworzenie lepszych warunków gospodarowania w rolnictwie,
- zmniejszenie odległości gruntów od siebie i działek siedliskowych, przez co nastąpi skrócenie czasu dojazdu do pól,
- utworzenie funkcjonalnej sieci dróg transportu rolnego, poprawa warunków wodnych terenu, ukształtowanie krajobrazu przyrodniczego.

8. POPRAWA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

8.1. Wody płynące i urządzenia melioracji podstawowych

Część cieków naturalnych jest w złym stanie technicznym. Są one zarośnięte, niedrożne i często odpływ wody jest utrudniony, dlatego do konserwacji wskazano cieki naturalne o łącznej długości 28,25 km, Rys. 28. Są to:

- Złoty Potok w Henrykowie Lubańskim o długości 2,18 km, od źródła do drogi wojewódzkiej;
- Gozdnicza w Pisarzowicach o długości 3,00 km, od źródła do drogi gminnej na dz. 1221/1;
- Słotwa w Jałowcu o długości 1,24 km;
- Stróżka w Mściszowie o długości 6,14 km;
- rzeka Kwisa o długości 15,69 km.

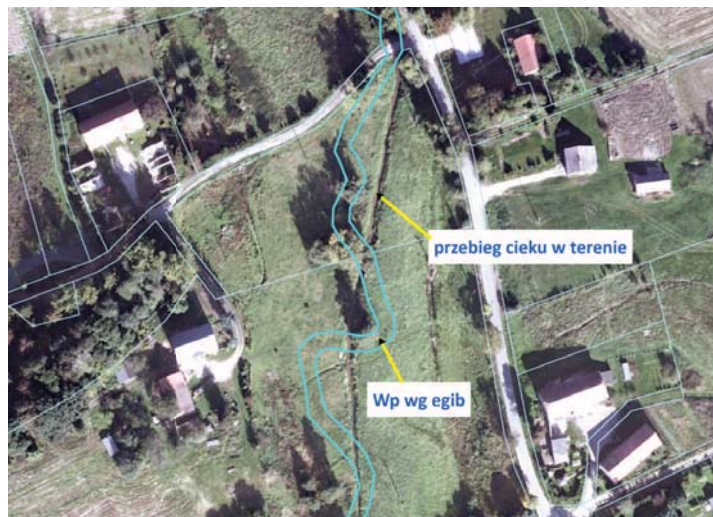
Na rzece Kwisa niezbędne jest udrożnienie i odtworzenie przekroju czynnego koryta, fragmentaryczne odtworzenie i zabezpieczenie linii brzegowej, zabudowa wyryw brzegowych.

Wały przeciwpowodziowe zlokalizowane na terenie gminy Lubań nie wymagają przeprowadzenia żadnych prac.

Z uwagi na zły stan techniczny remontu wymagają 3 urządzenia melioracji wodnych podstawowych zlokalizowane na ciekach: Złoty Potok oraz Olszówka, Rys. 28.

Wszystkie cieki na terenie gminy wymagają przeprowadzenia prac geodezyjnych ze względu na: brak wydzielonej działki cieków naturalnych, inne oznaczenie użytku w ewidencji gruntów

i budynków, inny przebieg ciekę względem granic ewidencyjnych, Rys. 27 oraz przecięcie ciekę naturalnego działką drogową, Rys. 29.

Rys. 27. Rozbieżności między ewidencyjnym i rzeczywistym przebiegiem ciekę Lucięża w Radostowie Dolnym

Według informacji zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w obrębie Kościelnik planowana jest odbudowa elektrowni wodnej i jazu na 77,315 km rzeki Kwisy (na dz. 730/9, 739, 745 oraz na dz. 114 w Jałowcu). Przewidywana średnia roczna produkcja energii elektrycznej wyniesie 500-700 tys. kWh.

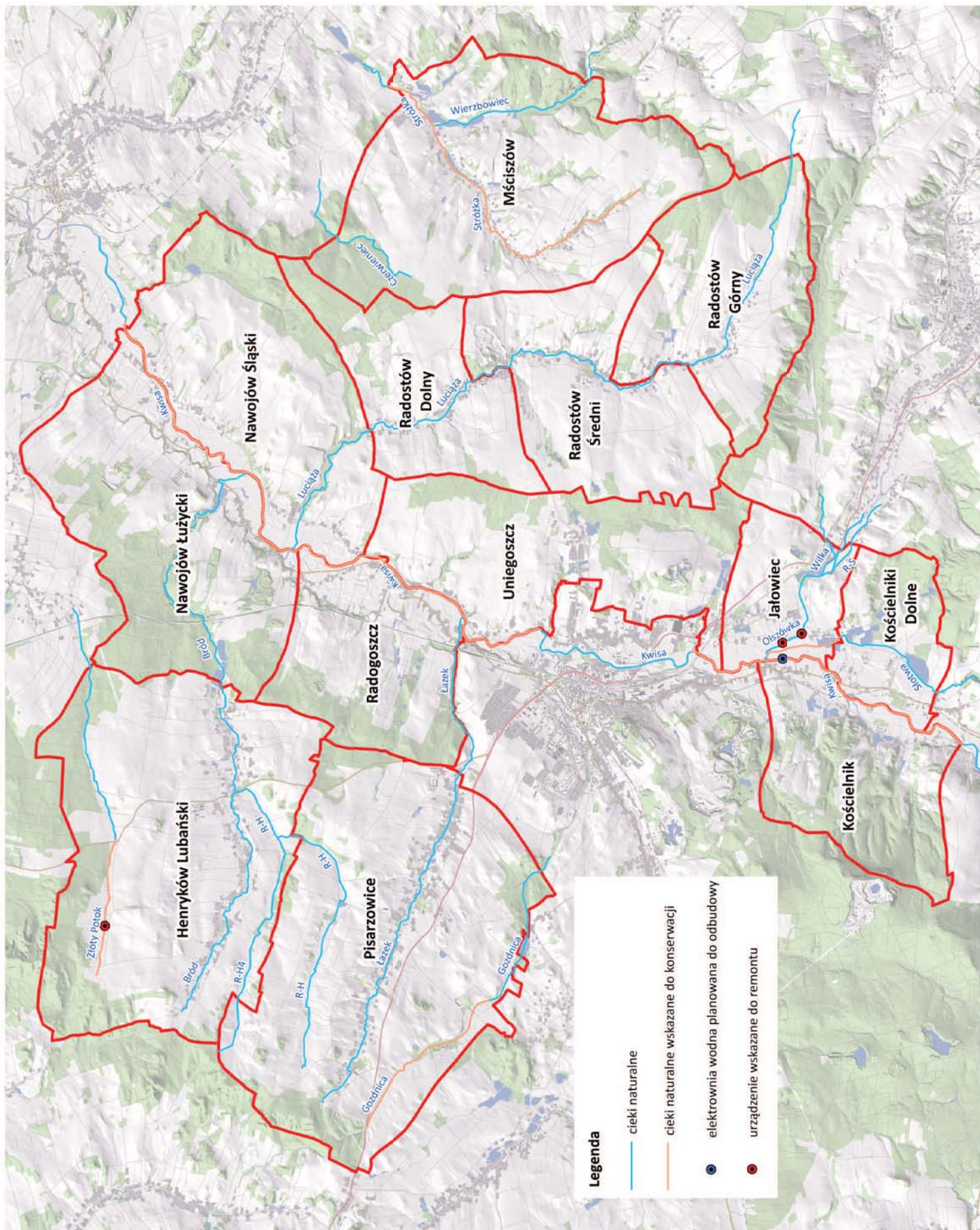
Na terenie gminy występują cenne pod względem środowiskowym starorzecza rzeki Kwisy. Są to miejsca schronienia, żerowania i rozmnażania wielu gatunków organizmów związanych z rzeką i jej doliną. Miejsca te przyczyniają się do urozmaicenia warunków siedliskowych w dolinach rzecznych, a tym samym mogą prowadzić do zwiększenia liczby gatunków oraz różnorodności biologicznej. Dlatego ważne jest zachowanie ich w stanie naturalnym.

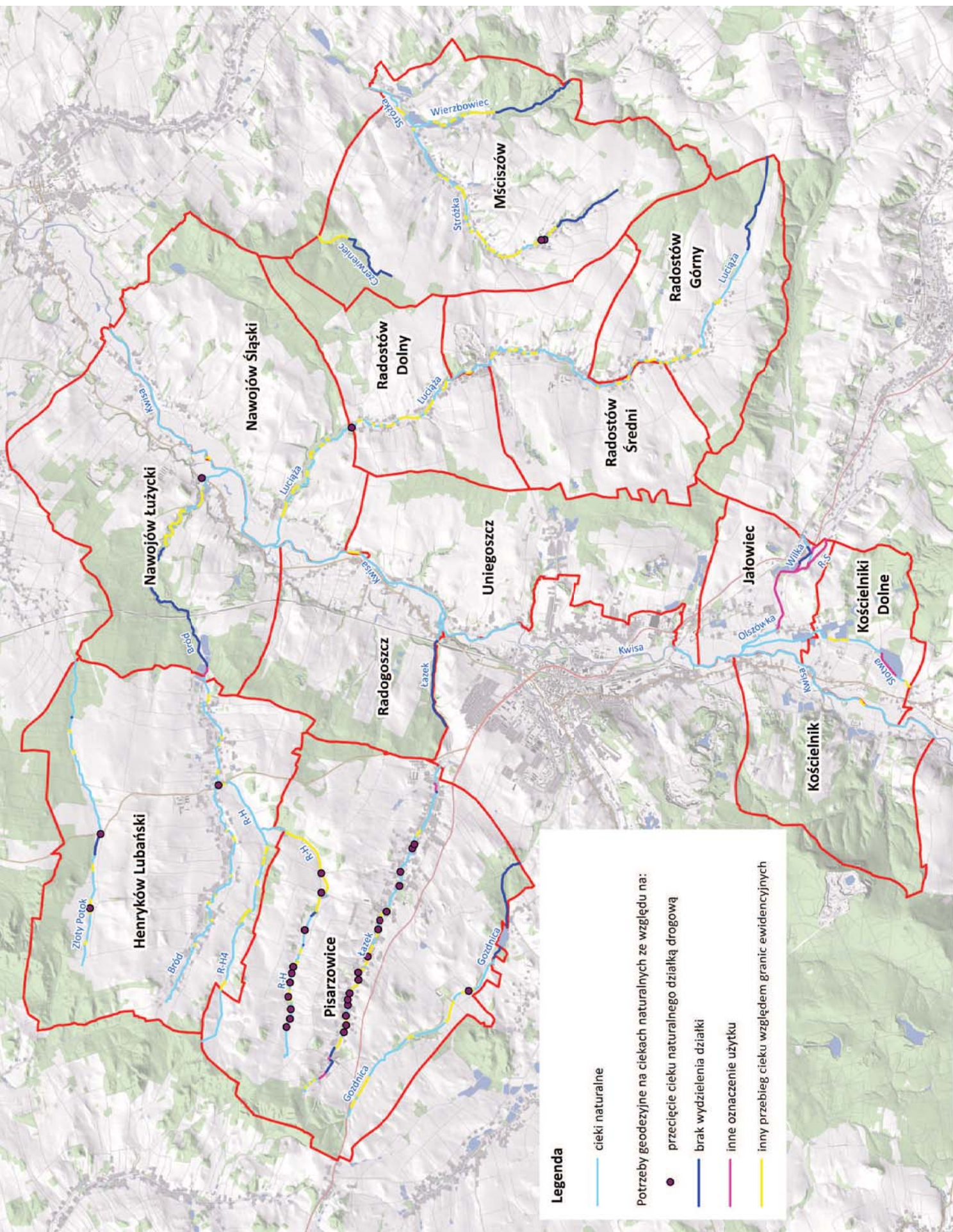
Fot. 17. Złoty Potok w Henrykowie Lubańskim wskazany do konserwacji, przepust wymagający remontu

Fot. 18. Ciek Stróżka w Mściszowie wskazany do konserwacji

Rys. 28. Potrzeby w zakresie melioracji podstawowych

Rys. 29. Potrzeby prac geodezyjnych na ciekach naturalnych

8.2. Urządzenia melioracji szczegółowych

Z uwagi na niedrożność rowów melioracyjnych oraz ich nieodpowiednie parametry techniczne do konserwacji lub odbudowy wskazano 44,23 km rowów, Tab. 33, Rys. 30. Stanowi to 35,2% wśród całkowitej długości rowów w złym stanie technicznym. W poszczególnych obrębach długość rowów wskazanych do odbudowy lub konserwacji wynosi od 0,89 km w Uniegoszczu do 7,44 km w Nawojowie Śląskim, 6,47 km w Pisarzowicach, 6,25 km w Henrykowie Lubańskim oraz 6,11 km w Mściszowie. Natomiast największy udział rowów wskazanych do przeprowadzenia prac do całkowitej długości rowów w złym stanie jest w Jałowcu i wynosi 90,1%. W Kościelnikach Dolnych nie wskazano żadnego rowu do konserwacji lub odbudowy.

Planowane prace na rowach melioracyjnych

Tabela 33

Lp.	Obręb	Rowy melioracyjne			Przepusty do odbudowy	Zbiorniki wodne, stawy hodowlane do obudowy lub konserwacji	Planowane zbiorniki wodne wg opracowań planistycznych
		w złym stanie technicznym	wskazane do konserwacji lub odbudowy				
		km	km	%			
1.	2.	3.	4.	5.	6. liczba	7. ha	8. ha
1.	Henryków Lubański	12,68	6,25	49,3	-	-	0,30
2.	Jałowiec	1,82	1,64	90,1	-	-	-
3.	Kościelnik	7,64	0,99	13,0	-	1,15	0,24
4.	Kościelniki Dolne	0,81	-	-	-	-	0,68
5.	Mściszów	20,00	6,11	30,6	2	-	0,17
6.	Nawojów Łużycki	9,14	3,06	33,5	-	-	2,31
7.	Nawojów Śląski	12,97	7,44	57,4	-	-	0,29
8.	Pisarzowice	14,59	6,47	44,3	-	0,83	0,70
9.	Radogoszcz	11,23	3,92	34,9	-	-	1,08
10.	Radostów Dolny	8,31	2,69	32,4	-	-	-
11.	Radostów Górny	3,93	2,54	64,6	-	1,96	0,57
12.	Radostów Średni	9,67	2,23	23,1	-	-	-
13.	Uniegoszcz	12,73	0,89	7,0	-	-	3,13
14.	Gmina	125,52	44,23	35,2	2	3,94	9,47

Źródło: inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Fot. 19. Rów do konserwacji lub odbudowy w Henrykowie Lubańskim

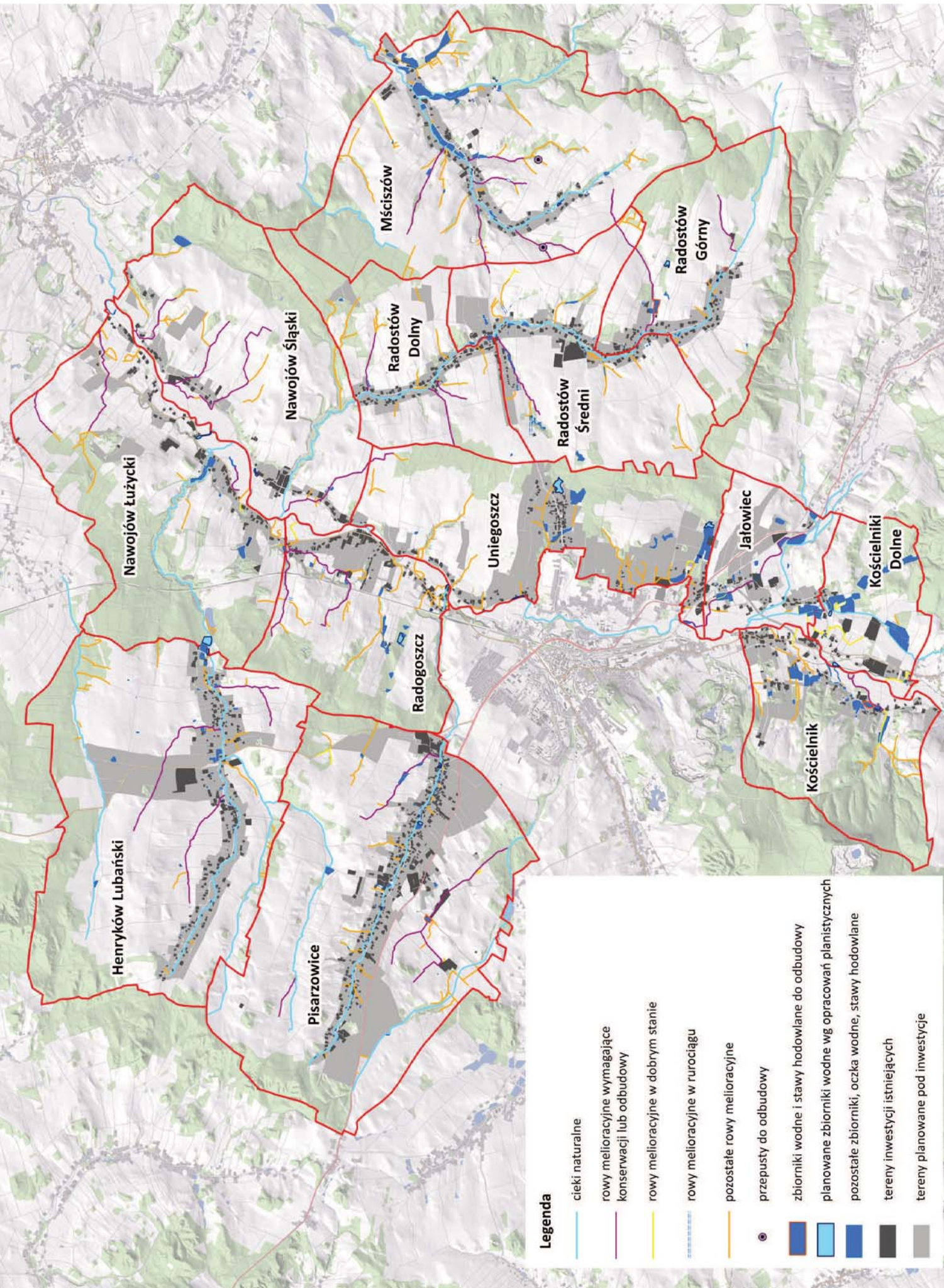

Fot. 20. Zbiornik wodny wskazany do odbudowy lub konserwacji

Odbudowy wymagają również 2 przepusty zlokalizowane na rowach melioracyjnych, Rys. 30. Oba znajdują się w Mściszowie. Przepust znajdujący się w zachodniej części obrębu (na drodze 436 i rowie na dz. 442 i 441) jest niedrożny, przez co woda nie odpływa z terenu prawidłowo. Natomiast przepust w środkowej części Mściszowa (na drodze 402 i rowie na dz. 410/4) jest w bardzo złym stanie technicznym, jest obniżony co powoduje, że przejazd drogą transportu rolnego jest uniemożliwiony.

Na terenie gminy znajdują się także zbiorniki wodne i stawy hodowlane, które wymagają konserwacji lub odbudowy. Ich łączna powierzchnia wynosi 3,94 ha. Położone są w Kościelniku, Pisarzowicach i Radostowie Górnym.

Według opracowań planistycznych w gminie planowana jest budowa nowych zbiorników wodnych o powierzchni 9,47 ha. Największa powierzchnia planowana jest w Uniegoszczy - 3,13 ha i w Nawojowie Łużyckim – 2,31 ha, Tab. 33.

Rys. 30. Potrzeby w zakresie melioracji szczegółowych

8.3. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego

W celu poprawy funkcjonalności sieci drogowej i zapewnienia ciągu komunikacyjnego wskazano drogi do przebudowy o łącznej długości 79,85 km, Tab. 34, Rys. 31. W zdecydowanej większości są to drogi należące do Gminy Lubań. Tylko droga na dz. 163 w Radostowie Średnim należy do osoby prywatnej, a droga na dz. 179 w Henrykowie Lubańskim – do Skarbu Państwa. Drogi wskazane do przebudowy to głównie drogi o nawierzchni gruntowej w złym stanie technicznym (66,33 km).

Do przebudowy wskazano również 5,85 km dróg, które zostały zlikwidowane w terenie. Natomiast w celu zapewnienia dojazdu do działek rolnych, a także skrócenia przejazdu do nich należałoby je odtworzyć i przebudować.

Największe potrzeby w zakresie przebudowy dróg dotyczą Pisarzowic – 13,15 km, Radostowa Dolnego – 12,99 km, Mściszowa – 10,58 km oraz Nawojowa Łużyckiego – 10,02 km.

Drogi transportu rolnego wskazane do przebudowy i budowy

Tabela 34

Lp.	Obręb	Drogi do przebudowy		Drogi do budowy	
		Nr działki	Długość km	Nr działki	Długość km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Henryków Lubański	99, 179, 182, 183, 184, 255, cz. 529, 537/3, 987/2, 989, cz. 1000/2, cz. 1018, 1154, cz. 1207, cz. 1211	7,92	537/2	0,06
2.	Jałowiec	cz. 21, cz. 47/2, cz. 386	0,65	–	–
3.	Kościelnik	73/1, cz. 465	1,87	–	–
4.	Kościelniki Dolne	57, 73/1, 73/2, cz. 92, cz. 127, 134	1,95	–	–
5.	Mściszów	cz. 3, 5, 49, 68, 72, 73, 80, 83, 123, cz. 124, cz. 181, 187, cz. 190, cz. 267, cz. 268, 381, cz. 450, cz. 453, cz. 470	10,78	–	–
6.	Nawojów Łużycki	130/1, 189, cz. 256, 283, cz. 288, 291, 368, cz. 369/1, cz. 411, 449, cz. 451	10,02	425, 430, 432	0,43
7.	Nawojów Śląski	68, 126, 215, 348, 480, 483, 484	5,55	–	–
8.	Pisarzowice	16, cz. 36/1, 69, 104, 123, cz. 127, 158, 224, 231, cz. 295, cz. 324, 339, cz. 340/2, 888/3, 961/3, 977, 1011	13,15	–	–
9.	Radogoszcz	356, cz. 363/2, 483	1,64	–	–
10.	Radostów Dolny	4, 7, cz. 32, 90, cz. 96, 104, cz. 115, 128, cz. 141, cz. 176, 178, cz. 180, 250, cz. 285, cz. 299, 316, cz. 325, cz. 377	12,99	–	–
11.	Radostów Górny	cz. 7, cz. 31, cz. 151, cz. 197, 229/1, 256, cz. 262, cz. 264, 265, cz. 267, cz. 291, 298, cz. 325, 328, 340/2, 340/10, 343/8, 349, cz. 351, cz. 352, cz. 354, 396, cz. 400, cz. 439, 446	6,50	353	0,10
12.	Radostów Średni	144, cz. 146, cz. 161, 163, 183, 188, cz. 313/2, cz. 320	4,19	–	–
13.	Uniegoszcz	cz. 11, 14, 18	2,64	–	–
14.	Ogółem Gmina	-	79,85	–	0,59

Źródło: ewidencja gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Fot. 21. Droga w Radostowie Średnim wskazana do przebudowy(dz. 188)

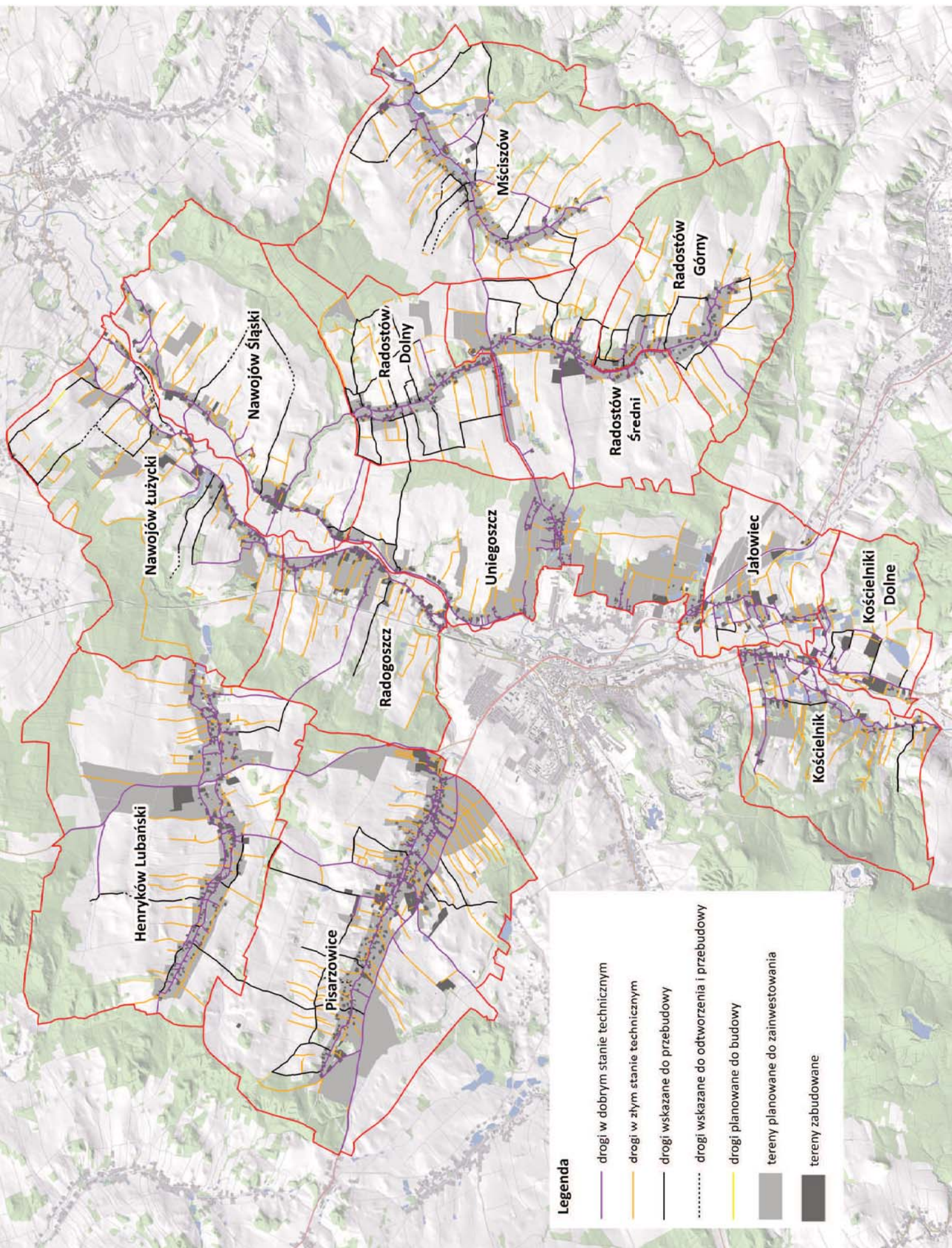
Fot. 22. Droga w Mściszowie wskazana do przebudowy (dz. 3)

W Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego wskazano również odcinki dróg do budowy o łącznej długości 0,59 km. Stanowią one połączenie istniejących dróg transportu rolnego, a ich budowa ułatwi korzystanie z sieci drogowej gminy. Zaprojektowane są w trzech obrębach:

- Henryków Lubański – budowa na dz. 537/2 o długości 0,06 km. Wymagane jest również uregulowanie stanu prawnego, ponieważ działka ta należy do Marszałka Województwa i w ewidencji gruntów i budynków zapisana jest jako ciek naturalny Wp. Natomiast w terenie jest to droga o nawierzchni gruntowej;
- Nawojów Łużycki – budowa na dz. 425, 430, 432 o długości 0,43 km. Budowa drogi w tym miejscu ma na celu połączenie działek drogowych ewidencyjnych, skrócenie czasu przejazdu oraz ułatwienie korzystania z sieci drogowej;
- Radostów Górny – budowa na dz. 353 o długości 0,10 km.

Wraz z przebudową i budową nowych dróg transportu rolnego korzystne jest tworzenie przejść dla zwierząt – drobnych ssaków, płazów, gadów i bezkręgowców. Ich konkretna lokalizacja będzie wskazana w projekcie budowlanym przebudowy tych dróg.

W poprzednim Planie urządzeniowo-rolnym (opracowanym w 2005 r.) wskazano 179,78 km dróg do modernizacji oraz 5,26 km do budowy. Tak duża różnica w długości dróg wskazanych do przebudowy w Aktualizacji planu oraz w pierwotnym Planie urządzeniowo-rolnym wynika z tego, że część dróg została już zmodernizowana i drogi te posiadają nawierzchnię asfaltową – 17,44 km (głównie te położone w terenie zabudowanym miejscowości), część jest obecnie zaorana i nie ma potrzeby ich odtwarzania – 29,55 km. Ponadto nastąpiło zwiększenie terenu planowanego do zainwestowania na cele nierolnicze w aktualnych opracowaniach planistycznych i drogi wskazane do przebudowy w poprzednim planie obecnie nie pełniłyby już funkcji dróg transportu rolnego. Wskazana w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego sieć dróg do przebudowy i budowy została skonsultowana i zaakceptowana przez Gminę.

Rys. 31. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego

9. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU

9.1. Zalesienia gruntów

Po przeprowadzeniu analizy warunków środowiskowych, rolniczych, a także po inwentaryzacji terenowej wskazano grunty do zalesienia o powierzchni 142,46 ha, najwięcej w Nawojowie Łużyckim 37,66 ha i w Radogoszczy – 21,30 ha, Rys. 32. Spośród wszystkich zalesień 130,36 ha to grunty obecnie odłogowane, a nawet częściowo porośnięte samosiewem. Do zalesienia wskazano również tereny byłego składowiska odpadów o powierzchni 5,63 ha, a także nieużytki (3,50 ha). Pozostałe grunty o areale 2,97 ha są obecnie użytkowane, ale położone są w enklawach, np. pomiędzy gruntami odłogowanymi wskazanymi pod zalesienie a rowami melioracyjnymi, lub też pomiędzy gruntami wskazanymi do zainwestowania, stawami hodowlanymi a terenami leśnymi. Na takich terenach prowadzenie gospodarki rolnej jest bardzo utrudnione, a często dojazd do nich jest niemożliwy. Zgodnie z zapisem w suikzp do zalesienia należy wziąć pod uwagę również tereny uprawne o utrudnionych dojazdach lub utrudnionej uprawie mechanicznej oraz tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie lasów, jezior, cieków wodnych, gdyż ich zalesienie pomoże w zachowaniu naturalnych ciągów ekologicznych oraz umożliwi bezkolizyjną migrację zwierząt. Dlatego należy opracować nowy projekt granicy rolno-leśnej.

Zalesienia zaplanowane na użytkach zielonych zajmują powierzchnię 74,75 ha, a na gruntach ornych – 61,67 ha. Pozostałe grunty wskazane do zalesienia wynoszą 6,04 ha. Wśród użytków zielonych największy areal zajmuje klasa łIV 41,85 ha, natomiast wśród gruntów ornych – klasa III b, IV a i IV b (łącznie 50,32 ha), Tab. 37.

Właścicielami gruntów wskazanych do zalesienia są głównie osoby prywatne (62,13 ha) oraz ANR (25,20 ha), Tab. 36. Dodatkowo 14,18 ha gruntów należy do ANR, ale jest wdzierżawiona przez osoby prywatne, a 0,30 ha – przez spółkę. Do PGL należy 18,31 ha gruntów wskazanych do zalesienia, a do spółek – 11,29 ha. Gmina wiejska Lubań jest właścicielem gruntów o powierzchni 4,53 ha, a gmina miejska – 2,36 ha. Jest to byłe składowisko odpadów wskazane do rekultywacji w kierunku leśnym.

Grunty wskazane do zalesienia częściowo znajdują się na terenie pokrytym siecią drenarską. Jednak obecnie są one porośnięte samosiewem, dlatego urządzenia drenarskie są już poprzerywane, a sieć nie spełnia odpowiednio swojej funkcji. Wprowadzenie nowych nasadzeń nie pogorszy funkcjonowania sieci.

Po zrealizowaniu zalesień stopień lesistości w gminie wzrośnie nieznacznie, o 1%. W poszczególnych obrębach wzrost również jest nieduży: największy w Radogoszczy – o 2,9% oraz w Nawojowie Łużyckim – o 2,8%, Tab. 35.

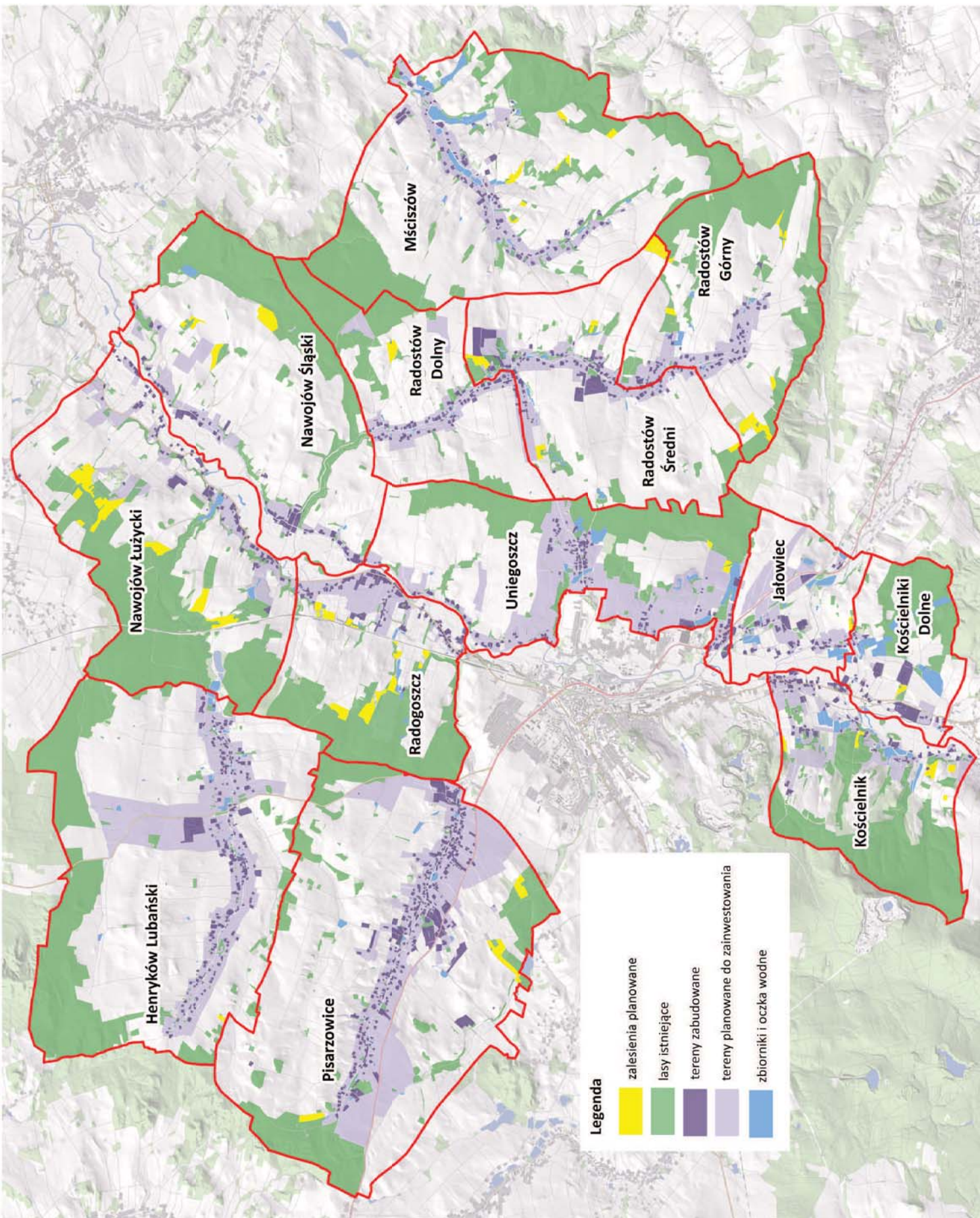
Część z zaproponowanych w aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego zalesień pokrywa się z zalesieniami wskazanymi w opracowaniach planistycznych (36,99 ha) oraz w granicy rolno-leśnej sporządzonej w 2005 r. (3,57 ha), a także z zalesieniami wskazanymi w obu tych opracowaniach jednocześnie (35,39 ha). Nie przyjęto wszystkich zalesień, które zawarte są w tych dokumentach, ponieważ część z nich została wskazana na planowanych użytkach ekologicznych czy stanowiskach zwierząt chronionych. Znaczna część jest użytkowana i położona na gruntach dobrych klas bonitacyjnych (RIIIa, RIIBb, RIVa, RIVb, ŁIV, PsIV). Ponadto część gruntów wskazanych do zalesienia w granicy rolno-leśnej została zalesiona i zmieniona w ewidencji gruntów i budynków na Ls lub Lz. Według opracowań planistycznych do zalesienia wskazano 293,91 ha, a w granicy rolno-leśnej 190,00 ha gruntów.

Planowany stopień lesistości

Tabela 35

Lp.	Obręb	Powierzchnia obrębu	Stan obecny		Stan planowany			Dynamika zmian
			grunty leśne	stopień lesistości	planowane zalesienia	planowana powierzchnia gruntów leśnych	stopień lesistości	
			ha	%	ha	ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Henryków Lubański	1970,31	419,41	21,3	0,84	420,25	21,3	0,0
2.	Jałowiec	393,09	7,72	2,0	1,21	8,93	2,3	0,3
3.	Kościelnik	735,36	302,74	41,2	7,67	310,41	42,2	1,0
4.	Kościelniki Dolne	389,15	116,39	29,9	1,26	117,65	30,2	0,3
5.	Mściszów	1687,30	428,48	25,4	7,95	436,43	25,9	0,5
6.	Nawojów Łużycki	1328,10	473,52	35,7	37,66	511,18	38,5	2,8
7.	Nawojów Śląski	1214,85	269,65	22,2	13,39	283,04	23,3	1,1
8.	Pisarzowice	2128,44	272,78	12,8	14,95	287,73	13,5	0,7
9.	Radogoszcz	744,93	241,71	32,4	21,30	263,01	35,3	2,9
10.	Radostów Dolny	696,01	148,43	21,3	3,93	152,36	21,9	0,6
11.	Radostów Górny	875,57	260,89	29,8	13,47	274,36	31,3	1,5
12.	Radostów Średni	964,34	48,22	5,0	16,40	64,62	6,7	1,7
13.	Uniegoszcz	1089,38	279,21	25,6	2,43	281,64	25,9	0,2
14.	Ogółem gmina	14216,83	3269,15	23,0	142,46	3411,61	24,0	1,0

Źródło: ewidencja gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), mpzp wsi, suikzp gminy

Rys. 32. Planowane zalesienia gruntów

Planowane zalesienia wg własności

Tabela 36

Lp.	Obręb	prywatny		ANR		ANR dzierżawione przez osobę prywatną		ANR dzierżawione przez Agro-Farm		PGL		spółki		gmina		Majątek Ziemski		gmina miejska		Razem	
		ha	3.	ha	4.	ha	5.	ha	6.	ha	7.	ha	8.	ha	9.	ha	10.	ha	11.	ha	12.
1.	Henryków Lubański	0,84		-		-		-		-		-		-		-		-		-	0,84
2.	Jałowiec	-		1,21		-		-		-		-		-		-		-		-	1,21
3.	Kościelnik	6,58		-		-		-		0,58		0,51		-		-		-		-	7,67
4.	Kościelniki Dolne	1,26		-		-		-		-		-		-		-		-		-	1,26
5.	Mściszów	3,28		0,17		2,47		-		-		2,03		-		-		-		-	7,95
6.	Nawojów Łużycki	10,09		0,67		11,01		-		6,04		4,22		3,27		-		2,36		-	37,66
7.	Nawojów Śląski	11,43		-		0,70		-		-		-		1,26		-		-		-	13,39
8.	Pisarzowice	4,18		10,47		-		0,30		-		-		-		-		-		-	14,95
9.	Radogoszcz	5,44		1,12		-		-		10,21		4,53		-		-		-		-	21,30
10.	Radostów Dolny	-		3,93		-		-		-		-		-		-		-		-	3,93
11.	Radostów Górny	7,83		-		-		-		1,48		-		-		4,16		-		-	13,47
12.	Radostów Średni	8,77		7,63		-		-		-		-		-		-		-		-	16,40
13.	Uniegoszcz	2,43		-		-		-		-		-		-		-		-		-	2,43
14.	Ogółem gmina	62,13		25,20		14,18		0,30		18,31		11,29		4,53		4,16		2,36		142,46	

Źródło: ewidencja gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.), inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

9.2. Planowane zadrzewienia

Z uwagi na duże, otwarte tereny rolnicze, na terenie gminy zaprojektowano zadrzewienia rządowe o długości 58,46 km, Tab. 38, Rys. 33. Są to zadrzewienia obustronne zlokalizowane wzdłuż dróg wskazanych do przebudowy i budowy. Dlatego ich realizacja powinna przebiegać jednocześnie z realizacją inwestycji drogowych. Zadrzewienia rządowe wpłyną na poprawę estetyki obszaru, nastąpi również zwiększenie bioróżnorodności środowiska i wzbogacenie gatunkowe pól.

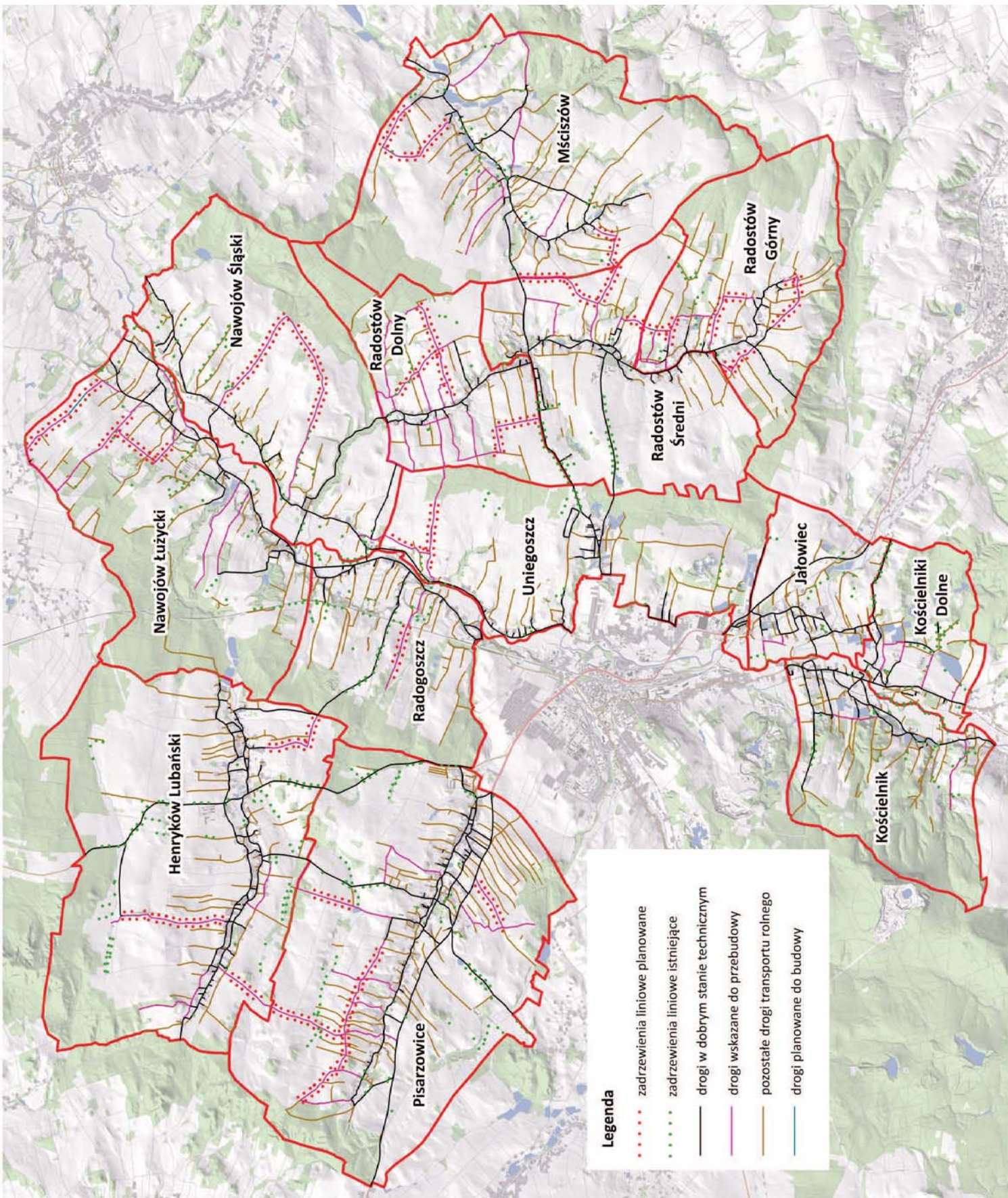
Ze względu na to, że bioróżnorodność zadrzewień wzbogacają gatunki drzew, które charakteryzują się bardzo dużą wydajnością miodową należałoby stosować właśnie te gatunki drzew, m.in.: jarzęb pospolity, klon polny, lipa drobnolistna, lipa szerokolistna, lipa krymska, lipa węgierska, robinia akacjowa, wierzba, śliwa domowa.

Planowane zadrzewienia rządowe
Tabela 38

Lp.	Obręb	zadrzewienia planowane
		km
1.	2.	3.
1.	Henryków Lubański	6,53
2.	Jałowiec	–
3.	Kościelnik	–
4.	Kościelniki Dolne	–
5.	Mściszów	6,28
6.	Nawojów Łużycki	6,52
7.	Nawojów Śląski	6,35
8.	Pisarzowice	10,97
9.	Radogoszcz	1,35
10.	Radostów Dolny	6,84
11.	Radostów Górny	7,18
12.	Radostów Średni	3,88
13.	Uniegoszcz	2,56
14.	Razem	58,46

Źródło: ewidencja gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.),
inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Nowe nasadzenia podniosą wartości użytkowe gruntów rolnych, zwiększą retencję glebową, stworzą korzystne warunki dla organizmów żyjących na danym terenie, co wpłynie na ograniczenie występowania szkodników owadów pól uprawnych. Ponadto flora zadrzewienia stanowi pokarm dla różnego rodzaju gatunków dziko żyjących owadów, od których zależy plonowanie roślin uprawnych. Oprócz korzyści środowiskowych i przyrodniczych nowe nasadzenia będą stanowiły również ochronę dróg przed nasłonecznieniem i śniegiem nawiewanym z pól, przez co poprawi się ich trwałość.

Rys. 33. Planowane zadrzewienia rządowe

9.3. Proponowane formy ochrony krajobrazu

Na terenie gminy znajdują się cenne obszary zasługujące na ochronę prawną w formie użytków ekologicznych (numery odpowiadają numeracji na Rys. 34). Są to:

1. Śródpolne oczko wodne wraz z otoczeniem – obszar położony jest w Henrykowie Lubańskim wzdłuż Złotego Potoku. Ważne jest zwiększenie bioróżnorodności intensywnie użytkowanych agrocenoz oraz ochrona stanowisk rzadkich ptaków. Gniazdują tu lub stale przebywają: turkawka, świergotek łąkowy, gąsiorek, błotniak stawowy, jastrząb;
2. Dolina cieku R-H₄ na południu Henrykowa Lubańskiego – ochrona ma na celu zachowanie bogatego zgrupowania gatunków ptaków, związanych z otwartym środowiskiem zmiennowilgotnych łąk. W szczególności chronić należy zbiorowiska świeżych łąk wraz z fragmentami trzcinowisk i luźnym zakrzaczeniem wzdłuż cieku wodnego. Jest to obszar, na którym gniazdują lub stale przebywają gatunki ptaków: derkacz, turkawka, świergotek łąkowy, świerszczak, gąsiorek oraz bocian biały, kłaskawka i strumieniówka;
3. Mokradło przy drodze do kopalni itów „Słowiany” w Nawojowie Łużyckim – ważne jest zachowanie oczka wodnego wraz z otaczającą je podmokłą łąką oraz małym lasem. Na obszarze tym występuje rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba wodna, traszka zwyczajna, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka żyworodna;
4. Stare Glinianki w Nawojowie Łużyckim – ochrona polega na zachowaniu torfowiska przejściowego, wykształconego w jednym z dawnych wyrobisk gliny wraz z otaczającą je roślinnością szuwarową oraz lasem. Na obszarze tym występuje rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, a także bagno zwyczajne oraz smardz jadalny;
5. Stare glinianki na terenie Radogoszczy – zachowanie glinianek i torfowisk wraz z otaczającym je lasem. Na obszarze tym występują: rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny;
6. Stawy wzdłuż potoku w Radogoszczy – ochrona polega na zachowaniu powyrobiskowych stawów wzdłuż potoku wraz z otaczającym je lasem. Na obszarze tym występuje rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, traszka grzebieniasta, ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka żyworodna;
7. Dolina Potoku Luciąża w Nawojowie Śląskim – ważne jest zachowanie bogatego zgrupowania gatunków ptaków związanych z ciekami wodnymi oraz rzadko występujących dziuplaków. W szczególności należy zachować naturalny charakter koryta potoku wraz z przylegającym do

- niego dojrzałym drzewostanem liściastym. Gniazdują tu lub stale przebywają turkawka, zimorodek, dzięcioł średni, pliszka górską, dzięcioł zielony, kruk;
8. Grąd w Uniegoszczy – ochrona polega na zachowaniu lasu grądowego rozwiniętego nad potokiem spływającym do Kwisy. Jest to miejsce występowania pustułki;
 9. Las konwaliowy w Uniegoszczy – doskonałe zachowanie grądu wysokiego z bardzo bogatym stanowiskiem konwalii majowej;
 10. Kompleks stawów w Mściszowie – zachowanie bogatego zgrupowania gatunków ptaków wodno-błotnych. W szczególności ochronić należy trzcinowiska i szuwary na stawach oraz zakrzaczenia, zadrzewienia, wysoką roślinność zielną, występującą w otoczeniu stawów. Na wskazanym terenie gniazdują, stale przebywają lub występują na przelotach: przepiórka, turkawka, zimorodek, pliszka górską, świerszczak, gąsiorek, łabędź niemy, bocian biały, błotniak stawowy, remiz, strumieniówka;
 11. Łęgi w Mściszowie – zachowanie cennych układów zbiorowisk leśnych z sukcesji naturalnej i z sadzenia. Obszar cenny ornitologicznie. Obszar proponowany do ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin objętych ścisłą ochroną – storczyki oraz ochroną częściową – pierwiosnek wyniosły, wawrzynek wilczełyko;
 12. Buczyna na Bukowej Górze w Kościelniku – ochrona polega na zachowaniu niewielkiego fragmentu buczyny wyżynnej w dolinie potoku płynącego spod Bukowej Góry w kierunku Kościelnika;
 13. Fragment starorzecza Kwisy w Kościelniku – zachowanie fragmentu starorzecza rzeki Kwisy w Kościelniku. Na obszarze tym występuje traszka zwyczajna, traszka górską, żaba wodna, żaba trawna. Jest to ostoja ptaków;
 14. Kompleks stawów „Głębocko” wraz z otoczeniem w Kościelnikach Dolnych – ważne jest zachowanie kompleksu śródleśnych stawów „Głębocko”. Jest to obszar występowania traszki zwyczajnej, traszki górskiej, traszki grzebieniastej, żaby wodnej, żaby jeziorkowej, żaby trawnej, ropuchy szarej, padalca zwyczajnego, zaskrońca zwyczajnego oraz jaszczurki żyworodnej.

Ponadto na terenie gminy planowane jest utworzenie leśnego rezerwatu przyrody: Uroczysko Złoty Stok w Nawojowie Łużyckim, w dolinie Potoku Bród. Przedmiotem ochrony jest zachowanie w stanie niezmienionym następujących elementów środowiska: zbliżone do naturalnego koryto potoku, przylegający do potoku starodrzew liściasty, fragmenty lasów łęgowych i zawilgocenia terenu w rejonie stawów rybnych. Jest to obszar gniazdowania lub stałego przebywania takich gatunków ptaków jak: bocian czarny, kobuz, samotnik, trzmiełojad, siniak, turkawka, zimorodek, dzięcioł średni, pliszka górską, gąsiorek, krogulec, sieweczka rzeczna, kruk, czyż, gil. Na terenie występują również

gatunki roślin objętych ochroną częściową: naparstnica zwyczajna, podrzeń żebrowiec, bagno zwyczajne.

Na terenie gminy są również 2 obszary cenne pod względem środowiskowym, które zasługują na ochronę prawną w formie stanowiska dokumentacyjnego:

- Kamieniołom Jałowiec – w XIX w. na tym obszarze odkryto minerał zwany „lubanit”, który bardzo szybko ulega wietrzeniu. Minerał jest fenomenem na skalę światową;
- Kamieniołom na Wzgórzu Ostrózek – obecnie na tym terenie pozostały dwa z trzech zbiorników wodnych, jeden został całkowicie zasypany. Miejsce stanowi doskonale zachowany relikw bazaltowy w tym rejonie, łączy funkcje przyrodniczo-krajobrazowe. Stanowi malowniczy punkt widokowy na Góry i Pogórze Izerskie.

Na terenie gminy znajduje się wiele drzew o wymiarach pomnikowych, które (wg suikzp) proponuje się do objęcia ochroną prawną. Są to pojedyncze drzewa lub grupa drzew, a także aleje i szpalery drzew.

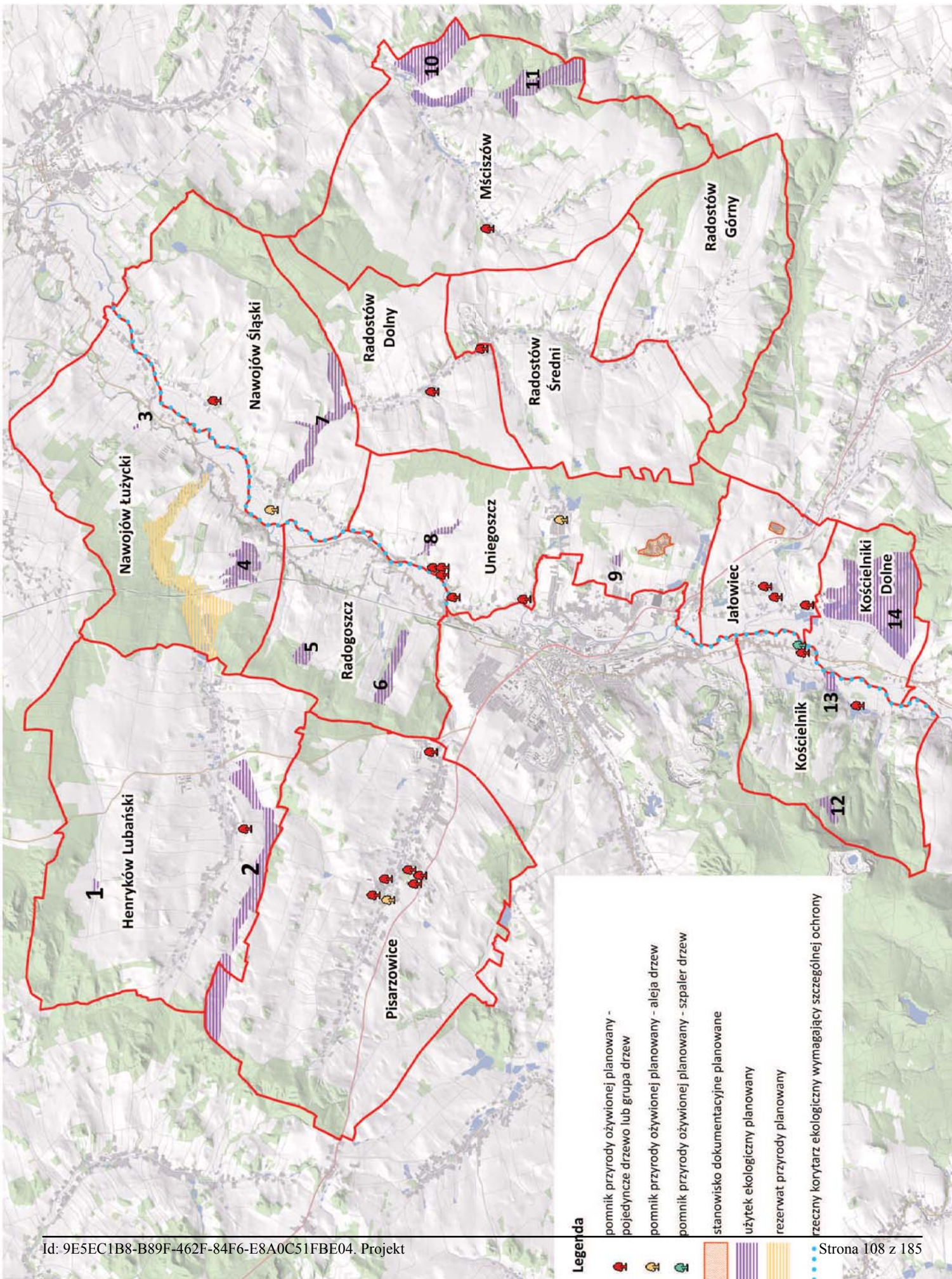
Dodatkowo w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wzdłuż Kwisy wyznaczono rzeczny korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym wymagający szczególnej ochrony.

Fot. 23. Aleja lipowa w Nawojowie Śląskim proponowana do objęcia ochroną

Fot. 24. Kamieniołom w Jałowcu – planowane stanowisko dokumentacyjne

Rys. 34. Obszary i obiekty wskazane do ochrony

10. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ

10.1. Potrzeby w zakresie odnowy wsi wskazane przez Gminę

Odnowa wsi to przedsięwzięcia wynikające z potrzeb mieszkańców poszczególnych miejscowości, których realizacja wpłynie na podwyższenie jakości życia i odpoczynku na terenach wiejskich, a także na zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy i aktywności społecznej mieszkańców. Poprawi również integrację społeczności lokalnej oraz waloryzację przestrzeni wsi.

Infrastruktura społeczna w gminie jest dobrze rozwinięta. W większości miejscowości znajdują się podstawowe obiekty służące do wspólnych spotkań i rekreacji. Jednak w kilku miejscowościach występuje potrzeba utworzenia dodatkowych obiektów lub wyremontowania istniejących:

- Kościelnik – utworzenie przedszkola, domu spokojnej starości i klubu seniora, remont wraz z pracami konserwatorskimi kościoła p.w. Ścięcia Jana Chrzciciela;
- Radostów Średni – remont kościoła (odnowienie, remont elewacji zewnętrznej, wymiana okien, remont wieży, renowacja chrzcielnicy i drogi krzyżowej);
- Uniegoszcz – budowa świetlicy wiejskiej, utworzenie Centrum Kultury oraz przedszkola.

Na remont i odnowienie obiektów zabytkowych można pozyskać środki finansowe, m.in.: dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Kulturowego, dotacje wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych (np. Regionalny Program Operacyjny – dofinansowanie mogą otrzymać przedsięwzięcia dotyczące ochrony i opieki nad najwyższej rangi obiektami zabytkowymi, w celu uniknięcia ich zniszczenia, inwestycje dotyczące udostępniania materialnego dziedzictwa kulturowego regionu zwiększające udział mieszkańców regionu i turystów w wybranych obszarach kultury).

W 2017 roku Urząd Gminy przyznał dotacje na remont kościoła w Henrykowie Lubańskim – na budowę drewnianej więźby hełmu wieży kościoła. Również w poprzednich latach zostały przyznane dotacje na remonty innych obiektów zabytkowych w gminie: w 2016 r. na renowację witraża i częściowe prace remontowe kościoła w Radostowie Średnim, w 2015 r. na prace remontowe (wykonanie nowej kolorystyki ścian wraz z wykończeniem półki ściennej, parapetów okiennych, cokołu przy posadzce oraz wykonaniem instalacji przewiewowej i nowej podłogi w zakrystii) kościoła w Nawojowie Łużyckim oraz w Pisarzowicach (renowacja witraża), a w 2014 r. remont dachu kościoła w Kościelniku oraz renowacja kościoła w Mściszowie (malowanie kościoła, wymiana okien).

Ze względu na występowanie na terenie gminy 3 miejsc, w których wyrzucane są duże ilości odpadów wskazano je do uporządkowania. Znajdują się w Henrykowie Lubańskim (przy drodze 279

na dz. 938/2), Pisarzowicach (na dz. 1043) oraz w Radogoszczy (przy drodze 432 na dz. 428/1). Wpłyne to korzystnie na wizerunek gminy, poprawi również stan środowiska naturalnego.

Fot. 25. Kościół w Pisarzowicach

Fot. 26. Kościół w Radogoszczy

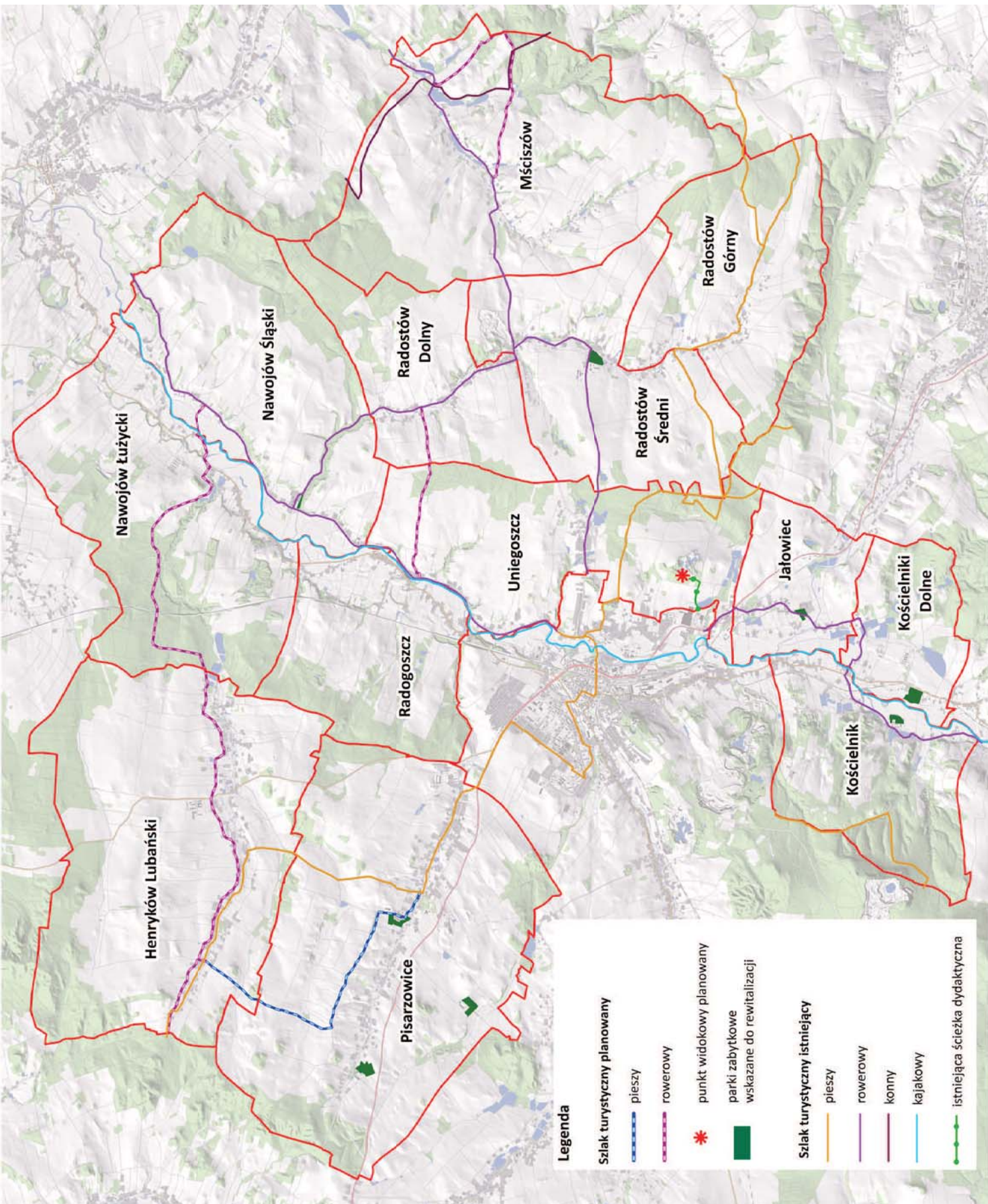
10.2. Kształtowanie infrastruktury turystycznej

Na terenie gminy zaprojektowano szlaki turystyczne piesze (w Henrykowie Lubańskim i Pisarzowicach) o łącznej długości 5,11 km, Rys. 35. Są one połączeniem istniejących szlaków pieszych i poprowadzone są głównie po drogach o nawierzchni gruntowej, które zostały wskazane do przebudowy. Ponadto zaprojektowano szlaki rowerowe o łącznej długości 18,42 km: w Henrykowie Lubańskim, Nawojowie Łużyckim, Nawojowie Śląskim, Uniegoszcy, Radostowie Dolnym oraz w Mściszowie. Są to odcinki, które łączą istniejące szlaki rowerowe. Poprowadzone są po drogach o urozmaiconej nawierzchni: asfaltowej, tłuczniowej, gruntowej oraz po drogach, które zostały wskazane do przebudowy.

Na terenie gminy poprowadzony jest końcowy fragment ścieżki dydaktycznej „Szlakiem Wygasłych Wulkanów”, która prowadzi do nieczynnego kamieniołomu na Wzgórzu Ostrózek. Rozpościera się stamtąd piękny widok na Góry i Pogórze Izerskie, dlatego warto w tym miejscu utworzyć zagospodarowany punkt widokowy – wraz z ławkami, stołami, koszami na odpady. Ważne jest również usytuowanie tablic informacyjnych w różnych częściach gminy, które będą zawierały informację o tym miejscu oraz o ścieżce dydaktycznej.

W celu pełnego wykorzystania potencjału turystycznego gminy należałoby utworzyć punkty wypożyczenia rowerów, punkty gastronomiczne czy gospodarstwa agroturystyczne.

W gminie Lubań znajduje się 9 parków podworskich: w Jałowcu, Kościelniku, Kościelnikach Dolnych, Nawojowie Śląskim, Pisarzowicach (4 parki) i w Radostowie Średnim. Większość z nich (oprócz parku przy szkole w Pisarzowicach) jest zaniedbana, o mało czytelnym elementach kompozycyjnych, dlatego wg suikzp wymagane jest przeprowadzenie prac porządkowo-modernizacyjnych oraz nasadzenia zieleni wysokiej i niskiej. Założenia pałacowo-parkowe powinny pełnić funkcje związane z turystyką, rekreacją i wypoczynkiem.

Rys. 35. Infrastruktura turystyczna planowana na terenie gminy

11. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO-ROLNE

Na podstawie inwentaryzacji terenowej, informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Lubań, a także po przeanalizowaniu opracowań planistycznych i przyrodniczych sporządzonych dla gminy określono rodzaj i zakres prac urządzeniowo-rolnych, Tab. 39. Ich celem jest poprawa warunków życia i pracy na obszarze gminy przez racjonalną organizację rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wyposażenie jej w niezbędną infrastrukturę oraz ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego. Zaproponowane zabiegi urządzeniowo-rolne oraz prace związane z infrastrukturą społeczną i turystyczną podzielone są na bloki tematyczne:

- a) poprawa rolniczej przestrzeni produkcyjnej – zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym lub leśnym, rekultywacja nieużytków, scalenie gruntów,
- b) poprawa infrastruktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej – prace z zakresu melioracji podstawowych i szczegółowych, kształtowanie sieci dróg transportu rolnego,
- c) kształtowanie krajobrazu – zalesienia gruntów, zadrzewienia rządowe,
- d) rozwój infrastruktury turystycznej – kształtowanie infrastruktury turystycznej.

Planowane prace wynikające z ustaleń Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego

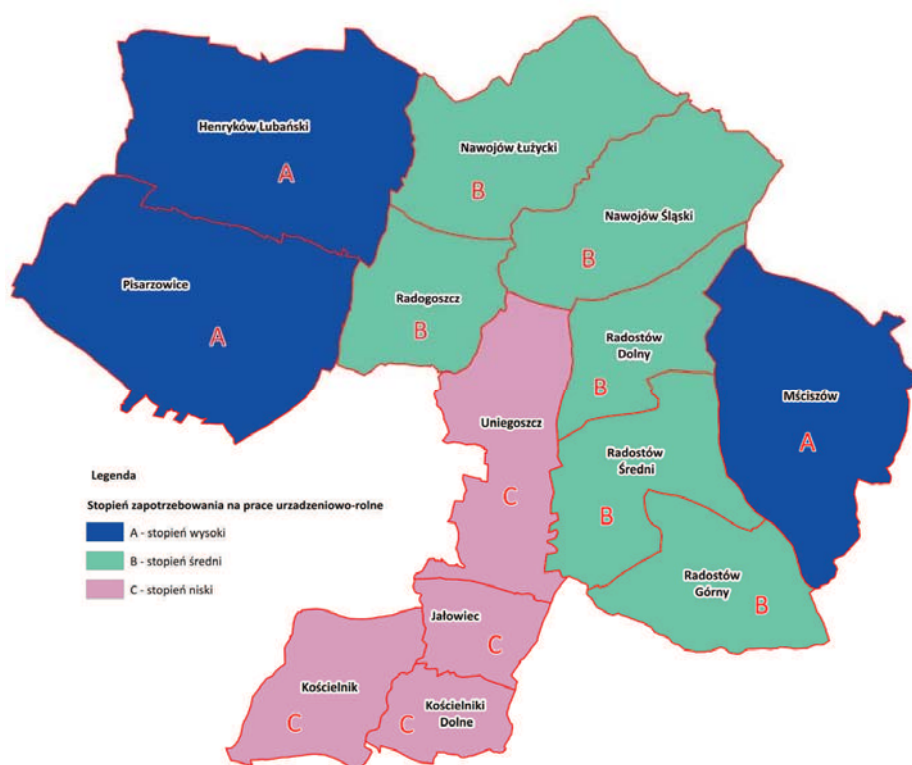
Tabela 39

Lp.	Obręb	zagospodarowanie gruntów odlegowanych		rekultywacja nieużytków	regulacja/konserwacja cieków naturalnych	odbudowa mostów na ciekach naturalnych	prace z zakresu melioracji szczegółowych			prace dotyczące kształtowania sieci dróg		zalesienie gruntów	zadrzewienia liniowe	scalenie gruntów	uporządkowanie nie miejsc	prace z zakresu infrastruktury turystycznej
		kierunek rolny	kierunek leśny				ha	ha	ha	ha	ha					
3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.			
1.	Henryków Lubański	83,71	0,85	0,72	2,18	1	6,25	-	-	7,92	0,06	0,84	6,53	1970,31	1	-
2.	Jalowiec	25,96	1,21	-	3,17	2	1,64	-	-	0,65	-	1,21	-	-	-	-
3.	Kościełnik	33,40	7,60	-	2,91	-	0,99	1,15	-	1,87	-	7,67	-	-	-	-
4.	Kościełniki Dolne	4,14	1,20	-	-	-	-	-	-	1,95	-	1,26	-	-	-	-
5.	Młociżów	19,31	7,87	-	6,14	2	6,11	-	2	10,78	-	7,95	6,28	1687,30	-	-
6.	Nawojów Łużycki	33,54	28,43	0,72	6,57	-	3,06	-	-	10,02	0,43	37,66	6,52	-	-	-
7.	Nawojów Świąski	21,26	13,47	-	-	-	7,44	-	-	5,55	-	13,39	6,35	-	-	-
8.	Pisarzowice	123,68	14,95	-	3,00	-	6,47	0,83	-	13,15	-	14,95	10,97	2128,44	1	-
9.	Radogoszcz	13,54	19,73	-	-	-	3,92	-	-	1,64	-	21,30	1,35	-	1	-
10.	Radostów Dolny	16,45	3,94	-	-	-	2,69	-	-	12,99	-	3,93	6,84	-	-	-
11.	Radostów Górny	12,77	13,46	-	-	-	2,54	1,96	-	6,50	0,10	13,47	7,18	-	-	-
12.	Radostów Średni	29,39	16,51	-	-	-	2,23	-	-	4,19	-	16,40	3,88	-	-	-
13.	Uniegoszcz	4,53	1,14	-	4,28	-	0,89	-	-	2,64	-	2,43	2,56	-	-	1 pkt. Widokowy
14.	Razem	421,68	130,36	1,44	28,25	3	44,23	3,94	2	79,85	0,59	142,46	58,46	5786,05	3	1 pkt. Widokowy

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie analizy rodzaju i zakresu zaproponowanych prac określono stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne dla poszczególnych miejscowości, Rys. 36:

- Rejon A - o wysokim stopniu zapotrzebowania na prace – obejmuje obręby o największej powierzchni: Henryków Lubański, Pisarzowice, Mściszów;
- Rejon B – o średnim stopniu zapotrzebowania na prace – Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Radogoszcz, Radostów Dolny, Radostów Średni, Radostów Górny;
- Rejon C – o niskim stopniu zapotrzebowania na prace – Uniegoszcz, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne.

Rys. 36. Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne

12. PODSUMOWANIE

Analiza obecnej organizacji oraz infrastruktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a także wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną, społeczną i turystyczną pozwoliła określić niezbędne prace urządzeniowo-rolne, mające na celu poprawę życia i pracy ludności na terenie gminy. Są to:

- a) poprawa rolniczej przestrzeni produkcyjnej:
 - w tym celu wskazano zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym o powierzchni 421,68 ha, leśnym o areale 130,36 ha oraz pozostawienie części z nich

w dotychczasowym użytkowaniu (110,05 ha). Natomiast z opracowań planistycznych gminy wynika, że część gruntów odłogowanych położona jest na terenach, dla których zaplanowana funkcja to inwestycje nierolnicze (291,26 ha), drogi (12,21 ha) oraz zagospodarowana kierunku wodnym (1,90 ha);

- rekultywacja nieużytków w kierunku rolnym o łącznej powierzchni 0,77 ha, położone w Henrykowie Lubańskim i Nawojowie Łużyckim;
- po przeanalizowaniu warunków gospodarowania na obszarze gminy wskazano 3 obręby, w których jest największe zapotrzebowanie na scalenie gruntów – Henryków Lubański, Pisarzowice oraz Mściszów. Działanie to wpłynie na poprawę przestrzennej organizacji gospodarstw rolnych oraz na zmniejszenie kosztów produkcji rolnej;

b) poprawa infrastruktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- prace w zakresie melioracji podstawowych obejmują konserwację cieków naturalnych na długości 28,25 km (cieki: Złoty Potok, Gozdnicza, Słotwa, Stróżka oraz rzeka Kwisa). Remontu wymagają również 3 mosty zlokalizowane na Złotym Potoku w Henrykowie Lubańskim oraz Olszówce w Jałowcu. Cieki wymagają przeprowadzenia prac geodezyjnych, ponieważ nie mają wydzielonej działki ewidencyjnej, przebieg cieku w terenie różni się ze stanem ewidencyjnym, jest niewłaściwe oznaczenie użytku w ewidencji gruntów i budynków oraz działki ewidencyjne cieków naturalnych przecięte są działkami drogowymi;
- z uwagi na występowanie cennych pod względem środowiskowym starorzeczy Kwisy należy je zachować w stanie naturalnym, ponieważ są to miejsca schronienia, żerowania i rozmnażania wielu gatunków zwierząt i przyczyniają się do zwiększenia bioróżnorodności obszaru;
- w celu poprawy stanu melioracji szczegółowych do konserwacji lub odbudowy wskazano 44,23 km rowów melioracyjnych, odbudowy wymagają zbiorniki wodne i stawy hodowlane zlokalizowane w Kościelniku, Pisarzowicach, Radostowie Górnym o łącznej powierzchni 3,94 ha. W celu prawidłowego funkcjonowania sieci melioracji szczegółowych potrzebna jest również odbudowa dwóch przepustów znajdujących się w Mściszowie;
- prace z zakresu poprawy infrastruktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmują również kształtowanie sieci dróg transportu rolnego. Do przebudowy wskazano drogi o łącznej długości 79,85 km. Część z nich nie istnieje w terenie, ale ze względu na konieczność zapewnienia dojazdu do działek rolnych i skrócenia czasu przejazdu do nich drogi te powinny zostać odtworzone i przebudowane. Na terenie gminy jest również potrzeba budowy nowych odcinków dróg o długości 0,59 km. Nowe drogi stanowią połączenie dróg ewidencyjnych, ułatwią korzystanie z sieci drogowej i skrócą czas przejazdu;

c) kształtowanie krajobrazu:

- na terenie gminy wskazano grunty do zalesienia o areale 142,46 ha. Największe powierzchnie położone są w Nawojowie Łużyckim i Radogoszczy. Są to przeważnie grunty odłogowane, które zajmują powierzchnię 130,36 ha. Z uwagi na duże różnice w planowanych zalesieniach zawartych w opracowaniach planistycznych, granicy rolno-leśnej z 2005 r. oraz zaproponowanych w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy należałoby ponownie sporządzić projekt granicy rolno-leśnej;
 - w celu poprawy walorów krajobrazowych i środowiskowych, a także z uwagi na duże, otwarte tereny rolnicze na obszarze gminy zaprojektowano zadrzewienia rządowe o długości 58,46 km. Są one zlokalizowane w pasie dróg wskazanych do przebudowy, dlatego ich realizacja powinna przebiegać jednocześnie z realizacją inwestycji drogowych;
 - zgodnie z danymi zawartymi w dokumentach przyrodniczych gminy planowane jest utworzenie użytków ekologicznych, leśnego rezerwatu przyrody, dwóch stanowisk dokumentacyjnych, a także objęcie drzew (pojedynczych, alei i szpalerów drzew) ochroną prawną w formie pomników przyrody. Ponadto wzdłuż Kwisy wyznaczony jest korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym wymagający szczególnej ochrony;
- d) rozwój infrastruktury społecznej i turystycznej:
- najważniejszymi potrzebami związanymi z odnową wsi jest: w Kościelniku - utworzenie przedszkola, domu spokojnej starości i klubu seniora, a także remont wraz z pracami konserwatorskimi kościoła; w Radostowie Średnim – remont kościoła; w Uniegoszczy – budowa świetlicy wiejskiej, utworzenie Centrum Kultury oraz przedszkola. Wskazano też uporządkowanie zaśmieconych miejsc: w Henrykowie Lubańskim, Pisarzowicach, w Radogoszczy;
 - w celu zwiększenia atrakcyjności gminy i możliwości aktywnego spędzania czasu zaproponowano utworzenie szlaków pieszych o długości 5,11 km, które będą połączeniem istniejących szlaków turystycznych i poprowadzone są głównie po drogach wskazanych do przebudowy. Ponadto zaprojektowano szlaki rowerowe o długości 18,42 km, które poprowadzone są po drogach o urozmaiconej nawierzchni: asfaltowej, tłuczniowej, gruntowej oraz po drogach wskazanych do przebudowy. W celu wykorzystania potencjału turystycznego nieczynnego kamieniołomu na Wzgórzu Ostrózek w Uniegoszczy zaproponowano utworzenie zagospodarowanego punktu widokowego. Jest to końcowy fragment ścieżki dydaktycznej, z którego rozciąga się widok na Góry i Pogórze Izerskie;
 - na podstawie analizy rodzaju i zakresu zaproponowanych prac urządzeniowo-rolnych określono stopień zapotrzebowania na prace: wysoki stopień występuje w Henrykowie Lubańskim, Pisarzowicach i Mściszowie, średni – w Nawojowie Łużyckim, Nawojowie Śląskim,

Radogoszczy, Radostowie Dolnym, Radostowie Średnim, Radostowie Górnym, a niski –
w Uniegoszczu, Jałowcu, Kościelniku, Kościelnikach Dolnych.

WYKAZ TABEL

Tabela 1 Udokumentowane złoża surowców naturalnych	9
Tabela 2 Wskaźnik bonitacji gleb	13
Tabela 3 Gleboznawcza klasyfikacja gruntów ornych i użytków zielonych	14
Tabela 4 Obiekty wpisane do rejestru zabytków	17
Tabela 5 Struktura użytkowania gruntów	21
Tabela 6 Struktura gruntów ornych i użytków zielonych	22
Tabela 7 Użytki zielone zaorane	24
Tabela 8 Użytki zielone zaorane wg własności	25
Tabela 9 Grunty orne zadarnione	26
Tabela 10 Grunty orne zadarnione wg własności	26
Tabela 11 Grunty orne i użytki zielone zadudowane i zagospodarowane	27
Tabela 12 Grunty orne i użytki zielone zamienione na zbiorniki i oczka wodne	28
Tabela 13 Użytki rolne zajęte przez naturalną sukcesję leśną	28
Tabela 14 Grunty odłogowane	29
Tabela 15 Grunty odłogowane wg własności	30
Tabela 16 Użytki rolne odłogowane	31
Tabela 17 Powierzchnia gruntów ornych i użytków zielonych obecnie wykorzystywana do prowadzenia produkcji rolniczej	34
Tabela 18 Struktura władania gruntami	36
Tabela 19 Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych	39
Tabela 20 Gospodarstwa różniczan	43
Tabela 21 Grunty dzierżawione z zasobu ANR i Gminy	44
Tabela 22 Grunty ANR zagospodarowane i wolne	45
Tabela 23 Rozdrobnienie gruntów własnych w gospodarstwach rolnych	49
Tabela 24 Stan rowów melioracyjnych	53
Tabela 25 Sieć drenarska na terenie gminy	54
Tabela 26 Sieć drogowa wg własności	57
Tabela 27 Sieć drogowa wg stanu technicznego	58
Tabela 28 Gęstość sieci drogowej	59
Tabela 29 Sieć drogowa wg rodzaju nawierzchni	60
Tabela 30 Infrastruktura społeczna	67
Tabela 31 Inwestycje planowane na terenie gminy	73
Tabela 32 Kierunki zagospodarowania gruntów odłogowanych	81
Tabela 33 Planowane prace na rowach melioracyjnych	92
Tabela 34 Drogi transportu rolnego wskazane do przebudowy i budowy	95
Tabela 35 Planowany stopień lesistości	99
Tabela 36 Planowane zalesienia wg własności	101
Tabela 37 Planowane zalesienia wg klas bonitacyjnych	102
Tabela 38 Planowane zadrzewienia rzędowe	103
Tabela 39 Planowane prace wynikające z ustaleń Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego	113

WYKAZ RYSUNKÓW

Rys. 1. Położenie administracyjne gminy	8
Rys. 2. Lokalizacja złóż mineralnych w gminie Lubań	10
Rys. 3. Sieć wodna na terenie gminy	11
Rys. 4. Typy gleb	12
Rys. 5. Zagrożenie erozją wodną na terenie gminy	15
Rys. 6. Występowanie erozji wietrznej na terenie gminy	16
Rys. 7. Ochrona przyrody oraz dziedzictwa kulturowego	19
Rys. 8. Położenie gruntów ornych i użytków zielonych w gminie	23
Rys. 9. Zmiany w sposobie użytkowania gruntów	32

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu * Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań

Rys. 10. Struktura władania gruntami	37
Rys. 11. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych według grup obszarowych	38
Rys. 12. Grunty różniczan w obrębach: Henryków Lubański, Nawojów Łużycki i Nawojów Śląski.....	41
Rys. 13. Grunty różniczan w obrębach: Radostów Dolny i Radostów Średni	42
Rys. 14. Grunty dzierżawione	46
Rys. 15. Rozdrobnienie gruntów własnych w poszczególnych obrębach	47
Rys. 16. Rozdrobnienie gruntów własnych w grupach obszarowych	48
Rys. 17. Sieć wodna na terenie gminy.....	52
Rys. 18. Melioracje szczegółowe na terenie gminy	55
Rys. 19. Sieć drogowa w gminie	61
Rys. 20. Stan dróg w gminie.....	62
Rys. 21. Infrastruktura turystyczna na obszarze gminy	70
Rys. 22. Planowane przeznaczenie gruntów na terenie gminy	74
Rys. 23. Kierunki zagospodarowania gruntów odłogowanych	82
Rys. 24. Rozłóg gruntów w Henrykowie Lubańskim.....	85
Rys. 25. Rozłóg gruntów w Mściszowie.....	86
Rys. 26. Rozłóg gruntów w Pisarzowicach	87
Rys. 27. Rozbieżności między ewidencyjnym i rzeczywistym przebiegiem cieku Luciąża w Radostowie Dolnym .	89
Rys. 28. Potrzeby w zakresie melioracji podstawowych.....	90
Rys. 29. Potrzeby geodezyjne na ciekach naturalnych	91
Rys. 30. Potrzeby w zakresie melioracji szczegółowych	94
Rys. 31. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego.....	97
Rys. 32. Planowane zalesienia gruntów	100
Rys. 33. Planowane zadrzewienia rzędowe.....	104
Rys. 34. Obszary i obiekty wskazane do ochrony	108
Rys. 35. Infrastruktura turystyczna planowana na terenie gminy	111
Rys. 36. Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo-rolne.....	114

WYKAZ FOTOGRAFII

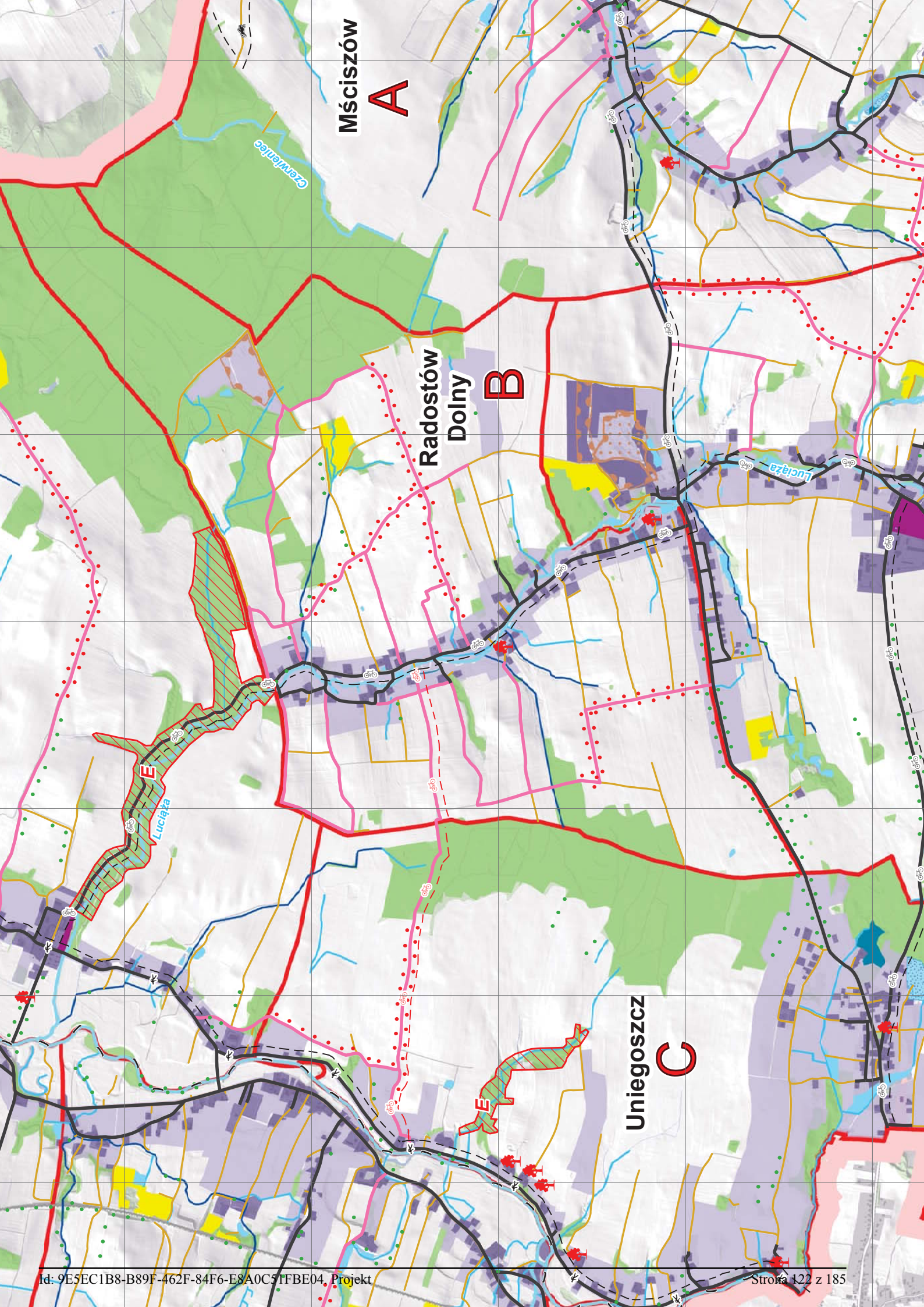
Fot. 1. Kościół w Kościelniku.....	18
Fot. 2. Kościół w Mściszowie	18
Fot. 3. Jaz na Kwisie, na granicy Radogoszczy i Uniegoszcy	51
Fot. 4. Umocniony ciek Luciąża	51
Fot. 5. Rów melioracyjny w Radostowie Dolnym	56
Fot. 6. Rów melioracyjny w Pisarzowicach.....	56
Fot. 7. Droga transportu rolnego w Henrykowie Lubańskim	58
Fot. 8. Droga transportu rolnego w Uniegoszcy.....	58
Fot. 9. Droga transportu rolnego w Radostowie Średnim.....	59
Fot. 10. Droga w Kościelnikach Dolnych.....	59
Fot. 11. Ujęcie wody w Pisarzowicach.....	64
Fot. 12. Stacja uzdatniania wody w Henrykowie Lubańskim	64
Fot. 13. Scena plenerowa, pawilon drewniany i wiata drewniana w Henrykowie Lubańskim.....	65
Fot. 14. Plac fitness w Nawojowie Śląskim.....	65
Fot. 15. Pałac w zespole parkowo-pałacowym w Pisarzowicach	69
Fot. 16. Wyrobisko glinki kaolinowej w Nawojowie Łużyckim	69
Fot. 17. Złoty Potok w Henrykowie Lubańskim wskazany do konserwacji, przepust wymagający remontu	89
Fot. 18. Ciek Stróżka w Mściszowie wskazany do konserwacji	89
Fot. 19. Rów do konserwacji lub odbudowy w Henrykowie Lubańskim.....	93
Fot. 20. Zbiornik wodny wskazany do odbudowy lub konserwacji.....	93
Fot. 21. Droga w Radostowie Średnim wskazana do przebudowy(dz. 188).....	96
Fot. 22. Droga w Mściszowie wskazana do przebudowy (dz. 3)	96
Fot. 23. Aleja lipowa w Nawojowie Śląskim proponowana do objęcia ochroną.....	107
Fot. 24. Kamieniołom w Jałowcu – planowane stanowisko dokumentacyjne	107
Fot. 25. Kościół w Pisarzowicach	110
Fot. 26. Kościół w Radogoszczy	110

LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław wrzesień 2000 r.
2. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, luty 2013 r.
3. Mapy sozologiczne i hydrograficzne, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
4. Mapa glebowo-rolnicza, 2010 Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
5. Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, PWN, Warszawa 2000.
6. Materiały i dane z Urzędu Gminy Lubań, czas pozyskiwania styczeń 2016 r.
7. Dane ewidencji gruntów i budynków gminy, stan na październik 2016 r.
8. Inwentaryzacja terenowa, wrzesień, listopad 2016 r.
9. Dane Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Świdnicy, grudzień 2016 r.
10. Dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, październik 2016 r.
11. Centralna Baza Danych Geologicznych.
12. Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubań przyjęta uchwałą nr XV/124/2016 Rady Gminy Lubań z dnia 22 kwietnia 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubań.
13. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru gminy (z 2005 r. oraz zmiana części tekstowej z 2012 r. i 2013 r.), a także miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla części wsi.
14. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Lubań z elementami opracowania problemowego w zakresie stanowisk roślin i zwierząt chronionych dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, Poznań 2013.
15. Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019 dla Gminy Lubań przyjęty uchwałą nr XXI/192/2017 Rady Gminy Lubań z dnia 3 lutego 2017 r.
16. Plan odnowy miejscowości Kościelnik na lata 2012-2022 przyjęty uchwałą nr XXXII/189/2013 Rady Gminy Lubań z dnia 4 marca 2013 r.
17. Plan odnowy miejscowości Nawojów Łużycki i Nawojów Śląski na lata 2010-2018 przyjęty uchwałą nr III/9/2010 z dnia 27 grudnia 2010 r.
18. Plan odnowy miejscowości Radostów Dolny, Średni i Górny na lata 2010-2019 przyjęty uchwałą nr XXXI/186/2013 z dnia 18 lutego 2013 r.

19. Plan odnowy miejscowości Uniegoszcz na lata 2010-2018 przyjęty uchwałą nr XXXVIII/299/2010 z dnia 23 lipca 2010 r.
20. Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Henryków Lubański na lata 2015-2020 przyjęta uchwałą nr V/33/2015 z dnia 19 maja 2015 r.
21. Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Nawojów Łużycki na lata 2015-2022 przyjęta uchwałą nr V/34/2015 z dnia 19 maja 2015 r.
22. Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Nawojów Śląski przyjęta uchwałą nr V/35/2015 z dnia 19 maja 2015 r.
23. Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Pisarzowice przyjęta uchwałą nr V/36/2015 z dnia 19 maja 2015 r.
24. Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Jałowiec na lata 2016-2026 przyjęta uchwałą nr XIII/141/2016 z dnia 25 lutego 2016 r.
25. Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Uniegoszcz na lata 2016-2026 przyjęta uchwałą nr XIV/116/2016 r. z dnia 11 marca 2016 r.
26. Strategia Rozwoju Gminy Lubań na lata 2014-2020 przyjęta uchwałą nr V/32/2015 z dnia 19 maja 2015 r.
27. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 1034)
28. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 2134)
29. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2017 poz. 519)
30. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 poz. 1161)
31. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity Dz. U. z 2017, poz. 788)
32. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2017 poz. 1566)
33. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2017 poz. 1405)
34. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 1629)
35. Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity z 2016 poz. 1440)
36. Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 1491)
37. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 poz. 2147)

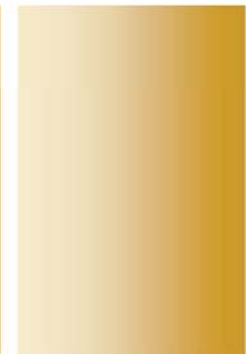
38. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 poz. 1073)
39. Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 poz. 1054)
40. Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2016 poz. 617)

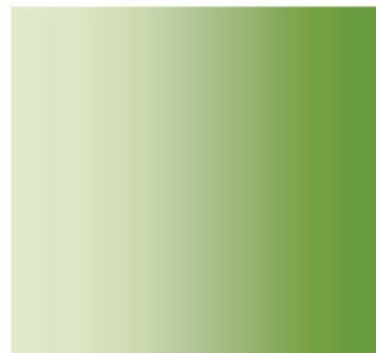
Mściszów
A

Radostów Dolny
B

Uniegoszcz
C

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA
ŚRODOWISKO DLA AKTUALIZACJI
PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO
GMINY LUBAŃ**

Wrocław 2017

**DOLNOŚLĄSKIE BIURO GEODEZJI I TERENÓW ROLNYCH
WE WROCŁAWIU**

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
tel. 71 345 99 55, 71 342 99 33
e-mail: sekretariat@dbgitr.pl
www.dbgitr.pl

Opracowano na wniosek Wydziału Geodezji i Kartografii
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Zespół autorski:

Anna Pietrzyk
Lidia Szeremeta
Joanna Piotrowska
Aleksandra Kosin
Zuzanna Barbaszyńska

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich, dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

Spis treści

I. WPROWADZENIE	5
1. CEL, ZAKRES I POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	5
2. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	6
3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ SPOSOBY ICH REALIZACJI W AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO.....	7
4. USTALENIA I GŁÓWNE CELE AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO	8
4.1. Główne cele Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego oraz jego odniesienie do opracowań planistycznych	8
4.2. Zakres Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego według bloków tematycznych	8
II. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA.....	9
1. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE	9
2. BUDOWA GEOLOGICZNA I ZŁOŻA NATURALNE	9
3. WARUNKI WODNE	11
4. KLIMAT	13
5. GLEBY.....	13
6. OBSZARY LEŚNE I ZADRZEWIONE	17
7. FORMY OCHRONY PRZYRODY, ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE, ZABYTKI	18
8. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW ORAZ STRUKTURA GRUNTÓW ORNYCH I UŻYTKÓW ZIELONYCH	25
9. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	25
9.1. Struktura władania gruntami.....	25
9.2. Struktura gospodarstw rolnych	27
9.3. Stan cieków naturalnych i melioracji szczegółowych	27
9.4. Stan dróg transportu rolnego	30
10. WYPOSAŻENIE GMINY W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ	32
11. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I TURYSTYCZNA.....	33
12. WYŁĄCZENIA GRUNTÓW Z UŻYTKOWANIA ROLNICZEGO.....	35
III. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN ŚRODOWISKA.....	35
1. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO	35

2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA	35
3. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI PRAC URZĄDZENIOWO-ROLNYCH	36
3.1. Regulacja i konserwacja cieków naturalnych	36
3.2. Konserwacja lub odbudowa rowów melioracyjnych.....	37
3.3. Odbudowa zbiorników małej retencji wodnej	39
3.4. Przebudowa dróg.....	40
3.5. Budowa dróg.....	41
3.6. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym	42
3.7. Rekultywacja nieużytków	43
3.8. Scalanie gruntów	44
3.9. Zalesienia gruntów	45
3.10. Planowane zadrzewienia rzędowe	46
3.11. Uporządkowanie miejsc.....	47
3.12. Planowana infrastruktura turystyczna	48
3.13. Wyłączenia gruntów z rolniczego użytkowania.....	48
3.14. Podsumowanie wpływu prac urządzeniowo-rolnych na elementy środowiska	49
4. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	51
5. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	51
6. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO USTALEŃ ZAWARTYCH W AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO	51
7. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZENIA	52
IV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	52
V. WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH	55
SPIS TABEL.....	56
SPIS RYSUNKÓW.....	56
SPIS FOTOGRAFII	56

I. WPROWADZENIE

1. CEL, ZAKRES I POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Prognoza oddziaływania na środowisko dla Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań została wykonana zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1405). Zakres oraz stopień szczegółowości uzgodniono z RDOŚ we Wrocławiu oraz Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym we Wrocławiu, na podstawie art. 53 ww. ustawy.

Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań jest opracowaniem planistycznym, rozwijającym zagadnienia uznane za priorytetowe w dokumentach strategicznych województwa dolnośląskiego i gminy Lubań. W celu spójności z obowiązującymi opracowaniami planistycznymi i programowymi plan urządzeniowo-rolny zawiera ustalenia tych opracowań (suikzp oraz mpzp). Dotyczy to szczególnie obszarów przeznaczonych do zainwestowania na cele nierolnicze, gruntów wskazanych pod planowane zbiorniki wodne, a także złóż surowców naturalnych, obszarów objętych ochroną przyrody oraz zabytków. Ze względu na to, że wpływ na środowisko realizacji tych ustaleń była oceniana w prognozach do mpzp i suikzp, w niniejszym opracowaniu nie dokonano tej oceny. W trakcie opracowywania Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego korzystano przede wszystkim z następujących materiałów:

- Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, wrzesień 2000 r.,
- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubań uchwalone w 2016 r., a także prognoza oddziaływania na środowisko,
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy wraz z prognozami oddziaływania na środowisko (z 2005 r. oraz zmiana części tekstowej z 2012 r. i 2013 r.),
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Lubań z elementami opracowania problemowego w zakresie stanowisk roślin i zwierząt chronionych dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, Poznań 2013.

Według Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego gmina Lubań została zaliczona do regionu V – rolniczo – przemysłowo – rekreacyjnego o niskim i średnim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego oraz słabych i średnich warunkach rozwojowych. Szansę na rozwój mają ekstensywne rolnictwo, przemysł bazujący na surowcach lokalnych oraz rekreacja kwalifikowana. Wysoki stopień lesistości oraz niska intensywność produkcji rolniczej związane są z niską jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Region cechuje ubogie wyposażenie obszarów

wiejskich w urządzenia infrastruktury technicznej. Głównym celem rozwoju obszarów wiejskich na terenie gminy jest odbudowa krajobrazu przyrodniczego, a celami szczegółowymi: modernizacja rolnictwa, rozwój gospodarki leśnej, rozwój funkcji pozarolniczych oraz poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego składa się z dwóch części: analizy stanu istniejącego, w której scharakteryzowano gminę pod względem położenia administracyjnego, geograficznego, warunków klimatycznych i wodnych, ukształtowania terenu, jakości gleb oraz obszarów chronionych. Przeanalizowano również stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz jej infrastrukturę, wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną, społeczną i turystyczną oraz planowane na terenie gminy inwestycje. Wnioski z tej analizy pozwoliły wskazać niezbędne do realizacji konkretne prace urządzeniowo-rolne. Przyczynią się one do wszechstronnego rozwoju wsi, poprawy warunków życia oraz pracy ludności, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

Najważniejszym celem prognozy jest identyfikacja potencjalnych, negatywnych oddziaływań na środowisko ustaleń zawartych w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań oraz określenie rozwiązań eliminujących, ograniczających lub kompensujących te negatywne oddziaływania.

2. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Przed sporządzeniem niniejszego opracowania podjęto następujące działania:

- a) uzgodniono z RDOŚ we Wrocławiu oraz Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym we Wrocławiu zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- b) przeanalizowano wpływ zaproponowanych prac urządzeniowo-rolnych zawartych w części projektowej opracowania na poszczególne elementy środowiska.

Przy opracowywaniu prognozy oddziaływania na środowisko uwzględniono istniejące i planowane formy ochrony przyrody.

Bazowano na inwentaryzacji terenowej przeprowadzonej w celu sporządzenia Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego (wrzesień, listopad 2016 r.).

Ocena oddziaływania poszczególnych prac na środowisko polegała na określeniu jaki wpływ na poszczególne elementy środowiska będzie miała ich realizacja. Oceniono wpływ bezpośredni, pośredni, długoterminowy oraz krótkoterminowy. Do oceny posłużono się skalą zdefiniowaną następująco:

- ✓ pozytywny (P) – działania, które wpłyną na dany element środowiska korzystnie;

- ✓ pozytywny z elementami negatywnymi (PN) – działania, których korzyści środowiskowe jednoznacznie przeważają nad ewentualnymi skutkami negatywnymi;
- ✓ obojętny (O) – prace, które nie wpłyną na poprawę lub pogorszenie stanu środowiska;
- ✓ negatywny (N) – działania, które wpłyną na element środowiska niekorzystnie;
- ✓ brak wpływu na środowisko (-) – w przypadku braku występowania komponentu środowiska na obszarze objętym ustaleniem planu urządzeniowo-rolnego.

3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ SPOSOBY ICH REALIZACJI W AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

Celami szczegółowymi dla gminy Lubań określonymi w Strategii rozwoju obszarów wiejskich jest modernizacja rolnictwa, rozwój gospodarki leśnej, rozwój funkcji pozarolniczych oraz poprawa stanu środowiska przyrodniczego. W Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy zaproponowano działania, dzięki którym będą realizowane ww. cele. Są to:

- modernizacja rolnictwa – w wyniku scalenia gruntów nastąpi poprawa warunków prowadzenia gospodarstw, poprzez utworzenie nowego układu działek, bardziej regularnych, korzystnych w uprawie roślinnej. Ponadto działki jednego gospodarstwa będą zlokalizowane w miarę możliwości obok siebie, w niedalekiej odległości od siedziby gospodarstwa. Natomiast przebudowa dróg poprawi warunki dojazdu do działek rolnych i skróci czas przejazdu;
- rozwój gospodarki leśnej – realizacja planowanych zalesień zwiększy powierzchnię gruntów leśnych o 142,46 ha, uporządkuje obszar gminy, zostaną także wykorzystane grunty odłogowane i porośnięte samosiewem;
- rozwój funkcji pozarolniczych – w aktualizacji wskazano utworzenie nowych szlaków pieszych i rowerowych, określono również potrzeby powstania punktów do obsługi turystycznej – wypożyczalni rowerów, punktów gastronomicznych czy nowych gospodarstw agroturystycznych. Spowoduje to utworzenie nowych miejsc pracy nie związanych z rolnictwem;
- poprawa stanu środowiska przyrodniczego – nowe zalesienia i zadrzewienia rządowe zlokalizowane wzdłuż dróg transportu rolnego wpłyną na poprawę stanu powietrza atmosferycznego, zwiększą retencję glebową obszaru, a także wzbogacą różnorodność biologiczną pól i łąk. Również przebudowa dróg wpłynie pozytywnie na stan środowiska naturalnego. Wpływ na poprawę stanu środowiska przyrodniczego będzie miało również uporządkowanie miejsc, gdzie obecnie składowane są duże ilości odpadów.

4. USTALENIA I GŁÓWNE CELE AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

4.1. Główne cele Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego oraz jego odniesienie do opracowań planistycznych

Celem Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań jest przedstawienie rozwiązań, które przyczynią się do rozwoju obszarów wiejskich, poprawy warunków życia oraz pracy ludności, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

Ustalenia zawarte w dokumencie mogą być pomocne przy tworzeniu gminnych opracowań programowych, planistycznych i projektowych. Służą również do ubiegania się o dotacje celowe z budżetu województwa dolnośląskiego.

Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego zawiera opis najważniejszych problemów dotyczących przestrzeni rolniczej oraz propozycje ich rozwiązania. Realizacja prac wskazanych w opracowaniu zależna jest od ich finansowania ze środków własnych Gminy lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

W celu spójności z opracowaniami planistycznymi gminy część planowanych przedsięwzięć i ustaleń została przeniesiona z innych opracowań sporządzonych dla gminy. Dotyczy to przede wszystkim: planowanych inwestycji i zbiorników wodnych, terenów udokumentowanych złóż surowców naturalnych, istniejących oraz planowanych obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody.

4.2. Zakres Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego według bloków tematycznych

Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań składa się z części tekstowej opracowania oraz części graficznej - mapy w skali 1:20 000.

Dokument podzielony jest na 2 części – analizy stanu istniejącego oraz ustaleń planu urządzeniowo-rolnego. Na podstawie analizy obecnego stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej określono potrzeby przeprowadzenia prac urządzeniowo-rolnych, których realizacja przyczyni się do zwiększenia efektywności produkcji rolnej i leśnej. Proponowane rozwiązania problemów w odniesieniu do całej gminy zawarto w blokach tematycznych:

- poprawa rolniczej przestrzeni produkcyjnej – zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym i leśnym, rekultywacja nieużytków, zabiegi przeciwozyjne i ochrona gruntów rolnych, scalenie gruntów;
- poprawa infrastruktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej – regulacja i konserwacja cieków naturalnych; prace z zakresu melioracji szczegółowych – odbudowa lub konserwacja rowów

melioracyjnych, odbudowa zbiorników małej retencji wodnej; kształtowanie sieci dróg transportu rolnego – przebudowa dróg i budowa nowych odcinków dróg transportu rolnego,

- kształtowanie krajobrazu – planowane zalesienia, wprowadzenie nowych nasadzeń rzędowych oraz proponowane formy ochrony krajobrazu,
- rozwój infrastruktury turystycznej.

Aktualizację planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań sporządzono przy udziale Urzędu Gminy. Do opracowania wykorzystane były dane pozyskane z Urzędu Gminy Lubań, Starostwa Powiatowego w Lubaniu, DZMiUW we Wrocławiu, RZGW we Wrocławiu oraz od jednostek i instytucji pracujących na rzecz rolnictwa (ANR, ARMiR). Źródłem danych o terenie była inwentaryzacja terenowa przeprowadzona w okresie wrzesień, listopad 2016 r.

II. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

1. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Gmina wiejska Lubań, o powierzchni 14 216,83 ha, położona jest w zachodniej części województwa dolnośląskiego, w północnej części powiatu lubańskiego. Sąsiaduje z 8 gminami (Pieńsk, Zgorzelec, Nowogrodzic, Gryfów Śląski, Olszyna, Leśna, Platerówka, Siekierczyn) oraz z 2 miastami (Lubań i Nowogrodzic). Gminę stanowi 13 obrębów geodezyjnych, w tym 12 wsi (obrzęby Radostów Średni i Radostów Dolny stanowią jedno sołectwo): Henryków Lubański, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Mściszów, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Pisarzowice, Radogoszcz, Radostów Dolny, Radostów Górny, Radostów Średni, Uniegoszcz.

Cała powierzchnia gminy położona jest na Przedgórzu Izerskim. Powoduje to, że jej obszar posiada podgórski charakter o średnim urozmaiceniu. Największe wzniesienia występują w północno-zachodniej części gminy, w okolicach Henrykowa Lubańskiego i Pisarzowic (do 315 m n.p.m.), a także w południowo-wschodniej jej części (do 300 m n.p.m.). Tereny obniżają się w kierunku doliny Kwisy, gdzie osiągają około 200 m n.p.m., a w Nawojowie Łużyckim 197 m n.p.m.

2. BUDOWA GEOLOGICZNA I ZŁOŻA NATURALNE

Budowa geologiczna na terenie gminy jest urozmaicona. Przez obszar gminy ze wschodu na zachód (przez obręby Radostów Dolny, Radogoszcz i Henryków Lubański) przebiega granica, która

oddziela paleozoiczne skały metamorfiku kaczawskiego na południu gminy od permomezozoicznych skał osadowych na północy gminy.

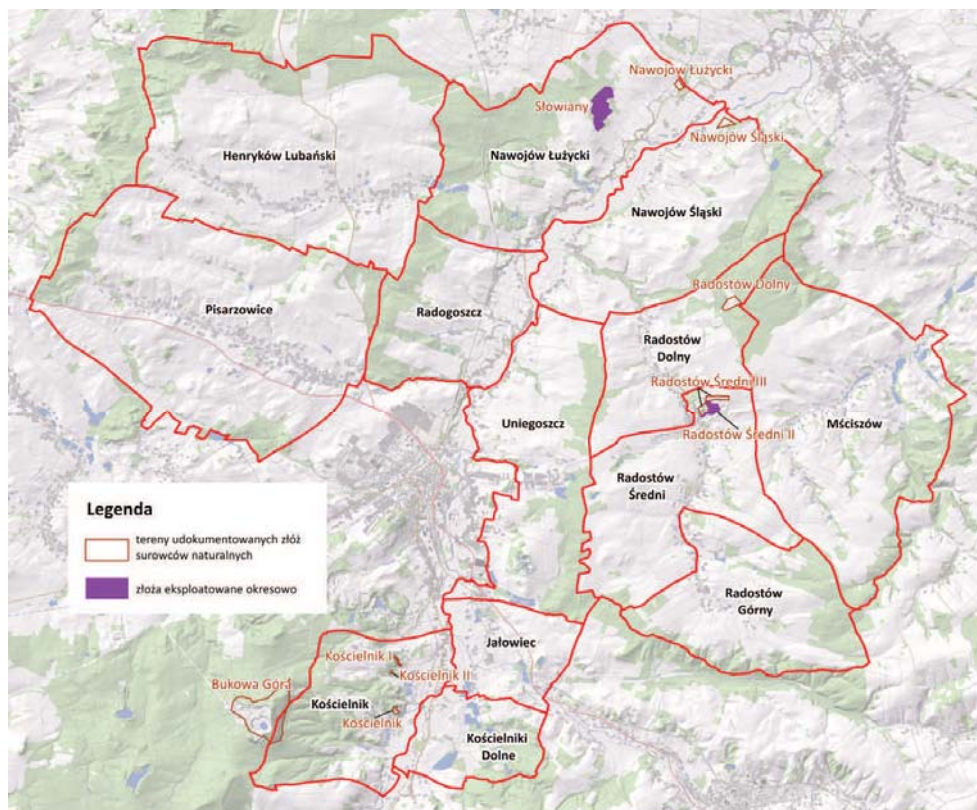
Na terenie gminy występują udokumentowane złoża kopalin: kamieni drogowych i budowlanych, kruszyw naturalnych, surowców ilastych i ceramiki budowlanej oraz gipsów i anhydrytów, Tab. 1, Rys. 1. Okresowo eksploatowane są kruszywa naturalne w Radostowie Średnim oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej w Nawojowie Łużyckim.

Udokumentowane złoża surowców naturalnych

Tabela 1

Lp.	Obręb	Złoże		Koncesje		Użytkownik	Kopaliny	Powierzchnia złoże ha	Stan zagospodarowania	Eksploatacja	
		nazwa	numer	od roku	do roku					rozpoczęcie	zakończenie
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.	Kościełnik	Bukowa Góra	KD 836	brak danych	brak danych	Eurovia Bazalty S.A.	kamienie drogowe i budowlane	67,39	złoże zagospodarowane	01-01-1960	-
2.	Kościełnik	Kościełnik	KN 5154	brak danych	brak danych	-	kruszywa naturalne	0,97	eksploatacja złoże zaniechana	01-01-1990	-
3.	Kościełnik	Kościełnik I	IB 3022	-	-	-	surowce ilaste ceramiki budowlanej	0,26	eksploatacja złoże zaniechana	-	-
4.	Kościełnik	Kościełnik II	IB 3023	-	-	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe	surowce ilaste ceramiki budowlanej	0,40	złoże zagospodarowane	-	-
5.	Kościełnik	Kościełnik III	IB 3021	-	-	-	surowce ilaste ceramiki budowlanej	0,22	eksploatacja złoże zaniechana	-	14-10-1993
6.	Nawojów Łużycki	Nawojów Łużycki	KN 2923	-	-	-	kruszywa naturalne	1,91	eksploatacja złoże zaniechana	-	-
7.	Nawojów Śląski	Nawojów Śląski	GA 74	brak danych	brak danych	-	gipsy i anhydryty	3,10	złoże rozpoznane wstępnie	01-01-1965	-
8.	Radostów Dolny	Radostów Dolny	IB 14284	brak danych	brak danych	Firma JSB	surowce ilaste ceramiki budowlanej	5,25	złoże zagospodarowane	31-12-2014	-
9.	Radostów Średni	Radostów Średni II	KN 8926	30-11-2001	05-11-2023	Wydobywanie i Uszlachetnianie Żwiru i Piaski	kruszywa naturalne	5,46	złoże eksploatowane okresowo	02-01-2003	-
10.	Radostów Średni	Radostów Średni III	KN 11115	24-03-2009	24-03-2019	Wydobywanie i Uszlachetnianie Żwiru i Piaski	kruszywa naturalne	6,82	złoże zagospodarowane	01-01-2009	-
11.	Nawojów Łużycki	Słowiany	IB 2000	brak danych	brak danych	Lode sp. z o.o.	surowce ilaste ceramiki budowlanej	23,40	złoże eksploatowane okresowo	01-01-1956	-

Źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych

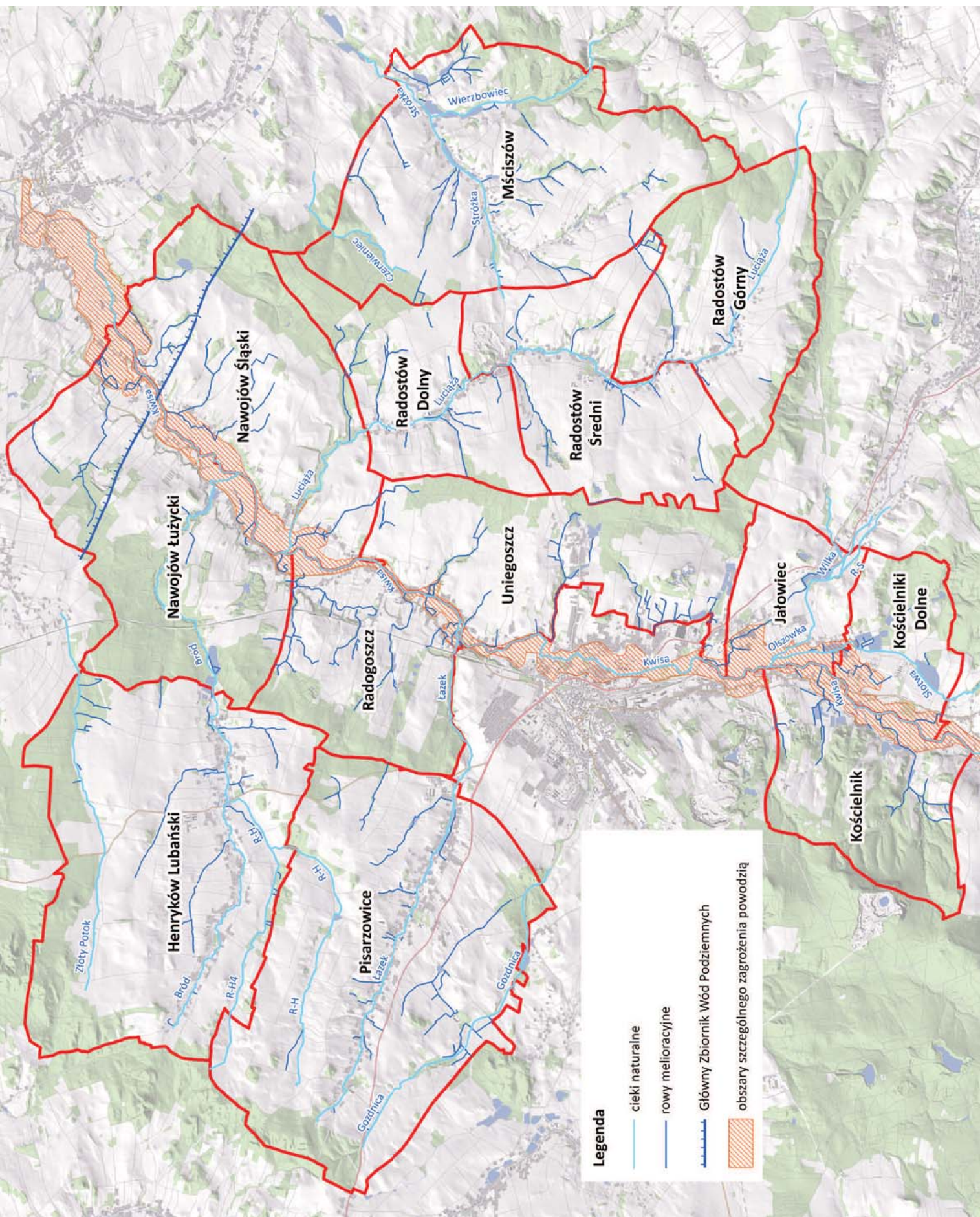
Rys. 1. Lokalizacja złóż mineralnych w gminie Lubań

3. WARUNKI WODNE

Sieć wodna jest dosyć mocno rozbudowana. Głównym ciekim odwadniającym teren gminy jest Kwisa płynąca przez środkową jej część. Sieć wodną uzupełniają mniejsze cieki naturalne przepływające przez gminę: Potok Bród, Łazek, Luciąża oraz Olszówka, Żłoty Potok, R-H, R-H₄, Gozdnicza, Czerwieniec, Stróżka, Wierzbowiec, Słotwa, Wilka i R-S, Rys. 2. Na warunki wodne wpływ mają także rowy melioracyjne rozmieszczone równomiernie na całym terenie.

Obszar gminy zagrożony jest występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat, Rys. 2. Obejmuje on obszary położone wzdłuż rzeki Kwisa, na obu jej brzegach i dotyczy głównie terenów zabudowanych miejscowości.

Według regionalnego podziału hydrogeologicznego gmina Lubań znajduje się w regionie sudeckim, podregionie Żarskim i Lwóweckim oraz Izersko-Karkonoskim. Głównym piętrzem wodonośnym o znaczeniu użytkowym jest piętro czwartorzędowe. Zwierciadło wody występuje na głębokości od 1 do 22 m. Wody użytkowego poziomu wodonośnego wymagają przeważnie prostego uzdatniania, jedynie na południe od miasta Lubań wymagają one zaawansowanego uzdatniania.

Rys. 2. Sieć wodna na terenie gminy

Północno-wschodnia część gminy, na terenie Nawojowa Łużyckiego i Nawojowa Śląskiego, położona jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych nr 317 – Niecka zewnętrzno-sudecka Bolesławiec. Jest to zbiornik o charakterze szczelinowo-porowym, który nie posiada dokumentacji hydrogeologicznej.

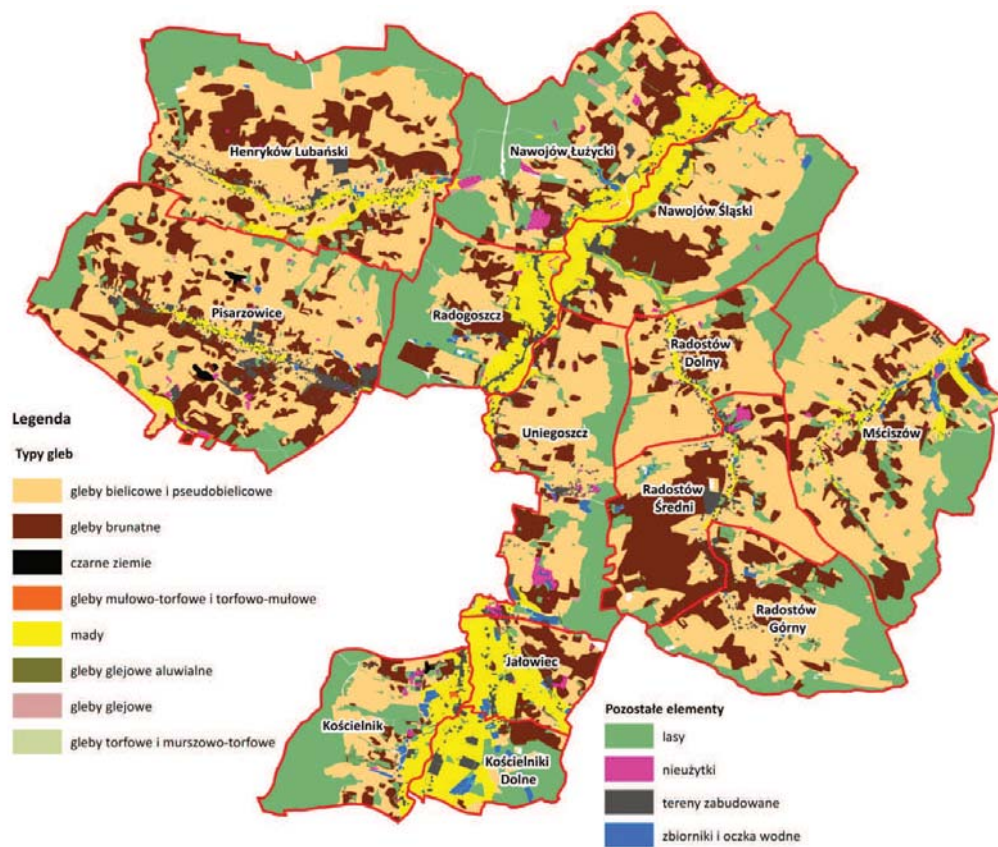
4. KLIMAT

Gmina Lubań położona jest w sudeckim regionie klimatycznym. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (19°C), natomiast najzimniejszym styczeń (4°C). Gmina charakteryzuje się dość długim okresem lata (47-63 dni) oraz stosunkowo krótką zimą (70 dni). Średnia roczna suma opadów atmosferycznych zawiera się w granicach 600 – 700 mm. Okres wegetacyjny trwa od 210 do 220 dni, natomiast okres intensywnego rozwoju roślin – około 100 dni. Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi od 60 do 80 dni. W gminie dominują wiatry zachodnie i północno-zachodnie o średniej prędkości 1,5 m/s.

5. GLEBY

W gminie Lubań dominują gleby bielcowe i pseudobielcowe, które zajmują 56% całkowitej powierzchni użytków rolnych, Rys. 3. Znaczny udział mają również gleby brunatne, które stanowią 30% użytków rolnych. W dolinach rzek wykształcone są mady rzeczne, które zajmują 12% powierzchni użytków rolnych. Pozostałe gleby zajmują znacznie mniejsze powierzchnie, a ich łączny udział wynosi 2% (są to: czarne ziemie, gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe, gleby glejowe aluwialne, gleby glejowe, gleby torfowe i murszowo-torfowe).

Obszar gminy charakteryzuje się glebami dobrej jakości. Świadczy o tym wskaźnik bonitacji gleb, który dla gruntów ornych i użytków zielonych wynosi 61 pkt./ha w skali 100-punktowej, Tab. 2. Najlepsze gleby występują w obrębie Kościelnik, gdzie wskaźnik bonitacji wynosi 66 pkt./ha, a najłabsze w Nawojowie Łużyckim, Pisarzowicach i Uniegoszczu – poniżej 60 pkt./ha.

Rys. 3. Typy gleb

Wskaźnik bonitacji gleb

Tabela 2

Lp.	Obręb	Wskaźnik bonitacji gleb		
		dla GO	dla UZ	Razem dla GO i UZ
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Henryków Lubański	65	56	62
2.	Jałowiec	65	57	63
3.	Kościelnik	74	56	66
4.	Kościelniki Dolne	74	60	63
5.	Mściszów	62	46	60
6.	Nawojów Łużycki	59	52	56
7.	Nawojów Śląski	63	59	61
8.	Pisarzowice	58	56	57
9.	Radogoszcz	63	54	61
10.	Radostów Dolny	67	49	63
11.	Radostów Górny	66	57	64
12.	Radostów Średni	65	55	63
13.	Uniegoszcz	58	50	56
14.	Razem	63	55	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.)

W gleboznawczej klasyfikacji gruntów ornych dominuje klasa III b, która zajmuje powierzchnię 2944,94 ha (42,0% wśród GO) oraz klasa IV a – 2067,07 ha (29,5%), Tab. 3. Natomiast w gleboznawczej klasyfikacji użytków zielonych dominuje klasa III – 1356,06 ha (51,1%) oraz klasa IV – 1011,14 ha (38,1%).

Przedstawiona sytuacja różni się od aktualnego stanu jaki występuje w gminie Lubań. Wynika to z tego, że znaczna część użytków zielonych (ponad 1144 ha) została zaorana, a gruntów ornych zadarniona (314,36 ha), natomiast zmiany te nie są wprowadzone do ewidencji gruntów i budynków.

Na terenie gminy Lubań erozja wodna i wietrzna nie powoduje szkód w środowisku. Zagrożenie występowaniem erozji wodnej na przeważającym terenie jest małe lub bardzo małe. Podobna sytuacja jest w przypadku erozji wietrznej – na przeważającym obszarze jest ona słaba lub średnia. Jedynie w obrębie Uniegoszcz, na powierzchni około 120 ha występuje erozja silna (głównie w północnej i południowej części obrębu).

Opis	Jedn.	grunty orne										GO	użytki zielone					
		I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	V/z	I		II	III	IV	V	VI	V/z
2. SE	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
SE	ha	-	-	211,62	422,25	188,62	73,48	58,00	10,66	-	964,63	-	-	284,56	139,38	24,81	6,92	-
SE	%	-	-	21,9	43,8	19,6	7,6	6,0	1,1	-	100,0	-	-	62,5	30,6	5,4	1,5	-
SE	ha	0,46	18,99	55,92	56,92	49,33	27,04	17,69	2,31	-	228,66	2,49	9,69	35,76	6,81	1,72	-	-
SE	%	0,2	8,3	24,5	24,9	21,6	11,8	7,7	1,0	-	100,0	3,0	11,8	43,8	31,0	8,3	2,1	-
SE	ha	-	11,04	114,10	40,36	16,88	8,87	9,15	1,27	-	201,67	-	7,21	81,20	39,46	16,62	0,87	-
SE	%	-	5,5	56,6	20,0	8,4	4,4	4,5	0,6	-	100,0	-	5,0	55,9	27,1	11,4	0,6	-
SE	ha	-	1,41	28,01	10,95	5,92	3,08	0,85	-	-	50,22	-	5,38	110,52	27,24	8,73	-	-
SE	%	-	2,8	55,8	21,8	11,8	6,1	1,7	-	-	100,0	-	3,5	72,9	17,9	5,7	-	-
SE	ha	-	0,78	42,21	506,49	287,65	93,00	38,94	2,99	-	972,06	-	-	24,60	124,30	22,90	0,55	-
SE	%	-	0,1	4,3	52,1	29,6	9,6	4,0	0,3	-	100,0	-	-	14,3	72,1	13,3	0,3	-
SE	ha	-	-	18,91	150,18	190,45	54,17	22,08	0,27	-	436,06	-	-	125,18	117,29	23,18	7,60	-
SE	%	-	-	4,3	34,4	43,7	12,4	5,1	0,1	-	100,0	-	-	45,8	42,9	8,5	2,8	-
SE	ha	-	-	31,25	295,63	210,62	43,03	22,16	0,40	-	603,09	-	46,98	115,37	76,50	19,26	1,05	-
SE	%	-	-	5,2	49,0	34,9	7,1	3,7	0,1	-	100,0	-	18,1	44,6	29,5	7,4	0,4	-
SE	ha	-	-	43,23	414,97	459,04	127,72	93,75	9,81	0,38	1148,90	-	-	287,02	203,33	19,58	0,99	-
SE	%	-	-	3,8	36,0	40,0	11,0	8,2	0,9	0,1	100,0	-	-	56,2	39,8	3,8	0,2	-
SE	ha	-	3,03	85,91	89,98	67,42	42,69	28,45	3,11	-	320,59	-	0,73	58,27	36,65	11,82	0,61	-
SE	%	-	0,9	26,8	28,1	21,0	13,3	8,9	1,0	-	100,0	-	0,7	53,9	33,9	10,9	0,6	-
SE	ha	-	-	87,74	170,42	90,20	25,16	10,99	-	-	384,51	-	-	32,52	74,52	7,50	1,23	-
SE	%	-	-	22,8	44,3	23,5	6,5	2,9	-	-	100,0	-	-	28,1	64,3	6,5	1,1	-
SE	ha	-	-	40,03	268,54	69,22	31,42	12,50	-	-	421,71	-	-	79,21	39,04	3,12	0,54	1,41
SE	%	-	-	9,5	63,6	16,4	7,5	3,0	-	-	100,0	-	-	64,3	31,7	2,5	0,4	1,1
SE	ha	-	-	92,92	356,41	157,87	54,97	16,79	6,56	-	685,52	-	-	74,62	50,97	6,75	1,17	-
SE	%	-	-	13,6	52,0	23,0	8,0	2,4	1,0	-	100,0	-	-	55,8	38,2	5,1	0,9	-
SE	ha	-	-	19,20	161,84	273,85	97,91	22,42	1,83	-	577,05	-	-	47,23	57,10	14,76	4,33	-
SE	%	-	-	3,3	28,0	47,5	17,0	3,9	0,3	-	100,0	-	-	38,3	46,2	12,0	3,5	-
SE	ha	0,46	35,25	871,05	2944,94	2067,07	682,54	353,77	39,21	0,38	6994,67	2,49	69,99	1356,06	1011,14	185,84	27,58	1,41
SE	%	0,1	0,5	12,4	42,0	29,5	9,7	5,1	0,6	0,1	100,0	0,1	2,6	51,1	38,1	7,0	1,0	0,1

ewidencja gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.)

6. OBSZARY LEŚNE I ZADRZEWIONE

Lasy położone w zachodniej części gminy Lubań należą do V krainy przyrodniczo-leśnej (kraina Śląska), natomiast we wschodniej części – do VII krainy przyrodniczo-leśnej (kraina Sudecka). Granica między nimi przebiega wzdłuż rzeki Kwisy.

Lasy należą do 3 Nadleśnictw:

- Pieńsk – obejmuje tereny położone w północnej i zachodniej części gminy: Henryków Lubański, Nawojów Łużycki, Pisarzowice;
- Lwówek Śląski – należą do niego lasy położone w północno-wschodniej i wschodniej części: Nawojów Śląski, Mściszów;
- Świeradów – Radogoszcz, Uniegoszcz, Radostów Dolny, Radostów Średni, Radostów Górny, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne.

Stopień lesistości wynosi 23,0%, grunty leśne zajmują powierzchnię 3269,15 ha i położone są przeważnie przy granicach obrębów, tworząc zwarte kompleksy, Tab. 4.

Stopień lesistości

Tabela 4

Lp.	Obręb	Powierzchnia		Grunty leśne			Stopień lesistości
		obrębu	użytków rolnych	lasy	grunty zadrzewione i zakrzewione	razem	
		ha	ha	ha	ha	ha	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Henryków Lubański	1970,31	1477,17	419,41	-	419,41	21,3
2.	Jałowiec	393,09	338,94	7,48	0,24	7,72	2,0
3.	Kościelnik	735,36	384,25	302,68	0,06	302,74	41,2
4.	Kościelniki Dolne	389,15	239,82	116,39	-	116,39	29,9
5.	Mściszów	1687,3	1196,82	428,48	-	428,48	25,4
6.	Nawojów Łużycki	1328,10	742,35	473,52	-	473,52	35,7
7.	Nawojów Śląski	1214,85	890,22	269,6	0,05	269,65	22,2
8.	Pisarzowice	2128,44	1744,07	271,33	1,45	272,78	12,8
9.	Radogoszcz	744,93	456,64	241,71	-	241,71	32,4
10.	Radostów Dolny	696,01	519,25	148,43	-	148,43	21,3
11.	Radostów Górny	875,57	563,84	260,89	-	260,89	29,8
12.	Radostów Średni	964,34	856,48	45,19	3,03	48,22	5,0
13.	Uniegoszcz	1089,38	731,79	279,21	-	279,21	25,6
14.	Ogółem	14216,83	10141,64	3264,32	4,83	3269,15	23,0

Źródło: dane ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.)

7. FORMY OCHRONY PRZYRODY, ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE, ZABYTKI

Na terenie gminy nie występują powierzchniowe formy ochrony przyrody. Znajdują się natomiast pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej: cis pospolity w Henrykowie Lubańskim, aleja drzew w Jałowcu oraz wyrobisko gliny kaolinowej w Nawojowie Łużyckim, Rys. 4.

Licznie występują również gatunki roślin chronionych częściowo lub całkowicie, a także stanowiska zwierząt objętych ochroną prawną: ostoje nietoperzy, ptaków, płazów i gadów oraz ryb.

Na znacznej części gminy znajdują się korytarze ekologiczne: Góry Stołowe północ, a także Góry Stołowe zachód. Są to obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin i zwierząt pomiędzy siedliskami.

Na terenie gminy występują liczne obiekty wpisane do rejestru zabytków, Tab. 5. Ponadto występują obiekty ujęte w ewidencji zabytków. Są to głównie zespoły kościelne, mury i bramy cmentarzy, zespoły pałacowo-parkowe, grobowce, kaplice grobowe, kościoły, szkoły, młyn wodny, trafostacja, dzwonnica kościelna oraz liczne budynki gospodarcze i mieszkalne.

Ponadto na terenie gminy wyznaczone są strefy ochronne:

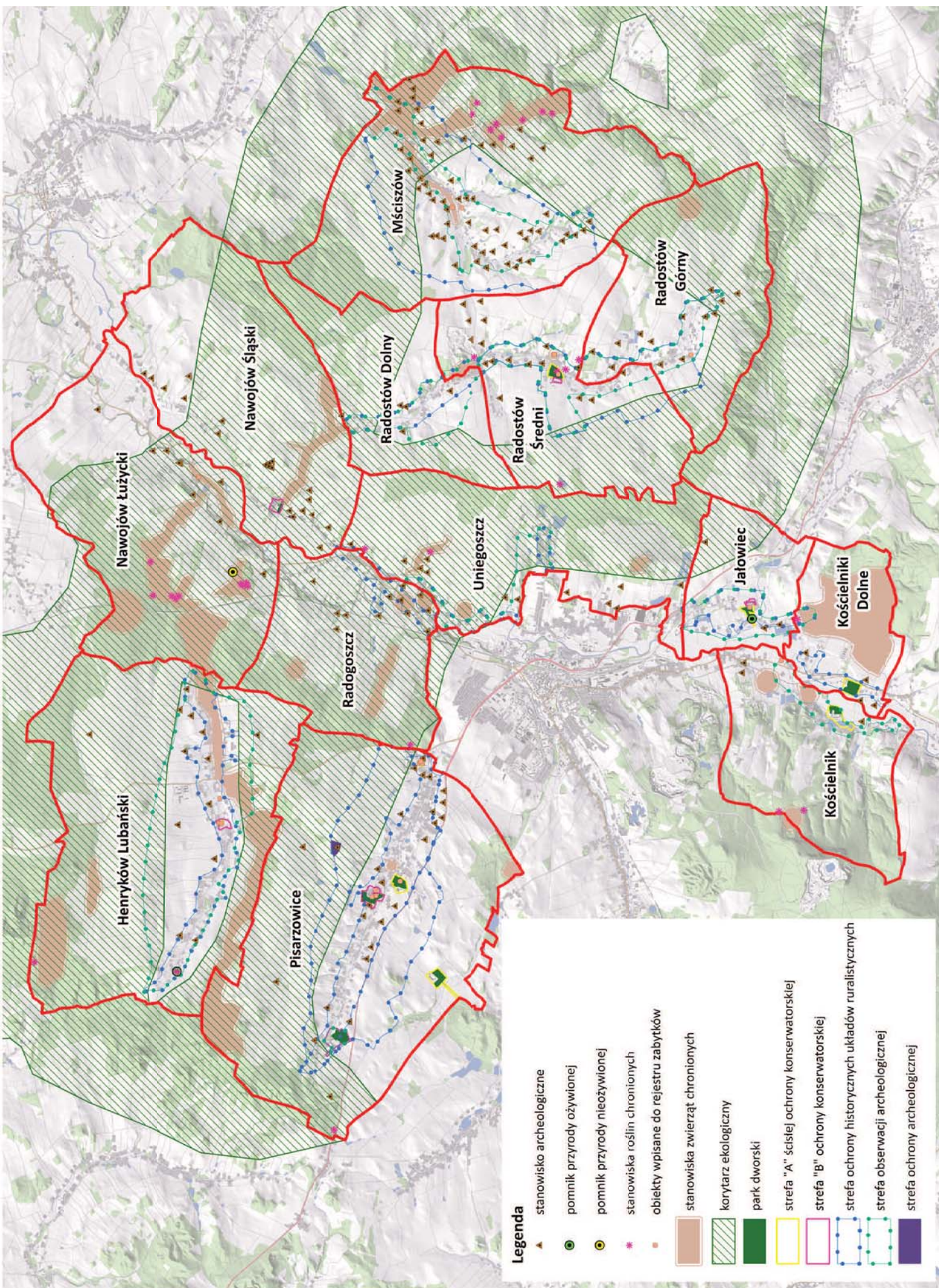
- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej – Henryków Lubański, Pisarzowice, Radostów Średni, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Jałowiec;
- strefa „B” ochrony konserwatorskiej – Henryków Lubański, Pisarzowice, Radostów Średni, Jałowiec;
- strefa obserwacji archeologicznej – Pisarzowice, Uniegoszcz, Radostów Górny, Radostów Dolny, Radostów Średni, Mściszów, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne;
- strefa ochrony historycznych układów ruralistycznych – wyznaczona prawie we wszystkich obrębach oprócz Nawojowa Łużyckiego i Nawojowa Śląskiego;
- strefa ochrony archeologicznej – Pisarzowice, Nawojów Śląski.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Tabela 5

Lp.	Obiekt	Obręb
1.	kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja	Henryków Lubański
2.	plebania w zespole	
3.	dom mieszkalny	
4.	kościół ewangelicki	Jałowiec
5.	pałac	
6.	park	
7.	kościół ewangelicki, obecnie p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	Kościelnik
8.	cmentarz w zespole kościelnym	
9.	park	
10.	kościół parafialny p.w. Św. Jerzego (obecnie ruina)	Mściszów
11.	kościół ewangelicki, obecnie katolicki, filialny p.w. Zesłania Ducha Św.	
12.	zespół dworski	Nawojów Łużycki
13.	dwór, obecnie w części kościół filialny p.w. Chrystusa Króla	
14.	krużganki renesansowe w zespole dworskim	
15.	kościół parafialny p.w. Macierzyństwa NMP	Pisarzowice
16.	zespół folwarczny	
17.	dom zarządcy folwarku	
18.	budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	
19.	obora z częścią mieszkalną w zespole folwarcznym	
20.	zespół pałacowo-parkowy I	
21.	pałac (obecnie ruina)	
22.	park pałacowy	
23.	oficyna pałacowa w zespole	
24.	pałac w zespole pałacowo-parkowym	
25.	park w zespole pałacowo-parkowym	
26.	kościół filialny p.w. Objawienia Pańskiego	Radostów Średni
27.	pałac	
28.	park	
29.	dom mieszkalny	Radostów Górny

Źródło: wykaz zabytków – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, stan na 28.04.2017 r.

Rys. 4. Ochrona przyrody oraz dziedzictwa kulturowego

Proponowanymi użytkami ekologicznymi wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy są, Rys. 5:

1. Śródpolne oczko wodne wraz z otoczeniem – obszar położony jest w Henrykowie Lubańskim wzdłuż Złotego Potoku. Ważne jest zwiększenie bioróżnorodności intensywnie użytkowanych agrocenoz oraz ochrona stanowisk rzadkich ptaków. Gniazdują tu lub stale przebywają: turkawka, świergotek łąkowy, gąsiorek, błotniak stawowy, jastrząb;
2. Dolina cieku R-H₄ na południu Henrykowa Lubańskiego – ochrona ma na celu zachowanie bogatego zgrupowania gatunków ptaków, związanych z otwartym środowiskiem zmiennowilgotnych łąk. W szczególności chronić należy zbiorowiska świeżych łąk wraz z fragmentami trzcinowisk i luźnym zakrzaczeniem wzdłuż cieku wodnego. Jest to obszar, na którym gniazdują lub stale przebywają gatunki ptaków: derkacz, turkawka, świergotek łąkowy, świerszczak, gąsiorek oraz bocian biały, kłaskawka i strumieniówka;
3. Mokradło przy drodze do kopalni itów „Słowiany” w Nawojowie Łużyckim – ważne jest zachowanie oczka wodnego wraz z otaczającą je podmokłą łąką oraz małym lasem. Na obszarze tym występuje rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba wodna, traszka zwyczajna, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka żyworodna;
4. Stare Glinianki w Nawojowie Łużyckim – ochrona polega na zachowaniu torfowiska przejściowego, wykształconego w jednym z dawnych wyrobisk gliny wraz z otaczającą je roślinnością szuwarową oraz lasem. Na obszarze tym występuje rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, a także bagno zwyczajne oraz smardz jadalny;
5. Stare glinianki na terenie Radogoszczy – zachowanie glinianek i torfowisk wraz z otaczającym je lasem. Na obszarze tym występują: rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny;
6. Stawy wzdłuż potoku w Radogoszczy – ochrona polega na zachowaniu powyrobiskowych stawów wzdłuż potoku wraz z otaczającym je lasem. Na obszarze tym występuje rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, traszka grzebieniasta, ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka żyworodna;
7. Dolina Potoku Luciąża w Nawojowie Śląskim – ważne jest zachowanie bogatego zgrupowania gatunków ptaków związanych z ciekami wodnymi oraz rzadko występujących dziuplaków. W szczególności należy zachować naturalny charakter koryta potoku wraz z przylegającym do niego dojrzałym drzewostanem liściastym. Gniazdują tu lub stale przebywają turkawka, zimorodek, dzięcioł średni, pliszka górską, dzięcioł zielony, kruk;

8. Grąd w Uniegoszczy – ochrona polega na zachowaniu lasu grądowego rozwiniętego nad potokiem spływającym do Kwisy. Jest to miejsce występowania pustułki;
 9. Las konwaliowy w Uniegoszczy – doskonałe zachowanie grądu wysokiego z bardzo bogatym stanowiskiem konwalii majowej;
 10. Kompleks stawów w Mściszowie – zachowanie bogatego zgrupowania gatunków ptaków wodno-błotnych. W szczególności ochronić należy trzcinowiska i szuwały na stawach oraz zakrzaczenia, zadrzewienia, wysoką roślinność zielną, występującą w otoczeniu stawów. Na wskazanym terenie gniazdują, stale przebywają lub występują na przelotach: przepiórka, turkawka, zimorodek, pliszka górską, świerszczak, gąsiorek, łabędź niemy, bocian biały, błotniak stawowy, remiz, strumieniówka;
 11. Łęgi w Mściszowie – zachowanie cennych układów zbiorowisk leśnych z sukcesji naturalnej i z sadzenia. Obszar cenny ornitologicznie. Obszar proponowany do ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin objętych ścisłą ochroną – storczyki oraz ochroną częściową – pierwiosnek wyniosły, wawrzynek wilczełyko;
 12. Buczyna na Bukowej Górze w Kościelniku – ochrona polega na zachowaniu niewielkiego fragmentu buczyny wyżynnej w dolinie potoku płynącego spod Bukowej Góry w kierunku Kościelnika;
 13. Fragment starorzecza Kwisy w Kościelniku – zachowanie fragmentu starorzecza rzeki Kwisy w Kościelniku. Na obszarze tym występuje traszka zwyczajna, traszka górską, żaba wodna, żaba trawna. Jest to ostoja ptaków;
- Kompleks stawów „Głębocko” wraz z otoczeniem w Kościelnikach Dolnych – ważne jest zachowanie kompleksu śródleśnych stawów „Głębocko”. Jest to obszar występowania traszki zwyczajnej, traszki górskiej, traszki grzebieniastej, żaby wodnej, żaby jeziorkowej, żaby trawnej, ropuchy szarej, padalca zwyczajnego, zaskrońca zwyczajnego oraz jaszczurki żyworodne.

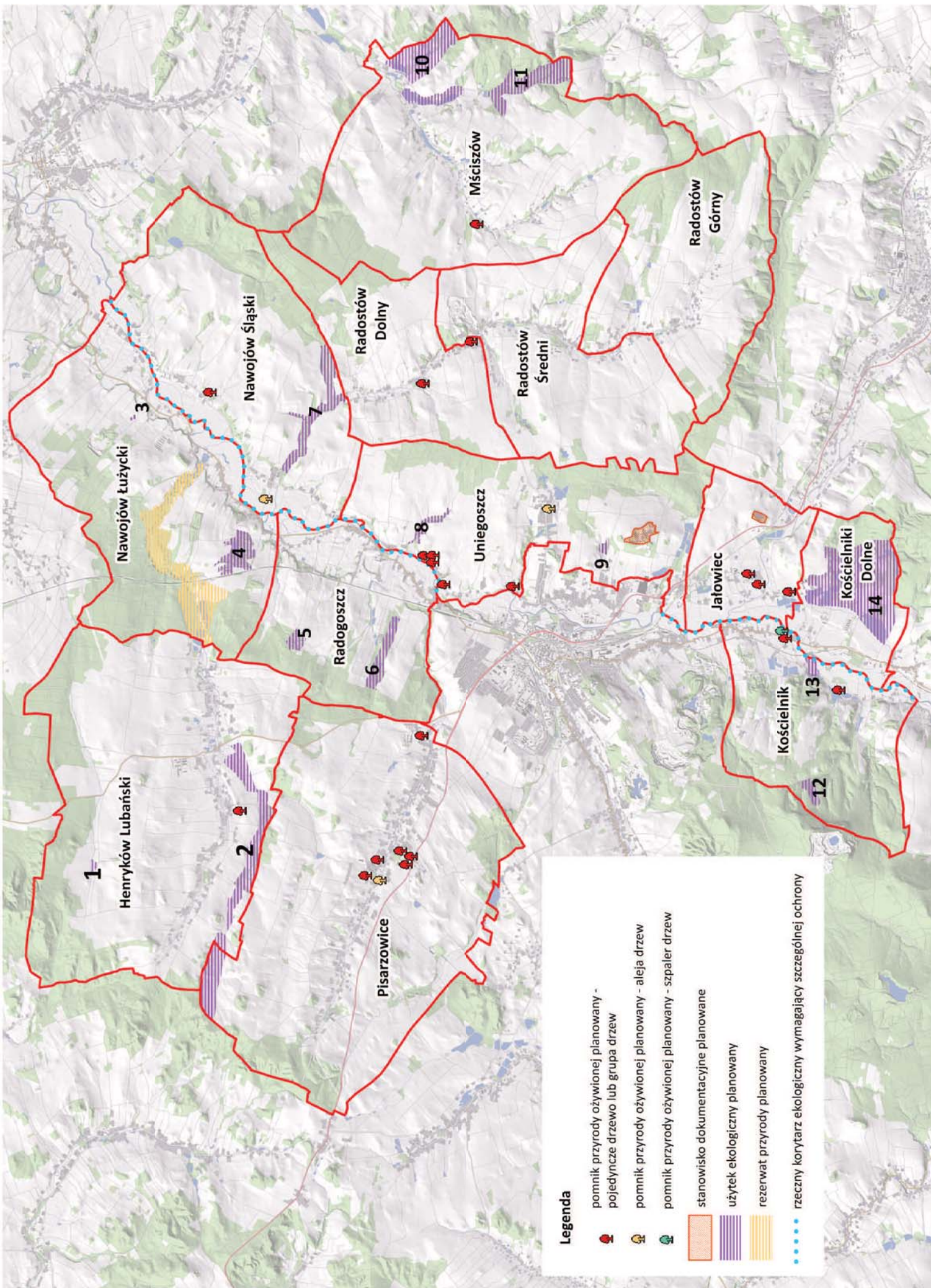
Ponadto na terenie gminy planowane jest utworzenie leśnego rezerwatu przyrody: Uroczysko Żłoty Stok w Nawojowie Łużyckim, w dolinie Potoku Bród, Rys. 5. Przedmiotem ochrony jest zachowanie w stanie niezmienionym następujących elementów środowiska: zbliżone do naturalnego koryto potoku, przylegający do potoku starodrzew liściasty, fragmenty lasów łęgowych i zawilgocenia terenu w rejonie stawów rybnych. Jest to obszar gniazdowania lub stałego przebywania takich gatunków ptaków jak: bocian czarny, kobuz, samotnik, trzmiełojad, siniak, turkawka, zimorodek, dzięcioł średni, pliszka górską, gąsiorek, krogulec, sieweczka rzeczna, kruk, czyż, gil. Na terenie występują również gatunki roślin objętych ochroną częściową: naparstnica zwyczajna, podrzeń żebrowiec, bagno zwyczajne.

Na terenie gminy są również 2 obszary cenne pod względem środowiskowym, które zasługują na ochronę prawną w formie stanowiska dokumentacyjnego:

- Kamieniołom Jałowiec – w XIX w. na tym obszarze odkryto minerał zwany „lubanit”, który bardzo szybko ulega wietrzeniu. Minerał jest fenomenem na skalę światową. Obszar położony jest w Jałowcu;
- Kamieniołom na Wzgórzu Ostrózek – w obrębie Uniegoszcz. Obecnie na tym terenie pozostały dwa z trzech zbiorników wodnych, jeden został całkowicie zasypany. Miejsce stanowi doskonale zachowany relikw bazaltowy w tym rejonie, łączy funkcje przyrodniczo-krajobrazowe. Stanowi malowniczy punkt widokowy na Góry i Pogórze Izerskie.

Na terenie gminy znajduje się wiele drzew o wymiarach pomnikowych, które (wg suikzp) proponuje się do objęcia ochroną prawną. Są to pojedyncze drzewa lub grupa drzew, a także aleje i szpalery drzew.

Dodatkowo w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wzdłuż Kwisy wyznaczono rzeczny korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym wymagający szczególnej ochrony.

Rys. 5. Obszary i obiekty wskazane do ochrony

8. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW ORAZ STRUKTURA GRUNTÓW ORNYCH I UŻYTKÓW ZIELONYCH

W strukturze użytkowania gruntów największą powierzchnię zajmują grunty rolne, których powierzchnia wynosi 10 360,38 ha. Stanowi to 72,8% całkowitej powierzchni gminy. Pozostałe grunty zajmują mniejsze powierzchnie. Są to:

- grunty leśne – 3269,15 ha, ich udział w ogólnej powierzchni gminy wynosi 23,0%, położone są przeważnie przy granicach obrębów, tworząc zwarte kompleksy;
- grunty zabudowane i zurbanizowane – 505,33 ha (3,6%), znajdują się przede wszystkim wzdłuż głównych ulic wsi lub w pobliżu cieków naturalnych;
- grunty pod wodami – 76,24 ha (0,5%);
- tereny różne – 5,73 ha (0,1%), są to przeważnie wały przeciwpowodziowe, a w Nawojowie Łużyckim – byłe składowisko odpadów.

W strukturze gruntów ornych i użytków zielonych dominują grunty orne, które stanowią 72,5% powierzchni. Przeważają prawie w każdym obrębie, z wyjątkiem Kościelników Dolnych, gdzie ich udział wynosi 24,9%.

Inwentaryzacja terenowa wykazała znaczne zmiany w użytkowaniu gruntów w stosunku do stanu ewidencyjnego. Dotyczy to:

- zaorania użytków zielonych – 1144,26 ha,
- zadarnienia gruntów ornych – 314,36 ha,
- zabudowania użytków rolnych – 15,52 ha,
- zamiany użytków rolnych na zbiorniki i oczka wodne – 21,86 ha,
- zajęcia gruntów ornych i użytków zielonych przez naturalną sukcesję leśną – 97,82 ha,
- odłogowania gruntów – 967,46 ha.

9. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

9.1. Struktura władania gruntami

W strukturze władania gruntami największy areal zajmują grunty należące do osób prywatnych posiadających gospodarstwa rolne – 5442,97 ha, co stanowi 38,2% ogólnej powierzchni gminy, Tab. 6. Grunty ANR położone są na powierzchni 3475,43 ha, tj. 24,3%, grunty PGL zajmują 3068,57 ha (21,6%), Majątek Ziemi Olszyna dysponuje powierzchnią 619,07 ha, Gmina 486,89 ha, a osoby fizyczne posiadające nieruchomości do 1 ha – 476,73 ha. Pozostali właściciele posiadają znacznie mniejsze powierzchnie nie przekraczające 200 ha w skali całej gminy.

W Henrykowie Lubańskim i Pisarzowicach sytuacja jest inna niż przedstawiona wyżej ogólna tendencja dla całej gminy. Wynika to z dużego udziału gruntów należących do ANR w tych obrębach – odpowiednio 45,6% oraz 53,5%. Natomiast w Radostowie Górnym i Radostowie Średnim znaczne powierzchnie zajmują grunty należące do Majątku Ziemskiego Olszyna: 228,39 ha (26,1%) oraz 386,74 ha (40,0%). Jest to spółka zajmująca się produkcją roślinną.

9.2. Struktura gospodarstw rolnych

Według danych z ewidencji gruntów i budynków (stan na październik 2016 r.) w gminie Lubań funkcjonuje 821 gospodarstw rolnych o areale 5442,97 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 6,63 ha. Najwięcej gospodarstw należy do grupy obszarowej 1-4,99 ha – 573 gosp. Stanowi to 69,8% wszystkich gospodarstw. Do grupy obszarowej 5-9,99 ha należą 134 gospodarstwa, a powyżej 100 ha – 5 gospodarstw o łącznej powierzchni 716,49 ha.

Przeciętne gospodarstwo rolne składa się z 3 działek o średniej powierzchni 1,91 ha, a grunty należące do niego położone są w szachownicy, przez co nie tworzą zwartych kompleksów pól, wygodnych w uprawie. Są one oddalone od siebie i siedziby gospodarstwa, poprzecinane gruntami należącymi do innych właścicieli. Ponadto często działki mają nieregularny kształt, są wydłużone, wąskie, trudne w uprawie.

9.3. Stan cieków naturalnych i melioracji szczegółowych

Przez środkową część gminy przepływa rzeka Kwisa o długości 15,58 km, Rys. 6. Jej koryto przeważnie jest umocnione, jedynie na niewielkich odcinkach w północnej części gminy charakter rzeki zbliżony jest do naturalnego. Teren gminy odwadniany jest również przez mniejsze cieki przepływające przez jej obszar, których łączna długość wynosi 68,51 km. Są to: Luciąża, Olszówka, Bród, Łazek, Stróżka, Wierzbowiec, Czerwieniec, Wilka, R-S, Słotwa, Żłoty Potok, R-H, R-H₄, Gozdnica. Sieć cieków naturalnych rozmieszczona jest dość równomiernie na terenie gminy. Ich stan jest dobry. Część z nich ma umocnione brzegi, pozostałe mają naturalne koryto, ale utrzymane w dobrym stanie. Jedynie fragmenty cieków Stróżka w Mściszowie, Słotwa w Jałowcu, Żłoty Potok w Henrykowie Lubańskim oraz Gozdnica w Pisarzowicach są w złym stanie i wymagają przeprowadzenia prac.

Na terenie gminy występuje gęsta sieć rowów melioracyjnych, łączna ich długość wynosi 212,50 km, Rys. 6. W większości ich stan jest zły, są one zarośnięte, płytkie, wąskie, niedrożne. Takich rowów jest 125,52 km, Tab. 7. W dobrym stanie technicznym jest 6,67 km. Są to bardzo krótkie odcinki rowów, które w ostatnim czasie zostały wyczyszczone lub są umocnione. Część rowów położona jest w rurociągu. W całej gminie takie urządzenia mają długość 1,80 km. Inwentaryzacja

terenowa wykazała, że znaczna część rowów melioracyjnych została zlikwidowana (78,51 km). Dotyczy to rowów ujętych zarówno w ewidencji gruntów i budynków jak i w ewidencji urządzeń melioracyjnych Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu.

Stan rowów melioracyjnych

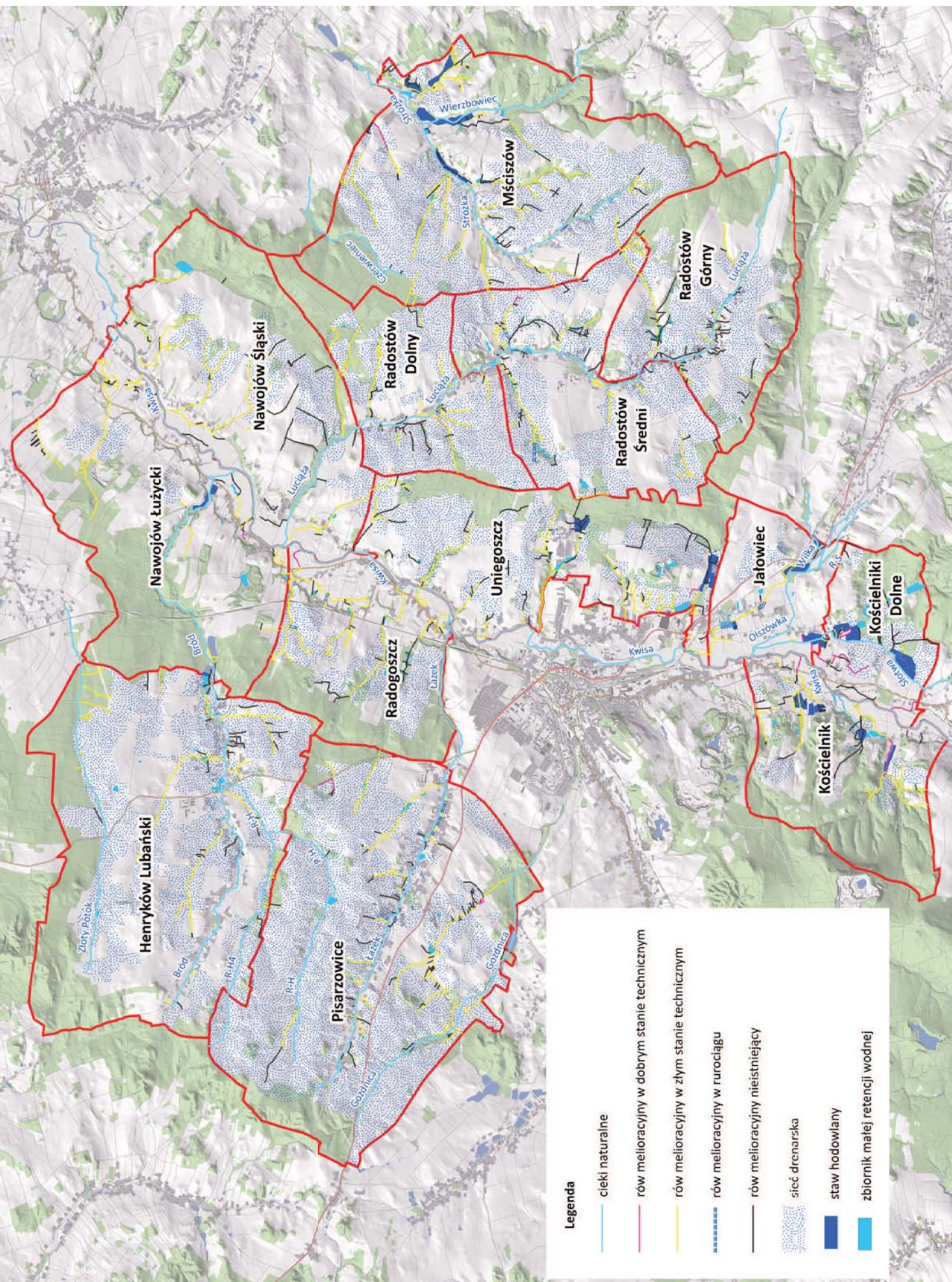
Tabela 7

L.p.	Obręb	Stan rowów melioracyjnych				
		dobry	zły	w rurociągu	nieistniejący	Razem
		km	km	km	km	km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Henryków Lubański	–	12,68	–	6,05	18,73
2.	Jałowiec	0,50	1,82	0,17	0,49	2,98
3.	Kościelnik	0,95	7,64	–	4,48	13,07
4.	Kościelniki Dolne	2,32	0,81	–	4,67	7,80
5.	Mściszów	0,53	20,00	0,08	10,42	31,03
6.	Nawojów Łużycki	0,37	9,14	–	3,14	12,65
7.	Nawojów Śląski	–	12,97	–	7,14	20,11
8.	Pisarzowice	0,69	14,59	0,75	8,65	24,68
9.	Radogoszcz	0,47	11,23	0,27	3,06	15,03
10.	Radostów Dolny	–	8,31	–	4,11	12,42
11.	Radostów Górny	–	3,93	–	7,98	11,91
12.	Radostów Średni	0,24	9,67	0,53	6,38	16,82
13.	Uniegoszcz	0,60	12,73	–	11,94	25,27
14.	Razem Gmina	6,67	125,52	1,80	78,51	212,50

Źródło: dane DZMiUW we Wrocławiu, inwentaryzacja terenowa (wrzesień, listopad 2016 r.)

Na znacznej powierzchni gminy położona jest sieć drenarska, która zajmuje powierzchnię 5633,94 ha. Natomiast jest ona stara, zniszczona, niedrożna, często poprzerywana.

Na terenie gminy znajdują się stawy hodowlane o powierzchni 79,43 ha, które w większości należą do osób prywatnych. Położone są głównie w Mściszowie, Uniegoszczy, Kościelnikach Dolnych, Kościelniku i Jałowcu.

Rys. 6. Sieć wodna na terenie gminy

9.4. Stan dróg transportu rolnego

Sieć drogowa w gminie jest dobrze rozwinięta. Całkowita jej długość wynosi 606,83 km i obejmuje drogi widniejące w ewidencji gruntów i budynków. Analiza nawierzchni dróg pozwoliła stwierdzić, że najwięcej jest dróg o nawierzchni gruntowej – 283,51 km (46,6% wszystkich dróg). Jednak wśród nich 54,01 km to drogi nieprzejezdne – zarośnięte roślinnością, zbyt wąskie do poruszania się po nich maszynami rolniczymi. Długość dróg o nawierzchni z masy bitumicznej wynosi 139,01 km. Ponadto część dróg została zlikwidowana, łączna ich długość wynosi 144,87 km.

Pod względem stanu technicznego ponad połowa dróg jest w złym stanie (307,71 km), Rys. 7. Drogi w dobrym stanie mają długość 154,25 km i są to przeważnie drogi o nawierzchni asfaltowej położone w terenach zabudowanych miejscowości.

Fot. 1. Droga transportu rolnego w Radostowie Średnim

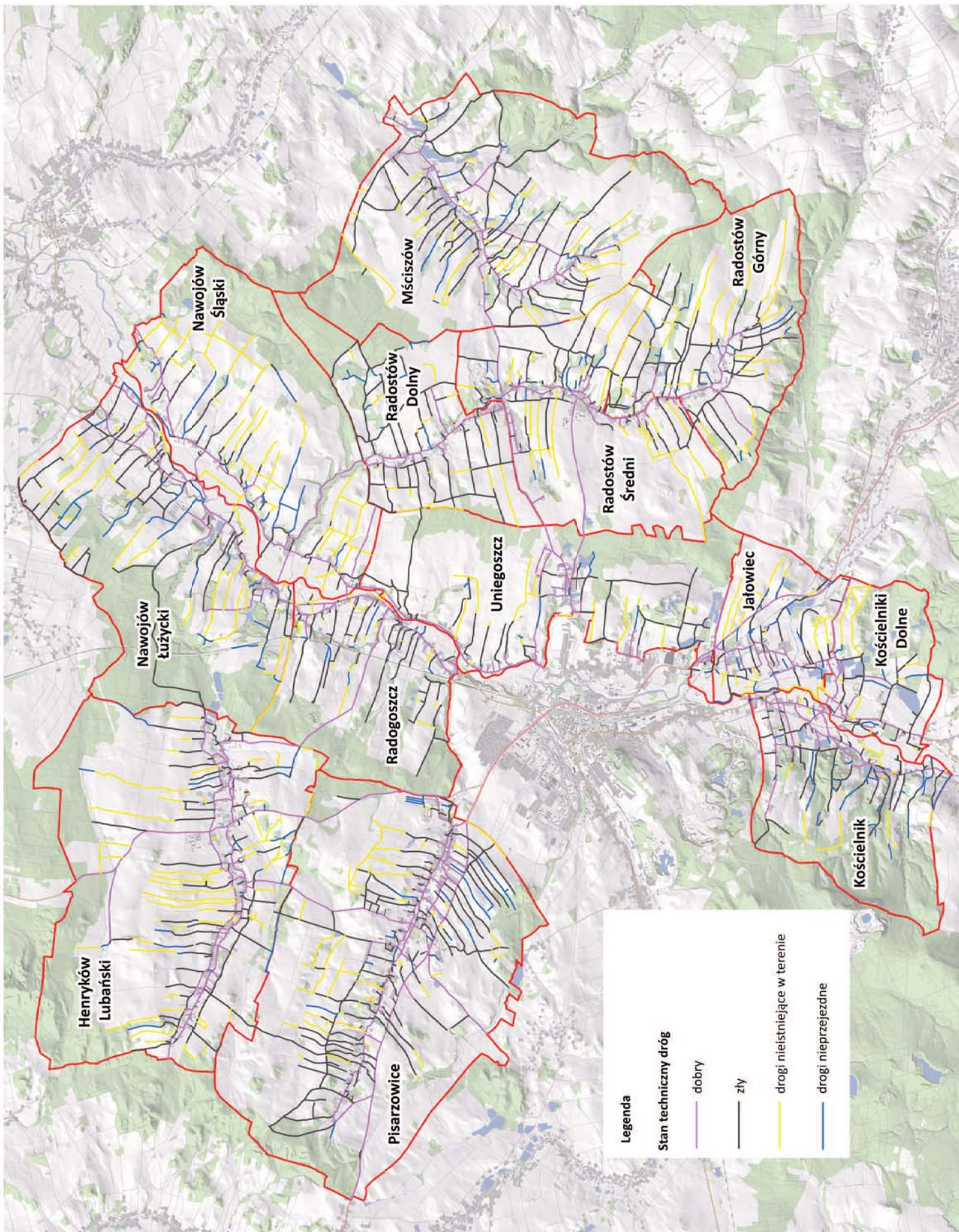
Fot. 2. Droga w Kościelnikach Dolnych

Fot. 3. Droga transportu rolnego w Henrykowie Lubańskim

Fot. 4. Droga transportu rolnego w Uniegoszcy

Rys. 7. Stan dróg w gminie

10. WYPOSAŻENIE GMINY W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

Sieć wodociągowa położona jest we wszystkich miejscowościach. Natomiast część budynków nie jest do niej podłączona – ich mieszkańcy korzystają z własnych studni. Według informacji uzyskanych w Urzędzie Gminy planowana jest rozbudowa sieci w miejscowościach Mściszów, Pisarzowice oraz Jałowiec. Na terenie gminy znajdują się 3 lokalne ujęcia wody podziemnej: w Pisarzowicach (obsługuje wsie: Pisarzowice, Henryków Lubański, Uniegoszcz, Radostów Średni, Radostów Dolny, Radostów Górny), w Nawojowie Śląskim (Nawojów Śląski, Nawojów Łużycki, Radogoszcz) oraz w Mściszowie (obsługuje wieś Mściszów). Ponadto dostawą wody na terenie wsi Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne i częściowo Uniegoszcz zajmuje się Lubańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, które w tym celu eksploatuje 9 studni.

Obszar gminy nie jest skanalizowany. Ścieki odprowadzane są do bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe, a także do przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie Pisarzowic znajduje się kontenerowa biologiczno-chemiczna oczyszczalnia ścieków, a w Kościelnikach Dolnych – oczyszczalnia obsługująca mieszkańców spółdzielni mieszkaniowej „Osada”.

Przez gminę przebiega gazociąg podwyższonego średniego oraz wysokiego ciśnienia. Natomiast nie ma sieci gazowej dostarczającej gaz dla mieszkańców.

Na terenie gminy nie ma żadnego czynnego składowiska odpadów komunalnych. Odpady są wywożone na międzygminne składowisko odpadów w Księgnikach. Natomiast na terenie Nawojowa Łużyckiego znajduje się byłe składowisko odpadów, które w suikzp gminy zostało wskazane jako obszar do rekultywacji.

Sieć elektroenergetyczna jest dobrze rozbudowana. Na terenie gminy znajdują się linie przesyłowe:

- 400 kV relacji Mikułowa–Czarna, dla której obowiązuje pas technologiczny o szerokości 100 m (po 50 m od osi linii w obu kierunkach),
- 2 x 220 kV relacji Mikułowa–Polkowice – szerokość pasa technologicznego wynosi 50 m,
- 2 x 220 kV relacji Mikułowa–Świebodzice – szerokość pasa technologicznego to 70 m.

Natomiast linie dystrybucyjne o wysokim napięciu to: 2 x 110 kV relacji Mikułowa – Bolesławiec, 110 kV Lubań – Lwówek Śląski oraz 110 kV Mikułowa – Nowogrodzic (obecnie nieczynna, planowana jest jej modernizacja).

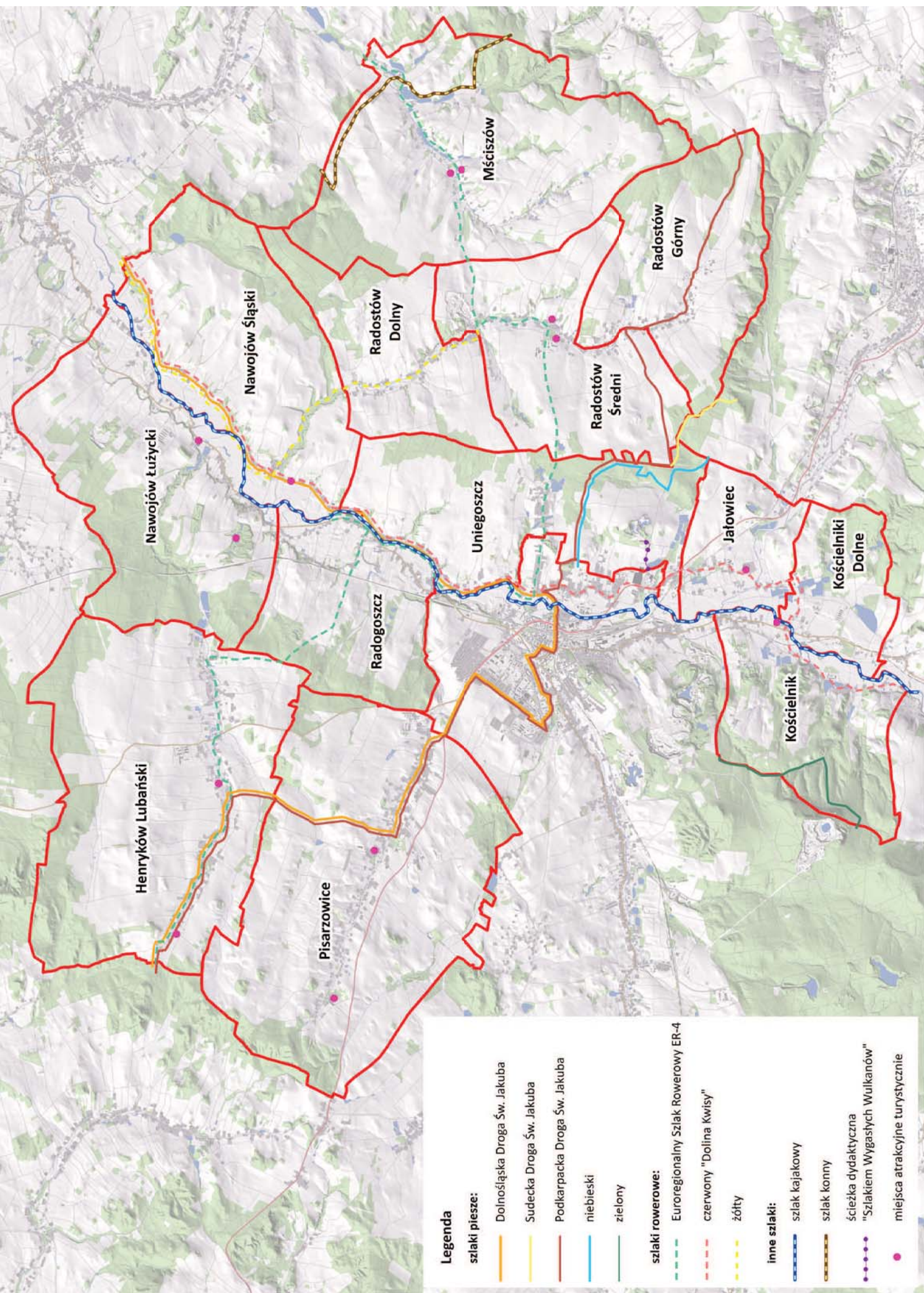
Na terenie gminy planowana jest budowa lub przebudowa linii elektroenergetycznej 400 kV Mikułowa-Czarna na linię 2x400 kV oraz linii 2x220 kV Mikułowa-Świebodzice na linię 2x400 kV. Planowana jest również budowa stacji elektroenergetycznej o górnym napięciu 110 kV – na terenie Mściszowa.

11. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I TURYSTYCZNA

Infrastruktura społeczna jest dobrze rozwinięta. Na terenie gminy znajdują się obiekty oświaty: szkoła podstawowa, gimnazjum, zespół szkolno-przedszkolny oraz biblioteki. Funkcjonują również obiekty rekreacyjne: świetlice, place zabaw – prawie we wszystkich obrębach, boiska sportowe (w Kościelniku i Pisarzowicach), boiska wielofunkcyjne (w Pisarzowicach, Radogoszczy, Radostowie Średnim) oraz place fitness (w 6 obrębach). Miejscem spotkań mieszkańców i organizacji imprez kulturalno-rekreacyjnych, sportowych i festynów okolicznościowych są również wiaty drewniane postawione w 7 obrębach. Ponadto na terenie gminy znajdują się: schronisko młodzieżowe, szatnia sportowa, remizy strażackie, scena plenerowa i pawilon drewniany.

Infrastrukturę turystyczną tworzą szlaki piesze oraz rowerowe o znaczeniu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym, Rys. 8. Ponadto w Mściszowie wyznaczony jest szlak konny, a na rzece Kwis – szlak kajakowy. W Uniegoszcy poprowadzony jest końcowy fragment ścieżki dydaktycznej „Szlakiem Wygasłych Wulkanów”, która prowadzi do nieczynnego kamieniołomu na Wzgórzu Ostrózek i na terenie gminy osiąga długość 0,61 km. Pod względem merytorycznym ścieżka jest unikatem w skali kraju. Można z niej się dowiedzieć o odsłonięciach bazaltów, strukturze pokrywy lawowej, budowie komina wulkanicznego, produktach popiołów wulkanicznych. Przedstawiona jest również historia geologiczna regionu, rzeźba dolin rzecznych i przekształceń antropogenicznych.

Gmina Lubań posiada wiele obiektów, które wpisane są do rejestru zabytków lub są o wysokich walorach kulturowych oraz przyrodniczych i stanowią atrakcje turystyczne. Należą do nich kościoły w Kościelniku, Mściszowie, Radostowie Średnim, Henrykowie Lubańskim i Pisarzowicach, a także dwory, pałace, zespoły pałacowe: w Nawojowie Łużyckim, Radostowie Średnim, Jałowcu i Pisarzowicach. Ciekawym obiektem stanowiącym o atrakcyjności gminy są pomniki przyrody ożywionej: cis pospolity w Henrykowie Lubańskim (najstarsze drzewo w Polsce i prawdopodobnie również w Europie) oraz wyrobisko glinki kaolinowej w Nawojowie Łużyckim. Ponadto w Nawojowie Śląskim znajduje się grodzisko pochodzące z wczesnego średniowiecza.

Rys. 8. Infrastruktura turystyczna na obszarze gminy

12. WYŁĄCZENIA GRUNTÓW Z UŻYTKOWANIA ROLNICZEGO

Wyłączenia gruntów z produkcji rolnej wynikają głównie z ustaleń opracowań planistycznych. Według nich powierzchnia przeznaczona do zainwestowania na cele nierolnicze i nieleśne wynosi 1719,81 ha. Natomiast w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego wskazano grunty nadające się do zalesienia o łącznej powierzchni 144,80 ha. Stąd łączna powierzchnia planowana do wyłączenia z produkcji rolniczej wynosi 1864,61 ha.

Dla dokumentów planistycznych gminy Lubań, zostały sporządzone prognozy oddziaływania na środowisko, w których został określony sposób oddziaływania tych inwestycji na środowisko.

III. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN ŚRODOWISKA

1. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

W przypadku braku realizacji ustaleń Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy stan środowiska nie pozostanie na obecnym poziomie, natomiast przyczyni się do występowania i utrwalania negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska. Spowoduje to następujące potencjalne zmiany w środowisku:

- pogorszenie jakości gleb, wzrost ich zakwaszenia, utrata kultury rolnej gleb oraz pogorszenie warunków uprawy roli poprzez dalsze odłogowanie gruntów rolnych. Spowoduje to również rozprzestrzenianie się chwastów na pola uprawne, a także pogorszenie walorów krajobrazowych. Nastąpi też zmniejszenie różnorodności biologicznej obszaru;
- zwiększenie zagrożenia powodziowego wskutek nieprzeprowadzenia prac regulacyjnych i konserwujących na ciekach naturalnych i rowach melioracyjnych;
- niedrożność rowów melioracyjnych spowodowana brakiem ich odbudowy i konserwacji;
- pogorszenie organizacji prac polowych wskutek niefunkcjonalnej sieci drogowej, będącej w złym stanie technicznym;
- większa emisja hałasu, spalin pochodzących z ciągników rolniczych w wyniku braku płynności ruchu, konieczność częstego hamowania na drodze w złym stanie technicznym i dłuższy czas przejazdu.

2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Najważniejszymi problemami w zakresie ochrony środowiska w gminie Lubań są:

- ✓ brak sieci kanalizacyjnej – ścieki odprowadzane są do bezodpływowych zbiorników lub do przydomowych oczyszczalni ścieków;
- ✓ niedrożność rowów melioracyjnych – brak konserwacji rowów melioracyjnych prowadzi do ich zarastania i zamulania, co powoduje pogorszenie warunków przepływu wody oraz zmiany stosunków powietrzno-wodnych gleb;
- ✓ pogarszanie się stanu sieci drogowej w gminie, co wpływa negatywnie na jakość środowiska – zły stan sieci drogowej powoduje dłuższy przejazd drogami oraz konieczność częstego hamowania ciągników z maszynami rolniczymi, a przez to większą emisję spalin do środowiska;
- ✓ znaczne powierzchnie gruntów odłogowanych wpływają na utratę wartości produkcyjnych gleb oraz obniżenie walorów przyrodniczo-krajobrazowych.

3. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI PRAC URZĄDZENIOWO-ROLNYCH

3.1. Regulacja i konserwacja cieków naturalnych

Ze względu na zły stan techniczny fragmentów cieków naturalnych do konserwacji wskazano 28,25 km cieków (Złoty Potok, Gozdnicza, Stróżka, Słotwa, Kwisa). Są to cieki, które przepływają głównie przez tereny rolnicze. Jedynie Kwisa i Stróżka płyną przez tereny zabudowane miejscowości. Ponadto do remontu wskazano 3 mosty zlokalizowane na ciekach: 1 na cieku Złoty Potok w Henrykowie Lubańskim oraz 2 na cieku Olszówka w Jałowcu. Zaproponowane prace wpłyną na poszczególne elementy środowiska w następujący sposób:

- **wody powierzchniowe** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Konserwacja cieków spowoduje lepszy odpływ wody z terenu, przez co nastąpi zmniejszenie zagrożenia powodziowego na terenie gminy. Również odbudowa mostów poprawi bezpieczeństwo w czasie wyższych stanów wód;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Poprawa stanu technicznego oraz drożności cieków naturalnych spowoduje lepsze odprowadzenie wody z przyległego terenu. Nastąpi również poprawa warunków powietrzno-wodnych gleb położonych bezpośrednio przy ciekach;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;

- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny z elementami negatywnymi. Prace z zakresu konserwacji cieków naturalnych będą polegały na usunięciu pojedynczych drzew i krzewów, które rosną w korycie rzeki i ograniczają swobodny przepływ wody, a także na zmniejszeniu porostu traw. Dlatego wpływ krótkoterminowy może być negatywny. Natomiast nie wpłynie to znacząco długoterminowo na skład i ilość gatunków roślin oraz zwierząt występujących w korycie rzek, a tym bardziej na wielkopowierzchniowe kompleksy roślinności;
- **obszary przyrodnicze chronione prawnie** – obojętny, pod warunkiem zachowania odpowiedniej technologii, przestrzeganiu odpowiednich terminów realizacji prac oraz zapewnieniu dojazdu do cieków;
- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Regulacja i konserwacja cieków wpłynie korzystnie na poprawę walorów krajobrazowych gminy;
- **zabytki** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zabytki położone w pobliżu cieków naturalnych wskazanych do konserwacji znajdują się jedynie w Mściszowie. Konserwacja cieków wpłynie na zmniejszenie zagrożenia powodziowego, a to wpłynie na poprawę bezpieczeństwa obiektów zabytkowych;
- **ludzie** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Prace z zakresu regulacji i konserwacji cieków spowodują zmniejszenie zagrożenia powodziowego, a wyczyszczenie cieków poprawi stan prowadzonych wód;
- **dobra materialne** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Regulacja cieków zmniejszy zagrożenie powodziowe gminy i ograniczy straty spowodowane wysokimi stanami wód.

3.2. Konserwacja lub odbudowa rowów melioracyjnych

Z uwagi na niedrożność rowów melioracyjnych oraz ich nieodpowiednie parametry techniczne do konserwacji lub odbudowy wskazano 44,23 km rowów. Ponadto na terenie gminy znajdują się 2 przepusty, które wskazano do odbudowy. Oba znajdują się w Mściszowie. Zapropozowane prace wpłyną na poszczególne elementy w następujący sposób:

- **wody powierzchniowe** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Udrożnienie rowów spowoduje lepsze odprowadzenie wody z terenu, a to wpłynie na zmniejszenie zagrożenia lokalnymi podtopieniami i podmokłościami. Odpowiedni odpływ wody z rowów ograniczy gromadzenie się materii organicznej i kwasów próchnicowych w korytach przez co nastąpi poprawa jakości wody w rowach melioracyjnych;
- **wody podziemne** – obojętny;

- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Poprawa stanu technicznego rowów melioracyjnych spowoduje regulację stosunków powietrzno-wodnych gleb położonych w bezpośrednim sąsiedztwie rowów;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny;
- **klimat** – obojętny. W bezpośredniej odległości od cieków nastąpi zwiększenie wilgotności powietrza, poprzez większe parowanie, ale będzie to miało miejsce w niewielkiej odległości od rowów, a oddziaływanie będzie znikome;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** - pozytywny z elementami negatywnymi. Prace polegające na konserwacji lub odbudowie rowów melioracyjnych mogą wpłynąć krótkoterminowo negatywnie na bioróżnorodność. Natomiast w perspektywie długoterminowej nastąpi odtworzenie stanu naturalnego środowiska i wpływ będzie pozytywny;
- **obszary przyrodnicze chronione prawnie** – obojętny. W pobliżu rowów wskazanych do konserwacji lub odbudowy znajduje się niewielka część powierzchniowych stanowisk zwierząt chronionych. Natomiast przy założeniu, że wskazane prace będą wykonywane w odpowiednim terminie, przy zastosowaniu właściwych technologii oraz zapewnieniu dojazdu do rowów melioracyjnych wpływ powinien być obojętny;
- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Oczyszczone rowy melioracyjne poprawią walory krajobrazowe gminy;
- **zabytki** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Konserwacja lub odbudowa rowów będą miały pośredni wpływ na zabytki, ponieważ udrożnienie rowów wpłynie na zmniejszenie zagrożenia powodziowego na terenie gminy, a to wpłynie na ochronę zabytków;
- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Nastąpi poprawa warunków powietrzno-wodnych przyległego obszaru, likwidacja lokalnych podmokłości, przez co będzie lepsza organizacja prac polowych;
- **dobra materialne** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Poprawa drożności rowów melioracyjnych wpłynie na lepsze odprowadzenie wody z obszaru gminy, zmniejszenie zagrożenia powodziowego, a to wpłynie pozytywnie na mienie mieszkańców gminy.

3.3. Odbudowa zbiorników małej retencji wodnej

Na terenie gminy znajdują się zbiorniki wodne i stawy hodowlane, które ze względu na swój zły stan techniczny wskazano do odbudowy. Łącznie zajmują powierzchnię 3,94 ha i położone są w Kościelniku, Pisarzowicach i Radostowie Górnym. Wpływ na poszczególne elementy środowiska jest następujący:

- **wody powierzchniowe** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. W wyniku odbudowy nastąpi poprawa jakości wody w poszczególnych zbiornikach wodnych;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. W sąsiedztwie zbiorników wodnych nastąpi poprawa stosunków powietrzno-wodnych terenu, a przez to poprawa jakości gleb;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny;
- **klimat** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Odbudowa zbiorników wodnych wpłynie na poprawę mikroklimatu w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny z elementami negatywnymi. Odbudowa zbiorników wodnych w perspektywie krótkoterminowej może wpłynąć negatywnie na bioróżnorodność środowiska, natomiast długoterminowo nastąpi naturalne wzbogacenie środowiska roślinnego i zwierzęcego, dlatego wpływ będzie pozytywny;
- **obszary przyrodnicze chronione prawnie** – brak wpływu. W pobliżu zbiorników wodnych wskazanych do odbudowy nie znajdują się żadne stanowiska fauny i flory chronionej;
- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Odbudowane zbiorniki wodne i stawy hodowlane wpłyną na poprawę walorów krajobrazowych gminy;
- **zabytki** – brak wpływu. Żaden ze zbiorników wodnych i stawów hodowlanych, które zostały wskazane do odbudowy nie znajduje się w pobliżu obiektów zabytkowych;
- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Odbudowa zbiorników wodnych i stawów hodowlanych wpłynie na poprawę walorów estetycznych gminy, a tym samym na samopoczucie mieszkańców i osób przebywających w gminie;
- **dobro materialne** – brak wpływu.

3.4. Przebudowa dróg

W Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy wskazano drogi do przebudowy o długości 79,85 km. Zaproponowane prace wpłyną na poszczególne elementy środowiska w następujący sposób:

- **wody powierzchniowe** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Wraz z przebudową dróg nastąpi budowa nowych lub wyczyszczenie istniejących rowów odwadniających jezdnię drogi. Nastąpi również poprawa drożności przepustów na rowach;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – obojętny. Przebudowa dróg nie wpłynie długotrwale na jakość gleb. Natomiast krótkotrwale oddziaływanie związane jest z zajęciem części gruntów bezpośrednio przyległych do dróg, ponieważ będzie to miejsce składowania materiałów czy poruszania się maszyn budowlanych;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. W wyniku przebudowy dróg nastąpi zmniejszenie emisji spalin do środowiska poprzez zapewnienie płynnego przejazdu maszynom rolniczym, bez konieczności częstego hamowania, a to wpłynie na poprawę jakości powietrza atmosferycznego;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny z elementami negatywnymi. Przebudowa dróg spowoduje zmniejszenie poziomu hałasu i ilości spalin emitowanych do atmosfery, a to wpłynie pozytywnie na żyjące w środowisku rośliny i zwierzęta. Jednak przebudowa dróg, poprzez budowę rowów przydrożnych, spowoduje również zmianę stosunków wodnych obszaru przyległego, a tym samym – zmianę warunków życia roślin i zwierząt na obszarze przyległym do dróg;
- **obszary przyrodnicze chronione prawnie** – obojętny. W obszarze występowania stanowisk flory i fauny chronionej znajduje się tylko niewielka część dróg wskazanych do przebudowy. Są to drogi, które obecnie istnieją w terenie, po przebudowie zmieni się tylko nawierzchnia drogi. Natomiast w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy zaproponowano budowę przejść dla małych i średnich zwierząt przy drogach wskazanych do przebudowy, które zminimalizują wpływ przebudowy dróg na środowisko;
- **krajobraz** – obojętny;
- **zabytki** – brak wpływu;

- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Przebudowa dróg spowoduje zmniejszenie poziomu hałasu oraz emisję spalin do środowiska, co wpłynie pozytywnie na zdrowie i samopoczucie ludzi przebywających na terenie gminy. Przebudowane drogi będą służyły mieszkańcom i turystom również jako trasy do jazdy rowerem, co także wpłynie pozytywnie na ich zdrowie;
- **dobry materiał** – pozytywny.

3.5. Budowa dróg

W Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy wskazano odcinki dróg do budowy o łącznej długości 0,59 km. Stanowią one połączenie istniejących dróg transportu rolnego, a ich budowa spowoduje skrócenie czasu dojazdu do pól. Zaproponowane prace wpłyną na poszczególne elementy środowiska w następujący sposób:

- **wody powierzchniowe** – obojętny;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – pozytywny z elementami negatywnymi. Pozytywnym oddziaływaniem będzie to, że wraz z budową dróg powstaną rowy odwadniające jezdnię, nastąpi poprawa warunków powietrzno-wodnych obszaru przyległego. Natomiast wskutek budowy dróg nastąpi zmiana przeznaczenia gruntów na pas drogowy, zostanie zastosowany nowy materiał nawierzchni (słabo- lub nieprzepuszczalny), przez co nastąpi zniekształcenie jej struktury w wyniku zagęszczenia gleb;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny. Odcinki dróg wskazane do budowy są bardzo krótkie i będą miały obojętny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego na danym terenie;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny z elementami negatywnymi. W perspektywie krótkoterminowej wpływ budowy dróg na różnorodność biologiczną będzie negatywny, ponieważ nastąpi zajęcie terenu przez maszyny budowlane, a także usunięcie części roślin z terenu. Natomiast w perspektywie długoterminowej nastąpi odtworzenie roślinności i warunków bytowania dla zwierząt. W wyniku budowy odcinków dróg łączących istniejące drogi transportu rolnego nastąpi również skrócenie czasu przejazdu maszynami rolniczymi oraz brak konieczności częstego hamowania. Zmniejszy się zatem hałas i emisja spalin do atmosfery, a poprawią się warunki do życia zwierząt;
- **obszary przyrodnicze chronione prawnie** – brak wpływu;

- **krajobraz** – obojętny;
- **zabytki** – brak wpływu;
- **ludzie** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Budowa dróg transportu rolnego, które stanowią łączniki między drogami wskazanymi do przebudowy, wpłynie na poprawę warunków poruszania się po nich samochodami, maszynami rolniczymi oraz rowerami. Dobry stan techniczny dróg przebudowanych i wybudowanych nowych odcinków dróg ograniczy hałas, zmniejszy emisję spalin, co wpłynie pozytywnie na zdrowie i samopoczucie ludzi przebywających na terenie gminy;
- **dobry materialne** – obojętny.

3.6. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym

W Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy wskazano grunty odłogowane do zagospodarowania w kierunku rolnym o powierzchni 421,68 ha. Są to grunty lepszych klas bonitacyjnych (RIII b zajmuje 66,61 ha, RIV a – 55,48 ha, łIII – 61,44 ha i łIV – 75,83 ha), na których prowadzenie produkcji rolnej jest opłacalne. Zaproponowane prace wpłyną na środowisko w następujący sposób:

- **wody powierzchniowe** – obojętny;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Przywrócenie gruntów odłogowanych do produkcji rolnej spowoduje poprawę struktury gleb, jej żyzności, będzie lepszy obieg składników pokarmowych i lepsze rozprowadzenie wody w glebie;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny z elementami negatywnymi. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym w perspektywie długoterminowej wpłynie pozytywnie na środowisko glebowe obszaru, nastąpi wzbogacenie gatunkowe terenu, lepszy obieg składników pokarmowych i wody w glebie, przez co poprawią się warunki życia pod powierzchnią ziemi. Natomiast nastąpi również usunięcie zbędnej roślinności z terenu i wprowadzenie roślin uprawnych, tych samych gatunków na większym obszarze. Może wpłynąć to niekorzystnie na bioróżnorodność środowiska na powierzchni terenu;

- **obszary przyrodnicze chronione prawnie** – obojętny. Obszary gruntów odłogowanych wskazanych do przywrócenia do użytkowania rolniczego tylko w niewielkiej części znajdują się na terenach powierzchniowych stanowisk zwierząt chronionych. Ich zagospodarowanie w kierunku rolnym nie powinno wpłynąć na stanowiska;
- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych uporządkuje przestrzeń rolniczą, nastąpi poprawa walorów krajobrazowych i estetycznych gminy;
- **zabytki** – obojętny;
- **ludzie** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Uporządkowanie przestrzeni rolniczej i poprawa walorów krajobrazowych gminy wpłynie pozytywnie na samopoczucie mieszkańców i osób przebywających na terenie gminy;
- **dobra materialne** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Przywrócenie gruntów do rolniczego użytkowania spowoduje zwiększenie powierzchni terenu, na którym będzie prowadzona produkcja rolna, a tym samym zwiększenie powierzchni, z której będą uzyskiwane plony roślin uprawnych.

3.7. Rekultywacja nieużytków

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wskazano grunty do rekultywacji. Dotyczy to terenów udokumentowanych złóż surowców mineralnych, na które została wydana decyzja określająca kierunek rekultywacji. Natomiast inwentaryzacja terenowa wykazała, że w Henrykowie Lubańskim i Nawojowie Łużyckim znajdują się nieużytki, które w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego wskazano do rekultywacji w kierunku rolnym. Ich łączna powierzchnia wynosi 0,77 ha. Wpływ na środowisko określono jedynie dla rekultywacji gruntów wskazanych w aktualizacji planu:

- **wody powierzchniowe** – brak wpływu. Grunty wskazane do rekultywacji zajmują bardzo małą powierzchnię, poza tym w ich pobliżu nie znajdują się ciekі naturalne ani rowy melioracyjne;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Rekultywacja nieużytków wpłynie na poprawę struktury gleby, jak również jej stosunków powietrzno-wodnych. Ponadto obieg mikroorganizmów będzie lepszy co również wpłynie na jakość gleb w tym miejscu;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;

- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny z elementami negatywnymi. Rekultywacja nieużytków w kierunku rolnym poprawi strukturę gleby, stworzy dogodne warunki powietrzne i wodne do życia organizmom glebowym przez co nastąpi wzbogacenie gatunkowe obszaru. Natomiast na powierzchni terenu nastąpi zasiew gruntu roślinami uprawnymi, przez co może nastąpić zmniejszenie różnorodności gatunkowej środowiska;
- **obszary przyrodnicze prawnie chronione** – brak wpływu;
- **krajobraz** – obojętny;
- **zabytki** – brak wpływu;
- **ludzie** – obojętny;
- **dobro materialne** – brak wpływu.

3.8. Scalanie gruntów

Do scalenia gruntów wskazano 3 obręby (Henryków Lubański, Mściszów, Pisarzowice), w których występują najbardziej niekorzystne warunki gospodarowania. Wpływ scalenia gruntów na środowisko jest następujący:

- **wody powierzchniowe** – obojętny;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – obojętny;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Wraz ze scaleniem gruntów realizowane jest zagospodarowanie poscaleniowe, które zakłada przebudowę dróg oraz wprowadzenie nowych nasadzeń rzędowych wzdłuż nich. Spowoduje to mniejszą emisję spalin do środowiska, również oddziaływanie zadrzewień będzie pozytywne dla powietrza atmosferycznego;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Nowe nasadzenia rzędowe realizowane w trakcie zagospodarowania poscaleniowego podniosą wartości użytkowe gruntów rolnych, zwiększą retencję glebową, stworzą również korzystne warunki dla organizmów żyjących na danym terenie. Ponadto będą stanowiły miejsce bytowania i rozrodu wielu gatunków zwierząt;
- **obszary przyrodnicze prawnie chronione** – brak wpływu;

- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym wpłynie pozytywnie na krajobraz rolniczy, nastąpi uporządkowanie przestrzeni rolniczej, wprowadzenie nowych zadrzewień liniowych, które poprawią walory krajobrazowe gminy;
- **zabytki** – brak wpływu;
- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym wpłynie na poprawę warunków gospodarowania i lepszy dojazd do działek rolnych. Ponadto przebudowane drogi będą służyły również jako trasy rowerowe i spacerowe, co przełoży się na samopoczucie mieszkańców gminy;
- **dobra materialne** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Scalenie gruntów jest działaniem, które poprawi warunki gospodarowania, poprzez zmniejszenie kosztów przejazdu przebudowanymi drogami rolniczymi. Nowy układ działek spowoduje lepsze warunki prowadzenia produkcji rolniczej, co wpłynie na wysokość plonów roślin uprawnych.

3.9. Zalesienia gruntów

Do zalesienia wskazano grunty o powierzchni 142,46 ha. Są to głównie grunty nieużytkowane, a nawet częściowo porośnięte samosiewem – zajmują one powierzchnię 130,36 ha. Wskazane zalesienia wpłyną na poszczególne elementy środowiska w następujący sposób:

- **wody powierzchniowe** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zalesienia powodują oczyszczenie środowiska z wszelkich zanieczyszczeń, przez co nie przedostają się one do wód powierzchniowych, a jakość wód się poprawi;
- **wody podziemne** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zadrzewienia wychwytyją zanieczyszczenia, a przez to nie dostaną się one do wód podziemnych. Ponadto zalesienia zwiększają retencję wodną obszaru;
- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Wprowadzenie nowych zalesień zwiększy retencję gruntową, spowoduje również przechwytywanie zanieczyszczeń rolniczych z pól;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – pozytywny. Nastąpi oczyszczenie powietrza z zanieczyszczeń atmosferycznych;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zalesienia zaprojektowano w enklawach leśnych, jako uzupełnienie istniejących lasów. Będą

one stanowiły miejsce bytowania, żerowania i schronienia różnych gatunków zwierząt przez co nastąpi wzbogacenie gatunkowe obszaru;

- **obszary przyrodnicze prawnie chronione** – brak wpływu;
- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zalesienia zaplanowano głównie na terenach obecnie odłogowanych, często porośniętych samosiewem. Natomiast wprowadzenie nowych zalesień spowoduje uporządkowanie terenu i poprawę walorów krajobrazowych gminy;
- **zabytki** – brak wpływu;
- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Większa powierzchnia gruntów leśnych spowoduje lepszą jakość powietrza atmosferycznego, co pozytywnie wpłynie na samopoczucie i zdrowie ludzi;
- **dobry materiał** – brak wpływu.

3.10. Planowane zadrzewienia rządowe

Z uwagi na duże, otwarte obszary rolnicze na terenie gminy zaprojektowano zadrzewienia rządowe o długości 58,46 km. Zlokalizowane są obustronnie wzdłuż dróg wskazanych do przebudowy i budowy. Wpływ nowych zadrzewień na środowisko jest następujący:

- **wody powierzchniowe** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Nowe nasadzenia przejmą zanieczyszczenia spływające z pól użytkowanych rolniczo przez co jakość wód powierzchniowych ulegnie poprawie;
- **wody podziemne** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zadrzewienia przejmą zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa, przez co jakość wód podziemnych poprawi się;
- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zadrzewienia podniosą wartości użytkowe gleb, zwiększą retencję glebową, stworzą również korzystne warunki dla organizmów żyjących na danym terenie;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Nowe nasadzenia spowodują większą produkcję tlenu, lepsze oczyszczenie atmosfery z zanieczyszczeń pochodzących z maszyn rolniczych i lepszą jakość powietrza w gminie;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zadrzewienia będą stanowiły miejsce bytowania, schronienia i rozrodu zwierząt, owadów

pożytecznych, ptaków, płazów i ssaków żyjących na terenie gminy. Ponadto zwierzęta penetrujące pola w poszukiwaniu pokarmu ograniczają szkody w plonach powodowane przez szkodniki;

- **obszary przyrodnicze prawnie chronione** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zadrzewienia wzdłuż dróg transportu rolnego będą służyły małym ssakom, płazom, gadom jako miejsce schronienia, bytowania, ale także dadzą możliwość bezpiecznego przemieszczania się po obszarze;
- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Zadrzewienia wpłyną na urozmaicenie krajobrazu rolniczego i poprawę estetyki otoczenia;
- **zabytki** – brak wpływu;
- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Zadrzewienia przechwytyją zanieczyszczenia, oczyszczają powietrze atmosferyczne, wpływają korzystnie na samopoczucie mieszkańców i turystów;
- **dobro materialne** – brak wpływu.

3.11. Uporządkowanie miejsc

W Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań wskazano 3 miejsca, które wymagają uporządkowania ze względu na nielegalne składowanie dużych ilości odpadów. Znajdują się one w Henrykowie Lubańskim, Pisarzowicach i Radogoszczy. Wpływ na środowisko jest następujący:

- **wody powierzchniowe** - pozytywny, bezpośredni, długoterminowy.
- **wody podziemne** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Uporządkowanie tych miejsc spowoduje to, że zanieczyszczenia nie będą się dostawać do wód podziemnych przez co poprawi się ich jakość;
- **gleby** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Likwidacja „dzikich” składowisk odpadów poprawi jakość gleb w miejscach ich występowania;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Uporządkowanie miejsc spowoduje poprawę stanu środowiska przyrodniczego przez co zwiększy się różnorodność biologiczna obszaru;
- **obszary przyrodnicze prawnie chronione** – brak wpływu;

- **krajobraz** – pozytywny, bezpośredni, długoterminowy. Usunięcie odpadów spowoduje poprawę walorów krajobrazowych gminy;
- **zabytki** – brak wpływu;
- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Oczyszczenie środowiska z odpadów spowoduje poprawę walorów krajobrazowych i samopoczucie mieszkańców;
- **dobry materialne** – brak wpływu.

3.12. Planowana infrastruktura turystyczna

W celu lepszego wykorzystania potencjału turystycznego gminy w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego zaproponowano utworzenie szlaków pieszych o długości 5,11 km, a także szlaków rowerowych o długości 18,42 km. Dodatkowo w końcowym fragmencie ścieżki dydaktycznej zaproponowano utworzenie zagospodarowanego punktu widokowego, z którego rozciąga się widok na Góry i Pogórze Izerskie. Wskazane prace wpłyną na środowisko w następujący sposób:

- **wody powierzchniowe** – obojętny;
- **wody podziemne** – obojętny;
- **gleby** – obojętny;
- **powierzchnia ziemi** – obojętny;
- **powietrze** – obojętny;
- **klimat** – obojętny;
- **zasoby naturalne** – brak wpływu;
- **różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta** – obojętny;
- **obszary przyrodnicze chronione prawnie** – brak wpływu;
- **krajobraz** – obojętny;
- **zabytki** – brak wpływu;
- **ludzie** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Utworzenie dodatkowych szlaków pieszych i rowerowych zachęca mieszkańców i turystów do aktywnego spędzania wolnego czasu, co wpłynie pozytywnie na ich zdrowie i dobre samopoczucie;
- **dobry materialne** – pozytywny, pośredni, długoterminowy. Rozbudowa infrastruktury turystycznej może przyczynić się do utworzenia dodatkowych punktów turystycznych: wypożyczalni rowerów, punktów gastronomicznych, a to wpłynie na poziom dochodów ludzi.

3.13. Wyłączenia gruntów z rolniczego użytkowania

Wyłączenia gruntów z produkcji rolnej (o powierzchni 1719,81 ha) obejmują tereny przeniesione z mpzp i suikzp jako tereny planowane do zainwestowania. Są to głównie obszary

przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową – 1127,59 ha, przemysłową i rzemieślniczą – 180,00 ha oraz usługową - 120,61 ha.

Do opracowań planistycznych sporządzone zostały prognozy oddziaływania na środowisko. W mpzp i suikzp wprowadzone są nowe elementy, które oddziałują na poszczególne komponenty środowiska pozytywnie, negatywnie lub częściowo pozytywnie a częściowo negatywnie. W opracowaniach tych znajdują się zapisy mające na celu ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko. Prognozy oddziaływania na środowisko sporządzone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych wsi i do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostały pozytywnie zaopiniowane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Ze względu na to, że niektóre ustalenia zostały przeniesione bezpośrednio z opracowań planistycznych, dla których były sporządzone prognozy oddziaływania na środowisko, nie określono wpływu ich realizacji na poszczególne elementy środowiska. Dotyczy to gruntów wskazanych pod inwestycje nierolnicze i zbiorniki wodne, złóż surowców naturalnych, planowanych obszarów chronionych oraz zabytków.

3.14. Podsumowanie wpływu prac urządzeniowo-rolnych na elementy środowiska

Wpływ długoterminowy wskazanych w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań prac należy ocenić jako zdecydowanie korzystny dla środowiska. Natomiast w perspektywie krótkoterminowej prace mogą wpłynąć negatywnie na niektóre elementy środowiska. Dotyczy to oddziaływania przebudowy dróg na gleby, a także budowy dróg, regulacji cieków, konserwacji rowów melioracyjnych i odbudowy zbiorników wodnych na różnorodność biologiczną.

Przewidywany wpływ długoterminowy poszczególnych działań na środowisko zawarty jest w Tab. 8. Natomiast rzeczywisty wpływ prac urządzeniowo-rolnych na środowisko będzie zależeć głównie od ilości projektów, które będą realizowane w ramach poszczególnych działań, od ich zakresu, a także od ich lokalizacji. Wykonanie poszczególnych prac zależeć będzie od jednostek samorządowych i podmiotów gospodarczych podejmujących decyzję lub przygotowujących wnioski o wsparcie finansowe dla wskazanych prac, od indywidualnych decyzji rolników czy organizacji pozarządowych. Realizacja ustaleń planu zależna jest również od dostępnych środków finansowych na ich realizację, w tym także zabezpieczenia funduszy własnych gminy czy możliwości pokrycia niezbędnych wydatków do czasu ich refundowania.

Id: 911EC1B8-19140E-41B-48A051FB0410	Elementy środowiska	Zastosowana skala oceny:													
		wody powierzchniowe	wody podziemne	gleby	powierzchnia ziemi	powietrze	klimat	zasoby naturalne	różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta	obszary przyrodnicze chronione prawnie	krajobraz	zabytki	ludzie	dobro materii	
2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.		
regulacja i konserwacja cieków naturalnych	P	O	P	O	O	O	-	PN	O	P	P	P	P		
konserwacja lub odbudowa rowów melioracyjnych	P	O	P	O	O	O	-	PN	O	P	P	P	P		
dbudowa zbiorników małej retencji wodnej	P	O	P	O	O	P	-	PN	O	O	-	P	-		
rehabilitacja dróg	P	O	O	O	P	O	-	PN	O	O	-	P	P		
budowa dróg	O	O	PN	O	O	O	-	PN	-	O	-	P	O		
ogospodarowanie gruntów długiowanych w kierunku rolnym	O	O	P	P	O	O	-	PN	O	P	O	P	P		
rekultywacja nieużytków	-	O	P	O	O	O	-	PN	-	O	-	O	-		
zelenienie gruntów	O	O	O	O	P	O	-	P	-	P	-	P	P		
zalesianie gruntów	P	P	P	O	O	O	-	P	-	P	-	P	-		
anowane zadrzewienia rządowe	P	P	P	O	O	O	-	P	P	P	-	P	-		
porządkowanie miejsc	P	P	P	O	O	O	-	P	-	P	-	P	-		
anowana infrastruktura turystyczna	O	O	O	O	O	O	-	O	-	O	-	P	P		

opracowanie własne

Zastosowana skala oceny:

P pozytywny

PN pozytywny z elementami negatywnymi

O obojętny

N negatywny

"- " brak wpływu

4. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Z uwagi na lokalizację gminy oraz planowane rozwiązania zaproponowane działania nie będą transgranicznie oddziaływać na środowisko.

5. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Większość prac urządzeniowo-rolnych będzie miała pozytywny wpływ na poszczególne elementy środowiska. Natomiast, aby w jak najszerszym zakresie przeciwdziałać negatywnym oddziaływaniom należy stosować rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą:

- przebudowa i budowa dróg transportu rolnego – wraz z przebudową dróg korzystne byłoby tworzenie przejść dla małych zwierząt: ssaków, płazów, gadów, bezkręgowców. Dokładna lokalizacja będzie określona w projekcie budowlanym tych dróg. W aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego zaproponowano wprowadzanie nowych nasadzeń wzdłuż dróg wskazanych do przebudowy. Ponadto należy dążyć do zachowania istniejących zadrzewień przydrożnych w dotychczasowym stanie;
- konserwacja lub odbudowa rowów melioracyjnych – decyzję o szczegółowym zakresie tych prac powinien podjąć specjalista po uwzględnieniu wszystkich warunków środowiskowych. Ważne jest również przestrzeganie odpowiednich terminów ich realizacji. W trakcie konserwacji lub odbudowy rowów melioracyjnych należy dążyć do zachowania istniejących zadrzewień i zakrzewień;
- zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym – po zrealizowaniu tego działania należy dążyć do wprowadzania ekstensywnych, ekologicznych kierunków produkcji rolnej. Jest to ważne, ponieważ intensywne rolnictwo bardziej ingeruje w środowisko, a w niektórych przypadkach może doprowadzić nawet do skażenia części jego elementów.

6. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO USTALEŃ ZAWARTYCH W AKTUALIZACJI PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań nie jest dokumentem, który stanowi podstawę realizacji konkretnych prac, a jedynie zawiera opis najważniejszych problemów dotyczących przestrzeni rolniczej oraz propozycje ich rozwiązania. Realizacja prac wskazanych w opracowaniu uzależniona jest od ich finansowania ze środków własnych Gminy lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Ponadto ogólny wpływ wskazanych działań na poszczególne elementy

środowiska jest pozytywny. Dlatego w Prognozie oddziaływania na środowisko nie określono rozwiązań alternatywnych do ustaleń zawartych w planie.

7. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZENIA

Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego nie jest podstawą do realizacji zaproponowanych prac. Zawarte w nich ustalenia mogą być pomocne przy tworzeniu własnych opracowań programowych, planistycznych i projektowych. Dokument może być pomocny również przy ubieganiu się o dotacje celowe z budżetu województwa dolnośląskiego. Ponadto Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego nie wprowadza nowych funkcji w terenie, służy jedynie do odtworzenia i przywrócenia pierwotnego stanu środowiska, który w wyniku zaniedbań uległ pogorszeniu. Z tego względu nie ma konieczności przeprowadzania analizy skutków realizacji postanowień zawartych w dokumencie.

IV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko dotyczy Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań. Głównym celem opracowania jest wskazanie w jaki sposób prace urządzeniowo-rolne wpłyną na poszczególne elementy środowiska.

Celem Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy jest wskazanie potrzeb w zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej i jej infrastruktury, kształtowania krajobrazu oraz infrastruktury społecznej i turystycznej.

Gmina Lubań położona jest w województwie dolnośląskim, w północnej części powiatu lubańskiego. Składa się z 13 obrębów geodezyjnych: Henryków Lubański, Jałowiec, Kościelnik, Kościelniki Dolne, Mściszów, Nawojów Łużycki, Nawojów Śląski, Pisarzowice, Radogoszcz, Radostów Dolny, Radostów Średni, Radostów Górny, Uniegoszcz. Położenie gminy na Przedgórzu Izerskim powoduje, że jej obszar posiada podgórski charakter o średnim urozmaiceniu.

Na terenie gminy występują udokumentowane złoża kopalin: kamieni drogowych i budowlanych, kruszyw naturalnych, surowców ilastych i ceramiki budowlanej oraz gipsów i anhydrytów. Okresowo eksploatowane są kruszywa naturalne w Radostowie Średnim oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej w Nawojowie Łużyckim.

Sieć wodna jest dość mocno rozbudowana. Główną rzeką jest Kwisa przepływająca przez środkową część gminy. Sieć wodną uzupełniają jej dopływy oraz inne mniejsze cieki: Potok Bród, Łazek, Luciąża oraz Olszówka, Żłoty Potok, R-H, R-H₄, Gozdnicza, Czerwieniec, Stróżka, Wierzbowiec,

Słotwa, Wilka i R-S. Obszar gminy zagrożony jest występowaniem powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat. Obejmuje obszary położone wzdłuż Kwisy, najczęściej tereny zabudowane gminy.

Gmina Lubań położona jest w sudeckim regionie klimatycznym. Na całym jej terenie panują podobne warunki klimatyczne: średnia roczna temperatura powietrza wynosi 8°C, najwyższa jest w lipcu (19°C), najniższa w styczniu (4°C). Średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi 600-700 mm, dominują wiatry zachodnie i północno-zachodnie o średniej prędkości 1,5 m/s.

Obszar gminy charakteryzuje się glebami dobrej jakości. Wśród gruntów ornych dominuje klasa III b, która stanowi 42%. Natomiast wśród użytków zielonych przeważa klasa III – 51,1%. Na terenie gminy dominują gleby biellicowe i pseudobiellicowe (56%) oraz brunatne (30%).

Lasy położone w zachodniej części gminy należą do V krainy przyrodniczo-leśnej (kraina Śląska), natomiast we wschodniej części – do VII krainy przyrodniczo-leśnej (kraina Sudecka). Należą do 3 Nadleśnictw: Pieńsk, Lwówek Śląski, Świeradów. Stopień lesistości wynosi 23%.

W strukturze użytkowania gruntów największą powierzchnię zajmują grunty rolne (10 360,38 ha), co stanowi 72,8% całkowitej powierzchni gminy. Wśród gruntów ornych i użytków zielonych zdecydowanie dominują grunty orne, których udział wynosi 72,5% powierzchni. W wyniku inwentaryzacji terenowej stwierdzono znaczne zmiany w sposobie użytkowania gruntów. Dotyczy to: zaorania użytków zielonych (1144,26 ha), zadarnienia gruntów ornych (314,36 ha), zabudowania użytków rolnych (15,52 ha), zamiany użytków rolnych na zbiorniki i oczka wodne (21,86 ha), zajęcia gruntów ornych i użytków zielonych przez naturalną sukcesję leśną (97,82 ha) oraz odłogowania gruntów (967,46 ha).

Analiza ewidencji gruntów i budynków pozwoliła stwierdzić, że na jej terenie funkcjonuje 821 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 6,63 ha. Zajmują one powierzchnię 5442,97 ha.

Ogólny stan cieków naturalnych jest dobry. Jedynie niewielkie fragmenty cieków Złoty Potok, Gozdnicza, Słotwa, Stróżka wskazano do konserwacji. Natomiast rzeka Kwisa na całej długości w granicach gminy wymaga udrożnienia i odtworzenia przekroju czynnego koryta, fragmentarycznego odtworzenia i zabezpieczenia linii brzegu oraz zabudowy wyryw brzegowych.

Natomiast stan rowów melioracyjnych jest zły, dlatego wskazano je do odbudowy lub konserwacji na długości 44,23 km.

Sieć drogowa jest dobrze rozwinięta. Natomiast stan techniczny dróg jest zły. Duża część dróg została zlikwidowana (144,87 km), a także jest nieprzejezdna (54,01 km).

Na terenie gminy nie występują żadne obszary prawnie chronione. Znajdują się natomiast pomniki przyrody ożywionej: cis pospolity w Henrykowie Lubańskim, aleja drzew w Jałowcu oraz pomniki przyrody nieożywionej: wyrobisko glinki kaolinowej w Nawojowie Łużyckim. Licznie

występują gatunki roślin i zwierząt chronionych częściowo lub całkowicie, a także stanowiska zwierząt objętych ochroną prawną. Natomiast wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy planowane jest utworzenie użytków ekologicznych, rezerwatu przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, a także objęcie drzew o wymiarach pomnikowych ochroną prawną.

Sieć wodociągowa położona jest we wszystkich miejscowościach, natomiast część budynków nie jest do niej podłączona – ich mieszkańcy korzystają z przydomowych studni. Obszar gminy nie jest skanalizowany, nie posiada również sieci gazowej rozdzielczej. Odpady stałe wywożone są na międzygminne składowisko odpadów w Księgnikach.

Infrastruktura społeczna jest dobrze rozwinięta. Gmina wyposażona jest w podstawowe obiekty oświaty i rekreacji.

Brak realizacji zaproponowanych prac wpłynie na utrwalenie negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska. Nastąpi pogorszenie jakości gleb, zwiększenie zagrożenia powodziowego, pogorszenie organizacji prac polowych oraz zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.

Największymi problemami w zakresie ochrony środowiska jest brak sieci kanalizacyjnej, niedrożność rowów melioracyjnych, pogarszający się stan sieci drogowej, występowanie gruntów odłogowanych.

W celu określenia oddziaływania zaproponowanych w Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań prac określono ich wpływ na środowisko w sposób bezpośredni i pośredni, w perspektywie długoterminowej, jak również krótkoterminowej. W tym celu posłużono się skalą zdefiniowaną następująco: wpływ pozytywny, pozytywny z elementami negatywnymi, obojętny, negatywny, brak wpływu na środowisko. Analizowane ustalenia to: regulacja i konserwacja cieków naturalnych, konserwacja lub odbudowa rowów melioracyjnych, odbudowa zbiorników małej retencji wodnej, przebudowa dróg, budowa dróg, zagospodarowanie gruntów odłogowanych w kierunku rolnym, rekultywacja nieużytków, scalenie gruntów, zalesienia gruntów, planowane zadrzewienia rzędowe, uporządkowanie miejsc, planowana infrastruktura turystyczna. W perspektywie długoterminowej wskazane prace wpłyną na środowisko korzystnie. Natomiast krótkoterminowo prace mogą wpłynąć negatywnie na niektóre elementy środowiska. Dotyczy to wpływu przebudowy dróg na gleby oraz budowy dróg, regulacji cieków, konserwacji rowów melioracyjnych i odbudowy zbiorników wodnych na różnorodność biologiczną.

Z uwagi na lokalizację gminy zaproponowane prace nie będą transgranicznie oddziaływać na środowisko.

W opracowaniu zaproponowano rozwiązania, które zminimalizują potencjalnie negatywny i częściowo negatywny wpływ na środowisko. Dotyczą one: przebudowy i budowy dróg, konserwacji lub odbudowy rowów melioracyjnych, zagospodarowania gruntów odłogowanych w kierunku rolnym.

W Prognozie oddziaływania na środowisko nie określono rozwiązań alternatywnych do ustaleń zawartych w planie, głównie z uwagi na to, że Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego nie jest dokumentem, który stanowi podstawę do realizacji zaproponowanych prac. Również nie ma konieczności przeprowadzenia analizy skutków realizacji postanowień zawartych w dokumencie.

V. WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

1. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1405),
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 519),
3. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134),
4. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1161)
5. Dane ewidencji gruntów i budynków gminy, stan na październik 2016 r.,
6. Inwentaryzacja terenowa przeprowadzona na potrzeby realizacji Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy, wrzesień, listopad 2016 r.,
7. Wykaz zabytków z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu,
8. Wykaz obiektów prawnie chronionych – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu.
9. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru gminy, a także miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla części wsi.
10. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, Uchwała Rady Gminy Lubań nr XV/124/2016 z dnia 22 kwietnia 2016 r.
11. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Lubań z elementami opracowania problemowego w zakresie stanowisk roślin i zwierząt chronionych dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, Poznań 2013.

SPIS TABEL

<i>Tabela 1 Udokumentowane złoża surowców naturalnych</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 2 Wskaźnik bonitacji gleb.....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 3 Gleboznawcza klasyfikacja gruntów ornych i użytków zielonych.....</i>	<i>16</i>
<i>Tabela 4 Stopień lesistości</i>	<i>17</i>
<i>Tabela 5 Obiekty wpisane do rejestru zabytków.....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 6 Struktura władania gruntami</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 7 Stan rowów melioracyjnych</i>	<i>28</i>
<i>Tabela 8 Ocena długoterminowego wpływu ustaleń Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań na komponenty środowiska.....</i>	<i>50</i>

SPIS RYSUNKÓW

<i>Rys. 1. Lokalizacja złóż mineralnych w gminie Lubań</i>	<i>11</i>
<i>Rys. 2. Sieć wodna na terenie gminy</i>	<i>12</i>
<i>Rys. 3. Typy gleb.....</i>	<i>14</i>
<i>Rys. 4. Ochrona przyrody oraz dziedzictwa kulturowego.....</i>	<i>20</i>
<i>Rys. 5. Obszary i obiekty wskazane do ochrony</i>	<i>24</i>
<i>Rys. 6. Sieć wodna na terenie gminy.....</i>	<i>29</i>
<i>Rys. 7. Stan dróg w gminie.....</i>	<i>31</i>
<i>Rys. 8. Infrastruktura turystyczna na obszarze gminy.....</i>	<i>34</i>

SPIS FOTOGRAFII

<i>Fot. 1. Droga transportu rolnego w Radostowie Średnim.....</i>	<i>30</i>
<i>Fot. 2. Droga w Kościelnikach Dolnych.....</i>	<i>30</i>
<i>Fot. 3. Droga transportu rolnego w Henrykowie Lubańskim</i>	<i>30</i>
<i>Fot. 4. Droga transportu rolnego w Uniegoszczu</i>	<i>30</i>

DOLNOŚLĄSKIE BIURO GEODEZJI I TERENÓW ROLNYCH WE WROCŁAWIU

50-044 Wrocław, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17
tel. 71-345-99-55, 71-342-99-33, fax 71-342-99-13
sekretariat@dbgitr.pl, www.dbgitr.pl

Wrocław, dnia 28.11.2017 r.

OŚWIADCZENIE AUTORA

Na podstawie art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 353),

Oświadczam,

że posiadam wymagane kwalifikacje zawodowe i odpowiednie wykształcenie do wykonania opracowania pn. *Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń Aktualizacji planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań*, wynikające z ukończonych studiów wyższych w obszarze nauk przyrodniczych oraz, że jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Kierownik opracowania:
mgr inż. Anna Pietrzyk

DBGiTR we Wrocławiu
Projektant

Pietrzyk

Anna Pietrzyk

WÓJT GMINY LUBAŃ

ul. Dąbrowskiego 18, 59-800 Luban

tel. 75 646 59 20, fax 75 612 68 50

e-mail: info@luban.ug.gov.pl

www: www.luban.ug.gov.pl

IRŚ.6727.177.2017.KJ.1

0400185XZ

Luban, dnia 18-08-2017 r.

***Dolnośląski Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny
ul. M. Curie-Skłodowskiej 73/77
50-950 Wrocław***

Na podstawie art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz.1405), zwracam się z wnioskiem o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dokumentu pn. „Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy Luban”.

Dokument realizowany jest na wniosek Gminy Luban, przez Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu.

WÓJT
Henryk
Główny Inspektor

*Sprawę prowadzi:
Katarzyna Januszewicz - Referent
Tel. 75 646 59 29*

Wrocław, dnia 25 sierpnia 2017r.

ZNS.9022.2.683.2017.DG

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 3 pkt. 1 i art. 10 ust. 1 pkt. 2 i ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017r., poz. 1261 t.j.), art. 58 ust. 2 i art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r. poz. 1405 t.j.)

Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu

po zapoznaniu się z wnioskiem Wójta Gminy Lubań, znak: IRŚ.6727.177.2017.KJ.1 z dnia 18 sierpnia 2017r., (data wpływu do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej we Wrocławiu dnia 23 sierpnia 2017r.), dotyczącym uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn.: „Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego Gminy Lubań”

postanawia

uzgodnić zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r. poz. 1405 t.j.)

UZASADNIENIE

Pismem znak: IRŚ.6727.177.2017.KJ.1 z dnia 18 sierpnia 2017r., (data wpływu do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej we Wrocławiu dnia 23 sierpnia 2017r.), Wójt Gminy Lubań zwrócił się z prośbą o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, dla projektu dokumentu pn.: „Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego Gminy Lubań”.

Zgodnie z art. 46 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r. poz. 1405 t.j.) przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają m. in. plany i programy w dziedzinie rolnictwa, zagospodarowania przestrzennego oraz plany rozwoju regionalnego, do których należy wliczyć wyżej wymieniony program. W związku z powyższym Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu postanowił uzgodnić zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych zgodnie z art. 51 ust.2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r. poz. 1405 t.j.). Po zapoznaniu się z treścią dokumentów dołączonych do pisma dotyczących przedsięwzięcia, postanowiono jak w sentencji.

PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r. poz. 1405 t.j.).

Urząd Gminy Lubań
ul. Dąbrowskiego 18
6190 2017 RKG
Wpłynęło dn. 04-09-2017
Przyjęto przez:
Agnieszka Ruban Kościen

04U008N12

POUCZENIE

Na niniejsze postanowienie stronie nie służy zażalenie.

Otrzymują:

1. Urząd Gminy Lubań
ul. Dąbrowskiego 18
59-800 Lubań
2. ZNS a/a

Dolnośląski Państwowy
Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Wrocławiu
mgr. Marek Głogosz
Kierownik Działu Zapobiegawczego
Medycyny Sanitarnej

WÓJT GMINY LUBAŃ

ul. Dąbrowskiego 18, 59-800 Lubań
tel. 75 646 59 20, fax 75 612 68 50
e-mail: info@luban.ug.gov.pl
www: www.luban.ug.gov.pl

IRŚ.6727.177.2017.KJ.1

0400185V0

Lubań, dnia 18-08-2017 r.

**Regionalna Dyrekcja Ochrony
Środowiska
pl. Powstańców Warszawy 1
50-153 Wrocław**

Na podstawie art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz.1405), zwracam się z wnioskiem o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dokumentu pn. „Aktualizacja planu urządzeniowo-rolnego gminy Lubań”.

Dokument realizowany jest na wniosek Gminy Lubań, przez Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu.

WÓJT
Zbigniew Hercuń

*Sprawę prowadzi:
Katarzyna Januszewicz - Referent
Tel. 75 646 59 29*

Wrocław, dnia września 2017 r.

WSI.411.336.2017.JN

Wójt Gminy Lubań
ul. Dąbrowskiego 18
59-800 Lubań

Na podstawie art. 53 i art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405) w odpowiedzi na wniosek znak: IRŚ.6727.177.2017.KJ.1 z dnia 18 sierpnia 2017 r. (data wpływu: 21 sierpnia 2017 r.) – po przeanalizowaniu przedłożonych materiałów, uzgadniam następujący zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko ustaleń projektu dokumentu pn.: *Plan urządzeniowo-rolny gminy Lubań*:

1. Prognoza winna być zgodna z treścią całego art. 51 ust. 2 wyżej cyt. ustawy. Ponieważ w przepisach nie wskazano na możliwość odstąpienia od wymagań co do zawartości prognozy oddziaływania na środowisko stwierdza się, że winna zawierać wszystkie elementy wymienione w powyższym artykule.
2. Prognoza powinna w szczególności określać, analizować i oceniać potencjalny wpływ sposobu zagospodarowania terenu na:
 - stanowiska gatunków roślin, grzybów i zwierząt występujących na terenie objętym planem, chronionych na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409), rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408), w stosunku do których obowiązują zakazy określone w ww. rozporządzeniach,
 - lokalne korytarze ekologiczne (cieki, zadrzewienia itp.).
3. Prognoza powinna stanowić:
 - ocenę projektu z punktu widzenia ochrony środowiska jako całości – ocenie należy zatem poddać wszystkie elementy środowiska, na które ustalenia tego projektu mogą wywierać wpływ przekształcający,

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

Plac Powstańców Warszawy 1, 50-153 Wrocław, tel.: 71 34-06-807, fax: 71 34-06-806, sekretariat.wroclaw@rdos.gov.pl, wroclaw.rdos.gov.pl

- analizę zagrożeń oraz skutków, które dla środowiska mogą stanowić zaprojektowane w *Planie* zadania,
 - propozycje rozwiązań, które mogą przyczynić się do zmniejszenia, ograniczenia lub eliminacji tych zagrożeń,
 - prognoza winna oszacować na ile zadania zawarte w projekcie pozwolą na zachowanie istniejących wartości środowiska, wzbogacą lub odtworzą obniżone wartości środowiska oraz w jakim stopniu będą potęgować zagrożenia już istniejące.
4. Zgodnie z art. 52 *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...)*, prognoza winna uwzględniać informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów powiązanych z przedmiotowym projektem.
 5. Ze względu na udział społeczeństwa w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowiska szczególnie ważnym elementem prognozy jest rzetelnie sporządzone streszczenie w języku niespecjalistycznym, pozwalające wszystkim zainteresowanym, także tym nieposiadającym specjalistycznej wiedzy z zakresu ochrony środowiska, zapoznać się z wynikami i wnioskami z oceny, a także uczestniczyć w dyskusji nad ustaleniami projektu i jego wpływem na zmiany stanu środowiska.
 6. Informacje zawarte w prognozie winny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu (art. 52 ust. 1 wyżej cyt. ustawy).
 7. Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...)* prognoza zawiera oświadczenie autora o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 ww. ustawy, stanowiące załącznik do prognozy.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska we Wrocławiu

Michał Jęcz

*Sprawę prowadzi: Joanna Nowacka, tel. (71)340-63-73,
w zakresie przyrodniczym: Joanna Dudycz, tel. (71)340-66-38.*

UZASADNIENIE

„Plan urządzeniowo – rolny” oraz „Aktualizacja Planu urządzeniowo-rolnego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko” to opracowania wskazujące działania, służące rozwojowi wsi i gospodarstw rolnych, poprawie warunków życia i pracy na wsi, ochronie i kształtowaniu środowiska przyrodniczego oraz kulturowego. Każde z opracowań składa się z części opisowej i graficznej. Zawarte w obu dokumentach ustalenia i wskazane prace urządzeniowo – rolne dla obszarów wiejskich gminy mogą być pomocne przy tworzeniu własnych opracowań programowych, planistycznych i projektowych. Ponadto dokument może być wykorzystany przy ubieganiu się o dotacje celowe z budżetu województwa dolnośląskiego.

W/w aktualizację planu urządzeniowo – rolnego sporządzono na wniosek Wydziału Geodezji i Kartografii Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przy współudziale Gminy Lubań, celem zaktualizowania danych zawartych w Planie urządzeniowo – rolnym opracowanym w 2005 r.